Liturg. ~~620~~
621

Bibliotheca Palatina

Emptionis Titulô
me poſsidet
Jo. Nicolaus Weislinger
Parochus in Capell
A. 1741.

.55

LECTIONES EVANGELIORVM & EPISTOLARVM, ANNIVERSARIÆ.

Ebraicè,

Cum Radice, Literis ſervilibus, & Latina lectione.

Græcè,

Latinè, &

Germanicè.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Harmonicè & Symmetricè,

Pro Verbi DEI & Linguarum ſtudioſis, editæ,

Ab

ELIA HVTTERO
GERMANO.

NORIBERGÆ,

Cum Sacræ Cæſareæ Maieſtatis: &c. nec non Regis Galliarum & Nauarræ, &c. Priuilegiis.

Anno M. DCI.

BESCHABBATH I. LEiom bo hammaſciach iggêreth, el Rehumim.

13.

VE zóth ki jadánu, eth haeth, ki attah ieſch haſſchaah lahakizénu miſſchenah, ki attah kerofah hi jeſchuaténu meaſcher heemánnu.

12. Hallailah afar vehaijom karaf: venaſchlíchah mimmménnu eth poolei hachóſcech venilbaſch kelei haor.

13. Kemo baijom cahogen nithhallech, lo bimcholoth; veſchikkaron, lo bemiſchcafoth veſufaim, lo bamrifah vekinah.

בְּשַׁבַּת א׳ לְיוֹם בֹּא הַמָּשִׁיחַ אִגֶּרֶת אֶל־הָרוֹמִיִּים׃

יג

וְזֹאת כִּי יָדַעְנוּ אֶת־הָעֵת כִּי־עֵת יֵשׁ הַשָּׁעָה לַהֲקִיצֵנוּ מִשֵּׁנָה כִּי עַתָּה קְרוֹבָה הִיא יְשׁוּעָתֵנוּ מֵאֲשֶׁר הֶאֱמַנּוּ׃

12 הַלַּיְלָה עָבַר וְהַיּוֹם קָרַב לָכֵן נַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ אֵת פָּעֳלֵי הַחֹשֶׁךְ וְנִלְבַּשׁ כְּלֵי־הָאוֹר׃

13 כְּמוֹ בַּיּוֹם כַּהוֹגֵן נִתְהַלֵּךְ לֹא בִמְחוֹלוֹת וְשִׁכָּרוֹן לֹא בְמִשְׁכָּבוֹת וְסוֹבְאִים לֹא בַמְּרִיבָה וְקִנְאָה׃

ΤΗ ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Παρουσίας, πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολή.

ΚΕΦΑΛ. ιγʹ.

Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι. Νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν.

12. Ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν· ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός.

13. Ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS, Epiſtola ad Romanos 13.

Am I. Sontag des Advents/ Epiſtel zun Römern am 13.

ET hoc, ſciẽtes tempus, quia hora eſt iam nos de ſomno ſurgere. Nũc enim proprior eſt noſtra ſalus, quàm cum credidimus.

VNd weil wir ſolches wiſſen/ nemlich/ die zeit/ daß die ſtunde da iſt / auffzuſtehen vom ſchlaff (Sintemal vnſer Heyl jetzt näher iſt/ denn da wirs glaubten.)

12. Nox præceſſit, dies autem appropinquavit. Abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis.

12. Die Nacht iſt vergangen/ der tag aber herbey kommen. So laſſet vns ablegen die werck der Finſterniß/ vnnd anlegen die Waaffen des Liechts.

13. Sicut in die, honeſtè ambulemus: non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione.

13. Laſſet vns ehrbarlich wandeln / als am Taage/ nicht in freſſen vnd ſauffen/ nicht in Kammern vnd vnzucht/ nicht in hader vnnd neid.

14. Ki im liſſchu eth adonéjnu Ieſchúa hammaſchíach, velo tiru zolelim lemachamaddei habbaſar.

14 כי אם לבשו את־אדנינו ישוע המשיח ולא תרעו וזללים למחמדי הבשר ׃

14. Ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν χριστὸν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας.

BESCHABBATH I. Leiom bo hammaſchíach.

Beſorah chephi Matth. 21.

VEcaaſcher karefu lruſchaláim vajaſóu el beith paagi el har haz zeitim: az ſchalach jeſchúa ſchenei talmidaiſ.

בשבת א׳ ליום בא המשיח ׃

בשורה כפי מתי כ״א ׃

וכאשר קרבו לירושלים ויבואו אל־בית פאגי אל־הר הזיתים אז שלח ישוע שני תלמידיו ׃

ΤΗ ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Παρουσίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ. κα'.

Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ, πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητάς.

2. Vaijómer lahem, lechu el hatthirah aſcher liphneichem, vmijiad timzeu athon aſarah veáir ittah, hattíru vehaggiſchu elai.

2 ויאמר להם לכו אל־השירה אשר לפניכם ומיד תמצאו אתון אסורה ועיר אתה התירו והגישו אלי ׃

2. Λέγων αὐτοῖς: Πορεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς: λύσαντες ἀγάγετέ μοι.

3. Veim iſch iomar lachem meumah, imru ki adonai jiztarech bā, vmijad jiſchlach otham.

3 ואם איש יאמר לכם מאומה אמרו כי־אדני יצטרך בם ומיד ישלח אותם ׃

3. Καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε, ὅτι ὁ Κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει, εὐθέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς.

4. Vechol zoth haiethah -----

4 וכל־זאת היתה

4. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ---

14. Sed induimini Dominum Ieſum Chriſtum, & carnis curam ne feceritis in deſideriis.

14. Sondern ziehet an den HErrn Jeſum Chriſt/ vnd wartet deß Leibes/ doch alſo / daß er nicht geil werde.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

Evangelium Matth. 21.

Am I. Sontag deß Advents/

Evangelium Matth. 21.

ET cùm appropinquaſset Hieroſolymis, & veniſſent Beth-phage ad montem Oliuarum, tunc Ieſus miſit duos diſcipulos.

DA ſie nun nahe bey Jeruſalem kamen/gen Bethphage an den Oelberg/ſandte JEſus ſeiner Jünger zween.

2. Dicens eis: Ite in caſtellum, quod contra vos eſt, & ſtatim inuenietis aſinam alligatam, & pullum cum ea, ſoluite, & adducite mihi.

2. Vnd ſprach zu jhnen: Gehet hin inn den Flecken/ der für euch ligt/vnnd bald werdet jhr eine Eſelin finden angebunden / vnnd ein Füllen bey jhr/löſet ſie auff/ vnd führet ſie zu mir.

3. Et ſi quis vobis aliquid dixerit, dicite: quia Dominꝰ his opus habet, & confeſtim dimittet eos.

3. Vnd ſo euch jemandt etwas wirdt ſagen / ſo ſprechet der HERR bedarff jhr/ſo bald wirdt er ſie euch laſſen.

4. Hoc autem factum eſt, --

4. Das geſchach aber al-

lehimmaleh hanneemar al hannabi lemor.

5. Imru lebath zÿon, Hinneh malkech jabo ani Verocheſ al chamor Vealair ben athonoth.

6. Vaÿelechu hattalmidim, Vaiiaaſu caaſcher ziſſa otham jeſchúa.

7. Vaÿaggiſchu eth athon Veeth haair, Vaÿaſimu aleihem eth bigdeihem, Vaÿarkiſúhu aleihem.

8. Verabbim mehaam hizziu eth bigdotham baddárech, Vaacherim carethu agappim mehaezim, Vaÿazziu baddárech.

9. Vehaam aſcher holechim lephanaif Veacharaif kareu lemor, hoſchianna leben David, baruch habba beſchem IehoVah, hoſchiannah bammeronim.

להמלא הנאמר על־
הנביא לאמר :
5 אמרו לבת ציון הנה
מלכך יבוא עני ורוכב
על־חמור ועל עיר בן־
אתונות :
6 וילכו התלמידים
ויעשו כאשר צוה
אותם ישוע :
7 ויגישו את־אתון
ואת־העיר וישימו
עליהם את־בגדיהם
וירכיבוהו עליהם :
8 ורבים מהעם הציעו
את־בגדותם בדרך
ואחרים כרתו עגפים
מהעצים ויציעום ב
בדרך : 9 והעם אשר
הלכים לפניו ואחריו
קראו לאמור הושיעה נא
לבן־דוד ברוך הבא בשם
יהוה הושיעה נא
במרומים :

ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος.

5. Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραΰς, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον, καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.

6. Πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταί, καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς.

7. Ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπεκάθισαν ἐπάνω αὐτῶν.

8. Ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ· ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ.

9. Οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες, καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, λέγοντες· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

ut adimpleretur quod dictum eſt per prophetam, dicentem.	les/auff das erfüllet würde/ das geſagt iſt durch den Propheten/der da ſpricht:
5. Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi manſuetus, & ſedens ſuper aſinam & pullũ filium ſubiugalis.	5. Saget der Tochter Zion/Sihe/dein König kom̃t zu dir ſanfftmütig/vnd reit auff einem Eſel/vnnd auff einem Füllen der laſtbaren Eſelin.
6. Euntes autem diſcipuli, fecerunt ſicut præcepit illis Ieſus.	6. Die Jünger giengen hin/vnnd theten wie jhnen JEſus befohlen hatte.
7. Et adduxerũt aſinam & pullum: & impoſuerunt ſuper eos veſtimenta ſua, & eum deſuper ſedere fecerunt.	7. Vnd brachten die Eſelin vnd das Füllen/vnnd legten jhre Kleider drauff/vnd ſatzten jhn drauff.
8. Plurima autem turba ſtraverunt veſtimenta ſua in via: alii autem cædebant ramos de arboribus, & ſternebant in via.	8. Aber viel Volcks breitet die Kleider auff den Weg. Die andern hieben Zweige von den Bäumen/vnd ſtreweten ſie auff den Weg.
9. Turbæ autem quæ præcedebant & quæ ſequebantur, clamabant, dicentes, Hoſanna filio David: Benedictus qui venit in nomine Domini: hoſanna in altiſſimis.	9. Das Volck aber/das vor gieng vnd nach folget/ſchrey vnd ſprach: Hoſianna dem Sohn David/Gelobet ſey der da kombt in dem Namen des HERREN/Hoſianna in der Höhe.

BESCHABbath II. Leiom bo hammaſchíach, iggereth el Rehumim.

15.

KI chol haddeſarim aſcher mikkédem nichteſu, el limmudénu nichtáſu, aſcher betikfah vbenócham hacketuſim tehi lanu haſsiſrah.

5. Velohei hattikfah vehannócham jitten lachem lachachom iachdaf beineichem kediſrath jeſchúa hammaſchiah.

6. Aſcher berúach echath vbephi echad tecabbedu eth Iehovah abi adonejnu Ieſchúa hammaſchiach.

7. Lachen hithlakkechu iſch eth reéhu, kemo gam hammaſchiach lakach ethchem lichfod elohim.

בְּשַׁבָּת ב׳ לְיוֹם בֹּא הַמָּשִׁיחַ אִגֶּרֶת אֶל־הָרוֹמִיִּים׃

טו

כִּי כָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר מִקֶּדֶם נִכְתְּבוּ אֶל־לִמּוּדֵנוּ נִכְתָּבוּ אֲשֶׁר בְּתִקְוָה וּבְנֹחַם הַכְּתוּבִים תְּהִי לָנוּ הַשִּׂבְרָה׃

5 וֵאלֹהֵי הַתִּקְוָה וְהַנֹּחַם יִתֵּן לָכֶם לַחְכֹּם יַחְדָּו בֵּינֵיכֶם כְּדִבְרַת יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

6 אֲשֶׁר בְּרוּחַ אֶחָת וּבְפִי אֶחָד תְּכַבְּדוּ אֶת יְהֹוָה אֲבִי־אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

7 לָכֵן הִתְלַקְּחוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ כְּמוֹ גַּם הַמָּשִׁיחַ לָקַח אֶתְכֶם לִכְבוֹד אֱלֹהִים׃

ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Παρουσίας, πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολή.

ΚΕΦΑΛ. ιε΄.

ΟΣα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη· ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν.

5. Ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις, κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν.

6. Ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν, καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

7. Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν θεοῦ.

DOMINICA SECVNDA ADVENTVS, Epiſtola ad Romanos cap. 15.

Am II. Sontag des Advents/Epiſtel zun Römern am 15.

QVęcunque enim ſcripta ſũt, ad noſtram doctrinã ſcripta ſunt, ut per patientiam & cõſolationem ſcripturarum, ſpem habeamus.

WAs aber zuvor geſchrieben iſt/das iſt vns zur Lehre geſchrieben/Auff daß wir/durch gedult vnd troſt der Schrifft/hoffnung haben.

5. Deus autem patientiæ & ſolatii det vobis idipſum ſapere in alterutrum, ſecundum Ieſum Chriſtum.

5. GOtt aber der gedult vnnd des troſtes/gebe euch/daß jhr eintrechtig ſeyt vntereinander / nach JEſu Chriſt.

6. Vt unanimes, vno ore honorificetis Deum & patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.

6. Auff daß jhr einmütiglich / mit einem Munde lobet Gott vnnd den Vater vnſers HERRN JEſu Chriſti.

7. Propter quod ſuſcipite invicem: ſicut & Chriſtus ſuſcepit vos in honorem Dei.

7. Darumb nemmet euch vntereinander auff/ gleich wie euch Chriſtus hat auffgenommen / zu GOttes lobe.

8. *Ki omer ani ki Ieſchúa ham-maſchiah haiah meſchareth ham-mulah , baafur emeth elohim , le-kaÿem eth ſchefu eth afoteinu.*

8 כי אומר אני כי ישוע
המשיח היה משרת
המולה בעבור אמת
אלהים לקים את־
שבעות אבותינו׃

8. Λέγω δὲ Ἰησοῦν χριστὸν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων.

9. *Vaaſcher iecabbedu haggoÿm eth Elohim al rof chéſed kemo nichtaf, al ken odecha baggoÿm jehoVah Vleſchimcha azaméra.*

9 ואשר יכבדו הגוים
את־אלהים על־רב
חסד כמו נכתב על־כן
אודך בגוים יהוה
ולשמך אזמרה׃

9. Τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν, καθὼς γέγραπται· διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι κύριε, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.

10. *Veod, amar, jismechu Vıranne-nu leummim eth ammo.*

10 ועוד אמר ישמחו
ורננו לאמים את־
עמו׃

10. Καὶ πάλιν λέγει· εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

11. *Veod, hallelu eth IehoVah col goÿm, ſchabbechúhu chol haummim.*

11 ועוד הללו את־יהוה
כל־גוים שבחוהו כל־
האמים׃

11. Καί πάλιν. αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.

12. *Ve od amar jeſchaiáhu , Vehaiah ſchóreſch jiſchai haomed lenes ammim, elaif goÿm jidróſchu.*

12 ועוד אמר ישעיהו
והיה שרש ישי העמד
לנס עמים אליו גוים
ידרשו׃

12. Καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει· ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ᾽ αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

13. *Velohei hattikfah iemalle ethchem bechol ----*

13 ואלהי התקוה
ימלא אתכם בכל־

13. Ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης —

8. Dico enim Chriſtum Ieſum miniſtrum fuiſſe circũciſionis propter veritatẽ Dei, ad confirmandas promiſsiones patrum.

8. Jch ſage aber/das JEſus Chriſtus ſey ein Diener geweſen der Beſchneidung/ vmb der Warheit GOttes willen / zu beſtetigen die verheiſſung/den Vätern geſchehen.

9. Gentes autem ſuper miſericordia honorare Deum, ſicut ſcriptum eſt: Propterea cõfitebor tibi in Gẽtibus Domine, & nomini tuo cantabo.

9. Daß die Heyden aber Gott loben/vmb der barmhertzigkeit willen / wie geſchrieben ſtehet: Darumb will ich dich loben vnter den Heyden / vnnd deinem Namen ſingen.

10. Et iterum dicit, Lætamini Gẽtes cum plebe eius.

10. Vnd abermal ſpricht er: Freuet euch jhr Heyden mit ſeinem Volck.

11. Et iterum: Laudate omnes gẽtes Dominum, & magnificate eũ omnes populi.

11. Vnnd abermal: Lobet den Herrn alle Heyden/vnd preyſet jhn alle Völcker.

12. Et rurſus Iſaias ait, Erit radix Ieſſe: & qui exurget regere Gentes, in eum Gentes ſperabunt.

12. Vnd abermal ſpricht Eſaias: Es wirdt ſeyn die Wurtzel Jeſſe/vnd der aufferſtehen wirdt zu herrſchen vber die Heyden / auff den werden die Heyden hoffen.

13. Deus autem ſpei repleat vos omni

13. GOtt aber der Hoffnung/erfülle euch mit aller

ſimchah Veſchalom lehaamin, lehothir ethchem battikfah bigſurath rúach hakkódeſch

שמחה ושלום להאמין להותיר אתכם בתקוה בגבורת רוח הקדש׃

χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν εἰς τὸ περισσεύειν, ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

BESCHABbath II. Leiom bo hammaſchích.

Beſorah Chephi Lucas 21.

בשבת ב׳ ליום בא המשיח׃

בשורה כפי לוקס כא׃

TH ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΥΡΙΑΚΗ τῆς παρουσίας,

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκ. κα.

Vetihiéinah othoth baſſchémeſch Vballeſanah Vbaecochaſim, Vbaárez meZukath haggoijm, chóſchech Zar Vaor chaſchach baariphéjha, Veÿnhom alaif kenahamath haÿam, Vchezáaph gallaif.

ותהיינה אותות בשמש ובלבנה ובכוכבים ובארץ מצוקת הגוים חשך צר ואור חשך בעריפיה וינהם עליו כהמת הים וכועף גליו׃

Καὶ ἔσται σημεῖα ἐν ἡλίῳ, καὶ σελήνῃ, καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ, ἠχούσης θαλάσσης καὶ σάλου.

26. Ierageu haanaſchim mÿirah Vmereadah aſcher jabóu battefel, ki cheil haſſchamáijm jimmoth.

26 ויגעו האנשים מיראה ומרעדה אשר יבואו בתבל כי חיל השמים ימוט׃

26. Ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται.

27. Ve az jiru eth ben haadam ba beanan im cóach Vechafodraf.

27 ואז יראו את בן האדם בא בענן עם כח וכבוד רב׃

27. Καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.

28. Vbehachel lihioth col haelleh, az babbîthu Vſeu

28 ובהחל להיות כל האלה אז הביטו ושאו

28. Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι, ἀνακύψατε, καὶ ἐπάρατε -

gaudio

gaudio & pace in credēdo: ut abundetis in ſpe, & virtute Spiritus Sancti.

frewde vnd friede im Glauben/das jr völlige hoffnung habt/ durch die Krafft deß heiligen Geiſtes.

DOMINICA SECVNDA Adventus.

Evangelium Lucæ 21.

ET erunt ſigna in Sole & Luna, & Stellis, & in terris preſſura gentium, præ confuſione ſonitus maris & fluctuum.

Am II. Sontag des Advents.

Evangelium Luce 21.

VNd es werden zeichen geſchehen an der Sonnen vnd Mond/vnd Sternen/vnnd auff Erden wird den Leuten bange ſein/vnnd werden zagen/vnd das Meer vnnd die waſſerwogē werdē brauſen.

26. Areſcentibus hominibus præ timore & expectatione, quæ ſupervenient univerſo orbi, nam virtutes cœlorum movebuntur.

26. Vnd die Menſchen werden verſchmachtē/für forcht vnnd für warten der dinge/ die kommen ſollen auff Erden / denn auch der Hiñel Kreffte ſich bewegen werdē.

27. Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum poteſtate magna & maieſtate.

27. Vnd als denn werden ſie ſehen des Menſchē Son komen in der Wolcken mit groſſer krafft vñ herrligkeit.

28. His autem fieri incipiētibus, reſpicite, & levate

28. Wenn aber diſes anfehet zu geſchehen/ſo ſehet auf/ vnd hebet ....

raſchikam

raſcheichem baafur ki kerofah peduthechem.

29. *Vaijómer lahem eth hammaſchal, habbhithu eth hatteenah Vechol haeZim.*

30. *Caaſcher porechim az raoh tedeu mehem ki attah karof hakkaiz.*

31. *Cáchah gam attem, caaſcher tiru lihioth haélleh tedeu ki kerofah hi malcut Elohim.*

32. *Amen omer ani lachem, ki lo jaafor dor hazzeh ad ki cullam nihiu.*

33. *Haſſchamájim Vehaárez jaafru, Vdefarai lo jaaféru.*

ראשיכם בעבור כי
קרובה פדותכם :
29 ויאמר להם את
המשל הביטו את־
התאנה וכל העצים :
30 כאשר פרחים או
ראה תדעו מהם כי
עת קרוב הקיץ :
31 ככה גם אתם כאשר
תראו להיות האלה
תדעו כי קרובה היא
מלכות אלהים :
32 אמן אומר אני לכם
כי לא יעבור דור הזה
עד־כי כלם נהיו :
33 השמים והארץ
יעברו ודברי לא
יעבורו :

τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

29. Καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς· ἴδετε τὴν συκῆν, καὶ πάντα τὰ δένδρα.

30. Ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε, ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν.

31. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

32. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται.

33. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.

BESCHABbath III. Leiom bo hammaſchiach iggeret I. el Korinthim.

בשבת ג׳ ליום בא המשיח אגרת א׳ אל־קורינטים :

ΤΗ ΤΡΙΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Παρουσίας, πρὸς Κορινθίους πρώτη Ἐπιστολή.

capita veſtra, quoniam appropinquat redemptio veſtra.

ewre häupter auff/darumb/ daß ſich ewer Erlöſung nahet.

29. Et dixit illis ſimilitudinem, Videte ficulneam, & omnes arbores.

29. Vnnd er ſaget jhnen ein gleichniß / Sehet an den Feygenbaum/vnd alle Beume.

30. Cùm producunt iam ex ſe fructum, ſcitis quoniam propè eſt æſtas.

30. Wenn ſie jetzt außſchlagen/ſo ſehet jhrs an jhnen / vnd mercket / daß jetzt der Sommer nahe iſt.

31. Ita & vos cùm videritis hæc fieri, ſcitote quoniam propè eſt regnum Dei.

31. Alſo auch jhr / Wenn jhr diß alles ſehet angehen/ ſo wiſſet / daß das Reich Gottes nahe iſt.

32. Amen dico vobis, quia non peribit generatio hæc, donec omnia fiant.

32. Warlich ich ſage euch/ diß Geſchlechte wirdt nicht vergehen/biß daß es alles geſchehe.

33. Cœlum & terra tranſibunt: verba autem mea nõ tranſibunt.

33. Himmel vnnd Erden vergehen/ Aber meine wort vergehen nicht.

DOMINICA TERTIA ADventus, Epiſtola I. ad Corinth.

Am III. Sontag des Advents / 1. Epiſtel zun Corinth.

Cap. IIII.

Cachah jechaſſchef othanu haadam, kemo meſcharethej bammaſchiach Vbaalei beith al ſodoth elohim.

2. Vehanniſchar aſcher meſukkaſch mibbaal habbaith zeh hu aſcher iſch emunim jimmazeh.

3. Vbeenai katon hu lehiſſchaphethi mimmechem, o mijom din haadam, ach gam einenni ſchopheth et naphſchi.

4. Aph ki chathaah gam Echath lo jadathi alai, ach bezoth lo nizdakthi, ki haſſchophetheni IEHOVAH *hu.*

5. Al chen lo tiſchpethu liphnei haeth, ad aſcher jaſo haadon aſcher jozih laor eth miſterei hachóſchech, Vigalleh azoth ---

ד׳

א כָּכָה יֵחָשֵׁב אוֹתָנוּ הָאָדָם כְּמוֹ מְשָׁרְתֵי הַמָּשִׁיחַ וּבַעֲלֵי־בֵית עַל־סוֹדוֹת אֱלֹהִים׃

2 וְהַנִּשְׁאָר אֲשֶׁר מְבֻקָּשׁ מִבַּעַל הַבַּיִת זֶה הוּא אֲשֶׁר אִישׁ אֱמוּנִים יִמָּצֵא׃

3 וּבְעֵינַי קָטֹן הוּא לְהִשָּׁפְטִי מִמְּכֶם אוֹ מִיּוֹם דִּין הָאָדָם אַךְ גַּם אֵינֶנִּי שׁוֹפֵט אֶת־נַפְשִׁי׃

4 אַף כִּי־חֲטָאָה גַּם אַחַת לֹא יָדַעְתִּי עָלַי אַךְ בְּזֹאת לֹא נִצְדַּקְתִּי כִּי־הַשֹּׁפְטֵנִי יְהוָה הוּא׃

5 עַל־כֵּן לֹא תִשְׁפְּטוּ לִפְנֵי הָעֵת עַד־אֲשֶׁר יָבוֹא הָאָדוֹן אֲשֶׁר יוֹצִיא לָאוֹר אֶת־מִסְתְּרֵי הַחֹשֶׁךְ וִיגַלֶּה עֲצוֹת

ΚΕΦΑΛ. δ΄.

Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ.

2. Ὃ δὲ λοιπὸν, ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ.

3. Ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ᾽ ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω.

4. Οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα· ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι, ὁ δὲ ἀνακρίνων με, κύριός ἐστιν.

5. Ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος· ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς --

CAP. IIII.

SIc nos æſtimet homo ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorũ Dei.

2. Hîc jam quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur.

3. Mihi autẽ pro minimo eſt, ut à vobis iudicer, aut ab humano die: ſed neq; me ipſum iudico.

4. Nihil enim mihi conſcius ſum: ſed non in hoc iuſtificatus ſum; qui autem iudicat me, Dominus eſt.

5. Itaq; nolite ante tempus iudicare, quoadusq; veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia

Am 4. Cap.

DAfür halte vns jederman / nemlich / für CHriſti Diener vnnd Haußhalter über Gottes Geheimnuß.

2. Nun ſuchet man nicht mehr an den Haußhaltern / denn daß ſie trew erfunden werden.

3. Mir aber iſts ein geringes / daß ich von euch gerichtet werde / oder von einem Menſchlichen Tage / auch richte ich mich ſelbſt nicht.

4. Ich bin wol nichts mir bewuſt / aber darinnen bin ich nicht gerechtfertiget / der HERR aber iſts / der mich richtet.

5. Darumb richtet nicht vor der zeit / biß der HErr komme / welcher auch wird ans Liecht bringen / was im finſtern verborgen iſt / vnnd den Rath der Hertzen ...

libboth veaz tebillah tihieh leiſch iſch meelohim.

לְבּוֹת וְאוּ־־־תְּהִלָּה
תִּהְיֶה לְאִישׁ אִישׁ מ
מֵאֱלֹהִים׃

καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

BESCHABBATH III. Lejom bo hammaſchiach,

Beſorah Chephi Matth 11.

בְּשַׁבָּת ג׳ לְיוֹם בֹּא הַמָּשִׁיחַ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי י״א׃

ΤΗ ΤΡΙΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Παρουσίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Ματθαίου ια΄.

VEjochanan keſchombo bebeith haſohar eth maaſei hammaſchiach ſchalach ſchenei talmidaiſ.

וְיוֹחָנָן כְּשָׁמְעוֹ
בְּבֵית הַסֹּהַר
אֶת־־־מַעֲשֵׂה
הַמָּשִׁיחַ שָׁלַח שְׁ
תַּלְמִידָיו׃

Ὁ δὲ ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ χριστοῦ, πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

3. *Vaijomer lo, hauttah hu habba o leacher nejachel.*

3 וַיֹּאמֶר לוֹ הַאַתָּה הוּא
הַבָּא אוֹ לְאַחֵר נְיַחֵל׃

3. Εἶπεν αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;

4. *Vaijáăjeſchúah vaijómer alethem, lechu vehaggidu lejochanan eth aſcher ſchematem vreïthem.*

4 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם לְכוּ וְהַגִּידוּ ל
לְיוֹחָנָן אֵת־אֲשֶׁר ש
שְׁמַעְתֶּם וּרְאִיתֶם׃

4. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἀπαγγείλατε ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε.

5. *Ifferim rau, vpiſſechim halechu, mezoraim nitharu, vechereſchim ſchameu, hammethim kamu, vnriſkenim hithbaſſeru.*

5 עִוְרִים רָאוּ וּפִסְחִים
הָלְכוּ מְצוֹרָעִים נִטְהָרוּ
וְחֵרְשִׁים שָׁמְעוּ ה
הַמֵּתִים קָמוּ ו
וּמִסְכֵּנִים הִתְבַּשְּׂרוּ׃

5. Τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται.

cordium: & tunc laus erit unicuiq; à Deo.

DOMINICA III. Adventus.

Evangelium Matth 11.

IOhannes autem cũ audiſſet in vinculis opera Chriſti: mittens duos de diſcipulis ſuis.

3. Ait illi, Tu es qui venturus es, an alium expectamus?

4. Et reſpondens Ieſus ait illis, euntes renunciate Iohanni quæ audiſtis & vidiſtis.

5. Cæci vident, claudi ambulant, leproſi mũdantur, ſurdi audiũt, mortui reſurgũt, pauperes evangelizantur.

offenbaren/als deñ wird einem jeglichen von Gott lob widerfahren.

Am III. Sontag deß Advents.

Evangelium Matth. 11.

DA aber Johannes im Gefengnuß die Werck Chriſti hörete/ſandte er ſeiner Jünger zween.

3 Vnnd ließ jhm ſagen: Biſt du der da komen ſoll/ Oder ſollen wir eines andern warten?

4. JEſus antwortet vnnd ſprach zu jhnen: Gehet hin/ vnnd ſaget Johanni wider/ was jhr ſehet vnd höret.

5. Die Blinden ſehen/vnd die Lahmen gehen/die Außſetzigen werden rein/ vnd die Tauben hören/die Todten ſtehen auff/vnd den armen wirdt das Evangelium geprediget.

6. *Vaaſchrei chol aſcher lo jikkaſcel bi.*

6 וְאַשְׁרֵי כָּל־אֲשֶׁר לֹא יִכָּשֵׁל בִּי׃

ϛ. Καὶ μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

7. *Vbelechtam meïmmo, hechel jeſchúa ledabber el hakkahal al jochanan, mah jezatem bammidbar liroth, im kaneh merúach niddaph.*

7 וּבְלֶכְתָּם מֵעִמּוֹ הֵחֵל יֵשׁוּעַ לְדַבֵּר אֶל הַקָּהָל עַל־יוֹחָנָן מָה יְצָאתֶם בַּמִּדְבָּר לִרְאוֹת אִם קָנֶה מֵרוּחַ נִדָּף׃

7. Τούτων δὲ πορευομένων, ἤρξατο ὁ ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ ἰωάννου· Τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον;

8. *O mah jezatem liroth, im adam lafuſch bebigdei chamudoth, hinneh aſcher bachamudoth nilbaſchu bebattei hămelachim hémmah.*

8 אוֹ־מָה יְצָאתֶם לִרְאוֹת אִם אָדָם לָבוּשׁ בְּבִגְדֵי חֲמוּדוֹת הִנֵּה אֲשֶׁר בַּחֲמוּדוֹת נִלְבָּשׁוּ בְּבָתֵּי הַמְּלָכִים הֵמָּה׃

8. Ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.

9. *O mah iezathem liroth, im hannafi, omnam omer ani lachem, ki joter minnafi hu.*

9 אוֹ מָה יְצָאתֶם לִרְאוֹת אִם הַנָּבִיא אָמְנָם אֹמֵר אֲנִי לָכֶם כִּי־יוֹתֵר מִנָּבִיא הוּא׃

9. Ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.

10 *Kizeh hu aſcher nichtaf alaif, hinni ſcholéach malachi lephanéicha vpinnah derech lephanéicha.*

10 כִּי־זֶה הוּא אֲשֶׁר נִכְתַּב עָלָיו הִנְנִי שֹׁלֵחַ מַלְאָכִי לְפָנֶיךָ וּפִנָּה דֶּרֶךְ לְפָנֶיךָ׃

10. Οὗτος γάρ ἐστι περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

6. Et beatus eſt qui nõ fuerit ſcãdalizatus in me.

6. Vnnd ſelig iſt / der ſich nicht an mir ergert.

7. Illis autem abeuntibus cœpit Ieſus dicere ad turbas de Iohanne, Quid exiſtis in deſertum videre? arundinem vento agitatam?

7. Da die hingiengen / fieng JEſus an zu reden zu dem volck von Johanne: Was ſeyt jr hinauß gegangen in die Wüſten zu ſehen? Woltet jhr ein Rohr ſehen / das der Wind hin vñ her webt?

8. Sed quid exiſtis videre? hominem mollibus veſtitum? Ecce qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt.

8. Oder was ſeyt jr hinauß gegangen zu ſehen? Woltet jhr einen Menſchen in weichen Kleidern ſehen? Sihe / die da weiche Kleider tragen / ſind inn der Könige Heuſer.

9. Sed quid exiſtis videre? prophetam? Etiam dico vobis, & plus quam prophetam.

9. Oder was ſeyt jr hinauß gegangen zu ſehen? Woltet jhr einen Propheten ſehen? Ja ich ſage euch / der auch mehr iſt denn ein Prophet.

10. Hic eſt enim de quo ſcriptum eſt, Ecce ego mitto angelum meũ ante faciem tuã, qui præparabit viam tuam ante te.

10. Denn dieſer iſts / von dem geſchrieben ſtehet / Sihe / ich ſende meinen Engel für dir her / der deinen Weg für dir bereiten ſoll.

BESCHABbath IIII. Lejom bo hammaſchíach, el Philippim.

Cap. IIII.

Simchu bajhovah tamid veod omer ſemáchu.

5. *Anauathchem tiſſadeah lechol haadam, karof jehovah.*

5, *Al tidagu veal tegeiun naphſchechem ki im bechol tephillah, vbechol ſcheelah battodah miſchaloth libbothechem tiſſadénah liphnei Elohim.*

7. *Vſchelom Elohim acher gaſah al col ſéchel vtefunnah jizzor eth lebotheichem vmachſchefoteiché bijeſchuah hammaſchiah.*

בשבת ד׳ ליום ב׳ המשיח אגרת אל־ פילפים׃

ד׳

שמחו ביהוה תמיד ועוד אמר שמחו׃

5 ענותכם תודע לכל־ האדם קרוב יהוה׃

6 אל־תדאגו ואל־ תענו נפשכם כי־אם בכל־תפלה ובכל־ שאלה בתודה ממשאלות לבותיכם תודענה לפני אלהים׃

7 ושלום אלהים אשר גבה על־כל־שכל ותנצור את־ לבותיכם ומחשבותיכם בישוע המשיח׃

ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Παρουσίας, πρὸς Φιλιππησίους, Ἐπιστολή.

ΚΕΦΑΛ. δ΄.

Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε.

5. Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις· ὁ κύριος ἐγγύς.

6. Μηδὲν μεριμνᾶτε· ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας, τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν θεόν.

7. Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν χριστῷ Ἰησοῦ.

DOMINICA IIII. Adventus.

Epiſtola ad Philip. Cap. 4.

GAudete in Domino ſemper: iterum dico gaudete.

5. Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus: Dominus prope eſt.

6. Nihil ſoliciti ſitis: ſed in omni oratione & obſecratione cum gratiarũ actione petitiones veſtræ innoteſcant apud Deum.

7. Et pax Dei quæ exuperat omnẽ ſenſum, cuſtodiat corda veſtra, & intelligẽtias eſtras in Chriſto Ieſu.

Am IIII. Sontag deß Advents.

Epiſtel an die Philipper am 4. Capitel.

FRewet euch in dem HERRN allwege/ Vnnd abermal ſage ich: Frewet euch.

5. Ewer lindigkeit laſſet kunth ſein allen Menſchen. Der HERR iſt nahe.

6. Sorget nichts/ ſondern inn allen dingen laſſet ewer Bitte im Gebet vnd flehen/ mit danckſagung für Gott kunth werden.

7. Vnd der Friede Gottes/ welcher höher iſt denn alle vernunfft/ beware ewre Hertzen vnd ſinne in Chriſto Jeſu.

BESCHABBATH IIII. Lejom bo hammaſchiach,

Beſorah chephi Iochanan 1.

VEzoth hi haeduth jochanan, caaſcher ſchalechu haijehudim miruſchaláim eth hakkohanim, veeth halevijim liſchol lo attah mi hoveh.

20. Vaijithvaddeh velo kiehesch, vaijithvaddeh ki einénni hammaſchiach.

21. Vaijiſchalu lo, vmah, jm elijáhu attah, vaijomer lo houeh ani, hanabi attah, vaijaan lo.

22. Vaijomeru elaif vmi attah aſcher naſchif dafar la-aſcher ſchalechu othanu, mah tomer al naphſchécha.

בשבת ד׳ ליום בא המשיח:

בשורה כפי יוחנן א:

וזאת היא העדות יוחנן כאשר שלחו היהודים מירושלים את־הכהנים ואת־הלוים לשאול לו אתה מי הוה:

20 ויתודה ולא כחש ויתודה כי־אינני המשיח:

21 וישאלו לו ומה אם אליהו אתה ויאמר לא הוה אני הנביא אתה ויען לא:

22 ויאמרו אליו ומי אתה אשר נשיב דבר לאשר שלחו אותנו מה תאמר על־נפשך:

ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Παρουσίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ἰωάννου α΄.

Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ ἰουδαῖοι ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ λευίτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτὸν, σὺ τίς εἶ;

20. Καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ ἠρνήσατο. καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χριστός.

21. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν· τί οὖν, ἠλίας εἶ σύ; καὶ λέγει, οὐκ εἰμί. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, οὔ.

22. Εἶπον οὖν αὐτῷ, τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς, τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ;

DOMINICA IIII. Adventus.

Evangelium Iohan. 1.

ET hoc eſt teſtimonium Iohannis, quando miſerunt Iudæi ab Ieroſolymis ſacerdotes & Levitas ad eum, ut interrogarent eum, Tu quis es?

20. Et confeſſus eſt, & nõ negavit: & confeſſus eſt, Quia non ſum ego Chriſtus.

21. Et interrogaverunt eum, Quid ergo? Elias es tu? Et dixit, non ſum. Propheta es tu? Et reſpondit, Non.

22. Dixerunt ergo ei, Quis es, ut reſponſum demus his, qui miſerunt nos? quid dicis de teipſo?

Am IIII. Sontag deß Advents.

Evangelium Johannis am 1. Capitel.

VNd diß iſt das Zeugniß Johannis / da die Jůden ſandten von Jeruſalem / Prieſter vnd Leviten/ daß ſie jn fragten: Wer biſt du?

20. Vnd er bekandte vnd leugnet nicht / vnd er bekante: Ich bin nicht Chriſtus.

21. Vnd ſie fragten jhn: Was denn? Biſt du Elias? Er ſprach: Ich bins nicht. Biſt du ein Prophet? Vnd er antwortet Nein.

22. Da ſprachen ſie zu jm: Was biſt du denn? daß wir antwort geben / denen / die vns geſandt haben. Was ſageſt du von dir ſelbſt?

23. *Vaijomar ani kol kore bammidbar, pannu dérech Iehovah, caaſcher amar jeſchaiah hannabi.*

23 ויאמר אני קול קורא במדבר פנו דרך יהוה כאשר אמר ישעיה הנביא:

23. Ἔφη, ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης.

24. *Vehaſſcheluchim haiu mippeſruſchim.*

24 והשלוחים היו מפרושים:

24. Καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων.

25. *Vaijiſchalu lo vaijomero elaiſ, velammah toſel attah, im lo hammaſchiach, velo Elijáhu, ve.o hannabi attah.*

25 וישאלו לו ויאמרו אליו ולמה טובל אתה אם לא המשיח ולא אליהו ולא הנביא אתה:

25. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, καὶ εἶπον αὐτῷ, τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς, οὔτε Ἠλίας, οὔτε ὁ προφήτης.

26. *Vaijáan lahem Iochanan lemor, anj toſel bammaijm, vbetocheche kam hu aſcher attem lo jodeim otho.*

26 ויען להם יוחנן לאמר אני טובל במים ובתוככם קם הוא אשר אתם לא יודעים אותו:

26. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης, λέγων, ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· Μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε.

27. *Hu jeſch habba acharai, aſcher lephanái hajah, va ani lo ſchoueh lo, lephattéach eth ſeroch nealaiſ.*

27 הוא יש הבא אחרי אשר לפני היה ואני לא שוה לו לפתח את־שרוך נעליו:

27. Αὐτός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν. οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος, ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.

28. *Vehaddeſarim haelleh naaſu beb eithebarah ieéſer haijarden, aſcher ſcham toſel haiah jochanan.*

28 והדברים האלה נעשו בבית ברה לעבר הירדן אשר שם טובל היה יוחנן:

28. Ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.

23. Ait, Ego vox clamantis in deſerto, Dirigite viam Domini, ſicut dixit Eſaias Propheta.

23. Er ſprach: Jch bin eine rüffende Stimme/ eines Rüffers inn der Wüſten/ Richtet den Weg deß HErren/ wie der Prophet Eſaias geſagt hat.

24. Et qui miſsi fuerant, erant ex Phariſæis.

24. Vnd die geſandt waren/ die waren von den Phariſeern.

25. Et interrogaverunt eum, & dixerunt ei, Quid ergo baptizas, ſi tu non es Chriſtus, neque Elias, neque Propheta?

25. Vnd fragten jhn/ vnd ſprachen zu jhm: Warumb tauffeſt du denn/ ſo du nicht Chriſtus biſt/ noch Elias/ noch ein Prophet?

26. Reſpondit eis Iohannes, dicens, Ego baptizo in aqua: medius autem veſtrûm ſtetit, quem vos neſcitis.

26. Johannes antwortet jnen/ vnd ſprach: Jch tauffe mit Waſſer/ aber Er iſt mitten vnter euch getretten/ den jhr nicht kennet.

27. Ipſe eſt qui poſt me venturus eſt, qui ante me factus eſt, cuius ego non ſum dignus, ut ſolvam eius corrigiam calceamenti.

27. Der iſts/ der nach mir kommen wird/ welcher vor mir geweſen iſt/ deß ich nicht werth bin/ Daß ich ſeine Schuchriemen aufflöſe.

28. Hæc in Bethabara facta ſunt trans Iordanem, ubi erat Ioannes baptizans.

28. Diß geſchach zu Bethabara/ jenſeidt deß Jordans/ da Johannes tauffet

BAIIOM HVL LEDET ETH hammaſchíah, Iggéret el Titos

ביום הלדת את־המשיח אגרת אל־טיטוס :

ΤΟΙΣ ΓΕΝΕΘΛΙΟΙΣ ΤΟΥ Χριστοῦ, Ἐπιστολή.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ.

Cap. II.

ב׳ :

ΚΕΦΑΛ. β′.

Ki nigletbah techinnath Elohim, lehoſchíah col benei Adam.

כי נגלתה תחנת אלהים להושיע כל־בני אדם :

Ἐπιφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις.

12. Hammelammédet othánu lecacheſch beriſchbah, Vbemaaſaijej haolam, Velachaioth bithſunah, bizdakah Vbeijrath Iehovah, beolā hazzeh.

12 המלמדת אותנו לכחש ברשעה ומאוי העולם ולחיות בתבונה בצדקה וביראת יהוה בעולם הזה :

12. Παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως, καὶ δικαίως, καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι.

13. Lekaſſoth el aſchrej haßéfer, Velehiggaloth kefód El haggadol, Vmoſchiénu Ieſchúa hammaſchiach.

13 לקוות אל־אשרי השבר ולהגלות כבוד אלהים הגדול ומושיענו ישוע המשיח :

13. Προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

14. Aſcher natan eth--naphſcho alēina lehoſchiénu miccol--

14 אשר נתן את־נפשו עלינו להושיענו מכל־

14. Ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ---

DIE NATIvitatis Chriſti.

Epiſtola ad Titum Cap. 2.

APparuit enim gratia Dei ſalvatoris noſtri omnibus hominibus.

Am heiligen Chriſtag.

Epiſtel an Titum am 2. Cap.

DEnn es iſt erſchienen die heilſame gnade Gottes allen Menſchen.

12. Erudiens nos, ut abnegantes impietatem & ſecularia deſideria, ſobriè, & iuſtè, & piè vivamus in hoc ſeculo.

12. Vnnd züchtiget vns/ daß wir ſollen verläugnen das vngöttliche weſen/ vnd die Weltliche lüſten/ vnnd züchtig/ gerecht vnd Gottſelig leben in diſer Welt.

13. Expectantes beatam ſpem & adventum gloriæ magni Dei & Salvatoris noſtri Ieſu Chriſti.

13. Vnd warten auff die ſelige hoffnung vnd erſcheinung der Herꝛligkeit deß groſſen Gottes/ vnd vnſers Heylandes Jeſu Chriſti.

14. Qui dedit ſemetipſum pro nobis ut nos redimeret ab omni

14. Der ſich ſelbs für vns gegeben hat/ auff daß er vns erlöſete von aller ...

chalto-

chattotéinu, vithaher lenaphſcho am Liſgullatho hammekanne lemaáſim thoſim.

חטאתינו ויטהר ל
לנפשו עם לסגלתו
המקנא למעשים
טובים׃

ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

15. Et haélleh dabber, venachem, vehochéach bechol cóach vgeſurah.

15 את־האלה דבר
ונחם והוכח בכל־כח
וגבורה׃

15. Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς.

BAIIOM HVLLEDETH eth hamina ſchíach.

Beſorah Chephi Lucas 2.

ביום הלדת את־
המשיח׃
בשורה כפי לוקס
ב׃

ΤΟΙΣ ΓΕΝΕΘΛΙΟΙΣ ΤΟΥ χριστοῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκ. β'.

VAijehi bajjamim haélleh, vaijezeh chok mikkeiſar Auguſtus lehippaked eth col hatteſel.

יהי בימים
האלה ויצא
חק מקיסר
אוגוסטוס להפקד א
את־כל התבל׃

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.

2. Vezeh hammiphkad haiah hariſchon, biſchloth kirenius baaram.

2 וזה המפקד היה
הראשון בשלוט ק
קירניוס בארם׃

2. Αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς συρίας κυρηνίου.

3. Vaijelechu cullam lehippaked iſch iſch el iro.

3 וילכו כלם להפקד
איש איש אל־עירו׃

3. Καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

iniquitate, & mũdaret ſibi populum acceptabilem ſectatorem bonorum operum.

vngerechtigkeit/ vnnd reiniget jm ſelbs ein Volck zum eigenthumb das fleiſſig were zu guten wercken.

15. Hæc loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio.

15. Solches rede vnnd ermane/ vnd ſtraffe mit gantzem ernſt.

Die Nativitatis Chriſti.

Evangelium Luc. 2.

FActum eſt autem, in diebus illis, exiit edictum à Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur univerſus orbis.

Am heiligen Chriſtage.

Evangelium Luc. 2.

ES begab ſich aber zu der zeit/ daß ein Gebot vom Keiſer Auguſto außgieng/ das alle Welt geſchätzet würde.

2. Hæc deſcriptio prima, facta eſt præſide Syriæ Cyrenio.

2. Vnd dieſe Schatzung war die aller erſte/ vnd geſchach zur zeit da Cyrenius Landpfleger in Syriẽ war.

3. Et ibant omnes ut profiterentur, ſinguli in ſuam civitatem.

3. Vnd jederman gieng/ daß er ſich ſchätzen lieſſe/ ein jeglicher in ſeine Stadt.

4. *Vaïjaal gam joſeph miggalil meir nazéreth el jehudáh leir David aſcher nikraah béith léchem jáan aſcher haiah mibbeith vmimmattéh David.*	4 ויעל גם יוסף מגליל מעיר נצרת אל־יהודה לעיר דוד אשר נקראה בית לחם יען אשר היה מבית וממטה דוד׃	4. Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ πόλεως Ναζαρὲτ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς πόλιν Δαυίδ, ἥτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυίδ.
5. *Lehippaked im mirjā meoraſchah lo leiſſchah vehi harah.*	5 להפקד עם מרים מארשה לו לאשה והיא הרה׃	5. Ἀπογράψεσθαι σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικί, οὔσῃ ἐγκύῳ.
6. *Vaïjehi bihiotham ſcham, vaijmleu iaméiha laladeth.*	6 ויהי בהיותם שם וימלאו ימיה ללדת׃	6. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν.
7. *Vatteled benah bechoráh, vattechattelébu, vatteſchitéhu baeſus, ki lo haiah lahem makom bammalon.*	7 ותלד בנה בכורה ותחתלהו ותשיתהו באבוס כי־לא היה להם מקום במלון׃	7. Καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτόν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.
8. *Vaijihiu roím backickar hahi lenim baſſadeh, veſchomerim aſchmuroth láilah, al edreihem.*	8 ויהיו רעים בככר ההיא לנים בשדה ושומרים אשמורות לילה על־עדריהם׃	8. Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν.
9. *Vehinneh malach jehouah nizzaf ezlam, vchefod jehouah nagah aleihem, ſaſif ſaſif; vaijireu jirah gedolah.*	9 והנה מלאך יהוה נצב אצלם וכבוד יהוה נגה עליהם סביב סביב וייראו יראה גדולה׃	9. Καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν.

4. Aſcendit autem & Ioſeph à Galilæa de civitate Nazareth, in Iudæam, civitatē David, quæ vocatur Beth-lehem: eo quòd eſſet de domo & familia David.

5. Vt profiteretur cum Maria deſponſata ſibi uxore prægnante.

6. Factum eſt autem, cum eſſent ibi, impleti ſunt dies ut pareret.

7. Et peperit filium ſuum primogenitum, & pannis eum involvit, & reclinavit eum in præſepio: quia non erat eis locus in diverſorio.

8. Et paſtores erāt in regione eadem: vigilantes, & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuum.

9. Et ecce angelus Domini ſtetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulſit illos, & timuerunt timore magno.

4. Da machet ſich auff auch Joſeph/auß Galilea/ auß der Stadt Nazareth/ in das Jůdiſche Land / zur Stadt David/die da heiſſet Bethlehem/darumb daß er von dem Hauſe vnd geſchlechte David war.

5. Auff daß er ſich ſchätzen lieſſe mit Maria ſeinem vertrawten Weibe / die war ſchwanger.

6. Vnnd als ſie daſelbs waren / kam die zeit daß ſie geberen ſolte.

7. Vnd ſie gebar jhren erſten Sohn/ vnd wickelt jhn in Windeln / vnd leget jhn inn eine Krippen / denn ſie hatten ſonſt keinen raum in der Herberge.

8. Vñ es waren Hirten in derſelbigen gegend auff dem Felde / bey den Hürten / die hůtetē deß nachts jrer herde.

9. Vnd ſihe / deß HErren Engel tratt zu jnen / vnd die klarheit deß HErren leuchtet vmb ſie / vnd ſie forchten ſich ſehr.

10. *Vaijómer lahem hammalach al tireu ki hinneni mebaſſer etchem ſimchah gedolah aſcher tihieh lechol haam.*

10 וַיֹּאמֶר לָהֶם הַמַּלְאָךְ אַל־תִּירָאוּ כִּי־הִנְנִי מְבַשֵּׂר אֶתְכֶם שִׂמְחָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה לְכָל־הָעָם׃

10. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ.

11. *Ki jullad lachem haijom* IESCHVA *aſcher hu Maſchiach jehouah beir Dauid.*

11 כִּי־יֻלַּד לָכֶם הַיּוֹם יֵשׁוּעַ אֲשֶׁר הוּא מָשִׁיחַ יְהֹוָה בְּעִיר דָּוִד׃

11. Ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστι χριστὸς κύριος, ἐν πόλει Δαυίδ.

12. *Vezoth lachē haoth, timzeu iéled mechuttal vmuſam baefus.*

12 וְזֹאת לָכֶם הָאוֹת תִּמְצְאוּ יֶלֶד מְחֻתָּל וּמוּשָׂם בָּאֵבוּס׃

12. Καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.

13. *Vpithom haiah im hammalach rof zefa haſſchamaim, hāmehallelim eth jehovah lemor.*

13 וּפִתְאֹם הָיָה עִם הַמַּלְאָךְ רֹב צְבָא הַשָּׁמַיִם הַמְהַלְלִים אֶת־יְהֹוָה לֵאמֹר׃

13. Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου, αἰνούντων τὸν θεὸν, καὶ λεγόντων.

14. *Cafod bammeromim lelohim, vbaárez ſchalom, vbaanaſchim razon.*

14 כָּבוֹד בַּמְּרוֹמִים לֵאלֹהִים וּבָאָרֶץ שָׁלוֹם וּבָאֲנָשִׁים רָצוֹן׃

14. Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

BE IIOM HVLLEDET hammaſchiach, Iggeret el Titos.

בְּיוֹם הֻלֶּדֶת אֶת־הַמָּשִׁיחַ אִגֶּרֶת אֶל־טִיטוּס׃

ΤΟΙΣ ΓΕΝΕΘΛΙΟΙΣ ΤΟΥ χριστοῦ, πρὸς Τίτον ἐπιστολή.

10. Et dixit illis angelus, nolite timere : ecce enim evangelizo vobis gaudium magnũ, quod erit omni populo.

11. Quia natus eſt vobis hodie Salvator, qui eſt CHRISTVS DOMINVS in civitate David.

12 Et hoc vobis ſignum, Invenietis infantem pannis involutum, & poſitum in præſepio.

13. Et ſubitò facta eſt cum angelo multitudo militiæ cœleſtis, laudantium Deum, & dicentium.

14. Gloria in altiſsimis Deo:& in terra pax, hominibus bona voluntas.

DIE NATIvitatis Chriſti, Epiſtola ad Titum.

10. Vnd der Engel ſprach zu jnen: Förchtet euch nicht/ ſihe/ Jch verkündige euch groſſe freude/ die allem volck widerfahren wird.

11. Denn euch iſt heute der Heyland geboren/ welcher iſt Chriſtus der HErr/ inn der Statt David.

12. Vnd das habt zum zeichen: Jr werdet finden das Kindlein inn Windeln gewickelt/ vnd in einer Krippen ligen.

13. Vnd als bald war da bey dem Engel die menge der himliſchen Heerſcharen/ die lobeten Gott vnd ſprachen:

14. Ehre ſey GOtt in der Höhe/ Friede auff Erden/ vnd den Menſchen ein wolgefallen.

Am heiligen Chriſttag/ Epiſtel an Titum.

Cap. III.

Vecaaſcher niglah thuf Venóam moſchiénu Elohim.

ג׳

ו כאשר נגלה טוב ונעם מושיענו א אלהים׃

ΚΕΦΑΛ. γ΄.

Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ.

5. Lo mimmaaſei hazzedakah aſcher aſsínu anachnu, ki im bitchinnatho hoſchiánu, berachazath chaliphath Vechadſchat rúach hakkódeſch.

5 לא ממעשי הצדקה אשר עשינו אנחנו כי אם בתחנותו הושיענו ברחצת חליפת ד וחדשת רוח הקדש׃

5. Οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας, καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου.

6. Aſcher othah ſchaphach aleinu al ietér, be jeſchúah maſchiach hammoſchiénu.

6 אשר אותה שפך עלינו על יתר בישוע משיח המושיענו׃

6. Οὗ ἐξέχεεν ἐφ᾽ ἡμᾶς πλουσίως, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

7. Lemáan nizdakim bithchinnato, nihieh joreſchim keſifrat chaijet olam.

7 למען נצדקים בתחנתו נהיה יורשים כשברת חיי עולם׃

7. Ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι, κληρονόμοι γενώμεθα κατ᾽ ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.

8. Neeman haddafar.

8 נאמן הדבר׃

8. Πιστὸς ὁ λόγος.

BEIOM HVLLEDETH EHT hammaſchíah.

Beſorah Chephi Lucas.

ביום הלדת את־המשיח׃

בשורה כפי לוקס׃

ΤΟΙΣ ΓΕΝΕΘΛΙΟΙΣ ΤΟΥ Χριστοῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

Cap. 3.

CVm autem benignitas & humanitas apparuit ſalvatoris noſtri Dei.

5. Non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiã ſalvos nos fecit, per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus ſancti.

6. Quem effudit in nos abundè per Ieſum Chriſtum ſalvatorem noſtrum.

7. Vt iuſtificati gratia ipſius, hæredes ſimus ſecundum ſpem vitæ æternæ.

8. Fidelis ſermo eſt.

Cap. 3.

DA aber erſchien die freundligkeit vnnd leutſeligkeit GOttes vnſers Heylandes.

5. Nicht vmb der Werck willen der Gerechtigkeit/die wir gethan hatten/ſondern nach ſeiner barmhertzigkeit/ machet er vns ſelig/ durch das Bad der Widergeburt/ vnnd erneuerung deß heiligen Geiſtes.

6. Welchen er außgegoſſen hat über vns reichlich/durch Jeſum Chriſt vnſern Heyland.

7. Auff daß wir durch deſſelbigen gnade gerecht vnnd Erben ſeyen/deß ewigen Lebens/nach der hoffnung.

8. Das iſt je gewißlich war.

DIE NATIVITATIS CHRISTI.

Evangelium Lucæ.

Am heiligen Chriſtag.

Evangelium Luce.

Cap. II.

VAÿehi chaaſcher alu meittā hammalachim haſſchamáimah, az anſchei mikneh amerú iſch el reéhu, nelechah na ad beith léchem Venireh eth haddafar hazzeh hannaaſah, aſcher jehoVah hodiah lánu.

16. Vaÿelechu bechippazon Vaÿimzeu eth haem, Veeth Joſeph, Veeth haÿéled muſam baefus.

17. Vbirotham hodiu al haddafar hammedubbar aleihem al haÿéled hazzeh.

18. Vechullam aſcher ſchamcu tamhu, al aſcher dibberu aleihem haroim.

ב׳

ויהי כאשר עלו מאתם המלאכים השמימה אז אנשי מקנה אמרו איש אל־רעהו נלכה נא עד־בית־לחם ונראה את־הדבר הזה הנעשה אשר יהוה הודיע לנו׃

16 וילכו בחפזון וימצאו את־האם ואת־יוסף ואת־הילד מושם באבוס׃

17 ובראותם הודיעו על־הדבר המדבר אליהם על־הילד הזה׃

18 וכלם אשר שמעו תמהו על־אשר דברו אליהם מן־הרועים׃

ΚΕΦΑΛ. β'.

ΚΑὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, διέλθωμεν δὴ ἕως εἰς Βηθλεὲμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς, ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν.

16. Καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦρον τήν τε Μαριὰμ, καὶ τὸν Ἰωσὴφ, καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.

17. Ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου.

18. Καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς.

Cap. 2.

ET factũ eſt: ut diſceſſerunt ab eis angeli in cœlum, paſtores loquebãtur ad invicem: Tranſeamus uſq; Beth-léhem,& videamus hoc verbum quòd factum eſt, quod Dominus oſtendit nobis.

16. Et venerunt feſtinantes: & invenerunt Mariam & Ioſeph, & infantem poſitum in præſepio.

17. Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc.

18. Et omnes qui audierunt, mirati ſunt: de his quæ dicta erant à paſtoribus ad ipſos.

Cap. 2.

15. Vnd da die Engel von jnen gen Himmel fuhrẽ / ſprachen die Hirten vntereinander: Laſſet vnns nun gehen gen Bethlehem / vnnd die Geſchicht ſehen / die da geſchehen iſt / die vns der HERR kunth gethan hat.

16. Vnd ſie kamen eilend / vnd funden beyde Mariam vnd Joſeph / darzu dz Kind in der Krippen ligen.

17. Da ſie es aber geſehen hatten / breiteten ſie dz wort auß / welches zu jnen von diſem Kind geſagt war.

18. Vnnd alle für die es kam / wunderten ſich der rede / die jhnen die Hirten geſagt hatten.

19. *Vmiriam nazerah chol haddeſarim haelleh vattekegeh bilſaſah.*

20. *Vaijaſchúſu haroim vaijecabbedu vaijeſchabbechu eth iehovah al col aſcher ſchameu verau, caaſcher dubbar aleihem.*

19 ומרים נצרה כל־
הדברים האלה ו
ותהגה בלבבה ׃
20 וישובו הרעים
ויכבדו וישבחו את־
יהוה על־כל אשר
שמעו וראו כאשר דבר
אליהם ׃

19. Ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

20. Καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

BEIOM HULLEDETH eth hammaſchíach, Iggéreth el Hairrim.

Cap. I.

P*Eamim rabboth vbidſarim rabbim mikkédem dibber elohim el aſothéinu bephi hanneſiim, vcheſar beacharith haijamim haelleh eléinu bephi beno.*

ביום הלדת את־המשיח אגרת אל־העברים ׃

א

פעמים רבות
ובדברים רבים
מעולם דבר
אלהים אל־אבותינו
בפי הנביאים ודבר
באחרית הימים ה
האלה דבר אלינו
בפי בנו ׃

ΤΟΙΣ ΓΕΝΕΘΛΙΟΙΣ ΤΟΥ χριστοῦ. Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή.

ΚΕΦΑΛ. α'.

ΠΟλυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ.

19. Maria autem cōſervabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo.

19. Maria aber behielt alle diſe wort / vnd bewegt ſie in jhrem hertzen.

20. Et reverſi ſunt paſtores, glorificantes & laudantes Deum in omnibus quæ audierant & viderāt ſicut dictum eſt ad illos.

20. Vnd die Hirten kereten wider vmb / preiſeten / vnd lobeten Gott / vmb alles das ſie gehört vnd geſehen hatten / wie dann zu jhnen geſagt war.

DIE NATIVITATIS Chriſti, Epiſtola ad Hebræos.

Cap. 1.

Am heiligen Chriſtag / Epiſtel an die Hebreer /

Am 1. Cap.

MVltifariam multiſq; modis olim Deus loquens patribus in prophetis. Noviſſimè diebus iſtis locutus eſt nobis in Filio.

NAch dem vor zeiten GOtt manchmal / vñ mancherley weiſe geredt hat zu den Vätern / durch die Propheten. Hat er am letzten inn diſen tagen zu vns geredt / durch den Sohn.

2. *Aſcher ſamo leioreſch c. l, aſcher aſah eth haolamim.*	2 אֲשֶׁר שָׂמוֹ לְיוֹרֵשׁ כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ עָשָׂה אֶת הָעוֹלָמִים׃	2. Ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν.
3. *Schehu zôhár kefodo Vdemuth Vezélem haiekumo, haſſoſel eth col bidſar geſuratho, benaphſcho oſeh tehorath chattonênu Ioſchef limin kiſce haggedullah bammeromim.*	3 שֶׁהוּא זֹהַר כְּבוֹדוֹ וּדְמוּת וְצֶלֶם הַיְקוּמוֹ הַסּוֹבֵל אֶת־כֹּל בִּדְבַר גְּבוּרָתוֹ בְּנַפְשׁוֹ עֹשֶׂה טָהֳרַת חַטֹּאתֵינוּ יוֹשֵׁב לִימִין כִּסֵּא הַגְּדֻלָּה בַּמְּרוֹמִים׃	3. Ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τέ τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς.
4. *Bappaſch meod ioter Vetof nihiah mimmalachim, cammah ioter higdil ſchemo al ſchemotam benachalato.*	4 בַּנֶּפֶשׁ מְאֹד יוֹתֵר וְטוֹב נִהְיָה מִמַּלְאָכִים כַּמָּה יוֹתֵר הִגְדִּיל שְׁמוֹ עַל שְׁמוֹתָם בְּנַחֲלָתוֹ׃	4. Τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα.
5. *Ki lemi hammalachim bechol ittoh amar IehoVah benj attah, ani hajom ieldticha, Ve od ani eheieh lo leaf Vehu jihejeh li leben.*	5 כִּי לְמִי הַמַּלְאָכִים בְּכָל־עִתּוֹת אָמַר יְהוָה בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ וְעוֹד אֲנִי אֶהְיֶה לוֹ לְאָב וְהוּא יִהְיֶה לִי לְבֵן׃	5. Τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλλων, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν, ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν.

2. Quem conſtituit hæredem univerſorum, per quē fecit & ſecula.

2. Welchen er geſetzt hat zum Erben über alles/ durch welchen er auch die Welt gemacht hat.

3. Qui cum ſit ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis ſuæ, purgationem peccatorum faciens, ſedet ad dexteram maieſtatis in excelſis.

3. Welcher/ ſintemal Er iſt der glantz ſeiner Herrligkeit/ vnnd das Ebenbild ſeines Weſens/ vnd tregt alle ding mit ſeinem krefftigen Wort/ vnd hat gemacht die reinigung vnſer Sünde/ durch ſich ſelbſt/ hat er ſich geſetzt zu der Rechten der Majeſtät in der höhe.

4. Tanto melior angelis effectus, quando differentius præ illis nomen hæreditavit

4. So vil beſſer worden denn die Engel/ ſo gar viel einē höhern Namen er für jhnen ererbet hat.

5. Cui enim dixit aliquando angelorum, Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rurſum: Ego ero illi in Patrem: & ipſe erit mihi in Filium.

5. Denn zu welchem Engel hat er jemals geſagt: Du biſt mein Sohn/ heute hab ich dich gezeuget? Vnd abermal/ Ich werde ſein Vater ſein/ vnnd er wird mein Sohn ſeyn.

6. *Vechaaſcher od boſil eth bechiro el hatteſel amar, vejiſchtachaſu lo col malaches Elohim.*	6 וכאשר עוד הוביל את־בכירו אל־התבל אמר וישתחוו לו כל־מלאכי אלהים ׃	6. Ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ.
7. *Veelmalachim amar oſch malachäif ruchoth meſcharetaif eſch lobeth.*	7 ואל־מלאכים אמר עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט ׃	7. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.
8, *Ach el beno, kiſacha Elohim olam vaed, ſchéſeth miſchor ſchéſeth malchutécha.*	8 אך אל־בנו כסאך אלהים עולם ועד שבט מישור שבט מלכותך ׃	8. Πρὸς δὲ τὸν υἱόν, ὁ θρόνος σου, ὁ θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου.
9. *Ahafta zédek, vattiſna réſcha, al ken meſchachacha Elohim Elohéicha ſchémen ſaſon mechaferéicha.*	9 אהבת צדק ותשנא רשע על־כן משחך אלהים אלהיך שמן ששון מחבריך ׃	9. Ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεός, ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.
10. *Vegam, attah lephanim Iehovah haárez jaſadta, vmaaſeh iadéicha ſchamáim.*	10 וגם אתה לפנים יהוה הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים ׃	10. Καί, σὺ κατ᾽ ἀρχάς, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί.
11. *Hémmah joſédu veattah taamod, vechullam cabbéged jiſlu.*	11 המה יאבדו ואתה תעמד וכלם כבגד יבלו ׃	11. Αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται.

6. Et cùm iterum introducit primogenitũ in orbem terræ, dicit, Et adorẽt eum omnes angeli Dei.	6. Vnd abermal/da er einführet den Erſtgebornen in die Welt/ſpricht er: Vnd es ſollen jn alle Gottes Engel anbeten.
7. Et ad angelos quidem dicit, Qui facit angelos ſuos ſpiritus: & miniſtros ſuos flammam ignis.	7. Von den Engeln ſpricht er zwar: Er macht ſeine Engel Geiſter/vñ ſeine diener Flammen.
8. Ad Filium autem: Thronus tuus Deus in ſeculũ ſeculi: virga æquitatis, virga regni tui.	8 Aber von dem Sohn: Gott dein Stul weret von ewigkeit zu ewigkeit / Das Scepter deines Reichs iſt ein richtiges Scepter.
9. Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo exultationis præ participibus tuis.	9. Du haſt geliebet die Gerechtigkeit / vnd gehaſſet die Vngerechtigkeit / darumb hat dich/ O Gott/ geſalbet dein GOtt/ mit dem Oele der Frewden / über deine genoſſen.
10. Et Tu in principio Domine terram fundaſti: & opera manuũ tuarum ſunt cæli.	10. Vnd du HERR haſt von anfang die Erde gegründet / vnd die Himmel ſind deiner Hände werck.
11. Ipſi peribunt, tu autem permanebis: & omnes ut veſtimentum veteraſcent.	11. Dieſelbigen werden vergehen / du aber wirſt bleiben/ vnd ſie werden alle veralten / wie ein Kleid.

12. Calefuſeh tachaliphē, veiachalíphu, veattáh hu, vſchenotéicha lo jittammu.

11 כַּלְּבוּשׁ תַּחֲלִיפֵם וְיַחֲלִיפוּ וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ׃

12. Καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι.

BEIOM HVLLEDET ETH hammaſchíah.

Beſorah chephi Iochanan

I.

BEreſchith haiah haddafar, vehaddafar haiah eth haelohim, veelohim haiah haddafar.

2. Zeh haiah bereſchith ezel haelohim.

3. Col naaſu bo, vbiladaif aph echath lo neeſtah aſcher naaſáthah.

4. Bo haiu hachaijim, vehachaijim haiu or haanaſchim.

בְּיוֹם הֻלֶּדֶת אֶת־הַמָּשִׁיחַ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן׃

א

בְּרֵאשִׁית הָיָה הַדָּבָר וְהַדָּבָר הָיָה אֶת־הָאֱלֹהִים וֵאלֹהִים הָיָה הַדָּבָר׃

2 זֶה הָיָה בְּרֵאשִׁית אֵצֶל הָאֱלֹהִים׃

3 כֹּל נַעֲשׂוּ בוֹ וּבִלְעָדָיו אַף אַחַת לֹא נֶעֶשְׂתָה אֲשֶׁר נַעֲשָׂתָה׃

4 בּוֹ הָיוּ הַחַיִּים וְהַחַיִּים הָיוּ אוֹר הָאֲנָשִׁים׃

ΤΟΙΣ ΓΕΝΕΘΛΙΟΙΣ ΤΟΥ χριστοῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ἰωάννου.

Α'.

ΕΝ ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος.

2. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν.

3. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν.

4. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.

12. Et velut amictũ mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient.

12. Vnd wie ein Gewandt wirſt du ſie wandeln / vnnd ſie werden ſich verwandeln. Du aber biſt derſelbige / vnd deine Jar werden nicht aufhören.

DIE NATIVITATIS CHRISTI.

Evangelium Ioh. cap. 1.

Am heiligen Chriſtag.

Evangelium Johannis am 1. Capitel.

IN principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbũ.

IM anfang war das Wort / vnd dz Wort war bey GOtt / vnd GOtt war das Wort.

2. Hoc erat in principio apud Deum.

2. Daſſelbige war im Anfang bey GOtt.

3. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factũ eſt nihil, quod factum eſt.

3. Alle ding ſind durch daſſelbige gemacht / vnnd ohn daſſelbige iſt nichts gemacht / was gemacht iſt.

4. In ipſo vita erat, & vita erat lux hominum.

4. In jm war das Leben / vnnd das Leben war das Liecht der Menſchen.

5. Vehaor bachóſchech heir, Vebachóſchech lo kibbelénnu.	5 והאור בחשך האיר והחשך לא קבלנו :	5. Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβον.
6. Haiah iſch ſchalûach meelohim, Vſchemo Iochanan.	6 היה איש שלוח מאלהים ושמו יוחנן :	6. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης.
7. Zeh ba laeduth iehaed al haor, lemáan cullam jaaminu beiado.	7 זה בא לעדות להעד על־האור למען כלם יאמינו בידו :	7. Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ.
8. Zeh lo haiah haor, ki im aſcher jaed al haor.	8 זה לא היה האור כי אם אשר יעד על־האור :	8. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.
9. Ki haiah haor neeman, aſcher meir eth col haadā habba baolam.	9 כי היה האור נאמן אשר מאיר את כל־האדם הבא בעולם :	9. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.
10. Baolam hajah, Vehaolam beiado maſah, Vebaolam lo jedao.	10 בעולם היה והעולם בידו נעשה והעולם לא ידעו :	10. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.
11. El chanichaiſ ba, Vachanichaiſ lo kibbelúhu.	11 אל־חניכיו בא וחניכיו לא קבלוהו :	11. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.
12. Vecammah kibbelúhu, natan lahem eth ſchilthō liheioth benei Elohim, lammaamimim biſchmo.	12 ובמה קבלוהו נתן להם את שלטון ל להיות בני־אלהים למאמינים בשמו :	12. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

5. Et lux in tene-
bris lucet, & tene-
bræ eam nō com-
prehenderunt.

5. Vnd das Liecht ſchei-
net inn der Finſterniß / vnd
die Finſterniß habens nicht
begriffen.

6. Fuit homo miſ-
ſus à Deo, cui no
men erat Iohan-
nes.

6. Es ward ein Menſch
von Gott geſandt / der hieß
Johannes.

7. Hic venit in
teſtimonium : ut
teſtimonium per-
hiberet de lumi-
ne, ut omnes cre-
derent per illum.

7. Derſelbige kam zum
Zeugniß/daß er vom Liecht
zeugete / auff daß ſie alle
durch jhn glaubten.

8. Non erat ille
lux : ſed vt teſti-
monium perhibe-
ret de lumine.

8. Er war nicht das Liecht/
ſondern daß er zeugete von
dem Liecht.

9. Erat lux vera
quæ illuminat o-
mnem hominem
venientē in hunc
mundum.

9 Das war das waar-
hafftige Liecht/ welches alle
Menſchen erleuchtet/die in
diſe Welt kommen.

10. In mundo erat,
& mūdus per ipſū
factus eſt, & mun
dus eum non co-
gnovit.

10. Es war inn der Welt/
vnd die Welt iſt durch daſ-
ſelbige gemacht / vnnd die
Welt kandte es nicht.

11. In propria ve-
nit, & ſui eum non
receperunt.

11. Er kam inn ſein Eigen-
thumb / vnd die ſeinen na-
men jhn nicht auff.

12. Quotquot au-
tem receperunt e
um, dedit eis pote-
ſtatem filios Dei
fieri, his qui cre-
dunt in nomine
eius.

12 Wie viel jn aber auff-
namen/denē gab er macht/
Gottes Kinder zu werden/
die an ſeinen Namen glau-
ben.

13. *Aſcher lo middamim velo meaſijonath habbaſar, velo merezon haiſch, ki jm me elohim julládu.*

14. *Vehaddaſar haiah baſar, veſchachan immánu, verainu eth keſodo, kichfod haïjachid nolad meaſ, male chéſed veemeth.*

13 אֲשֶׁר לֹא מִדָּמִים וְלֹא מֵאַבִּיּוֹנַת הַבָּשָׂר וְלֹא מֵרְצוֹן הָאִישׁ כִּי אִם מֵאֱלֹהִים יֻלָּדוּ׃

14 וְהַדָּבָר הָיָה בָשָׂר וְשָׁכַן עִמָּנוּ וְרָאִינוּ אֶת כְּבוֹדוֹ כָּמוֹ כְּבוֹד הַיָּחִיד נוֹלָד מֵאָב מָלֵא חֶסֶד וֶאֱמֶת׃

13. Οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματ☉ σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματ☉ ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν.

14. Καὶ ὁ λόγ☉ σὰρξ ἐγένετο. ϗ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, ϗ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος ϗ ἀληθείας.

BEIOM STEPHANVS hakkadoſch Iggéreth, lepoolei haſſchelichim.

בְּיוֹם שְׁטֶפָנוֹס הַקָּדוֹשׁ אִגֶּרֶת לְפָעֳלֵי הַשְּׁלִיחִים׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕφάνου, πράξεως Αποστόλων, Ἐπιστολή.

Cap. VI.

STephanos male emunah vgeſurah aſah othoth vmophetim gedolim baam.

ו׳

סְטֶפָנוֹס מָלֵא אֱמוּנָה וּגְבוּרָה עָשָׂה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים בָּעָם׃

Κεφ. ϛ΄.

ΣΤέφαν☉ ἢ πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα ϗ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.

13. Qui non ex ſanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.	13. Welche nicht von dem Geblůt / noch von dem willen deß Fleiſches / noch von dem willen eines Mannes / Sondern von Gott geborn ſind.
14. Et Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenũ gratiæ & veritatis.	14. Vnd das Wort ward Fleiſch / vnnd wohnet vnter vns / vnnd wir ſahen ſeine Herꝛligkeit / eine Herꝛligkeit als deß eingebornen Sohns vom Vater / voller Gnade vnd Warheit.
Die S. Stephani, Epiſtola.	**Am Tag S. Stephani / Epiſtel.**
Actorum cap. 6.	Actorum am 6. Capitel.
STephanus autẽ plenus gratia & fortitudinè, faciebat prodigia & ſigna magna in populo.	STephanus aber voll Glaubens vñ kräfften / that Wunder vnnd groſſe Zeichen vnter dem Volck.

9. Vaÿakúmu anaſchim min haedah hanneeméreth libertinim, Vekirenim, Vaalexanderim Vmin kilikim Vmin Aſia, Vmithvackechim im Stephanos.

9 וַיָּקוּמוּ אֲנָשִׁים מִן־
הָעֵדָה הַנֶּאֱמֶרֶת ל
לִיבֶּרְטִינִים וְקִירֵנִים ו
וַאֲלֶכְּסַנְדְּרִים וּמִן ק
קִילִיקִים וּמִן אַסְיָא
הַמִּתְוַכְּחִים עִם ס
סְטֶפָנוּס ׃

9. Ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης λιβερτίνων, καὶ κυρηναίων, καὶ ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ κιλικίας, καὶ ἀσίας, συζητοῦντες τῷ στεφάνῳ.

10. Velo iachelu laamod liphnei hachochmah Verúach aſcher haiah medabber.

10 וְלֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד
לִפְנֵי הַחָכְמָה וְרוּחַ
אֲשֶׁר הָיָה מְדַבֵּר ׃

10. Καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει.

11. Az hizhiru laanaſchim lemor ki ſchamánu bedabbero difrei gidduphim bemoſcheh Vbelohim.

11 אָז הִזְהִירוּ לַאֲנָשִׁים
לֵאמֹר כִּי שָׁמַעְנוּ ב
בְּדַבְּרוֹ דִבְרֵי גִדּוּפִים
בְּמֹשֶׁה וּבֵאלֹהִים ׃

11. Τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς μωσῆν καὶ τὸν θεόν.

12. Vaÿachiſu eth haam Veeth hazzekenim, Veeth haſſopherim Vaÿakúmu Vaÿachthephúhu Vaÿolichúhu el haedah.

12 וַיַּכְעִיסוּ אֶת־הָעָם
וְאֶת־הַזְּקֵנִים וְאֶת־
הַסּוֹפְרִים וַיָּקוּמוּ ו
וַיַּחְטְפוּהוּ וַיּוֹלִיכוּהוּ
אֶל־הָעֵדָה ׃

12. Συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον.

13. Vaÿakimu edei ſchekarim lemor haadam hazzeh lo jiſchboth ledabber difrei ---

13 וַיָּקִימוּ עֵדֵי שְׁקָרִים
לֵאמֹר הָאָדָם הַזֶּה
לֹא יִשְׁבֹּת לְדַבֵּר דִּבְרֵי

13. Ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας, ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα βλάσφημα

9. Surrexerũt autẽ quidam de Synagoga, quæ appellatur Libertinorum, & Cyrenenſium, & Alexandrinorũ,& eorum qui erant à Cilicia & Aſia,diſputantes cũ Stephano.

9. Da ſtunden etliche auff von der Schule/ die da heiſſet der Libertiner / vnd der Cyrener / vnd der Alexanderer/vnd derer/ die auß Cilicia vnd Aſia waren / vnd befragten ſich mit Stephano.

10. Et non poterant reſiſtere ſapientiæ & Spiritui qui loquebatur.

10. Vnnd ſie vermochten nicht wider zu ſtehen der Weißheit vnnd dem Geiſte der da redete.

11. Tunc ſummiſerunt viros, qui dicerent ſe audiviſſe eum dicentẽ verba blaſphemię in Moyſen & Deum.

11. Da richten ſie zu etliche Månner/die ſprachẽ: Wir haben jhn gehöret Låſterwort reden wider Moſen/ vnd wider Gott.

12. Commoverunt itaque plebem, & ſeniores, & Scribas: & concurrentes rapuerunt eum, & adduxerunt in concilium.

12. Vnnd bewegten das Volck/vnd die Elteſten vñ die Schrifftgelehrten / vnd tratten herzu / vnd riſſen jn hin/ vnnd führeten jhn für den Rath.

13. Et ſtatuerunt falſos teſtes qui dicerent, Homo iſte non ceſſat loqui ---

13. Vnnd ſtelleten falſche Zeugen dar / die ſprachen: Diſer Menſch höret nicht auff zu reden ...

gidduſim al ham-makom hakka-doſch Veal hatto-rah.

גדופים על־המקום הקדוש ועל־התורה׃

λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου.

14. *Kiſchamánu bedabbero, ki je-ſchúa hannoẓri hahu jeheros eth hammakom haz-ẓeh Viſchanneh eth haeidoth aſcher natan lánu Mo-ſcheh.*

14 כי שמענו בדברו כי ישוע הנצרי ההוא יהרס את־המקום הזה וישנה את־העידות אשר נתן לנו משה׃

14. Ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι ἰησοῦς ὁ ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν μωϋσῆς.

15. *Vayabbithúhu cullam haijoſche-bim baedah, Vaiji-ru eth panaif kiph-néi malach Elo-him.*

15 ויביטוהו כלם הישבים בעדה ויראו את פניו כפני־מלאך אלהים׃

15. Καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ἅπαντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

Cap. VII.

ז

ΚΕΦΑΛ. ζ'

51. *Am keſche oreph, arlei leſ, Ve-arlei oznáijm, at-tem tamid meri-tem eth rúach hak-ködeſch, cachem caaſotheichem.*

51 עם קשה ערף ערלי לב וערלי אזנים אתם תמיד מריתם את־רוח הקדש ככם כאבותיכם׃

51. Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσὶν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς.

52. *Eth mi minne-ſiim lo radephu aſotheichem* --

52 את־מי מנביאים לא רדפו אבותיכם

52. Τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; --

verba adverſus locum ſanctum, & Legem.	Läſterwort wider dieſe heilige Stätte vnd Geſetze.
14. Audivimus enim eum dicentẽ, quoniam Ieſus Nazarenus hic, deſtruet locum iſtum, & mutabit traditiones, quas tradidit nobis Moyſes.	14. Denn wir haben jhn hören ſagen: JEſus von Nazareth/ wird dieſe Stätte zerſtören/ vnd endern die Sitten/ die vns Moſes gegeben hat.
15. 'Et intuentes eum omnes qui ſedebant in concilio, & viderunt faciem eius tanquam faciem Angeli.	15. Vñ ſie ſahen auff jn alle die im Rath ſaſſen/ vnd ſahen ſein Angeſichte/ wie eines Engels Angeſicht.
Actor. Cap. 7.	Actor. Cap. 7.
51. Dura cervice & incircumciſis cordibus & auribus, vos ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis: ſicut patres veſtri & vos.	51. Jhr halßſtarrigen vnd vnbeſchnittenen an Hertzen vnd Ohren/ jr widerſtrebet allezeit dem heiligen Geiſt wie ewre Väter alſo auch jhr.
52. Quem prophetarũ non ſunt perſecuti patres veſtri? ---	52. Welchen Propheten haben ewere Väter nicht verfolget/ ...

Vaÿakargu otham aſcher nibbeu al bo hazzaddik hazzeh aſcher attah meſartem vaharagtem.

53. Aſcher kibbaltem eth hattorah bemaamar hammalachim velo nezartem.

54. Vbeſchomam eth haelleh naſóru belibbotham, vecharaku alaif ſchinnejmo.

55. Vbihiotho male rúach hakkódeſch vaÿabbith el haſſchamáÿm, vaÿar eth kefod Elohim veeth jeſchúa omed el jemim jehovah.

56. Vaÿómer hinni roéh eth haſſchamaÿm niphtachim veet ben haadam omed limin Iehovah.

ויהרגו אותם אשר
נבאו על־בוא הצדיק
הזה אשר אתם מ
מסרתם והרגתם :
53 אשר קבלתם את־
התורה במאמר ה
המלאכים ולא נ
נצרתם :
54 ובשמעם את־
האלה נשרו בלבותם
וחרקו עליו שנימו :
55 ובהיותו מלא
רוח הקדש ויבט אל־
השמים וירא את־
כבוד אלהים ואת־
ישוע עומד אל־ימין
יהוה :
56 ויאמר הנני
רואה את־השמים
נפתחים ואת־בן־
האדם עומד לימין
יהוה :

καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται ϗ φονεῖς γεγένησθε.

53. Οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

54. Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, ϗ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν.

55. Ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶδε δόξαν θεοῦ, ϗ ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ.

56. Καὶ εἶπον· ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεῳγμένους, ϗ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ θεοῦ.

Et

Et occiderunt eos qui prænuntiabāt de adventu Iuſti, cuius vos nunc proditores & homicidæ fuiſtis.	Vnd ſie getödtet/die da zuvor verkündigten die zukunfft diſes Gerechten/ welches jr nun Verräther vnd Mörder worden ſeyt.
53. Qui accepiſtis legem in diſpoſitione angelotum, & non cuſtodiſtis.	53. Jhr habt das Geſetz empfangen durch der Engel geſchefffte / vnnd habts nicht gehalten.
54. Audientes autem hæc diſſecabantur cordibus ſuis, & ſtridebant dentibus in eum.	54. Da ſie ſolches höreten/ giengs jhnen durchs Hertz/ vnnd biſſen die Zähne zuſammen über jhn.
55. Cùm autem eſſet plenus Spiritu ſancto, intendens in cælum, vidit gloriam Dei, & Ieſum ſtantem à dexrris Dei.	55. Als er aber voll heiliges Geiſtes war / ſahe er auff gen Himmel / vnd ſahe die Herꝛligkeit GOttes/ vnnd Jeſum ſtehen zur Rechten Gottes.
56. Et ait, Ecce video cælos apertos, & filium hominis ſtantem à dextris Dei.	56. Vnd ſprach: Sihe/ ich ſehe den Himmel offen/ vnd deß Menſchen Sohn zur Rechten Gottes ſtehen.

57. Vaijzaku bekol gadol, Ϛaijaatmu eth ozneihem, Ϛaijiſchagu alaiſ jachdaiſ.

58. Vaijaſchlichúhu el michuz lair Ϛaijirgemúhu, Ϛehaedim ſamu eth bigdeihem el rag'ei habbachur hannikra ſchaul.

59. Vaijirgemu eth Stephanos hammithpallel lemor, Adonái IESCHVA *kabbel eth ruchi.*

60. Vaijichra eth bircáiſ Ϛaijikra beozneihem kol gadol lemor, Adonai al tekaijem lahem et chattaah hazzoth, Ϛecaaſcher amar zoth, Ϛaijiſchan.

57 וַיִּצְעֲקוּ בְּקוֹל גָּדוֹל וַיַּאַטְמוּ אֶת־אָזְנֵיהֶם וַיִּשְׁאֲגוּ עָלָיו יַחְדָּיו׃

58 וַיַּשְׁלִיכוּהוּ אֶל־מִחוּץ לָעִיר וַיִּרְגְּמוּהוּ וְהָעֵדִים שָׂמוּ אֶת־בִּגְדֵיהֶם אֶל־רַגְלֵי הַבָּחוּר הַנִּקְרָא שָׁאוּל׃

59 וַיִּרְגְּמוּ אֶת סְטֶפָנוֹס הַמִּתְפַּלֵּל לֵאמֹר אֲדֹנָי יֵשׁוּעַ קַבֵּל אֶת־רוּחִי׃

60 וַיִּכְרַע אֶת־בִּרְכָּיו וַיִּקְרָא בְאָזְנֵיהֶם קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר אֲדֹנָי אַל־תְּקַיֵּם לָהֶם אֶת־חַטָּאָה הַזֹּאת וְכַאֲשֶׁר אָמַר זֹאת וַיִּשַׁן׃

57. Κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν.

58. Καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν· καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου σαύλου.

59. Καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα, κύριε ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου.

60. Θεὶς δὲ τὰ γόνατα, ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.

BEIOM Stephanos hakkadoſch.

בְּיוֹם שְׁטֶפָנוֹס הַקָּדוֹשׁ׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦάνου.

57. Exclamantes autem voce magna, continuerunt aures ſuas, & impetum fecerunt unamiter in eum.	57. Sie ſchryen aber laut/ vnd hielten jhre Ohren zu/ vnnd ſtürmeten einmütiglich zu jhm ein.
58. Et eiicientes eum extra civitatem, lapidabãt: & teſtes depoſuerũt veſtimenta ſua ſecus pedes adoleſcentis, qui vocabatur Saulus.	58. Stieſſen jn zur Statt hinauß/ vnd ſteinigten jhn. Vnd die Zeugen legten ab jhre Kleider/ zu den Füſſen eines Jünglings/ der hieß Saulus.
59. Et lapidabant Stephanum invocantem, & dicentem: Domine Ieſu ſuſcipe Spiritum meum.	59. Vnd ſteinigten Stephanum/ der anrieff/ vnnd ſprach: HErr Jeſu/ nimb meinen Geiſt auff.
60. Poſitis autem genibus, clamavit voce magna, dicens: Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum. Et cùm hoc dixiſſet, obdormivit.	60. Er kniet aber nider/ vnd ſchrey laut: HErr behalt jhnen diſe ſünde nicht. Vnd als er das geſagt/ entſchlieff er.

DIE SANCTI Stephani.	**Am Tag S. Stephani.**

Beſorah Chephi
Matthai:

Cap. 23.

Lachen hinneh anochi ſcholeach aleichem eth hanneſiim, Vachachamim, Veſopherim, Vmehémmah tahargu, Vetitlu, mehem taccu baſſchothim baadathchē, Veteraddephum meir lair.

35. *Lemáan iabo aleichem col dam naki aſcher niſchpach al haárez, middemei héſel haz Zaddik ad dā zechariáhu ben berechiáhu, aſcher haragtem bein haheichal Vbein hammizbéach.*

36. *Amen ani omer lachem, ki iaſou col haélleh al dor hazzeh.*

בשורה כפי מתי :
כג

לכן הנה אנכי
שולח אליכם
את־הנביאים ו
וחכמים וסופרים ו
ומהמה תהרגו ותתלו
מהם תכו בשוטים
בגרתכם ותרדפום
מעיר לעיר :

35 למען יבוא עליכם
כל דם נקי אשר
נשפך על־הארץ
מדמי הבל הצדיק
עד דם־זכריהו בן
ברכיהו אשר הרגתם
בין ההיכל ובין ה
המזבח :

36 אמן אני אומר
לכם כי יבואו כל־
האלה על־הדור הזה :

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
κατὰ Ματθ.

κγʹ.

Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας, καὶ σοφοὺς, καὶ γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν.

35. Ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον, ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου, ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου.

36. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

Evangelium Matthæi, Cap. 23.

ET ecce ego mitto ad vos prophetas & ſapientes & ſcribas, & ex illis occidetis & crucifigetis, & ex eis flagellabitis in Synagogis veſtris, & perſequemini de civitate in civitatem:

Evangelium Matthei/ Am 23. Cap.

DArumb/ ſihe/ ich ſende zu euch Propheten vnd Weiſen vnd Schrifftgelehrten/ vnd derſelbigen werdet jhr etliche tödten/ vnd creutzigen/ vnd etliche werdet jhr geiſſeln in ewren Schulen/ vnnd werdet ſie verfolgen/ von einer Statt zu der andern.

35. Vt veniat ſuper vos omnis ſanguis iuſtus qui effuſus eſt ſuper terram, à ſanguine Abel iuſti, vſque ad ſanguinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidiſtis inter templum & altare.

35. Auff das über euch komme/ alle das gerechte Blut/ das vergoſſen iſt auff Erden/ von dem blut an deß Gerechten Abels/ biß auffs blut Zacharias Barachie Sohn/ welchen jhr getödtet habt zwiſchen dem Tempel vnd Altar.

36. Amen dico vobis, venient hæc omnia ſuper generationē iſtam.

36. Warlich ich ſage euch/ daß ſolches alles wird über diß geſchlecht kommen.

37. Ieruſchaláijm jeruſchalaijm aſcher tahargi eth hanneſiim, ve. tiskeli eth aſcher ni,chlechu eléicha, cammah peamim razithi likboz eth baneicha caaſcher mekabbezah tarnególeth ephrocheiha, táchat kenapheiha velo afita.

38. Hinneh ieazef lachem beitechem ſchomém.

39. Vaani omer lachem ki lo tiruni meattah ad ki tomeru Baruch habbah beſchem IEHOVAH.

37 יְרוּשָׁלַיִם יְרוּשָׁלַיִם
אֲשֶׁר תַּהַרְגִי אֶת־
הַנְּבִיאִים וְתִסְקְלִי אֶ
אֶת־אֲשֶׁר נִשְׁלְחוּ אֵלַיִךְ
כַּמָּה פְּעָמִים רָצִיתִי
לִקְבּוֹץ אֶת־בָּנַיִךְ
כַּאֲשֶׁר מְקַבְּצָה הַ
תַּרְנְגוֹלֶת אֶפְרוֹחֶיהָ
תַּחַת כְּנָפֶיהָ וְלֹא
אֲבִיתֶת׃

38 הִנֵּה יֵעָזֵב לָכֶם
בֵּיתְכֶם שׁוֹמֵם׃

39 וַאֲנִי אוֹמֵר לָכֶם
כִּי לֹא־תִרְאוּנִי מֵעַתָּה
עַד כִּי־תֹאמְרוּ בָּרוּךְ
הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה׃

37. Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε.

38. Ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.

39. Λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ᾽ ἄρτι, ἕως ἂν εἴπητε, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

BEIOM Iochanan haſſchalíach vehammebaſſer, Iggéret miſ sépher Ieſchûah ben-Syrach.

בְּיוֹם יוֹחָנָן הַשָּׁלִיחַ
וְהַמְּבַשֵּׂר אִגֶּרֶת מִסֵּפֶר
יֵשׁוּעַ בֶּן־סִירָח׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ.

37. Ieruſalem, Ieruſalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te miſsi ſunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti?	37. Jeruſalem/ Jeruſalem/ die du tödteſt die Prophetē/ vnnd ſteinigeſt die zu dir geſandt ſind / Wie offt habe ich deine Kinder verſamlen wöllen/ wie eine Henne verſamlet jhre Küchlin / vnter jhre flügel/ Vnnd jhr habt nicht gewölt?
38. Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta.	38. Sihe/ ewer Hauß ſoll euch wüſt gelaſſen werden.
39. Dico enim vobis, non me videbitis àmodo donec dicatis: Benedictus qui venit in nomine Domini.	39. Denn ich ſage euch/ Jr werdet mich von jetzt an nicht ſehen/ biß jhr ſprecht: Gelobt ſey der da kombt im Namen deß HErrn.
IN DIE S. Iohannis Apoſtoli & Evangeliſtæ. Epiſtola, Eccleſ.	An S. Johannis tag/ deß Apoſtels vnd Evangeliſten / Epiſtel. Jeſus Syrach.

Cap. XIIII.

ASchrei haïſch aſcher bechochmah jehgeh thoſoth, vbithfunatho iaphik kedoſchoth.

23. Hammechaſſchef derachaiſ belibbo, vbetaalumméiha mebin hu. Boh acharéiha cãmechappes mechuppas vbidrachéiha erofah.

24. Maſchgiach min challonothéiha vmeziz min--hacharackéiha.

25. Ialin neged béithah vbeoſchiothéiha jitkajated; jakim eth oholo el jadah.

26. Vejalin bimlon thofim, jaſim eth banaiſ tachath Zillah, vejiſchkon táchath anaphéjha.

י״ד

אַשְׁרֵי הָאִישׁ א
אֲשֶׁר בְּחָכְמָה
יֶהְגֶּה טוֹבוֹת
וּבִתְבוּנָתוֹ יַפִּיק ׃ ק
קְדוֹשׁוֹת ׃

23 הַמְחַשֵּׁב דְּרָכֶיהָ ב
בְּלִבּוֹ וּבְתַעֲלֻמֶיהָ מ
מֵבִין הוּא ׃ בֹּא
אַחֲרֶיהָ כִּמְחַפֵּשׂ מ
מְחַפֵּשׂ וּבִדְרָכֶיהָ א
אֹרְבָה ׃

24 מַשְׁגִּיחַ מִן־
חַלּוֹנֹתֶיהָ וּמֵצִיץ מִן־
הַחֲרַכֶּיהָ ׃

25 יָלִין נֶגֶד בֵּיתָהּ וּ
וּבְאָשׁוֹתֶיהָ יִתְקַע י
יָתֵד יָקִים אֶת־אָהֳלוֹ
אֶל־יָדָהּ ׃

26 וְיָלִין בִּמְלוֹן טוֹבִים
יָשִׂים אֶת־בָּנָיו תַּחַת
צִלָּהּ וְיִשְׁכּוֹן תַּחַת
עֲנָפֶיהָ ׃

ΚΕΦΑΛ. ιδʹ.

ΜΑκάριος ἀνὴρ ὃς ἐν σοφίᾳ μελετήσει καλά, καὶ ὃς ἐν συνέσει αὐτοῦ διαλεχθήσεται ἅγια.

23. Ὁ διανοούμενος τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτῆς ἐννοηθήσεται· ἔξελθε ὀπίσω αὐτῆς ὡς ἰχνευτής, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς ἐνέδρευε.

24. Ὁ παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῶν θυρωμάτων αὐτῆς ἀκροάσεται.

25. Ὁ καταλύων σύνεγγυς τοῦ οἴκου αὐτῆς, καὶ ἐν τοῖς τοίχοις αὐτῆς πήξει πάσσαλον· στήσει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κατὰ χεῖρα αὐτῆς.

26. Καὶ καταλύσει καταλύματι ἀγαθῶν· θήσει τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν τῇ σκέπῃ αὐτῆς, καὶ ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτῆς αὐλισθήσεται.

Cap. 14.

BEatus vir qui in Sapientia meditabitur bona, & qui in intellectu ſuo diſſerit ſancta.

Am 14. Capitel.

WOl dem der ſtets mit Gottes wort vmbgehet/vnd daſſelbige außlegt vnd lehret.

23. Qui cogitat vias illius in corde ſuo, & in abſconſis illius cogitabit. Egredere poſt illam vt inveſtigator, & in viis eius inſidiare.

23. Ders von hertzen betrachtet/vnd gründlich verſtehen lernet/vnd der Weißheit jmmer weiter nachforſchet / vnd ſchleicht jr nach/ wo ſie hingehet.

24. Qui proſpicit per feneſtras eius, & in ianuis illius audiet.

24. Vnnd kuckt zu jhren Fenſtern hinein / vnd horchet an der Thür.

25. Qui hoſpitatur propè domum illius; & in parietibus illius figet palum: ſtatuet caſam ſuam ſecundum manum illius.

25. Suchet Herberg nahe bey jhrem Hauſe / vnd richt an jhre Wandt ſeine Hütten auff.

26. Et hoſpitabitur in hoſpitio bonorum: Ponet filios ſuos in tegmine illius, & ſub ramis eius morabitur.

26. Vnd iſt jhm ein gute Herberg. Er bringt ſeine Kinder auch vnter jr dächlein / vnd bleibt vnter jhrer Lauben.

27. Ieſuckeh tachteiha mechom : Vbichfodah jitlonen.	27 יִסָּכֶה תַחְתֶּיהָ מֵחֹם וּבִכְבוֹדָהּ יִתְלוֹנֵן׃	27. Σκεπασθήσεται ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ καύματος, καὶ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καταλύσει.
Cap. XV.	ט״ו	ΚΕΦΑΛ. ιε'.
1. Iere IehoVah oſeh zoth, Veochez dáath hattorah jimzaénnah.	1 יְרֵא יְהוָה עֹשֶׂה זֹאת וְאֹחֵז דַּעַת הַתּוֹרָה יִמְצָאֶנָּה׃	1. Ὁ φοβούμενος τὸν κύριον ποιήσει αὐτό, καὶ ὁ ἐγκρατὴς γνώσεως νόμου, εὑρήσει αὐτήν.
2, Taſo likratho caëm Vcheëſcheth neurim techabbekéhu.	2 תָּבוֹא לִקְרָאתוֹ כָּאֵם וּכְאֵשֶׁת נְעוּרִים תְּחַבְּקֵהוּ׃	2. Καὶ ὑπαντήσεται αὐτῷ ὡς μήτηρ, καὶ ὡς γυνὴ παρθενίας προσδέξεται αὐτόν.
3. Taachiléhu belechem binah, Vmei chochmah taſchkéhu.	3 תַּאֲכִילֵהוּ בְּלֶחֶם בִּינָה וּמֵי חָכְמָה ת תַּשְׁקֵהוּ׃	3. Ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον συνέσεως, καὶ ὕδωρ σοφίας ποτιεῖ αὐτόν.
4. Vejiſſchaen aléiha Velo jimad, jachazik bah Velo jeſoſch.	4 וְיִשָּׁעֵן עָלֶיהָ וְלֹא יִמְעַד יַחֲזִיק בָּהּ וְלֹא יֵבוֹשׁ׃	4. ϛηριχθήσεται ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐ μὴ κλιθῇ, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐφέξει, καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ.
5. Vteromeméhu al keroſaif, Vbetoch kahal tiphtach eth piku.	5 וּתְרוֹמְמֵהוּ עַל קְרוֹבָיו וּבְתוֹךְ קָהָל תִּפְתַּח אֶת־פִּיהוּ׃	5. Καὶ ὑψώσει αὐτὸν παρὰ τοὺς πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ἀνοίξει ϛόμα αὐτοῦ.

27. Protegetur ab ea à feruore, & in gloria eius hoſpitabitur.

27. Darunter wird er für der hitze beſchirmet / vnd iſt jm eine herrliche wohnung.

Eccleſ. Cap. 15.

1. Qui timet Dominum, faciet illa, & continens cognitionis legis, inveniet eam.

2. Et tanquàm mater obviabit illi, & quaſi mulier virginitatis ſuſcipiet illum.

3. Cibabit illum pane intellectus, & aqua ſapientiæ potabit eum.

4. Firmabitur ſuper illam & non inclinabitur, & ſuper eam continebit, & non confundetur.

5. Et exaltabit illum apud proximos ſuos, & in medio Eccleſiæ aperiet os eius.

Jeſu Syr. Cap. 15.

1. Solchs thut niemand / denn der den HErren fürchtet / Vnd wer ſich an Gottes wort helt / der findet ſie.

2. Vnd ſie wird jhm begegnen wie eine Mutter / vnnd wird jhn empfahen / wie eine junge Braut.

3. Sie wird jn ſpeiſen mit Brodt deß verſtands / vnd wird jhn trencken mit waſſer der Weißheit.

4. Dardurch wird er ſtarck werden / daß er veſt ſtehen kan / vnnd wird ſich an ſie halten / daß er nit zu ſchanden wird.

5. Sie wird jhn erhöhen über ſeine Neheſten / vnnd wird jm ſeinen Mund aufftʰun in der Gemeine.

6. Simchah va-athéret rinnah jimza, veſchem olam tanchilénnu.

6 שִׂמְחָה וַעֲטֶרֶת רִנָּה
יִמְצָא וְשֵׁם עוֹלָם
תַּנְחִילֶנּוּ׃

6. Εὐφροσύνην καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος εὑρήσει, καὶ ὄνομα αἰῶνος κατακληρονομήσει αὐτόν.

B E I O M IOCHANAN haſſchaliach vehammebaſſer.
Beſorah chephi Iochanan.

Cap. XXI.

בְּיוֹם יוֹחָנָן הַשָּׁלִיחַ
וְהַמְבַשֵּׂר׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן
כ״א

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ἰωάννου.
Κεφ. κα΄.

Vaijedabber Ieſchúah eth haddeſarim haelleh, vaijomer lekeipha, bo acharái.

א וַיְדַבֵּר יֵשׁוּעַ
אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר
לְכֵיפָה בֹּא אַחֲרָי׃

Καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ, ἀκολούθει μοι.

20. Vaijithhappech keiphah vaijar eth hattalmid aſcher ahefo Ieſchúah, ki ba acharaif, vaaſcher jaſchaf bimſibbah al chazéhu vaijomer, Adonaj mi zeh hu hammoſer othach.

20 וַיִּתְהַפֵּךְ כֵּיפָה
וַיַּרְא אֶת־הַתַּלְמִיד
אֲשֶׁר אֲהֵבוֹ יֵשׁוּעַ כִּי
בָא אַחֲרָיו וַאֲשֶׁר יָשַׁב
בִּמְסִבָּה עַל חֲזֵהוּ
וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מִי זֶה
הוּא הַמּוֹסֵר אוֹתָךְ׃

20. Ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος, βλέπει τὸν μαθητὴν, ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ, καὶ εἶπε· κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε;

9. Iucunditatem & coronam exultationis inveniet, & nomen ſeculi hęreditabit illum.

6. Sie wird jhn krönen mit frewden vnnd wonne/ vnnd mit ewigem Namen begaben.

DIE S. Iohannis, Apoſtoli & Evangeliſtæ.

An S. Johannis Tag/deß Apoſtels vnd Evangeliſten:

Evangelium Iohan. 21.

Evangelium Johan. am 21. Cap.

ET cùm hoc dixiſſet, dicit ei, Sequere me.

DAer aber das geſaget/ſpricht er zu jhm: Folge mir nach.

20. Converſus Petrus, vidit illum diſcipulum quem diligebat Ieſus, ſequentem, qui & recubuit in cœna ſuper pectus eius, & dixit, Domine, quis eſt qui tradet te?

20. Petrus aber wandte ſich vmb/vnd ſahe den Jünger folgen/welchen JEſus lieb hatte/der auch an ſeiner Bruſt am Abendeſſen gelegen war/vnd geſaget hatte: HERR/wer iſts der dich verräth?

21. *Otho raah keipha Vaijomer lejeſchúa, Adonai VeZeh hu mah.*

21 אותו ראה כיפה
ויאמר לישוע אדני וזה
הוא מה :

21. Τοῦτον ἰδὼν ὁ πέτρος, λέγει τῷ ἰησοῦ· Κύριε, οὗτος δὲ τί;

22. *Amar lo jeſchúah im erzeh lekaffotho ad abo mah e éicha, attah bo acharai.*

22 אמר לו ישוע אם
ארצה לקוותו עד
אבוא מה אליך את
בוא אחרי :

22. Λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν, ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε; σὺ ἀκολούθει μοι.

23. *VaijeZeh haddafar baZZeh battalmjdim ki hattalmid hahu einẽnu meth, Ve jeſchúah lo amar lo ki einénnu meth, ki im, im erZeh lekaffotho ad afo mah eléicha.*

23 ויצא הדבר הזה
בתלמידים כי ה
התלמיד ההוא איננו
מת וישוע לא אמר לו
כי איננו מת כי אם
אם ארצה לקוותו עד
אבוא מה אליך :

23. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν, ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε;

24. *Zeh hu hattalmid hammeid al haélleh Vechataf eth haélleh Vejadánu ki emeth hi edutho.*

24 זה הוא התלמיד
המעיד על האלה
וכתב את האלה ו
וידענו כי אמת היא
עדותו :

24. Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς, ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν, ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.

21. Hunc ergo cũ vidiſſet Petrus, dicit Ieſu, Domine, hic autem quid?	21. Da Petrus dieſen ſahe/ ſpricht er zu Jeſu: HErr/ was ſoll aber diſer?
22. Dicit ei Ieſus, Si eum volo manere donec veniam, quid ad te? tu me ſequere.	22. Jeſus ſpricht zu jhm: So ich wil daß er bleibe/ biß ich kom̃e/ was gehet es dich an? Folge du mir nach.
23. Exivit ergo ſermo iſte inter fratres, quia diſcipulus ille non moritur. Et non dixit eis Ieſus, Non moritur, ſed, Si eum volo manere donec veniam, quid ad te?	23. Da gieng eine Rede auß vnter den Brůdern: Diſer Jůnger ſtirbet nicht/ Vnnd Jeſus ſprach nicht zu jhm: Er ſtirbet nicht. Sondern ſo ich wil/ daß er bleibe/ biß ich komme/ was gehet es dich an.
24. Hic eſt diſcipulus ille qui teſtimonium perhibet de his, & ſcripſit hæc: & ſcimus quia verum eſt teſtimonium eius.	24 Diß iſt der Jůnger/ der von diſen dingen zeuget/ vñ hat diß geſchrieben/ vnd wir wiſſen/ daß ſein Zeugniß warhafftig iſt.

BEIOM ſchabbath acharei jom hulledeth hã maſciach, Iggéreth el Gallatim.

Cap. IIII.

VEomer ani, cammah ittoth haijoreſch olal hu; bimumah lo niphraſch meéſed, aph ki adon col hu.

2\. *Ki im táchat haomenim &baalei babbattim, ad mezummanei haaf.*

3\. *Cachah gam anáchnu bibiothénu olalim táchat jeſodoth haolam hajinu ofedim afodath afodah.*

4\. *Vecaaſcher ba melo haittoth, az ſchalach ---*

ביום שבת אחרי
יום הלדת המשיח
אגרת אל־גלטים :

ד׳

ואומר אני כ
כמה עתות
היורש עולל
הוא במאומה לא
נפרש מעבד אף כי
אדון כל הוא :

2 כי אם תחת
האומנים ובעלי
הבתים עד־מזמני
האב :

4 ככה גם אנחנו
בהיותנו עוללים תחת
יסודות העולם היינו
עובדים עבודת ע
עבודה :

4 וכאשר בא מלא
העתות או־שלח א

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ Γένεσιν τοῦ χριστοῦ πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολή.

ΚΕΦΑΛ. δʹ.

ΛΕγω δὲ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου, κύριος πάντων ὤν.

2\. Ἀλλ' ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ οἰκονόμους, ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός.

3\. Οὕτω καὶ ἡμεῖς ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι.

4\. Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ---

DOMINICA à Nativitate Chriſti, Epiſt. ad Galat.

Cap. 4.

DIco autem, quanto tẽpore hæres parvulus eſt, nihil differt à ſervo, cum ſit Dominus omnium.

2. Sed ſub tutoribus & actoribus eſt, uſque ad præfinitum tempus à patre.

3. Ita & nos, cum eſſemus parvuli, ſub elementis mũdi eramus ſervientes.

4. At ubi venit plenitudo temporis, miſit

Am Sontag nach dem Chriſtag/ Epiſtel/an die Galater.

Am 4. Capitel.

JCh ſage aber / So lange der Erbe ein Kind iſt/ſo iſt vnter jhm vnd einem Knecht kein vnterſcheid / Ob er wol ein Herr iſt aller Güter.

2. Sondern er iſt vnter den Vormünden vnd Pflegern/ biß auff die beſtimbte zeit vom Vater.

3. Alſo auch wir / da wir Kinder waren / waren wir gefangen vnter den euſſerlichen Satzungen.

4 Da aber die zeit erfület ward / ſandte

Elohim eth beno, hannolad meiſſchah, vehaiah tachath hattorah.

אלהים את־בנו ב הנולד מאשה והיה תחת התורה׃

ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικὸς, γενόμενον ὑπὸ νόμον.

5. Liphdotham aſcher haiu táchath hattorah, aſcher nickach eth manon vmickach habbanim.

5 לפדותם אשר היו תחת התורה אשר נקח את־מנון ומקח ה הבנים׃

5. Ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν.

6. Vechi banim attem, ſchalach Elohim eth rúach beno belibbotheichem hazzoakah abba aſinu.

6 וכי בנים אתם ש שלח אלהים את־רוח בנו בלבותיכם הצועקה אבא אבינו׃

6. Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν κρᾶζον, ἀββᾶ, ὁ πατήρ.

7. Lachen einénnu od éſed, ki im ben, veim ben gam joreſch Elohim bammaſchiach.

7 לכן איננו עוד עבד כי אם בן ואם בן גם יורש אלהים במשיח׃

7. Ὥστε οὐκ ἔτι εἶ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱὸς, καὶ κληρονόμος θεοῦ διὰ χριστοῦ.

BEIOM ſchabbath acharei jom hullédeth hâmaſchiach,

Beſorah Chephi Lucas

Cap. 2.

VEIOſeph veimmo tomehim haiu al hammedubbarim alaif.

ביום שבת אחרי יום הלדת המשיח׃

בשורה כפי לוקס׃

ב׳

ויוסף ואמו תומהים היו על־המדברים עליו׃

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ Γένεσιν τοῦ χριστοῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκᾶ.

ΚΕΦΑΛ. β΄.

ΚΑὶ ἦν Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ.

Deus filium ſuum natum ex muliere, factum ſub lege.

Gott ſeinen Sohn/ geborn von einem Weibe/ vnd vnter das Geſetz gethan.

5. Vt eos qui ſub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus.

4. Auff daß er die/ ſo vnter dem Geſetz waren/ erlöſet/ daß wir die Kindſchafft empfiengen.

6. Quoniam autem eſtis filii, miſit Deus Spiritum filii ſui in corda veſtra, clamãtem: Abba, Pater.

6. Weil jhr denn Kinder ſeyt/ hat Gott geſandt den Geiſt ſeines Sons in ewre hertzen/ der ſchreyet: Abba/ lieber Vater.

7. Itaque iam non eſt ſervus, ſed filius. Quod ſi filius: & hæres Dei, per Chriſtum.

7. Alſo iſt nun hie kein Knecht mehr/ ſondern eytel Kinder/ ſinds aber Kinder/ ſo ſinds auch Erben Gottes durch Chriſtum.

DOMINICA à Nativitate Chriſti.

Am Sontag nach dem Chriſtag.

Evangelium Lucæ 2.

ET erat pater eius & mater mirantes ſuper his, quæ dicebantur ab illo.

Evangelium Luce 2.

SEin Vater vnnd Mutter verwunderten ſich deß/ das von jhm geredt ward.

34. Vaijeſarechêmo ſchimon vaijómer el Miriam immo, hinneh zeh huſam lemappalah velithkumath rabbim bejiſrael vleoth midvanim.

35. Veeth naphſcheeh jeabber chéreflehiggaloth machaſchafoth millibboth rabbim.

36. Vattehi channah neſiah bath penuel mimmattheh Aſcher, vehi baah baijamim rabbim, hi chaiethah eth iſchah ſchéſa ſchanim, mibbethuleiha.

37. Vehi almanah kearba vſchemonim ſchanah, velo sârah min haheichal, vatteſchâreth bazzomoth vthephilloth, jomam valáilah.

34 ויברכמו שמעון
ויאמר אל־מרים אמו
הנה זה הושם למפלה
ולתקומת רבים ב
בישראל ולאות
מדונים :

35 ואת נפשך יעבר
חרב להגלות מחשבות
מלבות רבים :

36 ותהי־חנה נביאה
בת־פנואל ממטה
אשר והיא באה ב
בימים רבים כי־חיתה
את אישה שבע שנים
מבתוליה :

37 והיא אלמנה
כארבע ושמונים שנה
ולא סרה מן־ההיכל
ותשרת בצומות
ותפלות יומם ולילה :

34. Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Σιμεὼν, καὶ εἶπε πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον.

35. Καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

36. Καὶ ἦν ἄννα προφῆτις θυγάτηρ φανουὴλ ἐκ φυλῆς ἀσήρ· αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς.

37. Καὶ αὕτη χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ. νηστείαις καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν.

34. Et benedixit illis Simeon:& dixit ad Mariam matrem eius,Ecce poſitus eſt hic in ruinam, & in reſurrectionē multorum in Iſraël, & in ſignum cui cōtradicetur.

34. Vnd Simeon ſegnet ſie / vnnd ſprach zu Maria ſeiner Mutter: Sihe / diſer wird geſetzt zu einem fall / vnd aufferſtehen viler in Iſrael / vnd zu einem zeichen / dem widerſprochen wird.

35. Et tuam ipſius animā pertranſibit gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes.

35. Vnnd es wirdt ein Schwerd durch deine Seele dringen / Auff das viler hertzen gedancken offenbar werden.

36. Et erat Anna prophetiſſa, filia Phanuel, de tribu Aſer: hæc proceſſerat in diebus multis, & vixera cum viro ſuo annis ſeptem à virginitate ſua.

36. Vnd es war eine Prophetin Hanna / eine tochter Phanuel / vom Geſchlecht Aſer / die war wol betaget / vnd hatte gelebet ſiben Jar mit irem Mann / nach irer Jungkfrawſchafft.

37. Et hæc vidua uſque ad annos octoginta quatuor: quæ non diſcedebat de templo, ieiuniis & obſecrationibus ſerviens nocte ac die.

37. Vnnd war nun eine Witwe bey vier vnd achtzig Jaren / die kam nim̃er vom Tempel / dienet Gott mit faſten vnnd beten / tag vnd nacht.

38. Vehi karefah baeth hahi vattodeh lajhovah vattedabber alaif im cullam aſcher jichalu liphduth biruſchalaim.

38 וְהִיא קָרְבָה בָּעֵת הַהִיא וַתּוֹדֶה לַיהוָה וַתְּדַבֵּר עָלָיו עִם כֻּלָּם אֲשֶׁר יְחַלּוּ לִפְדוּת בִּירוּשָׁלָיִם ׃

38. Καὶ αὕτη αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα, ἀνθωμολογεῖτο τῷ κυρίῳ, καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν ἱερουσαλήμ.

39. Vbichlotham cullam kethorath jehovah, vaijaſchúſu Galilah el iram nazáreth.

39 וּבְכַלּוֹתָם כֻּלָּם כְּתוֹרַת יְהוָה וַיָּשׁוּבוּ גָלִילָה אֶל־עִירָם נָצְרַת ׃

39. Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν ναζαρέτ.

40. Vaijigdal haijeled vaijeemoz berúach male chochmah vtechinnath Elohim haiethah alaif.

40 וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיֶּאֱמַץ בְּרוּחַ מָלֵא חָכְמָה וְתְחִנַּת אֱלֹהִים הָיְתָה עָלָיו ׃

40. Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ᾽ αὐτό.

BEIOM HIMMOL eth hămaſchíach, Iggéreth, El Gallatim.

בְּיוֹם הַמּוּל אֶת־הַמָּשִׁיחַ אִגֶּרֶת אֶל־גָּלָטִים ׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΤΟΜΗΣ τοῦ χριστοῦ, πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολή.

Cap. III.

VBethérem báah haemunah táchat hattorah nezurim vſegurim anachnu ---

ג

וּבְטֶרֶם בֹּאָה הָאֱמוּנָה תַּחַת הַתּוֹרָה נְצוּרִים ו
וּסְגוּרִים אֲנַחְנוּ ל

ΚΕΦ. γ΄.

ΠΡὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα συγκεκλεισμένοι -

38. Et hæc, ipſa hora ſuperveniẽs, confitebatur Domino: & loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Iſraël.

38. Dieſelbige tratt auch hinzu / zu derſelbigen ſtunde / vñ preiſete den HErrn / vnd redete von jhm / zu allen / die auff die erlöſung zu Jeruſalem warteten.

39. Et ut perfecerunt omnia ſecundum legem Domini, reverſi ſunt in Galilæam, in civitatem ſuam Nazareth.

39. Vnnd da ſie es alles vollendet hatten / nach dem Geſetz deß HErren / kereten ſie wider inn Galileam zu jhrer Stadt Nazareth.

40. Puer autem creſcebat, & confortabatur, plenus ſapientia, & gratia Dei erat in illo.

40. Aber das Kind wuchß / vnd ward ſtarck im Geiſt / voller weißheit / vnd Gottes gnade war bey jm.

DIE CIRcũciſionis Domini, Epiſtola ad Galat.

Cap. 3.

Am Newẽ jarstag / Epiſtel an die Galater

Am 3. Capitel.

PRiùs autem quàm veniret fides: ſub lege cuſtodiebamur conclusi, --

EHe denn aber der Glaube kam / wurden wir vnter dem Geſetz verwaret vnnd verſchloſſen / ...

laemunah hatidah lehiggaloth.	לָאֱמוּנָה הָעֲתִידָה ל לְהִגָּלוֹת׃	εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.
24. Lacken hatthorah lammoreh nihietah lánu bămaſchiach, aſcher meemunah nizzadek.	24 לָכֵן הַתּוֹרָה לַמּוֹרֶה נִהְיְתָה לָנוּ בַּמָּשִׁיחַ אֲשֶׁר מֵאֱמוּנָה נִצָּדֵק׃	24. Ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστὸν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν.
25. Vecaaſcher baah haemunah od lo táchat hámmoreh anáchnu.	25 וְכַאֲשֶׁר בָּאָה ה הָאֱמוּנָה עוֹד לֹא תַחַת הַמּוֹרֶה אֲנַחְנוּ׃	25. Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκ ἔτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν.
26. Ki cullechem benej Elohim attem beemunah, bejeſchúah hammaſchiach.	26 כִּי כֻלְּכֶם בְּנֵי א אֱלֹהִים אַתֶּם בֶּאֱמוּנָה בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃	26. Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστε, διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
27. Ki cullechem aſcher bammaſchiach nithbaltẽ, eth hammaſchiach lefaſchtem,	27 כִּי כֻלְּכֶם אֲשֶׁר בּ בַּמָּשִׁיחַ נִטְבַּלְתֶּם אֶת־ הַמָּשִׁיחַ לְבַשְׁתֶּם׃	27. Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε.
28. Einénnu poh jehudi, veeinénnu jevani, einénnu éfed, veeinénnu chofſchi; einénnu zachar veeinénnah nekefah, ki cullechem echad attem bejeſchúah hammaſchiach.	28 אֵינֶנּוּ פֹּה יְהוּדִי וְאֵינֶנּוּ יְוָנִי אֵינֶנּוּ עֶבֶד וְאֵינֶנּוּ חָפְשִׁי אֵינֶנּוּ זָכָר וְאֵינֶנָּה נְקֵבָה כִּי כֻלְּכֶם אֶחָד אַתֶּם בּ בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃	28. Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος· οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

in eam fidem quæ revelanda erat.	auff den Glauben / der da ſolte offenbart werden.
24. Itaque lex, pædagogus noſter fuit in Chriſto: ut ex fide iuſtificemur.	24. Alſo iſt das Geſetz vnſer Zuchtmeiſter geweſen auff Chriſtum / Daß wir durch den Glauben gerecht würden.
25. At ubi venit fides: iam non ſumus ſub pædagogo.	25. Nun aber der Glaube kommen iſt / ſind wir nicht mehr vnter dem Zuchtmeiſter
26. Omnes enim filii Dei eſtis per fidem, quæ eſt in Chriſto Ieſu.	26. Denn jr ſeyt alle Gottes kinder / durch den Glauben an Chriſto Jeſu.
27. Quicunque enim in Chriſto baptizati eſtis: Chriſtum induiſtis.	27. Denn wie vil ewer getaufft ſind / die haben Chriſtum angezogen.
28. Non eſt Iudæus neque Græcus, non eſt ſervus neque liber, non eſt maſculus neq; fœmina. Omnes enim vos unũ eſtis in Chriſto Ieſu.	28. Hie iſt kein Jůde noch Grieche / hie iſt kein Knecht noch Freyer / hie iſt kein Mann noch Weib / denn jr ſeyt allzumal einer in Chriſto Jeſu.

29 *Veim attem lammaſchíach, omnam gam lezérah Abraham attem; Vechaſſchefuah ioreſchei hannachalah.*

29 ואם אתם למשיח
אמנם גם לזרע א
אברהם אתם וכשבועה
יורשי־הנחלה ׃

29. Εἰ δὲ τοῦ χριστοῦ, ἄρα τοῦ ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, καὶ κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

BEIOM HIMMOL hammaſchíach,

Beſorah Chephi Lucas.

Cap. II.

VEcaaſcher nimleu ſchemonath jamim lehimmol eth haijéled, Vaijikare Schemo IESCHVAH, *hannikra min hammalach bethérem horah babbáthen.*

ביום המול
המשיח ׃
בשורה כפי לוקס ׃
ב׳

וכאשר נמלאו
שמנת ימים
להמול את־
הילד ויקרא שמו ישוע
הנקרא מן־המלאך
בטרם הרה בבטן ׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΤΟΜῆς τοῦ χριστοῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκα.

ΚΕΦΑΛ. β'.

ΚΑὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΣ, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου, πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

BESCHABbath acharei jom himmol eth hammaſchíach, Iggéreth le--Iirmejáhu hanoaſi.

31.

בשבת אחרי יום
המול את־המשיח
אגרת לירמיהו
הנביא לא׃

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ περιτομὴν τοῦ χριστοῦ, Γερεμίου τοῦ Προφήτου.

λά.

29. Si autem vos Chriſti: ergo ſemen Abrahæ eſtis, & ſecundum promiſsionem hæredes.

29. Seyt jr aber Chriſti/ ſo ſeydt jhr ja Abrahams Samen/ vnd nach der verheiſſung Erben.

DIE CIRcumciſionis Chriſti.

Am Newen-Jarstag.

Evangelium Luc. 2.

Evangelium Luce am 2. Cap.

ET poſtquam conſummati ſunt dies octo, ut circuncideretur puer, vocatum eſt nomen eius IESVS, quod vocatum eſt ab angelo, priusquàm in vtero conciperetur.

VNd da acht tag vmb waren/ daß dz Kind beſchnitten würde/ da ward ſein Name genennet IESVS, welcher genennet war/ von dem Engel/ ehe denn er in Mutter leibe empfangen ward.

DOMINICA poſt circumciſionem Chriſti, Epiſt. Ieremiæ: 31.

Am Sontag nach dem Newen Jarstage/ Epiſtel Jerem. 31.

Cap. 31.

KO amar jehovah, kol beramah niſchmah, nehi bechi tamrurim; Rachel mebaccah al banéiha: meanah lehinnachem al banéiha ki einénnu.

לא

כה אמר יהוה קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על־בניה מאנה להנחם על־בניה כי איננו׃

ΚΕΦ. λα΄.

ΟΥτως εἶπεν κύριος, φωνὴ ἐν ῥαμᾷ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς, ῥαχὴλ ἀποκλαιομένη τοὺς υἱοὺς αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

16. *Ko amar jehovah, mini kolech mibbèchi veeinaïch middimah; ki ieſch ſachar líphullatech neum jehovah; veſchaſu meérez ojeſ.*

16 כה אמר יהוה מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך נאם יהוה ושבו מארץ אויב׃

16. Οὕτως εἶπεν κύριος· κώλυσον τὴν φωνήν σου ἀπὸ κλαυθμοῦ, καὶ τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀπὸ δακρύων, ὅτι ἔστιν μισθὸς τοῖς σοῖς ἔργοις, λέγει κύριος, καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐκ γῆς ἐχθρῶν.

17. *Vejeſch tikſah leacharitech neum jehovah: veſcháſu banim ligſulam.*

17 ויש־תקוה לאחריתך נאם יהוה ושבו בנים לגבולם׃

17. Καὶ ἔσται ἐλπὶς τοῖς ἐσχάτοις σου, λέγει κύριος· καὶ ἐπιστρέψονται οἱ υἱοὶ εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν.

BESCHABbath acharei jom himmol eth hammaſchíach.

Beſorah chephi Matthai. 2.

בשבת אחרי יום המול את־המשיח׃

בשורה כפי מתי ב׃

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ περιτομὴν τοῦ χριστοῦ,

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ. β.

Ierem. Cap. 31.

SIc dicit Dominus, ox in Rama audita eſt, lamentatio luctus & fletus; Rachel plorantis filios ſuos: nolentis cõſolari ſuper eis, quia non ſunt.

16. Sic dicit Dominus, prohibe vocẽ tuam à ploratu; & oculos tuos à lachrymis: Quia eſt merces operi tuo ait Dominus; & revertentur de terra inimici.

17. Et eſt ſpes noviſsimis tuis ait Dominus, & revertentur filii ad terminos ſuos.

DOMINICA poſt circumciſionem Chriſti.

Evangelium Matth. 2.

Jerem. am 31. Cap.

SO ſpricht der Herr: Man höret eine klägliche Stimme vnnd bitters weinen / auff der höhe / Rachel beweynet jhre Kinder / vnnd wil ſich nicht tröſten laſſen / über jre Kinder / denn es iſt auß mit jhnen.

16. Aber der HErr ſpricht alſo: Laß dein ſchreyen vnd weinen / vnnd die threnen deiner augen / denn deine arbeit wird wol belohnet werden / ſpricht der HErr / Sie ſollen wider kommen auß dem Lande deß Feindes.

17. Vnd deine nachkommen haben viel guts zugewarten / ſpricht der HErr / denn deine Kinder ſollen wider in jre Grentze kom̃en.

Am Sontag nach dem Newen Jarstage /

Evangelium Matth. 2.

Cap. II.

VEcaaſcher halechu, hinneh malach jehoVah nirah bachalom lejoſeph lemor: Kum Veſa eth haijéled Veeth immo, Vberach lecha mizráimah, Vehcieh ſcham ad ki omer lach, ki ieſch atid Herodes leſackeſch eth hannáar Vleabbedo.

14. VaijikaZ Vaijſſa eth hannáar, Veeth immo balláilah, Vaijélech mizráimah.

15. Vaijehi ſcham ad moth Herodes, lehimmale aſcher neemar mejhoVah bannaſi lemor, mimmiZráim karáthi eth beni.

16. AZ Herodes roeh ki hutal bammahagim, VaijikZoph ad meod, Vaijſchlach --

ב׳

כאשר הלכו
הנה מלאך
יהוה נראה
בחלום ליוסף לאמר
קום ושא את־הילד
ואת־אמו וברח לך
מצרימה והיה שם
עד־כי אמר לך כי יש
עתיד הירודס לבקש
את־הנער ולאבדו׃

14 ויקץ וישא את־
הנער ואת־אמו
בלילה וילך מצרימה׃

15 ויהי־שם עד־מות
הירודס להמלא אשר
נאמר מיהוה בנביא
לאמר ממצרים
קראתי את־בני׃

16 אז הירודס רואה
כי הותל במהגים
ויקצף עד מאד וישלח

ΚΕΦΑΛ. β΄.

ΑΝαχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ᾽ ὄναρ τῷ ἰωσὴφ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι. μέλλει γὰρ ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό.

14. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς αἴγυπτον.

15. Καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς ἡρώδου, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, ἐξ αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

16. Τότε ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ---

Cap. 2.

QVi cum receſsiſſent, ecce angelus Domini apparuit in ſomnis Ioſeph, dicens, Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptũ: & eſto ibi uſque dum dicam tibi. Futurum eſt enim ut Herodes quærat puerũ ad perdendum eum.

14. Qui conſurgens accepit puerum & matrem eius nocte, & ſeceſsit in Ægyptũ.

15. Et erat ibi uſque ad obitum Herodis: ut adimpleretur quod dictum eſt à Domino per prophetam dicentem, Ex Ægypto vocavi filium meum.

16. Tunc Herodes videns quoniam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt valde: & mittens

Am 2. Cap.

DA ſie aber hinweg gezogen waren / Sihe / da erſchein der Engel deß HErrn dem Joſeph im Traum vnnd ſprach: Stehe auff / vnnd nim das Kindlein vnd ſeine Mutter zu dir / vnd fleuch in Egyptenland / vnd bleib allda / biß ich dir ſage. Denn es iſt verhanden / daß Herodes das Kindlein ſuche / daſſelb vmbzubringen.

14. Vnd er ſtund auff / vnd nam das Kindlein vnd ſeine Mutter zu ſich / bey der nacht / vnd entweich in Egypten Land.

15. Vnnd bleib allda / biß nach dem Todt Herodis. Auff daß erfüllet würde / daß der HERR durch den Propheten geſagt hat / der da ſpricht: Auß Egypten hab ich meinen Sohn geruffen.

16. Da Herodes nun ſahe / daß er von den Weiſen betrogen war / ward er ſehr zornig / vnnd ſchicket auß /

Vaÿamit eth col haijeladim aſcher bebethléchem vbechol geſulah miſſchenatdim vlemattah, kizman aſcher daraſch mimmahagim.

וימית את־כל הילדים אשר בבית־לחם ובכל גבולה משנתים ולמטה כזמן אשר דרש מהמגים׃

ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων.

17. *Az nimla aſcher neemar min jirmeiáhu hannaſi lémor.*

17 אז נמלא אשר נאמר מן־ירמיהו הנביא לאמר׃

17. Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος.

18. *Kol beramah niſchma, nehi bechi tamrurim, Rachel mebackah al banétha, meanah lehinnachem al bánétha ki einénnu.*

18 קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על־בניה מאנה להנחם על־בניה כי־איננו׃

18. Φωνὴ ἐν ῥαμᾷ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς, καὶ ὀδυρμὸς πολὺς, ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί.

19. *Vecaaſcher meth Herodes, hinneh malach jehovah bachalom nirah lejoſeph be mizráim.*

19 וכאשר מת הירודס הנה מלאך יהוה בחלום נראה ליוסף במצרים׃

19. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ᾽ ὄναρ φαίνεται τῷ ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ.

20. *Lemor, kum veſa eth haijéled, veeth immo, velech lecha el érez jiſrael ki métu meſackeſchei népheſch haijáled.*

20 לאמר קום ושא את־הילד ואת־אמו ולך לך אל־ארץ ישראל כי מתו מבקשי נפש הילד׃

20. Λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν ἰσραήλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου.

occidit

occidit omnes pueros qui erant in Beth-léhem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infrà, ſecundum tempus quod exquiſierat à Magis	vñ ließ alle Kinder zu Bethlehem tödten vnd an jhren gantzen Grentzen / die da zweyjärig vnd drunter waren / nach der zeit/die er mit fleiß von den Weiſen erlernet hatte.
17. Tunc adimpletum eſt quod dictum eſt per Ieremiam Prophetam, dicentem.	17. Da iſt erfüllet / das geſagt iſt von dem Propheten Jeremia/der da ſpricht:
18. Vox in Rama audita eſt, ploratus & ululatus multus, Rachel plorans filios ſuos & noluit conſolari, quia non ſunt.	18. Auff dem Gebirge hat man ein geſchrey gehöret / vil klagens / weinens vnnd heulens / Rachel beweinet jre Kinder / vnnd wolt ſich nicht tröſten laſſen/ denn es war auß mit jnen.
19. Defuncto autem Herode, ecce angelus Domini apparuit in ſomnis Ioſeph in Ægypto.	19. Da aber Herodes geſtorben war / Sihe / da erſchein der Engel deß Herrn Joſeph im traum in Egypten Land.
20. Dicens, Surge, & accipe puerum & matrem eius, & vade in terram Iſraël : defuncti ſunt enim qui quærebant animam pueri.	20. Vnnd ſprach: Stehe auff/vnd nim das Kindlein vnnd ſeine Mutter zu dir / vnd zeuch hin / in das Land Jſrael/ ſie ſind geſtorben / die dem Kinde nach dem leben ſtunden.

21. Vaijakom Vaijickah, eth haijéled Veth immo, Vaijaſo el éreZ Iſrael.

21 ויקם ויקח את־הילד ואת־אמו ויבא אל־ארץ ישראל׃

21. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς, παρέλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν ἰσραήλ.

22. Vaijiſchma ki Archelaos malach al jehudah táchat Herode aſif, Vaijjra lalechet ſchámmah Vaijizzaher bachalom Vaijélech biktzoth haggalil.

22 וישמע כי ארכלאוס מלך על־יהודה תחת הירודס אביו ויירא ללכת שמה ויזהר בחלום וילך בקצת הגליל׃

22. Ἀκούσας δὲ ὅτι ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς ἰουδαίας ἀντὶ ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς γαλιλαίας.

23. Vaijaſo Vajjéſchef beir Vſchemah nezáreth, lehimmale hannemar lanneſijm ki nozerij kare.

23 ויבא וישב בעיר ושמה נצרת להמלא הנאמר בנביאים כי נצרי יקרא׃

23. Καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρὲτ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι ναζωραῖος κληθήσεται.

B E I O M higgaloth jehovah, Iggereth liſchaiahu hannaſi.

Cap. 60.

ביום הגלות יהוה אגרת לישעיהו

ס׃

ΤΟΙΣ ΕΠΙΦΑΝΙΟΙΣ ΤΟΥ κυρίου, ἡσαΐου τοῦ προφήτου.

Κεφ. ξ.

21. Qui conſurgens, accepit puerum & matrem eius, & venit in terram Iſraël.

21. Vnd er ſtund auff/ vnd nam das Kindlein vnd ſeine Mutter zu ſich/ vnd kam in das Land Iſrael.

22. Audiens autem quòd Archelaus regnaret in Iudæa, pro Herode patre ſuo, timuit illó ire: & admonitus in ſomnis, ſeceſsit in partes Galilææ.

22. Da er aber hörete/ daß Archelaus im Jüdiſchen Lande König war an ſtatt ſeines Vaters Herodis/ forcht er ſich dahin zu kommen/ vnnd im traum empfieng er befelch von Gott/ vnd zoch inn die örter deß Galileiſchen Lands.

23. Et veniens habitavit in civitate quæ vocatur Nazareth: vt adimpleretur quod dictum eſt per prophetas, Quoniam Nazaræus vocabitur.

23. Vnd kam/ vnd wohnet in der Statt/ die da heiſſet Nazareth/ auff daß erfüllet würde/ das da geſagt iſt durch die Propheten: Er ſoll Nazarenus heiſſen.

DIE EPIPHANIORUM EPISTOLA, ESAIÆ: 60.

Am H. Drey Königtage/ Epiſtel Eſaia 60.

Cap. 60.

Kvmi óri, ki ba orech: vchefod Iehovah aléicha zarach.

2. Ki hinneh hachóſchech jechaſſeh erez; vaaraphel leummim: vealaich jiZrach jehovah vchefodo aláich jerah.

3. Vehalechu goïm leorech; vmelachim lenogah zarchech.

4. Sei ſaſif einaich vrei: cullam jjkbezu báu lach: banáich merachok jaſóu, vbenotáich al Zad teamánah.

5. AZ tirai venaharth, vpachad verachaf leſafech: ki jehaphech aláich hamon jam; cheil goïm jaſóu lach.

ס

קוּמִי אוֹרִי כִּי
בָא אוֹרֵךְ
וּכְבוֹד יְהוָה
עָלַיִךְ זָרָח׃

2 כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה
אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻמִּים
וְעָלַיִךְ יִזְרַח יְהוָה
וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה׃

3 וְהָלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרֵךְ
וּמְלָכִים לְנֹגַהּ זַרְחֵךְ׃

4 שְׂאִי סָבִיב עֵינַיִךְ
וּרְאִי כֻּלָּם נִקְבְּצוּ בָאוּ
לָךְ בָּנַיִךְ מֵרָחוֹק יָבֹאוּ
וּבְנֹתַיִךְ עַל צַד
תֵּאָמַנָה׃

5 אָז תִּרְאִי וְנָהַרְתְּ וּפָחַד
וְרָחַב לְבָבֵךְ כִּי יֵהָפֵךְ
עָלַיִךְ הֲמוֹן יָם חֵיל
גּוֹיִם יָבֹאוּ לָךְ׃

ΚΕΦΑΛ. ξʹ.

Φωτίζου φωτίζου (ἱερουσαλὴμ,) ἥκει γάρ σου τὸ φῶς.

2. Καὶ ἡ δόξα κυρίου ἐπί σε ἀνατέταλκεν. ἰδοὺ σκότος καλύψει γῆν, καὶ γνόφος ἐπ' ἔθνη· ἐπί σε δὲ φανήσεται κύριος, καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐπί σε ὀφθήσεται.

3. Καὶ πορεύσονται ἔθνη τῷ φωτί σου, καὶ βασιλεῖς ἐν τῇ λαμπρότητί σου.

4. Ἆρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε πάντες συνηγμένοι ἥκασί σοι: οἱ υἱοί σου μακρόθεν ἥκασι, καὶ αἱ θυγατέρες ἐπ' ὤμων ἀρθήσονται.

5. Τότε ὄψει καὶ φοβηθήσῃ, καὶ ἐκστήσῃ τῇ καρδίᾳ, ὅτι μεταβαλεῖ εἰς σὲ πλοῦτος θαλάσσης, καὶ ἐθνῶν καὶ λαῶν.

Cap. 60.

SVrge, illuminare (Hieruſalem) quia venit lumẽ tuum, & gloria Domini ſuper te orta eſt.

2. Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos: Super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur.

3. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in ſplendore ortus tui.

4. Leva in circuitu oculos tuos, & vide, omnes iſti cõgregati ſunt, venerunt tibi: Filii tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere ſurgent.

5. Tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando converſa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi.

Am 60. Capitel.

MAche dich auff/ werde liecht/ denn dein Liecht kömmet/ vñ die Herꝛligkeit deß HErꝛn gehet auff uͤber dir.

2. Denn ſihe/ Finſterniß bedecket das Erdreich/ vnd Dunckel die Voͤlcker: Aber uͤber dir gehet auff der HERR/ vnd ſeine Herꝛligkeit erſcheinet uͤber dir.

3. Vnd die Heyden werden in deinem Liecht wandeln/ vnnd die Koͤnige im glantz der uͤber dir auffgehet.

4. Hebe deine Augen auff/ vnd ſihe vmbher/ dieſe alle verſamlet kommen zu dir: Deine Soͤhne werden von ferne kommen/ vnnd deine Toͤchter zur ſeiten erzogen werden.

5. Denn wirſt du deine luſt ſehen/ vnd außbrechen/ vnd dein Hertz wird ſich wundern/ vnd außbreiten/ wenn ſich die menge am Meer zu dir bekehret/ vnd die macht der Heyden zu dir koͤmmt.

6. Schiphath gemallim tecaſſech, bichrei Midian Veeiphah; cullam miſſcheba jabóu: zahaf Vleſonah jiſſäu; Vthehilloth IEHOVAH *jebaſſeru.*

6 שִׁפְעַת גְּמַלִּים תְּ
תְּכַסֵּךְ בִּכְרֵי־מִדְיָן וְ
וְעֵיפָה כֻּלָּם מִשְּׁבָא
יָבֹאוּ זָהָב וּלְבוֹנָה יִשָּׂאוּ
וּתְהִלּוֹת יְהוָה יְבַשֵּׂרוּ׃

6. Καὶ ἥξουσί σοι ἀγέλαι καμήλων, καὶ καλύψουσί σε κάμηλοι Μαδιὰμ καὶ γαιφάρ, πάντες ἐκ σαβ-βᾶ ἥξουσι, φέροντες χρυσίον καὶ λίβανον, καὶ τὸ σωτήριον κυρίου διαγγελιοῦνται.

BEIOM higgaloth jehovah.

Beſorah chephi Matthai.

Cap. II.

VEchaaſcher nolad jeſchúah bebeith-léchem jehudah, bimei Herodes hammélech: hinneh mahagim mimmizrach ſchémeſch báu jeruſchaláimah.

2. Lemor, ezeh hu hannolad mélech haijehudim? ki rainu et corhaſo bammizrach haſſchémeſch, Vannaſo lehiſchtachaſoth lo.

בְּיוֹם הִגָּלוֹת
יְהוָה׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃
ב׳

וְכַאֲשֶׁר נוֹלַד
יֵשׁוּעַ בְּבֵית
לֶחֶם יְהוּדָה
בִּימֵי הֽוֹרְדוֹס הַמֶּלֶךְ
הִנֵּה מְהַגִּים מִמִּזְרַח
שֶׁמֶשׁ בָּאוּ יְרוּשָׁלָיְמָה׃
2 לֵאמֹר אֵיזֶה הוּא
הַנּוֹלָד מֶלֶךְ הַיְּהוּדִים
כִּי רָאִינוּ אֶת־כּוֹכָבוֹ
בְּמִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וַנָּבוֹא
לְהִשְׁתַּחֲווֹת לוֹ׃

ΤΟΙΣ ΕΠΙΦΑΝΙΟΙΣ ΤΟΥ Κυρίου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦ. β΄.

ΤΟῦ δὲ ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα.

2. Λέγοντες· ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.

6. Inundatio Camelorum operiet te, Dromedarij Madian & Eppha, Omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annunciantes.

6. Denn die menge der Camelen wird dich bedecken / die Leuffer auß Midian vñ Epha / ſie werden auß Saba alle kommen / Gold vnd Weyrauch bringen / vnnd deß HERRN lob verkündigen.

DOMINICA Epiphaniorum.

An der heiligen Drey König tag.

Evangelium Matth. 2.

Evangelium Matth. 2.

CVM ergo natus eſſet IESVS in Beth-lehem Iudæ in diebus Herodis regis, ecce Magi ab oriente venerunt Hieroſolymam.

DA Jeſus geboren war zu Bethlehem im Jüdiſchen Lande/ zur zeit deß Königs Herodis/ Sihe/ da kamen die Weiſen vom Morgenland gen Jeruſalem.

2. Dicentes, Vbi eſt qui natus eſt rex Iudæorum? vidimus enim ſtellam eius in oriente, & venimus adorare eum.

2. Vnd ſprachen: Wo iſt der Newgeborne König der Jüden? Wir haben ſeinen Stern geſehen im Morgenland/ vnd ſind kommen jhn anzubeten.

3. *Vehſchmóa Heirode hammélech neec. hu vechol jeru halaim immo.*

3 וְכִשְׁמוֹעַ הֵירוֹדֵס
הַמֶּלֶךְ נֶעְכַּר הוּא
וְכָל יְרוּשָׁלַיִם עִמּוֹ ׃

3. Ἀκούσας δὲ ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ.

4. *Vaijeſoph eth col hac anim veſopherim baam vaijdroſc mehem beeizeh makom hammaſc iach ijfaled.*

4 וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־
הַכֹּהֲנִים וְסוֹפְרִים בְּ
בָּעָם וַיִּדְרֹשׁ מֵהֶם
בְּאֵיזֶה מָקוֹם הַמָּשִׁיחַ
יִוָּלֵד ׃

4. Καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ χριστὸς γεννᾶται.

5. *Vaiomeru lo, bebeth-léchem jehudah, k coh nichtaſ beia hannaſi.*

5 וַיֹּאמְרוּ לוֹ בְּבֵית
לֶחֶם יְהוּדָה כִּי־כֹה
נִכְתַּב בְּיַד הַנָּבִיא ׃

5. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας. οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου.

6. *Vtha bethléchem ephráthah lo Zai lihioth bealphei jehudah, mimme li jeze lihioth oſchel be jiſrael.*

6 וְאַתָּה בֵּית לֶחֶם
אֶפְרָתָה לֹא צָעִיר
לִהְיוֹת בְּאַלְפֵי יְהוּדָה
מִמְּךָ לִי יֵצֵא לִהְיוֹת
מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל ׃

6. Καὶ σὺ βηθλεὲμ γῆ ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ.

7. *A. Herodes beséterkara eth hammaagim vechicker ehem hethef eth haeth aſcher nah hackochaf.*

7 אָז הֵירוֹדֵס בְּסֵתֶר
קָרָא אֶת־הַמְּהַגִּים
וְחָקַר מֵהֶם הֵיטֵב אֶת־
הָעֵת אֲשֶׁר נִרְאָה
הַכּוֹכָב ׃

7. Τότε ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος.

3. Audiens autem Herodes rex, turbatus eſt, & omnis Ieroſolyma cum illo.

3. Da das der König Herodes hörete/ erſchrack er/ vnd mit jhm das gantze Jeruſalem.

4. Et congregans omnes principes ſacerdotū & Scribas populi. ſciſcitabatur ab eis ubi Chriſtus naſceretur.

4. Vnd ließ verſamlen alle Hoheprieſter vnd Schrifftgelerten vnter dem Volck/ vnd erforſchet von jhnen/ wo Chriſtus ſolte geboren werden.

5. At illi dixerunt ei, In Beth-lehem Iudæ. Sic enim ſcriptum eſt per prophetam.

5. Vnd ſie ſagten jm: Zu Bethlehem im Jůdiſchen Lande: Dennn alſo ſtehet geſchrieben/ durch den Propheten.

6. Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda: ex te enim exiet dux qui regat populū meum Iſraël.

6. Vnd du Bethlehem im Jůdiſchen Lande/ biſt mit nichte die kleineſt vnter den Fůrſten Juda/ denn auß dir ſol mir kommen der Hertzog/ der über mein volck Jſrael ein HErr ſey.

7. Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus ſtellæ quæ apparuit eis.

7. Da berieff Herodes die Weiſen heimlich/ vnnd erlernet mit fleiß von jhnen/ wenn der Stern erſchienen were.

8. *Vaijeſchallechē lebeth--léchem Vaÿomar, lechu vehetíſu lidroſch al haijé ed, veim timzeúhu haggidu li, lemáan gam anochi aſo veeſchtachaveh lo.*

8 וַיִּשְׁלָחֵם לְבֵית־
לֶחֶם וַיֹּאמֶר לְכוּ ו
וְהֵיטִיבוּ לִדְרוֹשׁ עַל־
הַיֶּלֶד וְאִם תִּמְצָאוּהוּ
הַגִּידוּ לִי לְמַעַן גַּם
אָנֹכִי אָבוֹא וְאֶשְׁתַּחֲוֶה
לוֹ׃

8. Καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεέμ, εἶπε, πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου, ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ.

9. *Vehémmah ſchameú eth hammélech, vaÿelechu, vehinneh backochaf aſcher rau bammizrach, halach iſphnehem, ad ki ba veamad mimmáal, aſcher haiah ſcham haijáled.*

9 וְהֵמָּה שָׁמְעוּ אֶת־
הַמֶּלֶךְ וַיֵּלֵכוּ וְהִנֵּה ה
הַכּוֹכָב אֲשֶׁר רָאוּ ב
בַּמִּזְרָח הָלַךְ לִפְנֵיהֶם
עַד כִּי בָא וְעָמַד מִמַּעַל
אֲשֶׁר הָיָה שָׁם הַיָּלֶד׃

9. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως, ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον.

10. *Vaÿiru eth backochaf, vaÿiſmechu ſimchah gedolah meod.*

10 וַיִּרְאוּ אֶת הַכּוֹכָב
וַיִּשְׂמְחוּ שִׂמְחָה ג
גְּדוֹלָה־מְאֹד׃

10. Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.

11. *Vaÿaſôu el habbáith, vaÿiru eth hannáar im Mirjam immo: vaÿippelu al haáretz, vaÿiſchtachavu lo, vaÿiphtechu eth ozerotham, vaÿakriſu lo mattanoth, zahaf, vleſonah, vamor.*

11 וַיָּבֹאוּ אֶל־הַבַּיִת
וַיִּרְאוּ אֶת־הַנַּעַר עִם
מִרְיָם אִמּוֹ וַיִּפְּלוּ עַל־
הָאָרֶץ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ
וַיִּפְתְּחוּ אֶת אוֹצְרוֹתָם
וַיַּקְרִיבוּ לוֹ מַתָּנוֹת
זָהָב וּלְבוֹנָה וָמֹר׃

11. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν.

8. Et mittens illos in Bethlehem, dixit, Ite, & interrogate diligenter de puero : & cum inveneritis, renũtiate mihi, ut & ego veniens adorem eum.

8. Vnnd weiſete ſie gen Bethlehem / vnnd ſprach: Ziehet hin / vnnd forſchet fleiſſig nach dem Kindlein / vnd wenn jhrs findet / ſaget mirs wider / daß ich auch komme / vnd es anbete.

9. Qui cum audiſſent regẽ, abierunt, & ecce ſtella, quam viderant in oriente, antecedebat eos, vſq; dum veniens ſtaret ſuprà, ubi erat puer.

9. Als ſie nun den König gehört hatten / zogen ſie hin. Vnd ſihe / der Stern / den ſie im Morgenland geſehen hatten / gieng für jhnen hin / biß daß er kam / vnnd ſtund oben über / da daß Kindlein war.

10. Videntes autem ſtellam, gaviſi ſunt gaudio magno valdè.

10. Da ſie den Stern ſahen / wurden ſie hoch erfrewet.

11. Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidẽtes adoraverunt eum : & apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham.

11. Vnnd giengen in das Hauß / vnnd funden das Kindlein mit Maria ſeiner Mutter / vnd fielen nider / vnd betten es an / vnd theten jhre Schätze auff / vnd ſchenckten jm Gold / Weyrauch vnd Myrrhen.

12. *Vaijehi maaneh aleihem baſſchenah leſilti ſchaf el Herodes, vbedérech achéreth ſcháfu learzam.*

12 וַיְהִי מַעֲנֶה אֲלֵיהֶם בַּשֵּׁנָה לְבִלְתִּי שׁוּב אֶל־הֵירוֹדֵס וּבְדֶרֶךְ אַחֶרֶת שָׁבוּ לְאַרְצָם׃

12. Καὶ χρηματισθέντες κατ᾽ ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι᾽ ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

BESCHABBATH I. Acharei higgaloth Iehovah, Iggéreth el Rehomim.

Cap. 12.

V *Mithchannen anochi lachem achai berachamei Elohim, lekaijem eth gevijotheichem lezéfach chai, kadoſch, nirzeh lelohim baafodath habbeſorah vbaddafar aſcher lachem.*

בְּשַׁבַּת א׳ אַחֲרֵי הִגָּלוֹת יְהוָה אִגֶּרֶת אֶל־רְהוֹמִיִּים׃

י״ב

מִתְחַנֵּן אָנֹכִי לָכֶם אַחַי ב
בְּרַחֲמֵי אֱלֹהִים לְקַיֵּם
אֶת־גְּוִיּוֹתֵיכֶם לְזֶבַח
חַי קָדוֹשׁ נִרְצָה
לֵאלֹהִים בַּעֲבוֹדַת ה
הַבְּשׂוֹרָה וּבַדָּבָר אֲשֶׁר
לָכֶם׃

ΤΗ ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὰ ἐπιφάνια, πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολή.

ΚΕΦΑΛ. ιβʹ

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν.

2. *Veal tidmu lebnei haolam hazzeh, ki im hithchallephu bachaliphath ruchachem liſchon --*

2 וְאַל תִּדְמוּ לִבְנֵי
הָעוֹלָם הַזֶּה כִּי אִם
הִתְחַלְּפוּ בַּחֲלִיפַת ר
רוּחֲכֶם לִבְחֹן ---

2. Καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς . . .

12. Et reſponſo accepto in ſomnis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reverſi ſunt in regionem ſuam.

12. Vnd Gott befahl jnen im traum/ daß ſie ſich nicht ſolten wider zu Herodes lencken / vnnd zogen durch einen andern Weg wider in jhr Land.

DOMINICA prima poſt Epiphania Epiſtola ad Rom.

Am I. Sontag nach der H. drey Kőnig tag/ Epiſtel zun Rőmern.

Cap. 12.

Am 12. Capitel.

OBſecro itaque vos fratres per miſericordiā Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viventem, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum.

JCh ermahne euch lieben brůder/ durch die barmhertzigkeit Gottes/ daß jhr ewere Leibe begebet zum Opffer/ das da lebendig / heilig / vnd Gott wolgefellig ſey / welches ſey ewer vernůnfftiger Gottesdienſt.

2. Et nolite conformari huic ſeculo: ſed reformamini in novitate ſenſus veſtri, ut probetis ---

2. Vnd ſtellet euch nicht diſer Welt gleich / ſondern verendert euch durch vernewerung eures ſinnes/ auf daß jhr průfen mőget/ ...

eth naphſchechem mah hi rezon Elohim hattofah, Venirzah, Vthemimah.

אֶת נַפְשְׁכֶם מַה הִיא
רְצוֹן אֱלֹהִים הַטּוֹבָה
וְנִרְצָה וּתְמִימָה׃

π τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

3. *Ki omer anochi bithchinnah hannittenah li lechol aſcher bachem mehithchackem joter al aſcher ſchoveh lachem lachachom, ki im lehithchackem laanavah iſch iſch kemiddath haemunah hechalak lo Elohim.*

3 כִּי אוֹמֵר אָנֹכִי ב
בִּתְחִנָּה הַנִּתְּנָה לִי
לְכָל — אֲשֶׁר בָּכֶם
מֵהִתְחַכֵּם יוֹתֵר עַל
אֲשֶׁר שֹׁוֶה לָכֶם ל
לְחַכֵּם כִּי אִם לְהִתְחַכֵּם
לַעֲנָוָה אִישׁ אִישׁ כ
כְּמִדַּת הָאֱמוּנָה ה
הֵחֶלֶק לוֹ אֱלֹהִים׃

3. Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι, παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως.

4. *Ki kemo bigvijah echath netachim rabbim hovim lanu, Velintachim cullam lo jeſch lahem maaſch echad.*

4 כִּי כְמוֹ בִגְוִיָּה אֶחָת
נְתָחִים רַבִּים הוֹיִם לָנוּ
וְלִנְתָחִים כֻּלָּם לֹא יֵשׁ
לָהֶם מַעֲשֶׂה אֶחָד׃

4. Καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν.

5. *Ken rabbim gevijah echath anachnu bammaſchiach; Veiſch iſch netach chafro hu.*

5 כֵּן רַבִּים גְּוִיָּה אֶחָת
אֲנַחְנוּ בַּמָּשִׁיחַ וְאִישׁ
אִישׁ נֵתַח חֲבֵרוֹ הוּא׃

5. Οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη.

6. *Vbihioth lanu mattanoth cattechinnah hannittenah lanu niphraſchot.*

6 וּבִהְיוֹת לָנוּ מ
מַתָּנוֹת כַּתְּחִנָּה ה
הַנִּתְּנָה לָנוּ נִפְרָשׁוֹת׃

6. Ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα -

quæ ſit voluntas Dei bona, & bene placens, & perfecta.

welches da ſey der gute/ der wolgefellige/ vnnd der vollkommene Gottes Wille.

3. Dico enim per gratiam quæ data eſt mihi, omnibus qui ſunt inter vos, Non plus ſapere, quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem, unicuique ſicut Deus diviſit menſuram fidei.

3. Deñ ich durch ſage euch die Gnade/ die mir gegeben iſt/ jederman vnter euch/ dz niemand weiter von jm halte/ denn ſichs gebürt zu halten/ ſondern daß er meſſiglich von jm halte/ nach dem Gott außgetheilet hat/ einem jeglichen Glaubigen ſeine Maß.

4. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actû habent.

4. Denn gleicher weiſe/ als wir in einem Leibe vil Glieder haben/ aber alle Glieder nicht einerley geſchäfft haben.

5. Ita multi unum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra.

5. Alſo ſind wir viel ein Leib in Chriſto/ Aber vntereinader iſt einer deß andern Glied.

6. Habentes autem donationes, ſecundum gratiam quæ data eſt nobis, differentes.

6. Vnd haben mancherley Gaben/ nach der Gnade/ die vns gegeben iſt.

BESCHABbath I. acharei higgaloth Iehovah.
Beſorah Chephi Lucas :

Cap. II.

Vbihiotho bē ſcheteim eſreh ſchanah alu el jeruſchlaáim keminhag hechag.

43. Vbichloth haijamim, beſchuſam hithodeth jeſchúah haijéled biruſchaláim velo jadeu Ioſeph veimmo.

44. Ki chaſchefu lihiotho beorechah, vbáu kedérech jom, vaieſackeſchúhu baddodim vbammejuddaim.

45. Vecaaſcher lo mezaúhu, ſcháfu jeruſchaláimah vaijebackeſchúhu.

46. Vaijehi achar ſchelóſchet jamim mezaúhu beheïchal. ---

בְּשַׁבָּת א׳ אַחֲרֵי
הִגָּלוֹת יְהוָה ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקָס ׃
ב׳

וּבִהְיוֹתוֹ בֶן־
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
שָׁנָה עָלוּ אֶל־
יְרוּשָׁלַיִם כְּמִנְהַג הֶחָג ׃
43 וּבִכְלוֹת הַיָּמִים
בְּשׁוּבָם הִתְעוֹדֵד יֵשׁוּעַ
הַיֶּלֶד בִּירוּשָׁלַיִם וְלֹא
יָדְעוּ יוֹסֵף וְאִמּוֹ ׃
44 כִּי־חָשְׁבוּ לִהְיוֹתוֹ
בָּאֹרְחָה וּבָאוּ כְּדֶרֶךְ
יוֹם וַיְבַקְשׁוּהוּ בַּדּוֹדִים
וּבַמְיֻדָּעִים ׃
45 וְכַאֲשֶׁר לֹא מְצָאוּהוּ
שָׁבוּ יְרוּשָׁלַיְמָה ׃
וַיְבַקְשׁוּהוּ ׃
46 וַיְהִי־אַחַר שְׁלֹשֶׁת
יָמִים מְצָאוּהוּ בְּהֵיכָל

ΤΗ ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὰ ἐπιφάνια.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦΑΛ. β΄.

Καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς ἱεροσόλυμα, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς.

43. Καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς, ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ οὐκ ἔγνω ἰωσὴφ, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

44. Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι, ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν, καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς.

45. Καὶ μὴ εὑρόντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ, ζητοῦντες αὐτόν.

46. Καὶ ἐγένετο μεθ᾽ ἡμέρας τρεῖς, εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, --

DOMINICA prima poſt Ephania.

Evangelium Lucæ 2.

ET cùm factus eſſet annorum duodecim, aſcendentibus illis in Ieroſolymam ſecundùm cõſuetudinem diei feſti.

43. Conſummatisque diebus cum redirent, remanſit puer Ieſus in Ieruſalem: & non cognoverunt parentes eius.

44. Exiſtimantes autem illum eſſe in comitatu, venerunt iter diei, & requirebant eum inter cognatos & notos.

45. Et non invenientes eũ, regreſsi ſunt in Ieruſalem, requirentes eum.

46. Et factum eſt, poſt triduum invenerunt illum in templo: ---

Am I. Sontag nach der H. drey König Tag.

Evangelium Lucæ am 2. Cap.

VNd da er zwölff jar alt war/ giengen ſie hinauff gen Jeruſalem/ nach gewonheit deß Feſtes.

43. Vnd da die tage vollendet waren/ vnd ſie wider zu hauſe giengen/ bleib das Kind Jeſus zu Jeruſalem/ vnnd ſeine Eltern wuſtens nicht.

44. Sie meineten aber/ er were vnter den Geferten/ vñ kamen eine tagreiſe/ vnd ſuchten jhn vnter den Gefreundten vnd Bekandten.

45. Vnd da ſie jhn nicht funden/ giengen ſie widerumb gen Jeruſalem/ vnnd ſuchten jhn.

46. Vnnd es begab ſich nach dreyen tagen/ funden ſie jhn im Tempel ...

joſchef betoch ham melammedim ſchoméah otham Veſchoel lahem.

יושב בתוך המלמדים שומע אותם ושואל להם :

καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς.

47. Vaÿithmehu cullam aſcher ſchameú u al tefunatho Veal maanothaif.

47 ויתמהו כלם אשר שמעוהו על־תבונתו ועל־מענותיו :

47. Ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ.

48. Veeaaſcher rau otho thamáhu: Vattomer immo elaif lemor, beni mah Zoth aſithah lanu, henneh aſichah Vaani bemorath rúach bikkaſchnúcha.

48 וכאשר ראו אותו תמהו ותאמר אליו אמו לאמר בני מה־זאת עשית לנו הנה אביך ואני במרת רוח בקשנוך :

48. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε· Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε.

49. Vaÿomer aleihem, Lammah tefackeſchúni, halo iedathem ki zorchi lihioth beelleh aſcher leaſi bemmak.

49 ויאמר אליהם למה תבקשוני הלא ידעתם כי־צרכי ל להיות באלה אשר לאבי המת :

49. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε, ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με;

50. Vehemmah lo bánu eth haddafar, aſcher dibber aleihem.

50 והמה לא בינו את־הדבר אשר דבר אליהם :

50. Καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα, ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς.

51. Vaÿered immam Vaÿaſo benazereth Vaÿiddom lahem, Veimmo nazerah eth col ---

51 וירד עמם ויבוא בנצרת ויהי להם ואמו נצרה את כל־

51. Καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς· καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα --

ſedentem in medio doctorum, audientem illos, & interrogantem eos.

ſitzen/mitten vnter den Lehrern/daß er jhnen zuhörete vnd ſie fragete.

47. Stupebant autem omnes qui eum audiebant, ſuper prudentia & reſponſis eius.

47. Vnd alle die jhm zuhöreten/verwunderten ſich ſeines Verſtands vnd ſeiner Antwort.

48. Et videntes admirati ſunt. Et dixit mater eius ad illum, Fili, quid feciſti nobis ſic? ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.

48. Vnd da ſie jhn ſahen/ enſatzten ſie ſich/ Vnd ſeine Mutter ſprach zu jhm: Mein Sohn/warumb haſt du vns das gethan? Sihe/ Dein Vater vnd ich/haben dich mit ſchmertzen geſucht.

49. Et ait ad illos, Quid eſt quod me quærebatis? neſciebatis, quia in his quæ patris mei ſunt oportet me eſſe?

49. Vnd er ſprach zu jnen: Was iſts/daß jhr mich geſucht habt? Wiſſet jr nicht/ daß ich ſein muß inn dem das meines Vatters iſt?

50. Et ipſi non intellexerunt verbum, quod locutus eſt ad eos.

50. Vnnd ſie verſtunden das wort nicht/daß er mit jhnen redet.

51. Et deſcendit cum eis, & venit Nazareth: & erat ſubditus illis. Et mater eius conſervabat omnia ---

51. Vnd er gieng mit jnen hinab/vnd kam gen Nazareth/vnnd war jhnen vnterthan. Vnd ſeine Mutter behielt alle, ...

Haddepha-

baddefarim haélleh bilbafah.

52. Vaÿigdal jeſchúa bekomah, ϑbechochmah ϑbithchinnah lipknei Ieho ϑah ϑaanaſchim.

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּ
בְּלִבָּהּ׃
52 וַיִּגְדַּל יֵשׁוּעַ בְּ
בְּקוֹמָה וּבְחָכְמָה וּ
וּבִתְבוּנָה לִפְנֵי יְהוָה
וַאֲנָשִׁים׃

τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

52. Καὶ ἰησοῦς προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ, καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

BESCHABBATH II. Acharei higgaloth Iehovah, Iggéreth el Rehomim.

Cap. 12.

VEeim nefuah hi kemiddath baemunah.

7. Veim kehunnah bichhunnah, ϑeim melammed belimmud.

8. Veim menachem bannechamah, hannoten betom lefaf, happakid hu bidagah, hamrachem beſimchah.

בְּשַׁבָּת ב׳ אַחֲרֵי
הִגָּלוֹת יְהוָה אִגֶּרֶת
אֶל־רְהוֹמִיִּים׃
יב

ו אִם נְבוּאָה
הִיא כְּמִדַּת
הָאֱמוּנָה׃
7 וְאִם כְּהֻנָּה בִּכְהֻנָּה
וְאִם מְלַמֵּד בְּלִמּוּד׃
8 וְאִם מְנַחֵם
בַּנֶּחָמָה הַנּוֹתֵן בְּתֹם
לֵבָב הַפָּקִיד הוּא
בִּדְאָגָה הַמְרַחֵם
בְּשִׂמְחָה׃

ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὰ ἐπιφάνια, πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολή.

ΚΕΦΑΛ. ιβ.

Εἴτε προφητείαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως.

7. Εἴτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.

8. Εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει, ὁ μεταδιδοὺς, ἐν ἁπλότητι· ὁ προϊστάμενος, ἐν σπουδῇ· ὁ ἐλεῶν, ἐν ἱλαρότητι.

verba

verba hæc in corde ſuo.

dise wort in jrem hertzen.

52. Et Ieſus proficiebat Sapientia, & ætate & gratia apud Deum & homines.

52. Vnnd Jeſus nam zu an Weißheit / Alter vnnd Gnade / bey Gott vnd den Menſchen.

DOMINICA II. poſt Epiphania, Epiſtola ad Rom.

Cap. 12.

Am II. Sontag nach der H. drey Kȫnig tag / Epiſtel an die Rȫmer:

Am 12. Capitel.

SIve prophetiam, ſecundū rationem fidei.

HAt jemand Weiſſagung / ſo ſey ſie dem Glauben ehnlich.

7. Sive miniſterium, in miniſtrādo. ſive qui docet, in doctrina.

7. Hat jemand ein Ampt / ſo warte er deß Ampts. Lehret jemand / ſo warte er der Lehre.

8. Qui exhortatur, in exhortando, qui tribuit, in ſimplicitate, qui præeſt, in ſolicitudine, qui miſeretur, in hilaritate.

8. Ermahnet jemand / ſo warte er deß ermahnens. Gibt jemand / ſo gebe er einfeltiglich. Regieret jemand / ſo ſey er fleiſſig / Vbet jemand Barmhertzigkeit / ſo thue ers mit guten willen.

9. Habe-

9. *Haahafah tehi beli chanuppah, ſinu ra vedifku batthof.*	9 האהבה תהי בלי־ חנפה שנאו רע ודבקו בטוב :	9. Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ.
10. *Beachavah aſcher beineichem rachamã im, makdimim beineichem bechafod.*	10 באחוה אשר ב ביניכם רחמנים מ מקדימים ביניכם ב בכבוד :	10. Τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους, φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι.
11. *Bidagah lo azelim, berúach merattechim, lajhovah ofedim.*	11 בדאגה לא עצלים ברוח מרתחים ליהוה עובדים :	11. Τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροὶ, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ κυρίῳ (καιρῷ) δουλεύοντες.
12. *Betikfah ſemechim, bazzarah meiachalim, bithphillah meodedim.*	12 בתקוה שמחים בצרה מיחלים ב בתפלה מעודדים :	12. Τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες.
13. *Lazzórech hackedoſchim poreſim léchem, likrath haggerim merizim.*	13 לצרך הקדושים פרסים לחם לקראת הגרים מריצים :	13. Ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες.
14. *Barachu eth rodepheschem, Barachu velo taóru.*	14 ברכו את־רודפיכם ברכו ולא תארו :	14. Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε.
15. *Simchu eth baſſemechim, vbechu eth babbochim*	15 שמחו את השמחים ובכו את הבוכים :	15. Χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων.

9. Dilectio ſine ſimulatione. Odientes malum: adhærentes bono.	9. Die Liebe ſey nicht falſch. Haſſet das arge/ hanget dem guten an.
10. Charitatem fraternitatis invicem diligentes. Honore invicem prævenientes.	10. Die Brüderliche Liebe vnterinander ſey hertzlich. Einer komme dem andern mit Ehrerbietung zuvor.
11. Solicitudine non pigri. Spiritu ferventes (Tempori) Domino ſervientes.	11. Seyt nicht träge was jhr thun ſolt. Seyt brünſtig im Geiſte. (Schicket euch inn die zeit.) Dienet dem HErrn.
12. Spe gaudentes, in tribulatione patientes. Orationi inſtantes.	12. Seyt frölich inn hoffnung/ Gedultig in trübſal/ Haltet an am Gebet.
13. Neceſſitatibus ſanctorum communicantes. Hoſpitalitatem ſectantes.	13. Nemet euch der Heiligen notturfft an. Herberget gerne.
14 Benedicite perſequentibus vos: benedicite & nolite maledicere.	14. Segnet die euch verfolgen/ Segenet/ vnd fluchet nicht.
15. Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus.	15. Frewet euch mit den frölichen/ vnnd weinet mit den weinenden.

16. Iachad beineichem chochemim, lo maamikim eth machſchefoteichē, ki im bederech anaVim holechim.

16 יַחַד בֵּינֵיכֶם חוֹכְמִים לֹא מַאֲמִינִים אֶת־מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם כִּי אִם בְּדֶרֶךְ עֲנָוִים הוֹלְכִים׃

16. Τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι.

BESCHABBATH II. Acharei higgaloth Iehovah,

Beſorah Chephi Iochanan.

Cap. 2.

בְּשַׁבָּת ב׳ אַחֲרֵי הִגָּלוֹת יְהוָה׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן

ב׳

ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΥΡΙΑΚΗ μετὰ τὰ ἐπιφάνια:

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ ἰωάννην.

Κεφ. β′.

VAttehi chatunnah bekaneh ir haggalil, Veem jeſchúa haiethah ſcham.

וַתְּהִי חֲתֻנָּה בְּקָנֶה עִיר הַגָּלִיל וְאֵם יֵשׁוּעַ הָיְתָה שָּׁם׃

ΚΑὶ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ ἰησοῦ ἐκεῖ.

2. Vaÿikare gam jeſchúa Vetalmidaif el hachatunnah.

2 וַיִּקָּרֵא גַּם יֵשׁוּעַ וְתַלְמִידָיו אֶל־הַחֲתֻנָּה׃

2. Ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον.

3. Vbachaſor jaÿn amerah em jeſchúa elaif, jaÿn einennu lahem.

3 וּבְחָסֹר יַיִן אָמְרָה אֵם יֵשׁוּעַ אֵלָיו יַיִן אֵינֶנּוּ לָהֶם׃

3. Καὶ ὑστερήσαντος οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ ἰησοῦ πρὸς αὐτόν, οἶνον οὐκ ἔχουσι.

16. Idipſum invicem ſentientes. Non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes.

16. Habt einerley Sinn vntereinander. Trachtet nicht nach hohen dingen/ ſondern haltet euch herunter zu den nidrigen.

DOMINICA II. poſt Epiphania.

Am II. Sontag nach der H. drey König tag.

Evangelium Iohan. 2.

Evangelium Johan. am 2. Cap.

ET nuptiæ factæ ſunt in Cana Galilææ: & erat mater Ieſu ibi.

VNd es ward eine Hochzeit zu Cana in Galilea/ vnd die Mutter JEſu war da.

2. Vocatus eſt autem Ieſus, & diſcipuli eius ad nuptias.

2. Jeſus aber vnnd ſeine Jünger wurden auch auff die Hochzeit geladen.

3. Et deficiente vino, dicit mater Ieſu ad eum, Vinum non habent.

3. Vnd da es am Wein gebrach/ ſpricht die Mutter Jeſu zu jhm: Sie haben nicht Wein.

4. *Vaijómer jeſchúa eléiha, mah li Valach haiſſchah, ad attah lo baah itti.*

4 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֵלֶיהָ
מַה לִּי וָלָךְ הָאִשָּׁה
עַד־עַתָּה לֹא בָאָה עִתִּי׃

4. Λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, τί ἐμοὶ καὶ σοί γυναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου.

5. *Vattómer immo lammeſcharethim, eth aſcher lomer lachem aſu.*

5 וַתֹּאמֶר אִמּוֹ לַ
לַמְשָׁרְתִים אֶת־אֲשֶׁר
יֹאמַר לָכֶם עֲשׂוּ׃

5. Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις, ὅ, τι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε.

6. *Vaijihiu ſcham ſcheſth agganoth aben muſamoth kethohorath haiiehudim, mechiloth iſſchah iſſchah ſchetaijm o ſchaloſch puroth.*

6 וַיִּהְיוּ שָׁם שֵׁשׁ אַגָּנוֹת
אֶבֶן מוּשָׂמוֹת כְּטָהֳרַת
הַיְּהוּדִים מְכִילוֹת א
אִשָּׁה אִשָּׁה שְׁתַּיִם אוֹ
שָׁלשׁ פּוּרוֹת׃

6. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι λίθιναι ἓξ κείμεναι κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἰουδαίων, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς.

7. *Vaijomer lahem jeſchúah, malleu eth haagganoth bammáim, Vaijemalleu othan ad lemalah.*

7 וַיֹּאמֶר לָהֶם יֵשׁוּעַ
מַלְאוּ אֶת־הָאַגָּנוֹת
בַּמַּיִם וַיְמַלְאוּ אוֹתָן
עַד־לְמָעְלָה׃

7. Λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος· καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω.

8. *Vaijómer aleihem, ſchaaſu attah Vehafiu lebáal hammiſchteh, Vaijabiu.*

8 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שׁ
שַׁאֲבוּ עַתָּה וְהָבִיאוּ
לְבַעַל הַמִּשְׁתֶּה וַיָּבִיאוּ׃

8. Καὶ λέγει αὐτοῖς, ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ· καὶ ἤνεγκαν.

9. *Vecaaſcher thaam báal hammiſchteh eth hammáijm hannihiu jaijn, Velo jada meáijn* ...

9 וְכַאֲשֶׁר טָעַם בַּעַל
הַמִּשְׁתֶּה אֶת־הַמַּיִם
הַנִּהְיוּ יַיִן וְלֹא יָדַע מֵאַיִן

9. Ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον· καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν —

4. Et dicit ei Ieſus, Quid mihi & tibi eſt mulier? nondum venit hora mea.	4. JEſus ſpricht zu jhr: Weib was hab ich mit dir zu ſchaffen? Meine ſtunde iſt noch nicht kommen.
5. Dicit mater eius miniſtris, Quodcunq; dixerit vobis, facite.	5. Seine Mutter ſpricht zu den Dienern: Was er euch ſaget das thut.
6. Erant autem ibi lapideæ hydriæ ſex, poſitæ ſecundùm purificationem Iudæorum, capientes ſingulæ metretas binas vel ternas.	6. Es waren aber allda ſechs ſteinern Waſſerkrüge/geſetzet nach der weiſe der Jüdiſchen reinigung/vnnd gieng je in einen zwey oder drey Maß.
7. Dicit eis Ieſus, Implete hydrias aqua. Et impleverunt eas uſque ad ſummum.	7. Jeſus ſpricht zu jhnen: Füllet die Waſſerkrüge mit Waſſer. Vnd ſie fülleten ſie biß oben an.
8. Et dicit eis Ieſus, Haurite nunc, & ferte Architriclino. Et tulerunt.	8. Vnd er ſprach zu jnen: Schöpffet nun/ vnd bringets dem Speißmeiſter. Vnd ſie brachtens.
9. Vt autem guſtavit Architriclinus aquam vinum factam, & nō ſciebat vnde --	9. Als aber der Speißmeiſter koſtet den Wein / der Waſſer geweſen war/ vnd wuſte nicht von wannen er

haiah, Vehamme-ſcharetim iadeu a-ſcher ſchaafu eth hammaijm, Vaj-ijkra báal ham-miſchteh lechatan.

הָיָה וְהַמְשָׁרְתִים יָדְעוּ
אֲשֶׁר שָׁאֲבוּ אֶת־
הַמַּיִם וַיִּקְרָא בַעַל
הַמִּשְׁתֶּה לֶחָתָן׃

ἐςὶν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ· φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος.

10. *Vaijómer eláif col jſch bariſchonah iaijn thof ſam, Vecaaſcher ſchaceru az eth hazzair, Veattah nazárthah eth iaijn hatthof ad attah.*

10 וַיֹּאמֶר אֵלָיו כָּל־
אִישׁ בָּרִאשׁוֹנָה יַיִן טוֹב
שָׂם וְכַאֲשֶׁר שָׁכְרוּ אָז
אֶת־הַצָּעִיר וְאַתָּה נ
נָצַרְתָּה אֶת־יַיִן הַטּוֹב
עַד־עַתָּה׃

10. Καὶ λέγει αὐτῷ· πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι, καὶ ὅταν μεθυσθῶσι, τότε τὸν ἐλάσσω, σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι.

11. *Vezoth aſah jeſchúah techillath othotáif, bekaneh haggalil, Vaijegal keſodo Vaijaaminu bo talmidáif.*

11 וְזֹאת עָשָׂה יֵשׁוּעַ
תְּחִלַּת אוֹתוֹתָיו בְּקָנֶה
הַגָּלִיל וַיְגַל אֶת־
כְּבוֹדוֹ וַיַּאֲמִינוּ בוֹ
תַּלְמִידָיו׃

11. Ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

BESCHABbath III. Acharei higgaloth Iehovah, Iggéreth el Rehomim.

Cap. 12.

בְּשַׁבַּת ג׳ אַחֲרֵי הִגָּלוֹת יְהוָה אִגֶּרֶת אֶל־הָרוֹמִיִּים יב׳׃

ΤΗ ΤΡΙΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕτὰ τὰ ἐπιφάνια, Ἐπιστολὴ πρὸς Ῥωμαίους.

ΚΕΦ. ιβʹ.

eſſet,

eſſet, miniſtri autē ſciebant qui hauſerant aquam: vocat ſponſum architriclinus.

kam/ die Diener aber wuſtens/ die das Waſſer geſchöpfft hatten/ ruffet der Speißmeiſter den Bräutigam.

10. Et dicit ei, Omnis homo primum bonum vinum ponit, & cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius eſt. Tu autem ſervaſti vinum bonum vſque adhuc.

10. Vnd ſpricht zu jhm: Jedermam gibt zum erſten den guten Wein/ vnd wenn ſie truncken worden ſind/ als denn den geringern/ Du haſt den guten Wein biß her behalten.

11. Hoc fecit initium ſignorum Ieſus in Cana Galilææ: & manifeſtavit gloriam ſuam, & crediderunt in eum diſcipuli eius.

11. Das iſt das erſte Zeichen das Jeſus thet/ geſchehen zu Cana inn Galilea/ vnd offenbaret ſeine Herrligkeit. Vnd ſeine Jünger glaubten an jhn.

DOMINICA III. post Epiphania. Epiſtola ad Rom. 12. cap.

Am III. Sontag nach der H. drey König tag/ Epiſtel an die Römer. 12 Cap.

Cap. 12.

AL tiheiu chachamim beeineichem.

17. *Leiſch lomeſchallemim raah tachath thofah, Zomemim lehethif eth penei chol benei adam.*

18. *Im tuchal lihiot cammah ieſch bachem haſchlimu eth chol benei adam.*

19. *Al tithnakkemun beojeſeichem ahuſai, ki im tenu makom lacharon aph, ki nichtaf, li nakam veſchillem amar Iehovah.*

20. *Im raef ſonaeacha haachilehu lachem, veim zameh haſchkehu maijm, vbaaſothecha zoth, gachalei eſch attah tichteh alroſcho.*

יב

אַל־תִּהְיוּ
חֲכָמִים
בְּעֵינֵיכֶם׃

17 לְאִישׁ לֹא מְשַׁלְּמִים
רָעָה תַּחַת טוֹבָה ו
זוֹמְמִים לְהֵטִיב אֶת־
פְּנֵי כָל־בְּנֵי־אָדָם׃

18 אִם תּוּכַל לִהְיוֹת
כְּמָה יֵשׁ בָּכֶם הַשְׁלִימוּ
אֶת כָּל־בְּנֵי אָדָם׃

19 אַל־תִּתְנַקְּמוּן
בְּאוֹיְבֵיכֶם אֲהוּבַי כִּי
אִם תְּנוּ מָקוֹם לַחֲרוֹן
אַף כִּי־נִכְתַּב לִי נָקָם
וְשִׁלֵּם אָמַר יְהוָה׃

20 אִם־רָעֵב שֹׂנַאֲךָ
הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְאִם
צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מַיִם
וּבַעֲשׂוֹתְךָ זֹאת גַּחֲלֵי־
אֵשׁ אַתָּה תַּחְתֶּה עַל־
רֹאשׁוֹ׃

ΚΕΦΑΛ. ιβʹ.

ΜΗ' γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς.

17. Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες, προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων.

18. Εἰ δυνατὸν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες.

19. Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοὶ, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γὰρ, ἐμοὶ ἐκδίκησις· ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος.

20. Ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Cap. 12.

NOlite eſſe prudentes apud voſmetipſos.

17. Nulli malum pro malo reddentes. Providentes bona corá omnibus hominibus.

18. Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.

19. Non voſmetipſos defendentes chariſsimi, ſed date locum iræ, ſcriptum eſt enim, Mihi vindictam: & ego retribuam, dicit Dominus.

20. Sed ſi eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi: hoc enim faciens, carbones ignis congeres ſuper caput eius.

Am 12. Capitel.

HAltet euch nicht ſelbſt für klug.

17. Vergeltet niemand böſes mit böſem. Fleiſſiget euch der Erbarkeit gegen jederman.

18. Iſts müglich/ ſo vil an euch iſt / ſo habt mit allen Menſchen friede.

19. Rechet euch ſelber nicht/ meine liebſten / ſondern gebet raum dem zorn/ Denn es ſtehet geſchrieben: Die Rache iſt mein / Ich will vergelten/ ſpricht der HErr.

20. So nun deinen Feind hungert / ſo ſpeiſe jhn / dürſtet jhn/ ſo trencke jn / wenn du dz thuſt / So wirſtu feurige Kolen auff ſein Haupt ſamlen.

21. *Al timſchol haraah bach, ki im atth timſchol bah battof.*

21 אַל־תִּמְשֹׁל הָרָעָה בָּךְ כִּי אִם אַתָּה תִּמְשֹׁל בָּהּ בַּטּוֹב :

21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

BESCHABbath III. Acharei higgaloth Iehovah.

Beſorah Chephi Matthai.

בְּשַׁבָּת ג׳ אַחֲרֵי הִגָּלוֹת יְהוָה :

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתִּי :

ΤΗ ΤΡΙΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕτὰ τὰ ἐπιφάνια.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθαῖον.

Cap. 8.

VBeridtho min hahar, halechu acharaif am raf.

ח׳

וּבְרִדְתּוֹ מִן־הָהָר הָלְכוּ אַחֲרָיו עַם רָב :

ΚΕΦΑΛ. η΄.

Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.

2. *Vehinneh mezorah ba Vajiſchtáchu lo lemor, Adonai im tachpoz tuchal letabaréni.*

2 וְהִנֵּה מְצֹרָע בָּא וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ לֵאמֹר אֲדֹנָי אִם תַּחְפֹּץ תּוּכַל לְטַהֲרֵנִי :

2. Καὶ ἰδοὺ λεπρὸς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.

3. *Vajiſchlach iado Vajigga bo jeſchúa lemor, chaphez anochi, hitthaher, Vmijad thahorah zoratho.*

3 וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּגַּע בּוֹ יֵשׁוּעַ לֵאמֹר אֶחְפֹּץ הִטָּהֵר וּמִיָּד טָהֲרָה צָרַעְתּוֹ :

3. Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, λέγων· θέλω, καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα.

21. Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum.

21. Laß dich nicht das böſe überwinden / Sondern überwinde das böſe mit gutem.

DOMINICA III. poſt Epiphania.

Am III. Sontag nach der H. drey König tag.

Evangelium Matth. 8.

Evangelium Matth. 8.

CVm autem deſcendiſſet de monte, ſecutæ ſunt eum turbæ multæ.

DA Er aber vom berge herab gieng / folgete jhm viel Volcks nach.

2. Et ecce leproſus veniens, adorabat eum, dicens, Domine, ſi vis, potes me mundare.

2. Vnd ſihe ein Außſetziger kam / vnd betet jhn an / vnd ſprach: HErr / ſo du wilt / kanſt du mich wol reinigen.

3. Et extendens Ieſus manum, tetigit eum, dicens, volo. Mundare. Et confeſtim mundata eſt lepta eius.

3. Vnd Jeſus ſtrecket ſeine Hand auß / rüret jn an / vnd ſprach: Jch wils thun / ſey gereiniget. Vnd alsbald war er von ſeinem Außſatz rein.

4. *Vaijómer lo jeſchúa reeh phen tomar laiſch, ki im lech lecha , Vete-raéh el hackohen, Vehebetha korba-nécha aſcher ziſſa Moſcheh leeduth lahem.*

4 וַיֹּאמֶר לוֹ יֵשׁוּעַ
רְאֵה פֶּן תֹּאמַר לְאִישׁ
כִּי־אִם לֵךְ לְךָ וְהֵרָאֵה
אֶל־הַכֹּהֵן וְהֵבֵאתָ
קָרְבָּנְךָ אֲשֶׁר צִוָּה
מֹשֶׁה לְעֵדוּת לָהֶם׃

4. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ὅρα μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλ᾽ ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱε-ρεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον, ὃ προσέταξε Μωσῆς εἰς μαρτύ-ριον αὐτοῖς.

5. *Vecaaſcher ba jeſchúa el copher nachum karaf elaif ſar meah , Vaijit-channen otho.*

5 וְכַאֲשֶׁר בָּא יֵשׁוּעַ
אֶל־כְּפַר־נָחוּם קָרַב
אֵלָיו שַׂר מֵאָה וַיִּתְחַנֵּן
אוֹתוֹ׃

5. Εἰσελθόντι δὲ τῷ ἰησοῦ εἰς Καπερναὺμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος, πα-ρακαλῶν αὐτόν.

6. *Vaijómer, Ado-nai naari ſchochef babbáith , neſchul eifarim Vmeunneh meod.*

6 וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי נַעֲרִי
שׁוֹכֵב בַּבַּיִת נְשׁוּל
אֵבָרִים וּמְעֻנֶּה מְאֹד׃

6. Καὶ λέγων· Κύ-ριε, ὁ παῖς μου βέ-βληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς δεινῶς βασανιζόμενος.

7. *Vaijómer elaif jeſchúa, ani aſo Va arappe otho.*

7 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יֵשׁוּעַ
אֲנִי אָבֹא וְאֶרְפָּא
אוֹתוֹ׃

7. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.

8. *Vaijáan ſar meah Vaijómer, A-donai zair anochi mibboacha táchat gaggi , ki im emor rak dafar Venirpa naari.*

8 וַיַּעַן שַׂר מֵאָה
וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי צָעִיר
אָנֹכִי מִבּוֹאֲךָ תַּחַת
גַּגִּי כִּי־אִם אֱמֹר רַק
דָּבָר וְנִרְפָּא נַעֲרִי׃

8. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος, ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκα-νὸς, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.

4. Et ait illi Ieſus, Vide nemini dixeris: ſed vade, oſtende te ſacerdoti, & offer munus, quod præcepit Moyſes in teſtimonium illis.	4. Vnd JEſus ſprach zu jhm: Sihe zu / ſags niemand / ſondern gehe hin / vnd zeige dich dem Prieſter / vnnd opffere die gabe / die Moſes befohlen hat / zu einem zeugniß über ſie.
5. Cum autem introiſſet Capharnaum, acceſsit ad eum Centurio, rogans eum.	5. Da aber Jeſus eingieng zu Capernaum / tratt ein Hauptman zu jhm / der bat jhn.
6. Et dicens, Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur.	6. Vnd ſprach: HERR / mein Knecht ligt zu hauſe / vnd iſt Gichtbrüchtig / vnd hat groſſe qual.
7. Et ait illi Ieſus, Ego veniam, & curabo eum.	7. JEſus ſprach zu jhm: Jch wil kommen / vnnd jhn geſund machen.
8 Et reſpondens Centurio, ait; Domine, non ſum dignus vt intres ſub tectum meum: ſed tantum dic verbũ, & ſanabitur puer meus.	8. Der Hauptman antwortet / vnd ſprach: HErr / ich bin nicht werth / daß du vnter mein Dach geheſt / Sondern ſprich nur ein wort / ſo wird mein Knecht geſundt.

9. Ki gam ani enoſch táchat mē-ſchalah, vetachtai anſchei cháil, veïm omer ani laZehlech lecha, vejelech, vleacher bo, veiafo, vleafdi aſeh zoth, vejaaſeh.

9 כִּי־גַם אָנֹכִי אֱנוֹשׁ
תַּחַת מֶמְשָׁלָה וְתַחְתַּי
אַנְשֵׁי חַיִל וְאִם אֹמַר
אֲנִי לָזֶה לֵךְ לְךָ וְיֵלֵךְ
וְלְאַחֵר בּוֹא וְיָבוֹא
וּלְעַבְדִּי עֲשֵׂה זֹאת
וְיַעֲשֶׂה׃

9. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

10. Vechiſchméa jeſchúa tamah veamar laholechim acharaif: Amen ani omer lachem, ki emunah caZoth lo mazáthi bejiſrael.

10 וְכִשְׁמֹעַ יֵשׁוּעַ ת
תָּמַהּ וַיֹּאמֶר לַהֹלְכִים
אַחֲרָיו אָמֵן אֲנִי אֹמֵר
לָכֶם כִּי־אֱמוּנָה כָּזֹאת
לֹא־מָצָאתִי בְּיִשְׂרָאֵל׃

10. Ἀκούσας δὲ ὁ ἰησοῦς ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.

11. Vaani omer lachem, ki rabbim mimmiZrach vmimmaaraf jaſou veijrbeZu im Abraham, veijzchak vejaakof bemalcut haſſchamáijm.

11 וַאֲנִי אֹמֵר לָכֶם
כִּי־רַבִּים מִמִּזְרָח
וּמִמַּעֲרָב יָבֹאוּ ו
וְיִרְבְּצוּ עִם אַבְרָהָם
וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב בְּמַלְכוּת
הַשָּׁמָיִם׃

11. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβ, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

12. Vbenei hammamlachah ijſſchalechu el hachóſchech hachizon, veſcham ijhieh bechi vechirok ſchinnáijm.

12 וּבְנֵי הַמַּמְלָכָה
יְשֻׁלְּחוּ אֶל־הַחֹשֶׁךְ
הַחִיצוֹן וְשָׁם יִהְיֶה בְּכִי
וַחֲרוֹק שִׁנָּיִם׃

12. Οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, καὶ ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

9. Nam & ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus habens ſub me milites: & dico huic, vade, & vadit: & alij, veni & venit: & ſeruo meo, fac hoc, & facit.

9. Deñ ich bin ein Menſch/ darzu der Oberkeit vnterthan/ vnnd hab vnter mir Kriegsknechte/ Noch wenn ich ſage zu einem/ gehe hin/ ſo gehet er. Vnd zum andern komm her/ ſo kombt er/ Vnd zu meinem Knecht/ thu das/ ſo thut ers.

10 Audiens autem Ieſus, miratus eſt, & ſequentibus ſe dixit, Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Iſraël.

10. Da das Jeſus hőret/ verwundert Er ſich/ vnnd ſprach zu denen die jhm nachfolgeten: Warlich ich ſage euch/ ſolchen Glauben hab ich in Iſrael nicht funden.

11. Dico autem vobis, quòd multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Iſaac, & Iacob in regno cœlorum.

11. Aber ich ſage euch/ vil werden koñen vom Morgen vnd vom Abend/ vnnd mit Abraham vnd Iſaac vnd Jacob im Hiñelreich ſitzen.

12. Filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus & ſtridor dentiũ

12. Aber die Kinder deß Reichs werden außgeſtoſſen in das Finſternuß hinauß/ Da wird ſein weinen vnd zeenklappen.

13. Vaijómer jeſchúa leſar meah, lech, Vchemo hehemántah jchi lach, Vaijerapheh naaro beſchaah habi.

13 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ לְשַׂר מֵאָה לֵךְ וּכְמוֹ הֶאֱמַנְתָּ יְהִי־לָךְ וַיֵּרָפֵא נַעֲרוֹ בְּשָׁעָה הַהִיא׃

13. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ· ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

BESCHABBATH IIII. Acharei higgaloth Iehovah, Iggéreth el Rehomim.

בְּשַׁבָּת ד׳ אַחֲרֵי הִגָּלוֹת יְהֹוָה אִגֶּרֶת אֶל רְהוֹמִים׃

ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ μετὰ τὰ ἐπιφάνια, πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολή.

Cap. 13.

י״ג׃

ΚΕΦ. ιγ΄.

Leiſch meumah lo techafelu, ki im leehof iſch eth reéhu ki aſcher ohef eth reéhu male eth hattorah.

לְאִישׁ מְאוּמָה לֹא תְחַבְּלוּ כִּי אִם לֶאֱהֹב אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ כִּי אֲשֶׁר אוֹהֵב אֶת־רֵעֵהוּ מִלֵּא אֶת־הַתּוֹרָה׃

Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκε.

9. Ki hammizvah hazzoth, lo tinaph, lo taharog, lo tignoph, lo taaneh ed ſchaker, lo tachmod, ---

9 כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת לֹא תִנְאָף לֹא תַהֲרֹג לֹא תִגְנֹב לֹא תַעֲנֶה עֵד שֶׁקֶר לֹא תַחְמֹד

9. Τὸ γὰρ, οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, --

13. Et dixit Ieſus Centurioni, vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi. Et ſanatus eſt puer in illa hora.

13. Vnd Jeſus ſprach zu dem Hauptmann: Gehe hin/dir geſchehe/wie du geglaubt haſt. Vnnd ſein Knecht ward geſund zu derſelbigen ſtunde.

DOMINICA IIII. poſt Epiphania, Epiſtola ad Romanos.

Am IIII. Sontag nach der H. drey König tag/Epiſtel zun Römern.

Cap. 13.

Am 13. Capitel.

NEMINI quicquam debeatis: niſi, vt invicem diligatis, qui enim diligit proximum legem implevit.

SEyt niemand nichts ſchuldig/denn daß jhr euch vntereinander liebet/ denn wer den andern liebet/ der hat das Geſetz erfüllet.

9. Nam, Nō adulterabis, Non occides, Non furaberis, Non falſum teſtimonium dices, Non concupiſces,

9. Denn das da geſagt iſt/ Du ſolt nicht Ehebrechen/ Du ſolt nicht tödten/ Du ſolt nicht ſtelen/ Du ſolt nicht falſche zeugnuß gebē/ Dich ſoll nichts geluſten.

Veim ieſch mizvah achéreth, bedafar hazzeh niſchlamah hi aſcher teehaf eth reacha kenaphſchécha.

ואם יש מצוה אחרת בדבר הזה נשלמה היא אשר תאהב את רעך כנפשך׃

καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολὴ, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν.

10. Haahafah lereeha raah einénnah oſah, lachen melo hattorah ahafah hi.

10 האהבה לרעה את רעה איננה עושה לכן מלא התורה אהבה היא׃

10. Ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

BESCHABBATH IIII. Acharei higgaloth Iehovah.

Beſorah chephi Matthai.

Cap. 8.

בשבת ד׳ אחרי הגלות יהוה׃

בשורה כפי מתי׃

ח

ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ μετὰ τὰ ἐπιφάνια.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. ή.

VAïjaal baonïjah, Vaijaföu acharáif talmidaif.

ויעל באניה ויבאו אחריו תלמידיו׃

ΚΑὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

24. Vehinneh ſaar gadol haiah baijam Vehhaonïjah tecuſſeh mehaggallim, Vehu jaſchen haVah.

24 והנה סער גדול היה בים והאניה תכסה מהגלים והוא ישן היה׃

24. Καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων, αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε.

& ſi quod eſt aliud mandatum: in hoc verbo inſtauratur, Diliges proximũ tuũ ſicut teipſum.

Vnd ſo ein anders Gebott mehr iſt / das wird in diſem wort verfaſſet. Du ſolt deinen Nechſten lieben als dich ſelbs.

10. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis eſt dilectio.

10. Die Liebe thut dem Nechſten nichts böſes. So iſt nun die Liebe deß Geſetzes erfüllung.

DOMINICA IIII. poſt Epiphania.

Am IIII. Sontag nach der H. drey König Tag.

Evangelium Matth. 8.

Evangelium Matth. 8.

ET aſcendente eo in naviculam, ſecuti ſunt eum diſcipuli eius.

VNder tratt inn das Schiff / vnnd ſeine Jünger folgeten jhm.

24. Et ecce motus magnus factus eſt in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus, ipſe vero dormiebat.

24. Vnd ſihe / da erhub ſich ein groß vngeſtüm̃ im Meer / alſo / daß auch das Schifflein mit Wellen bedeckt wardt / Vnnd Er ſchlieff.

25. *Vaÿikrefu elaif talmidaif, vaÿeorerúhu, lemor, Adonai hoſchiênu ki nofed.*

25 וַיִּקְרְבוּ אֵלָיו תַּ
תַּלְמִידָיו וַיְעוֹרְרוּהוּ
לֵאמֹר אֲדֹנָי הוֹשִׁיעֵנוּ
כִּי נֹאבֵד :

25. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἤγειραν αὐτὸν, λέγοντες· Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα.

26. *Vaÿómer lahem lammah jerethem, ketannej emunah, az kam vaÿigar eth haruchoth veeth haijam vattehi ſchetikah gedolah.*

26 וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה
יְרֵאתֶם קְטַנֵּי אֱמוּנָה
אָז קָם וַיִּגְעַר אֶת־
הָרוּחוֹת וְאֶת־הַיָּם
וַתְּהִי שְׁתִיקָה גְדוֹלָה :

26. Καὶ λέγει αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι· τότε ἐγερθεὶς, ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις, καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.

27. *Vaÿithmehu haanaſchim lemor; mi zeh hu ki gam ruchoth vegam haijam jiſchmeu lo.*

27 וַיִּתְמְהוּ הָאֲנָשִׁים
לֵאמֹר מִי־זֶה הוּא כִּי־
גַם רוּחוֹת וְגַם הַיָּם
יִשְׁמְעוּ לוֹ :

27. Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες· ποταπός ἐστιν οὗτος; ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ.

BESCHABBATH V. Acharei higgaloth Iehovah el Koloſſim.

Cap. 3.

בְּשַׁבָּת ה׳ אַחֲרֵי
הִגָּלוֹת יְהֹוָה אִגֶּרֶת
אֶל־קוֹלָסִּים :
ג׳ :

ΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΑ ἐπιφάνια, Ἐπιστολὴ πρὸς Κολοσσαεῖς.

Κεφ. γ΄.

25. Et acceſſerunt ad eum & ſuſcitaverunt eum, dicentes, Domine: ſalva nos, perimus.

25. Vnd die Jünger tratten zu jhm / vnd weckten jn auff / vnd ſprachen: HErr / hilff vns / wir verderben.

26. Et dicit eis, Quid timidi eſtis modicæ fidei? Tunc ſurgens imperavit ventis & mari, & facta eſt tranquillitas magna.

26. Da ſaget er zu jhnen: Ihr kleingläubigen / warumb ſeyt jhr ſo forchtſam? Vnd ſtund auff / vnnd bedrawete den Wind vnnd das Meer / da ward es gantz ſtille.

27. Porro homines mirati ſunt dicentes, Qualis eſt hic, quia venti & mare obediunt ei?

27. Die Menſchen aber verwunderten ſich / vñ ſprachen: Was iſt das für ein Mann / daß jhm Wind vnd Meer gehorſam iſt.

DOMINICA V. poſt Epiphania, Epiſtola ad Colloſ. Cap. 3.

Am fünfften Sontag nach der H. drey König Tag / Epiſtel an die Coloſſer / am 3. Cap.

Cap. 3.

Veattah achai ſimu meimmachem eth col haddefarim haélleh, eth charon aph, róah aliloth, gidduphim, diſrei boſchnah mippichem.

9. Lo tecazzefu beineichem, haphſchitu eth Adam jaſchan eth poolaiſ.

10. Veliſſchu eth chadaſch hammechuddaſch ledáath Elohim kezélem vechidmuth boreáiſ.

11. Eichoh einénnu jevani o jehudi, mulah veorlah, loez, meſchech, éfed, choſchi, ki im col bechullam hammaſchiach.

ג׳ :

ועתה אחי שימו מעמכם את־כל־ הדברים האלה את חרון אף רע עלילות גדופים דברי בשנה מפיכם :

9 לא תכזבו ביניכם הפשיטו את האדם הישן את־פעליו :

10 ולבשו את־החדש המחדש לדעת אלהים כצלם וכדמות בוראיו :

11 איכה אינני יוני או יהודי מולה וערלה לעז משך עבד חפשי כי אם כל בכלם המשיח :

ΚΕΦΑΛ γ΄.

Νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμὸν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν.

9. Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ.

10. Καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν.

11. Ὅπου οὐκ ἔνι ἕλλην καὶ ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία· βάρβαρος, σκύθης, δοῦλος ἐλεύθερος· ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός.

Cap. 3.

NVnc autẽ deponite & vos omnia: iram, indignationem, malitiam, blaſphemiam, turpem ſermonem de ore veſtro.

9. Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominẽ cum actibus ſuis.

10. Et intuentes novum eum qui renovatur in agnitionẽ, ſecundum imaginẽ eius qui creavit illum.

11. Vbi non eſt Gentilis & Iudæus, circumciſio & præputium, Barbarus & Scytha, ſervus & liber: ſed omnia, & in omnibus Chriſtus.

Am 3. Capitel.

NVn aber leget alles ab von euch / den zorn/grim/boßheit/ láſterung/ſchandbare wort auß eurem Munde.

9. Lieget nicht vntereinander. Ziehet den alten Menſchen mit ſeinen Wercken auß.

10. Vnd ziehet den newen an / der da vernewert wird zu der erkenntniß nach dem Ebenbilde/ deß/ der jhn geſchaffen hat.

11. Da nicht iſt Grieche/ Jüde/Beſchneidung/Vorhaut/Vngrieche/ Schyta/ Knecht/ Freyer/ ſondern alles vnd in allen Chriſtus.

12. *Lachen lifſchu cabbechires Elohím kedoſchim vaahuſim eth rachamei chéſed, thuſah, anvah, anavah, érech appaijm.*

12 לָכֵן לִבְשׁוּ כִּבְחִירֵי
אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים וּ
וַאֲהוּבִים אֶת־רַחֲמֵי־
חֶסֶד טוֹבָה עֲנָוָה עֲנָוָה
אֹרֶךְ אַפַּיִם׃

12. Ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πρᾳότητα, μακροθυμίαν.

13. *Hithappeku beineichem vſeu iſch lereéhu im ieſch lo alaif rif kemo gam hammaſchiach naſa lachē cachah gam attem.*

13 הִתְאַפְּקוּ בֵּינֵיכֶם
וּשְׂאוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ אִם
יֶשׁ־לוֹ עָלָיו רִיב כְּמוֹ
גַּם הַמָּשִׁיחַ נָשָׂא לָכֶם
כָּכָה גַּם אַתֶּם׃

13. Ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ μομφήν· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς.

14. *Veal col haélleh tehi lachem haahaſah, ſchehi aſoth hattummah.*

14 וְעַל־כָּל־הָאֵלֶּה
תִּהְיֶה־לָכֶם הָאַהֲבָה
שֶׁהִיא עֲבוֹת ה
הַתֻּמָּה׃

14. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην· ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος.

15. *Vſchelom Elohim jenaZZeach belibbotheichem, aſcher bo gam nikrathem bigvijah echath, vehódu Lajhovah.*

15 וּשְׁלוֹם אֱלֹהִים
יְנַצֵּחַ בְּלִבּוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר
בּוֹ גַּם נִקְרָאתֶם בּ
בִּגְוִיָּה אֶחָת וְהוֹדוּ
לַיהוָה׃

15. Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ σώματι, καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε.

12. Induite vos ergo ſicut electi Dei, ſancti & dilecti, viſcera miſericordiæ, benignitatē, humilitatem, modeſtiam, patientiam.	12. So ziehet nun an / als die außerwehlten Gottes / Heiligen vnnd Geliebten / hertzliches erbarmē / freundligkeit / demut / ſanfftmut / gedult.
13. Supportantes invicem: & donantes vobiſmetipſis ſi quis adverſus aliquem habet querelam: ſicut & Dominus donavit vobis, ita & vos.	13. Vnnd vertrage einer den andern / vnnd vergebet euch vntereinander / ſo jemandt klage hat wider den andern. Gleich wie Chriſtus euch vergeben hat / alſo auch jhr.
14. Super omnia autem hæc, charitatem habete, quæ eſt vinculum perfectionis.	14. Vber alles aber ziehet an die Liebe / die da iſt das band der vollkommenheit.
15. Et pax Chriſti exultet in cordibus veſtris: in qua & vocati eſtis, in vno corpore, & grati eſtote.	15. Vnd der Fride Gottes regiere in ewren hertzen / zu welchem jhr auch beruffen ſeyt / inn einem Leibe / vnd ſeyt danckbar.

16. *Defar hammaſchiach jiſchkon bachē beóſcher, bechol chochmah, lelāmed vlejaſſer eth naphſchechém bemizmorim, tehillim, vneginoth rúach, bachin pozechim bilſafchem lajhovah.*

16 דְּבַר הַמָּשִׁיחַ יִשְׁכֹּן בָּכֶם בְּעֹשֶׁר בְּכָל חָכְמָה לְלַמֵּד וּלְיַסֵּר אֶת נַפְשְׁכֶם בְּמִזְמוֹרִים תְּהִלִּים וּנְגִינוֹת רוּחַ בְּחֵן פֹּצְחִים בְּלִבַבְכֶם לַיהוָה׃

16. Ὁ λόγος τοῦ χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτούς, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι ᾄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ.

17. *Vechol aſcher taaſu bedafar obepóal, cullam beſchem adonéinu jeſchúa hammaſchiach aſu, vehodu lelohim velauf bejado.*

17 וְכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בְּדָבָר אוֹ בְפֹעַל כֻּלָּם בְּשֵׁם אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ עֲשׂוּ וְהוֹדוּ לֵאלֹהִים וְלָאָב בְּיָדוֹ׃

17. Καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ ποιεῖτε, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

BESCHABBATH V, Acharei higgaloth Iehovah.

Beſorah chephi Matthai.

Cap. 13.

V*Aijemaſchel lahem maſchal acher lemor, nidmethah malcuth haſſchamáijm leadam hazzoréah zéra tof beſadéhu.*

בְּשַׁבָּת ה׳ אַחֲרֵי הִגָּלוֹת יְהוָה׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃

י״ג

וַיְמַשֵּׁל לָהֶם מָשָׁל אַחֵר לֵאמֹר נִדְמְתָה מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְאָדָם הַזּוֹרֵעַ זֶרַע טוֹב בְּשָׂדֵהוּ׃

ΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ μετὰ τὰ ἐπιφάνια.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.

16. Verbum Chriſti habitet in vobis abundanter, in omni ſapientia: docentes & commonẽtes vosmetipſos, pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus, in gratia cantantes in cordibus veſtris Deo.

17. Omne quodcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Ieſu Chriſti facite, gratias agentes Deo & Patri per ipſum.

16. Laſſet das wort Chriſti reichlich vnter euch wohnen/in aller Weißheit/Lehret vñ vermanet euch ſelbs/ mit Pſalmen vnnd Lobgeſängen/vñ Geiſtlichen lieblichen Liedern/ vnd ſinget dem HERRN in ewrem Hertzen.

17. Vnd alles was jr thut/ mit worten oder mit wercken / das thut alles in dem Namen deß HErrn JEſu Chriſti / vnd dancket Gott vnd dem Vatter durch jn.

DOMINICA V. poſt Epiphania.

Evangelium Matth. 13.

ALiam parabolam propoſuit illis, dicens, Simile factum eſt regnum cælorũ homini qui ſeminavit bonum ſemen in agro ſuo.

Am fünfften Sontag nach der H. drey König Tag.

Evangelium Matth. 13.

ER leget jhnen ein ander Gleichniß für/ vnnd ſprach: Das Himelreich iſt gleich einem Menſchen / der guten Samen auff ſeinen acker ſeet.

25. *Vecaaſcher jaſchenu haanaſchim ba ojeſo ʋaijizrah charul bein hachittim, ʋaijélech.*	25 וְכַאֲשֶׁר יָשְׁנוּ הָאֲנָשִׁים בָּא אוֹיְבוֹ וַיִּזְרַע חָרוּל בֵּין הַחִטִּים וַיֵּלַךְ׃	25. Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους, ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἔσπειρε ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλθεν.
26. *Vecaaſcher daſcha haddeſcheb ʋperi aſa, az niru gam hacharulim.*	26 וְכַאֲשֶׁר דָּשָׁא הַדֶּשֶׁא וּפְרִי עָשָׂה אָז נִרְאוּ גַּם הַחֲרוּלִים׃	26. Ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος, καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια.
27. *Vaijikreſu aſdei báal habbaith, ʋaijomeru elaif, Adonai; halo zérah thof zarátha beſadécha ʋmeáin hacharulim bo.*	27 וַיִּקְרְבוּ עַבְדֵי בַעַל הַבַּיִת וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֲדֹנִי הֲלֹא זֶרַע טוֹב זָרַעְתָּ בְּשָׂדְךָ וּמֵאַיִן הַחֲרוּלִים בּוֹ׃	27. Προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ. Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει τὰ ζιζάνια.
28. *Vaijómer lahem, adā belijáal aſah hazzoth, ʋaafadim ameru lo, im tirzeh, nelech ʋeneeſoph otham.*	28 וַיֹּאמֶר לָהֶם אָדָם בְּלִיַּעַל עָשָׂה הַזֹּאת וַעֲבָדִים אָמְרוּ לוֹ אִם תִּרְצֶה נֵלֵךְ וְנֶאֱסֹף אוֹתָם׃	28. Ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι εἶπον αὐτῷ, θέλεις οὖν, ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά.
29. *Vaijómer, lo, phen teeſpu eth charúlin, ʋetitteſchu jachdaf ittam eth hachittim.*	29 וַיֹּאמֶר לֹא פֶּן תֶּאֶסְפוּ אֶת־הַחֲרוּלִים וְתִתְּשׁוּ יַחְדָּו אִתָּם אֶת־הַחִטִּים׃	29. Ὁ δὲ ἔφη, οὔ, μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον.

25. Cúm

25. Cùm autem dormirent homines, vênit inimicus eius, & ſuperſeminavit zizania in medio tritici, & abiit.	25. Da aber die Leute ſchlieffen / kam ſein Feind / vnd ſeete vnkraut zwiſchen den Weitzen / vnnd gieng davon.
26. Cum autem creviſſet herba, & fructum feciſſet: tunc apparuerunt & zizania.	26. Da nun das Kraut wuchß / vnd frucht bracht / da fand ſich auch das vnkraut.
27. Accedentes autem ſervi patris familias, dixerunt ei, Domine, nónne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania?	27. Da tratten die Knechte zu dem Haußvater / vnd ſprachen: Herr / haſt du nicht guten Samen auff deinen Acker geſeet? Woher hat er deñ das vnkraut?
28. Et ait illis, Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei, Vis imus, & colligimus ea?	28. Er ſprach zu jhnen: Das hat der Feind gethan. Da ſprachen die Knechte: Wilt du denn das wir hingehen / vnd es außgetten?
29. Et ait, Non, ne fortè colligentes zizania, eradicetis ſimul cum eis & triticum.	29. Er ſprach: Nein / auff daß jhr nicht zugleich den Weitzen mit außrauffet / ſo jr das vnkraut außgettet.

30. *Hannichu*

30. Hannichu ligdol eth ſchenei-hem, ad hackazir, Vbaeth kazir omer lackozerim, jsbu bariſchonach eth hacharulim, Vekiſchru othā lizroreth, lehiſſareph otham, Veeth hachittim iſpu li legorni.

30 הַנִּיחוּ לִגְדּוֹל אֶת־
שְׁנֵיהֶם עַד הַקָּצִיר
וּבְעֵת קָצִיר אוֹמַר
לַקּוֹצְרִים אִסְפוּ
בָּרִאשׁוֹנָה אֶת־הַ
חֲרוּלִים וְקִשְׁרוּ אוֹתָם
לִצְרוֹרוֹת לְהַשְׂרִיף
אוֹתָם וְאֶת־הַחִטִּים
אִסְפוּ לִי לְגָרְנִי׃

30. Ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ, καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θερισμοῦ, ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δεσμὰς, πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· Τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

BESCHABbath baſchiſim Iggéreth I. el Korinthim.

Cap. 9.

HAlo jedatem, ki haggibborim razei orach cullam keachad razim, Veechad ijckach nézach, ken ruzu aſcher tochazun.

בְּשַׁבַּת הַשִּׁבְעִים
אִגֶּרֶת א׳ אֶל־קוֹרִינְטִים׃

ט׳

הֲלֹא יְדַעְתֶּם
כִּי הַגִּבּוֹרִים
רָצֵי אֹרַח כֻּלָּם
כְּאֶחָד יָרוּצוּ וְאֶחָד
יִקַּח נֶצַח כֵּן רוּצוּ אֲשֶׁר
תֹּאחֵזוּ׃

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟμηκοστῆς, Ἐπιστολή. Α πρὸς Κορινθίους.

ΚΕΦ. Θʹ.

ΟΥκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες, πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτω τρέχετε ἵνα καταλάβητε.

30. Sinite vtraq; creſcere vſque a meſſem: & in tempore meſsis dicam meſſoribus, Colligite primum zizania, & alligate ea in faſciculos ad comburendũ, triticum autem congregate in horreum meum.

30 Laſſets beydes miteinander wachſen / biß zu der Erndte/vñ vmb der Erndte zeit / wil ich zu den Schnittern ſagen : Sammlet zuvor das vnkraut/vnnd bindet es inn Bündlein / daß man es verbrenne / Aber den Weitzen ſammlet mir in meine Scheuren.

DOMINICA Septuageſimę, Epiſtola.

Am Sontag Septuageſima/ Epiſtel.

1. Corinth. 9. & 10. Cap.

1. Corinth. 9. vnd 10.

NEſcitis quod ii qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed unus accipit brabium? Sic currite ut comprehendatis.

WIſſet jr nicht/das die / So inn dem Schrancken lauffen/ die lauffen alle / aber einer erlanget das Kleynoth. Lauffet nun alſo / daß jhr es ergreiffet.

25. *Ki col hanneefak baccol mithappek, ѵmithpattel, élleh aſcher eth athêret haſſcháchat jickáchu, ѵaanáchnu eth aſcher beli ſcháchat hi.*

25 כִּי כָל־הַנֶּאֱבָק בַּכֹּל מִתְאַפֵּק וּמִתְפַּתֵּל אֵלֶּה אֲשֶׁר אֶת־עֲטֶרֶת הַשַּׁחַת יִקָּחוּ וַאֲנַחְנוּ אֶת־אֲשֶׁר בְּלִי שַׁחַת הִיא׃

25. Πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος, πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν· ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον.

26. *Vaani ad attah ko ráz ani, lo kemo baſſchaf, ѵechen coteſch, lo kemo mithhappech barúach.*

26 וַאֲנִי עַד־עַתָּה כֹּה רָץ אֲנִי לֹא כְּמוֹ בַּשָּׁוְא וְכֵן כּוֹתֵשׁ לֹא כְּמוֹ מִתְהַפֵּךְ בָּרוּחַ׃

26. Ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως· οὕτω πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δαίρων.

27. *Ki im meanneh, ѵmaaſid ani eth beſari, phen bekori laacherim emmaes anóchi.*

27 כִּי־אִם מְעַנֶּה וּמַעֲבִיד אֲנִי אֶת־בְּשָׂרִי פֶּן־בְּקָרְאִי לַאֲחֵרִים אֶמָּאֵס אָנֹכִי׃

27. Ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

Cap. 10.

י׳

ΚΕΦΑΛ. ι'.

1. *Velo acacheſch mimmechē achai, ki afothéinu cullā haju táchat heanan, ѵechullam halechu baijabbaſchah betoch haijam.*

1 וְלֹא אֲכַחֵשׁ מִמְּכֶם אַחַי כִּי־אֲבוֹתֵינוּ כֻּלָּם הָיוּ תַּחַת הֶעָנָן וְכֻלָּם הָלְכוּ בַּיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם׃

1. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον.

25. Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet, & illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.

25. Ein jeglicher aber der da kempffet / enthelt ſich allesdings / jene alſo / daß ſie eine vergengliche Krone empfahen / wir aber ein vnvergengliche.

26. Ego igitur ſic curro, non quaſi in incertum: ſic pugno, non quaſi aërem verberans.

26. Ich lauffe aber alſo / nicht als auffs vngewiſſe. Ich fechte alſo / nicht als der in die Lufft ſtreichet.

27. Sed caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne fortè cùm aliis prædicaverim, ipſe reprobus efficiar.

27. Sondern ich beteube meinen Leib / vnd zäme jhn / daß ich nicht andern predige / vnnd ſelbſt verwerfflich werde.

Cap. 10.

Cap. 10.

1. Nolo enim vos ignorare fratres, quoniã patres noſtri, omnes ſub nube fuerunt, & omnes mare tranſierunt.

1. Ich wil euch aber / lieben Brüder / nicht verhalten / daß vnſer Väter alle ſind vnter der Wolcken geweſen / vnnd ſind alle durchs Meer gegangen.

2. Vekullam

2. *Vechullam beiad moſcheh nithbe'u beanan Vbaiiam.*
3. *Vechullam óchel echad acalu rúach.*
4. *Vechullam ſchehi rúach echad ſchatu, ki ſchatu miſsélah harúach haholech achareihem, Vehaſséla hahu haiah hamaſchiach.*
5. *Ki im lo barabbim mehem razah Elohim, ki niſchtechu bammidbar.*

2 וְכֻלָּם בְּיַד מֹשֶׁה
נִטְבְּלוּ בֶּעָנָן וּבַיָּם׃
3 וְכֻלָּם אֹכֶל הָרוּחַ
אֶחָד אָכָלוּ׃
4 וְכֻלָּם שָׁתוּ הָרוּחַ
אֶחָד שָׁתוּ כִּי־שָׁתוּ
מִסֶּלַע הָרוּחַ הַהוֹלֵךְ
אַחֲרֵיהֶם וְהַסֶּלַע ה
הַהוּא הָיָה הַמָּשִׁיחַ׃
5 כִּי־אִם לֹא בְרַבִּים
מֵהֶם רָצָה אֱלֹהִים כִּי־
נִשְׁטְחוּ בַּמִּדְבָּר׃

2. Καὶ πάντες εἰς τὸν μωσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ,
3. Καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον.
4. Καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ χριστός.
5. Ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ.

BESCHABbath haſchifim.

Beſorah chephi Matthai.
Cap. 20.

KI nidmethah malcuth haſſchamáim le adam báal habbáith, aſcher jazah maſchkim babbóker liſcor poalim el carmo.

בְּשַׁבַּת הַשִּׁבְעִים

בְּשׂוֹרָה כְפִי מַתַּי׃
כ
כִּי נִדְמְתָה מ
מַלְכוּת ה
הַשָּׁמַיִם לְאָדָם בַּעַל
הַבַּיִת אֲשֶׁר יָצָא
מַשְׁכִּים בַּבֹּקֶר לִשְׂכֹּר
פּוֹעֲלִים אֶל־כַּרְמוֹ׃

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟμηκοστῆς.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.
ΚΕΦΑΛ. κ.

ΟΜοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.

2. Et omnes in Moyſe baptizati ſunt in nube & in mari,

2. Vnnd ſind alle vnter Moſen getaufft / mit der Wolcken / vnnd mit dem Meer.

3. Et omnes eandem eſcam ſpiritualem manducaverunt.

3. Vnd haben alle einerley Geiſtliche ſpeiſe geſſen

4. Et omnes eundem potum ſpiritualem biberunt, (bibebant autem de ſpirituali, conſequente eos, petra, petra autem erat Chriſtus.)

4. Vnd haben alle einerley Geiſtlichen Tranck getruncken / Sie truncken aber von dem Geiſtlichen Felß/der mit folget/welcher war Chriſtus.

5. Sed non in pluribus eorum beneplacitũ eſt Deo, nam proſtrati ſunt in deſerto.

5. Aber an jhr vilen hat GOtt keinen wolgefallen/ denn ſie ſind nidergeſchlagen in der Wüſten.

DOMINICA Septuageſima.

Am Sontag Septuageſima.

Evangelium Matth. 20.

Evangelium Matthæi am 20. Cap.

SImile eſt regnum cælorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam ſuam.

DAs Himmelreich iſt gleich einem Haußvater / der am morgen außgieng/Arbeiter zu mieten inn ſeinen Weinberg.

2. *Vecaaſcher jaath lappoalim bazZuzah laijom, Vaijiſchlach otham lecharmo.*

2 וְכַאֲשֶׁר יָאֹת ל
לַפֹּעֲלִים בַּזּוּזָה לַיּוֹם
וַיִּשְׁלַח אוֹתָם לְכַרְמוֹ׃

2. Συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν· ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.

3. *Vaijeze beſchaah haſſcheliſchit, Vaijar acherim Omedim baſſchuk Vbethilim.*

3 וַיֵּצֵא בְּשָׁעָה ה
הַשְּׁלִישִׁית וַיַּרְא א
אֲחֵרִים עוֹמְדִים בַּשּׁוּק
וּבְטֵלִים׃

3. Καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς.

4. *Vaijómer alehem, lechu gam attem lecharmi, Vaaſcher zedakah hi etten lachem.*

4 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לְכוּ
גַּם אַתֶּם לְכַרְמִי וַאֲשֶׁר
צְדָקָה הִיא אֶתֵּן
לָכֶם׃

4. Κἀκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, δώσω ὑμῖν.

5. *Veeaaſcher halechu, od jaza cheſchaah haſſchiſſchit vetiſchit, Vaijáas kemo ken.*

5 וְכַאֲשֶׁר הָלְכוּ עוֹד
יָצָא כְּשָׁעָה הַשִּׁשִּׁית
וְהַתְּשִׁיעִית וַיַּעַשׂ כְּמוֹ־
כֵן׃

5. Οἱ δὲ ἀπῆλθον· πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν, ἐποίησεν ὡσαύτως.

6. *Vcheáſchtei eſreh ſchaah iaza, Vaijimza acherim omedim bethilim, Vaijómer lahem, mah poh omedim attem col haijom bethilim.*

6 וּבְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה
שָׁעָה יָצָא וַיִּמְצָא
אֲחֵרִים עוֹמְדִים ב
בְּטֵלִים וַיֹּאמֶר לָהֶם
מָה פֹּה עוֹמְדִים אַתֶּם
כָּל־הַיּוֹם בְּטֵלִים׃

6. Περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἐξελθὼν, εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργοὺς, καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί;

2. Con-

2. Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno, miſit eos in vineam ſuam.	2. Vnd da er mit den Arbeitern eins ward vmb einen Groſchen / zum Taglon / ſandte er ſie in ſeinen Weinberg.
3. Et egreſſus circa horam tertiam, vidit alios ſtantes in foro otioſos.	3. Vnd gieng auß vmb die dritte ſtunde/ vnnd ſahe andere an dem Marck müſſig ſtehen.
4. Et dixit illis, Ite & vos in vineam: & quod juſtum fuerit, dabo vobis.	4. Vnd ſprach zu jhnen: Gehet jhr auch hin in den Weinberg / ich wil euch geben was recht iſt.
5. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa ſextam & nonam horam: & fecit ſimiliter.	5. Vnd ſie giengen hin. Abermals gieng er auß vñ die ſechſte vñ neunde ſtund/ vnd thet gleich alſo.
6. Circa vndecimam verò exiit, & invênit alios ſtantes, & dicit illis, Quid hic ſtatis tota die otioſi.	6. Vmb die eilffte ſtund aber gieng er auß/ vnd fand andere müſſig ſtehen/ vnnd ſprach zu jhnen: Was ſtehet jhr hie den gantzen tag müſſig?

7. *Ameru lo, ki iſch lo ſachar othanu, amar aleihem, lechu gam attem becarmi, Vaaſcher zedakah hi tickáchu.*

7 אָמְרוּ לוֹ כִּי אִישׁ
לֹא שָׂכַר אוֹתָנוּ אָמַר
אֲלֵיהֶם לְכוּ גַּם אַתֶּם
בְּכַרְמִי וַאֲשֶׁר צְדָקָה
הִיא תִּקָּחוּ׃

7. Λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς, ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε.

8. *Vaijehi éreſ, Vaijómer adō bakkérem leiſch aſcher nizzaf al backérem, kera lappoalim, Veten lahem eth ſecharam, hachel meacharonim ad hariſchonim.*

8 וַיְהִי־עֶרֶב וַיֹּאמֶר
אֲדוֹן הַכֶּרֶם לְאִישׁ
אֲשֶׁר נִצָּב עַל־הַכֵּלִים
קְרָא לַפּוֹעֲלִים וְתֵן
לָהֶם אֶת־שְׂכָרָם הָחֵל
מֵאַחֲרוֹנִים עַד־ה
הָרִאשׁוֹנִים׃

8. Ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ, κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων.

9. *Vehaélleh aſcher keſchaah aſchtei eſreh báu, iſch iſch eth zuzatho lakáchu.*

9 וְהָאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּשָׁעָה
עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה בָּאוּ אִישׁ
אִישׁ אֶת־זוּזָתוֹ לָקָחוּ׃

9. Καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον.

10. *Vaijaſóu gam hariſchonim, Vaijachſchefu, ki joter meélleh lekachtam, Vaijickechu gam hemmah iſch eth zuzo.*

10 וַיָּבוֹאוּ הָרִאשׁוֹנִים
וַיַּחְשְׁבוּ כִּי יוֹתֵר מֵאֵלֶּה
לְקַחְתָּם וַיִּקְחוּ גַּם
הֵמָּה אִישׁ אֶת־
זוּזוֹ׃

10. Ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι, ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον.

7. Dicunt ei, Quia nemo nos conduxit, Dicit illis, Ite & vos in vineam, & quòd juſtum fuerit accipietis.

7. Sie ſprachen zu jhm: Es hat vns niemand gedinget. Er ſprach zu jhnen: Gehet jhr auch hin in den Weinberg / vnd was recht ſein wird / ſoll euch werden.

8 Cum ſerò autem factum eſſet, dicit dominus vineæ procuratori ſuo, Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à noviſsimis vſque ad primos.

8. Da es nun abend ward / ſprach der Herr deß Weinbergs zu ſeinem Schaffner: Ruffe den Arbeitern / vnnd gib jhnen den Lohn / vnnd hebe an / an den letzten / biß zu den erſten.

9. Cùm veniſſent ergo qui circa vndecimam horam venerant, acceperunt ſinguli denarium.

9. Da kamen die vmb die eilffte ſtunde gedinget waren / vnd empfieng ein jeglicher ſeinen Groſchen.

10. Venientes autem & primi, arbitrati ſunt quòd plus eſſent accepturi: acceperunt autem & ipſi ſinguli denarium.

10. Da aber die erſten kamen / meineten ſie / ſie würden mehr empfahen / vnd ſie empfiengen auch ein jeglicher ſeinen Groſchen.

11 וּבְקַחְתָּם הֱלִינוּ עַל־בַּעַל־הַבָּיִת׃

11. Vbekachtam helínu al baál habbáith.

11. Λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου.

12 לֵאמֹר כִּי הָאַחֲרוֹנִים הָאֵלֶּה שָׁעָה אֶחָת פָּעֲלוּ וַתַּשְׁוֶה אוֹתָם לָנוּ אֲשֶׁר אֶת־מַשְּׂאַת הַיּוֹם וְאֶת־הַחֹם נָשָׂאנוּ׃

12. Lemor ki haacharonim haélleh ſchaah echath paalu, vattaſchveh otham lánu aſcher eth maſſeath haijom veeth hachom naſánu.

12. Λέγοντες, ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας, τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν καύσωνα.

13 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לְאֶחָד מֵהֵמָּה מֵרֵעִי אֵינֶנִּי עוֹשֶׂה לְךָ חָמָס הֲלֹא בְּזוּזָה תֵּאוֹרֶת לִי׃

13. Vaijáan vaijómer léchad mehemmah, merei, ejnénnj oſeh lecha chamas, halo bezuzah teoth li?

13. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε ἑνὶ αὐτῶν· ἑταῖρε οὐκ ἀδικῶ σε, οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι;

14 קַח אֲשֶׁר לָךְ וָלֵךְ לָךְ כִּי רָצִיתִי לָאַחֲרוֹן הַזֶּה לָתֵת כְּמוֹ לָךְ׃

14. Kach aſcher lach velech lecha, ki razithi laácharon hazzeh lathet kemo lach.

14. Ἆρον τὸ σὸν, καὶ ὕπαγε, θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καί σοι.

15 אוֹ הֲלֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת אֶת־אֲשֶׁר אֶרְצֶה בְּעִנְיָנַי אוֹ אִם עֵינְךָ תָּרוֹעַ כִּי אֲנִי מֵטִיב הוּא׃

15. O halo vchal laáſoth eth aſcher erze beinjanaj? o im etnecha taróah ki anj metif hu.

15. Ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι;

11. Et accipientes murmurabant adverſus patremfamilias.

11. Vnnd da ſie den empfiengen / murreten ſie wider den Haußvatter.

12. Dicentes, Hi noviſsimi vna hora fecerunt: & pares illos nobis feciſti, qui portavimus pondus diei & æſtus.

12. Vnd ſprachen: Diſe letzten haben nur eine ſtund gearbeitet / vnnd du haſt ſie vns gleich gemacht / die wir deß tages laſt vnd hitz getragen haben.

13. At ille reſpondens, uni eorum dixit: Amice, non facio tibi injuriam: nónne ex denario conveniſti mecum?

13. Er antwortet aber / vnd ſaget zu einem vnter jhnen: Mein Freund / ich thu dir nicht vnrecht / Biſt du nicht mit mir eins worden vmb einen Groſchen?

14. Tolle quod tuum eſt, & vade: volo autẽ & huic noviſsimo dare ſicut & tibi.

14. Nim was dein iſt / vnd gehe hin. Ich wil aber diſem letzten geben / gleich wie dir.

15. Aut non licet mihi quod volo, facere in rebus meis? an oculus tuus nequam eſt, quia ego bonus ſum?

15. Oder hab ich nicht macht zuthun / was ich wil / mit dem meinen? Siheſt du darumb ſcheel / daß ich ſo gütig bin?

16. Cachah jihiu haácharonim riſchonim, Vehariſchonim acharonim; ki rabbim nikreu, Vmeattim niſcháru.

16 כָּכָה יִהְיוּ הָאַחֲרוֹנִים רִאשׁוֹנִים וְהָרִאשׁוֹנִים אַחֲרוֹנִים כִּי רַבִּים נִקְרָאוּ וּמְעַטִּים נִבְחָרוּ׃

16. Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι, πρῶτοι· καὶ οἱ πρῶτοι, ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

BESCHAB-bath haſſchiſſchith Iggéreth 2. el Korinthim.

Cap. XI.

KI *bimnuchah tiſchmeun eth hannefalim, bihjothechem chachamim.*

בְּשַׁבַּת הַשִּׁשִּׁים

אִגֶּרֶת ב אֶל־קוֹרִינְטִים

י״א׃

כִּי בִמְנוּחָה תִּשְׁמְעוּן אֶת הַנְּבָלִים בִּהְיוֹתְכֶם חֲכָמִים׃

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΕΞΗΚΟΣΤΗΣ, Ἐπιστολή β΄. πρὸς Κορινθίους.

ΚΕΦΑΛ. ια΄.

Ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες.

20. Ki tiſſeu im iſch jaaſid ethchem, im iſch teſalla, im iſch tikkach aſcher lachem, im iſch jithromen alechem, im iſch jackeh ethchē bappanim.

20 כִּי תִשְׂאוּ אִם אִישׁ יַעֲבִיד אֶתְכֶם אִם אִישׁ תְּבַלַּע אִם אִישׁ תִּקַּח אֲשֶׁר לָכֶם אִם אִישׁ יִתְרוֹמֵם עֲלֵיכֶם אִם אִישׁ יַכֶּה אֶתְכֶם בַּפָּנִים׃

20. Ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις ὑμᾶς εἰς πρόσωπον δαίρει.

16. Sic erunt noviſsimi, primi: & primi, noviſsimi. Multi enim ſunt vocati, pauci verò electi.

16. Alſo werden die letzten die erſten / vnd die erſten die letzten ſeyn. Denn viel ſind beruffen / aber wenig ſind außerwehlet.

DOMINICA Sexageſimæ, Epiſtola.

2. Corinth. 11. & 12. Cap.

Am Sontag Sexageſima/Epiſtel

2. Corinth. 11. vnd 12. Capitel.

Libenter enim ſuffertis inſipientes: cum ſitis ipſi ſapientes.

DEnn jhr vertraget gerne die Narren/ dieweil jhr klug ſeyt.

20. Suſtinetis enim, ſi quis vos in ſervitutem redigit, ſi quis devorat, ſi quis accipit, ſi quis extollitur, ſi quis in faciem vos cædit.

20. Jhr vertraget/ ſo euch jemand zu Knechtē machet/ ſo euch jemand ſchindet / ſo euch jemand nimpt/ ſo euch jemand trotzet / ſo euch jemand inn das Angeſicht ſtreichet.

21. Cabbóſcheth omer kemo aſcher chalínu bedafar hazzeh bechol dafar aſcher bo jazom iſch (binfalah meddabber anj) zomem gam anóchi.

21 כבשת אומר כמו אשר חלינו בדבר הזה בכל־דבר אשר בו יזום איש בנבלה מדבר אני זומם גם אנכי :

21. Κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήσαμεν· ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ.

22. Ifrim hemmah vegam anj, Zerah Abraham hemmah vegam anóchi.

22 עברים המה וגם אני בני־ישראל המה וגם אני זרע אברהם המה וגם אנכי :

22. Ἑβραῖοί εἰσι; κἀγώ· ἰσραηλῖται εἰσι; κἀγώ· σπέρμα ἀβραάμ εἰσι; κἀγώ.

23. Meſcharetei hammaſchiach hemmah, (cannafal adabber) niphtáltı jmmam gam jacholtı; bigiim joterim, bingaim al jéter, hammattaroth ioter, bammethim peamjm rabboth.

23 משרתי המשיח המה כנבל אדבר בפתלתי עמם גם יכלתי ביגיעים יתרים בנגעים על־יתר במשמרות יותר במותים פעמים רבות :

23. Διάκονοι χριστοῦ εἰσι; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις.

24. Mihudim chameſch peamim arbaim bilti echath lackáchti.

24 מיהודים חמש פעמים ארבעים בלתי אחת לקחתי :

24. Ὑπὸ ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον.

21. Secun-

21. Secundum ignobilitatem dico, quaſi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet (in inſipientia dico) audeo & ego.	21. Das ſage ich nach der vnehre / Als weren wir ſchwach worden. Worauff nun jemand kůhne iſt (ich rede inn thorheit) darauff bin ich auch kůhne.
22. Hebræi ſunt: & ego. Iſraëlitæ ſunt: & ego. Semen Abrahæ ſunt: & ego,	22. Sie ſind Ebreer / ich auch. Sie ſind Jſraeliter / ich auch. Sie ſind Abrahams Samen / ich auch.
23. Miniſtri Chriſti ſunt: & ego, (vt minùs ſapiens dico) plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundatiùs, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter.	23. Sie ſind Diener Chriſti / ich rede thörlich / ich bin wol mehr. Jch habe mehr gearbeitet / Jch habe mehr ſchläge erlitten / ich bin öffter gefangen / offt in Todtes nöthen geweſt.
24. A Iudæis quinquies quadragenas, una minus, accepi.	24. Von den Jůden hab ich fůnffmal empfangen viertzig Streich / weniger eins.

25. Schaloſch peamim nechbátti, páam echath nirgámti, ſchaloſch peamim hajjthi bemiſchbar haonijah iomam valáilah bimzuloth iam hajjthi.

25 שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים נ
נֶחְבַּטְתִּי פַּעַם אֶחָת
נִרְגַּמְתִּי שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים
הָיִיתִי בְּמִשְׁבַּר הָאֳנִיָּה
יוֹמָם וָלַיְלָה בִּמְצוּלוֹת
יָם הָיִיתִי׃

25. Τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα.

26. Bammahalachim, Vmaſſaim, beſchéteph máijm rabbim, bimzarei happarizim, bimzarei miſſchpachti, bimzarim baggoim, bimzarim bair, bimzarim bammidbar, bimzarim baijam, bimzarim baachej ſchekarim.

26 בְּמַהֲלָכִים וּמַסָּעִים
בְּשֶׁטֶף מַיִם רַבִּים ב
בִּמְצָרֵי הַפָּרִיצִים ב
בִּמְצָרֵי מִשְׁפַּחְתִּי ב
בִּמְצָרִים בַּגּוֹיִם ב
בִּמְצָרִים בָּעִיר ב
בִּמְצָרִים בַּמִּדְבָּר ב
בִּמְצָרִים בַּיָּם בִּמְצָרִים
בְּאַחֵי שְׁקָרִים׃

26. Ὁδοιπορίαις πολλάκις· κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει· κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις.

27. Bigiah, bitlaah, biſchkadoth, peamim rabboth, bazzame bazzom; peamim rabboth backor baeirom.

27 בִּיגִיעָה בִּתְלָאָה
בִּשְׁקָדוֹת פְּעָמִים ר
רַבּוֹת בַּצָּמָא בַּצּוֹם
פְּעָמִים רַבּוֹת בַּקֹּר
בְּעֵירוֹם׃

27. Ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι.

25. Ter virgis cæſus ſum, ſemel lapidatus ſum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui.	25. Ich bin dreymal geſteupt/ ein mal geſteiniget/ dreymal habe ich Schiffbruch erlitten/ Tag vnnd Nacht hab ich zubracht in der tieffe deß Meers.
26. In itineribus ſæpe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex Gentibus, periculis in civitate, periculis in ſolitudine, periculis in mari, periculis in falſis fratribus.	26. Ich hab offt gereiſet/ Ich bin inn fehrligkeit geweſen zu Waſſer/ inn fehrligkeit vnter den Mördern/ inn fehrligkeit vnter den Juden / inn fehrligkeit vnter den Heyden / inn fehrligkeit in den Städten / in fehrligkeit in der Wüſten/ inn fehrligkeit auff dem Meer / inn fehrligkeit vnter den falſchen Brüdern.
27. In labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & ſiti, in ieiuniis multis, in frigore & nuditate.	27. In mühe vnd arbeit/ in viel wachen / in hunger vnd durſt/ In viel faſten/ in froſt vnd blöſſe.

28. Bilti hachizonoth, ki mallinim veſallonim bechol jom kamim alai, vedaagath col hakkehilloth al ſchichmi.

28 בִּלְתִּי הַחִיצוֹנוֹת כִּי־מַלִּינִים וְסַלּוֹנִים בְּכָל יוֹם קָמִים עָלַי וְדַאֲגַת כָּל־הַקְּהִלּוֹת עַל־שִׁכְמִי׃

28. Χωρὶς τῶν παρεκτὸς, ἡ ἐπισύστασίς μου ἡ καθ᾽ ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.

29. Mi choleh, vaani lo chúlléthi; mi nichſchal, vaani lo vkad.

29 מִי חוֹלֶה וַאֲנִי לֹא חֻלֵּיתִי מִי נִכְשָׁל וַאֲנִי לֹא אוּקָד׃

29. Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;

30. Im zorchi lehithhallel, ethhallel becholji.

30 אִם צָרְכִּי לְהִתְהַלֵּל אֶתְהַלֵּל בָּחֳלָיִי׃

30. Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι.

31, Haelohim vaafi Adonéinu jeſchúa hammaſchiach hammeborach leolam hu todéa ki einénni cozef.

31 הָאֱלֹהִים וַאֲבִי אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ הַמְּבֹרָךְ לְעוֹלָם הוּא יוֹדֵעַ כִּי־אֵינֶנִּי כּוֹזֵב׃

31. Ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι.

32. Bedamméſchek Areitus, pekid am hammélech nazar eth jr dammeſchek, chaphez letophſchénj.

32 בְּדַמֶּשֶׂק אֲרֵיטוּס פְּקִיד עִם הַמֶּלֶךְ נָצַר אֶת־עִיר דַּמֶּשֶׂק חָפֵץ לְתָפְשֵׂנִי׃

32. Ἐν δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν δαμασκηνῶν πόλιν, πιάσαι με θέλων.

33. Vbachallon baſſal horidúni bachomah venimlátti mijadaiſ.

33 וּבַחַלּוֹן בַּסַּל הוֹרִידוּנִי בַחוֹמָה וָאִמָּלְטָה מִיָּדָיו׃

33. Καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

28. Præter illa quę extrinſecus ſunt: inſtātia mea quotidiana, ſolicitudo omnium eccleſiarum.

28. Ohn was ſich ſonſt zuträgt / Nemlich / daß ich täglich werde angelauffen / vnd ich trag ſorg für alle Gemeine.

29. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non uror?

29. Wer iſt ſchwach / vnd ich werde nicht ſchwach? Wer wird geärgert / vnnd ich brenne nicht?

30. Si gloriari oportet: quæ infirmitatis meæ ſunt gloriabor.

30. So ich mich je rühmen ſoll / will ich mich meiner ſchwachheit rühmen.

31. Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt benedictus in ſecula, ſcit quod non mentior.

31. Gott vnd der Vater vnſers HErrn JEſu Chriſti / welcher ſey gelobet inn ewigkeit / weiß / das ich nicht liege.

32. Damaſci præpoſitus gentis Areta regis, cuſtodiebat civitatem Damaſcenorum, ut me comprehenderet.

32. Zu Damaſco deß Königs Landpfleger Areta / verwahret die Stadt der Damaſceer / vnd wolte mich greiffen.

33. Et per feneſtram in ſporta dimiſſus ſum per murum, & ſic effugi manus eius.

33. Vnd ich ward inn einem Korbe zum Fenſter auß durch die Mauren nidergelaſſen / vnnd entrann auß ſeinen Händen.

Cap. 12.

1. *Aph ki lehithhallel lo joil li, ach aſo lammaroth velechezjonoth jehovah.*

2. *Iadáti adam bammaſchiach mearba eſre ſchanah; im bigſijah lo jadáti, im michuz laggevijah gam lo jadáti; Elohim jodéah, ki niſſa camóhu ad ſcheliſchei haſſchamáim.*

3. *Vejadáti eth haádam cazzeh, im beguphah o michuz lagguphah lo jadáti, Elohim jodéa.*

4. *Ki niſſa el gan Eden, veſchama deſarim, lo iadáti ſephoroth, aſcher lo jiſchveh laadam ledabber.*

י״ב

1 אַף כִּי לְהִתְהַלֵּל לֹא יוֹעִיל לִי אַךְ אָבוֹא לְמַרְאוֹת וּלְחֶזְיוֹנוֹת יְהוָה׃

2 יָדַעְתִּי אָדָם בַּמָּשִׁיחַ מֵאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אִם בְּגְוִיָּה לֹא יָדַעְתִּי אִם מִחוּץ לַגְּוִיָּה גַּם לֹא יָדַעְתִּי אֱלֹהִים יוֹדֵעַ כִּי נִשָּׂא כָּמוֹהוּ עַד שְׁלִישֵׁי הַשָּׁמַיִם׃

3 וְיָדַעְתִּי אֶת־הָאָדָם כַּזֶּה אִם בְּגוּפָה אוֹ מִחוּץ לַגּוּפָה לֹא יָדַעְתִּי אֱלֹהִים יוֹדֵעַ׃

4 כִּי נִשָּׂא אֶל־גַּן עֵדֶן וְשָׁמַע דְּבָרִים לֹא יָדַעְתִּי סְפוּרוֹת אֲשֶׁר לֹא יִשְׁוֶה לָאָדָם לְדַבֵּר׃

ΚΕΦΑΛ. ιβʹ

1. Καυχᾶσθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι· ἐλεύσομαι γὰρ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου.

2. Οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ.

3. Καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν.

4. Ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι.

Cap. 12.

1. Si gloriari oportet, non expedit quidem: veniam autem ad viſiones & revelationes Domini.

2. Scio hominem in Chriſto, ante annos quatuordecim (ſive in corpore neſcio: ſive extra corpus, neſcio: Deus ſcit) raptum huiuſmodi vſque ad tertium cælum.

3. Et ſcio huiuſmodi hominem (ſive in corpore, ſive extra corpus, neſcio, Deus ſcit.)

4. Quoniam raptus eſt in Paradiſum: & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui.

Cap. 12.

1. Es iſt mir ja das rühmen nichts nütze / doch wil ich kommen auff die Geſichte vnd offenbarung deß HErren.

2. Ich kenne einen Menſchen in Chriſto/ vor viertzehen Jaren/ iſt er in dem Leibe geweſt/ſo weiß ichs nicht/ oder iſt er auſſer dem Leibe geweſen / ſo weiß ichs auch nicht/ Gott weiß es / derſelbige ward entzücket / biß in den dritten Himmel.

3. Vnd ich kenne denſelbigen Menſchen / Ob er in dem Leibe oder auſſer dem Leibe geweſen iſt / weiß ich nicht/Gott weiß es.

4. Er ward entzückt inn das Paradeiß / vnnd höret vnaußſprechliche wort/welche kein Menſch ſagen kan.

5. *Al daſar cazeh mithhalle anochi, Veal naphſchi einennj mithhallel, ki im betachaluiaj.*

5 עַל־דָּבָר כָּזֶה מִתְהַלֵּל אָנֹכִי וְעַל־נַפְשִׁי אֵינֶנִּי מִתְהַלֵּל כִּי אִם בְּתַחֲלוּאָי׃

5. Ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι· ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου.

6. *Veim echpoz lehithhallel lo echſal, ki difrei emeth omer anochi, ach chas anj, phen iſch jechaſſcheſeni al aſcher roeni o ſchomea meumah mimménni.*

6 וְאִם אֶחְפֹּץ לְהִתְהַלֵּל לֹא אֶכְסָל כִּי דִבְרֵי אֱמֶת אוֹמֵר אָנֹכִי אַךְ חָס אֲנִי פֶּן אִישׁ יַחְשְׁבֵנִי עַל־אֲשֶׁר רוֹאֵנִי אוֹ שׁוֹמֵעַ מְאוּמָה מִמֶּנִּי׃

6. Ἐὰν γὰρ θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων· ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ, φείδομαι δὲ μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ.

7. *Vphen ethromem al jitrath hachezionoth, lachen nittan li ſillon bibſari, malach haſſatban hammackéni baegroph, pen ethromem belibbi.*

7 וּפֶן אֶתְרוֹמֵם עַל־יִתְרַת הַחֶזְיוֹנוֹת לָכֵן נִתַּן לִי סִלּוֹן בִּבְשָׂרִי מַלְאַךְ הַשָּׂטָן הַמַּכֵּנִי בְּאֶגְרוֹף פֶּן אֶתְרוֹמֵם בְּלִבִּי׃

7. Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατᾶν, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι.

8. *Veal zoth ſchaloſch peamim hithchannanti ladonai laſur mimménni.*

8 עַל־זֹאת שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הִתְחַנַּנְתִּי לַאדֹנָי לָסוּר מִמֶּנִּי׃

8. Ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ᾽ ἐμοῦ.

5. Pro huiuſmodi gloriabor: pro me autem nihil gloriabor, niſi in infirmitatibꝰ meis.

5. Davon will ich mich rühmen/ von mir ſelbs aber will ich mich nichts rühmen/ ohn meiner ſchwachheit.

6. Nam & ſi voluero gloriari, nō ero inſipiens: veritatem enim dicam, parco autem, ne quis me exiſtimet ſupra id quod videt in me, aut aliquid audit ex me.

6. Vnnd ſo ich mich rühmen wolte/ thet ich darumb nicht thörlich/ denn ich wolte die waarheit ſagen. Ich enthalte mich aber deß/ auff daß mich nicht jemand höher achte/ denn er an mir ſihet/ oder von mir höret.

7. Et ne magnitudo revelationū extollat me, da us eſt mihi ſtimulus carnis meæ, angelus ſatanæ, vt me colaphizet,

7. Vnd auff daß ich mich nicht der hohen Offenbarung überhebe/ Iſt mir gegeben ein Pfal ins Fleiſch/ nemlich deß Sathans Engel/ der mich mit Fäuſten ſchlage/ auff daß ich mich nicht überhebe.

8. Propter quod ter Dominum rogavi, vt diſcederet à me.

8. Dafür ich dreymal den HErren geflehet habe/ daß er von mir weiche

9. *Vajómer elai, jiſpok lach techinnati, ki cochi bammachalah jeſchullā, lachen bachárti joter lehithhallel bammachalothai, aſcher tiſchkon alai geſurath hammaſhiach.*

9 ויאמר אלי ישפק לך תחנתי כי כחי במחלה ישלם לכן בחרתי יותר להתהלל במחלותי אשר תשכן עלי גבורת המשיח׃

9. Καὶ εἴρηκέ μοι, ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ χριστοῦ.

BESCHABbath haſſchiſſchim. Beſorah Chephi Lucas: Cap. 8.

בשבת הששים׃ בשורה כפי לוקס׃ ח

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΕΞΗΚΟΣΤΗΣ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν. ΚΕΦΑΛ. η΄.

VEccaſcher nikhal am raf, ki mickol hearim báu eláif; amar bemaſchal.

וכאשר נקהל עם רב כי מכל הערים באו אליו אמר במשל׃

ΣΥνιόντος δὲ τοῦ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν, εἶπε διὰ παραβολῆς.

5. *Jaza zoréa lízróa eth zaro, vbezaro, echad naphal ad haddérech venirmos, veoph haſſchamáim achalúhu.*

5 יצא הזורע לזרוע את זרעו ובזרעו אחד נפל על הדרך ונרמס ועוף השמים אכלוהו׃

5 Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό.

9. Et

9. Et dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti.

9. Vnd er hat zu mir geſagt: Laß dir an meiner Gnade genügen/ denn meine krafft iſt inn den ſchwachen mechtig. Darumb wil ich mich am allerliebſten rühmen meiner ſchwachheit / auff daß die krafft Chriſti bey mir wohne.

DOMINICA Sexageſimæ.

Am Sontag Sexageſima.

Evangelium Lucæ 8.

Evangelium Luce am 8. Capitel.

CVm autem turba plurima conveniret, & de civitatibus properarent ad eum, dixit per ſimilitudinẽ.

DA nun vil Volcks bey einander war/ vñ auß den Städten zu jhm eileten / ſprach er durch ein Gleichniß:

5. Exiit qui ſeminat, ſeminare ſemen ſuum, & dum ſeminat, aliud cecidit ſecus viam, & conculcatum eſt, & volucres cæli comederunt illud.

5. Es gieng ein Säeman auß zu ſäen ſeinen Samen/ vnd inn dem er ſäet / fiel etlichs an den Weg/ vñ ward vertretten / vnnd die Vögel vnter dem Him̃el fraſſens auff.

6. Veacher naphal al haſsêla, vaijiz-mach vaijtfaſch, ki lo haiah lo ſchémez miſchman ó iuſal.

6 וְאַחֵר נָפַל עַל־הַסֶּלַע וַיִּצְמַח וַיִּיבַשׁ כִּי־לֹא הָיָה לוֹ שֶׁמֶץ מִשְׁמָן אוֹ־יוּבָל׃

6. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα.

7. Veacher naphal betoch hackozim, vaijaaiu immo hackozim, vaijechannekúhu.

7 וְאַחֵר נָפַל בְּתוֹךְ הַקּוֹצִים וַיַּעֲלוּ עִמּוֹ הַקּוֹצִים וַיְחַנְּקוּהוּ׃

7. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι, ἀπέπνιξαν αὐτό.

8. Veacher naphal al érez thoſah, vaijizmach, vaijaas peri, meah baechad vecaaſcher dibber haéleh vaijkra, ascher lo oznáim liſchmóa jiſchma.

8 וְאַחֵר נָפַל עַל־אֶרֶץ טוֹבָה וַיִּצְמַח וַיַּעַשׂ פְּרִי מֵאָה בְּאֶחָד וְכַאֲשֶׁר דִּבֵּר הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא אֲשֶׁר לוֹ אָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ יִשְׁמָע׃

8. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων, ἐφώνει· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

9. Vaijiſchalu lo talmidaif lemor, mah joreh hammaſchal hazzeh.

9 וַיִּשְׁאֲלוּ לוֹ תַלְמִידָיו לֵאמֹר מָה יוֹרֶה הַמָּשָׁל הַזֶּה׃

9. Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη;

10. Vaijómer, lachem nittan ladáath eth ſodoth malcuth Elohím, velaacherim bammeſchalim, lemáan raoh lo jiru, veschamóa lo jaſinu.

10 וַיֹּאמֶר לָכֶם נִתַּן לָדַעַת אֶת־סוֹדוֹת מַלְכוּת אֱלֹהִים וְלָאֲחֵרִים בַּמְּשָׁלִים לְמַעַן רָאֹה לֹא יִרְאוּ וְשָׁמוֹעַ לֹא יָבִינוּ׃

10. Ὁ δὲ εἶπεν· ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.

6. Et

6. Et aliud cecidit ſupra petram; & natum aruit, quia non habebat humorem.

6. Vnnd etlichs fiel auff den Felß / Vnd da es auffgieng/verdorret es/darumb daß es nicht ſafft hatte.

7. Et aliud cecidit inter ſpinas, & ſimul exortæ ſpinæ ſuffocaverunt illud.

7. Vnd etlichs fiel mitten vnter die dörner / vnnd die dörner giengen mit auff vñ erſtickttens

8. Et aliud cecidit in terram bonam: & ortum, fecit fructum centuplum. Hæc dicens clamabat, Qui habet aures audiendi, audiat.

8. Vnnd etlichs fiel auff ein gut Land / vnd es gieng auff/vñ trug hundertfeltige frucht. Da er das ſaget rieff er / wer Ohren hat zu hören / der höre.

9. Interrogabant autem eum diſcipuli eius, quæ eſſet hæc parabola?

9. Es fragten jhn aber ſeine Jünger / vnd ſprachen: Waß diſe Gleichnuſſe were?

10. Quibus ipſe dixit, Vobis datum eſt noſſe myſterium regni Dei, cæteris autem in parabolis, ut videntes non videant, & audientes non intelligant.

10. Er aber ſprach: Euch iſt gegeben zu wiſſen das geheimniß deß Reichs Gottes / Den andern aber inn gleichnuſſen/daß ſie es nicht ſehen / ob ſie es ſchon ſehen/ vnd nicht verſtehen / ob ſie es ſchon hören.

11. *Vezoth moreth hamaſchal, hazzérah deſar Iehovah hu.*

11 וְזֹאת מוֹרֶה הַמָּשָׁל הַזֶּרַע דְּבַר יְהוָה הוּא׃

11. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ.

12. *Vaaſcher al hadderech, hemmah haiu, haſſchomeim, veaz ba haſſathan venaſa eth haddaſar millibbotam, pen iaaminu vejiſſaſchéu.*

12 וַאֲשֶׁר עַל־הַדֶּרֶךְ הֵמָּה הָיוּ הַשּׁוֹמְעִים וְאָז בָּא הַשָּׂטָן וְנָשָׂא אֶת־הַדָּבָר מִלִּבּוֹתָם פֶּן יַאֲמִינוּ וְיִוָּשֵׁעוּ׃

12. Οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν, εἰσὶν οἱ ἀκούοντες, εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος, καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν.

13. *Vaaſcher al haſſéla hemmah im ſchomeim beſimchah mekabbelim eth haddaſar, velo ieſch lahem ſchóréſch, al ken laeth maaminim, veittot bazzarah jimrodu.*

13 וַאֲשֶׁר עַל־הַסֶּלַע הֵמָּה אִם שׁוֹמְעִים בְּשִׂמְחָה מְקַבְּלִים אֶת־הַדָּבָר וְלֹא יֵשׁ לָהֶם שֹׁרֶשׁ עַל־כֵּן לָעֵת מַאֲמִינִים וּלְעִתּוֹת בַּצָּרָה יִמְרֹדוּ׃

13. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἱ ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.

14. *Vaaſcher naphal backozim, elleh hem haſſchomeim, vmiddaagoth hehamon vbeednath hachaijim holechim viechunneku vpiriamo lo iaaſu.*

14 וַאֲשֶׁר נָפַל בַּקּוֹצִים אֵלֶּה הֵם הַשּׁוֹמְעִים וּמִדַּאֲגוֹת הֶהָמוֹן וּבְעֶדְנוֹת הַחַיִּים הוֹלְכִים וְיֵחָנְקוּ וּפִרְיָמוֹ לֹא יַעֲשׂוּ׃

14. Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσὸν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι.

11. Eſt autem hæc parabola: Semen, eſt verbum Dei.	11. Daß iſt aber das Gleichniß. Der Same iſt das Wort Gottes.
12. Qui autem ſecus viam: hi ſunt qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes ſalvi fiant.	12. Die aber an dem Wege ſind / das ſind die es hören / darnach kompt der Teuffel / vnnd nimbt das Wort von jhrem Hertzen / auff daß ſie nicht glauben vnd ſelig werden.
13. Nam qui ſupra petram: qui cum audierint, cũ gaudio ſuſcipiunt verbum: & hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.	13. Die aber auff dem Felß / ſind die / wenn ſie es hören / nemen ſie das Wort mit frewden an / vnd die haben nicht wurtzel / Eine zeitlang glauben ſie / vnd zu der zeit der anfechtung fallen ſie abe.
14. Quod autem in ſpinas cecidit: hi ſunt qui audierunt, & à ſolicitudinibus & divitiis, & voluptatibus vitæ, euntes, ſuffocantur, & non referunt fructum.	14. Das aber vnter die dörner fiel / ſind die / ſo es hören / vnd gehen hin vnter den ſorgen / reichthumb vnd wolluſt diſes lebens / vnd erſticken / vnnd bringen keine frucht.

15. Vaaſcher beérez thofah, elleh hem aſcher beleſ thof Veſchappir ſchomeim eth haddar, Veochazim Veoſim peri bedumijah.

15 וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ טוֹבָה אֵלֶּה הֵם אֲשֶׁר בְּלֵב טוֹב וְשַׁפִּיר שׁוֹמְעִים אֶת הַדָּבָר וְאֹחֲזִים וְעֹשִׂים פְּרִי בְּדוּמִיָּה׃

15. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν, οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

BESCHABbath chamiſſchim Iggéreth I. el Korinthim.

בְּשַׁבַּת חֲמִשִּׁים
אִגֶּרֶת א׳ אֶל־
קוֹרִינְתִּים׃

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗκοστῆς πρὸ τοῦ Πάσχα. Ἐπιστολὴ, Α. πρὸς Κορινθίους.

Cap. 13.

IM bilſchonoth col benei adam memallel ani, Vbi ſchonoth hammalachim, Veahaſah einennah li, hajithi kinchóſcheth ſchema, Vchezilzelei theruah.

2. Im ieſch li hanneſuah Vedáath col ſodoth, Vechol deah, Véim ieſch li chol ...

י״ג

אִם בִּלְשׁוֹנוֹת כָּל־בְּנֵי אָדָם מְמַלֵּל אֲנִי וּבִלְשׁוֹנוֹת הַמַּלְאָכִים וְאַהֲבָה אֵינֶנָּה לִּי הָיִיתִי כִּנְחֹשֶׁת שֹׁמֵעַ וּבְצִלְצְלֵי תְרוּעָה׃

2 וְאִם יֵשׁ לִי הַנְּבוּאָה וְדַעַת כָּל־סוֹדוֹת וְכָל־הַדֵּעָה וְאִם יֵשׁ לִי כָּל־

ΚΕΦΑΛ. ιγ΄.

ΕΑν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν, ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον.

2. Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα, καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν —

15. Qui autem in bonam terram: hi ſunt, qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia.

15. Das aber auff dem guten Land/ſind die dz Wort hören vnd behalten/ inn einem feinem gutem hertzen/ vnd bringen frucht inn gedult.

DOMINICA Quinquaſimæ & Eſto mihi, Epiſtola.

Am Sontag Quinquaſima/oder Eſto mihi, Epiſtel.

1. Corinth. 13.

1. Corinth 13.

SI linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam: factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens.

WAnn ich mit menſchen vnd mit Engel Zungen redet/ vnd hette der Liebe nicht/ſo wer ich ein thönend Ertz/ oder eine klingende Schelle.

2. Et ſi habuero prophetiam, & noverim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, & ſi habuero omnem --

2. Vnd wann ich weiſſagen köndte/ vnd wüßte alle geheimnuß/ vnnd alle erkanntnuß/ vnd hette allen

emun.h gam lehaaſir eth hararim, Veeinennah li haahaſah meumah lo haÿthi.

אמונה גם להעביר את־ההרים ואיננה לי האהבה מאומה לא הייתי׃

πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι.

3. Vëim ephros eth col aſcher li lareeſim, Veim etten eth guphati lehiſſareph Velo ieſch li ahaſah, meumah lo oil.

3 ואם אפרס את כל אשר לי לרעבים ואם אתן את־גופתי להשרף ולא יש לי אהבה מאומה לא אועיל׃

3 Καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὀφελοῦμαι.

4. Haahaſah érech appaïjm hi, metiſah laaſoth, baahaſab einénnah mekanneah, baahaſáh lo mepharperah Velo mu phachah.

4 האהבה ארך אפים היא מיטבה לעשות האהבה איננה מקנאה האהבה לא מפרפרה ולא מ מופחה׃

4. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται.

5. Lo taaſeh boſchnah, lo tefakckeſch eth aſcher lenaphſchah, lo tehareh beappah, Velo techaſſchef raah bilbaſah.

5 לא תעשה בשנה לא תבקש את־אשר לנפשה לא תחרה באפה ולא תחשב רעה בלבבה׃

5. Οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν.

6. Lo tismach al aſlátah, acho tismach al emeth.

6 לא תשמח על עולתה אך תשמח על־אמת׃

6. Οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ.

fidem,

fidem,ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero,nihil ſum.	Glauben/alſo das ich berge verſetzte/ vnd hette der Liebe nicht/ſo were ich nichts.
3.Et ſi diſtribuero in cibos pauperũ omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum,ita ut ardeam, charitatem autem non habuero: nihil mihi prodeſt.	3. Vnd wann ich all meine Haabe den Armen gebe/ lieſſe meinen Leib brennen/ vnd hette der Liebe nicht/ ſo wer mirs nichts nutz.
4. Charitas patiens eſt, benigna eſt. Charitas non æmulatur, non agit perperam,non inflatur.	4. Die Liebe iſt langmütig vnd freundlich/ die Liebe eyfert nicht / die Liebe ſchalcket nicht / ſie blehet ſich nicht.
5. Non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum.	5. Sie ſtellet ſich nicht vngeberdig / Sie ſuchet nicht das jre/ Sie leſſet ſich nicht erbittern / ſie trachtet nicht nach ſchaden.
6. Non gaudet ſuper iniquitate: congaudet autem veritati.	6. Sie frewet ſich nicht wenns vnrecht zugehet / ſie frewet ſich aber wenns recht zugehet.

7. *Eth col meſabbelah, col maamınah, col meſabberah, col mekaffah.*

7 אֶת־כֹּל מְסַבֵּלָה
כֹּל־מַאֲמִינָה כֹּל
מְשַׂבֵּרָה כֹּל־מְקַוָּה׃

7. Πάντα στέγει· πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.

8. *Haahafah bechol ittoth lo tibbol, Veim hanneſuoth tiſtelu, Veim halleſchonoth jiſchteku, Veim haddeoth tebbálu.*

8 הָאַהֲבָה בְּכָל־עִתּוֹת
לֹא תִבּוֹל וְאִם
הַנְּבוּאוֹת תִּבָּטֵלוּ וְאִם
הַלְּשׁוֹנוֹת יִשְׁתָּקוּ וְאִם
הַדֵּעוֹת תִּבָּלוּ׃

8. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθήσονται, εἴτε γλῶσσαι, παύσονται, εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται.

9. *Kikelokel jodeim, Vkelokel mithnabbeim anáchnu.*

9 כִּי קְלוֹקֵל יוֹדְעִים
וּקְלוֹקֵל מִתְנַבְּאִים
אֲנַחְנוּ׃

9. Ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν.

10. *Veim taſo hattachlith, az ijbbathel hehaſel.*

10 וְאִם תָּבוֹא
הַתַּכְלִית אָז יִבָּטֵל
הֶהָבֶל׃

10. Ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.

11. *Bihiothi olal caolal dibbárti, caolal nebunóthi, caolal chiſſcháſti; Vecaaſcher haijti leiſch, eth diſret haolal hebbalti.*

11 בִּהְיוֹתִי עוֹלָל
כְּעוֹלָל דִּבַּרְתִּי כְּעוֹלָל
נְבוּנוֹתִי כְּעוֹלָל חִשַּׁבְתִּי
וְכַאֲשֶׁר הָיִיתִי לְאִישׁ
אֶת־דִּבְרֵי הָעוֹלָל
הִבַּלְתִּי׃

11. Ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου.

12. *Ki mabbithim anáchnu attah kemo bemarah, ...*

12 כִּי מַבִּיטִים אֲנַחְנוּ
עַתָּה כְּמוֹ בְּמַרְאָה

12. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου —

7. Omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet.	7. Sie verträget alles / ſie vertrawet alles / ſie hoffet alles / ſie duldet alles.
8. Charitas nunquam excidit, ſive prophetię evacuabuntur, ſive linguæ ceſſabunt, ſive ſcientia deſtruetur.	8. Die Liebe höret nimmer auff / ſo doch die Weiſſagungen auffhören werden / vnd die Sprachen auffhören werden / vnd das Erkenntniß auffhören wird.
9. Ex parte enim cognoſcimus, & ex parte prophetamus.	9. Denn vnſer wiſſen iſt Stückwerck / vnnd vnſer weiſſagen iſt ſtückwerck.
10. Cùm autem venerit quod perfectum eſt, evacuabitur quod ex parte eſt.	10. Wenn aber kommen wird das Vollkommen / ſo wird das Stückwerck auffhören.
11. Cùm eſſem parvulus, loquebar ut parvulus, ſapiebã ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus ſum vir, evacuavi quæ erant parvuli.	11. Da ich ein Kind war / da redet ich wie ein Kind / vnd war klug wie ein Kind / vnnd hatte Kindiſche anſchläge. Da ich aber ein Mann ward / that ich ab was Kindiſch war.
12. Videmus nunc per ſpeculum --	12. Wir ſehen jetzt durch einen Spiegel ...

bechidah, Veaz mippanim el panim; attah iodeim anáchnu bechélek, Veaz nedeah chemo niſſadeah.

בחידה ואז מפנים
אל־פנים עת יודעים
אנחנו בחלק ואז
נרעה כמו נודעה׃

ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην.

13. Veáttah machtiroth Emunah, ſifrah, Ahaſah, ſchaloſch hénnah; Vgedolah mehen hi haahaſah.

13 ועתה מכתירות
אמונה שברה אהבה
שלוש הנה וגדולה
מהן היא האהבה׃

13. Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπὶς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

BESCHABbath chamiſſchim.

Beſorah chephi Lucas.

Cap. 18.

VAijickach eth ſchneim aſar, Vaiómer aleihem, hinneh anóchnu olim jeruſchaláimah, Vtechullêi nah chol hannichtaſoth báneſiim al ben haadam.

בשבת חמשים׃

בשורה כפי לוקס׃

י״ח

ויקח את שנים
עשר ויאמר
אליהם הנה אנחנו
עולים ירושלימה ו
תכלינה כלה הנכתבות
בנביאים על־בן
האדם׃

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗκοστῆς πρὸ τοῦ Πάσχα.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦΑΛ ιή.

ΠΑραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα, εἶπε πρὸς αὐτούς· ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου.

in ægigmate: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognoſco ex parte: tunc autem cognoſcam ſicut & cognitus ſum.

in einem dunckeln Wort / denn aber von Angeſicht zu Angeſicht. Jetzt erkenne ichs Stückweiſe / Denn aber werde ichs erkennen / gleich wie ich erkennet bin.

13. Nunc autem manent, fides, ſpes, charitas: tria hæc, maior autem horum eſt charitas.

13. Nun aber bleibt Glaube / Hoffnung / Liebe / diſe drey / Aber die Liebe iſt die gröſſeſt vnter jhnen.

DOMINICA Quinquageſimæ, vel Eſto mihi.

Am Sontag Eſto mihi / oder an der Herren Faßnacht.

Evangelium Lucæ 18.

Evangelium Lucæ am 18. Capitel.

ASſumſit autem Ieſus duodecim, & ait illis, Ecce, aſcendimus Ieroſolymam, & conſummabuntur omnia, quæ ſcripta ſunt per prophetas de filio hominis.

ER nam aber zu ſich die Zwölffe / vnnd ſprach zu jnen: Sehet / wir gehen hinauff gen Jeruſalem / vnd es wird alles vollendet / das geſchrieben iſt durch die Propheten / von deß Menſchen Sohn.

32. *Ki jinnaten bidei haggoÿm, vilizúhu, vigaddephúhu; ve iareku bephanaif.*

33. *Vijaſſerúhu baſſchotim, veiahargúhu, vbeiom haſſcheliſchi jakum mimmetim.*

34. *Vehemmah lo echath mehen hefinu; vaÿehi haddafar haZZeh nichſah mehemmah velo iadeu eth hammedubbarim.*

35. *Vaÿehi bikrofo el jéricho, vaijéſchef iſſer echad el hadderech veſchoel.*

36. *Vbeſchomo eth kol hamon ofer, vaÿiſchal mah tehiZoth.*

37. *Vaÿaggidu lo ki jeſchúah hannoZri ofer.*

38. *Vaÿizak lemor jeſchúah ben David chonnénj.*

32 כִּי יִנָּתֵן בִּידֵי הַגּוֹיִם
וַיְלִיצֻהוּ וַיְגַדְּפוּהוּ
וְיָרְקוּ בְּפָנָיו׃
33 וַיְיַסְּרוּהוּ בַּשּׁוֹטִים
וַיַּהַרְגוּהוּ וּבַיּוֹם הַ
שְּׁלִישִׁי יָקוּם מִ
מֵּתִים׃
34 וְהֵמָּה לֹא אַחַת
מֵהֵן הֵבִינוּ וַיְהִי הַדָּבָר
הַזֶּה נִכְסָה מֵהֶמָּה
וְלֹא יָדְעוּ אֶת הַ
מְדֻבָּרִים׃
35 וַיְהִי בְּקָרְבוֹ אֶל
יְרִיחוֹ וַיֵּשֶׁב עִוֵּר אֶחָד
אֶל הַדֶּרֶךְ וְשׁוֹאֵל׃
36 וּבְשָׁמְעוֹ אֶת קוֹל
הָמוֹן עוֹבֵר וַיִּשְׁאַל מַה
תְּהִי זֹאת׃
37 וַיַּגִּידוּ לוֹ כִּי יֵשׁוּעַ
הַנָּצְרִי עוֹבֵר׃
38 וַיִּצְעַק לֵאמֹר יֵשׁוּעַ
בֶּן דָּוִד חָנֵּנִי׃

32. Παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαιχθήσεται, καὶ ὑβρισθήσεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται.

33. Καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται.

34. Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

35. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχώ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν.

36. Ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο.

37. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται.

38. Καὶ ἐβόησε λέγων· Ἰησοῦ υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με.

32. Tradetur enim Gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conſpuetur.	32. Denn er wird überantwortet werden den Heyden / vnd er wird verſpottet vnd geſchmehet vnnd verſpeyet werden.
33. Et poſtquam flagellaverint, occident eum, & tertia die reſurget.	33. Vnnd ſie werden jhn geiſſeln vnd tödten / vnd am dritten Tag wird er wider aufferſtehen.
34. Et ipſi nihil horum intellexerunt, & erat verbum iſtud abſconditum ab eis, & non intelligebant quæ dicebantur.	34. Sie aber vernamen der keins / vnd die rede war jhnen verborgen / vnd wuſten nicht / was das geſagt war.
35. Factum eſt autem, cum appropinquaret Iericho, cæcus quidam ſedebat ſecus viam, mendicans.	35. Es geſchach aber / da er nahe zu Jericho kam / ſaß ein Blinder am Wege vnd bettelt.
36. Et cum audiret turbam præter euntem, interrogabat, quid hoc eſſet.	36. Da er aber höret das volck / das durch hin gieng / forſchet er was das were?
37. Dixerunt autem ei, quod Ieſus Nazarenus tranſiret.	37. Da verkůndigten ſie jhm: Jeſus von Nazareth gienge fůrůber.
38. Et clamavit, dicens, IESV fili David, miſerere mei.	38. Vnd er rieff vnd ſprach: Jeſu du Sohn David / erbarm dich mein.

39. *Vehaholechim lephanáiſ gaaru bo lachaſchoto, Vehu kara ioter meod, ben David chonnénj.*	39 וְהַהוֹלְכִים לְפָנָיו גָּעֲרוּ בּוֹ לְהַשְׁוֹתוֹ וְהוּא קָרָא יוֹתֵר מְאֹד בֶּן־דָּוִד הָגֵּנִי ׃	39. Καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ, ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν, υἱὲ Δαυὶδ ἐλέησόν με.
40. *Vaijaamod jeſchúah Vaijezaf leholich otho eláiſ, Vbikrofo ſchaal lo.*	40 וַיַּעֲמֹד יֵשׁוּעַ וַיְצַו לְהוֹלִיךְ אוֹתוֹ אֵלָיו וּבְקָרְבוֹ שָׁאַל לוֹ ׃	40. Σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν· ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ, ἐπηρώτησεν αὐτόν.
41. *Lemor, mah tirzeh eeſeh lach, Vehu amar, Adonai aſcher ereh.*	41 לֵאמֹר מַה־תִּרְצֶה אֶעֱשֶׂה לָךְ וְהוּא אָמַר אֲדֹנָי אֲשֶׁר אֶרְאֶה ׃	41. Λέγων· τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε· Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω.
42. *Vaijómer elaiſ jeſchúah reeh, Enunathecha hoſchiatécha.*	42 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יֵשׁוּעַ רְאֵה אֱמוּנָתְךָ הוֹשִׁיעָתֶךָ ׃	41. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.
43. *Vpithom raah Vba acharaiſ mechabbed Elohim, Véchol baá haroeh natan caſód lelohim.*	43 וּפִתְאֹם רָאָה וּבָא אַחֲרָיו מְכַבֵּד אֱלֹהִים וְכָל הָעָם הָרוֹאֶה נָתַן כָּבוֹד לֵאלֹהִים ׃	43. Καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ, δοξάζων τὸν θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν, ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.
BESCHABbath I. Lazzom arbaim jom, Iggéreth 2. el Korinthim. Cap. 6.	בְּשַׁבָּת א׳ לַצּוֹם אַרְבָּעִים יוֹם אִגֶּרֶת ב׳ אֶל־הַקּוֹרִינְתִּים ו׳ ׃	ΤΗ Α. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ τεσσαρακοστῆς ἡμέρας νηστείας, Ἐπιστολὴ Β. πρὸς Κορινθίους. ΚΕΦΑΛ. ϛ´.

39 Et qui præibant, increpabant eum ut taceret. Ipſe verò multo magis clamabat, Fili David miſerere mei.

39. Die aber vorne an giengen/ bedroheten jhn/ er ſolte ſchweigen. Er aber ſchrey vil mehr: Du Sohn David/ erbarme dich mein.

40. Stans autem Ieſus, iuſsit illum adduci ad ſe. Et cùm appropinquaſſet, interrogavit illum.

40. Jeſus aber ſtund ſtille/ vnd hieß jhn zu ſich führen. Da ſie jhn aber nahe bey jhn brachten/ fraget er jhn.

41. Dicens, Quid tibi vis faciam? At ille dixit, Domine, vt videam.

41. Vnnd ſprach: Was wilt du? Daß ich dir thun ſoll: Er ſprach/ HErr daß ich ſehen müge.

42. Et Ieſus dixit illi, Reſpice, fides tua te ſalvum fecit.

42. Vnd Jeſus ſprach zu jm: Sey ſehend/ dein glaube hat dir geholffen.

43. Et confeſtim vidit; & ſequebatur illum, magnificans Deum. Et omnis plebs vt vidit, dedit laudem Deo.

43. Vnd alſo bald ward er ſehend/ vnnd folget jhm nach/ vnd preiſete GOtt: Vnnd alles Volck/ das ſolchs ſah:/ lobete Gott.

DOMINICA prima quadrageſimæ, Invocavit, Epiſtola.

2. Corinth. 6.

Am I. Sontag in der Faſten/ Invocavit/ Epiſtel.

2. Corinth. 6.

Cap. 6.

VEchi ozeréinu attem niſchal mickem lo laſſchaf lakáchath eth techinnath Elohim.

2. Ki omer hu, beeth razon aniticha, Vbejom jeſchúah azarticha, hinneh attah hi eth razon, hinneh attah hu iom háijeſchúah.

3. Leiſch lo echad bechol dafar lo meſimim michſchol, pen tickalem hackehunnah.

4. Ki im bechol defarim nechaſſeh eth naphſchenu chemo meſcharethei Elohim, bedumijah rabbah, bezaroth, bizVaoth, bimzukoth.

ו׳

כי עוזרינו א
אתם נשאל
מכם לב
לשוא לקחת את־
תחנת אלהים׃

2 כי־אומר הוא בעת
רצון עניתיך וביום
ישועה עזרתיך הנה
עת היא עת הרצון הנה
עת הוא יום הישועה׃

3 לאיש לא אחד בכל
דבר לא משימים מ
מכשול פן תכלם
הכהנה׃

4 כי־אם בכל־דברים
נחוה את־נפשנו כמו
משרתי אלהים ב
בדמיה רבה בצרות
בזועות במצוקות׃

ΚΕΦΑΛ. ϛʹ.

Συνεργοῦντες δὲ, καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς.

2. Λέγει γάρ, καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας.

3. Μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπὴν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία.

4. Ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις.

Cap. 6.

ADiuvantes autem exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.

Cap. 6.

WJr ermahnen aber euch/ als Mithelffer/ daß jhr nicht vergeblich die gnade Gottes empfahet.

2. Ait enim, Tempore accepto exaudivi te, & in die ſalutis adiuvi te. Ecce, nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies ſalutis.

2. Denn er ſpricht: Jch habe dich in der angenemen zeit erhöret/ vnnd habe dir am tage deß Heyls geholffen. Sehet/ jetzt iſt die angeneme zeit/ jetzt iſt der tag deß Heyls.

3. Nemini dantes ullam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſttum.

3. Laſſet vns aber niemand jrgend eine Ergerniß geben/ auff daß vnſer Ampt nicht verläſtert werde.

4. Sed in omnibus exhibeamus noſmetipſos, ſicut Dei miniſtros, in multa patientia, in tribulationibus, in neceſsitatibus, in anguſtiis.

4. Sondern in allen dingen/ laſſet vns beweiſen/ als die Diener Gottes. Jnn groſſer gedult/ in trübſalen/ in nöthen/ in ängſten.

5. Bemachofoth, bemattharoth, bemidchoth Vtelúnoth, bigioth, biſchkod, bezomoth.

5 במכאובות במטרות במדחות ותלונות ביגיעות בשקוד ב בצומות:

5. Ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις.

6. Bebor lefaf, bemadda thof, beérech appáijm, batthuf, berú ach hakkódeſch, beahafah ſchehi bilti chanuphah.

6 בבר לבב במדע טוב בארך אפים בטוב ברוח הקדש באהבה שהוא בלתי־חנפה:

6. Ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ.

7. Bidfar emeth, bigfurath Elohim, bichlei hazzedakah, lejámin Veliſmol.

7 בדבר אמת בגבורת אלהים בכלי הצדקה לימין ולשמאל:

7. Ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει θεοῦ, διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης, τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν.

8. Bechafod, bedophi, bedibbah raah, beſchem thof, kemo mathim; Veanſchej emunim.

8 בכבוד בדפי בדבה רעה בשם טוב כמו מתעים ואנשי א אמונים:

8. Διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι, καὶ ἀληθεῖς.

9. Kemo nochrim, Viduim; kemo metim, Vehinneh chaijm anáchnu; kemo mejuſſarim, ach lo mumattim.

9 כמו נכרים וידועים כמו מתים והנה ח חיים אנחנו כמו מ מיסרים אך לא מומתים:

9. Ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι· ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμενοι.

5. In plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis.	5. Inn ſchlägen / inn gefängniſſen / in auffruhren / in arbeit / in wachen / in faſten.
6. In caſtitate, in longanimitate, in ſcientia, in ſuavitate, in Spiritu ſancto, in charitate non ficta.	6. Inn keuſchheit / in erkenntniß / inn langmut / in freundligkeit / in dem heiligen Geiſt / in vngefärbter Liebe.
7. In verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris.	7. In dem Wort der warheit / in der krafft Gottes / durch waffen der Gerechtigkeit / zur rechten vnd zur lincken.
8. Per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt ſeductores, & veraces.	8. Durch ehre vnd ſchande / durch böſe gerüchte vnd gute gerüchte. Als die verführer / vnnd doch waarhafftig.
9. Sicut qui ignoti, & cogniti: quaſi morientes, & ecce vivimus: ut caſtigati, & non mortificati.	9. Als die vnbekandten / vnd doch bekandt / als die ſterbenden / vnd ſihe / wir leben / als die gezüchtigeten / vnd doch nicht ertödtet.

10. Kemo nugim, vethamid ſemechim ; kemo eſionim, vmaaſchirim eth rabbim ; kemo meumah lo tehi lahem, veieſch lánu col deſarim.

10 כְּמוֹ נוּגִים וְתָמִיד
שְׂמֵחִים כְּמוֹ אֶבְיוֹנִים
וּמַעֲשִׁירִים אֶת־רַבִּים
כְּמוֹ מְאוּמָה לֹא תְהִי־
לָהֶם וְיֵשׁ לָנוּ כָּל־
הַדְּבָרִים ׃

10. Ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες· ὡς πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.

BESCHABBATH I. Lazzom arbaim jom.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 4.

AZ huſa jeſchúa bámidbar merúach, lehinnaſoth min haſſathan.

2. Vecaaſcher zam arbaim iom, vearbaim látlah, az raef,

3. Vaijaſo eláis hammenaſſeh, vaiómer im ben Elohim attah, emor aſcher haaſanim báelleh lechem tihieinah.

בְּשַׁבָּת א׳ לַצּוֹם
אַרְבָּעִים יוֹם ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתָּי ׃
ד׳

א ז הוּבָא יֵשׁוּעַ
בַּמִּדְבָּר מֵרוּחַ
לְהִנָּסוֹת מִן הַשָּׂטָן ׃
2 וְכַאֲשֶׁר צָם אַרְבָּעִים
יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה
אָז רָעֵב ׃
3 וַיָּבֹא אֵלָיו הַמְנַסֶּה
וַיֹּאמֶר אִם־בֶּן אֱלֹהִים
אַתָּה אֱמוֹר אֲשֶׁר ה
הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לֶחֶם
תִּהְיֶינָה ׃

ΤΗ Α. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ τεσσαρακονθημέρου νηστείας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

Κεφ. δʹ.

ΤΟ'τε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

2. Καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπείνασε.

3. Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων, εἶπεν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται.

10. Quaſi triſtes, ſemper autẽ gaudentes: ſicut egentes, multos autem locupletantes: tanquam nihil habẽtes, & omnia poſſidentes.

10. Als die trawrigen/aber allezeit frölich / als die armen / aber die doch vil reich machen/ als die nichts inne haben / vnd doch alles haben.

DOMINICA prima quadrageſimæ, Invocavit.

Evangelium Matth. 4.

Am I. Sontag in der Faſten / Invocavit.

Evangelium Matthæi am 4. Capitel.

TVnc IESVS ductus eſt in deſertum à Spiritu, ut tentaretur à diabolo.

DA ward JEſus vom Geiſt in die Wüſten geführt/ auff daß er von dem Teufel verſucht würde.

2. Et cùm ieiunaſſet quadraginta diebus & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit.

2. Vnd da er viertzig tag vnd viertzig nacht gefaſtet hatte/ hungert jhn.

3. Et accedens tentator dixit ei, Si filius Dei es, dic ut lapides iſti panes fiant.

3. Vnnd der Verſucher trat zu jhm/ vnnd ſprach: Biſt du GOttes Sohn / ſo ſprich / daß diſe Steine Brodt werden.

4. *Vajáan, Vaijómer, nichtaf ki lo al hallèchem lebaddo jichieh haadam, ki al col moza pi jehoVah.*

4 ויען ויאמר נכתב
כי־לא על־הלחם לבדו
יחיה האדם כי על־כל
מוצא פי יהוה :

4. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, γέγραπται, οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ.

5. *Az heelah otho haſſathā beir hakkódeſch, Vaijaamidéhu al pinnath habeichal.*

5 אז העלה אותו
השטן בעיר הקדש
ויעמידהו על־פנת
ההיכל :

5. Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ.

6. *Vaijómer lo, im ben Elohim attah, hithnappel lemáttah, ki nichtaf, ki malachaiſ iczaſſeh lach, Veal cappáijm jiſſaúcha, pen tiggoph baéſen raglócha.*

6 ויאמר לו אם־בן־
אלהים אתה התנפל
למטה כי־נכתב כי־
מלאכיו יצוה לך ועל־
כפים ישאוך פן־תגוף
באבן רגלך :

6. Καὶ λέγει αὐτῷ, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γάρ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.

7. *Vaijómer lo jeſchúa, Vegam catuf, lo tenaſſeh eth leboVah Elokéicha.*

7 ויאמר לו ישוע
וגם כתוב לא תנסה
את־יהוה אלהיך :

7. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, πάλιν γέγραπται, οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου.

8. *Veod heelah otho haſſathan al har gafnah meod; Vaijaréhu col mālechoth haárez, Vchefodan.*

8 ועוד העלה אותו
השטן על הר גבוה מאד
ויראהו כל־ממלכות
הארץ וכבודן :

8. Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν.

4. Qui respondens dixit, Scriptum est, Non in solo pane vivit homo sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.

4. Vnd er antwortet vnd ſprach: Es ſtehet geſchrieben/Der Menſch lebet nicht vom Brodt alleine/Sondern von einem jeglichen wort/das durch den Mund Gottes gehet.

5. Tunc aſſumpſit eum diabolus in ſanctam civitatem, & ſtatuit eum ſuper pinnaculum templi.

5. Da führet jhn der Teufel mit ſich inn die heilige Stadt/vnd ſtellet jhn auff die Zinnen deß Tempels.

6. Et dixit ei, Si filius Dei es, mitte te deorſum. Scriptum eſt enim, Quia angelis ſuis mandabit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

6. Vnd ſprach zu jm: Biſt du Gottes Sohn/ ſo laß dich hinab/Denn es ſtehet geſchrieben: Er wirdt ſeinen Engeln über dir befelch thun/vnnd ſie werden dich auff den Händen tragen/Auff daß du deinen Fuß nit an einen Stein ſtöſſeſt.

7. Ait illi Ieſus, rurſum ſcriptum eſt, Non tentabis Dominum Deum tuum.

7. Da ſprach Jeſus zu jm: Widerumb ſtehet auch geſchrieben/Du ſolt Gott deinen HERRN nicht verſuchen.

8. Iterum aſſumpſit eum diabolus in montem excelſum valde: & oſtendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum.

8. Widerumb führet jhn der Teufel mit ſich/auff einen ſehr hohen Berg/vnd zeiget jhm alle Reich der Welt/vnd jre Herrligkeit.

9. Vaijómer lo, eth col haélleh etten lach, im naphol Vetiſgedéni.

10. Az amar lo jeſchúah, lech lecha acharai haſſathan, ki catuf, Lajhovah Elohéicha tiſchtachaveh lo, Veoto lefaddo taafod.

11. Az hinnicho haſſathan, Vehinneh hammalachim karefu Vaiſcharetúhu.

9 וַיֹּאמֶר לוֹ אֶת כָּל־
הָאֵלֶּה אֶתֶּן לְךָ אִם
נָפוֹל תִּסְגְּדֵנִי ׃
10 אָז אָמַר לוֹ יֵשׁוּעַ
לֵךְ לְךָ אַחֲרֵי הַשָּׂטָן כִּי־
כָתוּב לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
תִּשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וְאוֹתוֹ
לְבַדּוֹ תַּעֲבֹד ׃
11 אָז הִנִּיחוֹ הַשָּׂטָן
וְהִנֵּה הַמַּלְאָכִים קָרְבוּ
וַיְשָׁרְתוּהוּ ׃

9. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.

10. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ· γέγραπται γὰρ, κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

11. Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος· καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον, καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

BESCHABbath II. Lazzom arbaim jom, Iggéreth *1.* el Theſſalonikim.

Cap. 4.

V*Ehâniſchar achai niſchol mimmechem Venithchannen baadoneinu jeſchúa, caaſcher lekachtem mimménnu Vecaſchoveh lachem lehallech* ---

בְּשַׁבָּת ב׳ לַצּוֹם
אַרְבָּעִים יוֹם אִגֶּרֶת
א׳ אֶל־תֶּסָּלוֹנִיקִים ׃

ד׳

וְ הַנִּשְׁאָר אַחַי
נִשְׁאַל מִמֶּכֶם
וְנִתְחַנֵּן בַּאֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ
כַּאֲשֶׁר לְקַחְתֶּם מִמֶּנּוּ
וּבְשׁוּרָה לָכֶם לְהַלֵּךְ

ΤΗ Β. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ τεσσαρακονθημέρου νηστείας, Ἐπιστολὴ Α. πρὸς Θεσσαλον.

Κεφ. δ΄.

ΤΟ λοιπὸν οὖν ἀδελφοὶ, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν, ---

9. Et dixit ei, Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me.

9. Vnnd ſprach zu jhm/ Das alles will ich dir geben/ ſo du niderfelleſt/ vnd mich anbeteſt.

10. Tunc dicit ei Ieſus, Vade Satana: ſcriptum eſt enim, Dominum Deum tuum adorabis: & illi ſoli ſervies.

10. Da ſprach Jeſus zu jhm: Heb dich weg von mir Sathan/ denn es ſtehet geſchrieben: Du ſolt anbeten Gott deinen HErrn/ vnnd jhm allein dienen.

11. Tunc reliquit eum diabolus: & ecce angeli acceſſerunt & miniſtrabant ei.

11. Da verließ jn der Teufel/ vnd ſihe/ da tratten die Engel zu jhm/ vnd dieneten jhm.

DOMINICA ſecunda Quadrageſimę, Reminiſcere, Epiſtola.

1. Theſſ. 4.

Am II. Sontag in der Faſten/ Reminiſcere/ Epiſtel.

1. Theſſal. am 4.

DE cætero ergo, fratres, rogamus vos & obſecramus in Domino IESV, vt quemadmodū accepiſtis à nobis, quomodo oporteat vos ambulare,

WEiter/ lieben Brůder/ bittē wir euch/ vnd ermahnen in dem HErren Jeſu/ nach dem jhr von vns empfangen habt/ wie jr ſollet wandeln/ ...

Vlehithhallech eth Elohim, aſcher to-tíru bimod meod.

ולהתהלך את־אלהים
אשר תותירו במאד
מאד׃

καὶ ἀρέσκειν θεῷ, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον.

2. Ki jedatem cammah mizvoth natánnu lachem, baadonéinu je-ſchúah.

2 כי־ידעתם כמה
מצות נתנו לכם ב
באדנינו ישוע׃

2. Οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν, διὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.

3. Ki zoth hi re zon Elohim, kod-ſcheichẽ, lehithap-pek mittaznuth.

3 כי־זאת היא רצון
אלהים קדשיכם ל
להתאפק מהזנות׃

3. Τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας.

4. Ledatechem iſch iſch mimme-chem eth keli naph-ſcho liknoth bekó-deſch Vbechafod.

4 לדעתכם איש איש
ממכם את־כלי נפשו
לקנות בקדש ובכבוד׃

4. Εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ.

5. Lo bethaaſath hammachamad-dim kemo haggo-ijm, aſcher lo jadeu Elohim.

5 לא בתאות ה
המחמדים כמו ה
הגוים אשר לא ידעו
אלהים׃

5. Μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν θεόν.

6. Pen jaafor iſch, Vibazzah eth achiſ baóſchek, ki na-kom nokem jeho-Vah al col haélleh, caaſcher hikdám-nu ledabber lachẽ Vannaed.

6 פן יעבור איש ויבצע
את־אחיו בעשק כי־
נקם נקם יהוה על־כל
האלה כאשר הקדמנו
לדבר לכם ונעד׃

6. Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· διότι ἔκδικος ὁ κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν, καὶ διεμαρτυράμεθα.

& placere Deo. ſicut & ambulatis, ut abundetis magis.	vnd Gott gefallen / daß jhr jmmer vólliger werdet.
2. Scitis enim, quę præcepta dederim vobis, per Dominum Ieſum.	2. Denn jhr wiſſet / welche Gebot wir euch gegeben haben / durch den HErrn Jeſum.
3. Hæc eſt enim voluntas Dei, ſanctificatio veſtra: ut abſtineatis vos à fornicatione.	3. Denn das iſt der wille Gottes / ewer heiligung / daß jr meidet die Hurerey.
4. Vt ſciat unuſquiſque veſtrum, vas ſuum poſsidere, in ſanctificatione & honore.	4 Vnd ein jeglicher vnter euch / wiſſe ſein Vaß zubehalten / in heiligung vnnd ehren.
5. Non in paſsione deſiderii, ſicut & Gentes, quæ ignorant Deum.	5. Nicht in der luſtſeuche / wie die Heyden / die von Gott nichts wiſſen.
6. Et ne quis ſupergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem ſuum: quoniam vindex eſt Dominus de his omnibus, ſicut prędiximus vobis, & teſtificati ſumus.	6. Vnd das niemand zu weit greiffe / noch vervortheile ſeinen Bruder im Handel / denn der HErr iſt der Rácher úber das alles / wie wir euch zuvor geſagt vnd bezeuget haben.

7. Ki lo keraánu Elohim lattumah, ki im lackódeſch.

7 כִּי־לֹא קְרָאָנוּ אֱלֹהִים לְטֻמְאָה כִּי־אִם לְקֹדֶשׁ׃

7. Οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἀλλ᾽ ἐν ἁγιασμῷ.

BESCHAB-bath II. Lazzom arbbaijm jom.

Beſorah chephi Matthai.

Cap. 15.

Vaijeze miſ-ſcham jeſchúah, vaijaſo bikzoth zor vezidon.

בְּשַׁבָּת ב׳ לַצּוֹם אַרְבָּעִים יוֹם׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃

ט״ו

וַיֵּצֵא מִשָּׁם יֵשׁוּעַ וַיָּבוֹא בִּקְצוֹת צוֹר וְצִידוֹן׃

ΤΗ Β. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ τεσσαρακονθημέρου νηστείας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. ιε´

Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος.

22. Vehinneh iſ-ſchah chenaanith miggeſulim haálleh tazeah vattizak lemor: chonnéni Adonai ben David, ki bitti teunneh meod min haſſathan.

22 וְהִנֵּה אִשָּׁה כְּנַעֲנִית מִגְּבוּלִים הָאֵלֶּה יָצְאָה וַתִּצְעַק לֵאמֹר חָנֵּנִי אֲדֹנָי בֶּן־דָּוִד כִּי־בִתִּי תְעֻנֶּה מְאֹד מִן הַשָּׂטָן׃

22. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἐκραύγασεν αὐτῷ λέγουσα· ἐλέησόν με Κύριε υἱὲ Δαυίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.

23. Vehu lo janeh lah dafar, vaijkreſu thalmidaiſ vaijitchannenu lo lemor, hannach othah ki zoukah achareinu.

23 וְהוּא לֹא יַעֲנֶה לָהּ דָּבָר וַיִּקְרְבוּ תַלְמִידָיו וַיִּתְחַנְּנוּ לוֹ לֵאמֹר הַנַּח אוֹתָהּ כִּי צֹעֶקָה אַחֲרֵינוּ׃

23. Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον· καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν.

7. Non enim vocavit nos Deus in immũditiam: ſed in ſanctificationem.

7. Denn Gott hat vns nicht beruffen zur vnreinigkeit / ſondern zur heiligung.

DOMINICA ſecunda Quadrageſimæ, Reminiſcere.

Am II. Sontag in der Faſten / Reminiſcere.

Evangelium Matth. 15.

Evangelium Matthæi am 15. Cap.

ET egreſſus inde IEſus, ſeceſsit in partes Tyri & Sidõnis.

VNd JEſus gieng auß von dannen / vnd entweich in die gegend Tyri vnd Sidon.

22. Et ecce mulier Chananæa à finibus illis egreſſa clamavit, dicens ei, Miſerere mei Domine fili David: filia mea malè à dæmonio vexatur.

22. Vnd ſihe / ein Cananeiſch Weib gieng auß derſelbigen Grentze / vnd ſchrey jhm nach / vnd ſprach: Ach HErr / du Sohn David / erbarm dich mein / Meine Tochter wird vom Teufel übel geplaget.

23. Qui non reſpondit ei verbũ: Et accedentes diſcipuli eius, rogabant eum dicentes: Dimitte eam, quia clamát poſt nos.

23. Vnd er antwortet jhr kein wort. Da tratten zu jhm ſeine Jünger / baten jn / vnd ſprachen: Laß ſie doch von dir / denn ſie ſchreyet vns nach.

24. Vehú anah Veamar, lo ſchulldchti ki im el zon oſed mibbeith jiſrael.

24 וְהוּא עָנָה וְאָמַר
לֹא שֻׁלַּחְתִּי כִּי אִם
אֶל צֹאן אֹבֵד מִבֵּית
יִשְׂרָאֵל׃

24. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου ἰσραήλ.

25. Vehi baah Vattiſchtáchu lo lemor, Adonai hoſchiénj.

25 וְהִיא בָאָה וַתִּשְׁתַּחוּ
לוֹ לֵאמֹר אֲדֹנָי ה
הוֹשִׁיעֵנִי׃

25. Ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ, λέγουσα· κύριε βοήθει μοι.

26. Vaýáan Vaýómar, ein tof, lakackath léchem mibbanjm Vélirmoth lackelaſim.

26 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵין
טוֹב לָקַחַת לֶחֶם
מִבָּנִים וְלִרְמוֹת ל
לַכְּלָבִים׃

26. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.

27. Vehi amárah, chen Adonai, aſal gam hackelaſim jochelu mippittim hannophehim miſchulchan adoneihem.

27 וְהִיא אָמְרָה כֵּן
אֲדֹנָי אֲבָל גַּם הַכְּלָבִים
יֹאכְלוּ מִפִּתִּים ה
הַנּוֹפְלִים מִשֻּׁלְחַן א
אֲדוֹנֵיהֶם׃

27. Ἡ δὲ εἶπε· ναὶ Κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν.

28. Az amar jeſchúah Vaýómer lah, ó iſſchah g. dolah hi emunatécka, jehi lach caaſcher tachpozi, Votteraphe bittah, beſchaah hahj.

28 אָז עָנָה יֵשׁוּעַ
וַיֹּאמֶר לָהּ אוֹ אִשָּׁה
גְּדוֹלָה הִיא אֱמוּנָתֵךְ
יְהִי לָךְ כַּאֲשֶׁר תּ
תַּחְפְּצִי וַתֵּרָפֵא בִתָּהּ
בְּשָׁעָה הַהִיא׃

28. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις· καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

24. Ipſe autem reſpondens, ait: Non ſum miſſus, niſi ad oves quę perierũt, domus Iſrael.

24. Er antwortet aber/ vnd ſprach: Jch bin nicht geſandt/ denn nur zu den verlornen Schaaffen/ von dem Hauſe Jſrael.

25. At illa venit, & adoravit eum, dicens, Domine adiuva me.

25. Sie kam aber/ vnd fiel für jhm nider/ vnd ſprach: HErr hilff mir.

26. Qui reſpondens ait, Non eſt bonũ ſumere panem filiorum, & mittere canibus.

26. Aber er antwortet/ vnnd ſprach: Es iſt nicht fein/ daß man den Kindern jhr Brot neme/ vnd werffe es für die Hunde.

27. At illa dixit, Etiam Domine: nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum.

27. Sie ſprach/ Ja HErr: Aber doch eſſen die Hündlein von den broſamen/ die von jhrer HErren Tiſche fallen.

28. Tunc reſpondens Ieſus, ait illi: O mulier, magna eſt fides tua: fiat tibi ſicut vis. Et ſanata eſt filia eius ex illa hora.

28. Da antwortet Jeſus/ vnd ſprach zu jr: O Weib/ dein glaube iſt groß/ dir geſchehe wie du wilt/ vnd jhre Tochter wardt geſund zu derſelbigen ſtunde.

BESCHAB-bath III. Lazzom arbaim jom, Iggéreth el Epheſim.

Cap. 5.

VElachen tiddamu lelohim, cabbanim ahuſim.

2. *Vehallechu beahafah, kemo gam hāmaſchiach ahaf otánu, Vaijaſem aſcham naphſcho aléinu korbā oloth, zéſah Vminchah lelohim leréiach nichóah.*

3. *Ach zenuth Vechol thumah ó bézah gā lo tinnakef bachem, eich ſchoVeh lackedoſchim.*

4. *Velo boſchnah, Vedifrej iſſéleth, ſechok Vmiſchak, zenumim, aſcher lo naVu lachem, ki im ioter battodah.*

בשבת ג׳ לצום
ארבעים יום אגרת
אל־אפסים׃

ה

ולכן תדמו ל
לאלהים כ
כבנים אהובים׃

2 והלכו באהבה כמו
גם המשיח אהב
אותנו וישם אשם
נפשו עלינו קרבן ע
עולות זבח ומנחה
לאלהים לריח ניחח׃

3 אך זנות וכל טמאה
או בצע גם לא תנקב
בכם איך שורה ל
לקדושים׃

4 ולא בשנה ודברי
אולת שחוק ומשחק
וזנונים אשר לא נאוו
לכם כי אם יותר
התודה׃

ΤΗ Γ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Τεσσαρακονθημέρου νηστείας, Ἐπιστολὴ πρὸς Ἐφεσίους.

ΚΕΦΑΛ. έ.

ΓΙνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά.

2. Καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας.

3. Πορνεία δὲ, καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία, ἢ πλεονεξία, μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις.

4. Καὶ αἰσχρότης, καὶ μωρολογία, ἢ εὐτραπελία, τὰ οὐκ ἀνήκοντα· ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία.

DOMINICA tertia Quadrageſimæ, Oculi.

Am III. Sontag in der Faſten/ Oculi.

EPISTOLA Ad Epheſios Cap. 5.

Epiſtel an die Epheſer am 5. Capitel.

ESTOTE ergo imitatores Dei: ſicut filii chariſsimi.

SO ſeydt nun Gottes nachfolger / als die lieben Kinder.

2. Et ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis, oblationem & hoſtiam Deo, in odorem ſuavitatis.

2. Vnd wandelt inn der liebe / gleich wie Chriſtus vns hat geliebet / vnnd ſich ſelbs dargegeben für vns / zur Gabe vñ Opffer / Gott zu einem ſüſſen geruch.

3. Fornicatio autem & omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos.

3. Hurerey aber vnd alle vnreinigkeit / oder geitz / laſſet nicht von euch geſagt werden / wie den Heiligen zuſtehet.

4. Aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas, quę ad rem non pertinent: ſed magis gratiarum actio.

4. Auch ſchandbare wort vnnd narrentheiding / oder ſchertz / welche euch nicht ziemen / Sondern viel mehr dancksagung.

5. *Vethedeu zoth, ki chol Zoneh ó thame ó boz éah bezah, zeh hu éſed happeſilim, lo jeſch lo chelek venachalah bemalcuth hámaſchiach velohim.*	5 וִתֵדְעוּ זֹאת כִּי־כָל־זוֹנֶה אוֹ־טָמֵא אוֹ־בוֹצֵעַ בֶּצַע זֶה הוּא עֹבֵד הַפְּסִילִים לֹא יֶשׁ־לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה בְּמַלְכוּת הַמָּשִׁיחַ וֵאלֹהִים׃	5. Τοῦτο γάρ ἐστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος, ἢ ἀκάθαρτος, ἢ πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ χριστοῦ καὶ θεοῦ.
6. *Iſch lo jephatteh ethchem bediſreiſchaf, ki al haélleh baah charon aph jehovah al benej hammardúth.*	6 אִישׁ לֹא יְפַתֶּה אֶתְכֶם בְּדִבְרֵי שָׁוְא כִּי עַל־הָאֵלֶּה בָּאָה חֲרוֹן אַף יְהוָֹה עַל־בְּנֵי הַמַּרְדוּת׃	6. Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας.
7. *Lachen, al tihiu chafreihem.*	7 לָכֵן אַל־תִּהְיוּ חַבְרֵיהֶם׃	7. Μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν.
8. *Ki haijithem lephanim chóſchech vmeattah or bajhovah, kifnei haor hithhallechu.*	8 כִּי־הֱיִיתֶם לְפָנִים חֹשֶׁךְ וּמֵעַתָּה אוֹר בַּיהוָֹה כִּבְנֵי־הָאוֹר הִתְהַלֵּכוּ׃	8. Ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε.
9. *Ki peri harúach bechol meitaf, Zédek veemeth.*	9 כִּי־פְרִי־הָרוּחַ בְּכָל־מֵיטָב צֶדֶק וֶאֱמֶת׃	9. Ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ, καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ ἀληθείᾳ.

6 Hoc

5. Hoc enim ſcitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus (qui eſt idolorum cultor,) non habet hæreditatem in regno Chriſti & Dei.

5. Denn daß ſolt jr wiſſen/ daß kein Hurer oder Vnreiner/ oder Geitziger (welcher iſt ein Götzendiener) erbe hat an dem Reich Chriſti vnd Gottes.

6. Nemo vos ſeducat inanibus verbis, propter hęc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ.

6. Laſſet euch niemand verführen mit vergeblichen worten/ denn vmb diſer willen/ kompt der zorn Gottes über die Kinder deß vnglaubens.

7. Nolite ergo effici participes eorum.

7. Darumb ſeyt nicht jre Mitgenoſſen.

8. Eratis enim aliquando tenebræ: nunc autem lux in Dòmino. Vt filii lucis ambulate.

8. Denn jr waret weiland Finſterniß/ nun aber ſeyt jr ein Liecht in dem HErrn. Wandelt wie die Kinder deß Liechts.

9. Fructus enim lucis, eſt in omni bonitate, & iuſtitia, & veritate.

9. Die frucht deß Geiſtes/ iſt allerley gütigkeit/ vnnd gerechtigkeit/ vnd warheit.

BESCHAB-bath III Lazzom arbaim jom.

Beſorah Chephi Lucas.

Cap. 11.

VEhaiah mozi eth ſched Vehu illem, Vaijehi caaſcher taza, Vaijedabber haillem, Vaijittammehu hehamon.

15. *Vkezatam ameru, bebáázebub roſch haſſchedim hozi eth haſſchedim.*

16. *Vaacherim menaſsim, oth mimmennu bicheſchu min haſſchamáijm.*

17. *Vbedatho eth machſchefotam, amar aleihem, col mamlachah aſcher benaphſchah niphraſah teſchomem, Vbáith al báithah jippol.*

בשבת ג׳ לצום
ארבעים יום :
בשורה כפי לוקס :

י״א

והיה מוציא
את־שד והוא
אלם ויהי
כאשר יצא וידבר
האלם ויתמהו ההמון:
15 וקצתם אמרו בבעל
זבוב ראש השדים
הוציא את־השדים :
16 ואחרים מנסים
אות ממנו בקשו מן
השמים :
17 ובדעתו את מ
מחשבותם אמר א
אליהם כל ממלכה
אשר בנפשה נפרסה
תשומם ובית על־ביתה
יפול :

ΤΗ Γ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Τεσσαρακονθημέρου νηστείας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦ. ια΄.

ΚΑὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος, ἐλάλησεν ὁ κωφός, καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι.

15. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· ἐν Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

16. Ἕτεροι δὲ πειράζοντες, σημεῖον παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ.

17. Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα, εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει.

DOMINICA tertia Quadrageſimæ, Oculi.

Evangelium Lucæ 11.

ET erat eiiciens dæmonium, & illud erat mutum. Et cum eiecisſet dæmonium, locutus eſt mutus: & admiratæ ſunt turbæ.

15. Quidam autem ex eis dixerunt, In Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia.

16. Et alii tentantes, ſignum de cælo quærebant ab eo.

17. Ipſe autem, vt vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in ſeipſum diviſum, deſolabitur; & domus ſupra domũ, cadet.

Am III. Sontag in der Faſten/ Oculi.

Evangelium Lucæ am 11. Capitel.

VNd Er treib einen Teufel auß/ der war ſtumb/ vnnd es geſchahe/ da der Teufel außfuhr/ da redet der Stumme/ vnd das Volck verwunderte ſich.

15. Etliche aber vnter jnen ſprachen: Er treibt die teufel auß/ durch Beelzebub/ den öberſten der Teufel.

16. Die andern aber verſuchten jhn/ vnd begerten ein Zeichen von jhm vom Himmel.

17. Er aber vernam jhre gedancken/ vnnd ſprach zu jhnen: Ein jeglich Reich/ ſo es mit jhm ſelbs vneins wird/ das wird wüſte/ vnnd ein Hauß fellet über das ander.

18\. Veim gam haſſathan niphras benaphſcho, eich takom malcutho; Ki amartem, ki bebáal zebub oziah eth haſſchedim.

18 ואם גם השטן נפרס
בנפשו איך תקום
מלכותו כי אמרתם
כי בבעל זבוב אוציא
את השדים׃

18\. Εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε, ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια.

19\. Veim anochi bebáal zebub mozi eth haſſchedim; bemah mozim othá beneichem, al ken jschopheteichem, jihiun hemmah.

19 ואם אנכי בבעל
זבוב מוציא את
השדים במה מ
מוציאים אותם ב
בניכם על כן שופטיכם
יהיון המה׃

19\. Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ ἔσονται.

20\. Veïm beezba Elohim mozi anochi eth haſſchedim, ach baah aleichem malcuth haſſchamáim.

20 ואם באצבע
אלהים מוציא אנכי
את השדים אך באה
אליכם מלכות ה
השמים׃

20\. Εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

21\. Im gibbor cháil natar eth azaratho, beſchalom jihiu col kinjánaif.

21 אם גבור חיל נטר
את עזרתו בשלום
יהיו כל קניניו׃

21\. Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.

22\. Veim jaſo chazak mimmémmu, vegafar aláif,

22 ואם יבוא חזק
ממנו וגבר עליו

22\. Ἐπὰν δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν,

18\. Si

18. Si autem & Satanas in ſeipſum diviſus eſt : quomodo ſtabit regnum eius ? quia dicitis in Beelzebub me eiicere dæmonia.

18. Iſt denn der Sathanas auch mit jhm ſelbs vneins / wie wil ſein reich beſtehen ? Dieweil jhr ſaget / ich treibe die Teufel auß durch Beelzebub.

19. Si autem ego in Beelzebub eiicio dæmonia: filii veſtri in quo eiiciunt ? Ideo ipſi iudices veſtri erunt.

19. So ich aber die Teufel durch Beelzebub außtreibe / durch wen treiben ſie ewre Kinder auß? Darumb werden ſie ewre Richter ſeyn.

20. Porrò ſi in digito Dei eiicio dęmonia : profectò pervenit in vos regnum Dei.

20. So ich aber durch Gottes Finger die Teufel außtreibe / ſo kompt je das Reich Gottes zu euch.

21. Cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum: in pace ſunt ea quę poſſidet.

21. Wenn ein ſtarcker gewapneter ſein Pallaſt bewaret / ſo bleibt das ſeine mit frieden.

22. Si autem fortior eo ſuperveniens vicerit eum :

22. Wenn aber ein ſtercker über jhn kompt / vnnd überwindet jhn / ...

az jiſſa mimménnu eth col neſchako aſcher batach alaif veeth chalizotaif chalack.

או ישא ממנו את כל
בשקו אשר בטח עליו
ואת חליצותיו חלק :

τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει, ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν.

23. *Vaaſcher einénnu jmmi lekoſlibu, vaaſcher lo jeeſoph immj jephazzer.*

23 ואשר איננו עמי
לקבלי הוא ואשר לא
יאסף עמי יפזר :

23. Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει.

24. *Veim rúach temeah teze min háadam, vetjth hallech bazzijoth vbachorboth, vtefackeſch menuchah velo timza, az tomer, aſchúfah lebeithi aſcher jazáthi miſſcham.*

24 ואם רוח טמאה
תצא מן־האדם
ותתהלך בציות ו
ובחרפות ותבקש מ
מנוחה ולא תמצא
תאמר אשוב לביתי
אשר יצאתי משם :

24. Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὑρίσκον, λέγει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον.

25. *Vbeboah timza otho metoota bemathate vmethohar.*

25 ובבואה תמצא
אותו מטאטא ב
במטאטא ומטהר :

25. Καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.

26. *Az tafo veticka ch elaif, ſchéfa ruchoth acheroth raoth mjmménnah, vbeſoan ſchachenu ſcham vetihieinah haachoronoth haadam hahu raoth meriſchonoth.*

26 אז תבוא ותקח אליו
שבע רוחות אחרות
רעות ממנה ובבואן
שכנו שם ותהיינה
האחרונות האדם
ההוא רעות מ
מראשונות :

26. Τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

vniuerſa

vniverſa arma eius auferet, in quibus confidebat, & ſpolia eius diſtribuet.

ſo nimpt er jm ſeinen Harniſch/darauff er ſich verließ/ vnd theilet den raub auß.

23. Qui non eſt mecum, contra me eſt: & qui non colligit mecum, diſpergit.

23. Wer nicht mit mir iſt/ der iſt wider mich/ vnd wer nicht mit mir ſammlet/ der zerſtrewet.

24. Cùm immundus ſpiritus exierit de homine, perambulat per loca inaquoſa, quærens requiem. Et non inveniens dicit, Revertar in domum meum vnde exivi.

24. Wenn der vnſauber geiſt von dem Menſchen außfehret/ ſo durchwandelt er dürre ſtette/ ſucht ruhe/ vnnd findet jhr nicht. So ſpricht er: Jch will wider vmbkehren in mein Hauß/ darauß ich gegangen bin.

25. Et cum venerit, invenit ſcopis mundatam & ornatam.

25. Vnd wenn er kompt/ ſo findet ers mit Beſemen gekeret vnd geſchmücket.

26. Tunc vadit, & aſſumit ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe: & ingreſsi habitant ibi. Et fiunt noviſſima hominis illius peiora prioribus.

26. Denn gehet er hin/vnd nimbt ſiben Geiſter zu ſich/ die erger ſind denn er ſelbs/ vnd wenn ſie hinein kom̃en/ wohnen ſie da/ vñ wird hernach mit demſelbigen Menſchen erger denn vorhin.

27. Vaijehi bedábbero eth haélleh, vattárem iſſchah echath eth ko[illegible]h baam, vattómer lo, aſchrei habbéthen aſcher amaſathecha, verechē aſcher neſaatecha, vedaddim aſcher ianákta.

28. Vehu amar, aph ki aſchrei haélleh aſcher ſchameu eth defar elohim vſchemarúhu.

27 ויהי בדברו את־
האלה ותרם אשה
אחת את־קולה בעם
ותאמר לו אשרי הבטן
אשר עמסתך ורחם
אשר נשאתך ודדים
אשר ינקת :

28 והוא אמר אף כי־
אשרי האלה אשר
שמעו את־דבר א
להים וישמרוהו :

27. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου, εἶπεν αὐτῷ, μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε· καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας.

28. Αὐτὸς δὲ εἶπε· μενοῦνγε, μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ φυλάσσοντες αὐτόν.

BESCHABBATH IIII. Lazzom arbaim jom, Iggéreth el Galathim,

Cap. 4.

IMru li attem aſcher, taáchath hattorah techpezu lihioth veéth hattorah einechem ſchomeim.

בשבת ד׳ לצום ארבעים יום אגרת אל־גלטים :

ד׳

אמרו לי אתם
אשר תחת
התורה תחפצו ל
היות ואת־התורה
אינכם שומעים :

ΤΗ Δʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Τεσσαρακονθημέρου νηστείας, Ἐπιστολὴ πρὸς Γαλάτας.

ΚΕΦ. δʹ.

Λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε;

27. Factum eſt autem, cum hæc diceret, extollens vocem quædam mulier de turba, dixit illi: Beatus venter qui te portavit, & vbera quæ ſuxiſti.

27. Vnd es begab ſich/da er ſolches redet/erhub ein Weib im Volck die ſtimme/vnd ſprach zu jhm: Selig iſt der Leib/der dich getragen hat/vnd die Brüſte die du geſogen haſt.

28. At ille dixit, Quinimò, beati qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud.

28. Er aber ſprach: Ja/Selig ſind die Gottes wort hören/vnd bewaren.

DOMINICA quarta Quadrageſimæ, Lætare, Epiſtola.

Am IIII. Sontag in der Faſten/Letare/Epiſtel.

Ad Galat. 4. Cap.

An die Galater am 4. Capitel.

DICITE mihi qui ſub lege vultis eſſe, legem non legiſtis?

SAget mir/die jr vnter dem Geſetz ſein wolt/habt jhr das Geſetz nicht gehöret?

22. *Ki nichtaf, ki le-Abraham ſchenei banim haiu lo, echad min haamah, veechad min haggefirah.*

22 כי כתב כי לאברהם שני בנים היו לו אחד מן־האמה ואחד מן הגבירה :

22. Γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης, καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.

23. *Ki aſcher min haamah, cabbaſchar nolad, vaaſcher miggefirah, ba,chefuah.*

23 כי־אשר מן־האמה כבשר נולד ואשר מגבירה בשבועה :

23. Ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται· ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας, διὰ τῆς ἐπαγγελίας.

24. *Aſcher bedérech hamaſchal medubbarim, ki ſchetei berithoth hennah, echath mehar Sinai, laafodah molédeth, vezoth hi Hagar.*

24 אשר בדרך המשל מדברים המה כי שתי בריתות הנה אחת מהר סיני לעבודה מולדת וזאת היא הגר :

24. Ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ εἰσιν αἱ δύο διαθῆκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους σινᾶ, εἰς δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν ἄγαρ.

25. *Ki Hagar har Sinai hu baaraf, vmaggiah hayom iruſchaláim haofédeth eth banétha.*

25 כי־הגר הר סיני הוא בערב ומגיע היום לירושלים העובדת את בניה :

25. Τὸ γὰρ ἄγαρ σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν ἱερουσαλήμ, δουλεύει δὲ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς.

26. *Viruſchalaim aſcher millemáhah chophſchith hi, aſcher hi em culliánu.*

26 וירושלים אשר מלמעלה חפשית היא אשר היא אם כלנו :

26. Ἡ δὲ ἄνω ἱερουσαλήμ, ἐλευθέρα ἐστὶν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν.

22. Scriptum eſt enim, quoniam Abraham duos filios habuit: vnum de ancilla, & vnum de libera.

22. Denn es ſtehet geſchriben / daß Abraham zween Söhne hatte / einen von der Magd / den andern von der Freyen.

23. Sed qui de ancilla, ſecũdùm carnem natus eſt: qui autem de libera, per repromiſsionem.

23. Aber der von der Magd war / iſt nach dem Fleiſch geborn / Der aber von der Freyen / iſt durch die Verheiſſung geborn.

24. Quæ ſunt per Allegoriam dicta. Hæc enim ſunt duo Teſtamenta. Vnum quidem à monte Sina, in ſervitutẽ generans: quæ eſt Agar.

24. Die wort bedeuten etwas. Denn das ſind die zwey Teſtament / eines von dem Berge Sina / das zur Knechtſchafft gebiert / welches iſt die Agar.

25. Sina enim, mons eſt in Arabia: qui coniunctus eſt ei, quæ nunc eſt Ieruſalem, & ſervit cum filiis ſuis.

25. Denn Agar heiſſet in Arabia der Berg Sina / vnd langet biß gen Jeruſalem / das zu diſer zeit iſt / vnd iſt dienſtbar mit ſeinen Kindern.

26. Illa autem quæ ſurſum eſt Ieruſalem, libera eſt: quæ eſt mater omnium noſtrum.

26. Aber das Jeruſalem / das droben iſt / das iſt die Freye / die iſt vnſer aller Mutter.

27. Ki nichtaf, ronni akarah, lo jaldah, piz chi rinnah vezahali, lo chalah: ki rabbim benej ſchomemah, mibbenei beulah.

27 כי נכתב רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי לא חלה כי־רבים בני שוממה מבני־בעולה :

27. Γέγραπται γὰρ, Εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.

28. Vaanáchnu achai ke--jizchak benei haſſchefuah, haijnu.

28 ואנחנו אחי כיצחק בני השבועה היינו :

28. Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, κατὰ Ἰσαὰκ, ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν.

29. Afal caaſcher az aſcher cabbaſar nolad hu, radaph otho aſcher carúach; kacha gam haijom.

29 אבל כאשר או־אשר כבשר נולד הוא רדף אותו אשר כרוח ככה גם היום :

29. Ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς, ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτω καὶ νῦν.

30. Ach mah omer hacketaf; gareſch haamah hazzoth veeth benah, ki lo jiraſch ben haamah hazzoth, im beni im jizchak, ſchehú ben haggefirah.

30 אך מה אומר הכתב גרש האמה הזאת ואת־בנה כי־לא יירש בן־האמה הזאת עם בני עם־יצחק שהוא בן־הגבירה :

30. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.

31. Lachen achai lo haijnu benei haamah, ki im benei haggefirah.

31 לכן אחי לא היינו בני האמה כי־אם בני הגבירה :

31. Ἄρα, ἀδελφοὶ, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.

27. Scriptum eſt enim: Lætare ſterilis, quæ non paris: erumpe & clama, quæ non parturis: quia multi filii deſertæ, magis quàm eius quę habet virum.

27. Denn es ſtehet geſchrieben: Sey frölich du Unfruchtbare / die du nicht gebiereſt / vñ brich herfür vnd ruffe / die du nicht ſchwanger biſt / denn die Einſame hat viel mehr Kinder / denn die den Mann hat.

28. Nos autem, fratres, ſecundùm Iſaac, promiſsionis filii ſumus.

28. Wir aber / lieben Brüder / ſind Jſaac nach / der Verheiſſung Kinder.

29. Sed quomodo tunc is qui ſecundùm carnem natus fuerat, perſequebatur eum qui ſecundùm ſpiritũ: ita & nunc.

29. Aber gleich wie zu der zeit / der nach dem Fleiſch geboren war / verfolgete den / der nach dem Geiſt geboren war / alſo gehet es jetzt auch.

30. Sed quid dicit ſcriptura? Eiice ancillam & filium eius, non enim hęres erit filius ancillæ cum filio liberæ,

30. Aber was ſpricht die Schrifft: Stoß die Magd hinauß mit jhrem Sohn / denn der Magd Sohn ſoll nicht erben mit dem Sohn der Freyen.

31. Itaque fratres, non ſumus ancillæ filii, ſed liberæ.

31. So ſind wir nun / lieben brüder / nicht der Magd kinder / ſondern der Freyen.

BESCHAB-bath IIII. Lazzom arbaim jom.

Beſorah chephi Iochanan.

Cap. 6.

VEacharei chen halach jeſchúah le-éfer jam haggalil, ſchel Tiberim.

2. Vaïjēlech acharaïf am raf, ki rau eth othotaif, aſcher aſah al hacholim.

3. Vaïjáal jeſchúah al hahar, vaïjéſchef ſcham im talmidáif.

4. Vaïjikraf happéſach hechag haijehudim.

5. Vaïjiſſa einàif jeſchúah, vbirotho ki am raf ba eláif. amar el Philippos,

בשבת ד׳ לצום
ארבעים יום
בשורה כפי יוחנן׃
ו׳

ואחרי־כן הלך ישוע לעבר הים הגליל של טיבריוס׃

2 וילך אחריו עם רב כי ראו את־אותותיו אשר עשה על־החלים׃

3 ויעל ישוע על־ההר וישב שם עם תלמידיו׃

4 ויקרב הפסח החג־היהודים׃

5 וישא את עיניו ישוע ובראותו כי עם רב בא אליו אמר אל־פילפוס

ΤΗ Δ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Τεσσαρακονθημέρου νηστείας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ ἰωάννην.

ΚΕΦΑΛ. ϛ´.

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος.

2. Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἑώρων αὐτοῦ τὰ σημεῖα, ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.

3. Ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

4. Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων.

5. Ἐπάρας οὖν ὁ ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ θεασάμενος, ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς τὸν φίλιππον.

DOMINICA quarta, Quadrageſimæ, Lætare.

Evangelium Iohan. 6.

POſthæc abiit IESVS trans mare Galilææ, quod eſt Tyberiadis.

2. Et ſequebatur eum multitudo magna, quia videbant ſigna quæ faciebat ſuper his qui infirmabantur.

3. Subiit ergo in montem Ieſus, & ibi ſedebat cum diſcipulis ſuis.

4. Erat autem proximum Paſcha, dies feſtus Iudæorum.

5. Cum ſublevaſſet ergo oculos Ieſus, & vidiſſet quia multitudo maxima venit ad eum, dicit ad Philippum, ---

Am IIII. Sontag in der Faſten/ Lætare.

Evangelium Johannis am 6. Capitel.

DArnach fuhr Jeſus weg über das Meer/ an der ſtadt Tyberias in Galilea.

2. Vnnd es zohe jhm viel Volcks nach/ darumb daß ſie die Zeichen ſahen/ die er an den Krancken thet.

3. JEſus aber gieng hinauff/ auff einen Berg/ vnd ſatzte ſich daſelbſt mit ſeinen Jüngern.

4. Es war aber nahe die Oſtern/ der Jüden Feſt.

5. Da hub Jeſus ſeine Augen auff/ vnd ſihet/ das viel Volck zu jhm kompt/ vnd ſpricht zu Philippo: ...

eimizzeh nikneh léchem aſcher jocheiu haélleh.	אֵימָתַי נִקְנֶה לֶחֶם אֲשֶׁר יֹאכְלוּ הָאֵלֶּה ׃	πόθεν ἀγοράσομεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι;
6. Vezoth amar aleihem, ki menaſſeh haiah otho, vehu jada mah haiah atid laaſoth.	6 וְזֹאת אָמַר אֲלֵיהֶם כִּי מְנַסֶּה הָיָה אוֹתוֹ וְהוּא יָדַע מַה הָיָה עָתִיד לַעֲשׂוֹת ׃	6. Τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν, αὐτὸς γὰρ ᾔδει, τί ἔμελλε ποιεῖν.
7. Vaijáan lo Philippos, matáim denarim léchem einénnu daijam, aſcher iſch iſch mehē meath jickach.	7 וַיַּעַן לוֹ פִּילִפּוֹס מָאתַיִם דִּינָרִים לֶחֶם אֵינֶנּוּ דַּיָּם אֲשֶׁר אִישׁ אִישׁ מֵהֶם מְעַט מְעַט יִקָּח ׃	7. Ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος· Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν βραχύ τι λάβῃ.
8. Amar lo achad hattalmidaif, Andreas achi ſchimon keiphah.	8 אָמַר לוֹ אַחַד ה הַתַּלְמִידָיו אַנְדְּרֶאָס אֲחִי שִׁמְעוֹן כֵּיפָה ׃	8. Λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου.
9. Ieſch poh náar echad, aſcher lo chamiſſchah lechē ſeorim, vſchenei dagim, afal mah zoth behamon cazeh.	9 יֵשׁ פֹּה נַעַר אֶחָד אֲשֶׁר לוֹ חֲמִשָּׁה לֶחֶם שְׂעוֹרִים . וּשְׁנֵי דָגִים אֲבָל מָה זֹאת בְּהָמוֹן כָּזֶה ׃	9. Ἔστι παιδάριον ἓν ὧδε, ὃ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους, καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους;
10. Vaijômer jeſchúah, aſu eth haanaſchim laſchéfet,	10 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ עֲשׂוּ אֶת־הָאֲנָשִׁים לָשֶׁבֶת	10. Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ...

Vnde

Vnde ememus panes, vt manducent hi?	Wo kauffen wir Brodt/ daß dieſe eſſen?
6. Hoc autem dicebat, tentans eum, ipſe enim ſciebat, quid eſſet facturus.	6. Das ſaget er aber jhn zuverſuchen/dann er wuſte wol/was er thun wolte.
7. Reſpondit ei Philippus, Ducentorum denariorũ panes non ſufficiunt eis, vt unuſquiſque modicum quid accipiat.	7. Philippus antwortet jhm: Zwey hundert pfenning werth Brots iſt nicht genug vnter ſie/daß ein jeglicher ein wenig neme.
8. Dicit ei unus ex diſcipulis eius, Andreas frater Simonis Petri.	8. Spricht zu jhm einer ſeiner Jünger/Andreas der Bruder Simonis Petri:
9. Eſt puer unus hîc, qui habet quinq; panes hordeaceos, & duos piſces: ſed hæc quid ſunt inter tam multos?	9. Es iſt ein Knabe hie/der hat fünff Gerſtenbrot/vnd zween Fiſche/Aber was iſt das vnter ſo viel?
10. Dicit ergo Ieſus, Facite homines diſcumbere.	10. JEſus aber ſprach: Schaffet/daß ſich das Volck lagere.

Vajehj éſef raf bammakom, Vaiÿppelu haanaſchim bemiſpar, cachameſcheth alaphim iſch.

וַיְהִי עֵשֶׂב רַב בַּמָּקוֹם
וַיִּפְּלוּ הָאֲנָשִׁים ב
בְּמִסְפָּר כַּחֲמֵשֶׁת א
אֲלָפִים אִישׁ׃

ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι.

11. *Vaÿickach jeſchüa eth halleché, Vajeſárech Vaiÿtten etalmidáif, Vehattalmidim aÿoſcheſim bimſibbah, Vchemo chen min haddagim, cammah aſu.*

11 וַיִּקַּח יֵשׁוּעַ אֶת־
הַלֶּחֶם וַיְבָרֵךְ וַיִּתֵּן
לְתַלְמִידָיו וְהַתַּלְמִי־
דִים לַיּוֹשְׁבִים בִּמְסִבָּה
וּכְמוֹ כֵן מִן־הַדָּגִים
כַּמָּה אָבוּ׃

11. Ἔλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας, διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον.

12. *Vechaaſcher ſaſéu, amar letalmidaif, iſpu eth happittim aſcher niſcharu, phen toſed meumah.*

12 וְכַאֲשֶׁר שָׂבֵעוּ אָמַר
לְתַלְמִידָיו אִסְפוּ אֶת־
הַפִּתִּים אֲשֶׁר נִשְׁאָרוּ
פֶּן תֹּאבַד מְאוּמָה׃

12. Ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται.

13. *Vaÿoſephu Vaÿimleuſcheneim aſar ſallei happittim, mechamiſſchah léchem ſeorim, aſcher niſcharu laochelim.*

13 וַיַּאַסְפוּ וַיְמַלְאוּ
שְׁנֵים עָשָׂר סַלֵּי הַפִּתִּים
מֵחֲמִשָּׁה לֶחֶם שְׂעוֹרִים
אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ לָאוֹכְלִים

23. Συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων, ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν.

14. *Vehaanaſchim caaſcher rau eth haoth aſcher aſah jeſchüa ameru,* .

14 וְהָאֲנָשִׁים כַּאֲשֶׁר
רָאוּ אֶת הָאוֹת אֲשֶׁר
עָשָׂה יֵשׁוּעַ אָמְרוּ

14. Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησε σημεῖον ὁ ἰησοῦς, ἔλεγον· —

Erat

Erat autem fœnũ multum in loco, Diſcubuerunt ergo viri, numero ferme quinquies mille.

Es war aber viel Graß an dem ort. Da lagerten ſich bey fünff tauſent Mann.

11. Accepit ergo Ieſus panes; & cùm gratias egiſſet, diſtribuit diſcumbentibus, ſimiliter & ex piſcibus, quãtum volebant.

11. JEſus aber nam die Brodt / dancket vnd gab ſie den Jüngern / die Jünger aber denen / die ſich gelagert hatten. Deſſelbigen gleichen auch von den Fiſchen / wie viel er wolte.

12. Vt autem impleti ſunt, dixit diſcipulis ſuis, Colligite quæ ſuperaverunt fragmenta, ne pereant.

12. Da ſie aber ſatt waren / ſprach Er zu ſeinen Jüngern: Sammlet die übrigen Brocken / das nichts vmbkomme.

13. Collegerunt ergo, & impleverunt duodecim cophinos fragmentorum, ex quinque panibus hordeaceis, quæ ſuperfuerunt his qui manducaverant.

13. Da ſamleten ſie / vnnd fülleten zwölff Körbe mit brocken / von den fünff Gerſtenbrodten / die überblieben denen die geſpeiſet worden.

14. Illi ergo homines, cùm vidiſſent quod Ieſus fecerat ſignum, dicebant: —

14. Da nun die Menſchen das Zeichen ſahen / daß Jeſus that / ſprachen ſie: ...

ki Zeh hu beemeth hannaſi, habba el haolam.

כִּי זֶה הוּא בֶּאֱמֶת
הַנָּבִיא הַבָּא אֶל־
הָעוֹלָם׃

ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

15\. *Ve-jeſchua iodêa ki attidim haiu labo Velachthoph otho, aſcher jaaſu otho lemêlech, Vaijagor lo mippenei-hem, Vaijaſchof el hahar, hu lefaddo.*

15 וְיֵשׁוּעַ יוֹדֵעַ כִּי עֲתִידִים
הָיוּ לָבוֹא וְלַחֲטוֹף
אוֹתוֹ אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ א
אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ וַיָּגָר לוֹ
מִפְּנֵיהֶם וַיָּשָׁב אֶל־
הָהָר הוּא לְבַדּוֹ׃

15\. Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

BESCHABBATH V. Lazzom arbaim jom, Iggéreth el Haifrim.

בְּשַׁבַּת ה׳ לַצּוֹם אַרְבָּעִים יוֹם אִגֶּרֶת אֶל־הָעִבְרִים׃

ΤΗ Ε. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Τεσσαρακονθημέρου νηστείας, Ἐπιστολὴ πρὸς Ἑβραίους.

Cap. 9.

VEhammaſchiach ba lihiotho cohen roſch al thoſoth haatidoth bemiſchcan gadol Veſcalem mimmennu, aſcher einnennu maaſeh jadàim, zeh hu, lo mibberiah bazzoth.

ט׳

וְהַמָּשִׁיחַ בָּא
לִהְיוֹתוֹ כֹּהֵן
רֹאשׁ עַל־
טוֹבוֹת הָעֲתִידוֹת ב
בְּמִשְׁכָּן גָּדוֹל וְשָׁלֵם
מִמֶּנּוּ אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ מ
מַעֲשֵׂה יָדַיִם זֶה הוּא
לֹא מִבְּרִיאָה הַזֹּאת׃

ΚΕΦΑΛ θ.

Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου, τουτέστιν, οὐ ταύτης τῆς κτίσεως.

Quia hic eſt vere Propheta qui venturus eſt in mundum.

Das iſt der Prophet / der in die Welt kommen ſoll.

15. Ieſus ergo cùm cognoviſſet quia venturi eſſent, ut raperent eum, & facerent eum regem, fugit iterum in montem, ipſe ſolus.

15. Da Jeſus nun mercket / daß ſie kommen würden / vnd jn haſchen / daß ſie jhn zum Könige machten / entweich er abermal auff den Berg / er ſelbſt alleine.

DOMINICA quinta, Quadrageſimæ, Iudica.

EPISTOLA ad Hebræos Cap. 9.

Am fünfften Sontag in der Faſten / Judica.

Epiſtel an die Hebreer am 9. Capitel.

CHRiſtus autem aſſiſtens pontifex futurorũ bonorum, per amplius & perfectius tabernaculum nõ manufactum, id eſt, non hujus creationis,

CHriſtus aber iſt kommen / daß er ſey ein Hoherprieſter der zukünfftigen Güter / durch eine gröſſere vnd vollkommenere Hütten / die nicht mit der Hand gemacht iſt / das iſt / die nicht alſo gebawet iſt.

12. Velo bedam attudim ꝟaagalim, ki im bedam naphſcho, ba bepáam echath el hakkódeſch ꝟaijimza peduth olam.

12 וְלֹא בְדַם עַתּוּדִים
וַעֲגָלִים כִּי־אִם בְּדַם
נַפְשׁוֹ בָּא בְּפַעַם אַחַת
אֶל־הַקֹּדֶשׁ וַיִּמְצָא
פְּדוּת עוֹלָם ׃

12. Οὐδὲ δι᾽ αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος.

13. Veïm dam happarim ꝟeattudim, ꝟeépher happarah zaruk, makdiſch ꝟmethaher et hattemeïm, mitthumath habbaſar.

13 וְאִם דַּם הַפָּרִים
וְעַתּוּדִים וְאֵפֶר הַפָּרָה
זָרוּק מַקְדִּישׁ וּמְטַהֵר
אֶת־הַטְּמֵאִים מִ
מִטֻּמְאַת הַבָּשָׂר ׃

13. Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων, καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα, τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα.

14. Cammah joter dam hammaſchiach, aſcher beruach hackódeſch hikrif eth naphſcho beli mum Lelohim, jethaher eth maddaénu mimmaaſei maꝟeth laaſod leel chai.

14 כַּמָּה יוֹתֵר דַּם
הַמָּשִׁיחַ אֲשֶׁר בְּרוּחַ
(הַקֹּדֶשׁ) הִקְרִיב אֶת־
נַפְשׁוֹ בְּלִי מוּם לֵאלֹהִים
יְטַהֵר אֶת־מַדָּעֵנוּ
מִמַּעֲשֵׂי מָוֶת לַעֲבוֹד
לְאֵל חָי ׃

14. Πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος (ἁγίου) ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι;

15. Veal ken bibrith hachadaſhah iſch beinaím hu, aſcher im heerah lammaꝟeth naphſcho ---

15 וְעַל־כֵּן בִּבְרִית
הַחֲדָשָׁה אִישׁ בֵּינַיִם
הוּא אֲשֶׁר אִם הֶעֱרָה
לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ

15. Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστὶν, ὅπως θανάτου γενομένου ---

12. Neq; pet ſanguinem hircorum aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem introivit ſemel in Sancta, æterna redemptione inventa.

12. Auch nicht durch der Böcke oder Kälber blut / ſondern er iſt durch ſein eigen Blut einmal inn das Heilige eingegangen / vnnd hat ein ewige Erlöſung erworben.

13. Si enim ſanguis hircorum, & taurorum, & cinis vitulæ aſperſus, inquinatos ſanctificat ad emundationem carnis.

13. Denn ſo der Ochſen vnd der Böcke blut / vnd die aſche von der Kue geſprenget / heiliget die vnreinen / zu der leiblichen reinigkeit.

14. Quantò magis ſanguis Chriſti, qui per Spiritum ſanctum ſemetipſum obtulit immaculatū Deo, emundavit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis, ad ſerviendum Deo viventi?

14. Wie vil mehr wird das Blut Chriſti / der ſich ſelbſt ohn allen wandel / durch den heiligen Geiſt / Gotte geopffert hat / vnſer gewiſſen reinigen von den todten wercken / zu dienen dem lebendigen Gott.

15. Et ideo novi teſtamenti mediator eſt: ut morte intercedente, ..

15. Vnnd darumb iſt er auch ein Mitler deß newen Teſtaments / Auff daß durch den Todt / ...

luppur

lehippur avonim, aſcher haiu bibrith hariſchonah hakkeruim jickechu eth ſchebuath nachalath olamim.

לְכַפֵּר עֲוֹנִים אֲשֶׁר הָיוּ
בִּבְרִית הָרִאשׁוֹנָה הַ
הַקְּרוּאִים יִקְחוּ אֶת־
שְׁבוּעַת נַחֲלַת עוֹלָמִים׃

εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι, τῆς αἰωνίου κληρονομίας.

BESCHABBATH V. Lazzom arbaim jom.

Beſorah Chephi Iochanan.

Cap. 8.

V Aijómer jeſchúah aleihē, mi mimmechem jochichēni al hachattaah, veim eth emeth ani omer; lammah lo taaminu li.

בְּשַׁבָּת ה לַצּוֹם
אַרְבָּעִים יוֹם׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן׃
ח

וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ
אֲלֵיהֶם מִי־
מִכֶּם יוֹכִיחֵנִי עַל־
הַחַטָּאָה וְאִם אֶת
אֱמֶת אֲנִי אוֹמֵר לָמָּה
לֹא תַאֲמִינוּ לִי׃

ΤΗ Ε. ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ Τεσσαρακοσθημέρου νηστείας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ιωάννην.

ΚΕΦ. η΄.

Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ δὲ ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι;

47. *Col aſcher meelohim hu, eth difrei Elohim ſchoméah, al ken attem einechem ſchomeím, ki meelohim lo hevim attem.*

47 כָּל אֲשֶׁר מֵאֱלֹהִים
הוּא אֶת־דִּבְרֵי אֱלֹהִים
שׁוֹמֵעַ עַל־כֵּן אַתֶּם
אֵינְכֶם שׁוֹמְעִים כִּי
מֵאֱלֹהִים לֹא הֱיִיתֶם
אַתֶּם׃

47. Ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ.

in redemptionem earum prævaricationum quæ erant ſub priori teſtamento, repromiſſionem accipiant, qui vocati ſunt, æternæ hæreditatis

ſo geſchehen iſt zur erlöſung von den übertrettungen/die vnter dem erſten Teſtament waren/die/ſo beruffen ſind/ das verheiſſen ewige Erbe empfahen.

DOMINICA quinta Quadrageſimæ, Iudica.

Am fünfften Sontag inn der Faſten/Judica.

Evangelium Iohan. 8.

Evangelium Johannis am 8. Capitel.

QVIS ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico: quare vos non creditis mihi.

WElcher vnter euch kan mich einer ſünde zeihen? So ich euch die Warheit ſage/ warumb glaubet jhr mir nicht?

47. Qui ex Deo eſt: verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis.

47. Wer von Gott iſt/der höret Gottes Wort. Darumb höret jhr nicht/denn jhr ſeyt nicht von Gott.

48. *Vaijaanu haijehudim Vaijómeru lo, halo heiteſ omerim anáchnu, ki ſchomeronj attah, Veieſch lecha haſſathan.*

48 וַיַּעֲנוּ הַיְּהוּדִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ הֲלֹא הֵיטֵב אוֹמְרִים אֲנַחְנוּ כִּי שֹׁמְרוֹנִי אַתָּה וְיֵשׁ לְךָ הַשָּׂטָן׃

48. Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι σαμαρείτης εἶ σὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις.

49. *Vaijáan jeſchúah, einnénnu jeſch li haſſathan; ki im mecabbed anochj eth aſi, Veattem tachlimunanj.*

49 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ אֵינֶנּוּ יֶשׁ לִי הַשָּׂטָן כִּי אִם מְכַבֵּד אָנֹכִי אֶת־אָבִי וְאַתֶּם תַּכְלִימוּנִי׃

49. Ἀπεκρίθη ἰησοῦς· ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με.

50. *Ki ani lo meſackeſch eth keſodi, jeſch echad hammeſackeſch Veſchopheth.*

50 כִּי אֲנִי לֹא מְבַקֵּשׁ אֶת־כְּבוֹדִי יֵשׁ אֶחָד הַמְבַקֵּשׁ וְשׁוֹפֵט׃

50. Ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου, ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.

51. *Amen amen omer anochi lacherı, im iſch jizzor eth deſari, lo jitham máveth leolam.*

51 אָמֵן אָמֵן אוֹמֵר אָנֹכִי לָכֶם אִם אִישׁ יִצּוֹר אֶת דְּבָרִי לֹא יִטְעַם מָוֶת לְעוֹלָם׃

51. Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

52. *Vaijómeru elaif, haijehudim; meattah jadánu ki jeſch lecha haſſatan; Abraham meth, Vehanneſiim, Veattah omer im iſch jizzor eth deſarj lo jitham máveth leolam.*

52 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַיְּהוּדִים מֵעַתָּה יָדַעְנוּ כִּי יֵשׁ לְךָ הַשָּׂטָן אַבְרָהָם מֵת וְהַנְּבִיאִים וְאַתָּה אוֹמֵר אִם אִישׁ יִצּוֹר אֶת־דְּבָרִי לֹא יִטְעַם מָוֶת לְעוֹלָם׃

52. Εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι· νῦν ἐγνώκαμεν, ὅτι δαιμόνιον ἔχεις· Ἀβραὰμ ἀπέθανε, καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσεται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα.

48. Reſpon-

48. Reſponderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei, Nónne benè dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?	48. Da antworten die Jüden/ vnd ſprachen zu jhm: Sagen wir nicht recht/ daß du ein Samariter biſt/ vnd haſt den Teufel?
49. Reſpondit Ieſus, Ego dæmonium non habeo: ſed honorifico patrem meum, & vos inhonoraſtis me.	49. Jeſus antwortet: Ich habe keinen Teufel/ Sondern ich ehre meinen Vater/ vnd jhr vnehret mich.
50. Ego autem non quæro gloriam meam, eſt qui quærit, & iudicat.	50. Ich ſuche nicht meine ehre/ es iſt aber einer/ der ſie ſuchet vnd richtet.
51. Amen, amen dico vobis, ſi quis ſermonem meum ſervaverit, mortem non videbit in æternum.	51. Warlich/ warlich ich ſage euch/ So jemand mein wort wird halten/ der wird den Todt nicht ſehen ewiglich.
52. Dixerunt ergo Iudæi, Nunc cognovimus quia dæmonium habes, Abraham mortuus eſt & Prophetę: & tu dicis, Si quis ſermonem meum ſervaverit, non guſtabit mortem in æternum.	52. Da ſprachen die Jüden zu jhm: Nun erkennen wir/ daß du den Teufel haſt. Abraham iſt geſtorben/ vnd die Prophetē/ vñ du ſprichſt: So jemand mein Wort helt/ der wird den todt nicht ſchmecken ewiglich.

53. *Haattah gadol meaſinu Abraham? aſcher meth, Vehanneſiim métu, eth mi taaſch eth naphſchécha.*

53 הַאַתָּה גָדוֹל מֵאָבִינוּ אַבְרָהָם אֲשֶׁר מֵת וְהַנְּבִיאִים מֵתוּ אֶת־מִי תַּעֲשֶׂה אֶת־נַפְשְׁךָ׃

53. Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανε; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν σὺ ποιεῖς;

54. *Vaijdan jeſchúah, im ani mechabbed eth naphſchi, az kefodi einénnu meumah; jeſch aſi hammecabbedeni, aſcher omerim attem ki Eloheichem hu.*

54 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ אִם אֲנִי אֲכַבֵּד אֶת־נַפְשִׁי אוֹ כְבוֹדִי אֵינֶנּוּ מְאוּמָה יֵשׁ אָבִי הַמְכַבְּדֵנִי אֲשֶׁר אוֹמְרִים אַתֶּם כִּי אֱלֹהֵיכֶם הוּא׃

54. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε, ὅτι θεὸς ὑμῶν ἐστι.

55. *Velo iedatúhu, Vaanj jedatif, Veim omer ki lo jedatif, ehejeh cozef kemochem; ki im jedatif, Veeth defaro nazarti.*

55 וְלֹא יְדַעְתּוּהוּ וַאֲנִי יְדַעְתִּיו וְאִם אֹמַר כִּי לֹא יְדַעְתִּיו אֶהְיֶה כֹזֵב כְּמוֹכֶם כִּי־אִם יְדַעְתִּיו וְאֶת־דְּבָרוֹ נָצַרְתִּי׃

55. Καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν, καὶ ἐὰν εἴπω, ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν, ψεύστης· ἀλλ' οἶδα αὐτόν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ.

56. *Abraham aſichem alaz liroth eth jomj, Vaÿar, Vaÿsmach.*

56 אַבְרָהָם אֲבִיכֶם עָלַץ לִרְאוֹת אֶת־יוֹמִי וַיַּרְא וַיִּשְׂמַח׃

56. Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδε, καὶ ἐχάρη.

57. *Vaÿómeru eläif haÿehudim, ben chamiſſchim ſchanah odecha lo haÿtha, Veeth Abraham raíthah.*

57 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַיְּהוּדִים בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה עוֹדְךָ לֹא הָיִיתָ וְאֶת־אַבְרָהָם רָאִיתָ׃

57. Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν· πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις. καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας.

53. Nun-

53. Nunquid tu maior es patre noſtro Abraham, qui mortuus eſt? & Prophetæ mortui ſunt. Quem teipſum facis?

53. Biſt du mehr denn vnſer Vater Abraham / welcher geſtorben iſt / vnnd die Propheten ſind geſtorben? Was machſt du auß dir ſelbs?

54. Reſpondit Ieſus, Si ego glorifico meipſum, gloria mea nihil eſt. Eſt Pater meus, qui glorificat me, quem vos dicitis quia Deus veſter eſt.

54. Jeſus antwortet: So ich mich ſelber ehre / ſo iſt meine ehre nichts. Es iſt aber mein Vater der mich ehret/welchen jhr ſprecht/ er ſey ewer Gott.

55. Et non cognoviſtis eum, ego autē novi eum. Et ſi dixero quia non ſcio eum: ero ſimilis vobis, mendax. Sed ſcio eum, & ſermonem eius ſervo.

55. Vnd kennet jn nicht/ Ich aber kenne jhn. Vnd ſo ich würde ſagen / ich kenne ſein nicht / ſo würde ich ein Lügner / gleich wie jhr ſeyt. Aber ich kenne jn / vnd halte ſein Wort.

56. Abraham pater veſter exultavit, ut videret diem meum: & vidit, & gaviſus eſt.

56. Abraham ewer Vater ward fro/ daß er meinen tag ſehen ſolt / vnnd er ſahe jhn/ vnd frewet ſich.

57. Dixerunt ergo Iudæi ad eum, Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidiſti?

57. Da ſprachen die Jüden zu jhm: Du biſt noch nicht funfftzig Jar alt/ vnd haſt Abraham geſehen?

58. Vaijómer lahem, amen amen omer ani lachem, betérem jihieh Abraham, ani hoveh.

58 וַיֹּאמֶר לָהֶם יֵשׁוּעַ אָמֵן אָמֵן אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם בְּטֶרֶם יִהְיֶה אַבְרָהָם אֲנִי הוֹוֶה׃

58. Εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι.

59. Vaijiſſu abanim lehaſchlich aláif; ve-jeſchúah hithchabbe vaijeze min haheichal, vaijeze bethocham vechachah afar.

59 וַיִּשְׂאוּ אֲבָנִים לְהַשְׁלִיךְ עָלָיו וְיֵשׁוּעַ הִתְחַבֵּא וַיֵּצֵא מִן־הַהֵיכָל וַיֵּצֵא בְּתוֹכָם וְכָכָה עָבַר׃

59. Ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν, καὶ παρῆγεν οὕτως.

BEIOM hatthemarim, Iggéreth el Philippim.

Cap. 2.

VEzoth hafinu beinechem, aſcher hi bejeſchúah hammaſchiach.

בְּיוֹם הַתְּמָרִים

אִגֶּרֶת אֶל־פִּילִפִּים׃

ב׳

וְזֹאת הָבִינוּ בֵּינֵיכֶם אֲשֶׁר הִיא בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

ΤΗ ΤΩΝ ΒΑΙΩΝ, ΕΠΙστολὴ πρὸς Φιλιππησίους.

ΚΕΦΑΛ. β′.

ΤΟῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν χριστῷ ἰησοῦ.

6. Aſcher aph ki bidmuth Elohim hu, ach lo chaſchaf ligzol lo, lihiotho ſchoveh lelohim.

6 אֲשֶׁר אַף כִּי בִּדְמוּת אֱלֹהִים הוּא אַךְ לֹא חָשַׁב לִגְזֹל לוֹ לִהְיוֹתוֹ שָׁוֶה לֵאלֹהִים׃

6. Ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ·

58. Dixit eis Ieſus Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego ſum.

58. Jeſus ſprach zu jhnen: Warlich / warlich ich ſage euch: Ehe denn Abraham ward / bin ich.

59. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum, Ieſus autem abſcondit ſe, & exivit te templo.

59. Da huben ſie ſteine auff / daß ſie auff jhn würffen. Aber JEſus verbarg ſich / vnd gieng zum Tempel hinauß.

DOMINICA Palmarum.

Am Palmen-Sontag.

EPISTOLA ad Philipp. Cap. 2.

Epiſtel zun Philippern am 2. Cap.

HOc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu.

EIn jeglicher ſey geſinnet / wie JEſus Chriſtus auch war.

6. Qui cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo?

6. Welcher / ob er wol inn Göttlicher geſtalt war / hielt ers nicht für einen Raub / Gott gleich ſeyn?

7. Ki im hiſchpil eth naphſcho, Vethorath haéfed lakach lo, Vbidmuth haadam nihiah, Vbezálmo nimza kaadam.	7 כִּי־אִם הִשְׁפִּיל אֶת־נַפְשׁוֹ וְתוֹרַת הָעֶבֶד לָקַח לוֹ וּבִדְמוּת הָאָדָם נִהְיָה וּבְצַלְמוֹ נִמְצָא כָּאָדָם׃	7. Ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος.
8. Hiſchpil eth naphſcho Vaijehi ſchoméa ad ‥ maVeth, gam ad maftah lattávah.	8 הִשְׁפִּיל אֶת נַפְשׁוֹ וַיְהִי־שׁוֹמֵעַ עַד־הַמָּוֶת גַּם עַד־מוֹתָה לַתָּוָה׃	8. Καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ.
9. Al ken gam Elohim herim, naſa, higbiáh otho, Venatan lo ſchem aſcher al col ſchemoth.	9 עַל־כֵּן גַּם אֱלֹהִים הֵרִים נָשָׂא הִגְבִּיהַּ אוֹתוֹ וְנָתַן לוֹ שֵׁם אֲשֶׁר עַל־כָּל־שֵׁמוֹת׃	9. Διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα.
10. Lemáan beſchem jeſchúa tichra col berech, aſcher baſſchamáim, badrez Vmittachat laárez.	10 לְמַעַן בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם בָּאָרֶץ וּמִתַּחַת לָאָרֶץ׃	10. Ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων.
11. Vechol laſchon todeh ki adonéinu jeſchúah hammaſchiah lichbod Elohim haaf hu.	11 וְכָל־לָשׁוֹן תּוֹדֶה כִּי־אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ לִכְבוֹד אֱלֹהִים הָאָב הוּא׃	11. Καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι κύριος ἰησοῦς χριστὸς, εἰς δόξαν θεοῦ πατρός.

7. Sed ſemetipſum exinanivit, formã ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus vt homo.	7. Sondern euſſert ſich ſelbs/ vnd nam Knechts geſtalt an/ward gleich wie ein ander Menſch/ vnd an geberden als ein Menſch erfunden.
8. Humiliavit ſemetipſum, factus obediens uſque ad mortem: mortem autem crucis.	8. Er nidriget ſich ſelbs/ vnnd ward gehorſam biß zum tode/ ja zum tode am Creutz.
9. Propter quod & Deus exaltavit illum: & donavit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen.	9. Darumb hat jhn auch Gott erhöhet/ vnd hat jhm einen Namen gegeben/ der über alle Namen iſt.
10. Vt in nomine Ieſu omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum.	10. Daß/in dem Namen Jeſu/ſich beugen ſollen/alle derer Knie/ die im Him̃el vnd auff Erden/vnd vnter der Erden ſind.
11. Et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus CHRISTVS in gloria eſt Dei Patris.	11. Vnnd alle Zungen bekennen ſollen/ daß JEſus Chriſtus der HErr ſey/ zur ehre Gottes deß Vaters.

BEIOM hatthemarim. Beſorah Chephi Matthai.

Cap. XI.

CAASCHER beſchabbath jom bo hammaſchíach.

בְּיוֹם הַתְּמָרִים׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃
כ״א
כַּאֲשֶׁר בְּשַׁבָּת
יוֹם בּוֹא הַמָּשִׁיחַ׃

ΤΗ ΤΩΝ ΒΑΙΩΝ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. κα΄.

ΩΣ ΤΗ ΠΡΩΤΗ κυριακῇ τῆς παρουσίας.

BEIOM ſod hammaſchíach, Iggéret I. el Korinthim.

Cap. XI.

KI ani lakáchti meadonai aſcher gam natátti lachẽ, ki Adonéinu jeſchúah ballailah bahu, aſcher bo nimſar, lackach eth halláchem.

24. Vaijebárech Vaijiſchbor Vaijómer, kechu, cchólu, zoth iech beſari, aſcher aleichen niſchbarah, Zoth aſu lezichronj.

בְּיוֹם סוֹד הַמָּשִׁיחַ׃
אִגֶּרֶת א׳ אֶל־הַ
קוֹרִינְתִּים׃
י״א
כִּי אֲנִי לָקַחְתִּי מֵאֵת ה׳ אֲשֶׁר גַּם נָתַתִּי לָכֶם כִּי אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא אֲשֶׁר בּוֹ נִמְסַר לָקַח אֶת־הַלָּחֶם׃
24 וַיְבָרֵךְ וַיִּשְׁבֹּר וַיֹּאמַר קְחוּ אִכְלוּ זֹאת יֵשׁ בְּשָׂרִי אֲשֶׁר עֲלֵיכֶם נִשְׁבָּרָה זֹאת עֲשׂוּ לְזִכְרוֹנִי׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΔΕΙΠΝΟΥ τοῦ κυριακοῦ Ἐπιστολὴ πρὸς Κορινθ.

Κεφ. ια΄.

Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον.

24. Καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε, λάβετε, φάγετε τοῦτό μου ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

DOMINICA Palmarum.

Am Palmen-Sontag.

Evangelium Matth. 21.

Evangelium Matthæi am 21. Capitel.

Vt Dominica prima Adventus.

Wie am erſten Sontage deß Advents.

FERIA quinta die cœnæ Dominicæ.

Am grünen Donnerſtag / vom Abendmal deß HErrn.

EPISTOLA 1. Corinth. 11.

Epiſtel / 1. Corinth. 11.

EGo enim accepi à Domino quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Ieſus in qua nocte tradebatur, accepit panem.

JCh hab es von dem HErren empfangen / das ich euch gegeben habe. Deñ der HErr JEſus / inn der nacht da er verrathen ward / nam Er das Brodt.

24. Et gratias agens, fregit, & dixit: Accipite, & manducate, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur hoc facite in mei commemorationem.

24. Dancket vnd brachs / vnd ſprach: Nemet / eſſet / das iſt mein Leib / der für euch gebrochen wird / ſolchs thut zu meinem Gedechtniß.

25. Vehemo

25. Vchemo chen gam eth haccos, meacharei ſcheachal ballailah lemor, zoth haccos jeſch berith chadaſchah bedamj, eth zoth aſu cammah peamim tiſchtu, lezichroni.

25 וכמו כן גם את־
הכוס באחרי שאכל
בלילה לאמר זאת
הכוס יש ברית חדשה
בדמי את־זאת עשו
כמה פעמים תשתו
לזכרוני׃

25. Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε ὁσάκις ἂν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

26. Ki cammah peamim tochelu eth hallechem hazzeh, vetiſchtu eth haccos hazzoth, eth moth Adonéjnu taggidu, ad aſcher jabo.

26 כי כמה פעמים
תאכלו את־הלחם
הזה ותשתו את־
הכוס הזאת את־מות
אדנינו תגידו עד־
אשר יבוא׃

26. Ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ.

27. Lachen col aſcher jochel eth hallechem hazzeh o jiſchteh, eth cos adonéjnu velo ſchoveh lo, mechujiaſ hu beguphah vbidmej adonéjnu.

27 לכן כל־אשר
יאכל את־הלחם הזה
או־ישתה את־כוס
אדנינו ולא שוה לו
מחיב הוא בגופה
ובדמי אדנינו׃

27. Ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου.

28. Lachen jiſchan Adam eth naphſcho, vechen millechē jochel vmiccos jiſchteh.

28 לכן יבחן אדם
את־נפשו וכן מלחם
יאכל ומכוס ישתה׃

28. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω.

25. Similiter & calicem, poſtquam cœnavit, dicens, Hic calix novum Teſtamentum eſt in meo ſanguine, hoc facite, quotieſcunque biberitis, in meam commemorationem.

25. Deſſelbigen gleichen auch den Kelch nach dem Abendmal/vnd ſprach: Diſer Kelch iſt das newe Teſtament in meinem Blut/ Solchs thut / ſo offt jhrs trincket / zu meinem Gedechtniß.

26. Quotieſcunque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis: mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.

26. Denn ſo offt jhr von diſem Brodt eſſet/vnd von dieſem Kelch trincket/ ſolt jhr deß HErrn todt verkündigen/ biß daß er kompt.

27. Itaque quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit calicē Domini indignè: reus erit corporis & ſanguinis Domini.

27. Welcher nun vnwirdig von diſem Brodt iſſet/ oder von dem Kelch deß HErren trincket / der iſt ſchuldig an dem Leib vnd Blut deß HErren.

28. Probet autem ſeipſum homo: & ſic de pane illo edat, & de calice bibat.

28. Der Menſch prüfe ſich aber ſelbſt / vnnd alſo eſſe er von diſem Brodt/vnd trincke von diſem Kelch.

29. Ki haochel vehaſſchoteh, ve lo ſchoveh lo, eth miſchpath lenaphſcho ochel veſchoteh, ki lo jenacker bein guphath Adonéinu.

29 כִּי הָאֹכֵל וְהַשֹּׁתֶה
וְלֹא שֹׁוֶה לוֹ אֶת־
מִשְׁפַּט לְנַפְשׁוֹ אוֹכֵל
וְשׁוֹתֶה כִּי לֹא יְנַכֵּר בֵּין
גּוּפַת אֲדֹנֵינוּ׃

29. Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει· μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ κυρίου.

30. Al ken bachem cholim, vénachlim rabbim, verabbim jaſchenu ſchenath olam.

30 עַל־כֵּן בָּכֶם חוֹלִים
וְנַחְלִים רַבִּים וְרַבִּים
יָשְׁנוּ שְׁנַת עוֹלָם׃

30. Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί.

31. Veïm niſchpoth eth naphſchénu, lo niſſchapheth.

31 וְאִם נִשְׁפֹּט אֶת־
נַפְשֵׁנוּ לֹא נִשָּׁפֵט׃

31. Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα.

32. Vecaaſcher niſſchaphet meadonai niſſaſer, pen eth haolam niggazer.

32 וְכַאֲשֶׁר נִשְׁפַּט מֵ־
מֵאֲדֹנָי נִוָּסֵר פֶּן אֶת־
הָעוֹלָם נִגָּזֵר׃

32. Κρινόμενοι δὲ, ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν.

BEIOM ſod hammaſchíach.
Beſorah Chephi Iochanan.
Cap. 13.

בְּיוֹם סוֹד הַמָּשִׁיחַ
בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן׃
י״ג

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΔΕΙΠΝΟΥ τοῦ κυριακοῦ.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ ἰωάννην.
ΚΕΦ. ιγ´.

29. Qui enim manducat & bibit indigne iudicium ſi bi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini.	29. Denn welcher vnwirdig iſſet vnnd trincket / der iſſet vnd trincket jhm ſelber das Gerichte / damit daß er nicht vnterſcheidet den Leib deß HErrn.
30. Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi.	30. Darumb ſind auch alſo viel ſchwachen vnd krancken vnter euch/ vnd ein gut theil ſchlaffen.
31. Quòd ſi noſmetipſos diiudicaremus: non vtique iudicaremur.	31. Denn ſo wir vns ſelber richteten / ſo würden wir nicht gerichtet.
32. Dum iudicamur autem, à Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur.	32. Wenn wir aber gerichtet werden / ſo werden wir von dem HErrn gezüchtiget/ auff dz wir nicht ſampt der Welt verdammet werden.
IN DIE cœnæ Dominicæ.	**Am grünen Donnerſtag vom Abendmal deß HErrn.**
Evangelium Iohan. 13.	Evangelium Joh. 13.

Cap. 13.

VEliphnei chag happé:ach jodéah jeſchúah ki baach itt. laafor meo'am hazzeel haab, caaſcher ahaf eth aſcher lo baolam, ken ahaſam ad eth kez.

2. Vehaiah miſchteh haéref, Vegam haſſathan huſchlach belef jehudah ben ſchimon iſch karioth limſor otho.

3. Veiada jeſchúah ki col defarim natan lo afif beiadáif, Vechi meelohim iaza, Veel jehoVah jelech.

4. Vaÿakon min hammiſchteh, Vaijaſen eth begadaif mealáif, Vaÿckach béged happiſchtim, Vaijachgor bemotnaif.

יג׳

ו לפני חג ה
הפסח יודע
ישוע כי באה
עתו לעבור מעולם
הזה אל־האב כאשר
אהב את־־אשר לו
בעולם כן אהבם עד
עת הקץ :

2 והיה משתה הערב
וגם השטן השלך בלב
יהודה בן־שמעון איש
קריות למסור אותו :

3 וידע ישוע כי כל־־
דברים נתן לו אביו
בידיו וכי מאלהים
יצא ואל יהוה ילך :

4 ויקם מן המשתה
וישם את בגדיו מעליו
ויקח בגד הפשתים
ויחגר במתניו :

Κεφ. ιγ΄.

ΠΡὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῆ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς.

2. Καὶ δείπνου γενομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου, ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

3. Εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει.

4. Ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια· καὶ λαβὼν λέντιον, διέζωσεν ἑαυτόν.

Cap. 13.

ANte diem autem feſtum Paſchæ, ſciens Ieſus quia venit hora eius, ut tranſeat ex hoc mundo ad Patrem: cùm dilexiſſet ſuos qui erant in mundo, in finem dilexit eos.

Am 13. Cap

VOr dem Feſt aber der Oſtern / da Jeſus erkennet / daß ſeine Zeit kommen war / daß er auß dieſer Welt gienge zum Vater / wie er hatte geliebet die ſeinen / die inn der Welt waren / ſo liebet er ſie ans ende.

2. Et cœna facta, cùm diabolus iam miſiſſet in cor, ut traderet eum Iudas Simônis Iſcariotes.

2. Vnd nach dem Abendeſſen / da ſchon der Teufel hatte dem Juda Simonis Jſchārioth ins Hertz gegeben / daß er jhn verriethe.

3. Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exivit, & ad Deum vadit

3. Wußte Jeſus / daß jm der Vater alles hatte in ſeine Hände gegeben / vnd daß er von Gott kommen war / vnd zu Gott gieng.

4. Surgit à cæna, & ponit veſtimenta ſua, & cum accepiſſet linteum, præcinxit ſe.

4. Stund er vom Abendmal auff / leget ſeine Kleider ab / vnd nam einen Schurtz vnd vmbgürtet ſich.

5. *Veacharei chen ſchalach majm beſirrachzo, Vaÿachel lirchaz eth raglei battalmidim, Vlekalkel babbéged happiſchtim, aſcher chazur bo.*

5 וְאַחֲרֵי כֵן שָׁלַח מַיִם בְּסִיר רַחְצוֹ לִרְחֹץ אֶת רַגְלֵי הַתַּלְמִידִים וּלְקַלְקֵל בַּבֶּגֶד הַפִּשְׁתִּים אֲשֶׁר חָגוּר בּוֹ׃

5. Εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ, ᾧ ἦν διεζωσμένος.

6. *Vbeſoo el ſchimō keiphah, az amar lo keiphah, Adonai haattah tirchaz eth raglaj.*

9 וּבְבוֹאוֹ אֶל־שִׁמְעוֹן כֵּיפָה אָז אָמַר לוֹ כֵּיפָה אֲדֹנָי הַאַתָּה תִּרְחַץ אֶת רַגְלָי׃

6. Ἔρχεται οὖν πρὸς σίμωνα πέτρον, καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος, κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας;

7. *Vaïjáan jeſchúah Vaïjómer lo, eth aſcher anj oſeh, attah lo iadáta, afal acharei chen teda.*

7 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵת אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה עַתָּה לֹא יָדַעְתָּ אֲבָל אַחֲרֵי כֵן תֵּדָע׃

7. Ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὃ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα.

8. *Vaïjómer lo keiphah, lo tirchaz eth raglaj léolam; Vaijáan lo jeſchúah, im ani lo erchaz othach, lo jihieh lecha chélek immj*

8 וַיֹּאמֶר לוֹ כֵּיפָה לֹא תִרְחַץ אֶת־רַגְלַי לְעוֹלָם וַיַּעַן לוֹ יֵשׁוּעַ אִם אֲנִי לֹא אֶרְחַץ אוֹתְךָ לֹא יִהְיֶה לְּךָ חֵלֶק עִמִּי׃

8. Λέγει αὐτῷ πέτρος, οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα· ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ.

5. Deinde miſit aquam in pelvim, & cœpit lavare pedes diſcipulorum, & extergere linteo, quo erat præcinctus.	5. Darnach goß er Waſſer inn ein Becken/ hub an den Jüngern die Füſſe zu waſchen/ vnnd trucknet ſie mit dem Schurtze/ damit er vmbgürtet war.
6. Venit ergo ad Simónem Petrum. Et dicit ei Petrus, Domine, tu mihi lavas pedes?	6. Da kam er zu Simon Petro. Vnnd derſelbige ſprach zu jm: HErꝛ ſolteſt du mir meine Füſſe waſchen?
7. Reſpondit Ieſus, & dixit ei, Quod ego facio, tu neſcis modò, ſcies autem poſtea.	7. Jeſus antwortet/ vnd ſprach zu jm: Was ich thu/ das weiſſeſt du jetzt nicht/ du wirſts aber hernach erfahren.
8. Dicit ei Petrus, Non lavabis mihi pedes in æternum. Reſpondit ei Ieſus, Si non lavero te, non habebis partem mecum.	8. Da ſprach Petrus zu jhm: Nimmermehr ſolt du mir die Füſſe waſchen. Jeſus antwortet jhm: Werde ich dich nicht waſchen/ ſo haſt du kein theil mit mir.

9. Omer lo ſchimon keiphah, Adonaj, lo eth raglaim lefad, ki im gam eth jadaim, Veeth roſch.

10. Omer lo jeſchúa, hannirchaz lo iiztarech ki im lirchaz eth ráglaim Vechullo thahor, Veattem thehorim hoVim ach lo chullechem.

11. Ki jada eth rechilo, al ken amar, lo chulleche theohorim hoVim attem.

12. Vechaaſcher rachaz eth ragleihem, Vaijickach eth begadáif, Vaijaſchof Veijeſchef el hammeſibbah, Vaijomer lahem, deu mah áithi lachem.

13. Attem keratúni melammed Veadon; Veheithef tomeru, ki ani hu.

9 אוֹמֵר לוֹ שִׁמְעוֹן כֵּיפָה אֲדֹנַי לֹא אֶת־רַגְלַיִם לְבַד כִּי אִם גַּם אֶת יָדַיִם וְאֶת רֹאשׁ׃

10 אוֹמֵר לוֹ יֵשׁוּעַ הַנִּרְחָץ לֹא יִצְטָרֵךְ כִּי אִם לִרְחֹץ אֶת־רַגְלָיו וְכֻלּוֹ טָהוֹר וְאַתֶּם טְהוֹרִים הֱוִיתֶם אַךְ לֹא כֻלְּכֶם׃

11 כִּי יָדַע אֶת רְכִילוֹ עַל־כֵּן אָמַר לֹא כֻלְּכֶם טְהוֹרִים הֱוִיתֶם אַתֶּם׃

12 וְכַאֲשֶׁר רָחַץ אֶת רַגְלֵיהֶם וַיִּקַּח אֶת־בְּגָדָיו וַיָּשָׁב וַיֵּשֶׁב אֶל־הַמְּסִבָּה וַיֹּאמֶר לָהֶם דְּעוּ מַה־ עָשִׂיתִי לָכֶם׃

13 אַתֶּם קְרָאתוּנִי מְלַמֵּד וְאָדוֹן וְהֵיטֵב תֹּאמְרוּ כִּי אֲנִי הוּא׃

9. Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν.

10. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὁ λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει, ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες.

11. Ἤδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν, διὰ τοῦτο εἶπεν, οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.

12. Ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσὼν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς, γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν:

13. Ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ διδάσκαλος, καὶ ὁ κύριος· καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ.

9. Dicit ei Simon Petrus, Domine, non tantùm pedes meos, ſed & manus & caput.

9. Spricht zu jm Simon Petrus: HErr/ nicht die Füſſe allein/ ſondern auch die Hände vnd das Haupt.

10. Dicit ei Ieſus, Qui lotus eſt, non indiget niſi ut pedes lavet, ſed eſt mundus totus. Et vos mundi eſtis, ſed non omnes.

10. Spricht Jeſus zu jm: Wer gewaſchē iſt/ der darff nicht denn die Füſſe waſchen/ Sondern er iſt gantz rein. Vnd jr ſeyt rein/ aber nicht alle.

11. Sciebat enim quiſnam eſſet qui traderet eum, propterea dixit: Non eſtis mundi omnes.

11. Denn Er wuſte ſeinen Verräther wol/ darumb ſprach er: Jhr ſeyt nicht alle rein.

12. Poſtquam ergo lavit pedes eorum, & accepit veſtimenta ſua, cum recubuiſſet, iterum dixit eis, Scitis quid fecerim vobis?

12. Da er nun jre Füſſe gewaſchen hatte/ nam er ſeine Kleider/ vnd ſatzte ſich wider nider/ vnd ſprach abermal zu jhnen: Wiſſet jhr/ was ich euch gethan habe?

13. Vos vocatis me Magiſter, & Domine: & benè dicitis, ſum etenim.

13. Jhr heiſſet mich Meiſter vnd HErr/ vnnd ſaget recht daran/ denn ich bins auch.

14. *Veïm anj racházti eth ragleichem, headom ve hammelammed, veattem choſim iſch lereéhu lirchaz eth ragläim.*

15. *Lachen dimion natátti lachẽ, aſcher gam attem taaſu, caaſcher aſithi lachem.*

14 ואם אני רחצתי
את־רגליכם האדון
והמלמד ואתם חובים
איש לרעהו לרחץ
את־רגלים׃

15 לכן דמיון נתתי
לכם אשר גם אתם
תעשו כאשר עשיתי
לכם׃

14. Εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετο ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας.

15. Ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.

BEIOM Tekumath hammaſchiach o peſach,

Iggéreth 1. el Korinthim.

Cap. 5.

L*achen, bareru eth ſeor jaſchan, aſcher tihiu ariſah chadaſchah themochem hovim mazzoth, ki piſchénu hazzafuach aléinu hammaſchiach hu.*

ביום תקומת המשיח או פסח

אגרת א אל
קורינטים׃

ה

לכן בערו את־
שאר ישן אשר
תהיו עריסה
חדשה כמוכם הוים
מצות כי־פסחנו ה
הזבוח עלינו המשיח
הוא׃

ΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ τοῦ Χριστοῦ ἢ πάσχα.

Ἐπιστολὴ Α. πρὸς Κορινθίους.

ΚΕΦ. ε′.

Ἐκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθώς ἐστε ἄζυμοι, καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη, χριστός.

14. Si ergo ego lavi pedes veſtros, dominus & magiſter, & vos debetis alter alterius lavare pedes.

14. So nun ich/ ewer HErr vnd Meiſter/ euch die Füſſe gewaſchen habe/ ſo ſolt jhr auch euch vntereinander die Füſſe waſchen.

15. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodũ ego feci vobis, ita & vos faciatis.

15. Ein Beyſpiel habe ich euch gegeben/ daß jhr thut/ wie ich euch gethan habe.

DIE PAſchatis & reſurrectionis Chriſti.

Am heiligen Oſtertag/ von der aufferſtehung Chriſti.

EPISTOLA 1. Corinth. 5.

Epiſtel in der erſten an die Corinth. am 5. Cap.

EXpurgate vetus fermẽtum, ut ſitis nova conſperſio, ſicut eſtis azymi. Etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus.

DArumb feget den alten Sawerteig auß/ auff daß jhr ein newer Teig ſeyt/ gleich wie jr vngeſeuert ſeyt. Deñ wir haben auch ein Oſterlamb/ das iſt Chriſtus/ für vns geopffert.

8. *Alken nachog eth hechag, lo bechamez jaſchan, velo biſeor haróah umezimmah, ki im bemazzoth tummah veemeth.*

8 עַל־כֵּן נָחֹג אֶת־הֶחָג לֹא בְּחָמֵץ יָשָׁן וְלֹא בִּשְׂאֹר הָרָעָה וּמְזִמָּה כִּי־אִם בְּמַצּוֹת תֻּמָּה וֶאֱמֶת׃

8. Ὥστε ἑορτάζωμεν, μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ᾽ ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.

BEIOM Tekumath hammaſchíach o peſach.

בְּיוֹם תְּקוּמַת הַמָּשִׁיחַ אוֹ פֶּסַח׃

ΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ τοῦ Χριστοῦ ἢ πάσχα.

Beſorah chephi Markus.

Cap. 16.

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַרְקוֹס׃

ט״ז

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Μάρκου.

ΚΕΦΑΛ. ιϛ´.

V*Ecaaſcher aferah haſſchabbath, az Miriam hammigdalenith, umirja lejaakof, uſchelomith, kanu bóſen veſchémen jakar, laſo velaſuch otho.*

וְכַאֲשֶׁר עָבְרָה הַשַּׁבָּת אָז מִרְיָם הַמִּגְדָּלֵנִית וּמִרְיָם לְיַעֲקֹב וּשְׁלוֹמִית קָנוּ בְּשֹׂם וְשֶׁמֶן יָקָר לָבוֹא וְלָסוּךְ אוֹתוֹ׃

ΚΑὶ διαγενομένου τοῦ Σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου, καὶ Σαλώμη, ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν.

2. *Vmaſchkim babbóker beachath haſſchabbathoth, báu el hackéfer kizróach haſſchámeſch.*

2 וּמַשְׁכִּימִם בַּבֹּקֶר בְּאַחַת הַשַּׁבָּתוֹת בָּאוּ אֶל־הַקֶּבֶר בִּזְרוֹחַ הַשָּׁמֶשׁ׃

2. Καὶ λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου.

8. Itaque epulemur: non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ: ſed in azymis ſynceritatis & veritatis.

8. Darumb laſſet vns Oſtern halten / nicht im alten Sauerteig / auch nicht im Sauerteig der Boßheit / vnnd Schalckheit / Sondern inn dem Süßteig der Lauterkeit vnd Warheit.

DIE PAſchatis & reſurrectionis Chriſti.

Am heiligen Oſtertag.

Evangelium Marci 16.

Evangelium Marci am 16. Capitel.

ET cùm tranſiſſet Sabbathum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome, emerunt aromata, ut venientes ungerent Ieſum.

VNnd da der Sabbath vergangē war / kaufftē Maria Magdalena / vnd Maria Jacobi vnd Salome Specerey / auff daß ſie kemen vnd ſalbeten jhn.

2. Et valdè manè una ſabbathorum, veniunt ad monumentum: orto iam Sole.

2. Vnnd ſie kamen zum Grabe / an einem Sabbather ſehr frůe / da die Sonne auffgieng.

3. *Vattomárnah iſſchah el achothah, mj iagol lánu eth haéfen mippétach hackáſer.*

4. *Vehibbithu Verau ki nagollah haéfen, ki gedolah meod hi.*

5. *Vbeſoan el hakkéſer, rau élem joſchef limin, mecuſſeh babbégeth lafan, Venifáthu.*

6. *Vehu amar lahen, al tibbaétnah, meſackeſchoth atten eth jeſchúah hannozrj aſcher hithlúhu, kam hu Veeinénnu poh, hinneh hammakom aſcher ſamúhu ſchámmah.*

7. *Afal léchnah, Veemórnah lethalmidáif, Vlecheiphah ki hu makdim ethchem baggelilah,*

3 וַתֹּאמַרְנָה אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ מִי־יָגֶל לָנוּ אֶת־הָאֶבֶן מִפֶּתַח הַקָּבֶר׃

4 וְהִבִּיטוּ וְרָאוּ כִּי נָגֹלָּה הָאֶבֶן כִּי גְדוֹלָה מְאֹד הִיא׃

5 וּבְבוֹאָן אֶל־הַקֶּבֶר רָאוּ עֶלֶם יוֹשֵׁב לְיָמִין מְכֻסֶּה בְּבֶגֶד לָבָן וְנִבְעָתוּ׃

6 וְהוּא אָמַר לָהֶן אַל תִּבָּעֵתְנָה מְבַקְּשׁוֹת אַתֵּן אֶת־יֵשׁוּעַ הַנָּצְרִי אֲשֶׁר הִתְלוּהוּ קָם הוּא וְאֵינֶנּוּ פֹּה הִנֵּה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׂמוּהוּ שָׁמָּה׃

7 אֲבָל לֵכְנָה וֶאֱמֹרְנָה לְתַלְמִידָיו וּלְכֵיפָה כִּי־הוּא מַקְדִּים אֶתְכֶם בַּגְּלִילָה ש

3. Καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;

4. Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.

5. Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον, καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν.

6, Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμβεῖσθε, Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη. οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος, ὅπου ἔθηκαν αὐτόν.

7. Ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ..

3. Et

3. Et dicebant ad invicem, Quis revolvet nobis lapidem ab oſtio monumenti?	3. Vnd ſie ſprachen vntereinander: Wer waltzet vnns den Stein von deß Grabes thür?
4. Et reſpicientes viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde.	4. Vnd ſie ſahen dahin/ vnd wurden gewar/ daß der Stein abgeweltzet war/ deñ er war ſehr groß.
5. Et introeuntes in monumentum, viderunt iuvenem ſedentem in dextris, coopertum ſtola candida: & obſtupuerunt.	5. Vnd ſie giengen hinein in das Grab/ vnd ſahen einen Jüngling zur rechten Hand ſitzen/ der hatte ein lang weiß kleid an/ vnd ſie entſatzten ſich.
6. Qui dicit illis, Nolite expaveſcere? Ieſum quæritis Nazarenum, crucifixum: ſurrexit, non eſt hic, ecce locus ubi poſuerunt eum.	6. Er aber ſprach zu jnen: Entſetzet euch nicht. Jr ſuchet Jeſum von Nazareth den gecreutzigten/ er iſt aufferſtanden vnd iſt nicht hie/ Sihe da die ſtete/ da ſie jn hin gelegt haben.
7. Sed ite, dicite diſcipulis eius, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam: ---	7. Gehet aber hin/ vnd ſagets ſeinen Jüngern/ vnd Petro/ daß er für euch hingehen wird inn Galilea/

ſcham

ſcham tirúhu, caaſcher amar lachem.

שָׁם תִּרְאֻהוּ כַּאֲשֶׁר
אָמַר לָכֶם׃

ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε,
καθὼς εἶπεν ὑμῖν.

8. *Vattezénah bimherah Vattiſráchnah min hakkefer, ki baah aleihen beathah Vecharadah; Veleiſch lo ameru dafar, ki jaréu.*

8 וַתֵּצֶאנָה בִּמְהֵרָה
וַתִּבְרַחְנָה מִן הַקָּבֶר
כִּי בָאָה עֲלֵיהֶן בְּעָתָה
וַחֲרָדָה וּלְאִישׁ לֹא
אָמְרוּ דָבָר כִּי יָרֵאוּ׃

8. Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχέως, ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου. εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον, ἐφοβοῦντο γάρ.

BEIOM II. Lappeſach, Iggéreth lepoolei haſſchelichim.

בְּיוֹם ב׳ לַפֶּסַח
אִגֶּרֶת לְפָעֳלֵי
הַשְּׁלִיחִים׃

ΤΗ Β′. ΤΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΩΝ, πράξεως Ἐπιστολή. Ἀποστόλων.

Cap. 10.

VAijiphtach keiphah eth piſ, Vaijómer, beemeth iadáti ki jehoVah lo noſe panim hu.

וַיִּפְתַּח כֵּיפָה
אֶת־פִּיו
וַיֹּאמֶר בֶּאֱמֶת יָדַעְתִּי
כִּי יְהוָה לֹא נֹשֵׂא פָנִים
הוּא׃

ΚΕΦΑΛ. ι′.

ΑΝοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν, ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ θεός.

35. *Ki im bechol baggoi aſcher iare otho, Veoſeh zedakah, mekubbal lo hu.*

35 כִּי אִם בְּכָל הַגּוֹי
אֲשֶׁר יְרֵא אוֹתוֹ וְעוֹשֶׂה
צְדָקָה מְקֻבָּל לוֹ הוּא׃

35. Ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστι.

ibi eum videbitis, ſicut dixit vobis.

da werdet jhr jhn ſehen/ wie er euch geſagt hat.

8. At illæ exeuntes citò, fugerunt de monumento, invaſerat enim eas tremor & pavor: & nemini quicquam dixerunt, timebant enim.

8. Vnd ſie giengen ſchnell herauß/ vnd flohen von dem Grabe/ denn es war ſie zittern vnd entſetzen ankommen/ vnd ſagten niemand nichts/ denn ſie forchten ſich.

FERIA SECUNDA Paſchæ.

Am Oſtermontage.

EPISTOLA Actor. 10.

Epiſtel/ Actorum am 10. Capitel.

APeriens autem Petrus os ſuum, dixit, In veritate comperi: quia non eſt perſonarum acceptor Deus.

PEtrus aber that ſeinen Mund auff/ vnd ſprach: Nun erfahre ich mit der Warheit/ daß GOtt die Perſon nicht anſihet.

35. Sed in omni gente, qui timet eum, & operatur Iuſtitiam, acceptus eſt illi.

35. Sondern in allerley Volck/ wer jn förchtet/ vnd recht thut/ der iſt jhm angeneme.

36. Haddafar hazzeh aſcher ſchalach libnej jiſrael, hammeſaſſer eth ſchalom bejeſchúa hāmaſchiach, zeh hu adonei col.

36 הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר
שָׁלַח לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
הַמְבַשֵּׂר אֶת־שָׁלוֹם
בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ זֶה
הוּא אֲדֹנֵי כֹל ׃

36. Τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, οὗτός ἐστι πάντων κύριος.

37. Attem jedatem eth haddafar, aſcher haiah bechol jehudah, hachel miggalil, acharei theſilah hakkarajochanan.

37 אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת
הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה בְּכָל
יְהוּדָה הֵחֵל מִגָּלִיל
אַחֲרֵי טְבִילָה הִקְרָא
יוֹחָנָן ׃

37. Ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς ἰουδαίας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν ἰωάννης.

39. Veeth jeſchúa hannozri, caaſcher meſchacho Elohim berúach hackódeſch vbechóach, aſcher afar, heitif, vmerappe col baalei ſchedim, ki Elohim haiah immo.

38 וְאֶת יֵשׁוּעַ הַנָּצְרִי
כַּאֲשֶׁר מְשָׁחוֹ אֱלֹהִים
בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּבְכֹחַ
אֲשֶׁר עָבַר הֵיטִיב
וּמְרַפֵּא כָּל־בַּעֲלֵי
שֵׁדִים כִּי אֱלֹהִים הָ
הָיָה עִמּוֹ ׃

38. Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ ναζαρὲτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ, καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ.

39. Vaanáchnu edei cullam aſcher aſah gā beérez jehudah, gam biruſchaláim, vaaſcher haragúhu bithlotham otho al haez.

39 וַאֲנַחְנוּ עֵדֵי כֻלָּם
אֲשֶׁר עָשָׂה גַּם בְּאֶרֶץ
יְהוּדָה גַּם בִּירוּשָׁלַיִם
וַאֲשֶׁר הֲרָגוּהוּ בִּתְלוֹתָם
אוֹתוֹ עַל־הָעֵץ ׃

39. Καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν ἰουδαίων καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ, ὃν καὶ ἀνεῖλον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.

36. Verbum miſit Deus filiis Iſrael, annuncians pacẽ per Ieſum Chriſtum: (hic eſt omnium Dominus.)

36. Jr wiſſet wol von der Predigt / die GOtt zu den kindern Jſrael geſandt hat / vnd verkündigen laſſen den Fride / durch Jeſum Chriſtum (welcher iſt ein HErr über alles.)

27. Vos ſcitis quod factum eſt verbũ per vniverſam Iudæam, incipiens enim à Galilęa, poſt Baptiſmum quod prædicavit Iohannes.

37. Die durchs gantze Jüdiſche Land geſchehen iſt / vnd angegangen in Galilea / nach der Tauffe / die Johannes predigte.

38. Ieſum à Nazareth quomodo unxit eum Deus Spiritu ſancto & virtute, qui pertranſiit benefaciendo & ſanando omnes oppreſſos à diabolo, quoniam Deus erat cum illo.

38. Wie Gott denſelbigen JEſum von Nazareth geſalbet hat mit dem heiligen Geiſte vnd krafft / Der vmbher gezogen iſt / vnnd hat wolgethan vnd geſund gemacht / alle die vom Teufel überwältiget waren / denn Gott war mit jhm.

39. Et nos teſtes ſumus omnium quæ fecit in regione Iudæorum & Ieruſalem, quem occiderunt ſuſpendentes in ligno.

39. Vnd wir ſind Zeugen / alles deß / das er gethan hat im Jüdiſchen Lande vnd zu Jeruſalem. Den haben ſie getödtet / vnnd an ein holtz gehangen.

40. Otho hekim jehovah baÿom haſſchelíſchi, vnetano lehophíah.

41. Lo lechol haam, ki im lánu leeidaiſ, habbechirei Elohim anáchnu, aſchr achálnu veſchatínu immo, acharei kumo mimmethim.

42. Vaÿezaf lánu likro láam, vlehaíd, ki hu niſchar meelohim ſchópeth hachaÿim vehammetim.

43. Vlehallaz meidim col hanneſiim, lakachat biſchmo ſelichath chathaim, cullam aſcher maaminim bo.

40 אותו הקים יהוה ביום השלישי ונתנו להופיע :

41 לא לכל־העם כי אם לנו לעדיו הבחירי אלהים אנחנו אשר אכלנו ושתינו עמו אחרי קומו ממתים :

42 ויצו לנו לקרא לעם ולהעיד כי הוא נבחר מאלהים שופט החיים והמתים :

43 ולהלו מעידים כל־הנביאים לקחת בשמו סליחת חטאים כלם אשר מאמינים בו :

40. Τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι.

41. Οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ, μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

42. Καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτύρασθαι, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν.

43. Τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

BEIOM II. Lappéſach.

Beſorah chephi Lucas.

Cap. 24.

ביום ב׳ לפסח :

בשורה כפי לוקס :

כ״ד

ΤΗ Β΄. ΤΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΩΝ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦΑΛ κδ΄.

40. Hunc Deus ſuſcitavit tertia die, & dedit eum manifeſtum fieri

40. Denſelbigen hat Gott aufferweckt am dritten tage / vnd jhn laſſen offenbar werden.

41. Non omni populo, ſed teſtibus præordinatis à Deo: nobis, qui manducavimus & bibimus cum illo, poſtquam reſurrexit à mortuis.

41. Nicht allem Volck/ ſondern vns/den vorerwehlten Zeugen von Gott / die wir mit jhm geſſen vnd getruncken haben / nach dem er aufferſtanden iſt von den Todten.

42. Et præcepit nobis prædicare populo, & teſtificari quia ipſe eſt qui conſtitutus eſt à Deo, iudex vivorum & mortuorum.

42. Vnd er hat vns befohlen zu predigen dem Volck/ vnnd zeugen / daß er iſt verordnet von Gott/ein Richter der Lebendigen vnd der Todten.

43. Huic omnes Prophetę teſtimonium perhibent, remiſsionem peccatorum accipere, per nomen eius, omnes qui credunt in eum.

43. Von diſem zeugen alle Propheten/daß durch ſeinen Namen/ alle die an jhn glauben/vergebung der ſünden empfahen ſollen.

FERIA SECUNDA Paſchæ.

Evangelium Lucæ 24.

Am Oſtermontage.

Evangelium Lucæ am 24. Capitel.

Cap. 24.

VEhinneh ſchénáyim mehémmah haiu mehallechim bayom hahu, el thirah echath, Vehj rechokah miruſchaláim kifroth ſchiſſchim, Vſchemah Emmauz.

14. *Vehémmah millelu iſch el achif, al col hackoroth haélleh.*

15. *Vaÿehi bemallelam Vbiſtham iſch leiſch, Vaijikraf jeſchúa gam hu, Vaijithhallech ittam.*

16. *Veeineihem huckú baſſanVerim, middatho.*

17. *Vaijómer aleihem, mah haddeſarim haélleh aſcher memallelim attem iſch el rechu, holechim Venugim attem.*

כ״ד

וְהִנֵּה שְׁנַיִם
מֵהֵמָּה הָיוּ
מְהַלְּכִים בַּיּוֹם
הַהוּא אֶל־טִירָה אַחַת
וְהִיא רְחוֹקָה מִ
מִירוּשָׁלַיִם כִּבְרוֹת שׁ
שִׁשִּׁים וּשְׁמָהּ עֶמָּאוּז׃
14 וְהֵמָּה מִלְּלוּ אִישׁ
אֶל־אָחִיו עַל־כָּל
הַקּוֹרוֹת הָאֵלֶּה׃
15 וַיְהִי בְּמַלְּלָם וּ
וּבְבַעוּתָם אִישׁ לְאִישׁ
וַיִּקְרַב יֵשׁוּעַ גַּם הוּא
וַיִּתְהַלֵּךְ אִתָּם׃
16 וְעֵינֵיהֶם הֻכּוּ
בַּסַּנְוֵרִים מִדַּעְתּוֹ׃
17 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
מָה־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר מְמַלְּלִים אַתֶּם
אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הוֹלְכִים
וְנוּגִים אַתֶּם׃

ΚΕΦΑΛ. κδ´.

ΚΑὶ ἰδοὺ, δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ ἱερουσαλὴμ, ᾗ ὄνομα ἐμμαούς.

14. Καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων.

15. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς.

16. Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο, τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν.

17. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες, καὶ ἐστὲ σκυθρωποί;

Cap. 24.	Am 24. Cap.
ET ecce, duo ex illis, ibant ipſa die, in caſtellum quod erat in ſpatio ſtadiorum ſexaginta ab Ieruſalem, nomine Emmaus.	VNd ſihe/ zween auß jhnen/ giengen an demſelbigen tage in einen Flecken/ der war von Jeruſalem ſechtzig feldwegs weit/ deß Namen heißt Emmahus.
14. Et ipſi loquebantur ad invicem de his, omnibus quæ acciderant.	14. Vnnd ſie redeten mit einander von allen dieſen Geſchichten.
15. Et factum eſt, dum fabularentur & ſecum quærerent, & ipſe Ieſus appropinquans ibat cum illis.	15. Vnd es geſchach/ da ſie ſo redeten vnd befragten ſich miteinander/ nahet Jeſus zu jhnen/ vnd wandelt mit jhnen.
16. Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoſcerent.	16. Aber jhre Augen wurden gehalten/ daß ſie jhn nicht kandten.
17. Et ait ad illos, Qui ſunt hi ſermones quos confertis ad invicem, ambulantes, & eſtis triſtes.	17. Er ſprach aber zu jnen: Was ſind das für Rede/ die jhr zwiſchen euch handelt vnter wegen/ vnnd ſeyt traurig?

18\. *Vaijáan echad Vſchemo Cleopha, Vaijómer elaif, haattah leſaddechah nochrj biruſchaláim, Velo iadátah eth aſcher naaſu bah baiamim haelleh.*

18 ויען אחד ושמו
קליופא ויאמר אליו
האתה לבדך נכרי ב
בירושלים ולא ידעת
את אשר נעשו בה
בימים האלה :

18\. Ἀποκριθεὶς δὲ εἷς, ᾧ ὄνομα Κλεόπας, εἶπε πρὸς αὐτόν· σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις.

19\. *Vaijómer aleihe, man hémmah, Vaijómeru elaif, eth al jeſchúa hannozri, aſcher haiah iſch naſi, gibbor coách bemaaſeh Vbedafar, liphnej Elohim Vechol haam.*

19 ויאמר אליהם
מה המה ויאמרו
אליו את על־ישוע
הנצרי אשר היה איש
נביא גבור כח במעשה
ובדבר לפני אלהים
וכל־העם :

19\. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ.

20\. *Eichâchah meſarúhu ſarei hackohanjm, Vneſieinu el miſchpath maVeth, Vaijitlúhu.*

20 איכבה מסרוהו
שרי הכהנים ונשיאינו
אל־משפט מות
ויתלוהו :

20\. Ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.

21\. *Vaanáchnu bataáchnu ki hu haiah atid lehaphría eth Iſrael, Ve al col haddeſarim haélleh* ---

21 ואנחנו בטחנו כי־
הוא היה עתיד
להפריע את־ישראל
ועל כל הדברים האלה

21\. Ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλά γε σὺν πᾶσι τούτοις ----

18. Et reſpondens vnus cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu ſolus peregrinus es in Ieruſalem, & non cognoviſti, quæ facta ſunt in illa, his diebus?

18. Da antwortet einer / mit Namen Cleophas / vnd ſprach zu jhm: Biſt du allein vnter den Frembdlingen zu Jeruſalem / der nicht wiſſe / was in dieſen tagen darinnen geſchehen iſt?

19. Quibus ille dixit, Quæ? & dixerunt: De Ieſu Nazareno, qui fuit vir Propheta, poteas iu opere & ſermone, coram Deo & omni populo.

19. Vnd er ſprach zu jnen: Welches? Sie aber ſprachen zu jhm: Das von Jeſu von Nazareth / welcher war ein Prophet / mechtig von Thaten vnd Worten / für Gott vnd allem Volck.

20, Et quomodo eum tradiderunt ſummi ſacerdotes & principes noſtri, in damnationem mortis, & crucifixerunt eum.

20. Wie jn vnſere Hohenprieſter vnd Oberſten überantwortet haben / zum verdamniß deß Todtes / vnd gecreutziget.

21. Nos autem ſperabamus quia ipſe eſſet redempturus Iſraël: & nunc ſuper hæc omnia, --

21. Wir aber hoffeten er ſolte Jſrael erlöſen. Vnd über das alles / ...

iom hazzeh iom ſchelìſchi hu, meaſcher naaſu haélleh.	יוֹם הַזֶּה יוֹם שְׁלִישִׁי הוּא מֵאֲשֶׁר נַעֲשׂוּ הָאֵלֶּה׃	τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο.
22. *Vegam mikzath hannaſchim mimmennu hecherídu othánu, aſcher hiſchkimu kabbóker el hackáfer.*	22 וְגַם מִקְצָת הַנָּשִׁים מִמֶּנּוּ הֶחֱרִידוּ אוֹתָנוּ אֲשֶׁר הִשְׁכִּימוּ בַּבֹּקֶר אֶל־הַקָּבֶר׃	22. Ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὄρθριαι ἐπὶ τὸ μνημεῖον.
23. *Velo mazeu eth gevijatho, vbau lemor, ki mareh hammalachim rau aſcher ameru, ki-chai hu.*	23 וְלֹא מָצְאוּ אֶת־גְּוִיָּתוֹ וּבָאוּ לֵאמֹר כִּי מַרְאֵה הַמַּלְאָכִים רָאוּ אֲשֶׁר אָמְרוּ כִּי חַי הוּא׃	23. Καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον, λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν.
24. *Vaijelechu anaſchim mimménnu el hackéfer, vayimzeu chen, caaſcher ameru hannaſchim, veotho lo rau.*	24 וַיֵּלְכוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ אֶל־הַקֶּבֶר וַיִּמְצְאוּ כֵּן כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ הַנָּשִׁים וְאוֹתוֹ לֹא רָאוּ׃	24. Καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτω, καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον.
25. *Vehu amar aleihem, hackeſilim, vcheſedei leſaf, lehaamin bechullam aſcher dibberu hanneſiim.*	25 וְהוּא אָמַר אֲלֵיהֶם הַכְּסִילִים וּכְבֵדֵי לֵבָב לְהַאֲמִין בְּכֻלָּם אֲשֶׁר דִּבְּרוּ הַנְּבִיאִים׃	25. Καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς, ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ, τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται.

tertia dies eſt hodie, quod hæc eſt facta ſunt.	iſt heut der dritte tag/ das ſolches geſchehen iſt.
22. Sed & mulieres quędam ex noſtris, terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum.	22. Auch haben vns erſchrecket etliche Weiber der vnſern / die ſind frůe bey dem Grabe geweſen.
23. Et non invento corpore eius, venerunt, dicentes, ſe etiam viſionem angelorum vidiſſe, qui dicunt eum vivere.	23. Haben ſeinen Leib nicht funden / kom̃en vnd ſagen/ ſie haben ein Geſichte der Engel geſehen.
24. Et abierunt quidam ex noſtris ad monumentum, & ita invenerunt ſicut mulieres dixerunt, ipſum verò non invenerunt.	24. Vnd etliche vnter vns giengen hin zum Grabe / vnd fundens alſo / wie die Weiber ſagten/aber jn funden ſie nicht.
25. Et ipſe dixit ad eos: O ſtulti, & tardi corde, ad credendum in omnib' quæ locuti ſunt Prophetæ?	25. Vnd er ſprach zu jnen: O jhr Thoren vnd treges hertzen/zu glauben alle dem/ daß die Propheten geredt haben.

26. Halo hiztharech hammaſchiach leunnoth, Velabo lichfodo.

27. Vaijáchel mimmoſcheh, Vmickol hannebijm, Vaijebaer lahem eth col hackethuſim aláif.

28. Vaijikreſu el hatthirah aſcher halechu ſchámmah Vehu hifttcham lelechto hólah.

29. Vaijifzeru bo lemor, odedah na ittánu, ki haiah éref, Venatha haijom, Vaijaſo bammalon lalin ittam.

30. Vaijehi beſchifthe ittam, Vaijckach eth hallechem, Vaiefárech Vaijiſchbor, Vaijitten lahem.

31. Vaijiphkechu eineihem, Vaijedeu otho, Vehu halach meeineihem.

26 הֲלֹא הִצְטָרֵךְ הַמָּשִׁיחַ לְעַנּוֹת וְלָבוֹא לִכְבוֹדוֹ׃

27 וַיָּחֶל מִמֹּשֶׁה וּמִכֹּל הַנְּבִיאִים וַיְבָאֵר לָהֶם אֶת־כָּל־הַכְּתוּבִים עָלָיו׃

28 וַיִּקְרְבוּ אֶל־הַטִּירָה אֲשֶׁר הָלְכוּ שָׁמָּה וְהוּא הִבְטִיחָם לְלֶכְתּוֹ ה הָלְאָה׃

29 וַיִּבְצְרוּ בוֹ לֵאמֹר עוֹדְדָה נָּא אִתָּנוּ כִּי הָיָה עֶרֶב וְנָטָה הַיּוֹם וַיָּבוֹא בַמָּלוֹן לָלִין אִתָּם

30 וַיְהִי בְּשִׁבְתּוֹ אִתָּם וַיִּקַּח אֶת־הַלֶּחֶם וַיְבָרֵךְ וַיִּשְׁבֹּר וַיִּתֵּן ל לָהֶם׃

31 וַיִּפָּקְחוּ עֵינֵיהֶם וַיֵּדְעוּ אוֹתוֹ וְהוּא הָלַךְ מֵעֵינֵיהֶם׃

26. Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ.

27. Καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διηρμήνευεν αὐτοῖς, ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ.

28. Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορρώτερω πορεύεσθαι.

29. Καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν, λέγοντες, μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶ, καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα· καὶ εἰσῆλθε τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς.

30. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς.

31. Αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν.

26. Nónne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam?	26. Muſte nicht Chriſtus ſolches leiden/ vnd zu ſeiner Herrligkeit eingehen?
27. Et incipiens à Moyſe & omnibus Prophetis, interpretabatur illis, in omnibus ſcripturis, quæ de ipſo erant.	27 Vnnd fieng an von Moſe vnnd allen Propheten/ vnnd legete jhnen alle Schrifft auß/ die von jhm geſagt waren.
28. Et appropinquaverunt caſtello quo ibant, & ipſe ſe finxit longiùs ire.	28 Vnd ſie kamen nahe zum Flecken/ da ſie hingiengen. Vnd er ſtellet ſich/ als wolt er fürder gehen.
29. Et coëgerunt illum, dicentes, Mane nobiſcum, quoniam adveſperaſcit, & inclinata eſt iam dies. Et intravit cum illis.	29. Vnd ſie nötigeten jn/ vnnd ſprachen: Bleib bey vns/ denn es wil abend werden/ vnd der Tag hat ſich geneiget/ Vnd er gieng hinein bey jhnen zu bleiben.
30. Et factum eſt, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit ac fregit, & porrigebat illis.	30. Vnd es geſchach/ da er mit jhnen zu Tiſche ſaß/ nam er das Brodt/ dancket/ brachs/ vnd gabs jnen.
31. Et aperti ſunt oculi eorum, & cognoverunt eum: & ipſe evanuit ex oculis eorum.	31. Da worden jhre augen geöffnet/ vnd erkenneten jn. Vnnd er verſchwandt für jhnen.

32. Vaÿómeru iſch el reéhu, halo boer haiah leſaſénu, bekirbénu, caaſcher dibber aléinu baddárech, Vecaaſcher baer lánu eth hacketaſim.

32 ויאמרו איש אל־
רעהו הלא בער היה
לבבנו בקרבנו כאשר
דבר אלינו בדרך ו
וכאשר באר לנו את
הכתבים :

32. Καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους, οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;

33. Vaïjakúmu bah beſchaah, Vaijaſchúſu jeruſchaláimah, Vaijimzeu eth aſchtei aſar, Vaaſcher ittam nikbalim iáchad.

33 ויקומו בה בשעה
וישובו ירושלימה ו
וימצאו את־עשתי
עשר ואשר אתם ב
בקהלים יחד :

33. Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον συνηθροισμένους τοὺς ἕνδεκα, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς.

34. Haomerim ki beemeth kam headon, Venirah leſchimon.

34 האמרים כי ב
באמת קם האדון
ונראה לשמעון :

34. Λέγοντας, ὅτι ἠγέρθη ὁ κύριος ὄντως, καὶ ὤφθη Σίμωνι.

35. Vehemmah ſipperu eth aſcher karah lahem baddárech, Veeich noda lahem beſchiſiath halláchem.

35 והמה ספרו את
אשר קרה להם בדרך
ואיך נודע להם ב
בשברת הלחם :

35. Καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

BEIOM III. Lappéſach, Iggéreth lepoolei haſſchelichim. Cap. 13.

ביום ג׳ לפסח
אגרת לפעלי
השלחים יג׳ :

ΤΗ Γ'. ΤΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΩΝ. Ἐπιστολὴ πράξεως Ἀποστόλων. ΚΕΦ. ιγ'.

32. Et dixerunt adinvicem, Nónne cor noſtrum ardens erant in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis ſcripturas?

33. Et ſurgentes eadem hora, regreſsi ſunt in Ieruſalem: & invenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum illis erant.

34. Dicente Quod ſurrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.

35. Et ipſi narrabant quæ geſta erant in via: & quomodo cognoverunt eum in fractione panis.

32. Vnd ſie ſprachen vnter einander: Brañte nicht vnſer hertz in vns/ da er mit vns redet auff dem Wege/ als er vns die Schrifft öffnet.

33. Vnnd ſie ſtunden auff zu derſelbigen Stunde/ kehreten wider gen Jeruſalem/ vnnd funden da die Eilffe verſammlet/ vnnd die bey jhnen waren.

34. Welche ſprachen: Der HErr iſt warhafftig aufferſtanden/ vnd Simoni erſchienen.

35. Vnd ſie erzehleten jnen/ was auff dem Wege geſchehen war/ vnd wie er von jnen erkandt were/ an dem/ da er das Brodt brach.

FERIA TERTIA Paſchæ.

EPISTOLA Actor. cap. 13.

Am Oſterdinſtage.

Epiſtel/ Actorum am 13. Capitel.

Cap. 13.

HAanaſchim achim, benei dorath Afraham, vaaſcher bachem jirei jehovah, lachem defar jeſchuáh hazzoth niſchlach.

י״ג

הָאֲנָשִׁים אַחִים בְּנֵי דוֹרַת אַבְרָהָם וַאֲשֶׁר בָּכֶם יִרְאֵי יְהוָֹה לָכֶם דְּבַר יְשׁוּעָה הַזֹּאת נִשְׁלָח׃

ΚΕΦ. ιγʹ.

ΑΝδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους Ἀβραάμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεόν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη.

27. Vaaſcher joſchefim biruſchaláijm, vneſieihem ſchaggegu bo, veeth kolot hanneſiim aſcher bechol ſchabbattoth nikráu, bedinam milléu.

27 וַאֲשֶׁר יוֹשְׁבִים בִּירוּשָׁלַיִם וּנְשִׂיאֵיהֶם שָׁגְגוּ בוֹ וְאֶת־קוֹלוֹת הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בְּכָל־שַׁבָּתוֹת נִקְרָאוּ בְּדִינָם מִלְאוּ׃

27. Οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν, τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας, κρίναντες ἐπλήρωσαν.

28. Veaph ki miſchpath mávueth einá mazeu bo, vaijſchalu mippilathus lehokiénnu.

28 וְאַף כִּי מִשְׁפַּט מָוֶת אֵינָם מָצְאוּ בוֹ וַיִּשְׁאֲלוּ מִפִּילָטוֹס לְהוֹקִיעֶנּוּ׃

28. Καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες, ᾐτήσαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν.

29. Vecaaſcher collu col haddefarim hannichtaſim aláif, vaijoridúhu minhaez, vaijeſimúhu el hackáfer.

29 וְכַאֲשֶׁר כִּלּוּ כָּל־הַדְּבָרִים הַנִּכְתָּבִים עָלָיו וַיּוֹרִידוּהוּ מִן־הָעֵץ וַיָּשִׂימוּהוּ אֶל־הַקָּבֶר׃

29. Ὡς δὲ ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἔθηκαν εἰς μνημεῖον.

Cap. 13.

VIri fratres, filii generis Abrahã, & qui in vobis timent Deum, vobis verbum ſalutis huius miſſum eſt.

27. Qui enim habitant Ieruſalem, & principes eius hunc ignorantes, & voces prophetarum, quæ per omne Sabbatium leguntur, iudicantes impleverunt.

28. Et nullam cauſam mortis invenientes in eo, petierunt à Pilato, vt interficerent eum.

29. Cumq́ue conſumaſſent omnia, quæ de eo ſcripta erant, deponentes eum de ligno, poſuerunt in monumento.

Am 13. Cap.

JHr Männer lieben Brůder / jhr Kinder deß Geſchlechts Abraham / vnnd die vnter euch GOtt förchten / Euch iſt das Wort diſes Heyls geſandt.

27. Denn die zu Jeruſalem wohnen / vnd jre Oberſten / dieweil ſie diſen nicht kenneten / noch die ſtimme der Propheten (welche auff alle Sabbather geleſen werden) haben ſie dieſelbigen mit jrem vrtheilen erfüllet.

28. Vnd wiewol ſie keine vrſache deß Todtes an jhm funden / baten ſie doch Pilatum jn zu tödten.

29. Vnd als ſie alles vollendet hatten / was von jhm geſchrieben iſt / namen ſie jn von dem Holtz / vnd legten jhn in ein Grab.

30. *Velohim hekiménnu mimmethim.*	30 ואלהים הקימנו ממתים׃	30. Ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.
31. *Hannirah beiámim rabbim, laaſcher alu immo miggalil jeruſchaláimah, aſcher eidim hemmah el haam.*	31 הנראה בימים רבים לאשר עלו עמו מגליל ירושלימה אשר עדים המה אל־העם׃	31. Ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰς ἱερουσαλὴμ, οἵτινές εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν.
32. *Vaanáchanu meſaſſerim ethchē eth hammaamar hanneemar laafothéinu.*	32 ואנחנו מבשרים אתכם את המאמר הנאמר לאבותינו׃	32. Καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην.
33. *Ki Elohim mille otho lánu liſneihem, bahakimo eth jeſchúa, kemo bemizmor haſſcheni catuff, Beni attah ani haijom jelidticha.*	33 כי אלהים מלא אותו לנו לבניהם בהקימו את־ישוע כמו במזמור השני כתוב בני אתה אני היום ילדתיך׃	33. Ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν, ἀναστήσας ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.

BEIOM III. Lappéſach. Beſorah Chephi Lucas:	ביום ג׳ לפסח׃ בשורת כפי לוקס׃	ΤΗ Γ΄. ΤΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΩΝ. Beſorah chephi Lucas.
Cap. 24.	כ״ד	ΚΕΦΑΛ. κδ΄.

30. Deus verò ſuſcitavit eũ à mortuis tertia die.

30. Aber GOtt hat jhn aufferweckt von den Todten.

31. Qui viſus eſt per dies multos, his, qui ſimul aſcẽderant cum eo de Galilæa in Ieruſalem, qui uſq; nunc ſunt teſtes eius ad plebem.

31. Vnd er iſt erſchienen viel tage/ denen / die mit jm hinauff von Galilea gen Jeruſalem gegangen waren / welche ſind ſeine Zeugen an das Volck.

23. Et nos vobis annuntiamus eam quæ ad patres noſtros repromiſsio facta eſt.

32. Vnd wir auch verkündigen euch die verheiſſung/ die zu vnſern Vätern geſchehen iſt.

33. Quoniã hanc Deus adimplevit filiis illorum nobis, reſuſcitans Ieſum, ſicut & in Pſalmo ſecundo ſcriptum eſt, Filius meus es tu: ego hodie genui te.

33. Daß derſelbige GOtt vns / jhren Kindern / erfület hat/ inn dem / daß er Jeſum aufferwecket hat. Wie denn im (andern) Pſalm geſchrieben ſtehet: Du biſt mein Sohn / heute hab ich dich gezeuget.

FERIA TERTIA Paſchæ.

Am Oſterdinſtage.

Evangelium Lucæ 24.

Evangelium Lucæ am 24. Capitel.

Cap. 24.

כ ד

Κεφ. κδ´.

V Bedabberam eth haélleh, Vehu jeſchúa kam betochā, Vaijomer Eleihem, ſchalom lachem.

ו בְּדַבְּרָם אֶת־
הָאֵלֶּה וְהוּא
יֵשׁוּעַ קָב
בְּתוֹכָם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
שָׁלוֹם לָכֶם׃

ΤΑῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων, καὶ αὐτὸς ὁ ἰησοῦς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, εἰρήνη ἡμῖν.

37. Vaijecharedu Vaijibbahalu, choſchebim lirotham eth rúach.

37 וַיֶּחֶרְדוּ וַיִּבָּהֲלוּ
חוֹשְׁבִים לִרְאוֹתָם אֶת
רוּחַ׃

37. Πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν.

38. Vaijómer a'eihem, mah tibbahalu, Velammah machaſchafoth oloth belibbotheichem.

38 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מַה
תִּבָּהֲלוּ וְלָמָּה מ
מַחֲשָׁבוֹת עוֹלוֹת ב
בִּלְבוֹתֵיכֶם׃

38. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί τεταραγμένοι ἐστὲ, καὶ διατί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

39. Reu eth iadai, Veeth raglai, ki beemeth anj hoveh, haggiu hamiſchu ki lerúach ein lah baſar Vaazamijm, kemo roim attem ki li hemmah.

30 רְאוּ אֶת יָדַי וְאֶת
רַגְלַי כִּי בֶּאֱמֶת אֲנִי
הֹוֶה הַגִּיעוּ הַמִּישׁוּ כִּי
לְרוּחַ אֵין לָהּ בָּשָׂר
וַעֲצָמִים כְּמוֹ רֹאִים
אַתֶּם כִּי לִי הֵמָּה׃

30. Ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου· ὅτι αὐτὸς ἐγώ εἰμι. ψηλαφήσατέ με, καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.

40. Vbedabbero eth haélleh, Vaijar otham eth iadáim Veeth ragláim.

40 וּבְדַבְּרוֹ אֶת־הָאֵלֶּה
וַיַּרְא אוֹתָם אֶת־יָדַיִם
וְאֶת־רַגְלַיִם׃

40. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.

Cap. 24.

DVm autem hæc loquuntur, ſtetit Ieſus in medio eorum, & dicit eis, Pax vobis: (ego ſum, nolite timere.)

Am 24. Capitel.

DA ſie aber davon redeten / tratt Er ſelbſt JEſus mitten vnter ſie / vnnd ſprach: Friede ſey mit euch.

37. Conturbati verò & conterriti, exiſtimabant ſe ſpiritum videre.

37. Sie erſchracken aber vnd forchten ſich / meineten ſie ſehen einen Geiſt.

38. Et dixit eis, quid turbati eſtis, & cogitationes aſcendunt in corda veſtra.

38. Vnd er ſprach zu jnen: Was ſeyt jhr erſchrocken? Vnnd warumb kommen ſolche Gedancken inn ewer Hertz?

39. Videte manus meas, & pedes, quia ego ipſe ſum, palpate, & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere.

39. Sehet meine Hände vnd meine Füſſe / ich bins ſelber / fühlet mich vnnd ſehet / deñ ein Geiſt hat nicht Fleiſch vnnd Bein / wie jhr ſehet / das ich habe.

40. Et cùm hoc dixiſſet, oſtendit eis manus & pedes.

40. Vnd da er das ſaget / zeiget er jhnen Hände vnd Füſſe.

41. *Vbeodam lo maaminim, miſſimchah gedolah, vmittammehim, vaÿómer alethem, haieſch lachē mah ochelpoh.*

41 וּבְעוֹדָם לֹא
מַאֲמִינִים מִשִּׂמְחָה
גְדוֹלָה׃ וּמִתַּמְּהִים ו
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הֲיֶשׁ־
לָכֶם מַה אֹכֶל פֹּה׃

41. Ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν, ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς, Ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε;

42. *Vaÿittenu lo path bag eſch dag vdefaſch nópheth zuphim.*

42 וַיִּתְּנוּ לוֹ פַּת־בַּג
אֵשְׁדָּג וּדְבַשׁ נֹפֶת צ
צוּפִים׃

42. Οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος, καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου.

43. *Vaÿickach liphneichem vaÿochal.*

43 וַיִּקַּח לִפְנֵיהֶם
וַיֹּאכַל׃

43. Καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

44. *Vaÿómer aleihem, elleh haddebarim aſcher dibbárti aleichem beodénnj haÿthi immachem, ki zarich lehimmale eth col aſcher nichtafoth bethorath Moſcheh, bannefiim, vbithillim, alaj.*

44 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם בְּעוֹדֶנִּי
הָיִיתִי עִמָּכֶם כִּי צָרִיךְ
לְהִמָּלֵא אֶת־כָּל־
אֲשֶׁר נִכְתָּבוֹת בְּתוֹרַת
מֹשֶׁה בַּנְּבִיאִים ו
וּבִתְהִלִּים עָלָי׃

44. Εἶπε δὲ αὐτοῖς, οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως, καὶ προφήταις, καὶ ψαλμοῖς, περὶ ἐμοῦ.

45. *Az pathar lahem eth tefunah, lehaſin eth hacketaſim.*

45 אָז פָּתַר לָהֶם
אֶת תְּבוּנָה לְהָבִין
אֶת־הַכְּתָבִים׃

45. Τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς.

41. Adhuc autem illis non credentibus, & mirantibus præ gaudio, dixit, Habetis hìc aliquid quod manducetur?	41. Da ſie aber noch nicht glaubeten vor frewden/ vnd ſich verwunderten/ ſprach er zu jhnen: Habt jhr hie etwas zu eſſen?
42. At illi obtulerunt ei partem piſcis aſsi, & favum mellis.	42. Vnd ſie legten jm für/ ein ſtück vom gebratenen Fiſch/ vnd Honigſeims.
43. Et accipiens manducavit coram eis.	43. Vnd er nams/ vnd aß für jhnen.
44. Et dixit ad eos, Hæc ſunt verba, quæ locutus ſum ad vos, cùm adhuc eſſem vobiſcum, quoniam neceſſe eſt impleri omnia, quæ ſcripta ſunt, in lege Moyſi, & Prophetis, & Pſalmis, de me.	44. Er aber ſprach zu jnen: Das ſind die Reden/ die ich zu euch ſaget/ da ich noch bey euch war/ Denn es muß alles erfüllet werden/ was von mir geſchrieben iſt/ im Geſetz Moſi/ in den Propheten/ vnd in Pſalmen.
45. Tunc aperuit illis ſenſum, ut intelligerent ſcripturas.	45. Da öffnet er jhnen das Verſtändniß/ daß ſie die Schrifft verſtunden.

45. *Vaijómer lahem, ki coh nichtaf, Vechen Zarich leunnoth hammaſchîach, Velakum mimmethim bejom ſcheliſchi.*

46 וַיֹּאמֶר לָהֶם כִּי כֹה נִכְתָּב וְכֵן צָרִיךְ לְעַנּוֹת הַמָּשִׁיחַ וְלָקוּם מִמֵּתִים בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי׃

46. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οὕτω γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ.

46. *Vlehickare biſchmo eth hatteſchufah Vſelichath chathaim bechol haggoïjm Vlehachel miruſchalaim.*

47 וּלְהִקָּרֵא בִּשְׁמוֹ אֶת הַתְּשׁוּבָה וּסְלִיחַת חֲטָאִים בְּכָל־הַגּוֹיִם וּלְהָחֵל מִירוּשָׁלִַם׃

47. Καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλήμ.

BESCHABbath I. Acharei chag happáſach, Iggéreth I. Le jochanan.

בְּשַׁבַּת א׳ אַחֲרֵי חַג הַפֶּסַח אִגֶּרֶת א׳ לְיוֹחָנָן׃

ΤΗ ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τοῦ Πάσχα, Ἐπιστολὴ Α. Ἰωάννου.

Cap. 5.

KI col aſcher nolad meelohim gafar al haolam, Vehannézach haggofer al haolam hi emunaténu.

כִּי כָּל־אֲשֶׁר נוֹלַד מֵאֱלֹהִים גָּבַר עַל־הָעוֹלָם וְהַנֶּצַח הַגּוֹבֵר עַל־הָעוֹלָם הִיא אֱמוּנָתֵנוּ׃

ΚΕΦΑΛ. ε΄.

ΟΤι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ, νικᾷ τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν.

46. Et dixit eis, Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtũ pati, & reſurgere à mortuis tertia die.

46. Vnd er ſprach zu jnen: Alſo iſts geſchrieben / vnd alſo muſte Chriſtus leiden / vnnd aufferſtehen von den Todten am dritten tage.

47. Et prædicari in nomine eius, pœnitentiã & remiſsionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ieroſolyma.

47. Vnd predigen laſſen in ſeinem Namen / Buſſe vnnd vergebung der Sünden / vnter allen Völckern / vnnd anheben zu Jeruſalem.

DOMINICA prima, poſt Paſcha, Quaſimodogeniti.

Am I. Sontag nach Oſtern / Quaſimodogeniti.

EPISTOLA 1. Iohan. 5.

Epiſtel / in der erſten Johannis am 5. Cap.

QVOniam omne ꝙ natum eſt ex Deo: vincit mundum, & hæc eſt victoria quæ vincit mundum: fides noſtra.

DENN alles was von Gott geborn iſt / überwindet die Welt / vnd vnſer Glaube iſt der ſieg / der die Welt überwunden hat.

5. *Mi Zeh hu haggofer al haolam, halo hămaamin ki jeſchúa ben Elohim hu.*

5 מִי־זֶה הוּא הַגּוֹבֵר עַל־הָעוֹלָם הֲלֹא הַמַּאֲמִין כִּי־יֵשׁוּעַ בֶּן־אֱלֹהִים הוּא׃

5. Τίς ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ;

6. *Zeh hu habba bemáim Verúach, Vedam, jeſchúa hammaſchiach, einénnu bemáim leſaddo, ki im bammáim Vbaddā, Veharúach meidah, ki hammaſchiach, emeth hu.*

6 זֶה הוּא הַבָּא בְמַיִם (וְרוּחַ) וָדָם יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ אֵינֶנּוּ בְמַיִם לְבַדּוֹ כִּי אִם בַּמַּיִם וּבַדָּם וְהָרוּחַ מְעִידָה (כִּי־הַמָּשִׁיחַ) אֱמֶת הוּא׃

6. Οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι᾽ ὕδατος (καὶ πνεύματος) καὶ αἵματος, ἰησοῦς ὁ χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ὕδατι καὶ τῷ αἵματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν, ὅτι (ὁ χριστὸς) ἐστὶν ἡ ἀλήθεια.

7. *Ki ſchelaſchah houim hammeidim baſchamáim, haaf, haddafar, Verúach hackódeſch, Vſcheloſchah haélleh, echath hémmah.*

7 (כִּי־שְׁלוֹשָׁה הוֹיִם הַמְּעִידִים בַּשָּׁמַיִם הָאָב הַדָּבָר וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּשְׁלוֹשָׁה הָאֵלֶּה אַחַת הֵמָּה׃)

7. Ὅτι τρεῖς εἰσι οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ πατὴρ, καὶ ὁ λόγος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσι.

8. *Veſchaloſch hovoth hammeïdoth baárez, harúach, Vehammáim, Vehaddā, Veſchaloſch haélleh leechath hénnah.*

8 וְשָׁלוֹשׁ הוֹוֹת הַמְּעִידוֹת בָּאָרֶץ הָרוּחַ וְהַמַּיִם וְהַדָּם וְשָׁלוֹשׁ הָאֵלֶּה לְאַחַת הֵנָּה׃

8. Καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες, ἐν τῇ γῇ, τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα· καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν.

5. Quis eſt, qui vincit mundum, niſi qui credit quoniam Ieſus eſt filius Dei?	5. Wer iſt aber der die Welt überwindet / ohn der da glaubet / daß Jeſus Gottes Sohn iſt.
6. Hic eſt qui venit per aquam, (Spiritum) & ſanguinem, Iesvs Chriſtus: non in aqua ſolùm, ſed in aqua & ſanguine. Et Spiritus eſt qui teſtificatur, quoniam (Chriſtus) eſt veritas.	6. Diſer iſts / der da kompt mit Waſſer (Geiſt) vnnd Blut / JEſus Chriſtus / nicht mit Waſſer alleine / ſondern mit Waſſer vnnd Blut. Vnd der Geiſt iſts / der da zeuget / daß (Chriſtus) Warheit iſt.
7. Quoniam tres ſunt qui teſtimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus: & hi tres vnum ſunt.	7. (Denn dreye ſind die da zeugen im Himmel / der Vater / das Wort / vnd der heilige Geiſt / vnd diſe drey ſind eins.)
8. Et tres ſunt qui teſtimonium dant in terra: Spiritus, aqua, & ſanguis: & hi tres, unum ſunt.	8. Vnnd dreye ſind die da zeugen auff Erden / der Geiſt / vnd das Waſſer / vn̄ das Blut. Vnd die drey ſind beyſammen.

9. Im eth eduth benei adã nickach, Eduth Elohim gedolah hi mimmennah; ki zoth hi eduth Elohim aſcher haidénnah al beno.

9 אם את־עדות בני
אדם נקח עדות
אלהים גדולה היא
ממנה כי־זאת היא
עדות אלהים אשר
העידה על־בנו׃

9. Εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐστίν· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ, ἣν μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

10. Hammaamin beben Elohim, ieſch lo haeduth benaphſcho.

10 המאמין בבן־
אלהים יש־לו ה
העדות בנפשו׃

10. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν ἑαυτῷ.

BESCHABbath I. Acharei chag happâſach.

Beſorah Chephi Iochanan.

Cap. 20.

V*Aijehi éref baijom hahu, beechad baſſchabbath, Vebaſſchearim, aſcher schã nikhalu hattalmîdim mippenei jirath haiiehudim*

בשבת א׳ אחרי
חג הפסח׃
בשורה כפי יוחנן׃
כ׳

ויהי ערב ביום
ההוא באחד
בשבת והשערים א
אשר שם נקהלו ה
התלמידים על־יראת
היהודים —

ΤΗ ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤὰ τὸ Πάσχα.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ ἰωάννην.

ΚΕΦ. κ΄.

Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων, —

9. Si teſtimonium hominum accipimus: teſtimonium Dei mai⁹ eſt, quoniam hoc eſt teſtimonium Dei, quo teſtificatus eſt de Filio ſuo.

9. So wir der Menſchen zeugniß annemmen / ſo iſt GOttes zeugniß gröſſer / denn GOttes Zeugniß iſt das / daß er gezeugt hat von ſeinem Sohn.

10. Qui credit in Filium Dei, habet teſtimonium Dei in ſe ipſo.

10. Wer da glaubet an den Sohn Gottes / der hat ſolch zeugniß bey jhm.

DOMINICA prima, poſt Paſcha, Quaſimodogeniti.

Am I. Sontag nach Oſtern / Quaſimodogeniti.

Evangelium Iohan. 20.

Evangelium Johannis am 20. Capitel.

CVm ergo ſerò eſſet die illo, una ſabbathorum, & fores eſſent clauſæ, ubi erant diſcipuli congregati, propter metum Iudæorum: —

AM Abend aber deſſelbigen Sabbaths / da die Jünger verſammlet / und die Thüren verſchloſſen waren / auß forcht für den Jüden / ...

ſegurim hémmah; Vaijaſo jeſchúa, Vai jakom bethocham, Vaijomer lahē, ſchalom lachem.

סְגוּרִים הֵמָּה וַיָּבוֹא
יֵשׁוּעַ וַיָּקָם בְּתוֹכָם
וַיֹּאמֶר לָהֶם שָׁלוֹם
לָכֶם׃

ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν.

20\. *Vbeomro eth Zoth, hirah othā eth jadáim Veeth ziddatho, Vaijiſmechu hattalmidim, birotham eth headon.*

20 וּבְאָמְרוֹ אֶת זֹאת
הֶרְאָה אוֹתָם אֶת
יָדַיִם וְאֶת־צִדָּתוֹ ו
וַיִּשְׂמְחוּ הַתַּלְמִידִים
בִּרְאוֹתָם אֶת־הָאָדוֹן׃

20\. Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον.

21\. *Vaijoſeph jeſchúa Vajiómer lahem, ſchalom lachē, caaſcher ſchelacháni haaf, cáchah anj ſcholéach ethehem.*

21 וַיּוֹסֶף יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר
לָהֶם שָׁלוֹם לָכֶם
כַּאֲשֶׁר שְׁלָחַנִי הָאָב
כָּכָה אֲנִי שׁוֹלֵחַ אֶתְכֶם׃

21\. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς.

22\. *Vbeomro eth Zoth, Vaijaphiach bahem, Vaijomer aleihem, kechu eth rúach hackódeſch.*

22 וּבְאָמְרוֹ אֶת זֹאת
וַיָּפַח בָּהֶם וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם קְחוּ אֶת־רוּחַ
הַקֹּדֶשׁ׃

22\. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς. λάβετε πνεῦμα ἅγιον.

23\. *Col haanaſchim aſcher tiſſu lahem eth chattotam, tinnasénah lahem, Vaaſcher tizzóru tinnazérnah.*

23 כָּל־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר
תִּשְׂאוּ לָהֶם אֶת־
חַטֹּאתָם תִּנָּשֶׂאנָה ל
לָהֶם וַאֲשֶׁר תַּעַצְרוּ
תֵּעָצַרְנָה׃

23\. Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.

venit Ieſus, & ſtetit in medio, & dicit eis, Pax vobis.	kam Jeſus / vnd tratt mitten ein/vnd ſpricht zu jnen: Friede ſey mit euch.
20. Et cum hoc dixiſſet, oſtendit eis manus & latus. Gauiſi ſunt ergo diſcipuli viſo Domino.	20. Vnd als er das ſaget/ zeiget er jhnen die Hände/ vnd ſeine ſeite. Da wurden ſie fro / daß ſie den HErrn ſahen.
21. Dixit ergo eis iterum, Pax vobis. Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.	21. Da ſprach Jeſus abermal zu jnen: Friede ſey mit euch. Gleich wie mich der Vater geſandt hat/ſo ſende ich euch.
22. Hoc cùm dixiſſet, inſufflavit, & dicit eis, Accipite Spiritum ſanctum.	22. Vnd da er das ſaget/ bließ er ſie an/ vnd ſpricht zu jhnen: Nemet hin den heiligen Geiſt.
23. Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis retenta ſunt.	23. Welchen jr die Sünde erlaſſet / den ſind ſie erlaſſen / vnnd welchen jhr ſie behaltet / den ſind ſie behalten.

24. Vethomah, echad miſſcheneim aſar hanneemar thoam, lo haiah ittam, caaſcher ba jeſchúa.

25. Vaijomeru lo hattalmidim haacherim, rainu eth adanéinu, Vehu ámar a'eihem, im lo ereh beiadáif éth kézeph hajetedoth, Veeſchlach eth ezbai bekézeph haietedoth, Veeſchlach eth jadi beziddo; lo aamin.

26. Ve acharei iamim ſchemonah od haiu tahnidaiſ penimah Vethomah ittam, Vaijaſo jeſchúa, Vſchearim ſegurim, Vaijakom bethocham, Vaijómer ſchalom lachem.

24 וְתוֹמָה אֶחָד מִשְּׁנֵים
עָשָׂר הַנֶּאֱמַר תּוֹאַם
לֹא הָיָה אִתָּם כַּאֲשֶׁר
בָּא יֵשׁוּעַ ׃

25 וַיֹּאמְרוּ לוֹ ה
הַתַּלְמִידִים הָאֲחֵרִים
רָאִינוּ אֶת אֲדֹנֵינוּ
וְהוּא אָמַר אֲלֵיהֶם אִם
לֹא אֶרְאֶה בְּיָדָיו אֶת־
קֶצֶף הַיְתֵדוֹת וְאֶשְׁלַח
אֶת־־אֶצְבָּעִי בְּקֶצֶב
הַיְתֵדוֹת וְאֶשְׁלַח אֶת־
יָדִי בְּצִדּוֹ לֹא א
אַאֲמִין ׃

26 וְאַחֲרֵי יָמִים ש
שְׁמוֹנָה עוֹד הָיוּ ת
הַתַּלְמִידָיו בִּפְנִימָה ו
וְתוֹמָה אִתָּם וַיָּבוֹא
יֵשׁוּעַ וּשְׁעָרִים סְגוּרִים
וַיָּקָם בְּתוֹכָם וַיֹּאמֶר
שָׁלוֹם לָכֶם ׃

24. Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ ἰησοῦς.

25. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ, ἑωράκαμεν τὸν κύριον· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

26. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ, πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν· ἔρχεται ὁ ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν.

24. Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Ieſus.

24. Thomas aber der Zwölfften einer / der da heiſſet Zwilling / war nicht bey jhnen da Jeſus kam.

25. Dixerunt ergo ei alii diſcipuli. Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis, Niſi videro in manibus eius fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus eius: non credam.

25. Da ſagten die andern Jünger zu jhm: Wir haben den HERRn geſehen. Er aber ſprach zu jhnen: Es ſey denn / daß ich in ſeinen Händen ſehe die Nägelmal / vnd lege meine Finger in die Nägelmal / vnnd lege meine Hand inn ſeine ſeiten / will ichs nicht glauben.

26. Et poſt dies octo, iterum erant diſcipuli eius intus: & Thomas cum eis. Venit IESVS ianuis clauſis, & ſtetit in medio, & dixit eis, Pax vobis.

26 Vnd über acht tage / waren abermal ſeine Jünger drinnen / vnnd Thomas mit jhnen. Kompt JEſus / da die Thür verſchloſſen war / vnd tritt mitten ein / vnd ſpricht: Friede ſey mit euch.

27. *Veaz amar lethomah, ſa eth ezbaacha happo, vree eth iadai, vneſa eth jadecha vſchelach el zid-dati, vaal tehi lo maamin, ki im Neeman.*

27 ואז אמר לתומה שא את אצבעך הפה וראה את ידי ונשא את־ידך ושלח אל־צדתי ואל תהי לא־מאמין כי אם נאמן׃

27. Εἶτα λέγει τῷ θωμᾷ, φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός.

28. *Vaijaan tomah vaijómer lo, haadonai velohai.*

28 ויען תומה ויאמר לו האדני ואלהי׃

28. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου.

29. *Omer lo jeſchúa, ki reitáni ma, vebeemánta; aſchrei aſcher einã roim vmaaminim.*

29 אומר לו ישוע כי־ראיתני (תומה) האמנת אשרי אשר אינם רואים ומאמינים׃

29. Λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι ἑώρακάς με Θωμᾶ, πεπίστευκας· Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

30. *Veaph ethoth gedoloth acheroth aſah jeſchúa liphnei talmjdáif aſcher lo nichteſu besépher bazzeh.*

30 ואף אותות גדולות אחרות עשה ישוע לפני תלמידיו אשר לא נכתבו בספר הזה׃

30. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

31. *Vehaélleh nichteſú, aſcher taaminu, ki jeſchúa hu hammaſchiach ben Elohim,* --

31 והאלה נכתבו אשר תאמינו כי ישוע הוא המשיח בן־אלהים

31. Ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι ὁ ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ---

27. Deinde

27. Deinde dicit Thomæ, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuum, & mitte in latus meum, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis.	27. Darnach ſpricht er zu Thoma: Reiche deine Finger her/ vnd ſihe meine hände/ vnd reiche deine Hand her/ vnnd lege ſie in meine Seiten/ vnd ſey nicht vnglaubig/ ſondern gläubig.
28. Reſpondit Thomas, & dixit ei, Dominus meus, & Deus meus.	28. Thomas antwortet/ vnd ſprach: Mein HErr/ vnd mein Gott.
29. Dicit ei Ieſus, Quia vidiſti me Thoma, crediſti: beati qui non viderunt & crediderunt.	29. Spricht Jeſus zu jm: Dieweil du mich geſehen haſt Thoma / ſo glaubeſt du / Selig ſind/ die nicht ſehen/vnd doch glauben.
30. Multa quidē & alia ſigna fecit Ieſus in conſpectu diſcipulorum ſuorum, quæ nō ſunt ſcripta in libro hoc.	30. Vnd viel andere Zeichen thet Jeſus für ſeinen Jüngern/ die nicht geſchrieben ſind in diſem Buch.
31. Hæc autem ſcripta ſunt, vt credatis, quia Ieſus eſt CHRISTVS filius Dei. ---	31. Diſe aber ſind geſchrieben / daß jhr glaubet/ Jeſus ſey Chriſt / der Sohn Gottes/ ....

Vaaſcher attem hā-maaminim biſchmo jihiu lachem chaijei olam.

וַאֲשֶׁר אַתֶּם הַמַּאֲמִינִים בִּשְׁמוֹ יִהְיוּ לָכֶם חַיֵּי עוֹלָם :

ἵνα πιςεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

BESCHABbath II. Acharei chag happáſach, Iggéreth I. lechephah.

בְּשַׁבָּת ב׳ אַחֲרֵי חַג הַפֶּסַח אִגֶּרֶת א׳ לְכֵיפָה :

ΤΗ Β΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὸ Πάσχα, Ἐπιςολὴ Α. τοῦ Πέτρου.

Cap. 2.

ב׳

Κεφ. β΄.

KI hammaſchiach Vnnah aléinu, Vehiſchir lánu demuth, aſcher nahaloch beikeſotaiſ.

כִּי הַמָּשִׁיחַ עָנָה עָלֵינוּ וְהִשְׁאִיר לָנוּ דְמוּת אֲשֶׁר נֵהָלֵךְ בְּעִקְּבוֹתָיו :

ΟΤι ὁ χριςὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ.

22. Aſcher lo aſah chamas, Velo nimzeah mirmah bephiſ.

22 אֲשֶׁר לֹא עָשָׂה חָמָס וְלֹא נִמְצְאָה מִרְמָה בְּפִיו :

22. Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ ςόματι αὐτοῦ.

23. Aſcher ki nigar ſchof lo gaar Vbevnnotho lo Zaam, ki im natan laſſchopheth zedek.

23 אֲשֶׁר כִּי נִגְעַר שׁוּב לֹא גָעַר וּבְעַנּוֹתוֹ לֹא זָעַם כִּי־נָתַן לְשׁוֹפֵט צֶדֶק :

23. Ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει· παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως.

& ut credentes, vitam habeatis in nomine eius.

vnd daß jr durch den glauben das Leben habet/ in ſeinem Namen.

DOMINICA ſecunda, poſt Paſcha, Miſericordiæ.

Am II. Sontag nach Oſtern/ Miſericordiæ.

EPISTOLA 1. Pet. 2.

Epiſtel/ in der erſten Petri am 2. Capitel.

IN hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis reliquens exemplum, ut ſequamini veſtigia eius.

DEnn dazu ſeyt jhr beruffen/ Sintemal auch CHriſtus gelidten hat für vns/ vnd vns ein Fürbild gelaſſen/ daß jhr ſolt nachfolgen ſeinen fußſtapffen.

22. Qui peccatum non fecit, nec inventus eſt dolus in ore eius.

22 Welcher keine ſünde gethan hat/ iſt auch kein betrug in ſeinem Munde erfunden.

23. Qui cùm malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur, non cōminabatur: tradebat autem iudicanti iuſtè.

23. Welcher nicht widerſchalt/ da er geſcholtē ward/ nicht drohet/ da er leid/ er ſtellet es aber dem heim/ der da recht richtet.

24. Ki eth chattoteinu hu ſafal biſsaro al haez, aſcher namuth lachathaim, venichieh lizdakah, vbachaſuratho nirpathem.

24 כִּי אֶת־חַטֹּאתֵינוּ
הוּא סָבַל בִּבְשָׂרוֹ עַל־
הָעֵץ אֲשֶׁר נָמוּת
לַחֲטָאִים וְנִחְיֶה ל
לַצְּדָקָה וּבַחֲבֻרָתוֹ ב
נִרְפֵּאתֶם׃

24. Ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον· ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι, τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἰάθητε.

25. Ki heÿthem cazzon toeh, vmeattah huſchaftem el haroeh vpekid naphſchoteichem.

25 כִּי־הֱיִיתֶם כַּצֹּאן
תּוֹעֶה וּמֵעַתָּה הוּשַׁבְתֶּם
אֶל־הָרוֹעֶה וּפְקִיד
נַפְשׁוֹתֵיכֶם׃

25. Ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα· ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα, καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

BESCHABBATH II. Acharei chag happáſach.

בְּשַׁבָּת ב׳ אַחֲרֵי
חַג הַפָּסַח׃

ΤΗ Β΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὸ Πάσχα.

Beſorah chephi Iochanan.

בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן׃

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ἰωάννην.

Cap. 10.

י׳

ΚΕΦΑΛ. ι΄.

ANi hu roeh hattoſ, Roeh toſ ſam eth naphſcho chaleph hazzon.

אֲנִי הוּא רוֹעֶה
הַטּוֹב רוֹעֶה
טוֹב שָׂם אֶת
נַפְשׁוֹ חֵלֶף הַצֹּאן׃

ΕΓώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων.

24. Qui peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum: ut peccatis mortui, iuſtitiæ vivamus, cuius livore ſanati eſtis.

24. Welcher vnſer ſünde ſelbs geopffert hat / an ſeinem Leibe / auff dem Holtz / auff daß wir der ſünde abgeſtorben / der Gerechtigkeit leben / durch welches Wunden jhr ſeyt heil worden.

25. Eratis enim ſicut oves errantes, ſed converſi eſtis nunc ad paſtorem & epiſcopum animarum veſtrarum.

25 Denn jhr waret wie die jrrende Schaaffe / aber jhr ſeydt nun bekehret / zu dem Hirten vnd Biſchoff ewerer Seelen.

Dominica ſecunda, poſt Paſcha. Miſericordiæ.

Am II. Sontag nach Oſtern / Miſericordiæ.

Evangelium Iohan. 10.

Evangelium Johannis am 10. Capitel.

EGo ſum paſtor bonus. Bonus paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis.

JCH bin ein guter Hirte. Ein guter Hirte leſſet ſein Leben für die Schaaffe.

12. Vehaſſachir vaaſcher einénnu roeh, aſcher lo haiu lo hazzon, im jireh eth hazzeef ki ba, veiaazof eth hazzon; vejiſrach vehazzeef jithroph otham, viphazzer eth hazzon.

12 וְהַשָּׂכִיר וַאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ רוֹעֶה אֲשֶׁר לֹא הָיוּ לוֹ הַצֹּאן אִם יִרְאֶה אֶת־הַזְּאֵב כִּי בָא וַיַּעֲזֹב אֶת־הַצֹּאן וַיִּבְרַח וְהַזְּאֵב יִטְרֹף אוֹתָם וַיְפַזֵּר אֶת הַצֹּאן׃

12. Ὁ μισθωτὸς δὲ καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ, καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα.

13. Vehaſſachir boréach, ki ſachir hu, veeinénnu ſochen lazzon.

13 וְהַשָּׂכִיר בּוֹרֵחַ כִּי שָׂכִיר הוּא וְאֵינֶנּוּ סוֹכֵן לַצֹּאן׃

13. Ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει· ὅτι μισθωτός ἐστιν, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.

14. Ani hu roeh hattof, veiadáti eth zonj, venodáti meelleh aſcher li.

14 אֲנִי הוּא רוֹעֶה הַטּוֹב וְיָדַעְתִּי אֶת צֹאנִי וְנוֹדַעְתִּי מֵאֵלֶּה אֲשֶׁר לִי׃

14. Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν,

15. Eichâchah iodéa othj haaf, cachah iodéah anochi eth haaf, veeth naphſchi meſim anochi cheleph hazzon.

15 אֵיכָכָה יוֹדֵעַ אוֹתִי הָאָב כָּכָה יוֹדֵעַ אָנֹכִי אֶת הָאָב וְאֶת־נַפְשִׁי מֵשִׂים אָנֹכִי חֵלֶף הַצֹּאן׃

15. Καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.

12. Mercenarius autem & qui non eſt paſtor, cuius non ſunt oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit: & lupus rapit, & diſpergit oves.

12. Ein Miedling/der nicht Hirte iſt/deß die Schaaffe nicht eygen ſind/ſihet den Wolff kommen/vnd verleſſet die Schaaffe/vnnd fleucht/vnd der Wolff erhaſchet vnd zerſtrewet die Schaaffe.

13. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius eſt,& non pertinet ad eum de ovibus.

13. Der Miedling aber fleucht/deñ er iſt ein Miedling/vñ achtet der Schaaffe nicht.

14. Ego ſum paſtor bonus, & cognoſco meas: & cognoſcunt me meæ.

14. Ich bin ein guter Hirte/vnd erkenne die meinen/vnnd bin bekandt den meinen.

15. Sicut novit me pater,&ego agnoſco patrem: & animam meam pono pro ovibus meis.

15. Wie mich mein Vater kennet/vnd ich kenne den Vater/vnd ich laſſe mein Leben für die Schaaffe.

16. *Vezon acherim haiu li, aſcher einam mimmichlah hazzoth, Vezorchj leholich otham, Veeth koli jiſchmáu, Vejihieh zoneh echad Veroeh echad.*

16 וְצֹאן אֲחֵרִים הָיוּ לִי אֲשֶׁר אֵינָם מִמִּכְלָה הַזֹּאת וְצָרְכִּי לְהוֹלִיךְ אוֹתָם וְאֶת־קוֹלִי יִשְׁמָעוּ וְיִהְיֶה צֹנֶר־ה אֶחָד וְרוֹעֶה אֶחָד׃

16. Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν.

BESCHABBATH III. Acharei chag happáſach,

Iggéreth I. lekeipah.

Cap. 2.

A*HUFAI, mithchánnen ani lachem, kemo gerim Vethoſchaſim, laſur mittaaVoth habbaſar, hannilchamoth al hannápheſch.*

בְּשַׁבָּת ג׳ אַחֲרֵי חַג הַפָּסַח אִגֶּרֶת א׳ לְכֵיפָה׃

ב׳

אהוּבַי מִתְחַנֵּן אֲנִי לָכֶם כְּמוֹ־גֵּרִים וְתוֹשָׁבִים לָסוּר מִתַּאֲוֹת הַבָּשָׂר הַנִּלְחָמוֹת עַל־הַנָּפֶשׁ׃

ΤΗΙ Γ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὸ πάσχα.

Ἐπιστολὴ Α. Πέτρου.

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

ΑΓαπητοὶ, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς.

12. *Halichathchem baggoijm tehi thofah, aſcher im talſchinu ethchem --*

12 הֲלִיכַתְכֶם בַּגּוֹיִם תְּהִי־טוֹבָה אֲשֶׁר אִם יַלְשִׁינוּ אֶתְכֶם —

12. Τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλὴν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν

16. Et

16. Et alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audiunt, & fiet unum ovile & unus paſtor.

16. Vnd ich hab noch andere Schaaffe / die ſind nit auß diſem Stalle / vnd dieſelben muß ich herführen / vnd ſie werden meine ſtimme hören / vnnd wird eine Herde vnd ein Hirte werden.

DOMINICA tertia, poſt Paſcha, Iubilate.

Am III. Sontag nach Oſtern / Iubilate.

EPISTOLA 1. Petr. 2.

Epiſtel / in der erſten Petri am 2. Capitel.

CHariſsimi obſecro vos tanquã advenas & peregrinos, abſtinere vos à carnalibus deſideriis, quæ militant adverſus animam.

LIeben Brüder / Ich ermahne euch / als die Frembdlingen vnnd Bilgeram / enthaltet euch von fleiſchlichen Lüſten / die wider die Seele ſtreitten.

12. Converſatione vestram inter Gentes habentes bonam: vt in eo quod detrectant de vobis, --

12. Vnd führet einen guten wandel vnter den Heyden / auff daß die / so von euch afterreden / ...

kepoalej avel, ve-jiru eth maaſeichẽ thoſim, vicabbedu eth Elohim beiom happekuddah.

13. Lachen hickaneu liphnei col beriath haadam, baaſur jehovah, im lammélech, kemo laſſchallith.

14. Im lannaſiim kemo laaſcher niſchlachim mimmennu lenikmat poalei ável, velithhillath oſej thof.

15. Ki zoth hirezon Elohim, aſcher taaſu thoſah, vethachſemu eth ſchegigath haanaſchim keſilim.

16. Kiſnei hachorim, velo caaſcher ieſch lahem hachuphſchah, lichſuth haraah, ki im keaſdei Elohim,

כְּפֹעֲלֵי עָוֶל וְיִרְאוּ
אֶת־מַעֲשֵׂיכֶם הַ
הַטּוֹבִים יְכַבְּדוּ אֶת־
אֱלֹהִים בְּיוֹם פְּקֻדָּה׃
13 לָכֵן הִכָּנְעוּ לִפְנֵי־
כָל־בְּרִיאַת הָאָדָם
בַּעֲבוּר יְהוָה אִם
לַמֶּלֶךְ כְּמוֹ לַשַּׁלִּיט׃
14 אִם לַנְּשִׂיאִים כְּמוֹ
לַאֲשֶׁר נִשְׁלָחִים מִמֶּנּוּ
לִנְקַמַּת פֹּעֲלֵי עָוֶל
וְלִתְהִלַּת עֹשֵׂי טוֹב׃
15 כִּי־זֹאת הִיא רְצוֹן
אֱלֹהִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ
טוֹבָה וְתַחְסְמוּ אֶת־
שְׁגִיגַת הָאֲנָשִׁים כְּ
כְּסִילִים׃
16 כִּבְנֵי־הַחֹרִים וְלֹא
כַּאֲשֶׁר יֶשׁ־לָהֶם הַ
הַחֻפְשָׁה לִכְסוּת הָ
הָרָעָה כִּי־אִם כְּעַבְדֵי
אֱלֹהִים׃

ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύσαντες, δοξάσωσι τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

13. Ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει, διὰ τὸν κύριον· εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι.

14. Εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι᾽ αὐτοῦ πεμπομένοις, εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν.

15. Ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν.

16. Ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ᾽ ὡς δοῦλοι τοῦ θεοῦ.

tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos conſiderantes, glorificent Deum in die viſitationis.	als von übelthätern/ ewere gute werck ſehen/ vnd Gott preiſen/ wanns nun an den tag kommen wird.
13. Subiecti igitur eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum: ſive regi, quaſi præcellenti.	13. Seydt vnterthan aller Menſchlichen Ordnung/ vmb deß HErren willen/ es ſey dem König als dem Oberſten.
14. Sive ducibus, tanquam ab eo miſsis, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum.	14. Oder den Hauptleuten/ als den Geſandten von jm/ Zur Rache über die übelthäter/ vnnd zu lobe den frommen.
15. Quia ſic eſt voluntas Dei, ut benefacientes obmuteſcerre faciatis imprudentium hominum ignorantiam.	15. Denn das iſt der wille GOttes/ daß jhr mit wolthun verſtopffet die vnwiſſenheit der thörichten Menſchen.
16. Quaſi liberi, & non quaſi velamen habentes malitiæ, libertatem, ſed ſicut ſervi Dei.	16. Als die Freyen/ vnnd nicht als hettet jhr die Freyheit zum Deckel der Boßheit/ ſondern als die Knechte Gottes.

17. *Cabbedu eth cullam Ehefu eth haachaʋah, jiru eth jehoʋah, cabbedu eth bammélech.*

17 כַּבְּדוּ אֶת־כֻּלָּם
אֶהֱבוּ אֶת־הָאַחֲוָה
יִרְאוּ אֶת־יְהוָֹה כַּבְּדוּ
אֶת־הַמֶּלֶךְ׃

17. Πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

18. *Haafadim hickaneu bechol jirah liphnei adoneichem, lo lefad liphnej hatthofim, ʋ.ianaʋim, ki im gam liphnei azZei panim.*

18 הָעֲבָדִים הִכָּנְעוּ
בְּכָל־יִרְאָה לִפְנֵי
אֲדֹנֵיכֶם לֹא לְבַד
לִפְנֵי הַטּוֹבִים וַעֲנָוִים
כִּי אִם גַּם לִפְנֵי עַזֵּי
פָנִים׃

18. Οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς.

19. *Ki teehinnah zoth hi, im iſch tiſſa iagon baafur dáath Elohim, beunnotho bethummo.*

19 כִּי־תְחִנָּה זֹאת
הִיא אִם אִישׁ תִּשָּׂא
יָגוֹן בַּעֲבוּר דַּעַת א
אֱלֹהִים בְּעֻנּוֹתוֹ בְתֻמּוֹ׃

19. Τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας, πάσχων ἀδίκως.

20. *Vmah thehillah lachem, im techseu ʋethuccu baegroph biphneichem, ʋtheodedu, ach im thethifu laaſoth, ʋtheunnu ʋtheodedu, zoth hi techinnah liphnei Elohim.*

20 וּמַה תְּהִלָּה לָכֶם
אִם תֶּחֶטְאוּ וְתֻכּוּ
בְּאֶגְרֹף בִּפְנֵיכֶם ו
וְתִתְעוֹדְדוּ אַךְ אִם
תֵּיטִיבוּ לַעֲשׂוֹת וְתֵעָנוּ
וְתִתְעוֹדְדוּ זֹאת הִיא
תְּחִנָּה לִפְנֵי אֱלֹהִים׃

20. Ποῖον γὰρ κλέος, εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ᾽ εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ θεῷ.

17. Omnes honorate. Fraternitatem diligite. Deum timete. Regem honorificate.	17. Thut ehre jederman. Habt die brůder lieb. Fůrchtet Gott. Ehret den König.
18. Servi, ſubditi, eſtote in omni timore dominis, nõ tantùm bonis & modeſtis, ſed etiam pravis.	18. Ihr Knechte/ ſeyt vnterthan mit aller forcht den Herren / nicht allein den gůtigen vnd gelinden / ſondern auch den wůnderlichen.
19. Hæc eſt enim gratia, ſi propter Dei conſcientiam ſuſtinet quis triſtitias, patiens iniuſtè.	19. Denn das iſt Gnade/ ſo jemand vmb deß Gewiſſen willen zu Gott das übel verträgt / vnd leidet das vnrecht.
20. Quæ enim eſt gloria: ſi peccantes, & colaphizati ſuffertis? Sed ſi benè facientes patientes ſuſtinetis: hæc eſt gratia apud Deum.	20. Denn was iſt das für ein rhum / ſo jhr vmb miſſethat willen ſtreiche leidet? Aber wenn jhr vmb wolthat willen leidet vnnd erduldet / das iſt gnade bey GOtt.

Beſchabbath

BESCHABbath III. Acharei chag happáſach.

Beſorah chephi Iochanan.

Cap. 16.

Beſchézeph aſtir panai nimmechem Velo tirúnj, Veod berega kathõ tirúnj, kj holech anj el haaf.

17. *Vajômeru talmidaif iſch lereéhu, mah zoth hammedabber elénu, beſchézeph, lo tirúnj, Veod berégah katon tirúnj, Vechj anj holech el haaf.*

18. *Vajômeru zoth mah hi aſcher omer hu beſchézeph, o berégah, lo jadânu mah medabber hu.*

בשבת ג׳ אחרי חג הפסח ׃

בשורה כפי יוחנן ׃

י״ו

בשצף אסתיר פני ממכם ולא תראוני ועוד ברגע קטון תתראוני כי הולך אני אל־האב ׃

17 ויאמרו תלמידיו איש לרעהו מה זאת המדבר אלינו בשצף לא תראוני ועוד ברגע קטון תראוני וכי אני הולך אל־האב ׃

18 ויאמרו זאת מה היא אשר אומר הוא בשצף או ברגע לא ידענו מה מדבר הוא ׃

ΤΗ Γ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τοῦ Πάσχα.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ἰωάννην.

ΚΕΦΑΛ. ιϛ΄.

Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα.

17. Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους, τί ἐστι τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα.

18. Ἔλεγον οὖν, τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ.

DOMINICA tertia poſt Paſcha, Iubilate.

Am III. Sontag nach Oſtern/ Iubilate.

Evangelium Iohan. 16.

Evangelium Johannis am 16. Capitel.

MOdicum, & iam nõ videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me: quia vado ad Patrem.

UBer ein kleines/ ſo werdet jr mich nicht ſehen/ vnd aber über ein kleines ſo werdet jhr mich ſehen/ denn ich gehe zum Vatter.

17. Dixerunt ergo ex diſcipulis eius ad invicem, Quid eſt hoc quod dicit nobis: Modicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me, &, quia vado ad Patrem?

17 Da ſprachen etliche vnter ſeinen Jüngern vntereinander: Was iſt das/ daß er ſaget zu vns/ Uber ein kleines/ ſo werdet jhr mich nicht ſehen/ vnd aber über ein kleines/ ſo werdet jhr mich ſehen/ vnnd/ daß ich zum Vater gehe?

18. Dicebant ergo, Quid eſt hoc, quod dicit, Modicum? neſcimus quid loquitur.

18. Da ſprachen ſie/ was iſt das/ daß Er ſaget/ über ein kleines? Wir wiſſen nicht was er redet.

19. *Vaijédah jeſchúah ki afu liſcho:lo, vaijómer lahem, al Zoth teſakkeſchu iſch merechu, ki amártj beſchézeph lo tirunj, veod beréga tirúnj.*

19 וַיֵּדַע יֵשׁוּעַ כִּי אָבוּ
לִשְׁאוֹל לוֹ וַיֹּאמֶר
לָהֶם עַל זֹאת תְּבַקְשׁוּן
אִישׁ מֵרֵעֵהוּ כִּי א
אָמַרְתִּי בְּשֶׁצֶת לֹא
תִּרְאוּנִי וְעוֹד בְּרֶגַע
תִּרְאוּנִי׃

19, Ἔγνω οὖν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾷν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, περὶ τούτου ζητεῖτε μετ᾽ ἀλλήλων, ὅτι εἶπον, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με;

20. *Amen amen anj omer lachem, ki tiſchu vtetannu attem, vehaolam jiſmach, veattem tithabbelu, veef lechem leſimachah iehafech.*

20 אָמֵן אָמֵן אֲנִי
אוֹמֵר לָכֶם כִּי תִּבְכּוּ
וְתִתְנוּ אַתֶּם וְהָעוֹלָם
יִשְׂמַח וְאַתֶּם תִּתְאַבְּלוּ
וְאֶבְלְכֶם לְשִׂמְחָה י
יֵהָפֵךְ׃

20. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ᾽ ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται.

21. *Haiſſchah im teled mithabbélah, ki paah ittah, vecaaſcher ialedah eth haijéled, od lo tizcor lachéfel al ſimchatah, ki nolad Adam el haolam.*

21 הָאִשָּׁה אִם תֵּלֵד
מִתְאַבְּלָה כִּי בָאָה עִתָּהּ
וְכַאֲשֶׁר יָלְדָה אֶת־
הַיֶּלֶד עוֹד לֹא תִזְכֹּר
לְחֵבֶל עַל שִׂמְחָתָהּ
כִּי נוֹלַד אָדָם אֶל־
הָעוֹלָם׃

22. Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ, λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκ ἔτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν, ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον.

19. Cognovit autem Ieſus, quia volebant eum interrogare, & dixit eis, De hoc quęritis inter vos, quia dixi, Modicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me.

19. Da mercket Jeſus / daß ſie jhn fragen wolten / vnd ſprach zu jnen: Davon fraget jhr vntereinander / daß ich geſagt habe: Vber ein kleines ſo werdet jr mich nicht ſehen / vnd aber über ein keines / ſo werdet jr mich ſehen.

20. Amen, amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudiam.

20. Warlich / warlich / ich ſage euch / Jhr werdet weinen vnnd heulen / aber die Welt wird ſich frewen. Jhr aber werdet trawrig ſeyn / doch ewer trawrigkeit ſoll in frewde verkehret werden.

21. Mulier cum parit, triſtitiã habet, quia venit hora eius: cum autẽ peperit puerum, iam non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum.

21. Ein Weib wenn ſie gebieret / ſo hat ſie trawrigkeit / denn jhre Stunde iſt kommen. Wenn ſie aber das Kind geboren hat / dencket ſie nicht mehr an die angſt / vmb der Freude willen / daß der Menſch zur Welt geboren iſt.

22. Veattah mithabbelim attem, Veim aſchuf ereh ethchem Veijſmach lefaſchem, Veeth ſimchathchem iſch lo jiſſa mimmechem.

23. Vbeiom hahu lo tiſchalu li meumah.

22 וְעַתָּה מִתְאַבְּלִים אַתֶּם וְאוּלָם אָשׁוּב אֶרְאֶה אֶתְכֶם וְיִשְׂמַח לְבַבְכֶם וְאֶת שִׂמְחַתְכֶם אִישׁ לֹא יִשָּׂא מִמְּכֶם׃

23 וּבַיּוֹם הַהוּא לֹא תִשְׁאֲלוּ לִי מְאוּמָה׃

22. Καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε, πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ᾽ ὑμῶν.

23. Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν.

BESCHABbath IIII. Acharei chag happáſach,

Iggéreth le Iaakob.

Cap. I.

COl mattah thoſah, Vechol mattan ſchalem mimmáal hu, haiored meaſi haoroth, aſcher immo einénnah chaliphah ô zel chaliphoth.

בְּשַׁבָּת ד׳ אַחֲרֵי חַג הַפֶּסַח אִגֶּרֶת לְיַעֲקוֹב׃

א

כָּל מַתָּה טוֹבָה וְכָל מַתָּן שָׁלֵם מִמַּעַל הוּא הַיּוֹרֵד מֵאֲבִי הָאוֹרוֹת אֲשֶׁר עִמּוֹ אֵינֶנָּה חֲלִיפָה אוֹ צֵל חֲלִיפוֹת׃

ΤΗ Δ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τοῦ Πάσχα,

Ἐπιστολὴ Ἰακώβου.

ΚΕΦΑΛ. α΄.

Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων· παρ᾽ ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγὴ, ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα.

22. Et vos igitur, nunc quidem triſtitiam habetis, iterum autem videbo vos, & gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis.

22. Vnd jhr habt auch nun trawrigkeit / aber ich wil euch wider ſehen / vnnd ewer Hertz ſoll ſich frewen / vnnd ewer Frewde ſoll niemand von euch nemen.

23. Et in illo die me non rogabitis quicquam.

23. Vnd an demſelbigen tage / werdet jr mich nichts fragen.

DOMINICA quarta poſt Paſcha, Cantate.

Am IIII. Sontag nach Oſtern / Cantate.

EPISTOLA Iacobi 1.

Epiſtel / Jacobi am 1. Capitel.

OMne datum optimum, & omne donũ perfectum, deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſsitudinis obumbratio.

ALle gute gabe / vnnd alle volkommene gabe / kompt von oben herab / von dem Vater deß Liechts / bey welchem iſt keine verenderung noch wechſel deß Liechts vnd der Finſterniß.

18. *Ki hu aſah ve-holid othánu bidfar emeth lihiothenu reſchith berto-thaif.*

18 כִּי־הוּא אָבָה וְהוֹלִיד אוֹתָנוּ בִּדְבַר אֱמֶת לִהְיוֹתֵנוּ רֵאשִׁית בְּרִיאוֹתָיו׃

18, Βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

19. *Lachen achai ahu, ſaijehi chol haadam memaher liſchmóa, meacher ledabber, veérech appáijm.*

19 לָכֵן אַחַי אֲהוּבַי יְהִי־כָל־הָאָדָם מְמַהֵר לִשְׁמוֹעַ מְאַחֵר לְדַבֵּר וְאֶרֶךְ אַפַּיִם׃

19. Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν.

20. *Ki charon iſch, eth zidkath Elohim lo tiphal.*

20 כִּי־חֲרוֹן אִישׁ אֶת־צִדְקַת אֱלֹהִים לֹא תִפְעָל׃

20. Ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην θεοῦ οὐ κατεργάζεται.

21. *Al ken ſimu mealeichem eth col thumah veÿthron haraah, vbaánafah kabbélu eth dafar natua, aſcher juchallehoſchia eth naphſchoteichem.*

21 עַל־כֵּן שִׂימוּ מֵעֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־טֻמְאָה וְיִתְרוֹן הָרָעָה וּבַעֲנָוָה קַבְּלוּ אֶת־דָּבָר נָטוּעַ אֲשֶׁר יוּכַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת־נַפְשׁוֹתֵיכֶם׃

21. Διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσείαν κακίας, ἐν πραότητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον, τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

BESCHABbath IIII. Acharei chag happáſach.

בְּשַׁבָּת ד׳ אַחֲרֵי חַג הַפָּסַח׃

ΤΗ Δ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τοῦ Πάσχα.

18. Voluntarie genuit nos verbo veritatis, ut ſimus initium aliquando creaturæ eius.

18. Er hat vns gezeuget nach ſeinem willen / durch das wort der Warheit/auff daß wir weren Erſtlinge ſeiner Creaturen.

19. Scitis fratres mei dilectiſsimi, Sit autem omnis homo velox ad audiendum: tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram.

19. Darumb lieben Brůder / ein jeglicher Menſch ſey ſchnell zu hóren / langſam aber zu reden/ vñ langſam zum zorn.

20. Ira enim viri, iuſtitiam Dei non operatur.

20. Denn deß Menſchen zorn thut nicht was für Gott recht iſt.

21. Propter quod abijciētes omnem immunditiam & abundantiam malitiæ, in manſuetudine ſuſcipite inſitum verbum, quod poteſt ſalvare animas veſtras.

21. Darumb ſo leget ab alle vnſauberkeit/vnd alle boßheit / vnd nemet das Wort an mit ſanfftmuth/daß inn euch gepflantzet iſt/ welches kan ewere Seelen ſelig machen.

DOMINICA quarta poſt Paſcha, Cantate.

Am IIII. Sontag nach Oſtern/ Cantate.

Beſorah Chephi Iochanan.

Cap. 16.

V Eattah holech anochi el aſcher ſchelachánj, Veiſch mimmechem lo ſchoel li anah holech attah.

בשורה כפי יוחנן׃

י״ו

ועתה הולך אנכי אל־אשר שלחני ואיש מכם לא שואל לי אנה הולך אתה׃

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ ἰωάννην.

ΚΕΦ. ιϛʹ.

Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με, ποῦ ὑπάγεις;

6. Afal ki eth haëlleh dibbárti alejchẽ, Vayimmale leſaſchem baéſel.

6 אבל כי־את־האלה דברתי אליכם וימלא לבבכם באבל׃

6. Ἀλλ᾽ ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν.

7. Ach ani eth haemeth medabber aleichem, moil lachem aſcher ani holech, Veim einẽnnj holech gam hămenachem lo jaſo aleichem, Veim eheloch aſchallechénnu aleichen.

7 אך אני את־האמת מדבר אליכם מועיל לכם אשר אני הולך ואם אינני הולך גם המנחם לא־יבוא אליכם ואם אלך אשלחנו אליכם׃

7. Ἀλλ᾽ ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω, ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.

8. Vbeſoo jochiach eth haolam al hachattaah, Veal hazzedakah, Veal hămiſchpath.

8 ובבואו יוכיח את־העולם על־החטאה ועל־הצדקה ועל־המשפט׃

8. Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας, καὶ περὶ δικαιοσύνης, καὶ περὶ κρίσεως.

Evan-

Evangelium Iohan. 16.

Evangelium Johannis am 16. Capitel.

ET nunc vado ad eum qui miſit me, & nemo ex vobis interrogat me, Quo vadis?

NVn aber gehe ich hin zu dem/der mich geſandt hat / vnnd niemand vnter euch fraget mich/wo geheſt du hin?

6. Sed quia hæc locutus ſum vobis, triſtitia implevit cor veſtrum.

6. Sondern dieweil ich ſolches zu euch geredt habe/ iſt ewer Hertz voll traurens worden.

7. Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis, ut ego vadam, ſi enim non abiero, Paracletus nō veniet ad vos: ſi autem abiero, mittam eum ad vos.

7. Aber ich ſage euch die Warheit / Es iſt euch gut/ daß ich hingehe/denn ſo ich nicht hingehe / ſo kommet der Tröſter nicht zu euch. So ich aber hin gehe/ wil ich jhn zu euch ſenden.

8. Et cùm venerit ille, arguet mūdum de peccato, & de iuſtitia, & de iudicio.

8. Vnnd wenn derſelbige kompt/ der wird die Welt ſtraffen/ vmb die Sünde/ vmb die Gerechtigkeit/ vnd vmb das Gerichte.

9. Al hachattaah ki einam maamininim bi.

9 על־החטאה כי
אינם מאמינים בי׃

9. Περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ.

10. Veal hazzedakah, ki el aſi holech anochi, Veod lo tiruni.

10 ועל־הצדקה כי
אל־אבי הולך אנכי
ועוד לא תראוני׃

10. Περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω, καὶ οὐκ ἔτι θεωρεῖτέ με.

11. Veal hammiſchpath, ki neſi haolam hazzeh niſchpath.

11 ועל־המשפט כי
נשיא העולם הזה
נשפט׃

11. Περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται.

12. Od rabboth haiu li ledabber aleichem, afal meattah lo tuchelu laſcheth.

12 עוד רבות היו לי
לדבר אליכם אבל
מעתה לא תוכלו
לשאת׃

12. Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι.

13. Vbeſo rúach haemeth, colich ethehem bechol emeth, ki lo iedabber minnaphſcho, ki im col aſcher jiſchma jedabber, Veeth haothijoth leachor tagged lachem.

13 ובבוא רוח האמת
יוליך אתכם בכל־
אמת כי לא ידבר
מנפשו כי אם כל־
אשר ישמע ידבר ואת
האותיות לאחור יגיד
לכם׃

13. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

17. Hu jadir othi, ki meelleh aſcher liijckach, Vejodiah lachem.

14 הוא יאדיר אותי
כי מאלה אשר לי
יקח ויודיע לכם׃

14. Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

9. De peccato quidem, quia non crediderunt in me.

9. Vmb die Sünde/ daß ſie nicht glauben an mich.

10. De iuſtitia verò: quia ad Patrem vado, & iam non videbitis me.

10. Vmb die Gerechtigkeit aber/ daß ich zum Vater gehe/ vnd jhr mich hinfort nicht ſehet.

11. De iudicio autem: quia princeps huius mundi iam judicatus eſt.

11. Vmb das Gerichte/ daß der Fürſte dieſer Welt gerichtet iſt.

12. Adhuc multa habeo vobis dicere: ſed non poteſtis portare modò.

12. Ich habe euch noch vil zuſagen/ aber jr könnets jetzt nicht tragen.

13. Cùm autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem, non enim loquetur à ſemetipſo: ſed quæcunque audiet loquetur, & quæ ventura ſunt, annuntiabit vobis.

13. Wenn aber jener der Geiſt der Warheit komen wird/ der wird euch in alle Warheit leiten. Denn er wird nicht von jhm ſelber reden/ ſondern was er hören wirdt/ das wirdt er reden/ vnnd was zukünfftig iſt/ wird er euch verkündigen.

14. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis.

14. Derſelbige wird mich verkleren/ Denn von dem meinen wird ers nemen/ vnd euch verkündigen.

15. *Colaſcher leaſi li hu, al ken amárti, ki meélleh aſcher li ijckach vejodía lachem.*

כל אשר לאבי לי 15
הוא על כן אמרתי
כי מאלה אשר לי
יקח ויודיע לכם :

15. Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστι· διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

BESCHABBATH V. Acharei chag happáſach,

Iggéreth le jaakob.

Cap. I.

VEheiju oſei haddafar, velo leſadde chem ſchomeim lehathel eth naphſchechem.

בשבת ה׳ אחרי
חג הפסח
אגרת ליעקוב :
א
והיו עושי ה
הדבר ולא
לבדכם שומעים ל
להתל את־נפשכם :

ΤΗ Ε. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τοῦ Πάσχα.

Ἐπιστολὴ Ἰακώβου.

ΚΕΦ. α΄.

Γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον ἀκροαταὶ, παραλογιζόμενοι ἑαυτούς.

23. *Ki im iſch ſchoméah eth haddafar velo oſehu, domeh leiſch aſcher mabbith eth penei moladto biri.*

כי אם איש שומע 23
את הדבר ולא עושהו
דומה לאיש אשר
מביט את־פני מ
מולדתו בראי :

23. Ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶ, καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ.

24. *Ki mabbith vmithbonen eth naphſcho, veholech vbimherah ſchochéach mi vamah haiah.*

כי־מביט ומתבונן 24
את־נפשו והולך
ובמהרה שוכח מי
ומה היה :

24. Κατενόησε γὰρ ἑαυτὸν, καὶ ἀπελήλυθε, καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν.

15. Omnia quæcunque habet Pater, mea ſunt, propterea dixi, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis.

15. Alles was der Vater hat / das iſt mein / darumb habe ich geſaget / Er wirdts von dem meinen nemen / vnd euch verkündigen.

DOMINICA quinta poſt Paſcha, Vocem Iucunditatis.

Am Fünfften Sontag nach Oſtern / Vocem Iucunditatis.

EPISTOLA Iacob. I.

Epiſtel / Jacobi am 1. Capitel.

ESTote autem factores verbi, & nõ auditores tantùm: fallentes voſmetipſos.

SEyt aber Thäter deß Worts / vnnd nicht Hörer allein / damit jhr euch ſelbs betrieget.

23. Quia ſi quis auditor eſt verbi, & non factor: hic comparabitur viro conſideranti vultum nativitatis ſuæ in ſpeculo.

23. Denn ſo jemand iſt ein Hörer deß Worts / vnnd nicht ein Thäter / der iſt gleich einem Mañ / der ſein leiblich Angeſicht im Spiegel beſchawet.

24. Conſideravit enim ſe, & abiit, & ſtatim oblitus eſt qualis fuerit.

24. Denn nach dem er ſich beſchawet hat / gehet er von ſtundan davon / vnnd vergiſſet wie er geſtalt war.

25. *Vaaſcher mabbith bemichlol turath hachuphſchah, Veomed bo, hu einénnu ſchoméah ſchachêach nihieh, ki im oſeh hammaaſeh, Veaſchrej haiſch hazzeh bemaaſêhu.*

25 וַאֲשֶׁר מַבִּיט ב
בְּמִכְלוֹל תּוֹרַת ה
הַחָפְשָׁה וְעוֹמֵד בּוֹ
הוּא אֵינֶנּוּ שׁוֹמֵעַ שָׁכֵחַ
נִהְיֶה כִּי־אִם עוֹשֵׂה
הַמַּעֲשֶׂה וְאַשְׁרֵי הָאִישׁ
הַזֶּה בְּמַעֲשֵׂהוּ׃

25. Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παραμείνας, οὗτος οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος, ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται.

26. *Veim iſch mechaßſchef ki efed Elohim hu bachē, Velo juchal liſlom eth leſſchono, ki im matheh eth libbo, az mehéfel hi afodatho.*

26 וְאִם אִישׁ מְחַשֵּׁב
כִּי־עֹבֵד אֱלֹהִים הוּא
בָּכֶם וְלֹא יוּכַל לִבְלוֹם
אֶת־לְשׁוֹנוֹ כִּי־אִם
מַתְעֶה אֶת־לִבּוֹ אוֹ־
מֵהֶבֶל הִיא עֲבוֹדָתוֹ׃

26. Εἴ τις δοκεῖ θρῆσκος εἶναι ἐν ὑμῖν, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία.

27. *Afodah theborah Vbeli mum, liphnei Elohim Veafinu zoth hi, liphkod eth jetomim Vealmanoth bazzaratham, Velinzor eth naphſcho bethom Veioſcher min haolam hazzeh*

27 עֲבוֹדָה טְהוֹרָה
וּבְלִי־מוּם לִפְנֵי
אֱלֹהִים וְאָבִינוּ וְזֹאת
הִיא לִפְקֹד אֶת־
יְתוֹמִים וְאַלְמָנוֹת
בְּצָרָתָם וְלִנְצֹר אֶת־
נַפְשׁוֹ בְּתֹם וְיֹשֶׁר מִן־
הָעוֹלָם הַזֶּה׃

27. Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστὶν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν ἀπὸ τηρεῖν τοῦ κόσμου.

25. Qui autem perſpexerit in lege perfectæ libertatis, & permanſerit in ea, non auditor oblivioſus factus, ſed factor operis: hic beatus in facto ſuo erit.

25. Wer aber durchſchawet in das vollkommen Geſetz der freyheit/ vnd darinnen beharret/ vnd iſt nicht ein vergeßlicher Hörer/ ſondern ein Thäter/ derſelbige wirdt ſelig ſeyn inn ſeiner that.

26. Si quis autem putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum: huius vana eſt religio.

26. So aber jemand vnter euch ſich läſſet düncken/ er diene Gott/ vñ helt ſeine Zunge nicht im Zaum/ ſondern verführet ſein Hertz/ deß Gottesdienſt iſt eytel.

27. Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc eſt, Viſitare pupillos & viduas in tribulatione eorum: & immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſeculo.

27. Ein reiner vnd vnbefleckter Gottesdienſt für Gott dem Vater/ iſt der/ die Waiſen vnd Witwen in jhrem trübſal beſuchen/ vnd ſich von der Welt vnbefleckt behalten.

BESCHAB-
bath V. Acharei
chag happáſach.

Beſorah chephi
Iochanan.

Cap. 16.

*AMEN amen
omer anj la-
chem, ki col
aſcher tiſchalu min
haaf biſchmj jit-
ten lachem.*

24. *Ad attah lo
ſchealtem meumah
biſchmj, ſchaalu
veticķechu aſcher
ſimchathchem the-
hi ſchelemah.*

25. *Eth haélleh
bimſchalim dib-
bárti aleichem, ach
tafo haeth aſcher
bah od lo bamme-
ſchalim adabber
aleichem, ki im o-
phia lehaggid la-
chem al afi.*

בשבת ה׳ אחרי
חג הפסח׃

בשורה כפי יוחנן
י״ו

אמן אמן אומר
אני לכם כי
כל־־אשר
תשאלו מן־־האב
בשמי יתן לכם׃
24 עד עתה לא שאלתם
מאומה בשמי שאלו
ותקחו אשר שמחתכם
תהי שלמה׃
25 את־־האלה ב
במשלים דברתי א
אליכם אך תבוא
העת אשר בה עוד לא
במשלים אדבר א
אליכם כי־אם אופיע
להגיד לכם על־אבי׃

ΤΗ Εʹ. ΚΥ-
ΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ
τȣ̃ Πάσχα.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
κατὰ Ιωάννην.

ΚΕΦΑΛ ιϛʹ.

Ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν,
ὅτι ὅσα ἂν
αἰτήσητε τὸν πατέρα
ἐν τῷ ὀνόματί μȣ,
δώσει ὑμῖν.

24. Ἕως ἄρτι οὐκ
ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ
ὀνόματί μȣ, αἰτεῖτε,
καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χα-
ρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρω-
μένη.

25. Ταῦτα ἐν πα-
ροιμίαις λελάληκα
ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχεται ὥ-
ρα ὅτε οὐκ ἔτι ἐν
παροιμίαις λαλήσω
ὑμῖν, ἀλλὰ παῤῥη-
σίᾳ περὶ τȣ̃ πατρὸς
ἀναγγελῶ ὑμῖν.

DOMINICA quinta poſt Paſcha, Vocem Iucunditatis.

Am Fünfften Sontag nach Oſtern / Vocem Iucunditatis.

Evangelium Iohan. 16.

Evangelium Johannis am 16. Capitel.

AMEN, Amen dico vobis, ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.

WArlich / warlich / ich ſage euch: So jhr den Vater etwas bitten werdet in meinem Namen / ſo wird ers euch geben.

24. Vſque modò non petiſtis quicquam in nomine meo, Petite, & accipietis: ut gaudium veſtrum ſit plenum.

24. Bißher habt jr nichts gebeten / in meinem Namē. Bittet ſo werdet jhr nemen / daß ewer Frewde vollkommen ſey.

25. Hæc in proverbiis locutus ſum vobis. Venit hora cum iam nō proverbiis loquar vobis, ſed palam de Patre annunciabo vobis.

25. Solchs hab ich zu euch durch Sprichwort geredet. Es kompt aber die zeit / daß ich nicht mehr durch ſprichwort mit euch reden werde / ſondern euch frey herauß verkündigen von meinem Vater.

26. *Baȷom bahu, biſchmj tiſchalu, Veeinénnj omer lachem ki anochj eſchal meaſi alei-chem.*

26 בַּיּוֹם הַהוּא בִּשְׁמִי תִּשְׁאָלוּ וְאֵינֶנִּי אוֹמֵר לָכֶם כִּי אָנֹכִי אֶשְׁאַל מֵאָבִי עֲלֵיכֶם׃

26. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν.

27. *Ki hu haaf, ohef ethchem, ki attem ahaftúni, Veheemantem ki anj meelohim ja-záthj.*

27 כִּי הוּא הָאָב אוֹהֵב אֶתְכֶם כִּי אַתֶּם אֲהַבְתּוּנִי וְהֶאֱמַנְתֶּם כִּי אֲנִי מֵאֱלֹהִים יָצָאתִי׃

27. Αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε, ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον.

28. *Iazáti min haaf Vbathi el haolam Veaſchuf, Veezof eth haolam, Veélech el haaf.*

28 יָצָאתִי מִן־הָאָב וּבָאתִי אֶל־הָעוֹלָם וְאָשׁוּב וְאֶעֱזֹב אֶת־הָעוֹלָם וְאֵלֵךְ אֶל־הָאָב׃

28. Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.

29. *Omerim lo talmidáif, hinneh attah tophiah le-dabber, Vmaſchal echad lo tomer.*

29 אוֹמְרִים לוֹ תַּלְמִידָיו הִנֵּה עַתָּה תּוֹפִיעַ לְדַבֵּר וּמָשָׁל אֶחָד לֹא תֹאמֵר׃

29. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἴδε νῦν παῤῥησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις.

30. *Atta jadánu ki chol iadata, Velo tiztarech lehiſ-ſchael meiſch echad, bezoth maaminim anáchnu, ki meelohim ja-zatah.*

30 עַתָּה יָדַעְנוּ כִּי כֹל יָדַעְתָּ וְלֹא תִצְטָרֵךְ לְהִשָּׁאֵל מֵאִישׁ אֶחָד בְּזֹאת מַאֲמִינִים אֲנַחְנוּ כִּי מֵאֱלֹהִים יָצָאתָה׃

30. Νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα, καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ, ἐν τούτῳ πιστεύομεν· ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες.

26. In illo die in nomine meo petetis: & non dico vobis, quia ego rogabo Patrem de vobis.

26. An demſelbigen tage werdet jr bitten in meinem Namen. Vnd ich ſage euch nicht / daß ich den Vater für euch bitten wil.

27. Ipſe enim Pater amat vos, quia vos me amaſtis, & credidiſtis, quia ego à Deo exivi.

27. Denn er ſelbſt der Vater hat euch lieb / darumb daß jhr mich liebet / vnnd glaubet / daß ich von Gott außgegangen bin.

28. Exivi à Patre, & veni in mundũ: iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.

28. Ich bin vom Vater außgegangen / vnd kommen inn die Welt / Widerumb verlaſſe ich die Welt / vnnd gehe zum Vater.

29. Dicunt ei diſcipuli eius, Ecce, nunc palàm loqueris, & proverbium nullum dicis.

29. Sprechen zu jhm ſeine Jünger: Sihe / nun redeſt du frey herauß / vnnd ſageſt kein Sprichwort.

30. Nunc ſcimus quia ſcis omnia, & non opus eſt tibi ut quis te interroget, in hoc credimus, quia à Deo exiſti.

30. Nun wiſſen wir / daß du alle ding weiſſeſt / vnnd bedarffſt nicht / daß dich jemand frage. Darumb glauben wir / daß du von Gott außgegangen biſt.

BEIOM maaleh hamma-ſchíach, Iggéreth lepoolei haſche-lihim.

בְּיוֹם מַעֲלֵה הַמָּשִׁיחַ
אִגֶּרֶת לְפָעֳלֵי
הַשְּׁלִיחִים׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗ-ψεως τοῦ χριστοῦ,

Ἐπιστολὴ πράξεως τῶν Ἀποστόλων.

Cap. I.

א

Κεφ. α΄.

ET ſépher ha-riſchō killei-thi, Theo-phile jedidi, al cul-lam aſcher hechel jeſchúa laaſoth vlelammed.

אֶת־סֵפֶר הָרִאשׁוֹן כִּלִּיתִי ט
טְאוֹפִילָא יְדִידִי עַל־
כֻּלָּם אֲשֶׁר הֵחֵל יֵשׁוּעַ
לַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד׃

ΤΟΝ μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην, περὶ πάντων ὦ θεόφιλε. ὧν ἤρξατο ὁ ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν.

2. *Ad haijom aſcher bo luckach vezíffah lattalmi-dim aſcher bachar bam berúach hac-kódeſch.*

2 עַד־הַיּוֹם אֲשֶׁר בּוֹ
לֻקַּח וְצִוָּה לַתַּלְמִידִים
אֲשֶׁר בָּחַר בָּם בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ׃

2. Ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου, οὓς ἐξελέξατο, ἀνελήφθη.

3. *Vaaſcher lahem hekim eth naphſcho chai achar biothaiſ vmamruraiſ be-othoth rabboth, arbaim jom, nirah aleihem, veamar al malcuth Elo-him.*

3 וַאֲשֶׁר לָהֶם הֵקִים
אֶת נַפְשׁוֹ חַי אַחַר
בְּעוֹתָיו וּמַמְרוּרָיו בְּ
בְּאוֹתוֹת רַבּוֹת אַ
אַרְבָּעִים יוֹם נִרְאָה
אֲלֵיהֶם וְאָמַר עַל־
מַלְכוּת אֱלֹהִים׃

3. Οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν, ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις δι᾽ ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

IN DIE Aſcenſionis Chriſti.

Am Tage der Himmelfarth Chriſti.

EPISTOLA Actor. 1.

Epiſtel/ Actorum am 1. Capitel.

PRimùm quidem ſermonem feci de omnibus, ô Theophile, quæ cœpit Ieſus facere & docere.

DIe erſte Rede habe ich zwar gethan/ lieber Theophile/ von alle dem/ das JEſus anfieng/ beyde zu thun vnd zu lehren.

2. Vſque in diem qua præcipiens Apoſtolis per Spiritum ſanctũ, quos elegit, aſſumptus eſt.

2. Biß an den Tag/ da er auffgenommen ward/ nach dem er den Apoſteln (welche er hat erwehlt) durch den heiligen Geiſt/ befehl gethan hatte.

3. Quibus præbuit ſeipſum vivum, poſt paſsionem ſuam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei.

3. Welchen er ſich nach ſeinem Leiden lebendig erzeiget hatte/ durch mancherley erweiſung/ vnd ließ ſich ſehen vnter jhnen viertzig tage lang/ vñ redet mit jnen vom Reich Gottes.

4. *Vbehickahalam ziſſah otham lo lemuſch miruſchaláim, ki im lehithoded, Vlekaſſoth eth ma'achuth aſi aſcher ſchematúha mimmennj.*	4 וּבְהִקָּהֲלָם צִוָּה אוֹתָם לֹא לָמוּשׁ מִירוּשָׁלַיִם כִּי אִם לְהִתְעוֹדֵד וּלְקַוּוֹת אֶת־מַלְאֲכוּת אָבִי אֲשֶׁר שְׁמַעְתּוּהָ מִמֶּנִּי׃	4. Καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι. ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου.
5. *Kijochánan thaſal bammáijm, Veattem tittafelu berúach hackódeſch, acharej jamjm lo rabbim.*	5 כִּי יוֹחָנָן טָבַל בַּמַּיִם וְאַתֶּם תִּטָּבְלוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אַחֲרֵי יָמִים לֹא רַבִּים׃	5. Ὅτι ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε ἐν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ, οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.
6. *Veelleh aſcher nikhalu iachad, ſchaalu lo lemor: Adonai, beeizoh eth, tekaijem eth malcuth jiſrael.*	6 וְאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְהֲלוּ יַחַד שָׁאֲלוּ לוֹ לֵאמֹר אֲדֹנָי בְּאֵיזוֹ עֵת תְּקַיֵּם אֶת־מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל׃	6. Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τοῦ ἰσραήλ;
7. *Vaijómer lahem, lo naueh lachem ledáath zemanjm Veittim, aſcher ſam haaflebaddo beſchiltono.*	7 וַיֹּאמֶר לָהֶם לֹא נָאוָה לָכֶם לָדַעַת זְמַנִּים וְעִתִּים אֲשֶׁר שָׂם הָאָב לְבַדּוֹ בּ בְּשִׁלְטוֹנוֹ׃	7. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς, οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.

4. Et congregans, illos in idem loci, præcepit eis ab Ieroſolymis ne deſcenderent, ſed expectarent promiſſionẽ Patris, quam audiſtis (inquit) per os meum.

4. Vnd als er ſie verſamlet hatte/ befahl er jnen/ daß ſie nicht von Jeruſalem wichen/ ſondern warteten auff die Verheiſſung deß Vaters/ welche jr habt gehöret (ſprach er) von mir.

5. Quia Iohannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto, non poſt multos hos dies.

5. Denn Johannes hat mit Waſſer getaufft / jhr aber ſolt mit dem heiligen Geiſt getauffet werdẽ/ nicht lange nach diſen tagen.

6. Igitur qui convenerant, interrogabant eum, dicentes: Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſraël.

6. Die aber/ ſo zuſammen kommen waren / frageten jhn / vnd ſprachen: HErꝛ/ wirſt du auff diſe Zeit wider auffrichten das Reich Jſrael.

7. Dixit autem eis, Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.

7. Er aber ſprach zu jnen: Es gebürt euch nicht zu wiſſen Zeit oder Stunde/ Welche der Vater ſeiner Macht fürbehalten hat.

8. Ki im tickechu eth geſurath rúach backódeſch, hattaſo aleichem mimmarom, vethihiu edai, gam biruſchaláim vegam bechol jehudah veſchomeron vead kazvei haárez.

8 כִּי־אִם תִּקְחוּ אֶת
גְּבוּרַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ
הַהִתְבֹּא אֲלֵיכֶם מִמָּרוֹם
וִתְהִיוּ עֵדַי גַּם ב
בִּירוּשָׁלַיִם וְגַם בְּכָל־
יְהוּדָה וְשׁוֹמְרוֹן וְעַד
קַצְוֵי הָאָרֶץ׃

8. Ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἰουδαίᾳ καὶ σαμαρείᾳ, καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

9. Vecaaſcher amar eth haelleh, birotham, niſſa venaalah, veanan lekacho meeineihem.

9 וְכַאֲשֶׁר אָמַר אֶת
הָאֵלֶּה בִּרְאוֹתָם נִשָּׂא
וְנַעֲלָה וְעָנָן לְקָחוֹ
מֵעֵינֵיהֶם׃

9. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

10. Vbehabbitham el haſſchamáim, baalotho, vehinneh ſchenei anaſchim kamu aleihem, babbegadim leſanim.

10 וּבְהַבִּיטָם אֶל־
הַשָּׁמַיִם בַּעֲלוֹתוֹ ו
וְהִנֵּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים קָמוּ
אֲלֵיהֶם בִּבְגָדִים ל
לְבָנִים׃

10. Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ.

11. Vaijomeru lahem, anſchei haggalil, mah omedim attem vmabbithim el haſſchamáijm, zeh jeſchúa hahoalah, mimmechem

11 וַיֹּאמְרוּ לָהֶם אַנְשֵׁי
הַגָּלִיל מַה זֶּה עוֹמְדִים
אַתֶּם וּמַבִּיטִים אֶל־
הַשָּׁמַיִם זֶה יֵשׁוּעַ
הַהֹעֲלָה מִמְּכֶם

11. Οἳ καὶ εἶπον, ἄνδρες γαλιλαῖοι. τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν ----

8. Sed accipietis virtutem ſupervenientis Spiritus ſancti in vos, & eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in omni Iudęa, & Samaria, & uſque ad ultimum terræ.

8. Sondern jr werdet die Krafft deß heiligen Geiſtes empfahen/welcher auff euch kommen wirdt/ vnd werdet meine Zeugen ſeyn / zu Jeruſalem / vnd inn gantz Judea vnd Samaria/vnd biß an das ende der Erden.

9. Et cùm hæc dixiſſet, videntibus illis elevatus eſt: & nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum.

9. Vnnd da er ſolches geſagt / ward er auffgehaben zuſehens / vnd eine Wolcke nam jn auff / für jhren augen weg.

10. Cumque intuerentur in cælum euntē illum, ecce duo viri aſtiterunt iuxta illos, in veſtibus albis.

10. Vnd als ſie jm nachſahen gen Himmel fahrend/ ſihe/ da ſtunden bey jhnen zween Männer inn weiſen Kleidern.

11. Qui & dixerunt, Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cælum? hic IEſus qui aſſumptus eſt à vobis —

11. Welche auch ſagten: Jhr Männer von Galilea/ was ſtehet jhr/vnd ſehet gen Himmel? Diſer Jeſus/welcher von euch iſt auffgenommen ...

el hasſchamáim, ko iaſchuf jaſo, caaſcher chazithúhu laaloth el hasſchamáym.

אל־השמים כה ישוב יבוא כאשר חזיתוהו לעלות אל־השמים׃

εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

BEIOM maaleh hammaſchíach.

Beſorah Chephi Markus.

Cap. 16.

ביום מעלה
המשיח׃
בשורה כפי מרקוס׃
יו

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗψεως Χριστοῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Μάρκον.

ΚΕΦΑΛ. ιϛ'.

VEacharon aſcher iaſchefu aſchtei eſreh haelleh bimſibbah, nirah labem, vaÿigar eth begadam, veeth meginnath libbam, ki laelleh aſcher rau otho ki kambu, lo heeminu.

ואחרון אשר ישבו עשתי עשרה האלה במסבה נראה להם ויגער את בגדם ואת מגנת לבם כי־לאלה אשר ראו אותו כי־קם הוא לא האמינו׃

Υστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα, ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον, οὐκ ἐπίστευσαν.

15. Vaÿómer labem, lechu el col haolam, vekiru eth habbeſorah lechol beriah.

15 ויאמר להם לכו אל־כל־העולם וקראו את־הבשורה לכל בריאה׃

15. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.

in cælum, ſic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum.

gen Himmel/ wird kom̃en/ wie jhr jn geſehen habt gen Himmel fahren.

IN DIE Aſcenſionis Chriſti.

Am Tage der Himmelfarth Chriſti.

Evangelium Marci 16.

Evangelium Marci am 16. Capitel.

NOviſsimè autem recumbẽtibus illis undecim apparuit: & exprobravit incredulitatẽ eorũ, & duritiem cordis, quia iis qui viderant eum reſurrexiſſe, non crediderunt.

ZUletzt/ da die Eilffe zu Tiſche ſaſſen/ offenbaret er ſich/ vnnd ſchalt jhren vnglauben/ vnd jhres Hertzen härtigkeit/ daß ſie nicht geglaubt hatten/ denen/ die jhn geſehen hatten aufferſtanden.

15. Et dixit eis, Euntes in mundum vniverſum, prædicate Evangelium omni creaturæ.

15. Vnd ſprach zu jhnen: Gehet hin inn alle Welt/ vnd prediget das Evangelium allen Creaturen.

16. *Hammaamjn venithbal jiſſaſchéa, vaaſcher einénnu maamjn jißhapheth.*	16 המאמין ונטבל יושע ואשר איננו מאמין ישפט :	16. Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς, σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας, κατακριθήσεται.
17. *Veothoth aſcher jaaſu hammaamjnim elleh hen: biſchmi joZiu ſchedim, bilſchonoth chadaſchoth iemallēln.*	17 ואותות אשר יעשו המאמינים אלה הן בשמי יוציאו שדים בלשונות חדשות ימללו :	17. Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι. γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς.
18, *Nechaſchim jiſſeu, veim aſon mah jiſchtu beli néZek jihieh la bem, al nachlim, jaſimu eth jedeihem vejitáſu.*	18 נחשים ישאו ואם אסון מה ישתו בלי נזק יהיה להם על־נחלים ישימו את ידיהם ויטבו :	18. Ὄφεις ἀροῦσι· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει. ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσι.
19. *Vaadoneinu jeſchúa caaſcher dibber aleihem, luckach el haſſchamáim, véjaſchaf limin Elohim.*	19 ואדנינו ישוע כאשר דבר אליהם לקח אל־השמים וישב לימין אלהים :	19. Ὁ μὲν οὖν κύριος μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ.
20. *Vehémmah jaZeu vaijefaſſeru bechol haarez, vajhovah bechezik, vaijadber ammjm tachtaif, beothoth habbaoth, Amen.*	20 והמה יצאו ויבשרו בכל הארץ ויהוה החזיק וידבר עמים תחתיו באותות הבאות אמן :	20. Ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες, ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων, ἀμήν.

16. Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſalvus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur.

16. Wer da glaubt vnd getaufft wirdt/der wirdt ſelig werden / Wer aber nicht glaubet/der wird verdampt werden.

17. Signa autem eos qui crediderint, hæc ſequentur: in nomine meo dæmonia eiicient, Linguis loquentur novis.

17. Die Zeichen aber / die da folgen werden/denen/die da glauben / ſind die: Jnn meinem Namen werden ſie Teuffel außtreiben / mit newen Zungen reden.

18. Serpentes tollent. Et ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent: & benè habebunt.

18. Schlangen vertreiben. Vnd ſo ſie etwas tödlichs trincken/ wirds jnen nicht ſchaden. Auff die Krancken werden ſie die Hände legen/ ſo wirdts beſſer mit jhnen werden.

19. Et Dominus quidem Ieſus, poſtquam locutus eſt eis, aſſumptus eſt in cælum, & ſedet à dextris Dei.

19. Vnd der HErr/ nach dem er mit jhnen geredt hatte/ward er auffgehaben gen Himmel/vnd ſitzet zur rechten Hand Gottes.

20. Illi autem profecti, prædicaverunt vbique: Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus ſignis.

20. Sie aber giengen auß/ vnd predigten an allen örtern/Vnd der HErr wirckte mit jhnen/ vnd bekräfftiget das Wort/ durch mitfolgende Zeichen.

BESCHABBATH VI. Acharei chag happáſach,

Iggéreth I. Le cheipah.

Cap. 4.

L*Achen hithbonenu ve-hithoreru lattephilloth.*

8. *Vmickol dafar hachazíku eth ahafath achavathchem, ki haahafah tecaſſeh eth rof hachatáim.*

9. *Ahafu lehalin, iſch eth gero bilti thelunah.*

10. *Iſch iſch kaaſcher lakach eth techinnatho, teſchareth eth echaiſ kebaale battim thoſim al rof techinnath Elohim.*

11. *Im medabber iſch, iedabber kedifrei Elohim, im meſſchareth iſch, kemo* ---

בְּשַׁבָּת ו׳ אַחֲרֵי
חַג הַפָּסַח
אִגֶּרֶת א׳ לְכֵיפָה׃

ד׳

לָכֵן הִתְבּוֹנְנוּ וְהִתְעוֹרְרוּ לַהִתְפַּלּוֹת׃

8 וּמִכָּל־דָּבָר הַחֲזִיקוּ
אֶת־אַהֲבַת אַחֲוַתְכֶם
כִּי־הָאַהֲבָה תְּכַסֶּה
אֶת־רֹב הַחֲטָאִים׃

9 אֶהֱבוּ לְהָלִין אִישׁ
אֶת־גֵּרוֹ בִּלְתִּי־תְלוּנָה׃

10 אִישׁ אִישׁ כַּאֲשֶׁר
לָקַח אֶת־תְּחִנָּתוֹ
יְשָׁרֵת אֶת־אֶחָיו
כְּבַעֲלֵי־בָתִּים טוֹבִים
עַל־רֹב תְּחִנַּת אֱלֹהִים׃

11 אִם־מְדַבֵּר אִישׁ
יְדַבֵּר כְּדִבְרֵי אֱלֹהִים
אִם־מְשָׁרֵת אִישׁ כְּמוֹ

ΤΗ ϛ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὸ Πάσχα.

Ἐπιστολὴ Α. Πέτρου.

Κεφ. δ΄.

ΣΩφρονήσατε οὖν, καὶ νήψατε εἰς τὰς προσευχάς.

8. Πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἡ ἀγάπη καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

9. Φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους, ἄνευ γογγυσμῶν.

10. Ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι, ποικίλης χάριτος θεοῦ.

11. Εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ---

DOMINICA ſexta poſt Paſcha, Exaudi.

EPISTOLA 1. Pet. 4.

Estote itaque prudentes: & vigilate in orationibus.

8. Ante omnia autem mutuã in vobiſmetipſis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinẽ peccatorum.

9. Hoſpitales invicem ſine murmuratione.

10. Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrũ illam adminiſtrãtes: ſicut boni diſpenſatores, multiformis gratiæ Dei.

11. Si quis loquitur, quaſi ſermones Dei: ſi quis miniſtrat, tanquã

Am Sechſten Sontag nach Oſtern/ Exaudi.

Epiſtel/ in der erſten Petri/ am 4. Cap.

So ſeyt nun mäſſig vnd nüchtern zum Gebet.

8. Für allen dingen aber/ habt vntereinander eine brünſtige Liebe/ deñ die Liebe decket auch der Sünden menge.

9. Seyt Gaſtfrey vntereinander/ ohne murmeln.

10. Vnd dienet einander/ ein jeglicher nach der gabe/ die er empfangen hat/ als die guten Haußhalter/ der mancherley Gnaden Gottes.

11. So jemand redet/ daß ers rede als Gottes Wort. So jmand ein Ampt hat/

bigſurah, caaſcher noten Elohim, aſcher becol deſarim jecubbad Elohim, bejeſchúa hammaſchiach, aſcher lo backafod, vehaggeſurah, leolemej olamim, Amen.

בִּגְבוּרָה כַּאֲשֶׁר נָתַן
אֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּכָל־
הַדְּבָרִים יְכֻבַּד אֱלֹהִים
בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ אֲשֶׁר לוֹ
הַכָּבוֹד וְהַגְּבוּרָה לְ
לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אָמֵן׃

ἐξ ἰσχύος, ὡς χορηγεῖ ὁ θεὸς, ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζηται ὁ θεὸς, διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

BESCHABbath VI. Acharei chag happáſach,

Beſorah Chephi Iochanan.

Cap. 15.

בְּשַׁבָּת ו׳ אַחֲרֵי חַג הַפָּסַח׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן׃

ט״ו

ΤΗ ς. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὸ Πάσχα.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ ἰωάννην.

ΚΕΦ. ιε.

VEcaaſcher iaſo hammenachem, aſcher anj eſchlach lachē meaſi, eth rúach emeth aſcher min haaf joẑe, hu iaid alai.

וְכַאֲשֶׁר יָבוֹא
הַמְנַחֵם אֲשֶׁר
אֲנִי אֶשְׁלַח
לָכֶם מֵאָבִי אֶת רוּחַ
אֱמֶת אֲשֶׁר מִן הָאָב
יוֹצֵא הוּא יָעִיד עָלָי׃

Ὅταν δ᾽ ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ.

27. Vegam attem teidun; ki mereſchith heiitem immj.

27 וְגַם אַתֶּם תְּעִידוּן
כִּי מֵרֵאשִׁית הֱיִיתֶם
עִמִּי׃

27. Καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ᾽ ἀρχῆς μετ᾽ ἐμοῦ ἐστε.

ex virtute, quam adminiſtrat Deus: ut in omnibus honorificetur Deus, per Ieſum Chriſtum: cui eſt gloria & imperum, in ſecula ſeculorum, Amen.

daß ers thue als auß dem vermögen/ das Gott darreichet/ auff daß in allen dingen Gott gepreiſet werde/ durch Jeſum Chriſtum/ welchem ſey ehre vnnd gewalt/ von ewigkeit zu ewigkeit/ Amen.

DOMINICA ſexta poſt Paſcha, Exaudi.

Am Sechſten Sontag nach Oſtern/ Exaudi.

Evangelium Iohan. 15.

Evangelium Johannis am 15. Capitel.

CVm autem venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spirit⁹ veritatis, qui à Patre procedit, ille teſtimonium perhibebit de me.

WENN aber der Tröſter kommen wirdt/ welchen ich euch ſenden werde vom Vater/ der Geiſt der Warheit/ der vom Vater außgehet/ der wird zeugen von mir.

27. Et vos teſtimonium perhibebitis: quia ab initio mecum eſtis.

27. Vnd jhr werdet auch zeugen/ denn jr ſeyt von anfang bey mir geweſen.

Cap. XVI.

1. Eth haélleh dibbarti lachem, pen tickaſchélu.

2. Meadatham iaſchlichu ethchem Vegam baah haeth, aſcher col haboreg ethchem, iachaſchof lehakrif korban lelohim.

3. Veeth haélleh jaaſu lachem, ki lo iadeu eth haaf, Velo othj.

4. Lachen dibbárti aleichem eth haélleh, aſcher im taſo haeth, tizkeru lamo, ki ani amárti lachem, Veeth haélleh mereſchith lo amárti lachem, ki immachem haÿthj.

י״ו

1 אֶת־הָאֵלֶּה דִּבַּרְתִּי
לָכֶם פֶּן־תִּכָּשֵׁלוּ׃
2 מֵעֲדָתָם יַשְׁלִיכוּ
אֶתְכֶם וְגַם בָּאָה הָעֵת
אֲשֶׁר כָּל־הַהֹרֵג אֶתְכֶם
יַחְשֹׁב לְהַקְרִיב קָרְבָּן
לֵאלֹהִים׃
3 וְאֶת הָאֵלֶּה יַעֲשׂוּ
לָכֶם כִּי לֹא יָדְעוּ אֶת־
הָאָב וְלֹא אוֹתִי׃
4 לָכֵן דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם
אֶת־הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אִם
תָּבוֹא הָעֵת תִּזְכְּרוּ
לָמוֹ כִּי אֲנִי אָמַרְתִּי
לָכֶם וְאֶת הָאֵלֶּה
מֵרֵאשִׁית לֹא אָמַרְתִּי
לָכֶם כִּי עִמָּכֶם הָיִיתִי׃

ΚΕΦΑΛ. ιϛ΄.

1. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε.

2. Ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ᾽ ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς, δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ.

3. Καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα, οὐδὲ ἐμέ.

4. Ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ᾽ ὑμῶν ἤμην.

BECHAG ſchafuoth.

Iggéreth lepoolei haſchelichim.

Cap. 2.

בְּחַג שָׁבוּעוֹת
אִגֶּרֶת לְפָעֳלֵי
הַשְּׁלִיחִים ב׃

ΤΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

Ἐπιστολὴ πράξεως τῶν Ἀποστόλων.

ΚΕΦΑΛ. β΄.

Cap. 16.

1. Hæc locutus ſum vobis, ut non ſcandalizemini.

2. Abſque Synagogis facient vos, ſed venit hora, ut omnis qui interficit vos arbitretur obſequium ſe præſtare Deo.

3. Et hæc facient vobis: quia non noverunt Patrem, neque me.

4. Sed hæc locutus ſum vobis: ut cum venerit hora, eorum reminiſcamini, quia ego dixi vobis. Hæc autem vobis ab initio non dixi, quia vobiſcum eram.

In Festo Pentecoſtes.

Epistola Actor. 2.

Cap. 16.

1. Solchs hab ich zu euch geredt / daß jhr euch nicht ergert.

2. Sie werden euch in den Bann thun. Es kompt aber die Zeit / daß / wer euch tödtet / wird meinen / er thue Gott einen dienſt daran.

3. Vnd ſolches werden ſie euch darumb thun / daß ſie weder meinen Vater noch mich erkennen.

4. Aber ſolches hab ich zu ench geredt / auff daß / weñ die Zeit kom̃en wird / daß jr daran gedencket / daß ichs euch geſagt habe. Solches hab ich euch von Anfang nicht geſagt / denn ich war bey euch.

Am heiligen Pfingſt Tag.

Epiſtel / Actorum am 2. Capitel.

Cap. 2.

VBehimmale eth jom hachamiſſchim iom, Vaijihiu cullam nikhalim iachdaf.

2. Vattehi pithom miſſchamáim ſchaon, kemo rúach kadim az Zah, Vattimmale eth col habbáith aſcher jaſchefu bah.

3. Vatteraeinah lahem leſchonoth niphlagoth kemo eſch, ki jaſchefah al col iſch Veiſch mehemmah

4. Vaijimmaleu cullam berúach hackódeſch, Vaijachéllu ledabber bilſchonoth acheroth, caaſcher natenah lahem harúach lehábbia.

5. Vaijihiu biruſchalaim ſchochenim jehudim, anaſchim chaſidim, ---

ב׳

ו בְּהִמָּלֵא אֶת
יוֹם הַחֲמִשִּׁים
יוֹם וַיִּהְיוּ
כֻלָּם נִקְהָלִים יַחְדָּו׃
2 וַתְּהִי פִּתְאֹם
מִשָּׁמַיִם שָׁאוֹן כְּמוֹ
רוּחַ קָדִים עַזָּה
וַתִּמָּלֵא אֶת כָּל־הַבַּיִת
אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בָהּ׃
3 וַתֵּרָאֶינָה לָהֶם
לְשׁוֹנוֹת נִפְלָגוֹת כְּמוֹ
אֵשׁ כִּי יָשְׁבָה עַל־כָּל־
וְאִישׁ אִישׁ מֵהֶמָּה׃
4 וַיִּמָּלְאוּ כֻלָּם בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ וַיָּחֵלּוּ לְדַבֵּר
בִּלְשֹׁנוֹת אֲחֵרוֹת כ
כַּאֲשֶׁר נָתַן לָהֶם הָרוּחַ
לְהַבִּיעַ׃
5 וַיִּהְיוּ בִּירוּשָׁלַיִם ש
שֹׁכְנִים יְהוּדִים א
אֲנָשִׁים חֲסִידִים -

ΚΕΦΑΛ. β′.

ΚΑὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό.

2. Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι.

3. Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρὸς, ἐκάθισέ τε ἐφ᾽ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν.

4. Καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις. καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι.

5. Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι ἄνδρες εὐλαβεῖς —

Cap. 2.

ET cum complerentur dies Pentecoſtes, erant omnes pariter in eodem loco.

2 Et factus eſt repente de cælo ſonus, tanquam advenientis ſpiritus vehementis, & replevit totam domum ubi erant ſedentes.

3. Et apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tanquā ignis, ſeditque ſupra ſingulos eorum.

4. Er repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & cœperūt loqui variis linguis, prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis.

5. Erant autem in Ieruſalem habitantes Iudæi, viri religioſi

Das 2. Capitel.

VNd als der Tag der Pfingſten erfůllet war / waren ſie alle einmůtig beyeinander.

2. Vnd es geſchach ſchnell ein brauſen vom Himmel / als eines gewaltigen Windes / vnd erfůllet das gantze Hauß / da ſie ſaſſen.

3. Vnd man ſahe an jnen die Zungen zertheilet / als weren ſie Feurig / vnnd er ſatzte ſich auff einen jeglichen vnter jnen.

4. Vnd wurden alle voll deß heiligen Geiſtes / vnnd fiengen an zu predigen mit andern Zungen / nach dem der Geiſt jhnen gab außzuſprechen.

5. Es waren aber Jůdē zu Jeruſalem wohnend / die waren Gottsfůrchtige Männer.

miccol haggôijm aſcher táchat haſſchamáim.	מִכָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר תַּחַת הַשָּׁמָיִם׃	ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν.
6. *Vecaaſcher nihiah kol hazzeh Vaijickabel rof haam, Vattithballa chochmatam, ki ſchameu iſch iſch, ki bilſchono medabberim haiu.*	6 וְכַאֲשֶׁר נִהְיָה קוֹל הַזֶּה וַיִּקָּהֵל רֹב הָעָם וַתִּתְבַּלַּע חָכְמָתָם כִּי שָׁמְעוּ אִישׁ אִישׁ כִּי בִלְשׁוֹנוֹ מְדַבְּרִים הָיוּ׃	6. Γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν.
7. *Vaijibbahalu, Vaijittammehu lemor, iſch el reehu, Hinneh halo élleh hammedabberim kullam gelilim hémmah.*	7 וַיִּבָּהֲלוּ וַיִּתַּמְּהוּ לֵאמֹר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הִנֵּה הֲלֹא אֵלֶּה הַמְדַבְּרִים כֻּלָּם גְּלִילִים הֵמָּה׃	7. Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες γαλιλαῖοι;
8. *Veeichácbah ſchomeim anáchnu iſch iſch beothah hallaſchon aſcher noládnu bah.*	8 וְאֵיכָכָה שׁוֹמְעִים אֲנַחְנוּ אִישׁ אִישׁ בְּאוֹתָהּ הַלָּשׁוֹן אֲשֶׁר נוֹלַדְנוּ בָהּ׃	8. Καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν, ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;
9. *Anſchei pherath, Vmadai, Veeilam, Vehaſcheshcochenim baaram naharaijm, bihudah Vecapthor, Ellaſar, Veaſiah.*	9 אַנְשֵׁי פְּרָת וּמָדַי וְעֵילָם וְהַשּׁוֹכְנִים בַּאֲרַם נַהֲרַיִם בִּיהוּדָה וְכַפְתּוֹר אֶלָּסָר וְאַסְיָא׃	9. Πάρθοι καὶ μῆδοι καὶ ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν μεσοποταμίαν, ἰουδαίαν τε καὶ καππαδοκίαν, πόντον, καὶ τὴν ἀσίαν.

ex omni natione
quæ ſub cælo eſt.

auß allerley Volck/das vn-
ter dem Himmel iſt.

6. Facta autem
hac voce convenit
multitudo, & mē-
te confuſa eſt, quo-
niam audiebat v-
nuſquiſque lingua
ſua illos loquen-
tes.

6. Da nun die ſtimme ge-
ſchach/ kam die menge zu
ſammen/ vnd wurden ver-
ſtörtzt/ denn es höret ein jeg-
licher/ daß ſie mit ſeiner
Sprache redten.

7. Stupebant au-
tem omnes & mi-
rabantur, dicen-
tes: Nónne, ecce,
omnes iſti qui lo-
quuntur, Galilæi
ſunt,

7. Sie entſatzten ſich aber
alle/ verwunderten ſich/ vnd
ſprachen vntereinander:
Sihe/ ſind nicht dieſe alle
die da reden/ auß Galilea?

8. Et quomodo
nos audimus v-
nuſquiſque linguā
noſtram, in qua
nati ſumus?

8. Wie hören wir denn
ein jeglicher ſeine Sprache/
darinnen wir geboren ſind?

9. Parthi, & Me-
di, & Elamitæ, &
qui habitant Me-
ſopotamiam, Iu-
dæam, & Cappa-
dociam, Pontum,
& Aſiam.

9. Parther vnnd Meder/
vnd Elamiter/ vnd die wir
wohnen in Meſopotamia/
vnd in Judea/ vnd Cappa-
docia/ Ponto vnd Aſia.

10. Vpherugiah vpamphylia, mizraim vgefulei puth, aſcher el kir, vegerjm merehumah.

10 ופרוגיא ופמפיליה מצרים וגבולי פוט אשר אל־קיר וגרים מרהומה :

10. Φρυγίαν τε ϗ παμφυλίαν, αἴγυπτον ϗ τὰ μέρη τῆς λιβύας τῆς κατὰ κυρήνην, ϗ οἱ ἐπιδημοῦντες ῥωμαῖοι.

11. Iehudim, vethoſchaſim, kerethim vearbim. anachnu ſchomeim otham lemallel bilſchonothéinu eth gedoloth Elohim.

11 יהודים ותושבים כרתים וערבים אנחנו שומעים אותם למלל בלשונותינו את־ גדולות אלהים :

11. Ἰουδαῖοί τε ϗ προσήλυτοι, κρῆτες ϗ ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις, τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ.

12. Vaijibbahalu cullam, vaijiſchalu iſch lereéhu lemor, vmah zoth lihioth.

12 ויבהלו כלם וישאלו איש לרעהו לאמר ומה זאת להיות :

12. Ἐξίσταντο δὲ πάντες ϗ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι.

13. Vaacherim maligim bam, lemor; ki meaſis ſchickorim hémmah.

13 ואחרים מלעיגים בם לאמר כי מעסיס שכורים המה :

13. Ἕτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί.

BECHAG ſchafuoth.

Beſorah chephi Iochanan.

Cap. 14.

בחג שבועות :

בשורה כפי יוחנן :

י״ד

ΤΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ἰωάννην.

ΚΕΦΑΛ. ιδʹ.

10. Phrygiam, & Pamphyliam, Ægyptum & partes Lybię, quæ eſt circa Cyrenen, & advenæ Romani.

10. Phrygia vnd Pamphylia/ Egypten/ vñ an den enden der Lybien bey Cyrenen/ vnnd Außländer von Rom.

11. Iudæi quoque & Proſelyti, Cretes, & Arabes, audivimus eos loquẽtes noſtris linguis magnalia Dei.

11. Jůden vnd Jůdengenoſſen/ Creter vnd Araber/ wir hören ſie mit vnſern Zungen die groſſen Thaten Gottes reden.

12. Stupebant autem omnes, & mirabantur adinvicem, dicentes, Quidnam vult hoc eſſe?

12. Sie entſatzten ſich alle/ vnd wurden jrre/ vnd ſprachen einer zu dem andern: Was will das werden?

13. Alii autem irridentes dicebant, Quia muſto pleni ſunt iſti.

13. Die andern aber hattens vor einen ſpott/ vnnd ſprachen: Sie ſind voll ſüſſes Weins.

FERIA PRIMA Pentecoſtes.

Evangelium Iohan. 14.

Am heiligen Pfingſttag.

Evangelium Johannis am 14. Capitel.

Cap. 14.

LAaſcher haiu lo hammiz-fotai , vaaſcher nozer othánah zeh hu haohef othi, vehaohef othi, ieahef meaſi, vaanj ehaf otho , vaagalleh lo eth naphſchj.

22. Omer lo jehudah , einénnu iſch carioth , Adonai mah zoth , ki attah athid legalloth lánu eth naphſchecha velo laolam.

23. Vaijáan jeſchúa vaijómer lo, jm iſch ohef othi, eth defari ijzzor, veaſi jeehaf otho, venaſo elaif, vmaon naaſeh itto.

י׳ד׳

לאשר היו לו
המצותי ו
ואשר נוצר
אותנה זה הוא
האוהב אותי והאוהב
אותי יאהב מאבי ואני
אהב אותו ואגלה
לו את־נפשי ׃

22 אומר לו יהודה
איננו איש־כריות
אדני מה זאת כי
אתה עתיד לגלות לנו
את נפשך ולא
לעולם ׃

23 ויען ישוע ויאמר
לו אם איש אוהב
אותי את־דברי יצור
ואבי יאהב אותו ו
ובוא אליו ומעון
נעשה אתו ׃

ΚΕΦΑΛ. ιδʹ.

Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτὰς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με. ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν.

22. Λέγει αὐτῷ ἰούδας, οὐχ ὁ ἰσκαριώτης, κύριε, τί γέγονεν, ὅτι ὑμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν, καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ;

23. Ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.

Cap. 14.

QVi habet mandata mea, & ſervat ea: ille eſt qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur à Patre meo: & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum.

Cap. 14.

WEr meine Gebot hat/ vnd helt ſie/ der iſts/ der mich liebet. Wer mich aber liebet/ der wirdt von meinem Vater geliebet werden/ vnd ich werde jhn lieben/ vnnd mich jhm offenbaren.

22. Dicit ei Iudas, non ille Iſcariotes, Domine, quid factum eſt, manifeſtaturus es nobis teipſum, & non mundo?

22. Spricht zu jhm Judas/ nicht der Iſcharioth: HErr/ was iſts/ daß du vns dich wilt offenbaren/ vnnd nicht der Welt?

23. Reſpondit Ieſus, & dixit ei, Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.

23. Jeſus antwortet/ vnd ſprach zu jhm: Wer mich liebet/ der wird meine Wort halten/ vnnd mein Vater wird jhn lieben/ vnnd wir werden zu jm kommen/ vnd wohnung bey jm machen.

24. Aſcher einénnu ohef othj, eth deſarai lo jizZor, Vehaddaſar aſcher ſchoméim attem, einénnu li, ki im leaſi aſcher ſchelachánj.

24 אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ אוֹהֵב אוֹתִי אֶת־דְּבָרַי לֹא יִצּוֹר וְהַדָּבָר אֲשֶׁר שׁוֹמְעִים אַתֶּם אֵינֶנּוּ לִי כִּי אִם לְאָבִי אֲשֶׁר שְׁלָחַנִי׃

24. Ὁ μὴ ἀγαπῶν με, τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ. καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.

25. Et haddeſarim haélleh dibbárti aleichem beodenni immachem.

25 אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם בְּעוֹדֶנִּי עִמָּכֶם׃

25. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, παρ' ὑμῖν μένων.

26. Vehammenachem, rúach hakkodeſch aſcher jiſchlach otho haaſ biſchmi, hu jelammedchem cullam, Vejazkir lachem eth col aſcher dibbárti lachem.

26 וְהַמְנַחֵם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁלַח אוֹתוֹ הָאָב בְּשְׁמִי הוּא יְלַמֶּדְכֶם כֻּלָּם וְיַזְכִּיר לָכֶם אֶת־כָּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָכֶם׃

26. Ὁ δὲ παράκλητος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.

27. Eth ſchalom oZef anj immachē, eth ſchelomj noten anochi lachem, lo eichachah haolam noten, anj noten lachem, al jiſchtachéach leſaſchem, Velo jira.

27 אֶת שָׁלוֹם עֹזֵב אֲנִי עִמָּכֶם אֶת שְׁלֹמִי נוֹתֵן אָנֹכִי לָכֶם לֹא אֵיכָכָה הָעוֹלָם נוֹתֵן אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם אַל־יִשְׁתּוֹחֵחַ לְבַבְכֶם וְלֹא יִירָא׃

27. Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω.

24. Qui non diligit me, ſermones meos non ſervat. Et ſermonẽ quem audiſtis, non eſt meus: ſed eius qui miſit me Patris.	24. Wer aber mich nicht liebet / der helt meine Wort nicht. Vnnd das Wort das jr hōret / iſt nicht mein / Sondern deß Vaters der mich geſandt hat.
25. Hæc locutus ſum vobis, apud vos manens.	25. Solchs hab ich zu euch geredt / weil ich bey euch geweſen bin.
26. Paracletus autem, Spiritus ſanctus, quẽ mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcunqne dixero vobis.	26. Aber der Trōſter der heilige Geiſt / welchen mein Vater ſenden wird in meinem Namen / derſelbige wirdts euch alles lehren / vnd euch erinnern alles deß / das ich euch geſagt habe.
27. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: nõ quomodo mũdus dat, ego do vobis. Non turbetur cor veſtrum, neque formidet.	27. Den Friede laſſe ich euch / meinen Frieden gebe ich euch: Nicht gebe ich euch / wie die welt gibt. Euer Hertze erſchrecke nicht / vnd fōrchte ſich nicht.

28. Schemathem ki ani amarti lachem, ani holech Veaſo aleichem, im teehaſunani, aph tiſchmechu ki amarti, holech anochj el haaf, ki aſi gadol mimmennj hu.	28 שמעתם כי אני אמרתי לכם אני הולך ואבוא אליכם אם תאהבוני אף תשמחו כי אמרתי הולך אנכי אל־האב כי אבי גדול ממני הוא׃	28. Ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἄν, ὅτι εἶπον, πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστί.
29. Veattah amârti lachem, bethérem jeaſeh, Veim jeaſeh taaminu.	29 ועתה אמרתי לכם בטרם יעשה ואם יעשה תאמינו׃	29. Καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται, πιστεύσητε.
30. Od lo rabboth adabber aleichē, ki ba neſi haólam, Vbi lo hayah lo meumah.	30 עוד לא רבות אדבר אליכם כי בא נשיא העולם ובי לא היה לו מאומה׃	30. Οὐκ ἔτι πολλὰ λαλήσω μεθ᾽ ὑμῶν. ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν.
31. Afal aſcher jeda haolam, ki ohef anochj eth haaf, Vechi oſeh anochj, caaſcher ziffah othj, lachen kumu Venelechah mippoh.	31 אבל אשר ידע העולם כי אוהב אנכי את־האב וכי עושה אנכי כאשר צוה אותי לכן קומו ונלכה מפה׃	31. Ἀλλ᾽ ἵνα γνῷ ὁ κόσμος, ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτω ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

28. Audiſtis quia ego dixi vobis, Vado & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad Patrem : quia Pater maior me eſt.	28. Jhr habt gehöret/daß ich euch geſagt habe / Jch gehe hin/ vnd komme wider zu euch. Hettet jhr mich lieb / So würdet jhr euch frewen/daß ich geſagt habe/ Jch gehe zum Vater/ denn der Vater iſt gröſſer denn ich
29. Et nunc dixi vobis prius quàm fiat, ut cum factũ fuerit, credatis.	29. Vnnd nun hab ichs euch geſaget/ehe denn es geſchicht/ auff daß/wenn es nun geſchehen wirdt / daß jhr s glaubet.
30. Iam non multa loquar vobiſcum, venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quicquam.	30. Jch werde fortmehr nicht viel mit euch reden. Denn es kompt der Fürſt dieſer Welt/ vnd hat nichts an mir.
31. Sed ut cognoſcat mundus, quia diligo Patrem, & ſicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio: Surgite, eamus hinc.	31. Aber daß die Welt erkenne/ daß ich den Vater liebe / vnnd ich alſo thue/ wie mir der Vater geboten hat. Stehet auff/ vnd laſſet vns von hinnen gehen.

BEIOM SCHEni lechag ſchafuoth.

Iggéreth, lepoolei naſſchelichim.

בְּיוֹם שֵׁנִי לְחַג שָׁבֻעוֹת אִגֶּרֶת לְפָעֳלֵי הַשְּׁלִיחִים׃

ΤΗ Β. ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ.

Ἐπιστολὴ, πράξεως Ἀποστόλων.

Cap. 10. — י — ΚΕΦΑΛ. ί.

VAijezaph othánu likrolaam, Vlehaid ki hu nifchar meelohim ſchopheth hachaiijim Vehammethim.

וַיְצַו אוֹתָנוּ לִקְרֹא לָעָם
וּלְהָעִיד כִּי הוּא נִבְחַר
מֵאֱלֹהִים שׁוֹפֵט הַ
הַחַיִּים וְהַמֵּתִים׃

ΚΑὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ, καὶ διαμαρτύρασθαι, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν.

43. *Vlehallaz meidim col hanneſim, lakáchath biſchmo ſelichath chathaim, cullam aſcher maaminim bo.*

43 וּלְהַלּוֹ מְעִידִים
כָּל־הַנְּבִיאִים לָקַחַת
בִּשְׁמוֹ סְלִיחַת חֲטָאִים
כֻּלָּם אֲשֶׁר מַאֲמִינִים
בּוֹ׃

43. Τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντας τὸν πιστεύοντας εἰς αὐτόν.

44. *Veodénnu medabber keſphah, eth haddeſarim baélleh, Vattippol rúach hackódeſch al cullā haſchſchomeim eth haddafar.*

44 וְעוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר כ
כֵּיפָה אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וַתִּפֹּל רוּחַ
הַקֹּדֶשׁ עַל־כֻּלָּם
הַשּׁוֹמְעִים אֶת־הַדָּבָר׃

44. Ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον.

FERIA SECUNDA PENTECOSTES.

Am Pfingſt⸗montag.

EPISTOLA Actor. 10.

Epiſtel/ Actorum am 10. Capitel.

ET præcepit nobis prædicare populo, & teſtificari, quia ipſe eſt qui conſtitutus eſt a Deo iudex vivorum & mortuorum.

VNd Er hat vns befohlen zu predigen dem Volck/ vnd zeugen/ daß er iſt verordnet von Gott ein Richter der Lebendigen vnd der Todten.

43. Huic omnes Prophetę teſtimonium perhibent, remiſsionem peccatorum accipere per nomen eius, omnes qui credunt in eum.

43. Von dieſem zeugen alle Propheten/ daß durch ſeinen Namen/ alle die an jhn glauben/ vergebung der Sünden empfahen ſollen.

44. Adhuc loquente Petro verba hęc, cecidit Spiritus ſanctus ſuper omnes qui audiebant verbum.

44. Da Petrus noch dieſe wort redet/ fiel der heilige Geiſt auff alle die dem wort zuhöreten.

45. Vattehômmu hammaaminim aſcher mimmulah hem, cammah bau im keipha, ki gam al haggóim mattath rúach hackódeſch niſchpáchah.

45 ותתמהו המאמינים
אשר ממולהם כמה
באו עם כיפה
כי גם אל־הגוים
מתת רוח הקדש נ
נשפכה ׃

45. Καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ ὅσοι συνῆλθον τῷ πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχυται.

46. Ki ſchameu otham medabberim bilſchonothá, &legaddel eth haelohim, az anah keiphah.

46 כי־שמעו אותם
מדברים בלשונותם
ולגדל את־האלהים
אז ענה כיפה ׃

46. Ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις, καὶ μεγαλυνόντων τὸν θεόν. Τότε ἀπεκρίθη ὁ πέτρος.

47. Haiuchal iſch lichlo eth há-maim, mekittafel eth haélleh, aſcher lakechu eth rúach hackódeſch kemo anáchnu.

27 היוכל איש לכלא
את־המים מהטבל
את־האלה אשר לקחו
את־רוח הקדש כמו
אנחנו ׃

47. Μήτι τὸ ὕδωρ κωλῦσαι δύναταί τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον καὶ ἡμεῖς;

48. Vaiezaf otham lehitthafel beſchem jeſchúa Adonéinu.

48 ויצו אותם להטבל
בשם ישוע אדונינו ׃

48. Προσέταξέ τε αὐτοὺς βαπτισθῆναι, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἰησοῦ.

BEIOM LEchag ſcheni ſchabuoth.

Beſorah chephi Iochanan.

Cap. 3.

ביום שני לחג
שבועות ׃
בשורה כפי יוחנן ׃
ג

ΤΗ Β΄. ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ ἰωάννην.

ΚΕΦΑΛ. γ΄.

45. Et obſtupuerunt ex circumciſione fideles qui venerant cum Petro, quia & in nationes gratia Spiritus ſancti effuſa eſt.

45. Vnd die Glaubigen auß der Beſchneidung / die mit Petro kommen waren / entſatzten ſich / daß auch auff die Heyden die Gabe deß heiligen Geiſtes außgegoſſen ward.

46. Audiebant enim illos loquentes linguis, & magnificantes Deum. Tunc reſpondit Petrus.

46. Denn ſie höreten daß ſie mit Zungen redeten / vnd Gott hoch preiſeten. Da antwortet Petrus:

47. Nunquid aquã quis prohibere poteſt, vt non baptizentur hi, qui Spiritum ſanctum acceperunt, ſicut & nos?

47. Mag auch jemand das Waſſer weren / daß dieſe nicht getaufft werden / die den heiligen Geiſt empfangen haben / gleich wie auch wir?

48. Et iuſsit eos baptizari in nomine Domini IESV Chriſti.

48. Vnnd befahl ſie zu tauffen in dem Namen deß HErren.

FERIA SEcunda Pentecoſtes.

Evangelium Iohan. 3.

Am Pfingſtmontag.

Evangelium Johannis am 3. Capitel.

Cap. 3.

Cap. III.

KIkē ahaf Elohim eth haolam, aſcher eth beno jechido natan, lemáan col hammaamin bo, lo ioſed, ki im jihiu lo chaÿei olam.

17. Ki lo ſchalach Elohim eth beno baolam, liſchpoth eth haolam, ki im lehiſſaſchéa bo eth haolam.

18. Hammaamin bo lo jiſſchapheth, Vaaſcher einénnu maamin, gam meattáh niſchpath, ki lo heemin beſchem ben Elohim haÿachid.

19. VeZeh hu hammiſchpath, ki haor ba baolam, haanaſchim ---

ג׳

כִּי־כֵן אָהַב
אֱלֹהִים אֶת־
הָעוֹלָם אֲשֶׁר
אֶת־בְּנוֹ יְחִידוֹ נָתַן
לְמַעַן כָּל־הַמַּאֲמִין
בּוֹ לֹא יֹאבַד כִּי אִם
יִהְיוּ לוֹ חַיֵּי עוֹלָם׃

17 כִּי לֹא שָׁלַח אֱלֹהִים
אֶת־בְּנוֹ בָּעוֹלָם
לִשְׁפּוֹט אֶת־הָעוֹלָם
כִּי אִם לְהוֹשִׁיעַ בּוֹ
אֶת הָעוֹלָם׃

18 הַמַּאֲמִין בּוֹ לֹא
יִשָּׁפֵט וַאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ
מַאֲמִין גַּם עַתָּה נִשְׁפָּט
כִּי לֹא הֶאֱמִין בְּשֵׁם־
בֶּן־אֱלֹהִים הַיָּחִיד׃

19 וְזֶה הוּא הַמִּשְׁפָּט
כִּי הָאוֹר בָּא בָּעוֹלָם
וְאָהֲבוּ הָאֲנָשִׁים --

Κεφ. γ´.

Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

17. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ ἀλλ᾽ ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι᾽ αὐτοῦ.

18. Ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, οὐ κρίνεται, ὁ δὲ μὴ πιστεύων, ἤδη κέκριται· ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ.

19. Αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι ---

Cap. 3.

SIc enim Deus dilexit mundum, ut filium ſuum vnigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.

Cap. 3.

ALſo hat GOtt die Welt geliebet/ daß er ſeinen eingebornen Son gab/ auff daß alle die an jhn glauben/ nicht verloren werden/ Sondern das ewige Leben haben.

17. Non enim miſit Deus filium ſuum in mundum, vt iudicet mundum, ſed vt ſalvetur mundus per ipſum.

17. Denn Gott hat ſeinen Son nicht geſandt inn die Welt/ daß er die Welt richte/ ſondern daß die Welt durch jhn ſelig werde.

18. Qui credit in eum, non iudicatur, qui autem non credit, iam iudicatus eſt: quia nō credidit in nomine vnigeniti filii Dei.

18. Wer an jhn glaubet/ der wirdt nicht gerichtet. Wer aber nicht glaubet/ der iſt ſchon gerichtet/ denn er glaubt nicht an den namen deß eingebornen Sohns Gottes.

19. Hoc eſt autem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines --

19. Das iſt aber das Gerichte/ daß das Liecht in die Welt kommen iſt/ vnd die Menſchen liebten ...

eth hachóſchech ioter min haor, ki raim haiu maaſeihem.

אֶת־הַחֹשֶׁךְ יוֹתֵר
מִן־הָאוֹר כִּי רָעִים הָיוּ
מַעֲשֵׂיהֶם׃

μᾶλλον τὸ σκότος, ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα.

20. *Ki col aſcher raoth oſch, ſoneh eth haor, velo ba el haor, pen juchachun maaſeihem.*

20 כִּי־כָל־אֲשֶׁר רָעוֹת
עֹשֶׂה שֹׂנֵא אֶת־הָאוֹר
וְלֹא בָא אֶל־הָאוֹר פֶּן־
יוּכְחוּ מַעֲשֵׂיהֶם׃

20. Πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

21. *Vaaſcher oſeh eth emeth, ba el haor, lehiggaloth beth maaſaif ki, belohim naaſu.*

21 וַאֲשֶׁר עֹשֶׂה אֶת־
אֱמֶת בָּא אֶל־הָאוֹר
לְהִגָּלוֹת אֶת־מַעֲשָׂיו
כִּי־בֵאלֹהִים נַעֲשׂוּ׃

21. Ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα· ὅτι ἐν θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

BEIOM ſchelisi lechag ſchafuoth.

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי לְחַג שָׁבוּעוֹת׃

ΤΗ Γ΄. ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ.

Iggéreth lepoolei haſſchelichim.

אִגֶּרֶת לְפֹעֲלֵי הַשְּׁלִיחִים׃

Ἐπιστολὴ πράξεως τῶν Ἀποστόλων.

Cap. 8.

ח

ΚΕΦ. η΄.

VEcaaſcher ſchameu haſſchelichim, aſcher biruſchalaim hemmah,

וּכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ
הַשְּׁלִיחִים א
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם הֵמָּה

Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι —

magis tenebras quam lucem: erant enim eorum mala opera.

die Finſterniß mehr denn das Liecht / denn jhre werck waren böſe

20. Omnis enim qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera eius.

20. Wer arges thut / der haſſet das Liecht / vnd kom̃t nicht an das Liecht / auff daß ſeine Werck nicht geſtrafft werden.

21. Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifeſtentur opera eius, quia in Deo ſunt facta.

21. Wer aber die Warheit thut / der kompt an das Liecht / das ſeine werck offenbar werden / denn ſie ſind in Gott gethan.

FERIA TERTIA PENTECOSTES.

Am Pfingſtdienſtage.

EPISTOLA Actor. 8.

Epiſtel / Actorum am 8. Capitel.

CVm autem audiſſent Apoſtoli, qui erant Ieroſolymis,

DA aber die Apoſtel höreten zu Jeruſalem / ...

ki ſchomeron kibbelah eth deſar Elohim, vajiſchlechu aleihem eth keiphah veiochanan.

כִּי שׁוֹמְרוֹן קִבְּלָה אֶת־
דְּבַר אֱלֹהִים וַיִּשְׁלְחוּ
אֲלֵיהֶם אֶת־כֵּיפָה
וְיוֹחָנָן ׃

ὅτι δέδεκται ἡ σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν πέτρον καὶ ἰωάννην.

15. Vajeredu vajitpallelu aleihem lekachtam eth rúach hackódeſch.

15 וַיֵּרְדוּ וַיִּתְפַּלְּלוּ
עֲלֵיהֶם לְקַחְתָּם אֶת־
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ ׃

15. Οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον.

16. Ki od lo al iſch echad mimmechem naphelah, ki im nithbelu leſaddam beſchem adonéinu jeſchúa hammaſchiach.

16 כִּי עוֹד לֹא עַל אִישׁ
אֶחָד מֵהֶם נָפְלָה כִּי
אִם נִטְבְּלוּ לְבַדָּם בְּשֵׁם
אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ ׃

16. (Οὔπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκὸς, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἰησοῦ.)

17. Az jaſimu eth iedejhem aleihem, vajickechu eth rúach hackódeſch.

17 אָז יָשִׂימוּ אֶת־
יְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם וַיִּקְחוּ
אֶת־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ ׃

17. Τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον.

BEIOM ſchelïſchi lechag ſchafuoth.

Beſorah chephi Iochanan.

Cap. 10.

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי לְחַג שָׁבוּעוֹת ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן ׃

י

ΤΗ Γ'. ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ἰωάννην.

ΚΕΦΑΛ ι'.

quòd recepiſſet Samaria verbum Dei: miſerunt ad eos Petrum & Iohannem.

daß Samaria das Wort Gottes angenommen hatte/ ſandten ſie zu jhnen Petrum vnd Johannem.

15. Qui cùm veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum.

15. Welche da ſie hinab kamen/ beteten ſie über ſie/ daß ſie den heiligen Geiſt empfiengen

16. Nondum enim in quenquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini IESV (Chriſti.)

16. Denn er war noch auff keinen gefallen/ſondern waren allein getaufft in dem Namen Jeſu (Chriſti.)

17. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.

17. Da legten ſie die Hände auff ſie/ vnd ſie empfiengen den heiligen Geiſt.

FERIA TERTIA Pentecoſtes.

Am Pfingſtdinſtage.

Evangelium Iohan. 10.

Evangelium Johannis am 10. Capitel.

Cap. 10.

AMen amen omer ani lachem, aſcher lo ba baſſcháar bemichlath hazzon, ki im oleh bemakom acher, zeh gannaf Vpariz hu.

2. Vaaſcher ba baſſcháar, roeh hazzon hu.

3. Vehaſſchoer poteach lo, Vehazzon ſchameu eth kolo, Vehu kore eth zono biſchmotham, Vmoziam.

4. Vbehozio eth zono, holech lipbneihem, Vehazzon halechu acharaif ki jadeu eth kolo.

5. Veacharej hannochrj einam baim, ki im janúſu mimménnu, ki lo iodeim eth kol hannochrim.

י׳

אָמֵן אָמֵן א
אֹומֵר אֲנִי
לָכֶם אֲשֶׁר
לֹא בָא בַּשַּׁעַר בְּמִכְלַת
הַצֹּאן כִּי אִם עֹולֶה
בְּמָקֹום אַחֵר זֶה גַּנָּב
וּפָרִיץ הוּא׃
2 וַאֲשֶׁר בָּא בַּשַּׁעַר
רֹועֵה הַצֹּאן הוּא׃
3 וְהַשֹּׁועֵר פֹּותֵחַ לֹו
וְהַצֹּאן שָׁמְעוּ אֶת־
קֹולֹו וְהוּא קֹורֵא אֶת־
צֹאנֹו בִּשְׁמֹותָם ו
וּמֹוצִיאָם׃
4 וּבְהֹוצִיאֹו אֶת־
צֹאנֹו הֹולֵךְ לִפְנֵיהֶם
וְהַצֹּאן הָלְכוּ אַחֲרָיו כִּי־
יָדְעוּ אֶת־קֹולֹו׃
5 וְאַחֲרֵי הַנָּכְרִי אֵינָם
בָּאִים כִּי אִם יָנוּסוּ
מִמֶּנּוּ כִּי לֹא יֹודְעִים
אֶת־קֹול הַנָּכְרִים׃

Κεφ: ι΄.

ΑΜὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ λῃστής.

2. Ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας, ποιμήν ἐστι τῶν προβάτων.

3. Τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ᾽ ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά.

4. Καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ· ὅτι οἴδασι τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

5. Ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ᾽ αὐτοῦ· ὅτι οὐκ οἴδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.

Cap. 10.

AMen, Amen dico vobis, qui non intrat per oſtium in ovile ovium, ſed aſcendit aliundè: ille fur eſt & latro.

2. Qui autem intrat per oſtium, paſtor eſt ovium.

3. Huic oſtiarius aperit: & oves vocem eius audiunt. Et proprias oves vocat nominatim, & educit eas.

4. Et cùm proprias oves emiſerit, ante eas vadit, & oves illum ſequuntur, quia ſciunt vocem eius.

5. Alienum autem non ſequuntur, ſed fugiũt ab eo: quia non noverunt vocem alienorum.

Cap. 10.

WArlich / warlich / ich ſage euch: wer nicht zur Thür hinein gehet in dẽ Schaaffſtall / ſondern ſteiget anderswo hinein / der iſt ein Dieb vnd ein Mörder.

2. Der aber zur Thür hinein gehet / der iſt ein Hirte der Schaaffe.

3. Demſelbigen thut der Thürhüter auff / vnnd die Schaaffe hören ſeine ſtimme. Vnd er ruffet ſeinen Schaaffen mit Namen / vnd führet ſie auß.

4. Vnnd wenn er ſeine Schaaffe hat außgelaſſen / gehet er für jhnen hin / vnd die Schaaffe folgen jhm nach / denn ſie kennen ſeine ſtimme.

5. Einem frem̃den aber folgen ſie nicht nach / ſondern fliehen von jhm / denn ſie kennen der frembden ſtimme nicht.

6. Eth hammaſchal hazzeh amar lahem jeſchúa vehemmah lo jadeu mah haiu haddefarim aſcher dibber aleihem.

6 אֶת הַמָּשָׁל הַזֶּה אָמַר
לָהֶם יֵשׁוּעַ וְהֵמָּה לֹא
יָדְעוּ מָה הָיוּ הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם׃

6. Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν, τίνα ἦν, ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

7. Vaÿaſchof vaijómer lahem jeſchúa, Amen, amen omer ani lachem, ki anj hu ſcháar hazzon.

7 וַיָּשָׁב וַיֹּאמֶר לָהֶם
יֵשׁוּעַ אָמֵן אָמֵן אוֹמֵר
אֲנִי לָכֶם כִּי אֲנִי הוּא
שַׁעַר הַצֹּאן׃

7. Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων.

8. Cullam habbaim lephanai, gannaſim vparizim hémmah, lachen lo ſchemaum hazzon.

8 כֻּלָּם הַבָּאִים לְפָנַי
גַּנָּבִים וּפָרִיצִים הֵמָּה
לָכֵן לֹא שְׁמָעוּם
הַצֹּאן׃

8. Πάντες ὅσοι πρὸ ἐμοῦ ἦλθον, κλέπται εἰσὶ καὶ λῃσταί. ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.

9. Ani hu haſſcháar, im iſch bi iaſo, ijffaſchéa, vejaſo, vejeze vmareh jimza.

9 אֲנִי הוּא הַשַּׁעַר אִם
אִישׁ בִּי יָבוֹא יִוָּשֵׁעַ
וְיָבוֹא וְיֵצֵא וּמַרְעֶה
יִמְצָא׃

9. Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα. δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται, καὶ, ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὑρήσει.

10. Vehaggannaf einénnu ba ki im aſcher jignof, veijtbach viabbed, ani bathj aſcher jihju lahem chaÿim, veljioth lahem jater.

10 וְהַגַּנָּב אֵינֶנּוּ בָּא
כִּי־אִם אֲשֶׁר יִגְנֹב וְיִטְבַּח
וִיאַבֵּד אֲנִי בָּאתִי אֲשֶׁר
יִהְיוּ לָהֶם הַחַיִּים
וְלִהְיוֹת לָהֶם יָתֶר׃

10. Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ, καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν.

6. Hoc proverbium dixit eis Ieſus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis.

6. Dieſen Spruch ſaget Jeſus zu jhnen/ Sie vernamens aber nicht / was es war/ daß er zu jhnen ſaget.

7. Dixit ergo eis iterum IEſus, Amen, amen dico vobis, ego ſum oſtium ovium.

7. Da ſprach JEſus wider zu jnen: Warlich/ warlich / ich ſage euch / Jch bin die Thür zu den Schaafſen.

8. Omnes quotquot venerũt ante me, fures ſunt & latrones: ſed non audierunt eos oves.

8. Alle die vor mir kom̃en ſind / die ſind Diebe vnnd Mörder geweſen / aber die Schaaffe haben jnen nicht gehorchet.

9. Ego ſum oſtium, Per me ſi quis introierit, ſalvabitur: & ingredietur & egredietur, & paſcua inveniet.

9. Jch bin die Thüre/ ſo jemand durch mich eingehet/ der wirdt ſelig werden/ vnd wirdt ein vnnd außgehen/ vnd Waide finden.

10. Fur non venit, niſi ut furetur & mactet & perdat. Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant.

10. Ein Dieb kompt nicht/ denn daß er ſtele/ würge vnd vmbbringe. Jch bin kommen/ daß ſie das Leben vnd volle genüge haben ſollen.

BESCHAB-bath haſſchíluſch.

Iggéreth el Re-homim.

Cap. II.

HOi omek o-ſcher choch-math vedáath Elohim, Etcháchah beli chéker miſchpataiſ hemmah, vbeli dáath vmachaſchaſah derachaiſ.

34. *Mi ticken eth rúach jehovah, veiſch azatho jodiénnu, eth mj noaz vaijeſinéhu.*

35. *O mi hikdim latheth lo viſchallem lo.*

35. *Ki mimménnu, vbo, veelaiſ hackol, velo hackaſod leolamim, Amen.*

בְּשַׁבַּת הַשִּׁילּוּשׁ

אִגֶּרֶת אֶל־הָרוֹמִיִּים׃

יא

הוֹי עֹמֶק עֹשֶׁר
חָכְמַת וְדַעַת
אֱלֹהִים אֵיכָכָה בְּלִי
חֵקֶר מִשְׁפָּטָיו הֵמָּה
וּבְלִי דַעַת. וּמַחֲשָׁבָה
דְרָכָיו׃

34 מִי־תִכֵּן אֶת־רוּחַ
יְהוָה וְאִישׁ עֲצָתוֹ
יוֹדִיעֶנּוּ אֶת־מִי נוֹעַץ
וַיְבִינֵהוּ׃

35 אוֹ־מִי־הִקְדִּים
לָתֵת לוֹ וַיְשַׁלֶּם לוֹ׃

39 כִּי מִמֶּנּוּ וּבוֹ
וְאֵלָיו הַכֹּל וְלוֹ הַכָּבוֹד
לְעוֹלָמִים אָמֵן׃

ΤΗ ΚΥΡΙΑ-κῇ τῆς τριάδος,

Ἐπιστολὴ πρὸς Ῥω-μαίους.

ΚΕΦ. ια΄.

ὮΒΑΘΟΣ πλούτου, καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.

34. Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;

35. Ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;

36. Ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

DOMINICA ſanctæ Trinitatis.

An der heiligen Dreyfaltigkeit.

EPISTOLA Rom. 11.

Epiſtel/ an die Römer am 11. Capitel.

O Altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei: quam incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inveſtigabiles viæ eius.

O Welch ein tieffe deß Reichthumbs / beide der Weißheit vñ erkendtniß Gottes/ wie gar vnbegreifflich ſind ſeine gerichte / vnnd vnerforſchlich ſeine Wege.

34. Quis enim cognovit ſenſum Domini? Aut quis conſiliarius eius fuit?

34. Denn wer hat deß HErrn ſinn erkennt? Oder wer iſt ſein Rathgeber geweſen?

35. At quis prior dedit illi, & retribuetur ei?

35. Oder wer hat jhm etwas zuvor gegeben/ daß jm werde wider vergolten?

36. Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia: ipſi gloria in ſecula, Amen.

36. Denn von jhm/ vnd durch jhn/ vnd in jhm/ ſind alle ding/ Jhm ſey Ehre in Ewigkeit/ Amen.

BESCHAB-
bath haſchiluſch.

Beſorah Chephi
Iochanan.

Cap. III.

V*Aijhi iſch mipperuſchim, vſchemo Nekidam, vehu raf haijehudim.*

2. *Vehu ba el jeſchúa balláilah, vaijómer elaif, Rabbi, jadánu ki meelohim báta melammed, ki iſch lo echad juchal laaſoth eth haothoth aſcher attah oſeh, im lo jihieh Elohim immo.*

3. *Vaijaan jeſchúa vaijómer lo Amen amen, omer anj lach, im iſch lo jiſſaled millemáhlah, lo juchal liroth eth malcuth Elohim.*

בְּשַׁבַּת הַשִּׁילּוּשׁ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן
ג׳

וַיְהִי־אִישׁ מִפְּרוּשִׁים וּשְׁמוֹ נְקִידָם וְהוּא רַב הַיְּהוּדִים׃

2 וְהוּא בָּא אֶל־יֵשׁוּעַ בַּלַּיְלָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו רַבִּי יָדַעְנוּ כִּי מֵאֱלֹהִים בָּאתָ מְלַמֵּד כִּי אִישׁ לֹא אֶחָד יוּכַל לַעֲשׂוֹת אֶת־הָאוֹתוֹת אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה אִם לֹא יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמּוֹ׃

3 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לוֹ אָמֵן אָמֵן אוֹמֵר אֲנִי לָךְ אִם אִישׁ לֹא יִוָּלֵד מִלְמַעְלָה לֹא יוּכַל לִרְאוֹת אֶת־מַלְכוּת אֱלֹהִים׃

ΤΗ ΚΥΡΙΑ-
κῇ τῆς τριάδος,
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
κατὰ ἰωάννην.
ΚΕΦΑΛ. γ΄.

ΗΝ δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν ἰουδαίων.

2. Οὗτος ἦλθε πρὸς τὸν ἰησοῦν νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ῥαββὶ, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν, ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ.

3. Ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

DOMINICA ſanctæ Trinitatis.

Evangelium Iohan 3.

ERat autem homo ex Phariſæis, Nicodemus nomine, princeps Iudæorum.

2. Hic venit ad Ieſum nocte, & dixit ei, Rabbi, ſcimus, quia à Deo veniſti, magiſter: nemo enim poteſt hæc ſigna facere, quæ tu facis, niſi fuerit Deus cum eo.

3. Reſpondit Ieſus, & dixit ei: Amen, amen dico tibi, niſi quis natus fuerit denuo, non poteſt videre regnum Dei.

An der heiligen Dreyfaltigkeit.

Evangelium Johannis am 3. Capitel.

ES war aber ein Menſch vnter den Phariſeern/ mit namen Nicodemus/ ein Oberſter vnter den Jüden.

2. Der kam zu JEſu bey der Nacht/ vnnd ſprach zu jhm: Meiſter/ wir wiſſen/ daß du biſt ein Lehrer von GOtt kommen/ denn niemand kan die Zeichen thun/ die du thuſt/ es ſey denn Gott mit jhm.

3. JEſus antwortet/ vnd ſprach zu jhm: Warlich/ warlich ich ſage dir/ Es ſey denn/ das jemand von neuen geborn werde/ kan er das Reich Gottes nicht ſehen.

4. *Vaijómer elaiſ Nekidam, eich juchal Adam lehiſſa'ed Vezaken hu, jm ſchenith juchal lafo babbéthen immo Vlehiſſaled.*

4 ויאמר אליו נקידם איך יוכל אדם להולד וזקן הוא אם שנית יוכל לבוא בבטן אמו ולהולד :

4. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος, πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν, καὶ γεννηθῆναι;

5. *Vaijáan jeſchúa, Amen amen omer ani lach, im iſch lo jiſſa'ed mimmáim Vmerúach, lo juchal lafo el malchuth Elohim.*

5 ויען ישוע אמן אמן אומר אני לך אם איש לא יולד ממים ומרוח לא יוכל לבוא אל־מלכות אלהים :

5. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

6. *Aſcher nolad mibbaſar, baſar hu, Vaaſcher nolad merúach, rúach hu.*

6 אשר נולד מבשר בשר הוא ואשר נולד מרוח רוח הוא :

6. Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐστι. καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμά ἐστι.

7. *Al títmah ki amárti zarich lehiſſa'ed ethchem millemáhlah.*

7 אל־־תתמה כי אמרתי צריך להולד אתכם מלמעלה :

7. Μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι, δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν.

8. *Harúach aïeh tofeh noſchefeth hi, Veeth kolah tiſchma, afal lo jadáta, meáin tafo, Veanah telech, ken jeſch col hannolad min harúach*

8 הרוח איה תאבה נושבת היא ואת קולה תשמע אבל לא ידעת מאין תבוא ואנה תלך כן יש כל־־הנולד מן־־הרוח :

8. Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας, πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος.

4. Dicit ad eum Nicodemus, Quomodo poteſt homo naſci, cùm ſit ſenex? nunquid poteſt in ventrem matris ſuæ iterum introire & naſci?

4. Nicodemus ſpricht zu jhm: Wie kan ein Menſch geboren werden/wenn er alt iſt? Kan er auch widerumb in ſeiner Mutterleib gehen/ vnd geboren werden?

5. Reſpondit Ieſus, Amen, amen dico tibi, niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non poteſt introire in regnum Dei.

5. Jeſus antwortet/Warlich/warlich/ ich ſage dir/ Es ſey denn/ daß jemand geboren werde/ auß dem Waſſer vnd Geiſt/ſo kan er nicht in das Reich Gottes kommen.

6. Quod natum eſt ex carne caro eſt: & quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt.

6. Was vom Fleiſch geboren wird/ das iſt Fleiſch/ Vnd was vom Geiſt geboren wird/da iſt Geiſt.

7. Non mireris, quia dixi tibi, oportet vos naſci denuo.

7. Laß dichs nicht wundern/daß ich dir geſagt habe/Jhr müſſet von newen geboren werden.

8. Spiritus vbi vult ſpirat, & vocem eius audis, ſed neſcis vnde veniat & quo vadat: ſic eſt omnis qui natus eſt ex Spiritu.

8. Der Wind bläſet wo er wil/ vnd du höreſt ſein ſauſſen wol/Aber du weiſt nicht von wannen er kompt/ vnd wo er hinfehret. Alſo iſt ein jeglicher/der auß dem Geiſt geboren iſt.

9. Vaijaan nıkidam, Vaijómer lo, Eicháchah haélleh juchelu lihioth.

9 וַיַּעַן נָקִידֵם וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָכָה הָאֵלֶּה יוּכְלוּ לִהְיוֹת׃

9. Ἀπεκρίθη Νικόδημος, καὶ εἶπεν αὐτῷ, πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι.

10. Vaijdan jeſchúa Vaijómer elaif, haattah melámed bejiſrael hu, Veeth haélleh lo jadáta.

10 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַאַתָּה הַמְלַמֵּד בְּיִשְׂרָאֵל הוּא וְאֶת הָאֵלֶּה לֹא יָדַעְתָּה׃

10. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις.

11. Amen amen, omer anj lachem, ki eth aſcher jadánu memallelim anáchnu, Veeth aſcher rainu meidim anáchnu, Veeth eidothéinu lo mekabbelim attem.

11 אָמֵן אָמֵן אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם כִּי אֶת־אֲשֶׁר יָדַעְנוּ מְמַלְּלִים אֲנַחְנוּ וְאֶת־אֲשֶׁר רָאִינוּ מְעִידִים אֲנַחְנוּ וְאֶת־עֵדוּתֵינוּ לֹא מְקַבְּלִים אַתֶּם׃

11. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν, καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε.

12. Im eth aſcher baarez hemmah amárti lachem, Velo maamjnim attém eich im omer lachem, eth aſcher al ſchemei ſchamaim hemmah, taamjnu.

12 אִם אֶת־אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה אָמַרְתִּי לָכֶם וְלֹא מַאֲמִינִים אַתֶּם אֵיךְ אִם אוֹמֵר לָכֶם אֶת־אֲשֶׁר עַל־שְׁמֵי שָׁמַיִם הֵמָּה תַּאֲמִינוּ׃

12. Εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια, πιστεύσετε;

9. Reſpon-

9. Reſpondit Nicodemus, & dixit ei, Quomodo poſſunt hæc fieri?	9. Nicodemus antwortet / vnd ſprach: Wie mag ſolches zugehen?
10. Reſpondit Ieſus, & dixit ei, Tu es Magiſter in Iſraël, & hæc ignoras?	10. Jeſus antwortet / vnd ſprach zu jhm: Biſt du ein Meiſter in Jſrael / vnd weiſſeſt das nicht?
11. Amen, amen dico tibi, Quia quod ſcimus loquimur, & quod vidimus teſtamur, & teſtimonium noſtrum non accipitis.	11. Warlich / warlich ich ſage dir / Wir reden das wir wiſſen / vnd zeugen das wir geſehen haben / Vnnd jhr nemmet vnſer Zeugniß nicht an.
12. Si terrena dixi vobis, & non creditis, quomodo ſi dixero vobis cæleſtia, credetis?	12. Glaubt jr nicht / wenn ich euch von jrrdiſchen dingen ſage / Wie würdet jhr glauben / wenn ich euch von Himliſchen dingen ſagen würde?

13. *Veiſch lo echad alah el haſſchamáim, ki im aſcher miſſchamáim jarad, zeh hu ben haadam, aſcher baſſchamáim hoveh.*

13 וְאִישׁ לֹא אֶחָד עָלָה אֶל הַשָּׁמַיִם כִּי אִם אֲשֶׁר מִשָּׁמַיִם יָרַד זֶה הוּא בֶּן־הָאָדָם אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם הוֹוֶה׃

13. Καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.

14. *Vecaaſcher Moſcheh ſam eth ſaraph al nes bammidbar; ken zarích lehinnaſe eth ben haadam.*

14 וְכַאֲשֶׁר מֹשֶׁה שָׂם אֶת־שָׂרָף עַל־נֵס בַּמִּדְבָּר כֵּן צָרִיךְ לְהִנָּשֵׂא אֶת־בֶּן־הָאָדָם׃

14. Καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

15. *Lemaan col hammaamin bo, lo joſed, ki im jihiu lo chaijej olam.*

15 לְמַעַן כָּל־הַמַּאֲמִין בּוֹ לֹא יֹאבַד כִּי־אִם יִהְיוּ לוֹ חַיֵּי עוֹלָם׃

15. Ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

BESCHABBATH I. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth I. Iochanan.

Cap. 4.

A Chai, Elohim hu haahafah, Ve haomed beahafah omed belohim, Velohim bo.

בְּשַׁבָּת א׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

אִגֶּרֶת א׳ לְיוֹחָנָן׃

ד

אַחַי אֱלֹהִים הוּא הָאַהֲבָה וְהָעוֹמֵד בְּאַהֲבָה עוֹמֵד בֵּאלֹהִים וֵאלֹהִים בּוֹ׃

ΤΗ Α΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. ἰωάννου.

ΚΕΦΑΛ. δ΄.

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί· καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ θεῷ μένει, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει.

13 Et nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo, Filius hominis, qui eſt in cælo.

13. Vnd niemand fehret gen Himmel/ denn der vom Himmel hernider kommen iſt/ nemlich / deß Menſchen Son/ der im Himmel iſt.

14. Et ſicut Moyſes exaltavit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis.

14. Vnd wie Moſes inn der Wüſten eine Schlange erhöhet hat / alſo muß deß Menſchen Sohn erhöhet werden.

15. Vt omnis qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.

15. Auff daß alle die an jn glauben/ nicht verloren werden / ſondern das ewige Leben haben.

DOMINICA I. poſt Trinitatis.

EPISTOLA 1. Iohan. 4.

CHariſsimi fratres, DEVS charitas eſt: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.

Am I. Sontag nach Trinitatis.

Epiſtel / in der erſten Johannis am 4. Cap.

LIeben brůder/ Gott iſt die Liebe/ vnd wer in der Liebe bleibet/ der bleibet inn GOtt/ vnnd GOtt in jhm.

17. Bezoth niſchlamah haahafah immánu, aſcher tehi lánu bittachon, beiom din; ki camohu hovveh gam hovvim anáchnu beolam hazzeh.	17 בְּזֹאת נִשְׁלָמָה הָאַהֲבָה עִמָּנוּ אֲשֶׁר תְּהִי־לָנוּ בִּטָּחוֹן בְּיוֹם דִּין כִּי־כָמוֹהוּ הוֶֹה גַּם הוֹוִים אֲנַחְנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה׃	17. Ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παῤῥησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι, καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.
18. Iirah einénnah beahafah, ki im ahafah ſchelemah maddichah eth jirah, ki haijirah ieſch lah michſchol, vaaſcher jare einénnu ſchalem baahafah.	18 יִרְאָה אֵינֶנָּה בָּאַהֲבָה כִּי־אִם אַהֲבָה שְׁלֵמָה מַדִּיחָה אֶת־יִרְאָה כִּי־הַיִּרְאָה יֶשׁ־לָהּ מִכְשׁוֹל וַאֲשֶׁר יָרֵא אֵינֶנּוּ שָׁלֵם בָּאַהֲבָה׃	18. Φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ· ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον. ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει· ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ.
19. Lachen anáchnu neehafotho, ki hu bariſchonah ahafothánu.	19 לָכֵן אֲנַחְנוּ נֶאֱהַב אוֹתוֹ כִּי־הוּא בָרִאשׁוֹנָה אָהַב א אוֹתָנוּ׃	19. Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς.
20. Im iſch jomar ki ohef anj eth Elohim, veſoneh eth achif, cozeph hu, ki aſcher lo ohef eth achif, aſcher raah otho, ---	20 אִם אִישׁ יֹאמַר כִּי־אוֹהֵב אֲנִי אֶת־אֱלֹהִים וְשֹׂנֵא אֶת־אָחִיו כֹּזֵב הוּא כִּי־אֲשֶׁר לֹא אוֹהֵב אֶת־אָחִיו אֲשֶׁר רָאָה אוֹתוֹ	20. Ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπῶ τὸν θεὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν. ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακε, ---

17. In hoc perfecta eſt charitas nobiſcum, vt fiduciam habeamus in die iudicii: quia ſicut ille eſt, & nos ſumus in hoc mundo.	17. Daran iſt die Liebe völlig bey vns/auff daß wir eine Freudigkeit haben am Tage deß Gerichts/ denn gleich wie er iſt/ſo ſind auch wir in dieſer Welt.
18. Timor non eſt in charitate: ſed perfecta charitas, foràs mittit timorem, quoniam timor pœnam habet, qui autem timet: non eſt perfectus in charitate.	18. Forcht iſt nicht in der Liebe / ſondern die völlige Liebe/treibet die forcht auß. Denn die forcht hat pein. Wer ſich aber förchtet/der iſt nicht völlig inn der Liebe.
19. Nos ergo diligamus Deum, quoniam DEVS prior dilexit nos.	19. Laſſet vns jhn lieben/ Denn Er hat vns erſt geliebet.
20. Si quis dixerit, quoniã diligo Deum: & fratrem ſuum oderit, mendax eſt. Qui enim non diligit fratrẽ ſuum quem videt:	20. So jemand ſpricht/ ich liebe GOtt/ vnd haſſet ſeinen Bruder / der iſt ein Lügner. Denn wer ſeinen Bruder nicht liebet/ den er ſihet/ ...

eichachah juchal leehof eth Elohim aſcher lo raah otho.

אֵיכָכָה יוּכַל לֶאֱהֹב אֶת־אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא רָאָה אוֹתוֹ׃

τὸν θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν;

21. Veeth hammizvah hazzoth lakáchnu mimmennu, col aſcher ohef eth Elohim, gam jeehaf eth achif.

21 וְאֶת־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לָקַחְנוּ מִמֶּנּוּ כָּל־אֲשֶׁר אֹהֵב אֶת־אֱלֹהִים גַּם יֶאֱהַב אֶת־אָחִיו׃

21. Καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεόν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

BESCHABBATH I. Acharei chag haſſchiluſch.

בְּשַׁבָּת א׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

ΤΗ Α'. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Beſorah Chephi Lucas.

בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקָס׃

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

Cap. 16.

י״ו

ΚΕΦ. ιϛ'.

ISch echad haiah aſchir, lafuſch argaman vetholáath ſchani, vmethif lef bechol jom ad meod.

אִישׁ אֶחָד הָיָה עָשִׁיר לָבוּשׁ אַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וּמֵטִיב לֵב בְּכָל־יוֹם עַד־מְאֹד׃

ΑΝθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς.

20. Vaiehi iſch misken, vſchemo Loazer. ---

20 וַיְהִי אִישׁ מִסְכֵּן וּשְׁמוֹ לָאעָזֶר ---

20. Πτωχὸς δέ τις ἦν ὀνόματι Λάζαρος. ---

Deum quem non videt, quomodo poteſt diligere?

wie kan er Gott lieben/ den er nicht ſihet?

21. Et hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem ſuum.

21. Vnd diß Gebot haben wir von jm/ daß/ wer Gott liebet / daß er auch ſeinen Bruder liebe.

DOMINICA I. poſt Trinitatis.

Am I. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Lucæ 16.

Evangelium Lucæ am 16. Capitel.

HOmo quidam erat dives & induebatur purpura, & byſſo: & epulabatur quotidie ſplendidè.

ES war aber ein reicher Mañ / der kleidet ſich mit Purpur vñ köſtlichem Linwad/ vnd lebet alle tag Herrlich vnd in freuden.

20. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, --

20. Es war aber ein armer/mit Namen Lazarus/

aſcher huſchlach el ſchaaro, Vaijehi bo ſchechin aſabuoth poreach.

אֲשֶׁר הֻשְׁלַךְ אֶל־שַׁעֲרוֹ
וַיְהִי בוֹ שְׁחִין א
אֲבַעְבֻּעוֹת פּוֹרֵחַ׃

ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος.

21. Vaüitaſ'üsbóa, miſſchefaſim, aſcher naphelu miſſchulcha heaſchir, Vegam hackelaſim báu Velakeku eth ſchechin aſaſuothaiſ.

21 וַיִּתְאָו לִשְׂבֹּעַ מ
מִשְּׁבָבִים אֲשֶׁר נָפְלוּ
מִשֻּׁלְחַן הֶעָשִׁיר וְגַם
הַכְּלָבִים בָּאוּ וְלָקְקוּ
אֶת שְׁחִין אֲבַעְבֻּעוֹתָיו׃

21. Καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ.

22. Vaijehi bemoth hammusken, Vaijinnaſe min hámalachim becheik Abraham, Vaijámoth gam heaſchir Vaijickaſer.

22 וַיְהִי בְּמוֹת הַמִּסְכֵּן
וַיִּנָּשֵׂא מִן־הַמַּלְאָכִים
בְּחֵיק אַבְרָהָם וַיָּמָת
גַּם הֶעָשִׁיר וַיִּקָּבֵר׃

22. Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη.

23. Vbihiotho biſchol biſchmamoth, Vaijiſſa einaiſ, Vaijar eth Abraham merachok, Veeth loozer bechecho.

23 וּבִהְיוֹתוֹ בִּשְׁאוֹל
בְּשִׁמָּמוֹת וַיִּשָּׂא עֵינָיו
וַיַּרְא אֶת־אַבְרָהָם
מֵרָחוֹק וְאֶת לָאעוֹזֶר
בְּחֵיקוֹ׃

23. Καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ.

24. Vaijizah Vaijómer, Aſi Abraham, chonnérj, Vſchelach eth loozer, lithbol eth reſch ezbao bammáim ---

24 וַיִּצְעַק וַיֹּאמֶר אָבִי
אַבְרָהָם חָנֵּנִי וּשְׁלַח אֶת
לָאעוֹזֵר לִטְבֹּל אֶת
רֹאשׁ אֶצְבָּעוֹ בַּמַּיִם

24. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· πάτερ ἀβραὰμ ἐλέησόν με, καὶ πέμψον λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος. ---

qui iacebat ad ianuam eius, ulceribus plenus.

21. Cupiens ſaturari de micis quæ cadebant de menſa divitis, ſed & canes veniebant, & lingebant ulcera eius.

22. Factum eſt autem ut moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in ſinum Abrahæ. Mortuus eſt autem & dives & ſepultus eſt.

23. In inferno, elevans autem oculos ſuos cum eſſet in tormentis, vidit Abrahã à longè, & Lazarum in ſinu eius.

24. Et ipſe clamans dixit, Pater Abraham, miſerere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti ſui in aquã,

der lag für ſeiner Thür voller Schweren.

21. Vnnd begeret ſich zu ſättigen von den Broſammen / die von deß Reichen Tiſche fielen. Doch kamen die Hunde / vnnd lecketen ſeine Schweren.

22. Es begab ſich aber / das der Arme ſtarb / vnnd ward getragen von den Engeln inn Abrahams ſchoß. Der reiche aber ſtarb auch / vnd ward begraben.

23. Als er nun in der Hölle vnd inn der Qual war / hub er ſeine augen auff / vnd ſahe Abraham von ferrne / vnnd Lazarum inn ſeiner Schoß.

24. Rieff vnd ſprach: Vater Abraham / erbarme dich mein / vnd ſende Lazarum / daß er das euſſerſte ſeines fingers ins Waſſer tauche /

Vejaſtig eth leſchoni, ki meunneh anochj ballehaſah hazzoth.

ויבליג את-לשוני כי מעונה אנכי בלהבה הזאת :

καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ.

25. Vaijómer Abraham, benj, zechor ki lakáchta attah eth thoſótheicha bechaijéscha, Veloozer lehéphech eth raothaiſ, Veattah hu nicham, Veattah choeſ.

25 ויאמר אברהם בני זכור כי לקחת את את-טובותיך בחייך ולאעוזר להפך את רעותיו ועתה הוא נחם ואתה כואב :

25. Εἶπε δὲ Ἀβραάμ, τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὅδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι.

26. Veal col Zoth, beinéinu Vbeineichem tehom rabbah huſamah, aſcher bechaphezu laafor mippoh aleichem, lo juchelu, Vmiſſcham einam eleinu jaaforu.

26 ועל-כל זאת בינינו וביניכם תהום רבה הושמה אשר החפצים לעבור מפה אליכם לא יוכלו ומשם אינם אלינו יעברו :

26. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς, μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν.

27. Vaijómer, Veſchoel anochj mimmecha aſi, aſcher tiſchlach otho el beith aſi.

27 ויאמר ושואל אנכי ממך אבי אשר תשלח אותו אל-בית אבי :

27. Εἶπε δέ, ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου.

vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.	vnnd küle meine Zungen / denn ich leide pein in dieſer Flammen.
25. Et dixit illi Abraham, Fili, recordare quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur, tu verò cruciaris.	25. Abraham aber ſprach: Gedencke Son / dz du dein gutes empfangen haſt inn deinem leben / vnd Lazarus dargegen hat böſes empfangen / Nun aber wird er getröſtet / vnnd du wirſt gepeiniget.
26. Et in his omnibus, inter nos & vos chaos magnum firmatum eſt: vt hi qui volunt hinc tranſire ad vos, non poſſint, neque inde huc transmeare.	26. Vnd über das alles / iſt zwiſchen vns vnnd euch eine groſſe kufft beveſtiget / daß die da wolten von hinnen hinab fahren zu euch / können nicht / vnnd auch nicht von dannen zu vns herüber fahren.
27. Et ait: Rogo ergo te pater, vt mittas eum in domum patris mei.	27. Da ſprach er: So bitte ich dich Vater / daß du jhn ſendeſt in meines Vaters Hauß.

28. Ki haiu li chaméſchethachim aſcher jaid lahem, pen gam hémmah jaſou bimkom ſchemamah bazzoth.

28 כִּי הָיוּ לִי חֲמֵשֶׁת אַחִים אֲשֶׁר יָעִיד לָהֶם פֶּן גַּם הֵמָּה יָבוֹאוּ בִּמְקוֹם שְׁמָמָה הַזֹּאת׃

28. Ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου.

29. Vaijómer lo Abraham, jeſch lahem moſcheh vehanneſiim, otham jiſchmau.

29 וַיֹּאמֶר לוֹ אַבְרָהָם יֵשׁ לָהֶם מֹשֶׁה וְהַנְּבִיאִים אוֹתָם יִשְׁמָעוּ׃

29. Λέγει αὐτῷ ἀβραάμ. ἔχουσι μωσέα, καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν.

30. Vehu amar, lo ken aſi Abraham, ki im iſch mimmethim iaſo aleihem az jaſchúſu meraatham.

30 וְהוּא אָמַר לֹא כֵן אָבִי אַבְרָהָם כִּי אִם אִישׁ מִמֵּתִים יָבוֹא אֲלֵיהֶם אָז יָשׁוּבוּ מֵרָעָתָם׃

30. Ὁ δὲ εἶπεν, οὐχὶ πάτερ ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν.

31. Vaijómer lo, im lam Moſcheh, velanneſiim lo jiſchmáu, aph lo, im iſch mimmethim jakum, jaamjnu.

31 וַיֹּאמֶר לוֹ אִם לְמֹשֶׁה וְלַנְּבִיאִים לֹא יִשְׁמָעוּ אַף לֹא אִם אִישׁ מִמֵּתִים יָקוּם יַאֲמִינוּ׃

31. Εἶπε δὲ αὐτῷ, εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται.

BESCHABBATH II. Acharei chag haſſchiluſch.

בְּשַׁבָּת ב אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

ΤΗ Β΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

28. Habeo enim quinque fratres vt teſtetur illis, ne & ipſi veniant in hunc locum tormentorum.

28. Denn ich habe noch fůnff Brůder / daß er jnen bezeuge / auff daß ſie nicht auch kommen an diſen ort der Qual.

20. Et ait illi Abraham: Habent Moyſen & prophetas: audiant illos.

29. Abraham ſprach zu jhm: Sie haben Moſen vnd die Propheten / laß ſie dieſelbigen hören.

30. At ille dixit, Non, pater Abraham: ſed ſi quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent.

30. Er aber ſprach: Nein/ Vater Abraham / ſondern wenn einer von den Todten zu jhnen gienge/ ſo wůrden ſie buſſe thun.

31. Ait autem illi, Si Moyſen & prophetas non audiunt, neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit credent.

31. Er ſprach zu jhm: Hören ſie Moſen vnd die Propheten nicht / ſo werden ſie auch nicht glauben / ob jemand von den Todten aufferſtůnde.

DOMINICA II. poſt Trinitatis.

Am II. Sontag nach Trinitatis.

Iggérerh, I. le Iochanan.

Cap. 3.

AL tittammehu achai, im jeſanne ethchem baolam.

14. *Anáchnu jadánu, ki baláchnu mimmaveth el hachaijim, ki ohaſim anáchnu eth achéinu, aſcher lo oheſ eth achiſ, meoded bammaveth.*

15. *Col ſone achiſ, merazzéach hu, vidátem ki col merazzéach lo ieſch lo chaijei olam, lehithoded benaphſcho.*

16. *Bezoth jadánu eth ahafatho, ki hu ſam aleinu eth naphſcho, vechoſim anáchnu laſim eth naphſchoteinu al acheinu.*

אִגֶּרֶת א׳ לְיוֹחָנָן ׃

ג

אַל־תִּתְמְהוּ אַחַי אִם יִשְׂנָא אֶתְכֶם הָעוֹלָם ׃

14 אֲנַחְנוּ יָדַעְנוּ כִּי־הָלַכְנוּ מִמָּוֶת אֶל־הַחַיִּים כִּי־אוֹהֲבִים אֲנַחְנוּ אֶת־אַחֵינוּ אֲשֶׁר לֹא אוֹהֵב אֶת־אָחִיו מְעוֹדֵד בַּמָּוֶת ׃

15 כָּל־שׂוֹנֵא אָחִיו מְרַצֵּחַ הוּא וִידַעְתֶּם כִּי־כָל־מְרַצֵּחַ לֹא יֶשׁ־לוֹ חַיֵּי עוֹלָם לְהִתְעוֹדֵד בְּנַפְשׁוֹ ׃

16 בְּזֹאת יָדַעְנוּ אֶת־הָאַהֲבָה כִּי־הוּא שָׂם עָלֵינוּ אֶת־נַפְשׁוֹ וְחוֹבִים אֲנַחְנוּ לָשִׂים אֶת־נַפְשׁוֹתֵינוּ עַל־אַחֵינוּ ׃

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. Ἰωάννου.

Κεφ. γ΄.

ΜΗ' θαυμάζετε, ἀδελφοί μου, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.

14. Ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς. ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μένει ἐν τῷ θανάτῳ.

15. Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστί· καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.

16. Ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι.

EPISTOLA 1. Iohan. 3.

Epiſtel / in der erſten Johannis am 3. Cap.

NOlite mirari fratres, ſi odit vos mundus.

VErwundert euch nicht / meine Brůder/ob euch die welt haſſet.

14. Nos ſcimus quoniam tranſlati ſumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit: fratrem manet in morte.

14. Wir wiſſen / daß wir auß dem Tode inn das Leben kommen ſind/ denn wir lieben die Brůder. Wer den Bruder nicht liebet/der bleibet im Tode.

15. Omnis qui odit fratrem ſuum: homicida eſt. Et ſcitis quoniam omnis homicida nõ habet vitam æternam in ſemetipſo manentem.

15. Wer ſeinen Bruder haſſet/der iſt ein Todtſchläger. Vnd jr wiſſet/ das ein Todtſchläger nicht hat das ewige Leben bey jhm bleibend.

16. In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere.

16. Daran haben wir erkannt die Liebe / daß er ſein Leben für vns gelaſſen hat/ vnnd wir ſollen auch das Leben für die Brůder laſſen.

17. Vaaſcher jeſch lo kinian haolam, Vejireh eth achiſ ki chaſer hu, Vejsgor eth rachamaiſ mimmennu, eichâchah meoded ahaſath Elohim bo.

17 ואשר יש־לו קנין העולם ויראה את־אחיו כי־חסר הוא ויסגור את־רחמיו ממנו איככה מודד אהבת אלהים בו׃

17. Ὃς δ' ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ;

18. Banai al neethaf bedaſar Velobelaſchon, ki im bammaaſch, Vbeemeth.

18 בני אל־נאהב בדבר ולא בלשון כי־אם במעשה ובאמת׃

18. Τεκνία μου, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ.

BESCHABbath II. Acharei chag baſſchiluſch.

Beſorah Chephi Lucas.

Cap. 14.

בשבת ב׳ אחרי חג השילוש׃

בשורה כפי לוקס׃

י׳ ד׳

ΤΗ Β'. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦΑΛ. ιδ'.

ISch echad aſab miſchteh gadol, Vaijikra rabbim.

איש אחד עשה משתה גדול ויקרא רבים׃

ΑΝθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλούς.

17. Vaijiſchlach eth afdo leeth hâmiſchteh, lemor lackeruim, bou, ki attah nechonim col defarjm.

17 וישלח את עבדו לעת המשתה לאמר לקרואים בואו כי עתה נכונים כל־הדברים׃

17. Καὶ ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου, εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐστι πάντα.

17. Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi, & viderit fratrē ſuum neceſſe habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo: quomodo charitas Dei manet in eo.

17. Wenn aber jemand diſer Welt gůter hat/ vnnd ſihet ſeinen Bruder darben/ vnd ſchleußt ſein Hertz für jm zu/ wie bleibet die Liebe Gottes bey jhm.

18. Filioli mei, nō diligamus verbo neque lingua, ſed opere & veritate.

18. Meine Kindlein/ laſſet vns nicht lieben mit Worten/ noch mit der Zungen/ ſondern mit der That vnd in der Warheit.

DOMINICA II. poſt Trinitatis.

Am II. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Lucæ 14.

Evangelium Lucæ am 14. Capitel.

AT ipſe dixit ei, Homo quidā fecit cœnam magnam, & vocavit multos.

ER aber ſprach zu jhm: Es war ein Menſch/ der machte ein groß Abendmal/ vnnd lud vil dazu.

17. Et miſit ſervum ſuum hora cœnæ dicere invitatis, vt venirent, quia iam parata ſunt omnia.

17. Vnnd ſandte ſeinen Knecht auß/ zur ſtunde deß Abendmals/ zu ſagen den geladenen/ kombt/ denn es iſt alles bereit.

18. Vaijachéllu meechad ad cullā, lehithchannen; harischon amar lo, eth ſadeh kanithi, ve-ieſch zorchi lazeth velıroth otho, ſchoel anj mimmecha channen alai.

18 וַיָּחֵלּוּ מֵאֶחָד עַד־
כֻּלָּם לְהִתְחַנֵּן הָרִאשׁוֹן
אָמַר לוֹ אֶת־שָׂדֶה
קָנִיתִי וְיֵשׁ צָרְכִּי לָצֵאת
וְלִרְאוֹת אוֹתוֹ שׁוֹאֵל
אֲנִי מִמְּךָ חַנֵּן עָלָי׃

18. Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες, ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ, ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν, ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον.

19. Veacher amar, chaméſchet Zımdei bakar kanithi, veélech liſchon otham, ſchoel anochj mimmecha, channen alai.

19 וְאַחֵר אָמַר חֲמֵשֶׁת
צִמְדֵי בָקָר קָנִיתִי וְאֵלֵךְ
לִבְחוֹן אוֹתָם שׁוֹאֵל
אָנֹכִי מִמְּךָ חַנֵּן עָלָי׃

19. Καὶ ἕτερος εἶπε, ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά, ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον.

20. Veacher amar, eth iſſchah lakáchti, velachen lo vchal afo.

20 וְאַחֵר אָמַר אֶת
אִשָּׁה לָקַחְתִּי וְלָכֵן לֹא
אוּכַל לָבוֹא׃

20. Καὶ ἕτερος εἶπε, γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν.

21. Vaijaſchof haiſed habu, vaijagged laadonaiſ eth haddeſarim haélleh, az charab beappo Adon habbaith, vaijómer leaſdo, ze mijad el haſſchevakim, vperazoth hair, vehaſi poh eth haeſionim, vaanijım, veıſſerim, vpiſſechım.

21 וַיָּשָׁב הָעֶבֶד הַהוּא
וַיַּגֵּד לַאֲדֹנָיו אֶת הַ
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָז
חָרָה בְאַפּוֹ אֲדוֹן הַבַּיִת
וַיֹּאמֶר לְעַבְדּוֹ צֵא מַהֵר
אֶל־הַשְּׁוָקִים וּפְרָזוֹת
הָעִיר וְהָבֵא פֹה אֶת־
הָאֶבְיוֹנִים וַעֲנִיִּים וְ
וְעִוְרִים וּפִסְחִים׃

21. Καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ. ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ χωλούς, καὶ τυφλοὺς εἰσάγαγε ὧδε.

18. Et cœperunt ſimul omnes excuſare. Primus dixit ei, Villam emi: & neceſſe habeo exire & videre illam, rogo te, habe me excuſatum.

18. Vnd ſie fiengen an alle nacheinander ſich zu entſchuldigen. Der erſte ſprach zu jhm: Ich habe einen Acker gekaufft/ vnd muß hinauß gehen/ vnd jhn beſehen/ ich bitte dich/ entſchuldige mich.

19. Et alter dixit, Iuga boum emi quinque, & eo probare illa, rogo te, habe me excuſatum.

19. Vnd der ander ſprach: Ich habe fünff Joch Ochſen gekaufft/ vnd gehe jetzt hin/ ſie zu beſehen/ ich bitte dich/ entſchuldige mich.

20. Et alius dixit, Vxorem duxi, & ideo non poſſum venire.

20. Vnd der dritte ſprach: Ich habe ein Weib genommen/ darumb kan ich nicht kommen.

21. Et reverſus ſervus, nuntiavit hæc domino ſuo, Tunc iratus paterfamiliàs, dixit ſervo ſuo, Exi citò in plateas & vicos civitatis: & pauperes ac debiles, & cæcos, & claudos introduc huc.

21. Vnd der Knecht kam/ vnd ſaget das ſeinem Herrn wider. Da ward der Haußherr zornig/ vnd ſprach zu ſeinem Knechte: Gehe auß bald auff die ſtraſſen vnnd gaſſen der Stadt/ vnd führe die Armen vnd Krüppel/ vnd Lahmen/ vnd Blinden herein.

22. *Vaijómer haéfed, Adonai naaſah caaſcher ziffithah, Veod niſchar makom.*

22 וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד אֲדֹנָי
נַעֲשָׂה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ
וְעוֹד נִשְׁאַר מָקוֹם׃

22. Καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος, κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί.

23. *Vaijómer Adon el haéfed, Ze el hadderachim, Veel haggederoth, Vpezar bam, Vejaſuru elai, aſcher jimmale beithi.*

23 וַיֹּאמֶר אָדוֹן אֶל־
הָעֶבֶד צֵא אֶל־הַדְּרָכִים
וְאֶל־הַגְּדֵרוֹת וּפְצַר־
בָּם וְיָסוּרוּ אֵלַי אֲשֶׁר
יִמָּלֵא בֵיתִי׃

23. Καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον, ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς, καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου.

24. *Veomer anochi lachem, ki iſch min haanaſchim haélleh hackeruim lo jitham eth miſchti.*

24 וְאוֹמֵר אָנֹכִי לָכֶם
כִּי אִישׁ מִן הָאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה הַקְּרוּאִים לֹא
יִטְעַם אֶת מִשְׁתִּי׃

24. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων, γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.

BESCHABBATH III. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, 1. Le chephah.

Cap. 5.

בְּשַׁבָּת ג׳ אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃
אִגֶּרֶת א׳ לְכֵיפָה׃
ה׳

ΤΗ Γ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΡΙΣΤΟΛΗ Α. Πέτρου.

Κεφ. ε΄.

L*Achen hikkaneu táchat gefurath iad Elohim, lemáan jagſiah ethchem beitto.*

לָכֵן הִכָּנְעוּ ת
תַּחַת גְּבוּרַת
יַד־אֱלֹהִים
לְמַעַן יַגְבִּיהַּ אֶתְכֶם
בְּעִתּוֹ׃

ΤΑπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ.

22. Et ait ſervus, Domine, factum eſt, ut imperaſti: & adhuc locus eſt.

22. Vñ der Knecht ſprach: Herr / es iſt geſchehen / was du befohlen haſt / Es iſt aber noch raum da.

23. Et ait dominus ſervo, Exi in vias & ſepes: & compelle intrare, ut impleatur domus mea.

23. Vnd der Herr ſprach zu dem Knechte: Gehe auß auff die Landſtraſſen / vnd an die Zäune / vnnd nötige ſie herein zu kommen / auff daß mein Hauß voll werde.

24. Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum qui vocati ſunt, guſtabit cœnam meam.

24. Ich ſage euch aber / daß der Männer keiner / die geladen ſind / mein Abendmal ſchmecken wirdt.

DOMINICA III. poſt Trinitatis.

Am III. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 1. Pet. 5.

Epiſtel / in der erſten Petri / am 5. Cap.

HVmiliamini igitur ſub potenti manu Dei, vt vos exaltet in tẽpore (viſitationis.)

SO demůtiget euch nun vnter die gewaltige hand Gottes / daß er euch erhöhe zu ſeiner zeit.

7. *Haſchlichu eth jehoſchem ad jehoVah, Vehu jechalkelchem.*

7 הַשְׁלִיכוּ אֶת־יְהָבְכֶם עַל־יְהוָה וְהוּא יְכַלְכֶּלְכֶם׃

7. Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτὸν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν.

8. *Hithoreru, ſchikdu, ki oijſchem haſſathan mithhallech kearieh ſchoeg, Vmeſakkeſch eth mj jeſalléa.*

8 הִתְעוֹרְרוּ שִׁקְדוּ כִּי אוֹיִבְכֶם הַשָּׂטָן מִתְהַלֵּךְ כְּאַרְיֵה שׁוֹאֵג וּמְבַקֵּשׁ אֶת־מִי יְבַלֵּעַ׃

8. Νήψατε, γρηγορήσατε· ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος, περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ.

9. *Kumu alaiſ noaZim beemunah Vidatem ki charonei jehoVah, Vbiuthaiſ caelleh aſeru al chefrej achVathchem aſcher baárez, Vezimmetutum lechulloth.*

9 קוּמוּ עָלָיו נוֹעָזִים בֶּאֱמוּנָה וִידַעְתֶּם כִּי חֲרוֹנֵי יְהוָה בְּעוֹתָיו כָּאֵלֶּה עָבְרוּ עַל־חֶבְרֵי אַחְוַתְכֶם אֲשֶׁר בָּאָרֶץ וְצִמְּתוּתוּם לְכָלוֹת׃

9. ᾧ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι.

10. *Volohei chol chéſed Verachamim, aſcher keraachem lichbod olam, bejeſchúa hammaſchiach, beunnothechem meath meath, hujechinechem liſod lachazok laamez liſod.*

10 וֵאלֹהֵי כָל־חֶסֶד וְרַחֲמִים אֲשֶׁר קְרָאֲכֶם לִכְבוֹד עוֹלָם בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ בְּעַנּוֹתְכֶם מְעַט מְעַט הוּא יְכִינְכֶם לְסַעֵד לַחֲזוֹק לְאַמֵּץ לְיַסֵּד׃

10. Ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὀλίγον παθόντας, αὐτὸς καταρτίσαι ὑμᾶς, στηρίξαι, σθενώσαι, θεμελιώσαι.

11. *Velo hakkafod Vehaggeſurah leolemei olamim, Amen.*

11 וְלוֹ הַכָּבוֹד וְהַגְּבוּרָה לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אָמֵן׃

11. Αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

7. Omnem

7. Omnem ſolicitudiné veſtram proiicientes in eum, quoniam ipſi cura eſt de vobis.

7. Alle ewer ſorge werffet auff jhn / denn er ſorget für euch.

8. Sobrii eſtote & vigilate: quia adverſarius veſter diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret.

8. Seydt nüchtern vnnd wachet / denn ewer Widerſacher der Teufel gehet vm̃her / wie ein brüllender Löwe / vnd ſuchet / welchen er verſchlinge.

9. Cui reſiſtite fortes in fide: ſcientes eandem paſſionem ei quæ in mundo eſt, veſtræ fraternitati fieri.

9. Dem widerſtehet veſt im glauben / vnd wiſſet / daß eben dieſelbigen Leiden über ewere Brüder in der Welt gehen.

10. Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit nos in æternam ſuam gloriam, in Chriſto IESV, modicum paſſos ipſe perficiet, confirmabit, ſolidabitque.

10. Der GOtt aber aller gnade / der vns beruffen hat zu ſeiner ewigen Herrligkeit / inn Chriſto Jeſu / derſelbige wird euch / die jr eine kleine zeit leidet / vollbereiten / ſtercken / krefftigẽ / gründen.

11. Ipſi gloria & imperium, in ſecula ſeculorum, Amen.

11. Demſelbigen ſey ehre vnd macht / von ewigkeit / zu ewigkeit / Amen.

BESCHAB-
bath III. Acharei
chag haſſchi-
luſch.

Beſorah chephi
Lucas:

Cap. 15.

VAijikreſu e-
laiſ col baalei
hammeches,
Vechattaim liſch-
móa otho.

2. Vaijillónu hāme-
phareſchim Vehaſ-
ſopherim lemor, ki
zeh mekabbel eth
hachattaim, Ve-
ochel immahem.

3. Vaijómer aleihē
eth hammaſchal
hazzeh, lemor.

4. Lemi adam
mimmechem haiu
lo meah zon, Veio-
ſed mehem ſeh
echad, halo jaazof
eth tiſchim Veté-
ſcha bammidbár,
Veielech achar ha-
oſed, ad ki jimza-
énnu.

5. Veim jimzah,
jaſim al kethe-
phaiſ, Veſoméach.

בשבת ג׳ אחרי
חג השילוש:
בשורה כפי לוקס:
ט״ו

ויקרבו אליו
כל בעלי
המכס והחטאים ל
לשמוע אותו:

2 וילונו המפרשים
והסופרים לאמר כי
זה מקבל את החטאים
ואוכל עמהם:

3 ויאמר אליהם את
המשל הזה לאמר:

4 למי אדם מכם
היו לו מאה צאן
ויאבד מהם שה אחד
הלא יעזב את תשעים
ותשע במדבר וילך אחר
האובד עד כי ימצאנו:

5 ואם ימצא ישים
על כתפיו ושומח:

ΤΗ Γ΄. ΚΥ-
ΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ
τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
κατὰ Λουκᾶν.
ΚΕΦΑΛ. ιε΄.

ΗΣαν δὲ ἐγγί-
ζοντες αὐτῷ
πάντες οἱ τε-
λῶναι καὶ οἱ ἁμαρτω-
λοὶ, ἀκούειν αὐτοῦ.

2. Καὶ διεγόγγυζον
οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ
γραμματεῖς, λέγον-
τες. ὅτι οὗτος ἁμαρ-
τωλοὺς προσδέχεται
καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

3. Εἶπε δὲ πρὸς αὐ-
τοὺς τὴν παραβολὴν
ταύτην, λέγων.

4. Τίς ἄνθρωπος
ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν
πρόβατα, καὶ ἀπολέ-
σας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ
καταλείπει τὰ ἐννενη-
κονταεννέα ἐν τῇ ἐρή-
μῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ
τὸ ἀπολωλὸς, ἕως εὕ-
ρῃ αὐτό.

5. Καὶ εὑρὼν ἐπι-
τίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους
ἑαυτοῦ χαίρων.

DOMINICA III. poſt Trinitatis.

Evangelium Lucæ 15.

ERant autem appropinquantes ei publicani & peccatores, ut audirent eum.

2. Et murmurabant Phariſæi & Scribæ, dicentes, Quia hic peccatores recipit, & mãducat cum illis.

3. Et ait ad illos parabolam iſtam, dicens.

4. Quis ex vobis homo, qui habet centum oves: & ſi perdiderit vnam ex illis, nónne dimittit nonaginta novem in deſerto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam?

5. Et cùm invenerit eam, imponit in humeros ſuos gaudens.

Am III. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Lucæ am 15. Capitel.

ES naheten aber zu jhm allerley Zölner vnd Sünder/ daß ſie jhn höreten.

2. Vnd die Phariſeer vnd Schrifftgelehrten murreten/ vnd ſprachen: Dieſer nimpt die Sünder an/ vnd iſſet mit jhnen.

3. Er ſaget aber zu jnen diß Gleichniß/ vnd ſprach:

4. Welcher Menſch iſt vnter euch/ der hundert Schaaffe hat/ vnd ſo er der eines verleuret/ der nicht laſſe die neun vnd neuntzig in der Wüſten/ vnd hingehe nach dem verlornen/ biß daß ers finde?

5. Vnd wenn ers funden hat/ ſo leget ers auff ſeine achſeln mit freuden.

6. *Vbeſoo el beithe, jazeck eth meréaiſ, Veeth kereſáiſ, lemor aléhé, ſimchu itti, ki ma záthi eth ſeji haoſed.*

6 וּבְבוֹאוֹ אֶל־בֵּיתוֹ
יוֹעֵק אֶת־מֵרֵעָיו וְאֶת
קְרֹבָיו לֵאמֹר אֲלֵיהֶם
שִׂמְחוּ אִתִּי כִּי־מָצָאתִי
אֶת שֵׂיִי הָאוֹבֵד׃

6. Καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον, συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.

7. *Omer ani lachem, ki ken ſimchah tihieh buſſchamaijm, al chattah echad haſſchaſ meraatho, mittiſchim Vetiſchah zaddikim, aſcher einam miztharéchim lithſchuſah.*

7 אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם כִּי
כֵּן שִׂמְחָה תִּהְיֶה
בַּשָּׁמַיִם עַל־חַטָּא אֶחָד
הַשָּׁב מֵרָעָתוֹ מִתִּשְׁעִים
וְתִשְׁעָה צַדִּיקִים אֲשֶׁר
אֵינָם מִצְטָרְכִים
לִתְשׁוּבָה׃

7. Λέγω ὑμῖν· ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐνενηκονταεννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσι μετανοίας.

8. *O iſſchah lemi jihiu lah zuzim aſarah, im toſed zuza echad, Vehi lo tiſar nerah, Veteteah bemathate eth beithah, Vteſakkeſch beláhag ad ki timzaénnah.*

8 אוֹ אִשָּׁה לְמִי יִהְיוּ
לָהּ זוּזִים עֲשָׂרָה אִם
תֹּאבַד זוּזָה אַחַת וְהִיא
לֹא תַבְעֵר נֵרָהּ
וְטִאטְאָה בְּמַטְאֲטֵא
אֶת־בֵּיתָהּ וּתְבַקֵּשׁ
בְּלַהַג עַד־כִּי תִמְצָאֶנָּה׃

8. Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς, ἕως ὅτου εὕρῃ.

9. *Veim timzaénnah az tazek eth reothéha ---*

9 וְאִם תִּמְצָאֶנָּה אָז
תּוֹעֵק אֶת רֵעוֹתֶיהָ —

9. Καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖται τὰς φίλας ---

6. Et veniens domum convocat amicos & vicinos, dicens illis, Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quæ perierat?	6. Vnnd wenn er heim kompt/ruffet er ſeinẽ freunden vnd Nachbarn/ vnnd ſpricht zu jhnen: Freuet euch mit mir/denn ich habe mein Schaaff funden/ das verloren war.
7. Dico vobis quòd ita gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonagintanovem iuſtis, qui non indigent pœnitentia.	7. Jch ſage euch/alſo wird auch freude im Himmel ſein/ über einen Sünder/ der Buſſe thut/ für neun vnd neuntzig Gerechten/die der Buſſe nicht bedörffen.
8. Aut quæ mulier habens drachmas decem: ſi perdiderit drachmam vnam, nónne accendit lucernam, & evertit domum, & quærit diligenter, donec inveniat.	8. Oder/welch Weib iſt/ die zehen Groſchen hat/ ſo ſie der einen verleurt/ die nicht ein Liecht anzünde/ vnd kehre das Hauß/ vnd ſuche mit fleiß/ biß ſie jhn finde
9. Et cùm invenerit convocat amicas, ---	9. Vnd wenn ſie jn funden hat/ rüffet ſie jhren Freundinnen ...

Vlkrofothéiha lemor, ſemáchnah itti, ki mazáthi eth hazzuzah aſcher aſadti.

ולקרובותיה לאמר שמחנה אתי כי מצאתי את־הזוזה אשר אבדתי :

καὶ τὰς γείτονας, λέγουσα· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα.

10. Ken omer ani lachem ſimchah tihieh liphnej malachei Elohim, al hachatta haſſchaſ meraah.

10 כן אומר אני לכם שמחה תהיה לפני מלאכי אלהים על־החטא השב מרעה :

10. Οὕτω, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ, ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

BESCHABbath IIII. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Rehomim.

Cap. 8.

בשבת ד׳ אחרי חג השלוש :

אגרת אל־הרומים :

ח

ΤΗ Δ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ρωμαίους.

ΚΕΦΑΛ. η΄.

KI mechaſſchef ani ki biuthei haeth hazzoth, einā ſchouim lackafod keathid lehiggaloth aléinu.

כי מחשב אני כי־ בעתי הצרת הזאת אינם שוים לכבוד העתיד להגלות עלינו :

Λογίζομαι γὰρ, ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.

19. Ki tikfath col habberiah meſabberah legilluj chaliphath benei Elohim.

19 כי תקות כל־ הבריאה משברה לגלוי חליפת בני־ אלהים :

19. Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται.

& vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram.

10. Ita dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente.

DOMINICA IIII. poſt Trinitatis.

EPISTOLA Rom. 8.

EXiſtimo enim quòd non ſunt cõdignæ paſsiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.

19. Nam expectatio creaturæ, revelationem filiorum Dei expectat.

vnd Nachbarinnen / vnnd ſpricht: Freuet euch mit mir / denn ich habe meinen Groſchen funden / den ich verloren hatte.

10. Alſo ſage ich euch / wird freude ſein für den Engeln Gottes / über einen Sünder buſſe thut.

Am IIII. Sontag nach Trinitatis.

Epiſtel / an die Römer am 8. Capitel.

DEnn ich halte es dafür / daß dieſer zeit leidẽ / der herrligkeit nicht werth ſey / die an vns ſoll offenbart werden.

19. Denn das ängſtliche harren der Creaturen / wartet auff die Offenbarung der Kinder Gottes

20. *Ki habberiah huſchátah táchat hahéfel, lo chirzonah, ki im baaſuro aſcher ſchatah tachtaiſ battikſah.*

20 כִּי הַבְּרִיאָה הוּשְׁתָה תַּחַת הַהֶבֶל לֹא בִרְצוֹנָהּ כִּי אִם בַּעֲבוּר אֲשֶׁר שָׁתָה תַּחְתָּיו בְּתִקְוָה׃

20. Τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι.

21. *Ki chol habberiah gam hi techuppeſch meafodath haſſcháchath lechuphſchath kefod benei Elohim.*

21 כִּי כָּל־הַבְּרִיאָה גַּם הִיא תֻּחְפַּשׁ מֵעַבְדוּת הַשַּׁחַת לְחֻפְשַׁת כְּבוֹד בְּנֵי־אֱלֹהִים׃

21. Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ.

22. *Ki iadinu ki chol habberiah neenachah vmechabbelah ad attah.*

22 כִּי יָדַעְנוּ כִּי כָל־הַבְּרִיאָה נֶאֱנָחָה וּמְחַבְּלָה עַד־עַתָּה׃

22. Οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν.

23. *Ach lo lefaddah, ki im gam anáchnu laaſcher jeſch lánu bickurei harúach, vaanáchnu benaphſchénu neenachim, vmekaſſoth anáchnu eth mickach habbanim, eth peduth gevijotéhinu.*

23 אַךְ לֹא לְבַדָּהּ כִּי־אִם גַּם אֲנַחְנוּ לַאֲשֶׁר יֵשׁ לָנוּ בִּכּוּרֵי־הָרוּחַ וַאֲנַחְנוּ בְּנַפְשֵׁנוּ נֶאֱנָחִים וּמְקַוּוֹת אֲנַחְנוּ אֶת־מִקַּח הַבָּנִים אֶת פְּדוּת גְּוִיּוֹתֵינוּ׃

23. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ὑμῶν.

BESCHABBATH IIII. Acharei chag haſſchiluſch.

בְּשַׁבָּת ד׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

ΤΗ Δʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τριάδα.

20. Vanitati enim creatura ſub iecta eſt, non volens, ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe.

20. Sintemal die Creatur vnterworffen iſt der Eitelkeit/ohn jren willen/ ſondern vmb deß willen/ der ſie vnterworffen hat auff hoffnung.

21. Quia & ipſa creatura liberabitur à ſervitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei.

21. Denn auch die Creatur frey werden wirdt von dem Dienſt deß vergángli chen Weſens/zu der herzlichen Freyheit der Kinder Gottes.

22. Scimus enim quòd omnis creatura ingemiſcit, & parturit vſque adhuc.

22. Denn wir wiſſen/daß alle Creatur ſehnet ſich mit vns/vnd ángſtet ſich noch jmmerdar.

23. Non ſolùm autem illa, ſed & nos ipſi primitias ſpiritus habentes, & ipſi intra nos gemimus adoptionem filiorũ Dei expectantes redemptionem corporis noſtri.

23. Nicht allein aber ſie/ ſondern auch wir ſelbſt/die wir haben deß Geiſtes Erſtling/ ſehnen vns auch bey vns ſelbſt/ nach der Kindtſchafft/vnd warten auff vnſers Leibs erlóſung.

DOMINICA IIII. poſt Trinitatis.

Am IIII. Sontag nach Trinitatis.

Beſorah chephi Lucas.

Cap. 6.

LAchen heiu rachumjm caaſcher aſichem rachum hu.

37. Veal tadinu velo tidaónu, al teckaijeſu velo tiſſchaphetu, ſeu venniaséu.

38. Tenu vejinnatē lachem, middah thofah nechuthah nemothah venezophah jittenu becheikechem, ki beeizoh middah aſcher tamóddu aph immod lachē.

39. Vaijómer lahem eth hammaſchal, hajucbal iſſer lehoitch eth haïſſer, halo ſchenehem jippelu baſſchácbath.

40. Lo jeſch talmid al melammedo, veſchalem hu, col aſcher ſchoveh lammelammedo.

41. Vmah tireh eth chaſchaſch aſcher beein achicha --

בשורה כפי לוקס:

והיו רחומים
כאשר אביכם
רחום הוא:

37 ואל תדינו ולא
תדונו אל תחיבו ולא
תשפטו שאו ותנשאו:

38 תנו וינתן לכם מדה
טובה נכותה גמוטה
ונצופה יתנו בחיקכם
כי באיזה מדה אשר
תמדו אף ימוד לכם:

39 ויאמר להם את
המשל היוכל עור
להוליך את העור
הלא שניהם יפלו
בשחת:

40 לא יש תלמיד על
מלמדו ושלם הוא כל
אשר שוה למלמדו:

41 ומה תראה את
חשש אשר בעין אחיך

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦΑΛ. ϛ′.

Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί.

37. Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε· ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε.

38. Δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν, πεπιεσμένον, καὶ σεσαλευμένον, καὶ ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

39. Εἶπε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς, μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται;

40. Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.

41. Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, ---

Evangelium
Lucæ 6.

ESTote ergo miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt.

37. Nolite iudicare, & non iudicabimini, nolite cōdemnare, & non condemnabimini. Dimittite, & dimittemini.

38. Date, & dabitur vobis, menſuram bonam & cōfertam & coegitatam & ſuper effluentem dabunt in ſinū veſtrum. Eâdem quippe menſura qua menſi fueritis, remetietur vobis.

39. Dicebat autem illis & ſimilitudinem: Nunquid poteſt cæcus cæcū ducere? nônne ambo in foveam cadunt.

40. Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum: perfectus autem omnis erit, ſi ſit ſicut magiſter eius.

41. Quid autem vides feſtucam in oculo fratris tui?

Evangelium Lucæ 6.

DArumb ſeyt barmhertzig / wie auch ewer Vater barmhertzig iſt.

37 Richtet nicht / ſo werdet jhr auch nicht gerichtet. Verdampt nicht/ſo werdet jhr nicht verdampt. Vergebet/ ſo wird euch vergeben.

38. Gebt/ſo wirdt euch gegeben. Ein voll/ getrückt/ gerüttelt vnnd überflüſſig Maß / wirdt man in euren Schoß geben. Denn eben mit der Maß / da jhr mit meſſet/wirdt man euch wider meſſen.

39. Vnd er ſaget jnen ein Gleichniß. Mag auch ein Blinder einem blinden den weg weiſen? Werden ſie nit alle beide in die grubē fallē?

40. Der Jünger iſt nicht über ſeinen Meiſter / wenn der Jünger iſt wie ſein Meiſter/ſo iſt er vollkommen.

41. Was ſiheſt du aber einen Splitter in deines bruders Auge/

Veeth korah beein naphſchecha lo taſin.

42. O eich tuchal lemor leachicha achi héreph aſchlich eth chaſchaſch meeth ejnécha, Veattah lo roeh eth korah beeinécha, hechaneph, haſchlech bariſchonah eth korah meeinécha, Veaz tireh lehaſchlich eth chaſchaſch aſcher beein achicha.

וְאֶת קוֹרָה בְּעֵין נַפְשְׁךָ לֹא תָבִין ׃

42 אוֹ אֵיךְ תּוּכַל לֵאמֹר לְאָחִיךָ אָחִי הֶרֶף אַשְׁלִיךְ אֶת־חֲשַׁשׁ מֵאֵת עֵינֶךָ וְאַתָּה לֹא רוֹאֶה אֶת קוֹרָה בְּעֵינֶךָ הַחֲנֵף הַשְׁלֵךְ בָּרִאשׁוֹנָה אֶת־קוֹרָה מֵעֵינֶךָ וְאָז תִּרְאֶה לְהַשְׁלִיךְ אֶת־חֲשַׁשׁ אֲשֶׁר בְּעֵין אָחִיךָ ׃

τὸν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς;

42. Ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου, ἀδελφὲ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτὰ, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

BESCHABbath V. Acharei chag huſſchiluſch.

Iggéreth, I. le chephah.

Cap. 3.

V*Eſoph dafar hackol, lihioth cullechem noſadim berúach echath, chafrei onj, ohafei haachafah, anſchei chéſed, Verachamim, ohafei anaVah.*

בְּשַׁבָּת ה׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ ׃

אִגֶּרֶת א׳ לְכֵיפָה ׃

ג׳

וְסוֹף דָּבָר הַכֹּל לִהְיוֹת כֻּלְּכֶם נוֹסָדִים בְּרוּחַ אֶחָת חֲבֵרֵי עֹנִי אֹהֲבֵי הָאַחֲוָה אַנְשֵׁי חֶסֶד וְרַחֲמִים אֹהֲבֵי עֲנָוָה ׃

ΤΗ Ε΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος,

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. Πέτρου.

ΚΕΦΑΛ. γ΄.

Τὸ δὲ τέλος, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὔσπλαγχνοι, φιλόφρονες.

ttabem autē quæ in oculo tuo eſt, non conſideras?

vnd deß Balcken in deinem auge wirſt du nicht gewar?

42. Aut quomodo potes dicere frati ſuo, Frater, ſine eiiciam feſtucā de oculo tuo: ipſe in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, eiice primum trabem de oculo tuo: & tunc perſpicies, ut educas feſtucam de oculo fratris tui.

42. Oder wie kanſt du ſagen / zu deinem Bruder: Halt ſtill Bruder / ich will den Splitter auß deinem Aug ziehen / vnnd du ſiheſt ſelbſt nicht den Balcken in deinem Auge? Du Heuchler / zeuch zuvor den Balcken auß deinem Auge / vnd beſihe denn / daß du den Splitter auß deines Bruders Auge zieheſt.

DOMINICA V. poſt Trinitatis.

Am V. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 1. Petr. 3.

Epiſtel / in der erſten Petri am 3. Capitel.

IN fine autem, vnanimes compatientes, fraternitatis amatores, miſericordes, modeſti, humiles.

ENdlich aber / ſeydt alleſampt gleich geſinnet / mitleidig / Brůderlich / barmhertzig / freundlich.

9. Lo leſchallem raah táchat raah, ô gearah táchat gearah, ki im lehéphech meſarechim velo mearerim, vethedeu ki lezoth nikrathem aſcher tanchilu eth habberachah.

לֹא לְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת רָעָה אוֹ־גְעָרָה תַּחַת גְּעָרָה כִּי אִם לְהֶפֶךְ מְבָרְכִים וְלֹא מְאָרְרִים וְתֵדְעוּ כִּי־לְזֹאת נִקְרָאתֶם אֲשֶׁר תַּנְחִילוּ אֶת־הַבְּרָכָה׃ 9

9. Μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας· τουναντίον δὲ, εὐλογοῦντες· εἰδότες ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.

10. Ki mi haiſch hechaphez chaÿim, ohef jamim liroth thof, nezor leſchono merah, vſephathaif middabber mirmah.

כִּי־מִי־הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אוֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב נְצֹר לְשׁוֹנוֹ מֵרָע וּשְׂפָתָיו מִדַּבֵּר מִרְמָה׃ 10

10. Ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾷν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη αὐτοῦ, τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον.

11. Iaſur mera vejaaſeh thof, jeſakkeſch ſchalom, vejirdephéhu.

יָסוּר מֵרָע וְיַעֲשֶׂה טוֹב יְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם וְיִרְדְּפֵהוּ׃ 11

11. Ἐκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγαθόν· ζητησάτω εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτήν.

12. Ki einei jehovah el zaddikim, veoznaif el ſchafatham; penei jehovah beoſei rah.

כִּי־עֵינֵי יְהוָה אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם פְּנֵי יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע׃ 12

12. Ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.

13. Vmi jeriachem im tiddámmu lattofah.

וּמִי־יָרֵעֲכֶם אִם־תִּדַּמּוּ לַטּוֹבָה׃ 13

13. Καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ μιμηταὶ γένησθε;

14. Veïm teúnnu baaſur ---

וְאִם תְּעֻנּוּ בַּעֲבוּר 14

14, Ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ ---

9 Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto: ſed econtrario, benedicentes, quia in hoc vocati eſtis, vt benedictionẽ hæreditate poſsideatis.

9. Vergeltet nicht böſes mit böſem / oder ſcheltwort mit ſcheltwort/ ſondern dagegen ſegnet/ vñ wiſſet/ daß jhr dazu beruffen ſeyt / daß jr den Segen beerbet.

10. Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos: Coërceat linguam ſuam à malo,& labia eius ne loquãtur dolum.

10. Denn wer leben will/ vnnd gute tage ſehen / der ſchweige ſeine Zunge / daß ſie nicht böſes rede / vnd ſeine Lippen/ daß ſie nicht triegen.

11. Declinet à malo, & faciat bonũ: inquirat pacem,& ſequatur eam.

11. Er wende ſich vom böſen/vnd thue guts/ Er ſuche friede vnd jage jhm nach.

12. Quia oculi Domini ſuper juſtos, & aures eius in preces eorum: Vultus autem Domini ſuper facientes mala.

12. Denn die Augen deß HErren ſehen auff die Gerechten / vnnd ſeine Ohren auff jr Gebet. Das Angeſichte aber deß HErrn ſihet auff die/ die da böſes thun.

13. Et quis eſt qui vobis noceat , ſi boni æmulatores fueritis?

13. Vnd wer iſt / der euch ſchaden köndte / ſo jhr dem guten nachkommet?

14. Sed & ſi quid patimini propter

14. Vnd ob jhr auch leidet vmb ...

bazzedakah, aſchreichem, veitratham lo tireu velo techâttu.	הַצְּדָקָה אַשְׁרֵיכֶם ו וְיִרְאָתָם לֹא תִירְאוּ וְלֹא תֵחָתּוּ׃	δικαιοσύνην, μακάριοι. τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε.
15. *Veeth jehovah elohim (eth hammaſchiach) kaddeſchu belibbotheichem.*	15 וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הַמָּשִׁיחַ קַדְּשׁוּ בִּלְבּוֹתֵיכֶם׃	15. Κύριον δὲ τὸν θεὸν (χριστὸν) ἁγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.
BESCHABbath V. Acharei chag haiſchiluſch.	בְּשַׁבַּת ה׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃	ΤΗ Ε΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.
Beſorah Chephi Lucas.	בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקָס׃	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.
Cap. 5.	ה׳	ΚΕΦ. ε΄.
VAijehi caaſchér nahar elaiv am rav, liſchmóa eth devar Elohim, vehu amad el jam kinnéreth.	וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָהַר אֵלָיו עַם רַב לִשְׁמוֹעַ אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים וְהוּא עָמַד אֶל יַם כִּנֶּרֶת׃	ΕΓένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ, τοῦ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ.
2. *Vaijar ſchetei onijoth kamoth al iad haijam, vehaddaſſagim jaredu mehen vaijerachazu eth riſchtotam.*	2 וַיַּרְא שְׁתֵּי אֳנִיּוֹת קָמוֹת עַל יַד הַיָּם וְהַדַּוָּגִים יָרְדוּ מֵהֶן וַיְרַחֲצוּ אֶת רִשְׁתוֹתָם׃	2. Καὶ εἶδε δύο πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν, ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα.
3. *Vaijaal beáchath haonijoth, aſcher haiethah leſchimō,*	3 וַיַּעַל בְּאַחַת הָאֳנִיּוֹת אֲשֶׁר הָיְתָה לְשִׁמְעוֹן	5. Ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, —

iuſtitiam

iuſtitiam: beati. Timorem autem eorum ne timueritis, & non conturbemini.

Gerechtigkeit willen/ſo ſeyt jr doch ſelig. Förchtet euch aber für jhren trotzen nicht/ vnd erſchrecket nicht.

15. Dominum autem Chriſtum ſanctificate in cordibus veſtris.

15. Heiliget aber Gott den HErrn in ewrem hertzen.

DOMINICA V. poſt Trinitatis.

Am V. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Lucæ 5.

Evangelium Lucæ am am 5. Capitel.

FActum eſt autem, cùm turbæ irruerent in eum, ut audirent verbũ Dei, & ipſe ſtabat ſecus ſtagnum Genezareth.

ES begab ſich aber da ſich das Volck zu jhm drang/ zu hören das Wort Gottes/ vnd er ſtund am See Genezareth.

2. Et vidit duas naves ſtantes ſecus ſtagnum: piſcatores autem deſcenderant, & lavabãt retia.

2. Vnd ſahe zwey Schiff am See ſtehen/ die Fiſcher aber waren außgetretten/ vnd wuſchen jre Netze.

3. Aſcendens autem in vnam navim, quæ erat Simonis, ---

3. Tratt er in der Schiff eins / welches Simonis war/ ...

Vaijomer lo leboſi-lénna meath meeth haráez, Vaijéſchef, Vaijelammed eth haam meonijah.

4. Vchechallotho ledabber, amar el ſchimon, hoſilah na el haómek, Vzeru eth riſchtechem laddugah.

5. Vaijdan ſchimon Vaijómer lo, Rabbi, bechol halláilah necheláſchnu, Vmeumah lo acháznu, afal al deſarecha azarek eth baráſcheth.

6. Vbaaſotham kidfaro, ſageru hamon dagim raf, Vattickaréa riſchtam.

7. Vaijikrezu lechafreihem ſcheb baonijah achéreth, láſo Vleozram, Vaijafóu Vaijimleú eth ſchetei onijoth, ken aſcher keroſoth hénnah lebittafel.

ויאמר לו להובילה
מעט מאת הארץ וישב
וילמד את העם
מאניה ׃
4 וככלותו לדבר אמר
אל־שמעון הובילה נא
אל־העמק וזרו את
רשתכם לדוגה ׃
5 ויען שמעון ויאמר
לו רבי בכל־הלילה
נחלשנו ומאומה לא
אחזנו אבל על־דברך
אזורה את הרשת ׃
6 ובעשותם כדברו
סגרו המון דגים רב
ותקרע רשתם ׃
7 ויקרצו לחבריהם
שבאניה אחרת לבוא
ולעזרם ויבואו ו
וימלאו את שתי א
אניות כן אשר קרובות
הנה להטבל ׃

ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον. καὶ καθίσας ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους.

4. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα, ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν.

5. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων, εἶπεν αὐτῷ, ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν. ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον.

6. Καὶ τοῦτο ποιήσαντες, συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ. διερρήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν.

7. Καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς. καὶ ἦλθον. καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά.

rogavit eum à terra reducere puſillum. Et ſedens, docebat de navicula turbas.

4. Vt ceſſavit autem loqui, dixit ad Simonem, Duc in altum, & laxate retia veſtra in capturam.

5. Et reſpondens Simon, dixit illi, Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete.

6. Et cum hoc feciſſent, concluſerunt piſcium multitudinem copioſam: rumpebatur autẽ rete eorum.

7. Et annuerunt ſociis qui erant in alia navi, vt venirent & adiuvarent eos. Et venerunt & impleverũt ambas naviculas, ita ut mergerentur.

vnd bat jn / daß ers ein wenig vom Lande führet. Vñ er ſatzte ſich / vnd lehret das Volck auß dem Schiff.

4. Vnd als er hatte auffgehöret zu reden / ſprach er zum Simon: Fahre auff die höhe / vnd werffet ewre Netze auß / daß jhr einen zug thut.

5. Vnd Simon antwortet / vnd ſprach zu jm: Meiſter / wir haben die gantze nacht gearbeitet / vnd nichts gefangen / Aber auff dein Wort will ich das Netze außwerffen.

6. Vnd da ſie das theten / beſchloſſen ſie eine groſſe menge Viſch / vnd jhr Netz zerreiß.

7. Vnd ſie wincketen jren Geſellen / die im andern Schiff waren / daß ſie kemen / vnd hülffen jhnen ziehen. Vnd ſie kamen vnnd fülleten beyde Schiff voll / alſo / daß ſie ſuncken.

8. *Vaijar ſchimon keiphah, Vaijippol el raglei jeſchua lemor, ze meitti, ki iſch chatta anochi Adonai.*	8 וירא שמעון כיפה ויפל אל־רגלי ישוע לאמר צא מאתי כי איש חטא אנכי אדני׃	8. Ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος, προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ ἰησοῦ, λέγων, ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε.
9. *Ki jirah Verad ba alaif, Veal chullam aſcher itto, Vattecaſſemo pallazuth, al dugath haddagim aſcher dijiegu.*	9 כי יראה ורעד בא עליו ועל־כלם אשר אתו ויתכסמו בפלצות על־דוגת הדגים אשר דיגו׃	9. Θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων, ᾗ συνέλαβον.
10. *Vecáchah gã al Iaacob Vejochanan benei zifdi, aſcher haiu chafrei Schimon, Vaijómer jeſchúa el ſchimon, al tira, ki meattah tihieh medaijeg laanaſchim.*	10 וכבה גם על־יעקב ויוחנן בני זבדי אשר היו חברי שמעון ויאמר ישוע אל־שמעון אל־תירא כי מעתה תהיה מדיג לאנשים׃	10. Ὁμοίως δὲ καὶ ἰάκωβον, καὶ ἰωάννην, υἱοὺς ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ ἰησοῦς. μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν.
11. *Vaijoſilu eth onijoth el haárez, Vaijaazbu eth col aſcher lahem, Vaijaſóu acharaif.*	11 ויובילו את־אניות אל־הארץ ויעזבו את־כל אשר להם ויבואו אחריו׃	11. Καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.
BESCHABbatò VI. Acharei chag haſſchiluſch.	בשבת ו׳ אחרי חג השילוש׃	ΤΗ ς΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

8. Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Ieſu, dicens. Exi à me, quia homo peccator ſum Domine.

8. Da das Simon Petrus ſahe / fiel er JEſu zu den knien / vnd ſprach: HErr / gehe von mir hinauß / ich bin ein ſündiger Menſch.

9. Stupor enim circundederat eum, & omnes qui cum illo erant: in captura piſciũ quam ceperant.

9. Denn es war jhn ein ſchrecken ankommen / vnnd alle die mit jhm waren / über diſem Fiſchzug / den ſie miteinander gethan hatten.

10. Similiter autem Iacôbum & Iohannem filios Zebedęi qui erant ſocii Simonis. Et ait ad Simonẽ Ieſus, Noli timere: ex hoc iam homines eris capiens.

10 Deſſelbigen gleichen auch Jacobum vnd Johannem / die Söhne Zebedei / Simonis geſellen. Vnd JEſus ſprach zu Simon: Förchte dich nicht / deñ von nun an wirſt du Menſchen fahen.

11. Et ſubductis ad terram navibꝰ, relictis omnibus ſecuti ſunt eum.

11. Vnnd ſie führeten die Schiff zu Lande / vnd verlieſſen alles / vnnd folgeten jhm nach.

DOMINICA VI. poſt Trinitatis.

Am VI. Sontag nach Trinitatis.

Iggéreth, el Rehumim.

Cap. 6.

HAlo jedathem ki cullánu aſcher nithbálnu bejeſchúa hammaſchiach lemotho nithbálnu.

אִגֶּרֶת אֶל־רְהוּמִיִּם׃

ו

הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי כֻלָּנוּ אֲשֶׁר נִטְבַּלְנוּ בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ לְמוֹתוֹ נִטְבָּלְנוּ׃

Ἐπιστολὴ, πρὸς Ῥωμαίους.

Κεφ. ϛʹ.

Ἠ Ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς χριστὸν ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν;

4. Venikbárnu immo batthefilah lammáveth, lemáan, kemo kam hămaſchíach mimmethim bichfod afif, ken gă anáchnu bechadſchath hachaijim nehallech.

4 וְנִקְבַּרְנוּ עִמּוֹ בִּטְבִילָה לַמָּוֶת לְמַעַן כְּמוֹ קָם הַמָּשִׁיחַ מִמֵּתִים בִּכְבוֹד אָבִיו כֵּן גַּם אֲנַחְנוּ בְּחַדְשַׁת הַחַיִּים נְהַלֵּךְ׃

4. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον· ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη χριστὸς ἐκ νεκρῶν, διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν.

5. Lachen im nethuim haijnu bidmuth motho, gam bithkumah nihieh.

5 לָכֵן אִם נְטוּעִים הָיִינוּ בִּדְמוּת מוֹתוֹ גַּם בִּתְקוּמָה נִהְיֶה׃

5. Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα.

6. VeZoth neda ki adamenu haijaſchen nizlaf immo, aſcher tehbal geſijat hachattath, veod lo naafod lachattath.

6 וְזֹאת נֵדַע כִּי אָדָמֵנוּ הַיָּשָׁן נִצְלַב עִמּוֹ אֲשֶׁר תְּהֻבַּל גְּוִיַּת הַחַטָּאת וְעוֹד לֹא נַעֲבֹד לַחַטָּאת׃

6. Τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ.

7. Ki aſcher meth nizdak min hachattath.

7 כִּי אֲשֶׁר מֵת נִצְדַּק מִן הַחַטָּאת׃

7. Ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Epiſtola
Rom. 6.

AN ignoratis, quia quicunq; baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus?

4. Conſepulti enim ſumꝰ cum illo per baptiſmum in mortem: vt quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.

5. Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius: ſimul & reſurrectionis erimus.

6. Hoc ſcientes, quia vetus homo noſter ſimul crucifixus eſt, vt deſtruatur corpꝰ peccati, vt vltrà non ſerviamꝰ peccato.

7. Qui enim mortuus eſt, iuſtificatus eſt à peccato.

Epiſtel / an die Römer am 6. Capitel.

WIſſet jr nicht / daß alle / die wir in Jeſum Chriſtum getaufft ſind / die ſind inn ſeinen Todt getaufft?

4. So ſind wir je mit jhm begraben durch die Tauffe in den todt / auff daß / gleich wie Chriſtus iſt aufferwecket von den todten / durch die herꝛligkeit deß Vatters / alſo ſollē wir auch in einem newen Leben wandeln.

5. So wir aber ſampt jm gepflantzet werden / gleich wie er / inn ſeinen Todt / ſo werden wir auch der Aufferſtehung gleich ſein.

6. Dieweil wir wiſſen / daß vnſer alter Menſch ſampt jm gecreutziget iſt / auff daß der ſündliche Leib auffhöre / daß wir hinfort der Sünde nicht dienen.

7. Denn wer geſtorben iſt / der iſt gerechtfertiget von der Sünde.

8. Veim namuth jm hammaſchiach maamjnim anáchnu ki gam nichieh immo.

8 וְאִם נָמוּת עִם הַמָּשִׁיחַ מַאֲמִינִים אֲנַחְנוּ כִּי גַם נִחְיֶה עִמּוֹ׃

8. Εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ,

9. Iodeim ki hammaſchiach kam mimmethim, odénnu lo tamuth, hámaveth od lo jimſchol bó.

9 יוֹדְעִים כִּי הַמָּשִׁיחַ קָם מִמֵּתִים עוֹדֶנּוּ לֹא יָמוּת הַמָּוֶת עוֹד לֹא יִמְשֹׁל בּוֹ׃

9. Εἰδότες ὅτι χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει.

10. *Ki aſcher meth lechattaath meth hu páam echath, Vaaſcher chai, chai hu lelohim.*

10 כִּי אֲשֶׁר מֵת לְחַטָּאת מֵת הוּא פַּעַם אֶחָת וַאֲשֶׁר חַי חַי הוּא לֵאלֹהִים׃

10. Ὃ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ.

11. Ken gam attem hithchaſſcefu, ki metim attem lechattath, Vechaijim lelohim, bejeſchúa hammaſchiach adonéjnu.

11 כֵּן גַּם אַתֶּם הִתְחַשְּׁבוּ כִּי מֵתִים אַתֶּם לְחַטָּאת וְחַיִּים לֵאלֹהִים בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ אֲדֹנֵינוּ׃

11. Οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

BESCHABbath VI. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 5.

בְּשַׁבַּת ו׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃

ה

ΤΗ ϛʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦ. εʹ.

Vaani omer lachem, ki lulei tiſſater zidhkatchem

אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם כִּי־לוּלֵי תּוֹתֵר צִדְקַתְכֶם

Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν

8. Si mortui ſumus cum Chriſto: credimus, quia ſimul etiam vivemus cum Chriſto.

8. Sind wir aber mit Chriſto geſtorben / ſo glauben wir/ daß wir auch mit jhm leben werden.

9. Scientes, quòd Chriſtus reſurgẽs ex mortuis, iam non moritur, mors illi ultrà non dominabitur.

9. Vnd wiſſen/ daß Chriſtus / von den todten erwecket / hinfort nicht ſtirbet / der Todt wird hinfort über jhn nicht herrſchen.

10. Quod enim mortuus eſt, peccato mortuus eſt ſemel, quod autẽ vivit, vivit Deo.

10. Denn daß er geſtorben iſt / das iſt er der Sünde geſtorben/ zu einem mahl/ daß er aber lebet / daß lebet er Gotte.

11. Ita & vos exiſtimate, vos mortuos quidẽ eſſe peccato: viventes autem Deo, in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

11. Alſo auch jhr / haltet euch darfür / daß jhr der Sünde todt ſeyt / vnd lebet Gott / in Chriſto Jeſu vnſerm HErrn.

DOMINICA VI. poſt Trinitatis.

Am VI. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Matth. 5.

Evangelium Matthæi am 5. Capitel.

DIco enim vobis, quia niſi abundaverit iuſtitia veſtra --

DEñ ich ſage euch: Es ſey denn ewer Gerechtigkeit beſſer/ ...

al zidkath haſſopherim vehapperuſchim, einechem taſõu elmalcuth haſſchamaijm.	על־צדקת הסופרים והפרושים אינכם ת תבואו אל־מלכות השמים׃	πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
21. *Schematem ki neemar lackadmonim, lo tirzach, ki aſcher jirzach miſchpath máveth lo.*	21 שמעתם כי נאמר לקדמונים לא תרצח כי־אשר ירצח משפט מות לו׃	21 Ἠκούσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις. ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.
22. *Ach ani omer lachem, ki chol aſcher rogez al achif, bezadon hu chaÿaf lammiſchpath, vaaſcher iomer leachif rak ra, chaijaf hu lackeneſeth haggedolah, vaaſcher jomer lo Nabal attah, chaijaf hu leeſch gejhinnom.*	22 אך אני אמר לכם כי כל־אשר רגז על־אחיו בזדון הוא חיב למשפט ואשר יאמר לאחיו רק רע חיב הוא לכנסת הגדולה ואשר יאמר לו נבל אתה חיב הוא לאש גיא־הנם׃	22. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ. ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρέ. ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.
23. *Veim takrif korbanecha el hamizbéach veſcham tiz.cor, ki leachicha ieſch mah aléicha.*	23 ואם תקריב קרבנך אל־המזבח ושם תזכר כי־לאחיך יש־מה עליך׃	23. Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ.

quam

quam Scribarum & pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum.	denn der Schrifftgelehrten vnd Phariſeer/ ſo werdet jr nicht in das Himmelreich kommen.
21. Audiſtis, quia dictum eſt antiquis: Non occides, qui autem occiderit, reus erit judicio.	21. Jhr habt gehört/ daß zu den alten geſagt iſt: Du ſolt nicht tödten/ wer aber tödtet/ der ſoll deß Gerichtes ſchuldig ſein.
22. Ego autem dico vobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit judicio. Qui autem dixerit fratri ſuo, Raca: reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue: reus erit gehennæ ignis.	22. Jch aber ſage euch: Wer mit ſeinem Bruder zörnet/ der iſt deß Gerichts ſchuldig. Wer aber zu ſeinem Bruder ſagt Racha/ der iſt deß Raths ſchuldig. Wer aber ſagt/ Du Narr/ der iſt deß hölliſchen feuers ſchuldig.
23. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adverſum te:	23. Darumb/ wenn du deine Gabe auff den Altar opfferſt/ vnd wirſt allda eindencken/ daß dein Bruder etwas wider dich habe.

24. *Hannichah ſcham eth korbanecha liphnej hammizbéach, velech lephanim vetekapper eth penei achicha, veaz taſo ve takrif eth korbanecha.*	24 הַנִּיחָה שָּׁם אֶת־קָרְבָּנְךָ לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ וְלֵךְ לְפָנִים וְתִכַּפֵּר אֶת פְּנֵי אָחִיךָ וְאַז תָּבֹא וְתַקְרִיב אֶת־קָרְבָּנֶךָ׃	24. Ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε, πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.
25. *Ieoth lecha veliſtbanecha bimherah, bihiothecha od badderech immo, pen jimſorcha haſſathan beiad haſſchopheth, vehaſſchopheth, jimſorcha leſchoter, vetiſſchaléach el hakkele.*	25 יְאוֹת לְךָ וְלְשֹׂטַנְךָ בִּמְהֵרָה בִּהְיוֹתְךָ עוֹד בַּדֶּרֶךְ עִמּוֹ פֶּן יִמְסָרְךָ הַשָּׂטָן בְּיַד־הַשֹּׁפֵט וְהַשּׁוֹפֵט יִמְסָרְךָ לַשּׁוֹטֵר וְתִשָּׁלַח אֶל־הַכֶּלֶא׃	25. Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ, ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ.
26. *Amen ani omer lecha, lo toze miſſcham, ad ki teſchallem ribbua haacharon.*	26 אָמֵן אֲנִי אֹמֵר לָךְ לֹא תֵּצֵא מִשָּׁם עַד־כִּי תְּשַׁלֵּם רְבוּעַ הָאַחֲרוֹן׃	26. Ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.
BESCHABbath VII. Acharei chag haſſchiluſch.	בְּשַׁבָּת ז׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃	ΤΗ Ζ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.
Iggéreth, el Rehomim. Cap. 6.	אִגֶּרֶת אֶל־הָרוֹמִיִּים׃ ו׳	Ἐπιστολὴ, πρὸς Ῥωμαίους. ΚΕΦΑΛ. ς΄.

24. Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliare fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.

24. So laß allda für dem Altar deine Gabe/ vnd gehe zuvor hin/ vnd verſöne dich mit deinem Bruder/ vnnd als denn komm/ vnd opffer deine Gabe.

25. Eſto conſentiens adverſario tuo citò dum es in via cum eo: ne fortè tradat te adverſarius iudici, & iudex tradat te miniſtro, & in carcerem mittaris.

25. Sey willfertig deinem Widerſacher/ bald/ dieweil du noch bey jhm auff dem wege biſt/ auff daß dich der Widerſacher nicht dermal eins überantwortte dem Richter/ vnnd der Richter überantworte dich dem diener/ vnd werdeſt in den Kercker geworffen.

26. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas noviſsimum quadrantem.

26. Jch ſage dir warlich/ du wirſt nicht von dannen herauß kom̃en/ biß du auch den letzten Heller bezahleſt.

DOMINICA VII. poſt Trinitatis.

Am VII. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Rom. 6.

Epiſtel/ an die Römer am 6. Capitel.

Cap. 6.

KEdérech enoſch adabber, baaſur machalath beſarchem, caaſcher hechinothē eth nithcheichem, laafod lethumah vleavon, leaſlah, ken meattiah hachinu eth nithcheichem laafodath hazzedakah lackódeſch.

20. Ki caaſcher heijthem afdei hachataah chophſchim heijhtem lizdakah.

21. Vmaperi haiah az lachem meelleh, baaſcher haijom teſóſchu, ki acharitham hammáveth.

22. Veattah ki mechuppſchim attem mechathaah, afadim naaſithem lelohim, ieſch lachem periechē lakkódeſch, ...

ו׳

כְּדֶרֶךְ אֱנוֹשׁ
אֲדַבֵּר בַּעֲבוּר
מַחֲלַת בְּשַׂרְכֶם כַּאֲשֶׁר
הֲכִינוֹתֶם אֶת־
נְתָחֵיכֶם לַעֲבֹד ל
לְטֻמְאָה וּלְעָוֹן ל
לַעֲוְלָה כֵּן מֵעַתָּה הָכִינוּ
אֶת־נְתָחֵיכֶם לַעֲבוֹדַת
הַצְּדָקָה לַקֹּדֶשׁ׃

20 כִּי וְכַאֲשֶׁר הֱיִיתֶם
עַבְדֵי־הַחַטָּאָה חָפְשִׁים
הֱיִיתֶם לִצְדָקָה׃

21 וּמַה פְּרִי־הָיָה אֲז־
לָכֶם מֵאֵלֶּה בַּאֲשֶׁר
הַיּוֹם תֵּבוֹשׁוּ כִּי־
אַחֲרִיתָם הַמָּוֶת׃

22 וְעַתָּה כִּי מְחֻפָּשִׁים
אַתֶּם מֵחַטָּאָה עֲבָדִים
נַעֲשִׂיתֶם לֵאלֹהִים יֵשׁ
לָכֶם פִּרְיְכֶם לַקֹּדֶשׁ

ΚΕΦΑΛ. ϛʹ.

ΑΝθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν, ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ, εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν, δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν.

20. Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ.

21. Τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε, ἐφ᾽ οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος.

22. Νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν,

Cap. 6.

HVmanum dico, propter infirmitatem carnis veſtræ, ſicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſervire immũditiæ & iniquitati, ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra veſtra ſervire iuſtitiæ, in ſanctificationem.

20. Cum enim ſervi eſſetis peccati, liberi fuiſtis iuſtitiæ.

21. Quem ergo fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nunc erubeſcitis? Nam finis illorum mors eſt.

22. Nunc vero liberati à peccato, ſervi autem facti Deo, habetis fructum veſtrum in ſanctificationem,

Cap. 6.

Ich muß menſchlich davon reden / vmb der ſchwachheit willen ewers Fleiſches. Gleich wie jhr ewer Glieder begeben habet zu dienſt der vnreinigkeit / von einer Vngerechtigkeit zu der andern / Alſo begebet auch nun eure Glieder zu dienſte der Gerechtigkeit / daß ſie heilig werden.

20. Denn da jhr der ſünde Knecht waret / da waret jr frey von der gerechtigkeit.

21. Was hattet jr nun zu der zeit für frucht? Welcher jhr euch jetzt ſchämet / denn das ende derſelbigen iſt der Todt.

22. Nun jhr aber ſeyt von der Sünde frey / vnd Gottes Knechte worden / habt jr eure Frucht / daß jhr heilig werdet / ...

Veacharitho, chái-jei olam.

וְאַחֲרִיתוֹ אֶת־חַיֵּי עוֹלָם׃

τὸ δὲ τέλος, ζωὴν αἰώνιον.

23. Ki ſechar hachathaah hammáveth, Vmattath Elohim chaijei olam baadonenu jeſchúa hammaſchíach.

23 כִּי־שְׂכַר הַחַטָּאָה הַמָּוֶת וּמַתַּת אֱלֹהִים חַיֵּי עוֹלָם בַּאֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

23. Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας, θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ζωὴ αἰώνιος ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

BESCHABBATH VII. Acharei chag haſſchiluſch.

בְּשַׁבַּת ז׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

ΤΗ Ζ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Beſorah Chephi Markus.

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַרְקוֹס׃

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Μάρκον.

Cap. 8.

ח׳

ΚΕΦ. η΄.

VBaijamim hahem am raf meod haiah immo, Veein meumah bidéihẽ, leechol, Vaijazek jeſchúa eth talmidáiſ, Vaijómer aleihem.

בַּיָּמִים הָהֵם עַם רַב מְאֹד הָיָה עִמּוֹ וְאֵין מְאוּמָה בִּידֵיהֶם לֶאֱכֹל וַיִּזְעַק יֵשׁוּעַ אֶת תַּלְמִידָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם׃

ΕΝ ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, παμπόλλου ὄχλου ὄντος, καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσι, προσκαλεσάμενος ὁ ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς.

2. Richámti al haam, ki mittemol ſchilſchom ad áttah jedurun immi, Veein meumah bideihem aſcher jochelu.

2 רִחַמְתִּי עַל הָעָם כִּי מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם עַד עַתָּה יְדוּרוּן עִמִּי וְאֵין מְאוּמָה בִּידֵיהֶם אֲשֶׁר יֹאכֵלוּ׃

2. Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι, τί φάγωσι.

finem verò vitam æternam.

das Ende aber das ewige Leben.

23. Stipendia enim peccati, mors. Gratia autem Dei, vita æterna in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

23. Denn der Todt iſt der ſünden Sold / Aber die gabe Gottes iſt das ewige Leben / inn Chriſto Jeſu vnſerm HErrn.

DOMINICA VII. poſt Trinitatis.

Am VII. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Marci 8.

Evangelium Marci am 8. Capitel.

IN diebus illis iterum cùm turba multa eſſet, nec haberent quod manducarent: convocatis diſcipulis, ait illis.

ZV der zeit da vil volcks da war / vnnd hatten nichts zu eſſen / rieff Jeſus ſeine Jünger zu ſich / vnd ſprach zu jhnen.

2. Miſereor ſuper turbam: quia ecce iam triduo ſuſtinent me, nec habent quod manducent.

2. Mich jamert deß volcks / denn ſie haben nun drey tag bey mir beharret / vnnd haben nichts zu eſſen.

3. Veim annichem zamim elbeitham, jigſeu baddárech, ki kezatam merachok báu.

3 וְאִם אַנִּיחֵם צָמִים
אֶל־בֵּיתָם יִגְוְעוּ בַּדָּרֶךְ
כִּי קְצָתָם מֵרָחוֹק בָּאוּ׃

3. Καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· τινὲς γὰρ αὐτῶν μακρόθεν ἥκασι.

4. Vaijaanu lo talmidaiſ, meáin iſch juchal eth halle poh lehasbiah lechem bammidbar.

4 וַיַּעֲנוּ לוֹ תַּלְמִידָיו
מֵאַיִן אִישׁ יוּכַל אֶת
הָאֵלֶּה פֹּה לְהַשְׂבִּיעַ
לֶחֶם בַּמִּדְבָּר׃

4. Καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας.

5. Vijiſchalem, cammah lechem lachem, vaijómeru ſchiſah.

5 וַיִּשְׁאָלֵם כַּמָּה לֶחֶם
לָכֶם וַיֹּאמְרוּ שִׁבְעָה׃

5. Καὶ ἐπηρώτα αὐτούς, πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπον, ἑπτά.

6. Vaijezaf eth hackahal liſchkaf, al haarez, vaijikkach eth ſchiſah léchem vaijeſáreh vaijepatteth vaijitthen lethalmidaiſ laſchim liphneihē, vaijaſimu lackahal.

6 וַיְצַו אֶת־הַקָּהָל
לִשְׁכַּב עַל־הָאָרֶץ וַיִּקַּח
אֶת־שִׁבְעָה לֶחֶם וַיְבָרֶךְ
וַיְפַתֵּת וַיִּתֵּן לְתַלְמִידָיו
לָשִׂים לִפְנֵיהֶם וַיָּשִׂימוּ
לַקָּהָל׃

6. Καὶ παρήγγειλε τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσι. καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.

7. Vaijihiu lahem dagim méattim, vaijeſárech vaijómer lehinnathen gam otham.

7 וַיִּהְיוּ לָהֶם דָּגִים
מְעַטִּים וַיְבָרֶךְ וַיֹּאמֶר
לְהִנָּתֵן גַּם אוֹתָם׃

7. Καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα, καὶ εὐλογήσας, εἶπε παραθεῖναι καὶ αὐτά.

8. Vaijochelu vaijisbéu, vaijiſſeu ſcheerith happitim ſchiſah ſallim.

8 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבָּעוּ וַיִּשְׂאוּ
שְׁאֵרִית הַפִּתִּים שִׁבְעָה
סַלִּים׃

8. Ἔφαγον δὲ, καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας.

3. Et

3. Et ſi dimiſero eos ieiunos in domum ſuam, deficient in via: quidam enim ex eis de longè venerunt.

3. Vnnd wenn ich ſie vngeſſen von mir heim lieſſe gehen/würden ſie auff dem Wege verſchmachten/denn etliche waren von ferrne kommen.

4. Et reſponderunt ei diſcipuli ſui, Vnde illos quis poterit hîc ſaturare panibus in ſolitudine?

4. Seine Jünger antworten jm: Woher nemen wir Brodt hie in der Wüſten/ daß wir ſie ſettigen?

5. Et interrogavit eos, Quot panes habetis? Qui dixerunt, Septem.

5. Vnd er fraget ſie: Wie viel habt jhr Brodts? Sie ſprachen: Sieben.

6. Et præcepit turbæ diſcumbere ſuper terram. Et accipieens ſeptem panes, gratias agens fregit: & dabat diſcipulis ſuis ut apponerent, & appoſuerunt turbæ.

6. Vnd er gebot dem volck/ daß ſie ſich auff die Erden lagerten. Vnd nam die ſieben Brodt/ vnnd dancket/ vnd brach ſie / vnd gab ſie ſeinen Jüngern/daß ſie dieſelbigen fürlegten. Vnd ſie legten dem volck für.

7. Et habebant piſciculos paucos: & ipſos benedixit, & iuſsit apponi.

7. Vnd hatten ein wenig Fiſchlein / vnnd er dancket/ vnnd hieß dieſelbigen auch fürtragen.

8. Et manducaverunt & ſaturati ſunt: & ſuſtulerunt quod ſuperaverat de fragmentis, ſeptem ſportas.

8. Sie aſſen aber / vnnd wurden ſatt / vnd huben die übrigen Brocken auff/ ſieben Körbe.

9. *Vaÿhiu elleh aſcher achelu kearbáath alaphim iſch; Vaijannach otham.*

9 ויהיו אלה אשר
אכלו כארבעת אלפים
איש וינח אותם :

8. Ἦσαν δὲ οἱ φαγόντες ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς.

BESCHABBATH VIII. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Rehomim.

Cap. 8.

A*lken achai choſim anáchnu, lo labbaſar, lachaioth cabbaſar.*

בשבת ח׳ אחרי
חג השילוש :
אגרת אל הרומים :
ח

ע
ל־כן אחי
חובים אנחנו
לא לבשר
לחיות כבשר :

ΤΗ Η΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Ἐπιστολὴ, πρὸς Ῥωμαίους.

Κεφ. η΄.

Ἄρα οὖν, ἀδελφοὶ, ὀφειλέται ἐσμὲν οὐ τῇ σαρκὶ, τοῦ κατὰ σάρκα ζῇν.

13. *Veim cabbaſar tichiu, atidim attem lamuth, Veim berúach eth poolej haggevijah temotetun tichju.*

13 ואם כבשר תחיו
עתידים אתם למות
ואם ברוח את־פעלי
הגויה תמותתון ת
תחיו :

13. Εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν, εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε ζήσεσθε.

14. *Ki cammah merúach elohim mulachim, elleh hem benei Elohim.*

14 כי־כמה מרוח
אלהים מולכים אלה
הם בני־אלהים :

14. Ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ.

9. Erant autem qui manducaverant, quaſi quatuor millia: & dimiſit eos.

9. Vnd jhrer war bey vier tauſent / die da geſſen hatten. Vnnd er ließ ſie von ſich.

DOMINICA VIII. poſt Trinitatis.

Am VIII. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Rom. 8.

Epiſtel / an die Römer am 8. Capitel.

ERgo fratres, debitores ſumus: non carni, vt ſecundùm carnem vivamus.

SO ſind wir nun / lieben Brüder / Schuldener / nicht dem Fleiſch / daß wir nach dem Fleiſch leben.

13. Si enim ſecundùm carnem vixeritis, moriemini, ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.

13. Denn wo jhr nach dem Fleiſch lebet / ſo werdet jhr ſterben müſſen: Wo jr aber durch den Geiſt deß Fleiſches geſchäffte tödtet / ſo werdet jhr leben.

14. Quicunque enim ſpiritu Dei aguntur, ii ſunt filii Dei.

14. Denn welche der Geiſt GOttes treibet / die ſind Gottes Kinder.

15. *Ki lo lekachtem eth rúach haaſodah, od lejirah, ki im lekachtem eth rúach mickach habbanim, aſcher bah nizak Abba aſinu.*

15 כִּי־לֹא לְקַחְתֶּם אֶת רוּחַ הָעֲבוֹדָה עוֹד לְיִרְאָה כִּי־אִם לְקַחְתֶּם אֶת־רוּחַ מִקַּח הַבָּנִים אֲשֶׁר בָּהּ נִזְעַק אַבָּא אָבִינוּ׃

15. Οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν, ἀββᾶ, ὁ πατήρ.

16. *Verúach hazzoth meidah lerúchênu, ki benei Elohim anáchnu.*

16 וְהָרוּחַ הַזֹּאת מְעִידָה לְרוּחֵנוּ כִּי בְּנֵי אֱלֹהִים אֲנָחְנוּ׃

16. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ.

17. *Veim banim gam joreſchim anáchnu, joreſchei Elohim, Vechaſrei nachalath hamaſchiach, ach im neunneh immó, aſcher gam nehader immo.*

17 וְאִם בָּנִים גַּם יוֹרְשִׁים אֲנַחְנוּ יוֹרְשֵׁי אֱלֹהִים וְחַבְרֵי נַחֲלַת הַמָּשִׁיחַ אַךְ אִם נְעֻנֶּה עִמּוֹ אֲשֶׁר גַּם נֶהְדַּר עִמּוֹ׃

17. Εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ· εἴπερ συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.

BESCHABBATH VIII. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 7.

Hiſchtammeru minnebhiei ſchéker aſcher baim aleichem ...

בְּשַׁבָּת ח׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁילּוּשׁ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתָּי׃

ז׳

הִשְׁתַּמְּרוּ מִנְּבִיאֵי שֶׁקֶר אֲשֶׁר בָּאִים אֲלֵיכֶם

ΤΗ Η΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. ζ΄.

ΠΡοσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ...

15. Non enim accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, (Pater.)

15. Denn jhr habt nicht einen Knechtlichen Geiſt empfangen / daß jhr euch abermal förchten müſtet / ſondern jr habt einen kindlichen Geiſt empfangen / durch welchen wir ruffen: Abba lieber Vater.

16. Ipſe enim Spiritus, teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quod ſumus filii Dei.

16. Derſelbige Geiſt gibt zeugnuß vnſerm Geiſt / daß wir Gottes Kinder ſind.

17. Si autem filii: & hæredes, hæredes quidem Dei: cohæredes autem Chriſti, ſi tamen compatimur, ut & conglorificemur.

17. Sind wir denn Kinder / ſo ſind wir auch Erben / nemblich / Gottes Erben / vnd Miterben Chriſti / doch daß wir mitleiden / auff daß wir auch mit zur Herzligkeit erhaben werden.

DOMINICA VIII. poſt Trinitatis.

Am VIII. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Matth. 7.

Evangelium Matthæi am 7. Capitel.

ATtendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos --

SEhet euch für / für den falſchen Propheten / die inn Schaaffskleidern ...

bebigdei hazzon Vbekirbam haiu Zeeſim thorephim.	בבגדי הצאן ובקרבם היו ואבים טרפים ׃	ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες.
16. Mippiriamo tedeu otham, haijlkethu mickozim anaſim, o middardarim teenim.	16 מפריהם תדעו אותם הילקטו מקוצים ענבים או מדרדרים תאנים ׃	16. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;
17. Ken col ez thof, oſeh peri thof, Veez hara, peri ra iaaſeh.	17 כן כל עץ טוב עושה פרי טוב ועץ הרע פרי רע יעשה ׃	17. Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ. τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ.
18. Ez thof lo juchal laaſoth peri rah, Veez rah lo juchal peri thof laaſoth.	18 עץ טוב לא יוכל לעשות פרי רע ועץ רע לא יוכל פרי טוב לעשות ׃	18. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν.
19. Col ez aſcher lo jaaſeh peri thof, jickareth Veel eſch juſchlach.	19 כל עץ אשר לא יעשה פרי טוב יכרת ואל אש ישלך ׃	19. Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
20. Achen mipperthem tedeu otham.	20 אכן מפריהם תדעו אותם ׃	20. Ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.
21. Lo col aſcher omer elai, Adonai Adonai, jaſo bemalcuth haſchamaim.	21 לא כל אשר אומר אלי אדני אדני יבוא במלכות השמים	21. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, κύριε, κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ...

in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.

zu euch kommen/ Innwendig aber ſind ſie reiſſende Wölffe.

16. A fructibus eorum cognoſcetis eos. Nunquid colligunt de ſpinis vvas, aut de tribulis ficus?

16. An jhren früchten ſolt jhr ſie erkennen. Kan man auch Drauben leſen von den Dornen? Oder Feigen von den Diſteln?

17. Sic omnis arbor bona, fructus bonos facit: mala autem arbor, malos fructus facit.

17. Alſo ein jeglicher guter Baum/ bringet gute früchte/ aber ein fauler Baum bringet arge früchte.

18. Non poteſt arbor bona malos fructus facere: neque arbor mala, bonos fructus facere.

18. Ein guter Baum kan nicht arge früchte bringen/ vnd ein fauler Baum kan nicht gute früchte bringen.

19. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignē mittetur.

19. Ein jeglicher Baum/ der nicht gute frucht bringet/ wirdt abgehawen/ vnd ins Fewer geworffen.

20. Igitur ex fructibus eorum cognoſcetis eos.

20. Darumb an jren früchten ſolt jhr ſie erkennen.

21. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: ...

21. Es werden nicht alle/ die zu mir ſagen/ HERR/ HERR/ in das Himmelreich kommen/ ...

kiim aſcher jaaſeh eth rezon afi aſcher baſſchamáin.

כִּי־אִם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
אֶת־רְצוֹן אָבִי אֲשֶׁר
בַּשָּׁמָיִם׃

ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

BESCHABbath IX. Acharei chag haſſchiluſsh.

Iggereth, 1. el Korinthim.

Cap. 10.

VEbaelleh lezurathénu naaſu, aſcher lo nihieh mithaſſim raoth, kemo gam baelleh hithaſſu taaſah.

בְּשַׁבָּת ט׳ אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

אִגֶּרֶת א׳ אֶל־קוֹרִנְתִּים
י׳

וְהָאֵלֶּה לְצוּ־
רָתֵנוּ נַעֲשׂוּ
אֲשֶׁר לֹא נִהְיֶה מִ
מִתְאַוִּים רָעוֹת כְּמוֹ
גַם הָאֵלֶּה הִתְאַוּוּ
תַאֲוָה׃

ΤΗ Θ'. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Ἐπιστολὴ Α. πρὸς Κορινθίους.

ΚΕΦΑΛ. ί.

ΤΑῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν.

7. Velo tihiu ofedei egel maſſechah, kemo anaſchim mehem, eich nichtaf, vaÿeſchef haam leechol veſchatoh, vaijakümu lezachek.

7 וְלֹא תִהְיוּ עוֹבְדֵי
עֵגֶל מַסֵּכָה כְּמוֹ
אֲנָשִׁים מֵהֶם אֵיךְ
נִכְתַּב וַיֵּשֶׁב הָעָם
לֶאֱכֹל וְשָׁתוֹ וַיָּקֻמוּ
לְצַחֵק׃

7. Μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθώς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται, ἐκάθισεν ὁ λαὸς τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.

8. Velo nizneh kemo anaſchim mehem hiznu, ...

8 וְלֹא נִזְנֶה כְּמוֹ
אֲנָשִׁים מֵהֶם הִזְנוּ

8. Μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, ..

plus

ſed qui facit volūtatem patris mei qui in cælis eſt.

Sondern die den willen thun meines Vaters im Himmel.

DOMINICA IX. poſt Trinitatis.

Am IX. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 1. Corinth. 10.

Epiſtel/ in der erſten an die Corinther am 10. Cap.

HÆc autem in figura facta ſunt noſtri, ut non ſimus concupiſcentes malorum, ſicut & illi concupierunt.

DAs iſt vns aber zum Fürbilde geſchehen / daß wir nicht vns gelüſten laſſen deß böſen/ gleich wie jene gelüſtet hat.

7. Neque idololatræ efficiamini, ſicut quidam ex ipſis: quemadmodum ſcriptum eſt: Sedit populus mãducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.

7. Werdet auch nicht Abgöttiſche / gleich wie jener etliche worden/ als geſchrieben ſtehet: Das Volck ſatzte ſich nider zu eſſen vnd zu trincken/ vnd ſtund auff zu ſpielen.

8. Neque fornicemur, ſicut quidam ex ipſis fornicati ſunt, --

8. Auch laſſet vns nicht Hurerey treiben/ wie etliche vnter jenen Hurerey trieben/ ...

Vaijppelu beiom echad arbaah veeſrim aleph.

ויפלו ביום אחד
ארבעה ועשרים אלף׃

καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι (τρεῖς) χιλιάδες.

9. Velo nenaſſeh eth hammaſchiach, kemo gam anaſchim mehem niſſuhu, vaijſchlach jehovah eth hannechaſchim haſſeraphim, vaijenaſchechu eth haam, vaijamoth am raf.

9 ולא ננסה את־
המשיח כמו גם
אנשים מהם נסוהו
וישלח יהוה את־
הנחשים השרפים ו
וינשכו את־העם
וימת עם רב׃

9. Μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστὸν, καὶ καθώς τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλοντο.

10. Ve aph lo thillonu kemo anaſchim mehem helinu vaijeredu chaijim ſcheólah, vaijofedu meafaddon.

10 ואף לא תלינו כמו
אנשים מהם הלינו
וירדו חיים שאולה
ויאבדו מאבדון׃

10. Μηδὲ γογγύζετε, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ.

11. Vechol haélleh bezurah karu lahem, venichtaſim lehizhaer othánu, aſcher alehem eth kez haolamim higgiah.

11 וכל־האלה בצורה
קרו להם ונכתבים
להזהיר אותנו אשר
עליהם עת קץ ה
העולמים הגיעה׃

11. Ταῦτα δὲ πάντα τύποι συνέβαινον ἐκείνοις. ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν.

12. Al ken hachoſchef ki kam hu, jireh phen jippol.

12 על־כן החשב כי־קם
הוא יראה פן־יפול׃

12. Ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ.

13. Maſſah lo echath, achazathchẽ, ki im caadam, ki neeman jehovah, aſcher ...

13 מסה לא אחזתכם
כי אם כאדם
כי־נאמן יהוה אשר

13. Πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος. πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὃς ...

& ceci-

& ceciderunt vna die viginti tria millia.	vnd fielen auff einen Tag drey vnd zweintzig tauſent.
9. Neque tentemus Chriſtum, ſicut quidam eorum tentaverunt, & à ſerpentibus perierunt.	9. Laſſet vns aber auch Chriſtum nicht verſuchen/ wie etliche von jhnen/ jhn verſuchten/ vnnd wurden von den Schlangen vmbbracht.
10. Neque murmuraveritis: ſicut quidam eorum murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore.	10. Murret auch nicht/ gleich wie jener etliche murreten/ vnnd wurden vmbbracht durch den Verderber.
11. Hæc autem omnia in figura cõtingebant illis: ſcripta ſunt autem ad correptionem noſtram, in quos fines ſeculorum devenerunt.	11. Solches alles widerfuhr jhnen/ zum Fürbilde/ es iſt aber geſchrieben/ vns zur Warnung/ auff welche das Ende der Welt kommen iſt.
12. Itaque qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat.	12. Darumb/ wer ſich leſſet düncken/ er ſtehe/ mag wol zuſehen/ daß er nicht falle.
13. Tentatio vos non apprehendit niſi humana, fidelis autẽ Deus eſt, qui --	13. Es hat euch noch keine/ denn menſchliche verſuchung betretten. Aber Gott iſt getrew/ der euch ...

ki im aſcher jaaſeh eth rezon aſi aſcher baſſchamáin.

כִּי־אִם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
אֶת־רְצוֹן אָבִי אֲשֶׁר
בַּשָּׁמָיִם׃

ἀλλ᾽ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

BESCHABbath IX. Acharei chag haſſchiluſsh.

Iggtrerh, 1. el Korinthim.

Cap. 10.

V*Ebaelleh lezurathénu naaſu, aſcher lo nibieh mithaſſim raoth, kemo gam baélleh hithaſſu taaſah.*

7. *Velo tibiu oſedei egel maſſechah, kemo anaſchim mehem, eich nichtaf, vajeſchef baam leechol veſchatob, vajakůmu lezachek.*

8. *Velo nizneh kemo anaſchim mehem hiznu,* ...

בְּשַׁבָּת ט׳ אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁילוּשׁ׃
אִגֶּרֶת א׳ אֶל־קוֹרִנְתִּים
י׳

וְהָאֵלֶּה לְצוּ־
רָתֵנוּ נַעֲשׂוּ
אֲשֶׁר לֹא נִהְיֶה מִ
מִתְאַוִּים רָעוֹת כְּמוֹ
גַם הָאֵלֶּה הִתְאַוּוּ
תַאֲוָה׃
7 וְלֹא תִהְיוּ עֹבְדֵי
עֵגֶל מַסֵּכָה כְּמוֹ
אֲנָשִׁים מֵהֶם אֵיךְ
נִכְתַּב וַיֵּשֶׁב הָעָם
לֶאֱכֹל וְשָׁתוֹ וַיָּקֻמוּ
לְצַחֵק׃
8 וְלֹא נִזְנֶה כְּמוֹ
אֲנָשִׁים מֵהֶם הִזְנוּ

ΤΗ Θ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Ἐπιστολὴ Α. πρὸς Κορινθίους.

ΚΕΦΑΛ. ι΄.

ΤΑῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν.

7. Μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθώς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται, ἐκάθισεν ὁ λαὸς τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.

8. Μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, ..

ſed qui facit volũtatem patris mei qui in cælis eſt.

Sondern die den willen thun meines Vaters im Himmel.

DOMINICA IX. poſt Trinitatis.

Am IX. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 1. Corinth. 10.

Epiſtel / in der erſten an die Corinther am 10. Cap.

HÆc autem in figura facta ſunt noſtri, ut non ſimus concupiſcentes malorum, ſicut & illi concupierunt.

DAs iſt vns aber zum Fürbilde geſchehen / daß wir nicht vns gelüſten laſſen deß böſen / gleich wie jene gelüſtet hat.

7. Neque idololatræ efficiamini, ſicut quidam ex ipſis: quemadmodum ſcriptum eſt: Sedit populus mãducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.

7. Werdet auch nicht Abgöttiſche / gleich wie jener etliche worden / als geſchrieben ſtehet: Das Volck ſatzte ſich nider zu eſſen vnd zu trincken / vnd ſtund auff zu ſpielen.

8. Neque fornicemur, ſicut quidam ex ipſis fornicati ſunt,

8. Auch laſſet vns nicht Hurerey treiben / wie etliche vnter jenen Hurerey trieben /

ki im aſcher jaaſeh eth rezon afi aſcher baſſchamáin.

כִּי־אִם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
אֶת־רְצוֹן אָבִי אֲשֶׁר
בַּשָּׁמַיִם׃

ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

BESCHABBATH IX. Acharei chag haſſchiluſsh.

Iggerreth, 1. el Korinthim.

Cap. 10.

VEbaelleh lezurathénu naaſu, aſcher lo nihieh mithaffim raoth, kemo gam baélleh hithaffu taafah.

בְּשַׁבַּת ט׳ אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃
אִגֶּרֶת א׳ אֶל־קוֹרִנְתִּיִּים
י׳

וְהָאֵלֶּה לְצוּ־
רֹתֵינוּ נַעֲשׂוּ
אֲשֶׁר לֹא נִהְיֶה מ
מִתְאַוִּים רָעוֹת כְּמוֹ
גַּם הָאֵלֶּה הִתְאַוּוּ
תַּאֲוָה׃

ΤΗ Θ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Ἐπιστολὴ Α. πρὸς Κορινθίους.

ΚΕΦΑΛ. ι΄.

ΤΑῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν.

---

7. Velo tihiu ofedei egel maſſechah, kemo anaſchim mehem, eich nichtaf, vaijeſchef haam leechol veſchatob, vaijakůmu lezachek.

7 וְלֹא תִהְיוּ עוֹבְדֵי
עֵגֶל מַסֵּכָה כְּמוֹ
אֲנָשִׁים מֵהֶם אֵיךְ
נִכְתַּב וַיֵּשֶׁב הָעָם
לֶאֱכֹל וְשָׁתוֹ וַיָּקֻמוּ
לְצַחֵק׃

7. Μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθώς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται, ἐκάθισεν ὁ λαὸς τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.

8. Velo nizneh kemo anaſchim mehem biznu, ...

8 וְלֹא נִזְנֶה כְּמוֹ
אֲנָשִׁים מֵהֶם הִזְנוּ

8. Μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, ..

ſed qui facit volũtatem patris mei qui in cælis eſt.

Sondern die den willen thun meines Vaters im Himmel.

DOMINICA IX. poſt Trinitatis.

Am IX. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 1. Corinth. 10.

Epiſtel/ in der erſten an die Corinther am 10. Cap.

HÆc autem in figura facta ſunt noſtri, ut non ſimus concupiſcentes malorum, ſicut & illi concupierunt.

DAs iſt vns aber zum Fürbilde geſchehen / daß wir nicht vns gelüſten laſſen deß böſen/ gleich wie jene gelüſtet hat.

7. Neque idololatræ efficiamini, ſicut quidam ex ipſis: quemadmodum ſcriptum eſt: Sedit populus mãducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.

7. Werdet auch nicht Abgöttiſche / gleich wie jener etliche worden/ als geſchrieben ſtehet: Das Volck ſatzte ſich nider zu eſſen vnd zu trincken/ vnd ſtund auff zu ſpielen.

8. Neque fornicemur, ſicut quidam ex ipſis fornicati ſunt,

8. Auch laſſet vns nicht Hurerey treiben/ wie etliche vnter jenen Hurerey trieben/

lo janniach ethchẽ lehinnaſoth al jecholtechem, ki im jaaſeh im hammaſſah gam eth hammozah, aſcher tuchelu lehachil.

לֹא יַנִּיחַ אֶתְכֶם לְהִנָּסוֹת עַל־יְכָלְתְּכֶם כִּי אִם יַעֲשֶׂה עִם הַמַּסָּה גַּם אֶת הַמּוֹצָא אֲשֶׁר תּוּכְלוּ לְהָכִיל׃

οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν.

BESCHABbath IX. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah chephi Lucas:

Cap. 16.

VAijómer jeſchúa eltal midaif, Adam echad haiah aſchir aſcher lo méſchek habbáith, Vedibbatho baah elaif, ki hezil eth kiniano.

2. Vaijikra lo Vaijómer elaif, mah zoth ſchomea anj aléicha, ten cheſchbon al méſchek habbáith, ki lo tuchal od lihioth méſchek beithj.

בְּשַׁבַּת ט׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקָס׃

י״ו

וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֶל־תַּלְמִידָיו אָדָם אֶחָד הָיָה עָשִׁיר אֲשֶׁר לוֹ מֶשֶׁק הַבַּיִת וְדִבָּתוֹ בָּאָה אֵלָיו כִּי־הֵזִיל אֶת־קִנְיָנוֹ׃

2 וַיִּקְרָא לוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה זֹּאת שׁוֹמֵעַ אֲנִי עָלֶיךָ תֵּן חֶשְׁבּוֹן עַל־מֶשֶׁק הַבַּיִת כִּי לֹא תוּכַל עוֹד לִהְיוֹת מֶשֶׁק בֵּיתִי׃

ΤΗ Θʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦΑΛ. ιϛʹ.

Ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ, ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.

2. Καὶ φωνήσας αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ· τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δυνήσῃ ἔτι οἰκονομεῖν.

non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis: ſed faciet etiam cum tentatione proventum, vt poſsitis ſuſtinere.

nicht leſſet verſuchen uͤber ewer vermoͤgen / Sondern machet daß die verſuchung ſo ein ende gewinne / daß jhrs koͤndt ertragen.

DOMINICA IX. poſt Trinitatis.

Am IX. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Lucæ 16.

Evangelium Lucæ am 16. Capitel.

Dicebat autem & ad diſcipulos ſuos. Homo quidam erat dives, qui habebat villicum: & hic diffamatus eſt apud illũ, quaſi diſsipaſſet bona ipſius.

ER ſprach aber auch zu ſeinen Juͤngern: Es war ein reicher Mann / der hatte einen Haußhalter / der war fuͤr jhm beruͤchtiget/als hette er jhm ſeine guͤter vmbbracht.

2. Et vocavit illũ & ait illi, Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ: iam enim non poteris villicare.

2. Vnd er fordert jn/ vnd ſprach zu jhm: Wie hoͤre ich das von dir? Thu rechnung von deinem haußhalten/denn du kanſt hinfort nicht Haußhalter ſein.

3. Vaijómer benapkſcho méſchek habbáith, mah eeſeh, ki adoni jiſſa méſchek beitho mimménnj, lichroth lo Vchal, lehiſſareſch ethboſcheſch.

3 וַיֹּאמֶר בְּנַפְשׁוֹ מֶשֶׁק הַבַּיִת מָה אֶעֱשֶׂה כִּי אֲדוֹנִי יִשָּׂא מֶשֶׁק בֵּיתוֹ מִמֶּנִּי לִכְרוֹת לֹא אוּכַל לְהִדָּרֵשׁ אֶתְבּוֹשֵׁשׁ׃

3. Εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος, τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ᾽ ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι.

4. Iadáthj mah eeſeh, aſcher im tinnaſe méſchek habbáith mimménnj jickechu othi bebattheihem.

4 יָדַעְתִּי מָה אֶעֱשֶׂה אֲשֶׁר אִם תִּנָּשֵׂא מֶשֶׁק הַבַּיִת מִמֶּנִּי יִקָּחוּ אוֹתִי בְּבָתֵּיהֶם׃

4. Ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν.

5. Vaijikrah leiſch col echad min anſchei thechachim laadonaif leſaddo, Vaijómer lariſchō, cammah nechbálta ladonj.

5 וַיִּקְרָא לְאִישׁ כָּל־אֶחָד מִן־אַנְשֵׁי תְכָכִים לַאֲדוֹנָיו לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר לָרִאשׁוֹן כַּמָּה נֶחְבַּלְתָּ לַאדֹנִי׃

5. Καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἔλεγε τῷ πρώτῳ. πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου;

6. Vehu amar meah battim ſchámen, Vaijómer elaif, kach eth ketafach, Veſchef bimherah, Vketaf lecha chamiſſchim.

6 וְהוּא אָמַר מֵאָה בַתִּים שָׁמֶן וַיֹּאמֶר אֵלָיו קַח אֶת כְּתָבְךָ וְשֵׁב בִּמְהֵרָה וּכְתֹב לְךָ חֲמִשִּׁים׃

6. Ὁ δὲ εἶπεν, ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα.

7. Vmeaz amar leacher, Veattah cammah nechbálta, ...

7 וּמֵאָז אָמַר לְאַחֵר וְאַתָּה כַּמָּה נֶחְבַּלְתָּ

7. Ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε, σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ....

3. Ait autem villicus intra ſe, Quid faciam, quia dominus meus auſert à me villicationem? fodere non valeo, mendicare erubeſco.

3. Der Haußhalter ſprach bey ſich ſelbs: Was ſoll ich thun? Mein Herr nimbt das Ampt von mir/ graben mag ich nicht/ ſo ſchäme ich mich zu betteln.

4. Scio quid faciam: vt cum amotus fuero à villicatione, recipiant me in domos ſuas.

4. Ich weiß wol was ich thun will/ weñ ich nun von dem Ampt geſetzt werde/ daß ſie mich in jhre Häuſer nemen.

5. Convocatis itaque ſingulis debitoribus domini ſui, dicebat primo, Quantum debes domino meo.

5. Vñ er rieff zu ſich alle Schuldener ſeines Herrn/ vnd ſprach zu dem erſten: Wie viel biſt du meinem Herrn ſchuldig?

6. At ille dixit, Centum cados olei. Dixitque illi, Accipe cautionem tuam: & ſede, citò ſcribe quinquaginta.

6. Er ſprach: Hundert Thonnen öls. Vnnd er ſprach zu jm: Nimb deinen Brieff/ ſetze dich/ vnd ſchreib flugs fünfftzig.

7. Deinde alii dixit, Tu verò quantum debes?

7. Darnach ſprach er zu dem andern: Du aber/ wie viel biſt du ſchuldig?

Vehu amar, meah corim chittah, Vaijomer lo, kach eth ketaſecha, Vchetof ſchemonim.

והוא אמר מאה כרים חטה ויאמר לו קח את כתבך וכתב שמנים׃

ὁ δὲ εἶπεν, ἑκατὸν κόρους σίτου. Καὶ λέγει αὐτῷ, δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ γράψον ὀγδοήκοντα.

8. Vaijeſchabbach adon eth méſchek habbáith belijaal, ki bechochmah aſáh, ki benei olam hazzeh chachamim hēmah, mibbenei or, bedorotham.

8 וישבח אדון את־משק הבית בליעל כי בחכמה עשה כי בני עולם הזה חכמים המה מבני אור בדורותם׃

8. Καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς, εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι.

9. Vaani ómer lachem, aſu lachē reim, mehamon afel, lemáan im techſeru, jickechu ethchem beoholei olam.

9 ואני אומר לכם עשו לכם רעים מ מהמון עול למען אם־תחסרו יקחו אתכם באהלי עולם׃

9. Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

BESCHABBATH X. Acharei chag haſſchiluſch.

בשבת י׳ אחרי חג השילוש׃

ΤΗ Ι. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Iggéreth, 1. Le Korinthim.

Cap. 12.

אגרת א׳ אל־קורינתים

י״ב

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Κορινθ.

ΚΕΦΑΛ. ιϐ.

VEal mattenoth harúach achai lo acached mickem.

ועל־מתנות הרוח אחי לא אכחד מכם׃

ΠΕρὶ δὲ τῶν πνευματικῶν ἀδελφοὶ, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν.

Qui ait, Centum coros tritici. Ait illi, Accipe literas tuas, & ſcribe octoginta.

Er ſprach: Hundert Malter Weitzen. Vnd er ſprach zu jm: Nim̃ deinen Brieff/ vnd ſchreib achtzig.

8. Et laudavit dominus villicũ iniquitatis, quia prudenter feciſſet: quia filii huius ſeculi, prudentiores filiis lucis, in generatione ſua ſunt.

8. Vnd der Herr lobet den vngerechten Haußhalter/ daß er klüglich gethan hatt. Denn die kinder diſer Welt ſind klüger/ denn die Kinder deß Liechtes/ inn jhrem Geſchlechte.

9. Et ego vobis dico, facite vobis amicos de mamôna iniquitatis, vt cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

9. Vnd ich ſage euch auch: Machet euch Freunde mit dem vngerechten Mam̃on/ auff das wenn jr nun darbet/ ſie euch auffnemen in die ewige Hütten.

DOMINICA X. poſt Trinitatis.

Am X. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 1. Corinth. 12.

De ſpiritualibus autem, nolo vos ignorare fratres.

Epiſtel/ in der erſten an die Corinther am 12. Cap.

Von den geiſtlichen Gaben aber/ will ich euch/ lieben brüder/ nicht verhalten.

2. Iedatem ki caascher heijthem goým, az halachtem el haelilim, peh lahem velo jedabbéru, kemo ascher holichu ethchem.

2 יְדַעְתֶּם כִּי כַּאֲשֶׁר
הֱיִיתֶם גּוֹיִם אָז ה
הֲלַכְתֶּם אֶל־הָאֱלִילִים
פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ
כְּמוֹ אֲשֶׁר הוֹלִיכוּ אַ
אֶתְכֶם ׃

2. Οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε, πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγόμενοι.

3. Al ken odiah lachem, ki col isch hamedabber beruach Elohim, einenu omer ki chérem jeschúa hu; veisch lo juchal lemor ki jeschúa adonai hu, ki im berúach hakkódesch.

3 עַל־כֵּן אוֹדִיעַ לָכֶם כִּי־
כָל אִישׁ הַמְדַבֵּר בְּרוּחַ
אֱלֹהִים אֵינֶנּוּ אוֹמֵר
כִּי חֵרֶם יֵשׁוּעַ הוּא
וְאִישׁ לֹא יוּכַל לֵאמֹר
כִּי יֵשׁוּעַ אֲדֹנָי הוּא כִּי
אִם בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ ׃

3. Διὸ γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν, λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦν. καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

4. Vmachlekoth hammattanóth hénnah, veruach echath hi.

4 וּמַחְלְקוֹת הַמַּתָּנוֹת
הֵנָּה וְרוּחַ אַחַת הִיא ׃

4. Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσί, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα.

5. Vmachlekoth hackehunnoth hénnah, vaadonai ochad hu.

5 וּמַחְלְקוֹת הַכְּהֻנּוֹת
הֵנָּה וַאֲדֹנָי אֶחָד הוּא ׃

5. Καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσι, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος.

6. Vmachlekoth happoalim hénnah velohim Echad hu, happoel eth col bacullam.

6 וּמַחְלְקוֹת הַפְּעָלִים
הֵנָּה וֵאלֹהִים אֶחָד
הוּא הַפּוֹעֵל אֶת־כֹּל
בְּכֻלָּם ׃

6. Καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτός ἐστι θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.

7. Vlechol isch nittenah mattath baruach lehoil.

7 וּלְכָל אִישׁ נִתְּנָה
מַתַּת הָרוּחַ לְהוֹעִיל ׃

7. Ἑκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον.

2. Scitis quoniam cum Gentes eſſetis, ad ſimulachra muta, prout ducebamini, euntes.	2. Jhr wiſſet daß jhr Heyden ſeyt geweſen / vnd hingegangen zu den ſtummen Götzen / wie jhr geführet würdet.
3. Ideo notum vobis facio, quòd nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema Ieſu. Et nemo poteſt dicere, Dominus IESVS: niſi in Spiritu ſancto.	3. Darumb thu ich euch kunth/ daß niemand Jeſum verfluchet / der durch den Geiſt Gottes redet: Vnd niemand kan Jeſum einen HErren heiſſen/ ohn durch den heiligen Geiſt.
4. Diviſiones verò gratiarũ ſunt: idem autem Spiritus.	4. Es ſind mancherley gaben/ aber es iſt ein Geiſt.
5. Et diviſiones miniſtrationum ſunt: idem autem Dominus.	5. Vnd es ſind mancherley ämpter / aber es iſt ein HERR.
6. Et diviſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus.	6. Vnd es ſind mancherley kräfften / aber es iſt ein Gott / der da wircket alles inn allen.
7. Vnicuique autem datur manifeſtatio Spiritus ad utilitatem.	7. Jnn einem jeglichen erzeigen ſich die Gaben deß Geiſtes / zum Gemeinen nutz.

8. Vleechad berúach nittan deſar chochmah, Vleacher deſar binah, carúach habi.

8 וּלְאֶחָד בָּרוּחַ נִתַּן
דְּבַר חָכְמָה וּלְאַחֵר
דְּבַר בִּינָה בָּרוּחַ הַהִיא׃

8. Ὧι μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα.

9. Vleacher haemunah, carúach habi, Vleacher mattenoth harephuoth, charúach habi.

9 וּלְאַחֵר הָאֱמוּנָה
בָּרוּחַ הַהִיא וּלְאַחֵר
מַתְּנוֹת הָרְפוּאוֹת כִּ
בָּרוּחַ הַהִיא׃

9. Ἑτέρῳ δὲ πίστις, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι· ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι.

10. Vleacher poolei hackochoth, Vleacher hanneſuah, Vleacher hackarath haruchoth, Vleacher m nei halleſchonoth, Vleacher peſcher halleſchonoth.

10 וּלְאַחֵר פָּעֳלֵי הַכֹּחוֹת
וּלְאַחֵר הַנְּבוּאָה וְ
וּלְאַחֵר הַכָּרַת הָ
הָרוּחוֹת וּלְאַחֵר מִינֵי
הַלְּשׁוֹנוֹת וּלְאַחֵר פֵּשֶׁר
הַלְּשׁוֹנוֹת׃

10. Ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφητεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρῳ δὲ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία γλωσσῶν.

11. Veeth col haélleh poalah hacchath, Verúach hazzoth mechalléketh lechol iſch kezorcho chirzonah.

11 וְאֶת־כָּל הָאֵלֶּה
פּוֹעֶלֶה הָאַחַת וְרוּחַ
הַזֹּאת מְחַלֶּקֶת לְכָל
אִישׁ בְּצָרְכּוֹ כִּרְצוֹנָהּ׃

11. Πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται.

BESCHABbath X. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah chephi Lucas.

Cap. 19.

בְּשַׁבָּת י׳ אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקָס׃
י׳ט

ΤΗ Ι′. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

Κεφ. ιθ′.

8. Alii

8. Alii quidem per Spiritum datur ſermo ſapientiæ: alii autem ſermo ſcientiæ, ſecundũ eundem Spiritum.

9. Alteri fides in eodem Spiritu, alii gratia ſanitatum, in vno Spiritu.

10. Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii diſcretio ſpirituum, alii genera linguarũ, alii interpretatio ſermonum.

11. Hæc autem omnia operatur vnus atque idem Spiritus, dividens ſingulis prout vult.

Dominica X. poſt Trinitatis.

Evangelium Lucæ 19.

8. Einem wirdt gegeben durch den Geiſt zu reden von der Weißheit/ dem andern wirdt gegeben zu reden von der Erkenntniß/ nach demſelbigen Geiſt.

9. Einem andern der glaube/ in demſelbigen Geiſt/ einem andern die Gabe geſund zu machen/ inn demſelbigen Geiſt.

10. Einem andern Wunder zu thun/ einem andern Weiſſagung/ einem andern Geiſter zu vnterſcheiden/ einem andern mancherley Sprachen/ einem andern die Sprachen außzulegen.

11. Diß aber alles wircket derſelbige einige Geiſt/ vnd theilet einem jeglichen ſeines zu/ nach dem er will.

Am X. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Lucæ am 19. Capitel.

Cap. 19.

VEcaaſcher jeſchúa karaf Veraah eth hair Vaÿeſch aleiha.

42. Lemor, im tedei att gam beiom hazzeh eth aſcher liſchlomech, Veattah niſtar meeináich.

43. Ki jamim baim alaich Vbau ojeſaich, Vjſchaphechu aláich ſolelah Vbanu aláich dajck ſaſif, Vezaru aláich mickol mekomim.

44. Vinappezu othach Veeth banáich bach: Velo jaſchiru bach éfen al afen, al ki lo iadáath eth haeth pekuddatech.

45. Vbeſoo baheichal hechel lehaſchlich eth hakkonim Veeth hammocherim bo.

י״ט

וְ כַּאֲשֶׁר יֵשׁוּעַ
קָרַב וְרָאָה אֶת
הָעִיר וַיֵּבְךְּ עָלֶיהָ׃

42 לֵאמֹר אִם תֵּדְעִי
אַתְּ גַּם בְּיוֹם הַזֶּה
אֶת־אֲשֶׁר לִשְׁלוֹמֵךְ
וְעַתָּה נִסְתַּר מֵעֵינָיִךְ׃

43 כִּי־יָמִים בָּאִים
עָלַיִךְ וּבָאוּ אֹיְבַיִךְ
וְיִשְׁפְּכוּ עָלַיִךְ סוֹלְלָה
וּבָנוּ עָלַיִךְ דָּיֵק סָבִיב
וְצָרוּ עָלַיִךְ מִכָּל
מְקוֹמִים׃

44 וִינַפְּצוּ אוֹתָךְ
וְאֶת־בָּנַיִךְ בָּךְ וְלֹא
יַשְׁאִירוּ בָךְ אֶבֶן עַל־
אֶבֶן עַל־כִּי לֹא יָדַעַתְּ
אֶת־הָעֵת־פְּקֻדָּתֵךְ׃

45 וּבְבוֹאוֹ בַהֵיכָל
הֵחֵל לְהַשְׁלִיךְ אֶת־
הַקּוֹנִים וְאֶת
הַמּוֹכְרִים בּוֹ׃

ΚΕΦΑΛ. ιη'.

ΚΑὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ.

42. Λέγων, ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σύ, καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην σου· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου.

43. Ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπί σε, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσουσί σε καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν.

44. Καὶ ἐδαφιοῦσί σε, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί· καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ· ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

45. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν, ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας.

Cap. 19.

ET vt appropinquavit, videns civitatem flevit ſuper illam.

42. Dicens, Quia ſi cognoviſſes & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abſcondita ſunt ab oculis tuis.

43. Quia venient dies in te: & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coanguſtabunt te vndique.

44. Et ad terram proſternent te, & filios tuos qui in te ſunt, & non relinquent in te lapidem ſuper lapidem: eo quod non cognoveris tempus viſitationis tuæ.

45. Et ingreſſus in templum, cœpit ejicere vendentes in illo & ementes.

Cap. 19.

VNd als er nahe hin zu kam / ſahe er die Stadt an/vnd weinet über ſie.

42. Vnd ſprach: Wenn du es wiſzteſt / ſo würdeſt du auch bedencken/ zu diſer deiner zeit/was zu deinem friede dienet. Aber nun iſts für deinen Augen verborgen.

43. Denn es wird die zeit über dich kommen/ daſz deine Feinde werden vmb dich/ vnnd deine Kinder mit dir / eine Wagenburg ſchlagen/ dich belägern/ vnd an allen orten ängſten.

44. Vnnd werden dich ſchleiffen / vnd keinen ſtein auff dem andern laſſen/darumb/ daſz du nicht erkennet haſt die zeit / darinnen du heimgeſucht biſt.

45. Vnd er gieng in den Tempel / vnd fieng an auſzzutreiben/die darinnen verkaufften vnd kaufften.

46. Vaijómer alethem, Nichtaf ki beithi beith tephillah, Veattem aſituhu limarath happarizim.

46 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם נִכְתָּב כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה וְאַתֶּם עֲשִׂיתוּהוּ לִמְעָרַת הַפָּרִיצִים׃

46. Λέγων αὐτοῖς, γέγραπται, ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς ἐστιν· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

47. Vaijehi melammed jom jom beheichal, Veſarei hackóhanim Veſopherim, Vehariſchonim baam, bikeſchu leabbedennu.

47 וַיְהִי מְלַמֵּד יוֹם יוֹם בְּהֵיכָל וְשָׂרֵי הַכֹּהֲנִים וְסוֹפְרִים וְהָרִאשׁוֹנִים בָּעָם בִּקְשׁוּ לְאַבְּדֵנוּ׃

47. Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ.

48. Velo mazeu meumah aſcher jaaſu lo, ki chol haam teluim bo liſchmóa otho.

48 וְלֹא מָצְאוּ מְאוּמָה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ לוֹ כִּי־כָל הָעָם תְּלוּאִים בּוֹ לִשְׁמוֹעַ אוֹתוֹ׃

48. Καὶ οὐχ εὕρισκον τὸ, τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

BESCHABbath XI. Acharei chag haſſchiluſch.

בְּשַׁבָּת יא אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

ΤΗ ΙΑ'. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Iggéreth, el 1. Korinthim, Cap. 15.

אִגֶּרֶת א אֶל־קוֹרִנְתִּיִּים טו

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. πρὸς Κορινθίους. ΚΕΦ. ιε'.

VModia anochi lachem, achai eth habbeſorah aſcher biſſartiha ethchem,

ו מוֹדִיעַ אָנֹכִי לָכֶם אַחַי אֶת־הַבְּשׂוֹרָה אֲשֶׁר בִּשַּׂרְתִּיהָ אֶתְכֶם ―

ΓΝωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ...

46. Dicens

46. Dicens illis, ſcriptum eſt, Quia domus mea, domus orationis eſt: Vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum.

46 Vnd ſprach zu jnen: Es ſtehet geſchrieben: Mein Hauß iſt ein Bethauß/ Ihr aber habts gemacht zur Mördergruben.

47. Et erat docens quotidie in templo. Principes autem ſacerdotum & Scribæ, & principes plebis quærebant illum perdere.

47. Vnnd lehret täglich im Tempel. Aber die Hohenprieſter vnd Schrifftgelehrten/ vnnd die fürnemeſten im Volck/ trachten jm nach/ daß ſie jhn vmbbrechten.

48. Et non inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus ſuſpenſus erat, audiens illum.

48. Vnd funden nicht/ wie ſie jhm thun ſolten/ denn alles Volck hieng jhm an/ vnd höret jhn.

DOMINICA XI. poſt Trinitatis.

Am XI. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 1. Corinth. 15.

Epiſtel/ in der erſten an die Corinther am 15. Cap

NOtum autem vobis facio, fratres, Evangelium quod prædicavi vobis, --

ICh erinnere euch aber lieben Brüder/ deß Evangelij / das ich euch verkündiget habe/

Vaaſcher kibbaltem, Vaaſcher bah omedim attem.

2. *Baaſcher gam tiſſaſcheun, bemah dafar biſſárti ethchem im tochazu milleſad im lo laſſchaf heemantem.*

3. *Ki natátti lachem bariſchonah eth aſcher lakáchti, ki hammaſchiach meth al chattoteinu cacketafim.*

4. *Vechi nikbar, Vechi kam beiom ſcheliſchi cakketafim.*

5. *Vechi nirah lekeiphah, Veacharej chen liſchneim aſar.*

6. *Vmeacharei chen, nirah lachim toter mechameſch meoth keechad aſcher mehem rabbim meodedim ad attah, Vaanaſchim mehem jaſchénu.*

וַאֲשֶׁר קִבַּלְתֶּם וַאֲשֶׁר
בָּהּ עוֹמְדִים אַתֶּם׃
2 בַּאֲשֶׁר גַּם תִּוָּשְׁעוּן
בְּמַה־־דָּבָר בִּשַּׂרְתִּי
אֶתְכֶם אִם תֹּאחֵזוּ
מִלְּבַד אִם לֹא לַשָּׁוְא
הֶאֱמַנְתֶּם׃
3 כִּי נָתַתִּי לָכֶם בּ
בָּרִאשׁוֹנָה אֶת־־אֲשֶׁר
לָקַחְתִּי כִּי־־הַמָּשִׁיחַ
מֵת עַל־־חַטֹּאתֵינוּ כּ
כַּכְּתָבִים׃
4 וְכִי־־נִקְבַּר וְכִי־־קָם
בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי כּ
כַּכְּתָבִים׃
5 וְכִי נִרְאָה לְכֵיפָה
וְאַחֲרֵי־כֵן לִשְׁנֵים עָשָׂר׃
6 וּמֵאַחֲרֵי־כֵן נִרְאָה
לְאַחִים יוֹתֵר מֵחֲמֵשׁ
מֵאוֹת כְּאֶחָד אֲשֶׁר
מֵהֶם רַבִּים מְעוֹדְדִים
עַד עַתָּה וַאֲנָשִׁים מֵהֶם
יָשְׁנוּ׃

ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε.

2. Δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε.

3. Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, κατὰ τὰς γραφάς.

4. Καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κατὰ τὰς γραφάς.

5. Καὶ ὅτι ὤφθη κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα.

6. Ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν.

quod

quod & accepiſtis, in quo & ſtatis.	welches jhr angenommen habet/ in welchem jhr auch ſtehet.
2. Per quod & ſalvamini, qua ratione prædicaverim vobis ſi tenetis, niſi fruſtra credidiſtis.	2. Durch welches jr auch ſelig werdet/ welcher geſtalt ich es euch verkündiget habe/ ſo jhrs behalten habt/ Es were denn/ daß jhrs vmb ſonſt geglaubet hettet.
3. Tradidi enim vobis in primis, quod & accepi: quoniam Chriſtus mortuus eſt pro peccatis noſtris, ſecundum ſcripturas.	3 Denn ich habe euch zu vorderſt gegeben/ welches ich auch empfangen habe/ Daß Chriſtus geſtorben ſey für vnſere Sünde/ nach der Schrifft.
4. Et quia ſepultus eſt, & quia reſurrexit tertia die, ſecundum ſcripturas,	4. Vnd daß er begraben ſey/ vnd daß er aufferſtanden ſey/ am dritten Tage/ nach der Schrifft.
5. Et quia viſus eſt Cephæ: & poſt hoc vndecim.	5. Vnnd daß er geſehen worden iſt von Cephas/ darnach von den Zwölffen.
6. Deinde viſus eſt plus quam quingentis fratribus ſimul: ex quibus multi manēt vſq; adhuc, quidam autem dormierunt.	6. Darnach iſt er geſehen worden/ von mehr denn fünff hundert brüdern auff einmal/ der noch viel leben/ etliche aber ſind entſchlaffen.

7. Veachar nirah lejaákof, achar laſſchelichim cullam.

8. Veacharei cullam kemo lannéphel, nirah gam elai.

9. Vaani hu kathon miccol haſſchelichim, Vekathónti lehickare ſchaliach, al ki radáphti eth kehal Elohim.

10. Ach bithchinnath Elohim anj hove aſcher anj hu, Vtechinnato lo haiethah bi reikam, ki jm joter mickullam jagáti, ach lo anj, ki im techinnath Elohim aſcher itti.

7 וְאַחַר נִרְאָה לְיַעֲקֹב אַחַר לַשְּׁלִיחִים כֻּלָּם׃

8 וְאַחֲרֵי כֻלָּם כְּמוֹ לַנֵּפֶל נִרְאָה גַם אֵלָי׃

9 וַאֲנִי הוּא קָטוֹן מִכָּל־הַשְּׁלִיחִים וְקָטֹנְתִּי לְהִקָּרֵא שָׁלִיחַ עַל־כִּי רָדַפְתִּי אֶת־קְהַל אֱלֹהִים׃

10 אַךְ בִּתְחִנַּת אֱלֹהִים אֲנִי הֹוֶה אֲשֶׁר אֲנִי הוּא וּתְחִנָּתוֹ לֹא הָיְתָה בִּי רֵיקָם כִּי אִם יוֹתֵר מִכֻּלָּם יָגַעְתִּי אַךְ לֹא אֲנִי כִּי אִם תְּחִנַּת אֱלֹהִים אֲשֶׁר אִתִּי׃

7. Ἔπειτα ὤφθη ἰακώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν.

8. Ἔσχατον δὲ πάντων, ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι, ὤφθη κἀμοί.

9. Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ.

10. Χάριτι δὲ θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ, οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί.

BESCHABbath XI. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah Chephi Lucas.

Cap. 18.

בְּשַׁבַּת י״א אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקַס׃

י״ח

ΤΗ ΙΑ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦ. ιη΄.

7. Deinde

7. Deinde viſus eſt Iacobo, deinde Apoſtolis omnibus.

7. Darnach iſt er geſehen worden von Jacobo / Darnach von allen Apoſteln.

8. Noviſsimè autem omnium tanquam abortivo, viſus eſt mihi.

8. Am letzten nach allen/ iſt er auch von mir/als einer vnzeitigen Geburt/ geſehen worden.

9. Ego enim ſum minimus Apoſtolorum: qui non ſum dignus vocari Apoſtolus, quoniã perſecutus ſum eccleſiam Dei.

9. Denn ich bin der geringſte vnter den Apoſteln/ als der ich nicht werth bin/ daß ich ein Apoſtel heiſſe/ darumb daß ich die Gemeine Gottes verfolget habe.

10. Gratia autem Dei, ſum id quòd ſum: & gratia eius in me vacua non fuit, ſed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, ſed gratia Dei mecum.

10. Aber von Gottes gnaden bin ich/das ich bin/vnd ſeine gnade an mir iſt nicht vergeblich geweſen/ſondern ich habe viel mehr gearbeitet/ denn jemand vnter jnen allen/Nicht aber ich/ Sondern Gottes gnade/ die mit mir iſt.

DOMINICA XI. poſt Trinitatis.

Am XI. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Lucæ 18.

Evangelium Lucæ am 18. Capitel.

Cap. 18.

VAÿómer el haanaſchim aſcher jaſtichu eth naphſcham ki Zaddikim hemmah, Vaijiſzu laacherim, eth hammaſchal hazZeh.

10. *Schenei anaſchim alu el haheichal, lehithpallel, haechad mephareſch hu, Veacher baal hamméches.*

11. *Vehammephareſch ámad Vlenaphſcho mithpallei haélleh, Elohai odeh lecha ki lo hoVeh anochi, caaſcher haanaſchim acherim, boZeZim, oſchekim, menaaphim, o chemo baal hamméches hallaz.*

12. *Zámti paamâim baſſchabbathoth, Vmeaſſer anj eth col aſcher koneh anóchi.*

י״ח

ויאמר אל־
האנשים א
אשר יבטיחו
את־נפשם כי־צדיקים
המה ויבזו לאחרים
את־המשל הזה:
10 שני אנשים עלו אל־
ההיכל להתפלל
האחד מפרש הוא
ואחר בעל המכס:
11 והמפרש עמד ו
ולנפשו מתפלל האלה
אלהי אודה לך כי־לא
היה אנכי כאשר
האנשים אחרים בוזים
עושקים מנאפים או־
כמו בעל המכס הלזו:
12 צמתי פעמים ב
בשבתות ומעשר אני
את־כל אשר קנה
אנכי:

ΚΕΦ. ιη΄.

Εἶπε δὲ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ᾽ ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς, τὴν παραβολὴν ταύτην.

10. Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης.

11. Ὁ φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο, ὁ θεὸς εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοὶ, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης.

12. Νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι.

Cap. 18.

DIxit autem & ad quoſdam qui in ſe cõfidebant tanquam iuſti, & aſpernabantur cæteros, parabolam iſtam.

10. Duo homines aſcendebant in templum, ut orarent: vnus Pharisæus, & alter publicanus.

11. Phariſæus ſtans, hæc apud ſe orabat: Deus gratias ago tibi, quia non ſum ſicut cæteri hominum: raptores, iniuſti, adulteri: velut etiam hic publicanus.

12. Ieiuno bis in ſabbatho: decimas do omnium quæ poſsideo.

Cap. 18.

ER ſaget aber zu etlichen die ſich ſelbs vermaſſen / daß ſie fromb weren / vnd verachteten die andern / ein ſolch Gleichnuß.

10. Es giengen zween Menſchen hinauff in den Tempel zu beten / Einer ein Phariſeer / der ander ein Zöllner.

11. Der Phariſeer ſtund vñ betet bey ſich ſelbſt alſo: Jch dancke dir GOtt / daß ich nicht bin wie ander Leute / Räuber / Vngerechte / Ehebrecher / oder auch wie diſer Zölner.

12. Jch faſte zwir inn der Wochen / vnd gebe den Zehenden / von allem das ich habe.

13. *Vbaal hammeches kam merachok, Vegā lo aſah, laſeth eth einaif el haſſchamáim, ki im tópheph al chazébu iemor, Elohai chatta ani chonnénj.*

14. *Omer ani lachem, ki iarad zeh nizdak el beitho min habu, ki col hammithromem jiſſchaphel, Vebāmiſchtappel jarum.*

13 ובעל המכס קם מרחוק וגם לא אבה לשאת את עיניו אל השמים כי אם תופף על חזהו לאמור אלהי חטא אני חנני׃

14 אומר אני לכם כי ירד זה נצדק אל ביתו מן ההוא כי כל המתרומם ישפל והמשתפל ירום׃

13. Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, λέγων, ὁ θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.

14. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται· ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

BESCHABBATH XII. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, 2. el Korinthim.

Cap. 3.

V Miſtach cazzeh jeſch lánu bammaſchiach el Elohim

5. *Lo ki ſchoſim anáchnu benaphſchénu lechaſſchef meumah* ...

בשבת י׳ב אחרי חג השלוש׃

אגרת ב׳ אל קורינתים

ג׳

ומבטח כזה יש לנו במשיח אל האלהים׃

5 לא כי שוים אנחנו בנפשנו לחשב מאומה

ΤΗ ΙΒʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος,

Ἐπιστολὴ, πρὸς Κορινθίους.

ΚΕΦΑΛ. γʹ.

Πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν, διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν.

5. Οὐχ ὅτι ἱκανοί ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίσασθαί τι --

13. Et publicanus à longè ſtans, nolebat nec oculos ad cælum levare: ſed percutiebat pectus ſuum, dicens, Deus propitius eſto mihi peccatori.

13. Vnd der Zölner ſtund von ferrne/ wolte auch ſeine Augen nicht auff heben gen Himmel / ſondern ſchlug an ſeine Bruſt/ vnd ſprach: Gott ſey mir Sünder gnedig

14. Dico vobis, deſcendit hic iuſtificatus in domum ſuam ab illo, quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur.

14. Ich ſage euch / dieſer gieng hinab gerechtfertiget inn ſein Hauß für jenem/ Denn wer ſich ſelbs erhöhet/der wird ernidriget werden/vnd wer ſich ſelbſt ernidriget / der wirdt erhöhet werden.

DOMINICA XII. poſt Trinitatis.

Am XII. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 2. Corinth. 3.

Epiſtel/in der andern an die Corinther am 3. Cap.

Fiduciam autem talem habemus per Chriſtum ad Deum.

5. Non quòd ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis ---

EIn ſolch vertrawen aber habē wir durch Chriſtum zu Gott.

5. Nicht daß wir tüchtig ſind rath zu finden von vns ſelber/ ...

kemo minnaphſchénu,ki im daijénu meelohim.

כְּמוֹ מִנַּפְשֵׁנוּ כִּי אִם
דַּיֵּנוּ מֵאֱלֹהִים׃

ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ.

6. Aſcher gam biſchva othánu lihiothénu meſcharethei berith hachadaſchah, lo berith haßépher, ki im berith harúach, ki haßépher memith, vcharúach mechaijeh.

6 אֲשֶׁר גַּם הִשְׁוָה
אֹתָנוּ לִהְיוֹתֵנוּ מ
מְשָׁרְתֵי בְּרִית הַחֲדָשָׁה
לֹא בְּרִית הַסֵּפֶר כִּי
אִם בְּרִית הָרוּחַ כִּי
הַסֵּפֶר מֵמִית וְהָרוּחַ
מְחַיָּה׃

6. Ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ.

7. Veim kehunnath hammáveth biſpharim muchakkah baafanim haiethah bechafod, ken aſcher lo jachelu benei jiſrael lehabbith biphnei moſcheh baafur kefod panaiſ behafal.

7 וְאִם כְּהֻנַּת הַמָּוֶת
בִּסְפָרִים מוּחָקָה בּ
בָּאֲבָנִים הָיְתָה בְּכָבוֹד
כֵּן אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְהַבִּיט בִּפְנֵי
מֹשֶׁה בַּעֲבוּר כְּבוֹד פָּנָיו
הֶהָבֶל׃

7. Εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν, ἐντετυπωμένη ἐν λίθοις, ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, εἰς τὸ πρόσωπον μωσέως, διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ, τὴν καταργουμένην.

8. Cammah ióter kehunnath harúach tihieh bechafod.

8 כַּמָּה יוֹתֵר כְּהֻנַּת
הָרוּחַ תִּהְיֶה בְּכָבוֹד׃

8. Πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ;

9. Veim kehunnath hammiſchpath cafod hi, cammah joter totir kebunnath hazzedakah bechaſod.

9 וְאִם כְּהֻנַּת הַמִּשְׁפָּט
כָּבוֹד הִיא כַּמָּה יוֹתֵר
תּוֹתִיר כְּהֻנַּת הַצְּדָקָה
בְּכָבוֹד׃

9. Εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης ἐν δόξῃ.

quaſi

quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.

als von vns ſelber / Sondern daß wir tůchtig ſind/ iſt von Gott.

6. Qui & idoneos nos fecit miniſtros novi teſtamenti, non litera, ſed Spiritu, litera enim occidit, Spiritus autem vivificat.

6. Welcher auch vns tůchtig gemacht hat/das Ampt zu führen/ deß newen Teſtaments/ nicht deß Buchſtabens/ ſondern deß Geiſtes. Denn der Buchſtabe tődtet/aber der Geiſt machet lebendig.

7. Quod ſi miniſtratio mortis, literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non poſſent intendere filii Iſraël in faciem Moyſi, propter gloriam vultus eius, quæ evacuatur.

7. So aber das Ampt / das durch die Buchſtaben tődtet / vnd in die Steine iſt gebildet/ klarheit hatte/ alſo/ daß die Kinder Iſrael nicht kondten anſehen das Angeſicht Moſi / vmb der klarheit willen ſeines Angeſichtes/die doch auff hőret.

8. Quomodo non magis miniſtratio Spiritus erit in gloria?

8. Wie ſolt nicht vil mehr das Ampt / das den Geiſt gibt / klarheit haben.

9. Nam ſi miniſtratio damnationis, in gloria eſt: multo magis abũdat miniſterium iuſtitiæ in gloria.

9. Denn ſo das Ampt daß die Verdam̃niß prediget/ klarheit hatte/ viel mehr hat das Ampt/daß die Gerechkeit prediget/ überſchwenckliche klarheit.

BESCHABbath XII. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah Chephi Marcus.

Cap. 7.

VBeſchuſo lazeth miggeſulei zor Vezidon, Vaijaſo el jam haggelilah bethoch geſuloth asereth bearim.

32. *Vaijakrifu elaif illem echad Vehu chéreſch, Vaijiſchalu mimmennu aſcher jaſim alaif eth jado.*

33. *Vaijickachéhu min haam lefaddo, Vaijitten eth ezbeothaif beoznaif, Vejarok higgiah eth leſchono.*

34. *Vpanah el haſſchamáim Vaijitonen Vaijómer lo, ethpattach zeh hu hippathéach.*

בְּשַׁבָּת יב׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַרְקוֹס׃

ז׳

וּבְשׁוּבוֹ לָצֵאת מִגְּבוּלֵי צוֹר וְצִידוֹן וַיָּבוֹא אֶל־הַיָּם הַגָּלִילָה בְּתוֹךְ גְּבוּלוֹת עֲשֶׂרֶת עָרִים׃

32 וַיַּקְרִיבוּ אֵלָיו אִלֵּם אֶחָד וְהוּא חֵרֵשׁ וַיִּשְׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁר יָשִׂים עָלָיו אֶת יָדוֹ׃

33 וַיִּקָּחֵהוּ מִן הָעָם לְבַדּוֹ וַיִּתֵּן אֶת־אֶצְבְּעוֹתָיו בְּאָזְנָיו וַיָּרֹק הִגִּיעַ אֶת־לְשׁוֹנוֹ׃

34 וּפָנָה אֶל־הַשָּׁמַיִם וַיִּתְאַנַּח וַיֹּאמֶר לוֹ אֶתְפַּתַּח זֶה הוּא הִפָּתַח׃

ΤΗ ΙΒʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Μαρκ.

Κεφ. ζʹ.

ΚΑὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἦλθε πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαίας, ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων δεκαπόλεως.

32. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν μογιλάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν, ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα.

33. Καὶ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν, ἔβαλε τοὺς δακτύλους αὐτοῦ, εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ πτύσας, ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ.

34. Καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐστέναξε, καὶ λέγει αὐτῷ, ἐφφαθὰ, ὅ ἐστι, διανοίχθητι.

DOMINICA XII. poſt Trinitatis.

Evangelium Marci 7,

Am XII. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Marci am 7. Capitel.

ET iterum exiens de finibus Tyri, venit per Sidonem, ad mare Galilææ, inter medios fines Decapoleos.

VNnd da Er wider außgieng von den grentzen Tyri vnd Sidon/ kam er an das Galileiſche Meer / mitten vnter die Grentze der zehen Stätte.

32. Et adducunt ei ſurdum & mutum: & deprecabantur eum, vt imponat illi manum.

32. Vnnd ſie brachten zu jm einen Tauben der ſtum̃ war / vnnd ſie baten jhn / daß er die Hände auff jhn legte.

33. Et apprehendens eum de turba ſeorſum, miſit digitos ſuos in auriculas eius: & expuens tetigit linguam eius.

33. Vnd er nam jhn von dem Volck beſonders / vnd legete jhm die Finger in die Ohren/ vnd ſpürtzet/ vnnd rühret ſeine Zunge.

34. Et ſuſpiciens in cælum ingemuit: & ait illi, Ephphethah, quod eſt, adaperire.

34. Vnnd ſahe auff gen Him̃el/ ſeufftzet vnd ſprach zu jhm: Hephethah/ das iſt/ thu dich auff.

35. Vpithôm niphteehu oznaiſ, Vaijinnater aſoth leſchono, Vaijemallel jaſchar.

36. Vaijezaph otham pen jomeru lechol iſch, Vecaaſcher mezaſſeh otham, ken jeſaſséru.

37. Vaijſttammeu al jetter lemor, heiteſ col deſarim, eth chereſchim aſah liſchmóa, Veeth illemim lemallel.

35 וּפִתְאֹם נִפְתְּחוּ אָזְנָיו וַיִּנָּתֵר עֲבוֹרַת לְשׁוֹנוֹ וַיְמַלֵּל יָשָׁר׃

36 וַיְצַו אֹתָם פֶּן יֹאמְרוּ לְכָל אִישׁ וְכַאֲשֶׁר מְצַוֶּה אֹתָם כֵּן יְבַשְּׂרוּ׃

37 עַל־יֶתֶר וַיִּתְמְהוּ לֵאמֹר הֵיטֵב כָּל־דְּבָרִים אֶת חֵרְשִׁים עָשָׂה לִשְׁמוֹעַ וְאֶת אִלְּמִים לְמַלֵּל׃

35. Καὶ εὐθέως διηνοίχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαὶ, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς.

36. Καὶ διεστείλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν. ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον.

37. Καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες. καλῶς πάντα πεποίηκε. καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ τοὺς ἀλάλους λαλεῖν.

BESCHABbath XIII. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Galat.

Cap. 3.

Achai keminhag haadam omer anj, Ach berith zemithuth haadam iſch lo moes, Veio mechalleph.

בְּשַׁבָּת י״ג אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

אִגֶּרֶת אֶל־גָּלָטִים

ג׳

אַחַי כְּמִנְהַג הָאָדָם אֹמֵר אֲנִי אַךְ בְּרִית צְמִיתֻת הָאָדָם אִישׁ לֹא מוֹאֵס וְלֹא מְחַלֵּף׃

ΤΗ ΙΓʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Ἐπιστολὴ, πρὸς Γαλάτας.

ΚΕΦ. γ.

Ἀδελφοὶ, κατὰ ἄνθρωπον λέγω, ὅμως ἀνθρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται.

35. Et ſtatim apertæ ſunt aures eius, & ſolutum eſt vinculum linguæ eius, & loquebatur rectè.

35. Vnd als bald thaten ſich ſeine Ohren auff/ vnd das Band ſeiner Zungen ward loß/ vnd redet recht.

36. Et præcepit illis ne cui dicerent. Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant.

36. Vnd er verbot jhnen/ ſie ſoltens niemand ſagen. Je mehr er aber verbot/ Je mehr ſie es außbreitteten.

37. Et eo ampliùs admirabantur, dicentes, Benè omnia fecit: & ſurdos fecit audire, & mutos loqui.

37. Vnnd wunderten ſich über die maß/ vnd ſprachen: Er hat alles wol gemacht/ die Tauben macht er hörend/ vnnd die ſprachloſen redend.

DOMINICA XIII. poſt Trinitatis.

Am XIII. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Galat. 3.

Epiſtel/ an die Galater am 3. Capitel.

FRatres (ſecundùm hominem dico) tamen hominis confirmatum Teſtamentum nemo ſpernit, aut ſuperordinat.

LIeben Brüder/ Ich will nach Menſchlicher weiſe redē/ Verachtet man doch eines menſchen Teſtament nicht/ (wenn es beſtettiget iſt) vnd thut auch nichts darzu.

16. *Vleabraham neemru haſſchefuoth ʋlezaro, lo omer, ʋelizraim kemo beribbuj, ki im kemo beiachid ʋlezaracha aſcher hu hammaſchiach.*

16 וּלְאַבְרָהָם נֶאֶמְרוּ הַשְּׁבוּעוֹת וּלְזַרְעוֹ לֹא אוֹמֵר וְלִזְרָעִים כְּמוֹ בְּרִבּוּי כִּי אִם כְּמוֹ בְּיָחִיד וּלְזַרְעֲךָ אֲשֶׁר הוּא הַמָּשִׁיחַ׃

16. Τῷ δὲ ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. οὐ λέγει, καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνὸς, καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι χριστός.

17. *Vezoth omer anj, ki eth berith hannechonah millephanim meelohim lammaſchiach hi, aſcher acharei arba meoth ʋſcheloſchim ſchanah nittánah hattorah lo timos lehani eth haſſchefuah.*

17 וְזֹאת אוֹמֵר אֲנִי כִּי אֶת בְּרִית הַנְּכוֹנָה מִלְּפָנִים מֵאֱלֹהִים לַמָּשִׁיחַ הִיא אֲשֶׁר אַחֲרֵי אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁלוֹשִׁים שָׁנָה נִתְּנָה הַתּוֹרָה לֹא תִמְאַס לְהָבִיא אֶת־הַשְּׁבוּעָה׃

17. Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς χριστὸν, ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ τριάκοντα γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν.

18. *Veim mittorah jeſch hannachalah, odénnah lo miſſchefuah hi, ʋleabraham baſſchefuah chanan Elohim.*

18 וְאִם מִתּוֹרָה יֵשׁ הַנַּחֲלָה עוֹדֶנָּה לֹא מִשְּׁבוּעָה הִיא וּלְאַבְרָהָם בִּשְׁבוּעָה חָנַן אֱלֹהִים׃

18. Εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκ ἔτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ θεός.

19. *Vlemah hi hattorah, baaſur haſſethim noſaphah ad aſcher jaſo hazzéra ---*

19 וְלָמָּה הִיא הַתּוֹרָה בַּעֲבוּר הַסֵּטִים נוֹסָפָה עַד־אֲשֶׁר יָבוֹא הַזֶּרַע

19. Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα,

16. Abrahæ dictæ ſunt promiſsiones: & ſemini ejus, non dicit, Et ſeminibus, quaſi in multis: ſed quaſi in vno, Et ſemini tuo, qui eſt Chriſtus.

16. Nun iſt je die verheiſſung Abrahe vnnd ſeinem Samen zugeſaget. Er ſpricht nicht/durch die Samen/als durch vile/Sondern als durch einen/durch deinen Samen/welcher iſt Chriſtus.

17. Hoc autem dico, teſtamentum confirmatũ à Deo: quæ poſt quadringentos & triginta annos facta eſt lex, non irritũ facit, ad evacuandã promiſsionem.

17. Jch ſage aber davon: Daß Teſtament/das von GOtt zuvor beſtettiget iſt auff Chriſtum/wird nicht auffgehaben/daß die Verheiſſung ſolte durchs Geſetz auffhören/welches gegeben iſt/über vierhundert vnnd dreiſſig Jar hernach.

18. Nam ſi ex lege hæreditas, jam non ex promiſsione, Abrahæ autem per repromiſsionem donavit Deus.

18. Denn ſo das Erbe durch das Geſetz erworben würde/ſo würde es nicht durch die Verheiſſung gegeben/Gott aber hats Abraham durch verheiſſung frey geſchenckt.

19. Quid igitur lex? Propter transgreſsiones poſita eſt, donec veniret ſemen ---

19. Was ſol denn das Geſetz? Es iſt dazu kommen/vmb der Sünde willen/biß der Same keme/ ...

laaſcher neeſtah haſſchefuah, hannittenah bammalachim, beiad haemzai.

לַאֲשֶׁר נֶעֶשְׂתָּה ה
הַשְּׁבוּעָה הַנִּתְּנָה ב
בַּמַּלְאָכִים בְּיַד ה
הָאֶמְצָעִי׃

ᾧ ἐπήγγελται, διαταγεὶς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου.

20. Vebaemzai leechad einénnu, vajhovah Elohim jehovah echad.

20 וְהָאֶמְצָעִי לְאֶחָד
אֵינֶנּוּ וַיהוָה אֱלֹהִים
יְהוָה אֶחָד׃

20. Ὁ δὲ μεσίτης ἑνὸς οὐκ ἔστιν· ὁ δὲ θεὸς, εἷς ἐστιν.

21. Velachen hattorah al ſchefuoth Elohim, chalilah, veim nittenah thorah aſcher tuchal lechaijoth, az beemeth mittorah hajethah hazzedakah.

21 וְלָכֵן הַתּוֹרָה עַל־
שְׁבוּעוֹת אֱלֹהִים ח
חָלִילָה וְאִם נִתְּנָה
תוֹרָה אֲשֶׁר תּוּכַל
לְחַיּוֹת אוֹ בֶּאֱמֶת מ
מִתּוֹרָה הָיְתָה ה
הַצְּדָקָה׃

21. Ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; μὴ γένοιτο· εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἂν ἦν ἡ δικαιοσύνη.

22. Aſal hisgir hacketaf eth col tachath hachataah aſcher haſſchefuah beemunath jeſchúa hammaſchiach tinnatem lammaamjnim.

22 אֲבָל הִסְגִּיר
הַכָּתָב אֶת־כֹּל תַּחַת
הַחֲטָאָה אֲשֶׁר הַשְּׁבוּעָה
בֶּאֱמוּנַת יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ
תִּנָּתֵן לַמַּאֲמִינִים׃

22. Ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι.

BESCHABBATH XIII. Acharei chag haſſchiluſh.

בַּשַּׁבָּת י״ג אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

ΤΗ ΙΓ'. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

cui promiſerat: ordinata per angelos in manu mediatoris.

dem die Verheiſſung geſchehen iſt / vnd iſt geſtellet von den Engeln / durch die Hand deß Mitlers.

20. Mediator autem, vnius non eſt: Deus autem vnus eſt.

20. Ein Mitler aber iſt nicht eines einigen Mitler / Gott aber iſt einig.

21. Lex ergo adverſus promiſſa Dei? Abſit. Si enim data eſſet lex quæ poſſet vivificare: verè ex lege eſſet juſtitia.

21. Wie? Iſt denn das Geſetz wider GOttes verheiſſen? Das ſey ferne. Wenn aber ein Geſetz gegeben were / das da köndte lebendig machen / ſo keme die Gerechtigkeit warhafftig auß dem Geſetze.

22. Sed concluſit ſcriptura omnia ſub peccato: ut promiſſio ex fide Ieſu Chriſti daretur credentibus.

22. Aber die Schrifft hat es alles beſchloſſen vnter die Sünde / auff daß die Verheiſſung keme / durch den Glauben an Jeſum Chriſtum / gegeben denen / die da glauben.

DOMINICA XIII. poſt Trinitatis.

Am XIII. Sontag nach Trinitatis.

Beſorah Chephi Lucas.

Cap. 10.

VAijephen el talmidaif, Vaijómer lefaddam, aſchrei haeináim aſcher rau eth aſcher attem roim.

בשורה כפי לוקס׃

י׳

ויפן אל־תלמידיו ויאמר לבדם אשרי העינים אשר ראו את־אשר אתם רואים׃

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦ. ι'.

ΚΑὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς, κατ' ἰδίαν εἶπε. μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ, οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε.

24. Ki omer ani, ki Nefiim Vmelachim rabbim, chaphezu ireth eth aſcher attem roim, Velo rau, Veliſchmóa eth aſcher attem ſchomeim Velo ſchamáu.

24 כי־אומר אני כי־נביאם ומלכים רבים חפצו לראות את אשר אתם רואים ולא ראו ולשמוע את אשר אתם שומעים ולא שמעו׃

24. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν, ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον. καὶ ἀκοῦσαι, ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

25. Vehinneh raf battorah echad, kam Vmenaſſeh otho, lemor hammoreh, mah eeſeh Veenchol eth chaijei olam.

25 והנה רב בתורה אחד קם ומנסה אותו לאמר המורה מה אעשה ואנחול את־חיי־עולם׃

25. Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν, καὶ λέγων, διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;

26. Vaijómer elaif, mannichtaf batthorah, eichéchah kore áttah.

26 ויאמר אליו מה נכתב בתורה איככה קורא אתה׃

26. Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις;

Evangelium Lucæ 10.

ET converſus ad diſcipulos ſuos, dixit, Beati oculi, qui vident quę vos videtis.

Evangelium Lucæ am 10. Capitel.

VNd er wandte ſich zu ſeinen Jüngern/ vnnd ſprach inſonderheit: Selig ſind die Augen/ die da ſehen das jhr ſehet.

24. Dico enim vobis, quòd multi prophetæ & reges voluerunt videre, quæ vos videtis, & non viderunt: & audire, quæ auditis, & non audierunt.

24. Denn ich ſage euch/ vil Propheten vnd Könige wolten ſehen/ das jhr ſehet/ vnd habens nicht geſehen/ vnd hören/ das jhr höret/ vnd habens nicht gehöret.

25. Et ecce quidã Legisperitus ſurrexit, tentans illum, & dicens, Magiſter, quid faciendo vitam ęternam poſsidebo?

25. Vnd ſihe/ da ſtund ein Schrifftgelehrter auff/ vnd verſucht jhn/ vnd ſprach: Meiſter/ was muß ich thun/ daß ich das ewige Leben ererbe?

26. At ille dixit ad eum, In lege quid ſcriptum eſt? quomodo legis?

26. Er aber ſprach zu jm: Wie ſtehet im Geſetz geſchrieben? Wie liſeſt du?

27. Vaijaan vaijómer, teehaf eth jehovah Eloheicha bechol leſafecha, vbechol naphſchecha, vbechol meodecha, veeth keroſecha camócha.

27 ויען ויאמר תאהב את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך ואת קרובך כמוך׃

27. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

28. Vaijómer ló, heithef anitha, aſeh zoth vetichieh.

28 ויאמר לו היטב עניתה עשה זאת ותחיה׃

28. Εἶπε δὲ αὐτῷ, ὀρθῶς ἀπεκρίθης, τοῦτο ποίει, καὶ ζήσῃ.

29. Vehu aſah lebizthaddek, vaijómer el jeſchúa, vmi jeſch keroſi.

29 והוא אבה להצדיק ויאמר אל־ישוע ומי יש־קרובי׃

29. Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν, εἶπε πρὸς τὸν ἰησοῦν, καὶ τίς ἐστί μου πλησίον;

30. Vaijaan jeſchúa, vaijómer; Adam palmoni jarad miruſchaláim el jericho, vaijippol bidei happarizim, vaijaphſchithúhu, vaijackuhu, vaijelechu, vaijaazbúhu chemo meth hu.

30 ויען ישוע ויאמר אדם פלמוני ירד מירושלים אל־יריחו ויפול בידי הפריצים ויפשיטוהו ויכוהו וילכו ויעזבוהו כמו מת הוא׃

30. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν, ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς ἱεριχὼ, καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, καὶ πληγὰς ἐπιθέντες, ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.

31. Vaijiker ki chohen palmoni jarad badderech hahu, vaijar otho, vaijaafor.

31 ויקר כי־כהן פלמוני ירד בדרך ההוא וירא אותו ויעבר׃

31. Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ἀντιπαρῆλθεν.

27. Ille reſpondens dixit, Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua: & proximum tuum ſicut teipſum.

27. Er antwortet / vnnd ſprach: Du ſolt Gott deinen HErren lieben / von gantzem Hertzen / von gantzer Seele / von allen kräfften / vnnd von gantzem gemüte / vnd deinen Nechſten als dich ſelbs.

28. Dixitque illi, Rectè reſpondiſti, hoc fac, & vives.

28. Er aber ſprach zu jhm: Du haſt recht geantwortet / thue das / ſo wirſt du leben.

29. Ille autem volens iuſtificare ſeipſum, dixit ad Ieſum, Et quis eſt meus proximus?

29. Er aber wolt ſich ſelbs rechtfertigen / vnd ſprach zu JEſu: Wer iſt den mein Nechſter?

30. Suſcipiens autem Ieſus, dixit: Homo quidam deſcendebat ab Ieruſalem in Iericho, & incidit in latrones, qui etiam deſpoliaverũt eum, & plagis impoſitis abierunt, ſemivivo relicto.

30. Da antwortet JEſus / vnnd ſprach: Es war ein Menſch / der gieng von Jeruſalem hinab gen Jericho / vnd fiel vnter die Mörder / die zogen jn auß / vnd ſchlugen jn / vnd giengen davon / vnnd lieſſen jhn halb todt ligen.

31. Accidit autem, ut ſacerdos quidã deſcenderet eâdem via: & viſo illo præterivit.

31. Vnd es begab ſich ohn gefehr / daß ein Prieſter dieſelbige ſtraß hinab zog / vnd da er jhn ſahe / gieng er fürüber.

32. *Gam ken hallevi, besoo el hammakom hahu, vaijar, vaijaafor.*

32 גַּם כֵּן הַלֵּוִי בְּבוֹאוֹ אֶל־הַמָּקוֹם הַהוּא וַיַּרְא וַיַּעֲבֹר׃

32. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευΐτης, γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν, ἀντιπαρῆλθεν.

33. *Veſchomeroni echad holech ledarko ba elaif, vbirotho nichmeru rachamaif.*

33 וְשׁוֹמְרוֹנִי אֶחָד הוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ בָּא אֵלָיו וּבִרְאוֹתוֹ נִכְמְרוּ רַחֲמָיו׃

33. Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων, ἦλθε κατ' αὐτὸν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη.

34. *Vaijikraf vaijechabbeſch eth pezaaif, ſchophech bam jáin veſchamen, vaijarkiſéhu al chamoro, vaijolichéhu bammalon, vaijiskon lo.*

34 וַיִּקְרַב וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־פְּצָעָיו שׁוֹפֵךְ בָּם יַיִן וָשֶׁמֶן וַיַּרְכִּיבֵהוּ עַל־חֲמוֹרוֹ וַיּוֹלִיכֵהוּ בַּמָּלוֹן וַיִּסְכָּן לוֹ׃

34. Καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον. ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ.

35. *Vbeiom haſſcheni, bezetho hiſchlich ſchenei dinarim, vaijitten labbaal bammalon, vaijómer elaif, ſechon lo, vechol aſcher thothir lerappoth, beſchuſi aſchif lach.*

35 וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי בְּצֵאתוֹ הִשְׁלִיךְ שְׁנֵי דִינָרִים וַיִּתֵּן לְבַעַל הַמָּלוֹן וַיֹּאמֶר אֵלָיו סְכוֹן לוֹ וְכָל אֲשֶׁר תּוֹתִיר לִרְפוּאוֹת בְּשׁוּבִי אָשִׁיב לָךְ׃

35. Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια, ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ,τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με, ἀποδώσω σοι.

36. *Vmi miſſcheloſcheth haelleh, nirah lach, ki karof hu, laaſcher naphal bidei happarizim.*

36 וּמִי מִשְּׁלשֶׁת הָאֵלֶּה נִרְאָה לָךְ כִּי קָרוֹב הוּא לַאֲשֶׁר נָפַל בִּידֵי הַפָּרִיצִים׃

36. Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς;

32. Similiter & Levita, cum eſſet ſecus locum, & videret eum, pertranſiit.

32. Deſſelbigen gleichen auch ein Levit / da er kam bey die ſtet / vnd ſahe jhn / gieng er fürüber.

33. Samaritanus autem quidam iter faciens, venit ſecus eum: & videns eum, miſericordia motus eſt.

33. Ein Samariter aber reiſet / vnd kam dahin / vnd da er jhn ſahe / jammerte jhn ſein.

34. Et appropians alligavit vulnera eius, infundens oleum & vinum: & imponens illum in jumentum ſuum, duxit in ſtabulũ, & curam eius egit.

34. Gieng zu jm / verband jhm ſeine Wunden / vnnd goß darein Oel vnd Wein / vnd hub jn auff ſein Thier / vnd führet jhn in die Herberge / vnd pfleget ſein.

35. Et altera die, egrediens protulit duos denarios, & dedit ſtabulario, & ait, Curam illius habe: & quodcunque ſupererogaveris, ego cum rediero reddam tibi.

35. Deß andern tages reiſet er / vnd zog herauß zween groſchen / vnnd gab ſie dem Wirte / vnd ſprach zu jhm: Pflege ſein / vnd ſo du was mehr wirſt darthun / wil ich dirs bezahlen / wenn ich wider komme.

36. Quis hornm trium videtur tibi proximus fuiſſe, illi qui incidit in latrones?

36. Welcher düncket dich vnter diſen dreyē der nechſt ſey geweſen / dem der vnter die Mörder gefallen war.

37. Vehu amar, zeh hu aſcher aſah chéſed immo, Vaijómer lo jeſchúa, Velech Vaaſeh gam cacbah.

37 וְהוּא אָמַר זֶה הוּא אֲשֶׁר עָשָׂה חֶסֶד עִמּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ יֵשׁוּעַ וְלֵךְ וַעֲשֵׂה גַּם־כָּכָה׃

37. Ὁ δὲ εἶπεν, ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, πορεύου, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

BESCHABBATH XIIII. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Galatim.

Cap. 5.

בְּשַׁבָּת י״ד אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

אִגֶּרֶת אֶל־גַּלָּטִים

ה׳

ΤΗ ΙΔʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Ἐπιστολὴ, πρὸς Γαλάτας.

ΚΕΦΑΛ εʹ.

LAchen omer ani hithhalechu eth rúach, Veeth taafath babbaſar al tiſchlamun.

לָכֵן אוֹמֵר אֲנִי הִתְהַלְּכוּ אֶת רוּחַ וְאֶת תַּאֲוַת הַבָּשָׂר אַל־תְּשַׁלְמוּן׃

ΛΈγω δὲ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε.

17. Ki babbaſar mithaffeh al harúach, Veharúach mithaffah al babbaſar, ki eiſah huſchetah beineihem, lemaan aſcher lo tofu laaſeth taaſum.

17 כִּי הַבָּשָׂר מִתְאַוֶּה עַל־הָרוּחַ וְהָרוּחַ מִתְאַוָּה עַל־הַבָּשָׂר כִּי אֵיבָה הוּשְׁתָה בֵּינֵיהֶם לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תֹאבוּ לַעֲשׂוֹת תַּעֲשׂוּם׃

17. Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε, ταῦτα ποιῆτε.

37. At ille dixit, Qui fecit miſericordiam in illum, Et ait illi Ieſus, vade, & tu fac ſimiliter.

37. Er ſprach: Der die barmhertzigkeit an jm that. Da ſprach JEſus zu jhm: So gehe hin / vnd thue deßgleichen.

DOMINICA XIIII. poſt Trinitatis.

Am XIIII. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Galat. 5.

Epiſtel / an die Galater 5. Capitel.

DIco autem: Spiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis.

JCh ſage aber / wandelt im Geiſt / ſo werdet jhr die lüſte deß fleiſches nicht vollbringen.

17. Caro enim concupiſcit adverſus ſpiritum: ſpiritus autem adverſus carnem, hæc enim ſibi invicem adverſantur: ut nõ quæcunque vultis, illa faciatis.

17. Denn das fleiſch gelüſtet wider den Geiſt / vnnd den Geiſt wider das fleiſch. Dieſelbigen ſind wider einander / daß jhr nicht thut was jhr wöllet.

18. *Veim tolich ethchem harúach einechem táchath hátterah,*

18 ואם תוליך אתכם הרוח אינכם תחת התורה׃

18. Εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμου.

19. *Venodaim haiu maaſei habbaſar, kemohem niuph, taznuth, thumah, paſch.*

19 ונודעים היו מ
מעשי הבשר כמוהם
נאוף תזנות טמאה
פש׃

19. Φανερὰ δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια.

20. *Afodah Zarah, keſchaphim, eifah, meriſah, kinah, charon aph, mazzah, pelaggoth, chaſaroth.*

20 עבודה זרה כשפים
איבה מריבה קנאה
חרון אף מצה פלגות
חברות׃

20. Εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρεις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις.

21. *Senaoth, haregoth, ſchickaron, mecholoth, zolelim, Vedomeihem, aſcher anj medabber aleichem, kemo bikdámti ledabber, ki chol poales haddeſarim caélleh eth malcuth Elohim lo jiraſchu.*

21 שנאות הרגות ש
שכרון מחולות וזוללים
ודומיהם אשר אני
מדבר אליכם כמו
הקדמתי לדבר כי כל־
פועלי־הדברים כאלה
את־מלכות אלהים
לא יירשו׃

21. Φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες, βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.

22. *Ach peri harúach ieſch ahaſah, ſimchah, ſchalom, éreoh appáim, thuf, nóam.*

22 אך־פרי הרוח יש
אהבה שמחה שלום
ארך אפים טוב נעם׃

22. Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη,

18. Quod ſi ſpiritu ducimini: non eſtis ſub lege.	18. Regieret euch aber der Geiſt/ſo ſeyt jhr nicht vnter dem Geſetze.
19. Manifeſta ſunt autem opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immundicitia, impudicitia, luxuria.	19. Offenbar ſind aber die werck deß fleiſches / als da ſind: Ehebruch/ Hurerey/ Vnreinigkeit/ Vnzucht.
20. Idolorum ſervitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ.	20. Abgötterey/Zauberey/ Feindſchafft/Hader/Neid/ Zorn / Zanck / Zwytracht/ Rotten.
21. Invidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia, quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur.	21. Haß / Mord / Sauffen/ Freſſen vñ dergleichen/ von welchen ich euch hab zuvor geſagt/ vnd ſage noch zovor/ daß die ſolches thun/ werden das Reich Gottes nicht erben.
22. Fructus autem Spiritus, eſt charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, (longanimitas.)	22. Die frucht aber deß Geiſtes/ iſt Liebe/ Freude/ Friede/ Gedult/ Freundligkeit/ Gütigkeit.

23. Emunah, anſah ṿaanaſah, lebithappek: al haddeſarim caelleh, lo jeſch hattorah.

23 אֱמוּנָה עֲנָוָה ו
וְעֲנָוָה לְהִתְאַפֵּק עַל־
הַדְּבָרִים כָּאֵלֶּה. לֹא
יֵשׁ הַתּוֹרָה׃

23. Πίστις, πρᾳότης, ἐγκράτεια. κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος.

24. Vaaſcher haiu lammaſchiach hokiu eth beſarã, eth biuthethem ṿmaaſaÿeihem.

24 וַאֲשֶׁר הָיוּ לַמָּשִׁיחַ
הוֹקִיעוּ אֶת בְּשָׂרָם אֶת
בְּעוּתֵיהֶם וּמַאֲוַיֵּיהֶם׃

24. Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν, σὺν τοῖς παθήμασι, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

BESCHABBATH XIIII. Acharei chag haſſchiluſch.
Beſorah Chephi Lucas.
Cap. 17.

בְּשַׁבָּת י״ד אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקַס׃
י״ז

ΤΗ ΙΔʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.
ΚΕΦΑΛ. ιζʹ.

Vaÿehi belechto jeruſchaláimah ṿaÿaaſor betoch ſchomeron ṿgelilah.

וַיְהִי בְּלֶכְתּוֹ
יְרוּשָׁלַיְמָה ו
וַיַּעֲבֹר בְּתוֹךְ שׁוֹמְרוֹן
וְגָלִילָה׃

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας.

12. Vbeſooel thirah echath, ṿaÿikkareu lo aſarah anaſchim mezoraim, aſcher amedu merachok.

12 וּבְבוֹאוֹ אֶל־עִירָה
אַחַת וַיִּקְרְאוּ לוֹ עֲשָׂרָה
אֲנָשִׁים מְצוֹרָעִים א
אֲשֶׁר עָמְדוּ מֵרָחוֹק׃

12. Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην, ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν.

23. Fides, manſuetudo. (modeſtia,) continentia, (caſtitas) Adverſus huiuſmodi non eſt lex.

23. Glaube/Sanfftmuth/Keuſchheit/ wider ſolche iſt das Geſetz nicht.

24. Qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt, cum vitiis & concupiſcentiis.

24. Welche aber Chriſtum angehören/ die creutzigen jhr fleiſch/ ſampt den lüſten vnd begierden.

DOMINICA XIIII. poſt Trinitatis.

Am XIIII. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Lucæ 17.

Evangelium Lucæ am 17. Capitel.

ET factum eſt, dum iret in Ieruſalem, tranſibat per mediam Samariam & Galilæam.

VNd es begab ſich/ da er reiſete gen Jeruſalem/ zog er mitten durch Samarien vnnd Galileam.

12. Et cùm ingrederetur quoddam caſtellum, occurrerũt ei decem viri leproſi, qui ſteterunt à longè.

12. Vnd als er in einen Marckt kam/ begegneten jhm zehen außſetzige Männer/ die ſtunden von fernen.

13. *Vehemmah naſen eth kolam, lemor, jeſchúa rabbinu chonnénu.*

13 וְהֵמָּה נָשְׂאוּ אֶת קוֹלָם לֵאמֹר יֵשׁוּעַ רַבֵּינוּ חָנֵּנוּ׃

13. Καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν, λέγοντες· ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς.

14. *Vbirotham amar aleihem, lechu veharu eth beſarechem lackohanim, vaÿehj belechtam vaÿittahéru.*

14 וּבִרְאוֹתָם אָמַר אֲלֵיהֶם לְכוּ וְהֵרָאוּ אֶת בְּשַׂרְכֶם לַכֹּהֲנִים וַיְהִי בְּלֶכְתָּם וַיִּטָּהֲרוּ׃

14. Καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς, ἐκαθαρίσθησαν.

15. *Veechad mehem, caaſcher raah ki nirpah hu, vaijaſchof bekol gadol, vaÿecabbed eth Elohim.*

15 וְאֶחָד מֵהֶם כַּאֲשֶׁר רָאָה כִּי־נִרְפָּא הוּא וַיָּשָׁב בְּקוֹל גָּדוֹל וַיְכַבֵּד אֶת־אֱלֹהִים׃

15. Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης, δοξάζων τὸν θεόν.

16. *Vaÿippol al panaif, el rag'aif, lehodoth lo, vez eh haiah ſchemeroni.*

16 וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אֶל־רַגְלָיו לְהוֹדוֹת לוֹ וְזֶה הָיָה שׁוֹמְרוֹנִי׃

16. Καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ. καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης.

17. *Vaÿdan jeſchúa vaÿómer, halo aſarah anaſchim hittahéru, vehattiſchah aÿam.*

17 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמַר הֲלֹא עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים הִטָּהֲרוּ וְהַתִּשְׁעָה אַיָּם׃

17. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν, οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ;

18. *Halo nimzeu laſchuf velatheth cafod lelohim ki im Zar hallaz.*

18 הֲלֹא נִמְצְאוּ לָשׁוּב וְלָתֵת כָּבוֹד לֵאלֹהִים כִּי־אִם זָר הַלָּז׃

18. Οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος.

19. *Vaÿómer lo, kum valech, emunatecha hoſchiatécha.*

19 וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם וָלֵךְ אֱמוּנָתְךָ הוֹשִׁיעָתֶךָ׃

19. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀναστὰς πορεύου. ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

13. Et levaverunt vocem, dicentes, IESV præceptor, miſerere noſtri.

13. Vnd erhuben jre ſtimme/ vnd ſprachen: Jeſu lieber Meiſter/ erbarme dich vnſer.

14. Quos vt vidit, dixit, Ite, oſtendite vos ſacerdotibus: Et factum eſt, dum irent mundati ſunt.

14. Vnnd da er ſie ſahe/ ſprach er zu jhnen: Gehet hin/ vnnd zeiget euch den Prieſtern. Vnd es geſchach/ da ſie hin giengen/ worden ſie rein.

15. Vnus autem ex illis, vt vidit quia mundatus eſt, regreſſus eſt, cum magna voce magnificans Deum.

15. Einer aber vnter jhnen/ da er ſahe/ daß er geſund worden war/ kehret er vmb/ vnd preiſet Gott mit lauter ſtimme.

16. Et cécidit in faciem ante pedes eius, gratias agens: & hic erat Samaritanus.

16. Vnd fiel auff ſein angeſicht/ zu ſeinen Füſſen/ vnd dancket jhm/ vnd daß war ein Samariter.

17. Reſpondens autem Ieſus, dixit, Nónne decẽ mundati ſunt? & novem vbi ſunt?

17. Jeſus aber antwortet ſprach: Sind jhr nicht zehen rein worden? Wo ſind aber die neune?

18. Non eſt inventus qui rediret, & daret gloriã Deo, niſi alienigena.

18. Hat ſich ſonſt keiner funden/ der wider vmbkehret/ vnd gebe Gott die ehre/ denn diſer Frembdlinger?

19. Et ait illi, Surge, vadé: quia fides tua te ſalvum fecit.

19. Vnd er ſprach zu jhm: Stehe auff/ gehe hin/ dein glaub hat dir geholffen.

BESCHAB-bath XV. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Galatim.

Cap. 5.

A Chaj, im nichjeh barúach, gam barúach nehallech.

26. Al nehi geim lehithgaroth beinéinu, Vleſanne iſch eth achiv.

בְּשַׁבָּת ט״ו אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

אִגֶּרֶת אֶל־גַּלָּטִים׃

ה׳

אַחַי אִם נִחְיֶה
בְּרוּחַ גַּם בָּרוּחַ
נְהַלֵּךְ׃

26 אַל־נְהִי גֵאִים
לְהִתְגָּרוֹת בֵּינֵינוּ
וּלְשַׂנֵּא אִישׁ אֶת־אָחִיו׃

ΤΗ ΙΕʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Γαλάτας.

ΚΕΦΑΛ. εʹ.

Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.

26. Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες.

Cap. 6.

1. Achai im ſchagah enoſch biſchgiah echath, az attem aſcher berúach attem, tetackenu otho berúach anaſah, Vehiſſchamer lecha pen gam attah tinnaſeh.

2. Siflu iſch eth ſifloth reéhu, Vecáchah, temalleu eth torath hammaſchiach.

ו׳

1 אַחַי אִם שָׁגָה אֱנוֹשׁ
בִּשְׁגִיאָה אַחַת אָז
אַתֶּם אֲשֶׁר בָּרוּחַ אַתֶּם
תְּתַקְּנוּ אוֹתוֹ בְּרוּחַ
עֲנָוָה וְהִשָּׁמֵר לְךָ פֶּן
גַּם אַתָּה תִנָּסֶה׃

2 סִבְלוּ אִישׁ אֶת־
סִבְלוֹת רֵעֵהוּ וְכָכָה
תְּמַלְאוּ אֶת־תּוֹרַת
הַמָּשִׁיחַ׃

Κεφ. ϛʹ.

1. Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος, σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς.

2. Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ.

DOMINICA XV. poſt Trinitatis.

EPISTOLA Galat. 5.

SI vivimus ſpiritu: ſpiritu ambulemus.

26. Nõ efficiamur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes.

Cap. 6.

1. Fratres, & ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, hujuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tentêris.

2. Alter alterius onera portate: & adimplebitis legem Christi.

Am XV. Sontag nach Trinitatis.

Epiſtel/ an die Galater am 5. Capitel.

SO wir im Geiſt leben / ſo laſſet vns auch im Geiſt wandeln.

26. Laſſet vns nicht eyteler Ehre geitzig ſein / vntereinander zu entrüſten vnd zu haſſen.

Cap. 6.

1. Lieben Brüder/ So ein Menſch etwa von einem fehl übereilet würde/ ſo helffet jhm wider zu recht/ mit ſanfftmütigem Geiſt/ die jr Geiſtlich ſeyt/ vnd ſihe auff dich ſelbs/ daß du auch nicht verſuchet werdeſt.

2. Einer trage deß andern Laſt: So werdet jhr das Geſetz Chriſti erfüllen.

3. *Veim iſch choſchef, ki ieſch meumah, Vehu meáin; zeh hu mephatteh eth naphſcho.*

3 וְאִם אִישׁ חֹשֵׁב כִּי יֶשׁ מְאוּמָה וְהוּא מֵאַיִן זֶה הוּא מְפַתֶּה אֶת־נַפְשׁוֹ׃

3. Εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι, μηδὲν ὤν, ἑαυτὸν φρεναπατᾷ.

4. *Vmaaſebhu col iſch jiſchan benaphſcho, Veaz benaphſcho lefaddah jihieh lo chefodo, Velo beacher.*

4 וּמַעֲשֵׂהוּ כָל־אִישׁ יִבְחַן בְּנַפְשׁוֹ וְאָז בְּנַפְשׁוֹ לְבַדָּהּ יִהְיֶה לוֹ כְבוֹדוֹ וְלֹא בְאַחֵר׃

4. Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος· καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον.

5. *Ki chol iſch jisbol eth ſubbolo.*

5 כִּי כָל־אִישׁ יִסְבֹּל אֶת־סֻבֳּלוֹ׃

5. Ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.

6. *Vehaſſchomeah dafar, jaazil miccol thufato laaſcher jorénnu.*

6 וְהַשּׁוֹמֵעַ דָּבָר יַאֲצִיל בְּכָל־טוּבָתוֹ לַאֲשֶׁר יוֹרֶנּוּ׃

6. Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον, τῷ κατηχοῦντι, ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς.

7. *Al tithu, ki Elohim lo mehuttal, ki aſcher jizra haadam otho jikzor.*

7 אַל־תִּתְעוּ כִּי אֱלֹהִים לֹא מְהֻתָּל כִּי אֲשֶׁר יִזְרַע הָאָדָם אוֹתוֹ יִקְצֹר׃

7. Μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει.

8. *Ki hazzoréa biſsaro, mibbeſaro jikzor eth haafedah, Vehazzoréa barúach, merúach jikzor eth chaijei olam.*

8 כִּי הַזּוֹרֵעַ בִּבְשָׂרוֹ מִבְּשָׂרוֹ יִקְצֹר אֶת־הָאֲבֵדָה וְהַזּוֹרֵעַ בָּרוּחַ מֵרוּחַ יִקְצֹר אֶת־חַיֵּי עוֹלָם׃

8. Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν. ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον.

3. Nam ſi quis exiſtimat ſe aliquid eſſe, cum nihil ſit: ipſe ſe ſeducit.	3. So aber ſich jemand leſſet düncken/ er ſey etwas/ ſo er doch nichts iſt/ der betreuget ſich ſelbs.
4. Opus autem ſuũ probet vnuſquiſque, & ſic in ſemetipſo tantum gloriam habebit, & non in altero.	4. Ein jeglicher aber prüfe ſein ſelbs werck / vnnd als denn wird er an jhm ſelber ruhm haben / vnd nicht an einem andern.
5. Vnuſquiſque enim onus ſuum portabit.	5. Denn ein jeglicher wird ſeine Laſt tragen.
6. Communicet autem is qui catechizatur verbo, ei qui catechizat, in omnibus bonis.	6. Der aber vnterrichtet wird mit dem Wort / der theile mit/ allerley gutes / dem/ der jhn vnterrichtet.
7. Nolite errare: Deus non irridetur. Quæ enim ſeminaverit homo, hæc & metet.	7. Irret euch nicht/ Gott leſſet ſich nicht ſpotten. Deñ was der Menſch ſäet / das wird er erndten.
8. Quoniam qui ſeminat in carne ſua, de carne & metet corruptionem: qui autem ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam.	8. Wer auff ſein fleiſch ſäet/ der wird von dem fleiſch das verderbẽ erndten. Wer aber auff den Geiſt ſäet / der wird von dem Geiſt das ewige Leben erndten.

9. Velaaſoth tof al niaph, ki beitto-teinu nikzor velo niga velo niaph.

10. Al ken bihioth lánu haeth, niphal thúſah el culam, veioter el benej beith haemunah.

9 וְלַעֲשׂוֹת טוֹב אַל־
נִיעָף כִּי בְּעִתּוֹתֵינוּ
נִקְצֹר וְלֹא נִיגַּע וְלֹא
נִיעָף ׃

10 עַל־כֵּן בִּהְיוֹת לָנוּ
הָעֵת נִפְעַל טוֹבָה אֶל־
כֻּלָּם וְיוֹתֵר אֶל־בֵּית
הָאֱמוּנָה ׃

9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυόμενοι.

10. Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

BESCHABbath XV. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah chephi Matthai.

Cap. 6.

VAijómer jeſchúa el talmidaif, iſch lo echad juchal laaſod liſchnei adonim, ki eth echad jiſna veeth acher jeehaf, o beechad jidbak, veeth acher jimas, lo tuchelu laaſod eth haelohim, veeth mammonah.

בְּשַׁבַּת ט״ו אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי ׃
ו׳

וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֶל
תַּלְמִידָיו אִישׁ
לֹא אֶחָד יוּכַל לַעֲבוֹד
לִשְׁנֵי אֲדוֹנִים כִּי־אֶת
אֶחָד יִשְׂנָא וְאֶת־אַחֵר
יֶאֱהַב אוֹ בְּאֶחָד יִדְבַּק
וְאֶת־אַחֵר יִמְאַס לֹא
תוּכְלוּ לַעֲבֹד אֶת־
הָאֱלֹהִים וְאֶת־מַמּוֹנָא

ΤΗ ΙΕ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. ζ.

ΚΑ' εἶπεν Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ.

9. Bonum autem facientes, non deficiamus: tempore enim ſuo metemus non deficientes.

9. Laſſet vns aber gutes thun/ vnd nicht müde werden/ Denn zu ſeiner zeit werden wir auch erndten/ ohne auffhören.

10. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei.

10. Als wir nun zeit haben/ ſo laſſet vns gutes thun an jederman/ allermeiſt aber an deß Glaubens genoſſen.

DOMINICA XV. poſt Trinitatis.

Am XV. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Matth. 6.

Evangelium Matthæi am 6. Capitel.

NEmo poteſt duobus dominis ſervire: aut enim vnũ odio habebit, & alterum diliget: aut vnum ſuſtinebit, & alterum contemnet. Non poteſtis Deo ſervire & mammonæ.

NJemand kan zweyẽ Herrn dienen/ Entweder er wird einen haſſen/ vnd den andern lieben/ Oder wird einem anhangen/ vnnd den andern verachten. Ihr könndt nicht GOtt dienen/ vnnd dem Mammon.

25. *Al ken omer anj lachem, al togejun lenaphſchechem, mah tochelu ℣mah tiſchtu, ℣elo legupheche͂ mah tilbáſchu, halo han nepheſch tothéreth hi meóchel, ℣ehagguph joter mibbáged.*

26. *Habbithu el oph haſſchamáim, ki lo jiʒreu, ℣elo jikzeru, ℣elo joſiphun leasmethem, ℣aaſichem aſcher baſſchamáim jaachilem, halo attem jotherim mehémmah.*

27. *Vmj mimmechem jogeh ℣ejuchal lehoſiph al komatho gam ammah echath.*

28. *Veal malbuſch mah togejũ, hithbonenu eth ſchoſchannej haſſadeh eich ....*

25 עַל־כֵּן אֹמֵר אֲנִי לָכֶם אַל־תּוּגְיוּן לְנַפְשְׁכֶם מַה־תֹּאכְלוּ וּמַה־תִּשְׁתּוּ וְלֹא לְגוּפְכֶם מַה־תִּלְבָּשׁוּ הֲלֹא הַנֶּפֶשׁ יוֹתֶרֶת הִיא מֵאֹכֶל וְהַגּוּף יוֹתֵר מִבֶּגֶד׃

26 הַבִּיטוּ אֶל־עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי־לֹא־יִזְרְעוּ וְלֹא יִקְצְרוּ וְלֹא אֹסִיפוּן לְאַסְמֵיהֶם וַאֲבִיכֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם יַאֲכִילֵם הֲלֹא אַתֶּם יוֹתְרִים מֵהֵמָּה׃

27 וּמִי־מִמְּכֶם יוֹגֶה וְיוּכַל לְהוֹסִיף עַל־קוֹמָתוֹ גַּם אַמָּה אֶחָת׃

28 וְעַל־מַלְבּוּשׁ מַה־תּוּגְיוּן הִתְבּוֹנְנוּ אֶת־שׁוֹשַׁנֵּי הַשָּׂדֶה אֵיךְ

25. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος.

26. Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά. οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν.

27. Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα;

28. Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πῶς

25. Ideo dico vobis, ne ſoliciti ſitis animæ veſtrę qu d manducetis, neque corpori veſtro quid induamini. Nónne anima plus eſt quam eſca: & corpus plus quã veſtimentum?

25. Darumb ſage ich euch: Sorget nicht für ewer Leben / was jhr eſſen vnnd trincken werdet / auch nicht für ewren Leib / was jhr anziehen werdet. Jſt nicht das Leben mehr denn die ſpeiſe? Vnnd der Leib mehr denn die kleidung?

26. Reſpicite volatilia cæli, quoniam non ſerunt, neque metunt, neq; cógregant in horrea: & pater veſter cæleſtis paſcit illa. Nónne vos magis pluris eſtis illis?

26. Sehet die Vogel vnter den Himmel an / ſie ſäen nicht / ſie erndten nicht / ſie ſam̃len nicht in die Schewren / vnnd ewer himliſcher Vater nehret ſie doch. Seit jhr denn nicht viel mehr denn ſie?

27. Quis autem veſtrûm cogitans, poteſt adiicere ad ſtaturam ſuam cubitum vnum?

27. Wer iſt vnter euch / der ſeiner lenge eine Ellen zuſetzen müge / ob er gleich darumb ſorget?

28. Et de veſtimento quid ſoliciti eſtis? Conſiderate lilia agri, quomodo --

28. Vnd warumb ſorget jr für die kleidung? Schawet die Lilien auff dem felde / wie ...

jizmáchu, einam omelim veeinam thovim.

יִצְמָחוּ אֵינָם עֹמְלִים
וְאֵינָם טֹוִים׃

αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει.

29. Omer anj lachem, ki ſchelomoh bechol kefodo lo haiah laſuſch kechad mehemmah.

29 אֹמֵר אֲנִי לָכֶם כִּי־
שְׁלֹמֹה בְּכָל־כְּבוֹדוֹ לֹא
הָיָה לָבוּשׁ כְּאַחַד
מֵהֵמָּה׃

29. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων.

30. Veim eth eſef baſſadeh, aſcher haijom jeſch, umachar letannur jiſſchaléach, elohim cáchah hilbiſch, halo joter ethchem, kethannej emunah.

30 וְאִם אֶת־עֵשֶׂב
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר הַיּוֹם יֵשׁ
וּמָחָר לְתַנּוּר יְשֻׁלַּח
אֱלֹהִים כָּכָה הִלְבִּישׁ
הֲלֹא יוֹתֵר אֶתְכֶם
קְטַנֵּי אֱמוּנָה׃

30. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;

31. Al ken lo togejun lemor; mah nochal ô mah niſchteh, ô bemah necuſſch.

31 עַל־כֵּן לֹא תּוּגְיוּן
לֵאמֹר מַה־נֹּאכַל אוֹ
מַה־נִּשְׁתֶּה אוֹ בַּמֶּה־
נִכְסֶה׃

31. Μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες, τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα.

32. Ki chol haelleh jidreſchu haggoim ki iodéa afichem, ſchebbaſſchamaim hu, ki Zerichim attem lechol elich.

32 כִּי־כָל הָאֵלֶּה יִדְרְשׁוּ
הַגּוֹיִם כִּי יוֹדֵעַ אֲבִיכֶם
שֶׁבַּשָּׁמַיִם הוּא כִּי־
צְרִיכִים אַתֶּם לְכָל־
אֵלֶּה׃

32. Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρήζετε τούτων ἁπάντων.

creſcunt: non laborant, neque nent.	ſie wachſen / Sie arbeiten nicht / auch ſpinnen ſie nicht.
29. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria ſua coopertus eſt ſicut vnum ex iſtis.	29. Jch ſage euch / daß auch Salomon in aller ſeiner Herꝛligkeit nicht bekleidet geweſen iſt / als derſelbigen eins.
30. Si autem fœnum agri, quod hodie eſt, cras in clibanum mittitur, Deus ſic veſtit, quanto magis vos minimæ fidei?	30 So denn GOtt das graß auff dem Felde / alſo kleidet / das doch heute ſtehet / vnd morgen in den Ofen geworffen wirdt / Solt er das nicht viel mehr euch thun / o jr kleinglaubigen.
31. Nolite ergo ſoliciti eſſe, dicentes, Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur.	31. Darumb ſolt jhr nicht ſorgen vnnd ſagen: Was werden wir eſſen? Was werden wir trincken? Womit werden wir vns kleiden?
32 Hæc enim omnia gentes inquirunt: Scit enim pater veſter cœleſtis quia his omnibus indigetis.	32. Nach ſolchem allen trachten die Heyden / denn ewer Himmliſcher Vater weiß / daß jhr deß alles bedörffet.

33. Lachen

[illegible]

14 [illegible]

14. [illegible]

33. Quærite

33. Quærite ergo primum regnum Dei & juſtitiam eius: & hæc omnia adijcientur vobis

33. Trachtet am erſten nach dem Reich Gottes/ vnd nach ſeiner Gerechtigkeit/ſo wirdt euch ſolches alles zufallen.

34. Nolite ergo ſoliciti eſſe in craſtinum, craſtinus enim dies ſolicitus erit ſibi-ipſi, ſuiſficit diei malitia ſua.

34. Darumb ſorget nicht für den andern Morgen/ denn der morgend tag wird für das ſeine ſorgen. Es iſt genug/ daß ein jeglicher tag ſein eigen plage habe.

DOMINICA XVI. poſt Trinitatis.

Am XVI. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Epheſ. 3.

Epiſtel/an die Epheſer am 3. Capitel.

PRopter quod peto, ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ eſt gloria veſtra.

DArumb bitte ich/ daß jhr nicht müde werdet / vmb meiner trübſaln willen / die ich für euch leide / welche euch ein Ehre ſind.

14. Huius rei gratia flecto genua mea, ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.

14. Derhalben beuge ich meine knie / gegen dem Vater vnſers HERRN Jeſu Chriſti.

33. *Lachen bakkeſchu bariſchonah eth malcuth Elohim veeth zidkatho, venoſephu lachem col haëlleh.*

33 לְכוּ בַּקְּשׁוּ בָרִאשׁוֹנָה
אֶת־מַלְכוּת אֱלֹהִים
וְאֶת צִדְקָתוֹ וְנוֹסְפוּ
לָכֶם כָּל־הָאֵלֶּה ׃

33. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

34. *Vealtogejun lemachar, ki jom hămochorath jogeh beazmoh, tiſpok laijom raatho.*

34 וְאַל תֹּגִיּוּן לְמָחָר
כִּי־יוֹם הַמָּחֳרָת יוֹגֶה
בְּעַצְמוֹ תִּשְׂפֹּק לַיּוֹם
רָעָתוֹ ׃

34. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

BESCHABBATH XVI. Acharei chag haſſchilluſch.

Iggéreth, el Epheſim.

Cap. 3.

בְּשַׁבַּת י״ו אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ ׃
אִגֶּרֶת אֶל־אֶפְסִים ׃
ג׳

ΤΗ ΔΠΓ´. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ἐφεσίους.

ΚΕΦ. γ´.

AL ken ſchoel ani mimmechem achai, pen tiaphu bimzukothai aſcher alechem ſchebi chefodechem.

ע
לָ־כֵּן שׁוֹאֵל
אֲנִי מִמְּכֶם
אַחַי פֶּן־תִּיעֲפוּ ב
בִּמְצוּקוֹתַי אֲשֶׁר ע
עֲלֵיכֶם שֶׁהִיא כְבוֹדְכֶם ׃

Διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

14. *Vbaaſur ken coréa anj al birchai, el aſi adonénu jeſchúa bammaſchiach.*

14 וּבַעֲבוּר כֵּן כֹּרֵעַ
אֲנִי עַל־בִּרְכַּי אֶל־אָבִי
אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ ׃

14. Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

33. Quærite ergo primum regnum Dei & juſtitiam eius: & hæc omnia adijcientur vobis

33. Trachtet am erſten nach dem Reich Gottes/ vnd nach ſeiner Gerechtigkeit/ſo wirdt euch ſolches alles zufallen.

34. Nolite ergo ſoliciti eſſe in craſtinum, craſtinus enim dies ſolicitus erit ſibi-ipſi, ſuiſficit diei malitia ſua.

34. Darumb ſorget nicht für den andern Morgen/ denn der morgend tag wird für das ſeine ſorgen. Es iſt genug/ daß ein jeglicher tag ſein eigen plage habe.

DOMINICA XVI. poſt Trinitatis.

Am XVI. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Epheſ. 3.

Epiſtel/an die Epheſer am 3. Capitel.

PRopter quod peto, ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ eſt gloria veſtra.

DArumb bitte ich/ daß jhr nicht müde werdet / vmb meiner trübſaln willen / die ich für euch leide / welche euch ein Ehre ſind.

14. Huius rei gratia flecto genua mea, ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.

14. Derhalben beuge ich meine knie/ gegen dem Vater vnſers HERRN Jeſu Chriſti.

33. Lachen bakkeſchu bariſchonah eth malcuth Elohim veeth zidkatho, venoſephu lachem col haëlleh.

33 לכו בקשו בראשונה
את־מלכות אלהים
ואת צדקתו ונוספו
לכם כל־האלה :

33. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

34. Vealtogejun lemachar, ki jom hămochorath jogeh beazmoh, tiſpok laijom raatho.

34 ואל תדאגון למחר
כי־יום המחרת יוגה
בעצמו תשפק ליום
רעתו :

34. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

BESCHABBATH XVI. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Epheſim.

Cap. 3.

AL ken ſchoel ani mimmechem achai, pen tiaphu bimzukothai aſcher alechem ſchehi chefodechem.

בשבת י״ו אחרי
חג השלוש :
אגרת אל־אפסים :
ג׳

על־כן שואל
אני ממכם
אחי פן־תיעפו ב
במצוקותי אשר ע
עליכם שהיא כבודכם :

ΤΗ ΔΠΙ′. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ἐφεσίους.

ΚΕΦ. γ′.

Διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

14. Vbaaſur ken coréa anj al birchai, el aſi adonénu jeſchúa bammaſchiach.

14 ובעבור כן כרע
אני על־ברכי אל־אבי
אדנינו ישוע המשיח :

14. Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

33. Quærite ergo primum regnum Dei & juſtitiam eius: & hæc omnia adijcientur vobis

33. Trachtet am erſten nach dem Reich Gottes/ vnd nach ſeiner Gerechtigkeit/ſo wirdt euch ſolches alles zufallen.

34. Nolite ergo ſoliciti eſſe in craſtinum, craſtinus enim dies ſolicitus erit ſibi-ipſi, ſuiſficit diei malitia ſua.

34. Darumb ſorget nicht für den andern Morgen/ denn der morgend tag wird für das ſeine ſorgen. Es iſt genug/ daß ein jeglicher tag ſein eigen plage habe.

DOMINICA XVI. poſt Trinitatis.

Am XVI. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Epheſ. 3.

Epiſtel/an die Epheſer am 3. Capitel.

PRopter quod peto, ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ eſt gloria veſtra.

DArumb bitte ich/ daß ihr nicht müde werdet / vmb meiner trübſaln willen / die ich für euch leide / welche euch ein Ehre ſind.

14. Huius rei gratia flecto genua mea, ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.

14. Derhalben beuge ich meine knie/ gegen dem Vater vnſers HERRN Jeſu Chriſti.

33. Lachen bakkeſchu bariſchonah eth malcuth Elohim veeth zidkatho, venoſephu lachem col haëlleh.

33 לכן בקשו בראשונה
את־מלכות אלהים
ואת צדקתו ונוספו
לכם כל־האלה׃

33. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

34. Vealtogejun lemachar, ki jom hamochorath jageh beazmoh, tiſpok laijom raatho.

34 ואל תוגיון למחר
כי־יום המחרת יוגה
בעצמו תספק ליום
רעתו׃

34. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

BESCHABBATH XVI. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Epheſim.

Cap. 3.

בשבת י״ו אחרי
חג השילוש׃
אגרת אל־אפסים׃
ג׳

ΤΗ ΔΠΓʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ἐφεσίους.

ΚΕΦ. γʹ.

AL ken ſchoel ani mimmechem achai, pen tiaphu bimzukothai aſcher alechem ſchehi chefodechem.

על־כן שואל
אני ממכם
אחי פן־תיעפו ב
במצוקותי אשר ע
עליכם שהיא כבודכם׃

Διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

14. Vbaafur ken coréa anj al birchai, el aſi adonénu jeſchúa hammaſchiach.

14 ובעבור כן כורע
אני על־ברכי אל־אבי
אדנינו ישוע המשיח׃

14. Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

33. Quærite ergo primum regnum Dei & juſtitiam eius: & hæc omnia adijcientur vobis

33. Trachtet am erſten nach dem Reich Gottes/ vnd nach ſeiner Gerechtigkeit/ſo wirdt euch ſolches alles zufallen.

34. Nolite ergo ſoliciti eſſe in craſtinum, craſtinus enim dies ſolicitus erit ſibi-ipſi, ſuiſficit diei malitia ſua.

34. Darumb ſorget nicht für den andern Morgen/ denn der morgend tag wird für das ſeine ſorgen. Es iſt genug/ daß ein jeglicher tag ſein eigen plage habe.

DOMINICA XVI. poſt Trinitatis.

Am XVI. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Epheſ. 3.

Epiſtel/an die Epheſer am 3. Capitel.

PRopter quod peto, ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ eſt gloria veſtra.

DArumb bitte ich/ daß jhr nicht müde werdet / vmb meiner trübſaln willen/ die ich für euch leide / welche euch ein Ehre ſind.

14. Huius rei gratia flecto genua mea, ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.

14. Derhalben beuge ich meine knie/gegen dem Vater vnſers HERRN Jeſu Chriſti.

33. *Lachen bakkeſchu bariſchonah eth malcuth Elohim ℣eeth zidkatho, ℣enoſep'hu lachem col haëlleh.*

34. *Vealtogejun lemachar, ki jom hamochorath jageb beazmoh, tiſpok laijom raatho.*

33 לְכוּ בַקְּשׁוּ בָרִאשׁוֹנָה
אֶת־מַלְכוּת אֱלֹהִים
וְאֶת צִדְקָתוֹ וְנוֹסְפוּ
לָכֶם כָּל־הָאֵלֶּה׃

34 וְאַל תּוֹגְיוּן לְמָחָר
כִּי־יוֹם הַמָּחֳרָת יוּגֶה
בְעַצְמוֹ תִּשְׁפַּק לַיּוֹם
רָעָתוֹ׃

33. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

34. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

BESCHABBATH XVI. Acharei chag haſſchirluſch.

Iggéreth, el Ephesim.

Cap. 3.

A L ken ſchoel ani mimmechem achai, pen tiaphu bimzukothai aſcher alechem ſchehi chefodechem.

14. *Vbaaſur ken coréa anj al birchai, el aſi adonénu jeſchúa bammaſchiach.*

בְּשַׁבָּת י׳ו אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃
אִגֶּרֶת אֶל־אֶפְסִים׃
ג׳

עַל־כֵּן שׁוֹאֵל
אֲנִי מִמְּכֶם
אַחַי פֶּן־תִּיעֲפוּ ב
בְּמְצוּקוֹתַי אֲשֶׁר ע
עֲלֵיכֶם שֶׁהִיא כְבוֹדְכֶם׃

14 וּבַעֲבוּר כֵּן כֹּרֵעַ
אֲנִי עַל־בִּרְכַּי אֶל־אֲבִי
אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

ΤΗ ΔΠΙ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ἐφεσιοὺς.

ΚΕΦ. γ΄.

Διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

14. Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ.

33. Quærite ergo primum regnum Dei & juſtitiam eius: & hæc omnia adijcientur vobis

33. Trachtet am erſten nach dem Reich Gottes/ vnd nach ſeiner Gerechtigkeit/ſo wirdt euch ſolches alles zufallen.

34. Nolite ergo ſoliciti eſſe in craſtinum, craſtinus enim dies ſolicitus erit ſibi-ipſi, ſufficit diei malitia ſua.

34. Darumb ſorget nicht für den andern Morgen/ denn der morgend tag wird für das ſeine ſorgen. Es iſt genug/ daß ein jeglicher tag ſein eigen plage habe.

DOMINICA XVI. poſt Trinitatis.

Am XVI. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Epheſ. 3.

Epiſtel/an die Epheſer am 3. Capitel.

PRopter quod peto, ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ eſt gloria veſtra.

DArumb bitte ich/ daß jhr nicht müde werdet / vmb meiner trübſaln willen / die ich für euch leide / welche euch ein Ehre ſind.

14. Huius rei gratia flecto genua mea, ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.

14. Derhalben beuge ich meine knie / gegen dem Vater vnſers HERRN Jeſu Chriſti.

15. Aſcher mimménnu col aſoth baſſchamáim Vbaarez nikrau.

16. Aſcher jitten lachem, caoſcher kefodo, lehithchazzek Vlehithammez berúcho, beadam happenimi.

17. Liſchkon eth hammaſchíach beemunah belibbotheichem, beahafah ſchoraſchim Vmuſadim attem.

18. Aſcher tuchelu lebachil im col hakkedoſchim, mah hi haróchaf, Vehaórech, Vehaómek, Veharum.

19. Veladáath eth ahafath hammaſchíach, ſchehi al col dáath, aſcher timmaleu bechol melo Elohim.

20. Velo aſcher juchal al col laaſoth ioter Veal jéter meaſcher niſchal mimménnu, ...

15 (אשר ממנו כל־
אבות בשמים ובארץ
נקראו :)
16 אשר יתן לכם כעשר
כבודו להתחזק :
ולהתאמץ ברוחו
באדם הפנימי :
17 לשכון את־המשיח
באמונה בלבותיכם
באהבה שרשים :
ומוסדים אתם :
18 אשר תוכלו להכיל
עם הקדושים כלם מה
היא הרחב והארך
והעמק והרום :
19 ולדעת את־אהבת
המשיח שהיא על־כל־
דעת אשר תמלאו
בכל־מלוא אלהים :
20 ולו אשר יוכל על־
כל לעשות יותר ועל־
יתר מאשר נשאל ממנו

15. Ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται.

16. Ἵνα δῴη ὑμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ, δυνάμει κραταιωθῆναι, διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον.

17. Κατοικῆσαι τὸν χριστὸν, διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι.

18. Ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις, τί τὸ πλάτος, καὶ μῆκος, καὶ βάθος, καὶ ὕψος.

19. Γνῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ.

20. Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ---

15. Ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur.	15. Der der rechte Vater iſt / über alles was da Vater heiſſet im Himmel vnd auff Erden.
16. Vt det vobis ſecundum divitias gloriæ ſuæ, virtutem corroborari per Spiritum ejus,in interiori homine.	16. Daß er euch krafft ge- nach dem Reichthumb ſeiner Herꝛligkeit / ſtarck zu werden/durch ſeinen Geiſt/ an dem inwendigen Menſchen.
17. Chriſtum habitare per fidem in cordibus veſtris, in charitate radicati & fundati.	17. Vnnd Chriſtum zu wohnen/durch den glauben in ewrem hertzen/vnd durch die Liebe eingewurtzelt vnd gegründet werden.
18. Vt poſsitis cōprehendere cum omnibus ſanctis, quæ ſit latitudo,& longitudo, & ſublimitas,& profundum.	18. Auff daß jhr begreiffen möget mit allen Heiligen/ welches da ſey die breite/vnd die lenge/vnd die tieffe / vnd die höhe.
19. Scire etiam ſupereminentem ſcientiæ charitatem Chriſti,vt impleamini in omnē plenitudinem Dei.	19. Auch erkennen / daß Chriſtum lieb haben/vil beſſer iſt denn alles wiſſen/auff daß jhr erfüllet werdet allerley Gottes fülle.
20. Ei autem qui potens eſt omnia facere ſuperabundanter quàm petimus --	29. Dem aber / der überſchwenglich thun kan / über alles/ daß wir bitten ...

o naſin, cakkóach vgefurah aſcher poalah banu.

21. Lojehi bakkafod baedah bejeſchúa bammaſchiah, lechol dorim, leolemei olamim Amen.

אוֹ נָבִין כְּכֹחַ וּגְבוּרָה אֲשֶׁר פּוֹעֲלָה בָּנוּ׃

21 לוֹ יְהִי־הַכָּבוֹד בָּעֵדָה בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ לְכָל־הוֹרִים לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אָמֵן׃

ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν.

21. Αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. ἀμήν.

BESCHABBATH XVI. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah chephi Lucas.

Cap. 7.

VAijehi beiom acher, vaijélech leir vſchemah Naim, vaijelechu jmmo achuzzath talmidaif, vekahal raf.

12. Vecaaſcher hikrif lappétach hair, vehinneh naſeu meth ben iachid leimmo, vehi almanah, veam raf min hair immah.

בְּשַׁבַּת י״ו אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקָס׃

ז

וַיְהִי בְּיוֹם אַחֵר וַיֵּלֶךְ לְעִיר וּשְׁמָהּ נָעִים וַיֵּלְכוּ עִמּוֹ אֲחוּזַת תַּלְמִידָיו וְקָהָל רָב׃

12 וְכַאֲשֶׁר הִקְרִיב לְפֶתַח הָעִיר וְהִנֵּה נָשְׂאוּ מֵת בֵּן־יָחִיד לְאִמּוֹ וְהִיא אַלְמָנָה וְעַם רַב מִן הָעִיר עִמָּהּ׃

ΤΗ ΔΠΙʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

Κεφ. ζ.

ΚΑὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆς ἐπορεύετο εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοί, καὶ ὄχλος πολύς.

12. Ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδού, ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς υἱὸς μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ καὶ αὕτη χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ.

aut intelligimus, ſecundum virtutem quæ operatur in nobis.

oder verſtehen / nach der krafft / die da in vns wircket.

21. Ipſi gloria in eccleſia, & in Christo IESV in omnes generationes ſeculi ſeculorum, Amen.

21. Dem ſey Ehre inn der Gemeine / die inn Chriſto JEſu iſt / zu aller zeit / von ewigkeit zu ewigkeit / Amen.

DOMINICA XVI. poſt Trinitatis.

Am XVI. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Lucæ 7.

Evangelium Lucæ am 7. Capitel.

ET factum eſt: deinceps ibat in civitatem quæ vocatur Naim: & ibant cum eo diſcipuli eius & turba copioſa.

VNd es begab ſich darnach / daß er in eine Stadt mit namen Nain gieng / vnd ſeiner Jünger giengen viel mit jm / vnd viel Volcks.

12. Cùm autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efferebatur, filius vnicus matris ſuæ: & hæc vidua erat: & turba civitatis multa cum illa.

12. Als er aber nahe an das Stadtthor kam / ſihe / da trug man einen todten herauß / der ein einiger Sohn war ſeiner Mutter / vnd ſie war eine Witwe / vnnd viel Volcks auß der Stadt gieng mit jhr.

13. *Vecaaſcher raah othah haadō, nichmeru rachamaif aletha, Vaijómer lah al tiſchbi.*

13 וכאשר ראה אותה האדון נכמרו רחמיו עליה ויאמר לה אל תבכי׃

13. Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, μὴ κλαῖε.

14. *Vaijikraf Vaijiggah bearon, Vehannoſejm amádu, Vaijómer, haélem, omer ani lach, kúmah.*

14 ויקרב ויגע בארון והנשאים עמדו ויאמר העלם אומר אני לך קומה׃

14. Καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν. καὶ εἶπε, Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι.

15. *Vaijakom Vaijeſchef hammeth, Vaijachel ledabber, Vaijitten otho leimmo.*

15 ויקם וישב המות ויחל לדבר ויתנו אותו לאמו׃

15. Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

16. *Vattafo jirah al cullam, Vaijechabbedu eth jehoVah, lemor: ki naſi gadol kam bánu, Vechi pakad jehoVah eth ammo.*

16 ותבוא יראה על־כלם ויכבדו את־יהוה לאמר כי נביא גדול קם בנו וכי פקד יהוה את־עמו׃

16. Ἔλαβε δὲ φόβος ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν, λέγοντες, ὅτι προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

17. *Vaijeze haddafar hahu bechol jehudah alaif, Vbechol backickar.*

17 ויצא הדבר ההוא בכל־יהודה עליו ובכל הככר׃

17. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

BESCHABbath XVII. Acharei chag haſſchiluich.

בשבת י׳ז׳ אחרי חג השלוש׃

ΤΗ ΔΙΙΙ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

13. Quam cùm vidiſſet Dominus, miſericordia motus ſuper eam, dixit illi, Noli flere.

13. Vnd da ſie der HErr ſahe/ jammert jhn derſelbigen/ vnnd ſprach zu jhr: Weine nicht.

14. Et acceſsit & tetigit loculum. (Hi autẽ qui portabant, ſteterunt.) Et ait, Adoleſcens, tibi dico, Surge.

14. Vnnd er tratt hinzu vnd rühret den Sarck an/ vnnd die Träger ſtunden. Vnd er ſprach/ Jüngling/ ich ſage dir/ ſtehe auff.

15. Et reſedit qui erat mortuus, & cœpit loqui. Et dedit illum matri ſuæ.

15. Vnd der todte richtet ſich auff/ vnd fieng an zu reden/ vnd er gab jhn ſeiner Mutter.

16. Accepit autem omnes timor: & magnificabãt Deum, dicẽtes, Quia propheta magnus ſurrexit in nobis: & quia Deus viſitavit plebẽ ſuam.

16. Vnd es kam ſie alle ein forcht an/ vnnd preiſeten Gott/ vnd ſprachen: Es iſt ein groſſer Prophet vnter vns auffgeſtanden/ vnnd Gott hat ſein Volck heimgeſucht.

17. Et exijt hic ſermo in vniverſam Iudæam de eo, & in omnem circà regionem.

17. Vnd diſe rede von jm erſchall inn das gantze Jüdiſche Land/ vnnd inn alle vmbligende Länder.

DOMINICA XVII. poſt Trinitatis.

Am XVII. Sontag nach Trinitatis.

Iggérerh, el Epheſim.

Cap. 4.

V Mithchannen lachem anj aſur bajhovah, kahogen lehallech bammikrah aſcher nikrathem.

2. Bechol chochmah, binah, anfah, vaanauah be-érech appaim, laſeth iſch eth achif beahaſah.

3. Vihiitem doagim linzor eth jechidath harúach beezor haſſchalom.

4. Gevijah echad, verúach echath, kemo aſcher nikrathem bichidath ſifrath keriatchem.

5. Adon echad, Emunah echath, theſilah echath.

6. Elohim echad, vaaſi chol, veal col vbeiad col, vbecullechem.

אגרת אל־אפסים׃

ד׳

ומתחנן לכם אני אסור ביהוה כהוגן להלך במקראת אשר נ
נקראתם׃

2 בכל חכמה בינה ענוה וענוה בארך אפים לשאת איש את־אחיו באהבה׃

3 והייתם דאגים לנצור את־יחידת הרוח באזור השלום׃

4 גויה אחת ורוח אחת כמו אשר נקראתם ביחידת שברת ק
קריאתכם׃

5 אדון אחד אמונה אחת טבילה אחת׃

6 אלהים אחד ואבי־כל ועל־כל ובידכל ובכלכם׃

Ἐπιστολὴ, πρὸς Ἐφεσίους.

ΚΕΡ. δ΄.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε.

2. Μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πρᾳότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ.

3. Σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης.

4. Ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν.

5. Εἷς κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα.

6. Εἷς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν.

EPISTOLA ad Epheſ. 4.

OBſecro itaque vos ego vinctus in Domino, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati eſtis.

2. Cum omni humilitate & manſuetudine, cum patientia, ſupportantes invicem in charitate.

3. Soliciti ſervare vnitatem ſpiritus, in vinculo pacis.

4. Vnum corpus, & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis, in vna ſpe vocationis veſtræ.

5. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma.

6. Vnus Deus & Pater omnium, qui ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus vobis.

Epiſtel/ an die Epheſer am 4. Capitel.

So ermane nun euch ich gefangener inn dem HErren/ daß jhr wandelt/ wie ſichs gebůret ewrem Beruff/ darinnen jhr beruffen ſeyt.

2. Mit aller demut vnnd ſanfftmut/ mit gedult/ vnd vertraget einer den andern in der Liebe.

3. Vnd ſeyt fleiſſig zu halten die einigkeit im Geiſt/ durch daß Band deß Friedes.

4. Ein Leib vnd ein Geiſt/ wie jhr auch beruffen ſeyt/ auff einerley hoffnung ewers beruffs.

5. Ein HErr/ ein Glaube/ eine Tauffe.

6. Ein Gott vnd Vater (vnſer) aller/ der da iſt ůber euch alle/ vnnd durch euch alle/ vnd in euch allen.

BESCHABbath XVII. Acharei chag haſſchiluſch.
Beſorah Chephi Lucas:
Cap. 14.

Vaÿehi beſoo el beith achad raſchei happeruſchim, beſchabbath leechol lachem, ve hemmah notherim haiu alaiſ.

2. Vehinneh enoſch echad hachoieh cholio bemeimaiſ haiah lephanaiph.

3. *Vaÿaan jeſchúa vaÿomer el hammorim, veel hammephareſchim lemor: jm jiſchſch lerappe baſſchabbath.*

4. Vehémmah becheſchu, vaijſkkachehu vaÿerappe otho, vaÿannichéhu.

5. Vaÿáan vaÿómer aleihem, lemj mimmechem chamoro ô ſchoro jippol babbor, ‐‐‐

בְּשַׁבַּת י״ז אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁילּוּשׁ ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקָס ׃
י״ד

וַיְהִי בְּבוֹאוֹ אֶל־
בֵּית אַחַד רָאשֵׁי
הַפְּרוּשִׁים בְּשַׁבָּת
לֶאֱכֹל לָחֶם וְהֵמָּה
נוֹטְרִים הָיוּ עָלָיו ׃
2 וְהִנֵּה אֱנוֹשׁ אֶחָד
הַחוֹלֶה חָלְיוֹ בְּמֵימָיו
הָיָה לְפָנָיו ׃
3 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר
אֶל־הַמּוֹרִים וְאֶל־
הַמְפָרְשִׁים לֵאמֹר אִם
יִשְׁנֶה לְרַפֵּא בַּשַּׁבָּת ׃
4 וְהֵמָּה הֶחֱשׁוּ
וַיִּקָּחֵהוּ וַיְרַפֵּא אוֹתוֹ
וַיְּבִיחֵהוּ ׃
5 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
לְמִי־מִמְּכֶם חֲמוֹרוֹ אוֹ
שׁוֹרוֹ יִפּוֹל בַּבּוֹר ־

ΤΗ ΔΠΙΖ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.
Κεφ. ιδ΄.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν.

2. Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ.

3. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους, λέγων, εἰ ἔξεστι τῷ σαββάτῳ θεραπεύειν;

4. Οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν, καὶ ἀπέλυσε.

5. Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπε, τίνος ὑμῶν ὄνος ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ἐμπεσεῖται,

DOMINICA XVII. poſt Trinitatis.

Evangelium Lucæ 14.

ET factum eſt, cùm intraret Ieſus in domum cuiuſdam principis Phariſcorum, ſabbatho, manducare panem, & ipſi obſervabant eum.

2. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum.

3. Et reſpondens Ieſus dixit ad Legisperitos, dicens, Si licet ſabbatho curare?

4. At illi tacuerunt. Ipſe verò apprehenſum ſanavit eum, ac dimiſit.

5. Et reſpondens ad illos dixit, Cuius veſtrûm aſinus aut bos in puteum cadet:

Am XVII. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Lucæ am 14 Capitel.

JNnd es begab ſich/ daß er kam inn ein Hauß eines Oberſten der Phariſeer / auff einen Sabbath/ das brot zu eſſen / vñ ſie hielten auff jn.

2. Vnnd ſihe/ da war ein Menſch für jhm / der war waſſerſüchtig.

3. Vnd Jeſus antwortet/ vnd ſagt zu den Schrifftgelehrten vnd Phariſeern/ vnd ſprach: Jſts auch recht auff den Sabbath heilen?

4. Sie aber ſchwiegen ſtille. Vnd er greiff jn an/ vnd heilet jn / vnd ließ jn gehen.

5. Vnd antwortet / vnd ſprach zu jnen: Welcher iſt vnter euch/ dem ſein Ochſe oder Eſel in den Brunnen fället/

Velo bimherah jă-ſcheh otho bo beiom haſſchabbath.	וְלֹא בִמְהֵרָה יַמְשֶׁה— אוֹתוֹ בּוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת׃	καὶ οὐκ εὐθέως ἀνα-σπάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;
6. Velo jachelu lehaſchif lo dafar al haélleh.	6 וְלֹא יָכְלוּ לְהָשִׁיב לוֹ דָּבָר עַל־הָאֵלֶּה׃	6. Καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι αὐ-τῷ πρὸς ταῦτα.
7. Vaijedabber el hakkeruim eth hā-maſchal, kirotho ki moſchafoth riſcho-noth bacháru, Vai-jómer alethem.	7 וַיְדַבֵּר אֶל־הַקְּרוּאִים אֶת־הַמָּשָׁל כִּרְאוֹתוֹ כִּי מוֹשָׁבוֹת רִאשׁוֹנוֹת בָּחָרוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם׃	7. Ἔλεγε δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους πα-ραβολὴν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλι-σίας ἐξελέγοντο, λέ-γων πρὸς αὐτούς.
8. Caaſcher tik-kareh meiſch el ha-chatunnah, al te-ſchef el moſchaf hariſchon, pen jehi nichbad mimme-cha karu mim-ménnu.	8 כַּאֲשֶׁר תִּקָּרֵא מֵאִישׁ אֶל־הַחֲתֻנָּה אַל־תֵּשֵׁב אֶל־מוֹשָׁב הָרִאשׁוֹן פֶּן יְהִי נִכְבָּד מִמְּךָ קָרוּא מִמֶּנּוּ׃	8. Ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ.
9. Vejafo aſcher kara othecha Ve-otho, Vejomar elei-cha, ten lehallaz makom, Veaz ta-chel im kelimmah eth makom hat-tachti lekabbel.	9 וְיָבוֹא אֲשֶׁר קָרָא אֹתְךָ וְאוֹתוֹ וְיֹאמַר אֵלֶיךָ תֶּן־לְהַלָּז מָקוֹם וְאָז תָּחֵל עִם כְּלִמָּה מָקוֹם הַתַּחְתִּי לְקַבֵּל׃	9. Καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ σοι, δὸς τούτῳ τό-πον, καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν.
10. Afal im karu attah, iech Vaſchef bemakom acharon, Veim jafo aſcher kara lach jomar eléicha, rei ...	10 אֲבָל אִם קָרוּא אַתָּה לֵךְ וְשֵׁב בְּמָקוֹם אַחֲרוֹן וְאִם יָבוֹא אֲשֶׁר קָרָא לְךָ יֹאמַר אֵלֶיךָ רֵעִי	10. Ἀλλ' ὅταν κλη-θῇς, πορευθεὶς ἀνά-πεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε, εἴπῃ σοι. Φίλε, --

&

& non continuò extrahet illum die ſabbathi?

vnd er nicht alsbald jn herauſzeucht am Sabbathtage?

6. Et non poterant ad hæc reſpōdere illi.

6. Vnd ſie kondten jhm darauff nicht wider antwort geben.

7. Dicebat autem & ad invitatos parabolam, intendens, quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos.

7. Er ſaget aber ein gleichniß zu den Gäſten / da er mercket / wie ſie erwehleten oben an zu ſitzen / vñ ſprach zu jhnen:

8. Cùm invitatus fueris ad nuptias, non diſcumbas in primo loco, ne fortè honoratior te ſit invitatus ab illo.

8. Wann du von jemand geladen wirſt zur Hochzeit / ſo ſetze dich nicht oben an / daß nicht etwa ein ehrlicher denn du / von jhm geladen ſey.

9. Et veniens is qui te & illum vocavit, dicat tibi, Da huic locum: & tunc incipias cum rubore noviſsimum locum tenere.

9. Vnnd ſo denn kompt / der dich vnd jn geladen hat / ſpreche zu dir: Weiche diſem / vnd du müſſeſt denn mit ſcham vnten an ſitzen.

10. Sed cùm vocatus fueris, vade, recūbe in noviſsimo loco: vt cùm venerit qui te invitavit, dicat tibi, Amice, --

10. Sondern wenn du geladen wirſt / ſo gehe hin vnd ſetze dich vnten an / auff daß / wenn da kommet der dich geladen hat / ſprech zu dir: Freund / ...

aleh lemábla, az jihieh lecha cafod liphnei haijeſcheſim bimſibbah.

עלה למעלה או יהיה
לך כבוד לפני היושבים
במסבה׃

προσαναβῆθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν συνανακειμένων σοι.

11. Ki chol hammithalleh jiſſchaphel, vehammiſchtappel jealeh.

11 כי כל המתעלה
ישפל והמשתפל
יעלה׃

11. Ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

BESCHABBATH XVIII. Acharei chag haſſchi-jluſch.
Iggéreth, 1. el Korinthim.

Cap. 1.

בשבת יח אחרי
חג השלוש׃
אגרת א אל קורינתים
א

ΤΗ ΔΠΙΙΙ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.
Ἐπιστολὴ, Α. πρὸς Κορινθίους.

ΚΕΦΑΛ. α΄.

Achai, odeh lelohai tamid aleichem, al techinnath Elohim, hannittenah lachem bejeſchúa hammaſchiach.

אחי אודה
לאלהי תמיד
עליכם על תחנת
אלהים הנתנה לכם
בישוע המשיח׃

Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ, τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

5 Ki bechol aſcharthem bo, bechol daſar, vbechol madda.

5 כי בכל עשרתם
בו בכל דבר ובכל
מדע׃

5. Ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ, καὶ πάσῃ γνώσει.

6. Eicha eduth hammaſchiach radah bachem.

6 איכה עדות המשיח
רדה בכם׃

6. Καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν.

ascende

aſcende ſuperiùs. Tunc erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus.

rucke hinauff / Denn wirſt du ehre haben für denen / die mit dir zu Tiſche ſitzen.

11. Quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur.

11. Denn wer ſich ſelbs erhöhet / der ſoll ernidriget werden / vnd wer ſich ſelbs ernidriget / der ſoll erhöhet werden.

DOMINICA XVIII. poſt Trinitatis.

Am XVIII. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 1. Corinth. 1.

Epiſtel / in der erſten an die Corinther am 1. Cap.

GRatias ago DEO meo ſemper pro vobis ſuper gratia Dei quę data eſt vobis in Chriſto Ieſu.

ICh dancke meinem GOtt allezeit ewrent halben / für die Gnade Gottes / die euch gegeben iſt in Chriſto Jeſu.

5. Quòd in omnibus divites facti eſtis in illo, in omni verbo, & in omni ſcięntia.

5. Daß jhr ſeyt durch jhn an allen ſtücken reich gemacht / an aller Lehre / vnd in aller Erkenntniß.

6. (Sicut teſtimonium Chriſti confirmatum eſt vobis)

6. Wie denn die Predig von Chriſto in euch kräfftig worden iſt.

7. *Ken aſcher lo chaſartem col Mattan, vmekaſſim attem eth gillui adonéinu jeſchúa bam naſchiach.*	7 כֵּן אֲשֶׁר לֹא חֲסַרְתֶּם בְּכָל־מַתָּן וּמְקַוִּים אַתֶּם אֶת־גִּלּוּי אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃	7. Ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.
8. *Aſcher gam hu jaiz ethchem ad eth kez bilthi aſlah bejom adoneinu jeſchúa hammaſchiach.*	8 אֲשֶׁר גַּם הוּא יָעִיד אֶתְכֶם עַד עֵת הַקֵּץ בִּלְתִּי עַוְלָה בְּיוֹם אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃	8. Ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.
BESCHABBATH XVIII. Acharei chag haſſchiluſch. Beſorah Chephi Matthai. Cap. 22.	בְּשַׁבָּת י׳ח׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁילּוּשׁ׃ בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃ כ׳ב׳	ΤΗ ΔΠΙΙΙ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος, ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ. ΚΕΦΑΛ. κβ΄.
Vecaaſcher ſchamen happeruſchim, kihecheſchah ethhaz Zedukim, az noſedu jachad.	וּכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ הַפְּרוּשִׁים כִּי הֶחֱשָׁה אֶת הַצְּדוּקִים נוֹסְדוּ יַחַד׃	Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό.
35. *Vaijſchal lo echad min hammelammedim, vaijenaſſe otko, lemor.*	35 וַיִּשְׁאַל לוֹ אֶחָד מִן־הַמְלַמְּדִים וַיְנַסֶּה אוֹתוֹ לֵאמֹר׃	35. Καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικός, πειράζων αὐτὸν, καὶ λέγων.
36. *Rabbi eizo mizvah gedolah hi batthorah.*	36 רַבִּי אֵיזוֹ מִצְוָה גְּדוֹלָה הִיא בַּתּוֹרָה׃	36. Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ...

7. Ita

7. Ita ut nihil vobis deſit in vlla gratia, expectantibus revelationẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti

7. Alſo / daß jhr keinen mangel habt an jrgent einer Gaben/vnd wartet nur auff die Offenbarung vnſers HErrn Jeſu Chriſti.

8. Qui & cõfirmabit vos, vſque in finem, ſine crimine, in die advẽtus Domini noſtri Ieſu Chriſti.

8. Welcher euch auch wird veſt behalten/ biß ans ende/ daß jr vnſträfflich ſeyt/auff den Tag vnſers HErrn Jeſu Chriſti.

DOMINICA XVIII. poſt Trinitatis.

Am XVIII. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Matth. 22.

Evangelium Matthæi am 22. Capitel.

PHariſæi autem audientes quòd ſilentium impoſuiſſet Saducæis, convenerũt in vnum.

DA aber die Phariſeer höreten / daß er den Saduceern das maul geſtopfft hatte/ verſammleten ſie ſich.

35. Et interrogavit eum, vnus ex eis legis doctor, tentans eum.

35. Vnd einer vnter jnen/ ein Schrifftgelehrter/ verſucht jhn/vnd ſprach:

36. Magiſter, quod eſt mandatũ magnum in Lege?

36. Meiſter / welches iſt das fürnembſte Gebot im Geſetz?

37. Vejeſchúa amar lo, teehaſ eth jehovah elohéicha bechol leſafecha, vbechol naphſchecha, vbechol meodécha.	37 וְיֵשׁוּעַ אָמַר לוֹ תֶּאֱהַב אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃	37. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.
38 Zoth hi hammizvah hariſchonah vehaggedolah.	38 זֹאת הִיא הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה וְהַגְּדוֹלָה׃	38. Αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή.
39. Vehaſchenith tiſchveh lah, teehaſ eth reaecha camócha.	39 וְהַשֵּׁנִית תִּשְׁוֶה לָּהּ תֶּאֱהַב אֶת־רֵעֲךָ כָּמוֹךָ׃	39. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.
40. Biſchtei mizvoth haélleh col hattorah vegam hanneſijm cullam teluim.	40 בִּשְׁתֵּי מִצְוֹת הָאֵלֶּה כָּל הַתּוֹרָה וְגַם הַנְּבִאִים כֻּלָּם תְּלָאִים׃	40. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.
41. Vecaaſcher nikbezu hammephareſchim ſchaal lahem jeſchua.	41 וְכַאֲשֶׁר נִקְבְּצוּ הַמְּפָרְשִׁים שָׁאַל לָהֶם יֵשׁוּעַ׃	41. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς.
42. Lemor, mah nirah lachem al hammaſchiach, ben lemi jeſch hu, vaijómeru lo, leDavid.	42 לֵאמֹר מָה נִרְאֶה לָכֶם עַל־הַמָּשִׁיחַ בֶּן לְמִי יֵשׁ הוּא וַיֹּאמְרוּ לוֹ לְדָוִד׃	42. Λέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ Δαυίδ.
43. Vaijómer aleihem, veeich David berúach kore lo adono lemor.	43 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וְאֵיךְ דָּוִד בְּרוּחַ קוֹרֵא לוֹ אֲדוֹנוֹ לֵאמֹר׃	43. Λέγει αὐτοῖς; πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν καλεῖ; λέγων.

37 Ait illi Ieſus, Diliges Dominũ Deum tuum, ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.	37. JEſus aber ſprach zu jhm: Du ſolt lieben Gott deinen HErrn / von gantzem Hertzen / von gantzer Seelen / von gantzem gemüthe
38. Hoc eſt maximum & primum mandatum.	38. Diß iſt das fürnemſte vnd gröſte Gebot.
39. Secundum autẽ ſimile eſt huic, Diliges proximũ tuũ ſicut teipſum.	39. Das ander iſt dem gleich: Du ſolt deinen Nechſten lieben/als dich ſelbs.
40. In his duobus mandatis, vniverſa Lex pendet & Prophetæ.	40. In diſen zweyen Gebotten/ hanget das gantze Geſetz vnd die Propheten.
41. Congregatis autem Phariſæis, interrogavit eos Ieſus.	41. Da nun die Phariſeer beyeinander waren/ fraget ſie Jeſus.
42. Dicens, Quid vobis videtur de Chriſto? cuius filius eſt? Dicunt ei, David.	42. Vnnd ſprach: Wie dünckt euch vmb Chriſto? Weß Son iſt er? Sie ſprachen: Davids.
43. Ait illis, Quomodo ergo David in Spiritu vocat eum Dominum, dicens.	43. Er ſprach zu jhnen: Wie nennet jhn denn David im Geiſt einen HErrn? da er ſagt:

44. Neum jehoVah ladonj ſchef limini, ad aſchith oiefeicha hadom leragléicha.

44 נְאֻם יְהוָה לַאדֹנִי
שֵׁב לִימִינִי עַד אָשִׁית
אֹיְבֶיךָ הֲדֹם לְרַגְלֶיךָ׃

44. Εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;

45. Veim DaVid kore lo Adon heich beno hu.

45 וְאִם דָּוִד קוֹרֵא
לוֹ אָדוֹן הֵיךְ בְּנוֹ הוּא׃

45. Εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον; πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστί;

46 Veiſch lo echad juchal lehaſchif lo dafar, Veiſch lo haiah mijom hahu, aſcher melao libbo liſchol lo od meumah.

46 וְאִישׁ לֹא אֶחָד יוּכַל
לְהָשִׁיב לוֹ דָבָר וְאִישׁ
לֹא הָיָה מִיּוֹם הַהוּא
אֲשֶׁר מְלָאוֹ לִבּוֹ לִשְׁאוֹל
לוֹ עוֹד מְאוּמָה׃

46. Καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

BESCHABbath XIX. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Ephesim.

Cap. 4.

LAſim mimmechem cattahphuchoth hariſchonoth eth Adam atik, hammoſchat bemaaſaijei haßchegagah.

בְּשַׁבָּת י״ט אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃
אִגֶּרֶת אֶל־אֶפְּסִים׃
ד׳

לָשׂוּם מִמְּכֶם
כַּתַּהְפֻּכוֹת הָ
רִאשׁוֹנוֹת אֶת־אָדָם
עַתִּיק הַמָּשְׁחָת בְּמַאֲוַיֵּי
הַשְׁגָּגָה׃

ΤΗ ΔΠΙΙΙΙ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

Ἐπιστολὴ, πρὸς Ἐφεσίους.

ΚΕΦ. δ'.

Ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης.

23. Hithchaddeſchu berúach teſunathchem.

23 הִתְחַדְּשׁוּ בְּרוּחַ
תְּבוּנַתְכֶם׃

23. Ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν.

44. Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.

44. Der HERR hat geſagt zu meinem HErrn: Setze dich zu meiner Rechten / biß daß ich lege deine Feinde / zum Schemel deiner Füſſe.

45. Si ergo David vocat eum Dominum; quomodo filius eius eſt.

45. So nun David jn einen HErren nennet / wie iſt er denn ſein Sohn?

46. Et nemò poterat ei reſpondere verbum: neque auſus fuit quiſquã ex illa die eũ amplius interrogare.

45. Vnd niemand konde jhm ein wort antworten / vnnd dorfft auch niemand von dem tage an hinfort jn fragen.

DOMINICA XIX. poſt Trinitatis.

Am XIX. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA ad Epheſ. 4.

Epiſtel / an die Epheſer am 4. Capitel.

DEponite vos, ſecundùm priſtinam converſationem, veterem hominem, qui corrumpitur ſecundùm deſideria erroris.

SO leget nun von euch ab / nach dem vorigen wandel / den alten Menſchen / der durch lüſte in jrrthumb ſich verderbet.

23. Renovamini autem ſpiritu mẽtis veſtræ.

23. Ernewert euch aber im Geiſt ewers gemüths.

24. Veliſchu eth Adam chadaſch aſcher hu kelohim nifra bezédeck, Vbekódeſch emeth.

24 וְלִבְשׁוּ אֶת־אָדָם חָדָשׁ אֲשֶׁר הוּא כֵּאלֹהִים נִבְרָא בְּצֶדֶק וּבְקֹדֶשׁ אֱמֶת׃

24. Καὶ ἐνδύσασθε τὸν καινὸν ἄνθρωπον, τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα, ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

25. Al ken ſimu mimmechem eth cazaf, dabberu emeth iſch eth reéhu, ki iſch iſch mimménnunetach achif hu.

25 עַל־כֵּן שִׂימוּ מִמְּכֶם אֶת־כָּזָב דַּבְּרוּ אֱמֶת אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ כִּי אִישׁ אִישׁ מִמֶּנּוּ נֵתַח אָחִיו הוּא׃

25. Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λαλεῖτε ἀλήθειαν, ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη.

26. Rigzu Veal al techetau, haſſchémeſch lo jafo al caaſchem.

26 רִגְזוּ וְאַל־תֶּחֱטָאוּ הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יָבוֹא עַל־כַּעַסְכֶם׃

26. Ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν.

27. Veal tittenu makom lammachlim.

27 אַל־תִּתְּנוּ מָקוֹם לְמַכְלִימְכֶם׃

27. Μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ.

28. Haggannaf al joſiph lignof, ki im joter jigah Vigiah Cappaif jiphal thof, lihioth lo latheth laeſſioniam.

28 הַגַּנָּב אַל־יוֹסִיף לִגְנֹב כִּי אִם יוֹתֵר יִיגַע וּבִיגִיעַ כַּפָּיו יִפְעַל טוֹב לִהְיוֹת לוֹ לָתֵת לָאֶבְיוֹנִים׃

28. Ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω· μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς (ἰδίαις) χερσὶν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι.

BESCHABBATH XIX. Acharei chag haſſchiluſch.

בְּשַׁבַּת י״ט אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

ΤΗ ΙΘʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

24. Et induite novum hominẽ, qui ſecundum Deum creatus eſt, in juſtitia, & ſanctitate veritatis.

24. Vnd ziehet den newen Menſchen an / der nach Gott geſchaffen iſt/in rechtſchaffener Gerechtigkeit vñ Heiligkeit.

25. Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo, quoniam ſumus invicẽ membra.

25. Darumb leget die Lügen ab/vnd redet die Warheit/ein jeglicher mit ſeinem Nechſten / ſintemal wir vntereinander Glieder ſind.

25. Iraſcimini, & nolite peccare, ſol non occidat ſuper iracundiam veſtram.

26. Zürnet / vnd ſündiget nicht/ laſſet die Soñe nicht über ewrem zorn vntergehen.

27. Nolite locum dare diabolo.

27. Gebt auch nicht raum dem Läſterer.

28. Qui furabatur, jam non furetur: magis autem laboret, operando manibꝰ ſuis quod bonum eſt, ut habeat vnde tribuat neceſsitatem patienti.

28. Wer geſtolen hat/der ſtele nicht mehr/ ſondern arbeite / vnnd ſchaffe mit den Händen etwas guts / auff daß er habe zu geben dem dürfftigen.

DOMINICA XIX. poſt Trinitatis.

Am XIX. Sontag nach Trinitatis.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 9.

VAÿal Ieſchúa el haßephinah, ʕaÿaafor, ʕaijaſo lerro.

2. *Vehinneh higgiſchu elaif iſch neſchul afarim, ſchochef al hammittah, ʕecaaſcher raah Ieſchúa eth emunatham, amar linſchul eifarim, be thach beni, ki niſlechu lecha chattotéicha.*

3. *Vehinneh anaſchim min haſſopherim ameru bekirbam, ki megaddeph hu.*

4. *Vecaaſcher raah Ieſchúah eth machſchefotam, amar, lammah chaſchaftem raoth belibbotheichem.*

5. *EiZo nakal lemor, niſlechu lecha chattotéicha, ô lemor, kum ʕalech.*

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃

ט

וַיַּעַל יֵשׁוּעַ אֶל־הַסְּפִינָה וַיַּעֲבֹר וַיָּבֹא לְעִירוֹ׃

2 וְהִנֵּה הִגִּישׁוּ אֵלָיו אִישׁ נְשׁוּל אֵבָרִים שׁוֹכֵב עַל־הַמִּטָּה וְכַאֲשֶׁר רָאָה יֵשׁוּעַ אֶת אֱמוּנָתָם אָמַר לִנְשׁוּל אֵבָרִים בְּטַח בְּנִי כִּי נִסְלְחוּ לְךָ חַטֹּאתֶיךָ׃

3 וְהִנֵּה אֲנָשִׁים מִן־הַסּוֹפְרִים אָמְרוּ בְקִרְבָּם כִּי מְגַדֵּף הוּא׃

4 וְכַאֲשֶׁר רָאָה יֵשׁוּעַ אֶת־מַחְשְׁבוֹתָם אָמַר לָמָּה חֲשַׁבְתֶּם רָעוֹת בְּלִבּוֹתֵיכֶם׃

5 אֵיזוֹ נָקֵל לֵאמֹר נִסְלְחוּ לְךָ חַטֹּאתֶיךָ אוֹ לֵאמֹר קוּם וָלֵךְ׃

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ θ´.

ΚΑὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

2. Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπε τῷ παραλυτικῷ, θάρσει τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

3. Καὶ ἰδού τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, οὗτος βλασφημεῖ.

4. Καὶ ἰδὼν ὁ ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν, ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ, ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

5. Τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι· ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι καὶ περιπάτει;

Evangelium Matthæi 9.

ET aſcendens in naviculam, transfretavit, & venit in civitatem ſuam.

2 Et ecce offerebat ei paralyticum jacentem in lecto. Et videns Ieſus fidem illorum, dixit paralytico, Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.

3. Et ecce quidam de ſcribis dixerũt intra ſe, Hic blaſphemat.

4. Et cum vidiſſet Ieſus cogitationes eorum, dixit, Vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris.

5. Quid eſt facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata: an dicere: Surge & ambula?

Evangelium Matthæi am 9. Capitel.

DA tratt er inn das Schiff/vnd fuhr wider herüber/vnd kam in ſeine Stadt.

2. Vnd ſihe/da brachten ſie zu jm einen Gichtbrüchtigen/der lag auff einem Bette. Da nun Jeſus jren Glauben ſahe/ſprach er zu dem Gichtbrüchtigen: Sey getroſt mein Sohn/deine Sünde ſind dir vergeben.

8. Vnd ſihe/etliche vnter den Schrifftgelehrten ſprachen bey ſich ſelbs: Dieſer läſtert Gott.

4. Da aber Jeſus jhre gedancken ſahe/ſprach er: Warumb denckt jr ſo arges in ewren Hertzen?

5. Welches iſt leichter zu ſagen? Dir ſind deine ſünde vergeben? Oder zu ſagen/Stehe auff vnd wandele?

6. *Vaaſcher tedeu, ki juchal ben haadam baarez laſeth chataim, az amar lunſchul eiſarim, kum veſa eth mittatecha, velech el beitecha.*

6 וַאֲשֶׁר תֵּדְעוּ כִּי־יוּכַל בֶּן־הָאָדָם בָּאָרֶץ לָשֵׂאת חֲטָאִים אוֹ־אָמַר לִנְשׁוּל אֵיבָרִים קוּם וְשָׂא אֶת־מִטָּתְךָ וְלֵךְ אֶל־בֵּיתְךָ׃

6. Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας. τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ, ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

7. Vaÿakom vaijélech el beitho.

7 וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־בֵּיתוֹ׃

7. Καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

8. *Vaÿiru haam vaÿithmehu vaijecabbedu eth Elohim, aſcher natan cakkóach hazzeh launaſchim.*

8 וַיִּרְאוּ הָעָם וַיִּתְמְהוּ וַיְכַבְּדוּ אֶת־אֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַן כַּכֹּחַ הַזֶּה לָאֲנָשִׁים׃

8. Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν, τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις

BESCHABbáth XX. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Epheſim.

Cap. 5.

V*Reu eichácha beſéchel thof vejaſchar tithhallechu, lo beſichluth, cackeſilim, ki im cachachamim.*

בְּשַׁבָּת כ׳ אַחֲרֵי חַג הַשִּׁילּוּשׁ׃

אִגֶּרֶת אֶל־אֶפְסִים׃

ה׳

ורְאוּ אֵיכָכָה בְּשֵׂכֶל טוֹב וְיֹשֶׁר תִּתְהַלְּכוּ לֹא בְסִכְלוּת כַּכְּסִילִים כִּי־אִם כַּחֲכָמִים׃

ΤΗ Κ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΡΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ἐφεσίους.

ΚΕΦΑΛ. ε΄.

ΒΛέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί.

6. Vt autem ſciatis, quia filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata, (tunc ait paralytico.) Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.

6. Auff daß jr aber wiſſet/ daß deß Menſchen Sohn macht habe auff Erden die Sünde zuvergeben/ ſprach er zu dem Gichtbrüchtigen: Stehe auff/ hebe dein Bette auff/ vnd gehe heim.

7. Et ſurrexit, & abiit in domum ſuam.

7. Vnnd er ſtund auff/ vnd gieng heim.

8. Videntes autem turbæ timuerunt, & glorificaverunt Deum, qui dedit poteſtatem talem hominibus.

8. Da das Volck das ſahe/ verwundert es ſich/ vnd preiſete GOtt/ der ſolche macht den Menſchen gegeben hat.

DOMINICA XX. poſt Triniritis.

Am XX. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Evheſ. 5.

Epiſtel/ an die Epheſer am 5. Capitel.

VIdete itaq; (fratres) quomodo cautè ambuletis: non quaſi inſipiẽtes, ſed vt ſapientes.

SO ſehet nun zu/ wie jhr fürſichtiglich wandelt/ nicht als die Vnweiſen/ ſondern als die Weiſen.

16. *Schifru eth, ki iamim raim haiu.*	16 שִׁבְרוּ עֵת כִּי־ יָמִים רָעִים הָיוּ :	16. Ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι.
17. *Al ken lo tihiu pataim, ki im mefinim, mah hi rezon jehovah.*	17 עַל־כֵּן לֹא תִהְיוּ פְתָאִים כִּי־אִם מְבִינִים מַה הִיא רְצוֹן יְהוָה :	17. Διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου.
18. *Velo tiſchtackeru bejajn, aſcher bo zulloth, ki im timmaleu berúach hakkódeſch,*	18 וְלֹא תִשְׁתַּכְּרוּ בְּיַיִן אֲשֶׁר בּוֹ זֻלּוּת כִּי־אִם תִּמָּלְאוּ בְּרוּחַ (הַקֹּדֶשׁ)	18. Καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι (ἁγίῳ.)
19. *Medabberim beineichem bammizmorim, vthehillim, vneginoth rúach, menaggenim vmezammerim belibbeichem Lajhovah.*	19 מְדַבְּרִים בֵּינֵיכֶם בְּמִזְמוֹרִים וּתְהִלִּים וּנְגִינוֹת רוּחַ מְנַגְּנִים וּמְזַמְּרִים בְּלִבְבֵיכֶם לַיהוָה :	19. Λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ.
20. *Vmodim tamid al col, beſchem adonenu jeſchúa hammaſchiach, lelohim velaaf,*	20 מוֹדִים תָּמִיד עַל־כֹּל בְּשֵׁם אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ לֵאלֹהִים וְלָאָב :	20. Εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ θεῷ καὶ πατρί.
21. *Nichnaim iſch millipbnei reébu bejirath Elohim.*	21 נִכְנָעִים אִישׁ מִלִּפְנֵי רֵעֵהוּ בְּיִרְאַת (אֱלֹהִים)	21. Ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ (θεοῦ.)

16. Redimen-

16. Redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt,	16. Vnd ſchicket euch in die zeit / denn es iſt böſe zeit.
17. Propterea nolite fieri imprudentes: ſed intelligentes quæ ſit voluntas Dei.	17. Darumb werdet nicht vnverſtendig / ſondern verſtendig / Was da ſey deß HErrn wille.
18. Et nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, ſed implemini Spiritu (ſancto.)	18. Vnd ſauffet euch nicht vol Weins / darauß ein vnordig weſen folget / Sondern werdet vol (deß heiligen) Geiſts.
19. Loquentes vobiſmetipſis in pſalmis, & hymnis & canticis ſpiritualibus, cantantes & pſallẽtes in cordibus veſtris Domino.	19. Vnd redet vntereinander von Pſalmen vnd Lobgeſängen / vnd Geiſtlichen Liedern / ſinget vnd ſpielet dem HERRN in ewrem Hertzen.
20. Gratias agentes ſemper pro omnibus, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Deo & Patri.	20. Vnd ſaget danck allzeit für alles / Gott vnd dem Vater / in dem Namen vnſers HErrn Jeſu Chriſti.
21. Subjecti invicem, in timore Chriſti.	21 Vnd ſeydt vntereinander vnterthan / in der forcht Gottes.

BESCHAB-
bath XX. Acha-
rei chag haſſchi-
luſch.
Beſorah Chephi
Matthai.

Cap. 22.

VAijáan jeſchúa, veod amar aleihem bimſchalim, lemor.

2. Malkuth haſſchamaim nidmethuh lammêlech aſcher aſah chatũnah libno.

3. Vaijiſchlach afadaif, likro keruim el chathunnah, vaijemaanu laſo.

4. Vaijaſchof vaijiſchlach afadim acherim lemor, jmru lakkeruim, hinneh biriati hachjnóthj, ſchrai vmeri nithbáchu, vechullam nechonim, bóu el hachatunnah.

5. Vehémmah maaſu vaijelechu echad el ſadéhu

בְּשַׁבָּת כ׳ אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתָּי ׃
כ״ב

וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וְעוֹד
אָמַר אֲלֵיהֶם
בִּמְשָׁלִים לֵאמֹר ׃
2 מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם
נִדְמְתָה לְמֶלֶךְ אֲשֶׁר
עָשָׂה חֲתֻנָּה לִבְנוֹ ׃
3 וַיִּשְׁלַח עֲבָדָיו לִקְרֹא
קְרוּאִים אֶל־הַחֲתֻנָּה
וַיְמָאֲנוּ לָבֹא ׃
4 וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח עֲבָדִים
אֲחֵרִים לֵאמֹר אִמְרוּ
לַקְּרֻאִים הִנֵּה בְּרִיָּתִי
הֲכִינוֹתִי שְׁוָרַי וּמְרִיאַי
נִטְבָּחוּ וְכֻלָּם נְכוֹנִים
בּוֹאוּ אֶל־הַחֲתֻנָּה ׃
5 וְהֵמָּה מָאֲסוּ וַיֵּלְכוּ
אֶחָד אֶל־שָׂדֵהוּ

ΤΗ Κ΄. ΚΥΡΙ-
ΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ
τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
κατὰ Ματθ.
ΚΕΦ. κβ΄.

ΚΑὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, πάλιν εἶπεν αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς, λέγων.

2. Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

3. Καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ, καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν.

4. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων· εἴπατε τοῖς κεκλημένοις, ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα, δεῦτε εἰς τοὺς γάμους.

5. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες, ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν,

DOMINICA XX. poſt Trinitatis.

Evangelium Matthæi 22.

ET reſpondens IESVS, dixit iterum in parabolis eis, dicens:

2. Simile factum eſt regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio ſuo.

3. Et miſit ſervos ſuos vocare invitatos ad nuptias: & nolebant venire.

4. Iterum miſit alios ſervos, dicens, Dicite invitatis, Ecce prandium meum paravi, tauri mei & altilia occiſa, & omnia parata: venite ad nuptias.

5. Illi autem neglexerunt: & abierunt, alius in villam ſuam:

Am XX. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Matthæi am 22. Capitel.

VNd Jeſus antwortet/ vnd redet abermal durch Gleichniſſe zu jnen/ vnd ſprach.

2. Das Himmelreich iſt gleich einem Könige/ der ſeinem Sohne Hochzeit machte.

3. Vnnd ſandte ſeine Knechte auß/ daß ſie den Gäſten zur Hochzeit rüffeten/ vnnd ſie wolten nicht kommen.

4. Abermal ſandte er andere Knechte auß/ vnnd ſprach: Saget den Gäſten/ Sihe/ meine Malzeit habe ich bereittet/ meine Ochſen vnd mein Maſtvieh iſt geſchlachtet/ vnd alles bereit: Kompt zur Hochzeit.

5. Aber ſie verachteten das/ vnd giengen hin/ einer auff ſeinen Acker/

aſcher

aſcher hajah lo ve-echad elſachro.	אֲשֶׁר הָיָה לוֹ וְאֶחָד אֶל־סַחְרוֹ׃	ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορείαν αὐτοῦ.
6. *Vſchearim achazu eth afadaif, vaïjahargum baóſchek.*	6 וּשְׁאָרִים אָחֲזוּ אֶת־עֲבָדָיו וַיַּהַרְגוּם בְּעֹשֶׁק׃	6. Οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν, καὶ ἀπέκτειναν.
7. *Vaïjiſchma hammélech vaïjichar appo vaïjſchlach zifothaiſ, vaïjeabbed eth harozechim haélleh, veeth jram ſaraph baeſch.*	7 וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ וַיִּחַר אַפּוֹ וַיִּשְׁלַח צִבְאוֹתָיו וַיְאַבֵּד אֶת־הָרוֹצְחִים הָאֵלֶּה וְאֶת־עִירָם שָׂרַף בָּאֵשׁ׃	7. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς, ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε.
8. *Az amar el afadaiſ, hachatunnah ach nechonah hi, vehakkeruim lo haju lah ſchovim.*	8 אָז אָמַר אֶל־עֲבָדָיו הַחֲתֻנָּה אַךְ נְכוֹנָה הִיא וְהַקְּרוּאִים לֹא הָיוּ לָהּ שָׁוִים׃	8. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι.
9. *Lachen lechu lachem el tozeoth hadderachim, vechol aſcher timzeu kiru el hachatunnah.*	9 לָכֵן לְכוּ לָכֶם אֶל־תּוֹצְאוֹת הַדְּרָכִים וְכָל־אֲשֶׁר תִּמְצְאוּ קִרְאוּ אֶל־הַחֲתֻנָּה׃	9. Πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους.
10. *Vaïjezeu haafadim haélleh, al hadderachim, vaijeeſpu col aſcher mezanum, gam raim vegam thoſim, vattimmale beith hachatunnah baj joſcheſim bimſibbah.*	10 וַיֵּצְאוּ הָעֲבָדִים הָאֵלֶּה עַל־הַדְּרָכִים וַיַּאַסְפוּ כָל־אֲשֶׁר מְצָאוּם גַּם רָעִים וְגַם טוֹבִים וַתִּמָּלֵא בֵּית הַחֲתֻנָּה בְּיוֹשְׁבִים בִּמְסִבָּה׃	10. Καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.

alius veró ad negotiationem ſuam.	der ander zu ſeiner Handthierung.
6. Reliqui verò tenuerunt ſervos eius, & contumeliis affectos occiderunt.	6. Etliche aber griffen ſeine Knechte / höneten vnnd tödten ſie.
7. Rex autem cùm audiſſet, iratus eſt: & miſsis exercitibus ſuis, perdidit homicidas illos, & civitatem illorum ſuccendit.	7. Da das der König höret / ward er zornig / vnnd ſchickte ſein Heer auß / vnd brachte dieſe Mörder vmb / vnd zündet jre Stadt an.
8. Tunc ait ſervis ſuis, Nuptiæ quidem paratæ ſunt: ſed qui invitati erant, non fuerunt digni.	8. Da ſprach er zu ſeinen Knechten: Die Hochzeit iſt zwar bereit / aber die Gäſte warens nicht werth.
9. Ite ergo ad exitus viarum: & quoſcunque inveneritis, vocate ad nuptias.	9. Darumb gehet hin auff die ſtraſſen / vnnd ladet zur Hochzeit / wen jhr findet.
10. Et egreſsi ſervi eius in vias, congregaverunt omnes quos invenerunt, malos & bonos: & impletæ ſunt nuptiæ diſcumbentium.	10. Vnd die Knechte giengen auß auff die Straſſen / vnd brachten zuſam̃en wen ſie funden / böſe vnd gute / vnd die Tiſche wurden alle voll.

11. *Vaÿaſo hammélech, lιroth eth haijoſchebim, Vaÿar ſcham iſch echad, Veeino melubbaſch leſuſch chatunnah.*

11 ויבא המלך לראות את־הישבים וירא שם איש אחד ואינו מלבש לבוש חתנה׃

11. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεύς, θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου.

12. *Vaÿómer lo, rei, ejch bátha halom, Veein lecha leſuſch chatunnah, Vehu neelam.*

12 ויאמר לו רעי איך באת הלם ואין לך לבוש חתנה והוא נאלם׃

12. Καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε, μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη.

13. *Az amar hammélech lammeſcharethim, iſru jadaif Veraglaif, Vſeúhu Veſchilchu lachóſchech hachizon, ſcham jihieh bechi Vechiruk ſchinnáim.*

13 אז אמר המלך למשרתים אסרו ידיו ורגליו ושאוהו ושלכהו לחשך החיצון שם יהיה בכי וחירוק שנים׃

13. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

14. *Ki rabbim haiu keruim, Vmeatthim niſcharim.*

14 כי רבים היו קרואים ומעטים נבחרים׃

14. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

BESCHABBATH XXI. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Epheſim.

Cap. 6.

בשבת כא אחרי חג השלוש׃

אגרת אל־אפסים׃

ו

ΤΗ ΚΑʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ἐφεσίους.

ΚΕΦΑΛ. ϛʹ.

11. Intravit autem rex vt videret diſcumbentes: & vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali.	11. Da gieng der König hinein/ die Gäſte zu beſehen/ vnnd ſahe allda einen Menſchen / der hatte kein Hochzeitlich kleid an.
12. Et ait illi, Amice, quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem? At ille obmutuit.	12. Vnnd ſprach zu jhm: Freund/ wie biſt du herein kommen/ vnd haſt doch kein Hochzeitlich kleid an? Er aber verſtummet.
13. Tunc dixit rex miniſtris, Ligatis manibus & pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus & ſtridor dentium.	13. Da ſprach der König zu ſeinen Dienern: Bindet jhm Hände vnd Füſſe/ vnd werffet jhn in das Finſterniß hinauß/ da wirdt ſein heulen vnd zeenklappen.
14. Multi enim ſunt vocati, pauci verò electi.	14. Denn viel ſind beruffen/ aber wenig ſind außerwehlet.

DOMINICA XXI. poſt Trinitatis.	**Am XXI. Sontag nach Trinitatis.**
EPISTOLA Epheſ. 6.	Epiſtel/ an die Epheſer am 6. Capitel.

Cap. 6.

VEhanniſchar achai, chizku Veimzu bajoVah, Vbechóach geſuratho.

11. Liſschu eth hozen Veneſchek Elohim, aſcher tuchelu laamod, al ormath orboth haſſathan.

12. Ki lo jeſch lanu leheaphek im dam Vbaſar, ki im im hammiſroth, im haſſchilthonoth, im raſchei ſarei choſchek haolam hazzeh, im ruchoth raoth, tachath haſſchamaim.

13. Al ken kechu lachem eth hózen Veneſchech Elohim, aſcher tuchelu lakum beiom ra Vbechol defarim nechonim laamod.

14. Veimdu na neezarim bemotneichem beemeth

ו׳

וְהַנִּשְׁאָר אַחַי
חִזְקוּ וְאִמְצוּ
בַּיהוָה וּבְכֹחַ גְּבוּרָתוֹ׃
11 לִבְשׁוּ אֶת־הָזֵן
וְנֶשֶׁק אֱלֹהִים אֲשֶׁר
תּוּכְלוּ לַעֲמֹד עַל־
עָרְמַת אָרְבוֹת הַשָּׂטָן׃
12 כִּי־לֹא יֵשׁ־לָנוּ
לְהֵאָבֵק עִם דָּם וּבָשָׂר
כִּי־אִם עִם הַמִּשְׂרוֹת
עִם הַשִּׁלְטוֹנוֹת עִם
רָאשֵׁי שָׂרֵי חֹשֶׁךְ הָעוֹלָם
הַזֶּה עִם־רוּחוֹת רָעוֹת
תַּחַת הַשָּׁמָיִם׃
13 עַל־כֵּן קְחוּ לָכֶם
אֶת־הֹזֶן וְנֶשֶׁק אֱלֹהִים
אֲשֶׁר תּוּכְלוּ לָקוּם
בְּיוֹם רָע וּבְכָל־דְּבָרִים
נְכוֹנִים לַעֲמֹד׃
14 וְעִמְדוּ נָא נֶאֱזָרִים
בְּמָתְנֵיכֶם בֶּאֱמֶת ;

ΚΕΦΑΛ. ϛ´.

ΤΟ λοιπὸν, ἀδελφοί μου, ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ, καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

12. Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι, πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου.

12. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.

13. Διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι.

14. Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ

Cap. 6.

DE cætero, fratres, confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius.

11. Induite vos armaturam Dei: vt poſsitis ſtare, adverſus inſidias diaboli.

12. Quoniam non eſt nobis colluctatio adverſus carnem & ſanguinē: ſed adverſus principes & poteſtates, adverſus mundi rectores, tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus.

13. Propterea accipite armaturam Dei: vt poſsitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare.

14. State ergo ſuccincti lumbos veſtros in veritate,

Cap. 6.

ZVletzt/lieben Brůder/ ſeydt ſtarck inn dem HErren/vnd inn der macht ſeiner ſtercke.

11. Ziehet an den Harniſch GOttes/ daß jhr beſtehen kondt/ gegen dem liſtigen anlauff deß Teuffels.

12. Dann wir haben nicht mit Fleiſch vnnd Blut zu kempffen/ſondern mit Fürſten vnd gewaltigen/ Nemlich mit den Herren der Welt/die in der Finſternuß diſer Welt herrſchen / mit den böſen Geiſtern vnter dem Himmel.

13. Vmb deß willen/ ſo ergreiffet den Harniſch Gottes (auff daß jr wider ſtehn könnet an dem böſen Tag/ vnd in allem ewerem thun beſtehen möget.)

14. So ſtehet nun/ vmbgürtet ewre Lenden mit Warheit/ ...

Venilbaſchim betachara hazzedakah.

15. Vneulim beragleichem bimchon beſorath haſſchalom.

16. Veal col, tochazu eth magen haemunah, aſcher bo tuchelu lecabboth eth col chizzei eſch haſſathan.

17. Veeth coſa hatteſchuah tickechu, Veeth chéreſ harúach, ſchehu defar Elohim.

ונלבשים בתחרא ה
הצדקה׃
15 ונעולים ברגליכם
במכון בשורת השלום׃
16 ועל־כל תאחזו
את־מגן האמונה
אשר בו תוכלו לכבות
את־כל־חצי אש
השטן׃
17 ואת־כבע ה
התשועה תקחו ואת־
חרב הרוח שהוא דבר
אלהים׃

καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης.

15. Καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας, ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης,

16. Ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι.

17. Καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα θεοῦ.

BESCHABBATH XXI. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah chephi Iochanan.

Cap. 4.

VAÿehi iſch eſed hammélech Vbeno chalah cholio, becópher nachum.

בשבת כא אחרי
חג השילוש׃

בשורה כפי יוחנן׃

ד

ויהי איש עבד
המלך ובנו
חלה חליו בכפר נחום׃

ΤΗ ΚΑ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ ἰωάννην.

Κεφ. δ΄.

ΚΑὶ ἦν τις βασιλικὸς, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καπερναούμ.

& induti loricam juſtitiæ.

vnnd angezogen mit dem Krebs der Gerechtigkeit.

15. Et calceati pedes in præparationem Evangelii pacis.

15. Vnd an den Beinen geſtiffelt/als fertig zu treibẽ das Evangelium deß Friedes/damit jr bereitet ſeyt.

16. In omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſsitis omnia tela nequiſsimi ignea extinguere.

16. Vor allen dingen aber/ ergreiffe den Schild deß Glaubens/ mit welchem jr außleſchen köndt alle fewrige Pfeile deß Böſewichts.

17. Et galeam ſalutis aſſumite: & gladium ſpiritus, (quod eſt verbum Dei.)

17. Vnd nemet den Helm deß Heilß/vñ das Schwert deß Geiſtes/ welches iſt das Wort Gottes.

DOMINICA XXI. poſt Trinitatis.

Am XXI. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Iohan. 4.

Evangelium Johannis am 4. Capitel.

ET erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur Capernaum.

VNd es war ein Königiſcher/ deß Son lag kranck zu Capernaum.

47. *Zeb ſchama ki jeſchúa ba mihudah baggalil. vaijelech elaif, vaijiſchal mimmēnnu aſcher jered virappe eth beno, ki karof batah lamuth.*	47 זֶה שָׁמַע כִּי יֵשׁוּעַ בָּא מִיהוּדָה בַּגָּלִיל וַיֵּלֶךְ אֵלָיו וַיִּשְׁאַל מִמֶּנּוּ אֲשֶׁר יֵרֵד וִירַפֵּא אֶת־בְּנוֹ כִּי־קָרוֹב הָיָה לָמוּת׃	47. Οὗτος ἀκούσας ὅτι ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν, καὶ ἠρώτα αὐτὸν, ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν.
48. *Vaijomer jeſchúa elaif im ejnechem othoth vmophetim roim lo taamjnu.*	48 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֵלָיו אִם אֵינְכֶם אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים רוֹאִים לֹא תַאֲמִינוּ׃	48 Εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν, ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε.
49. *Vaijómer elaif efed hammélech, Adoni redah na, bethérem jamuth benj.*	49 וַיֹּאמֶר אֵלָיו עֶבֶד הַמֶּלֶךְ אֲדֹנִי רְדָה נָּא בְּטֶרֶם יָמוּת בְּנִי׃	49. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικὸς, Κύριε, κατάβηθι, πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου.
50. *Vaijómer lo jeſchúa, lech lecha, bincha chai, vaijaamin haiſch bedafar, aſcher amar lo jeſchúa, vaijélech.*	50 וַיֹּאמֶר לוֹ יֵשׁוּעַ לֵךְ לְךָ בִּנְךָ חַי וַיַּאֲמִין הָאִישׁ בַּדָּבָר אֲשֶׁר אָמַר לוֹ יֵשׁוּעַ וַיֵּלַךְ׃	50. Λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, πορεύου. ὁ υἱός σου ζῇ, καὶ ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ, ᾧ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο.
51. *Vberidto, vaijkkareu lo afadaif, vaijaggidu lo lemor ki bincha chai.*	51 וּבְרִדְתּוֹ וַיִּקְרְאוּ לוֹ עֲבָדָיו וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר כִּי בִנְךָ חַי׃	51. Ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος, οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀπήντησαν αὐτῷ, καὶ ἀπήγγειλαν λέγοντες, ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ.
52. *Vaijechacker mehem eth haſchaah, aſcher bah nirpa . . .*	52 וַיְחַקֵּר מֵהֶם אֶת הַשָּׁעָה אֲשֶׁר בָּהּ נִרְפָּא ־	52. Ἐπύθετο οὖν παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχε . . .

47. Hic cùm audiſſet quia IESVS adveniret à Iudæa in Galilæam, abiit ad eum: & rogabat eum, ut deſcẽderet & ſanaret filium eius, incipiebat enim mori

47. Dieſer höret/ das Jeſus kam auß Judea in Galileam/ vnnd gieng hin zu jm/ vnd bat jn/ daß er hinab keme/ vnnd hülffe ſeinem Sohn/ denn er war todtkranck.

48. Dixit ergo Ieſus ad eum, Niſi ſigna & prodigia videritis non creditis.

48. Vnd Jeſus ſprach zu jhm: Wenn jhr nicht zeichen vnd Wunder ſehet/ ſo glaubet jhr nicht.

49. Dicit ad eum regulus, Domine, deſcende priùs quam moriatur filius meus.

49. Der Königiſche ſprach zu jhm: HErr/ komb hinab/ ehe deñ mein kind ſtirbt.

50. Dicit ei Ieſus, Vade, filius tuus vivit, credidit homo ſermoni, quẽ dixit ei Ieſus, & ibat.

50. Jeſus ſpricht zu jhm: Gehe hin/ dein Sohn lebet. Der Menſch glaubet dem Wort/ das Jeſus zu jhm ſaget/ vnd gieng hin.

51. Iam autem eo deſcendente, ſervi occurrerunt ei, & nuntiaverunt dicentes, quia filius eius viveret.

51. Vnd inn dem er hinab gieng/ begegneten jhm ſeine Knechte/ verkündigten jm/ vnd ſprachen: Dein Kind lebet.

52. Interrogabat ergo horã ab eis, in qua melius habuerit. ---

52. Da forſchet er von jnen die ſtunde/ in welcher es beſſer mit jhm worden war. ...

Vaijómeru elaif, ki temol keſchaah baſſchebijith azefah otho hackadáchath.

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כִּי תְּמוֹל בְּשָׁעָה הַשְּׁבִיעִית עָזְבָה אוֹתוֹ הַקַּדַּחַת׃

καὶ εἶπον αὐτῷ, ὅτι χθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός.

53. Vaijeda haaf, ki haiah beſchaah hahi, aſcher bah amar elaif jeſchúa, ki bincha chai, Vaijaamin hu vechol beitho.

53 וַיֵּדַע הָאָב כִּי הָיָה בְּשָׁעָה הַהִיא אֲשֶׁר בָּהּ אָמַר אֵלָיו יֵשׁוּעַ כִּי בִנְךָ חַי וַיַּאֲמֵן הוּא וְכָל־בֵּיתוֹ׃

53. Ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ, ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι ὁ υἱός σου ζῇ, καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς, καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη.

54. Vezeh oth ſchenj, aſcher odénnu aſah jeſchúa, befoo mihudah baggalil.

54 וְזֶה אוֹת שֵׁנִי אֲשֶׁר עוֹדֶנּוּ עָשָׂה יֵשׁוּעַ בְּבוֹאוֹ מִיהוּדָה בַּגָּלִיל׃

54. Τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

BESCHABbath XXII. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, el Philippim.

Cap. I.

בְּשַׁבָּת כ״ב אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

אִגֶּרֶת אֶל־פִּילִפִּים׃

א

ΤΗ ΚΒʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Φιλιππησίους.

ΚΕΦ. αʹ.

ODeh lelohai, bechol zichrechē.

אוֹדֶה לֵאלֹהַי בְּכָל־זִכְרְכֶם׃

Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν.

4. Tamid bechol tephillati al cullechem, baaſothi eth tephillathi beſimchah.

4 תָּמִיד בְּכָל־תְּפִלָּתִי עַל־כֻּלְּכֶם בַּעֲשׂוֹתִי אֶת־תְּפִלָּתִי בְּשִׂמְחָה׃

4. Πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος.

Et dixerunt ei, Quia heri hora ſeptuma reliquit eum febris.

Vnd ſie ſprachen zu jhm: Geſtern vmb die ſiebende ſtunde verließ jhn das Fieber.

53. Cognovit ergo pater, quia illa hora erat, in qua dixit ei Ieſus, Filius tuus vivit, & credidit ipſe & domus eius tota,

53. Da mercket der Vater/ daß vmb die Stund were/ in welcher Jeſus zu jhm geſagt hatte/ dein Son lebet/ Vnnd er glaubet mit ſeinem gantzen Hauſe.

54. Hoc iterum ſecundum ſignum fecit Ieſus, cum veniſſet à Iudæa in Galilæam.

54. Das iſt nun das ander zeichen das Jeſus thet/ da er auß Judea in Galilea kam.

DOMINICA XXII. poſt Trinitatis.

Am XXII. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Philip. 1.

Epiſtel/ an die Philipper am 1. Capitel.

GRatias ago Deo meo, in omni memoria veſtri.
4. (Semper in cũctis orationibus meis, pro omnibꝰ vobis, cum gaudio deprecationem fàciens.)

JCh dancke meinem GOtt/ ſo offt ich ewerer gedencke.

4. (Welches ich allezeit thue in meinem Gebet/ für euch alle/ vnd thu das Gebet mit frewden.)

5. Al chefrathchem babbeſorah, mijom riſchon ad attah.

5. Vbothéach anj al zoth, ki zeh aſcher hechel bachē eth maaſch hatthof, hu gam jechalleh, ad jom jeſchúa hammaſchíach.

7. Eichâchah ſchovéh li lachaſchof eth zoth, al cullechem, al ki hovim attem bilbaſi gam baaſuraj, gam bidbar odothai, vbaazumath habbeſorah chafrei techinnathi cullechem.

8. Veedi hu haelohim, eichâchah mithaffeh anj eth cullechem berachamei jeſchúa hammaſchiach.

9. Vezoth mithpallel anj, aſcher ahafathchem od joter vealjéter tothir, bedéa vbechol teſúnah.

5 על־חברתכם ב
בשורה מיום ראשון
עד־עתה׃
6 ובוטח אני על־זאת
כי־זה אשר החל בכם
את־מעשה הטוב הוא
גם יכלה עד־יום ישוע
המשיח׃
7 איככה שוה לי
לחשוב את־זאת על־
כלכם על־כי־הויתם
אתם בלבבי גם באסורי
גם בדבר־אודותי
ובעצמת הבשורה
חברי תחנתי כלכם׃
8 ועדי הוא האלהים
איככה מתאוה אני
את־כלכם ברחמי
ישוע המשיח׃
9 וזאת מתפלל אני
אשר אהבתכם עוד
יותר ועל־יתר תותיר
בדע ובכל־תבונה׃

5. Ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν, εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν.

6. Πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν, ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

7. Καθώς ἐστι δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου, καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ, καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου, συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας.

8. Μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ θεὸς, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς, ἐν σπλάγχνοις Ἰησοῦ Χριστοῦ.

9. Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ, ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει.

5. Super communicatione veſtra, in Evangelio Chriſti, à prima die uſque nunc.

5. Vber ewrer Gemeinſchafft am Evangelio / vom erſten tage an bißher.

6. Confidens hoc ipſum, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet uſque in diem Chriſti Ieſu.

6. Vnd bin deſſelbigen in guter zuverſicht / daß der in euch angefangen hat das gute werck / der wirds auch vollführen / biß an den Tag Jeſu Chriſti.

7. Sicut eſt mihi juſtum, hoc ſentire pro omnibus vobis, eo quod habeam vos in corde, & in vinculis meis, & in defenſione & confirmatione Evangelii, ſocios gaudii mei omnes vos eſſe.

7. Wie es denn mir billich iſt / daß ich dermaſſen von euch allen halte / darumb / daß ich euch in meinem hertzen habe / in dieſem meinem Gefengniß / darinn ich das Evangelium verantworte vnd bekrefftige / als die jhr alle mit mir der gnade theilhafftig ſeydt.

8. Teſtis enim mihi eſt Deus, quomodo cupiam omnes vos in viſceribus Ieſu Chriſti.

8. Denn GOtt iſt mein Zeuge / wie mich nach euch allen verlangt / von hertzen grund in Jeſu Chriſto.

9. Et hoc oro, vt charitas veſtra magis ac magis abũdet, in omni ſcientia & in omni ſenſu.

9. Vnd daſelbſt vmb bete ich / daß ewer Liebe je mehr vnd mehr reich werde / inn allerley erkenntniß vnd erfahrung.

10. *Liſchon eth hammoilim aſcher tihiu temimim, Vbeli dóphi, beiom hammaſchiach.*

10 לִבְחֹן אֶת־
הַמּוֹעִילִים אֲשֶׁר תִּהְיוּ
תְמִימִים וּבְלִי־דֹפִי
בְּיוֹם הַמָּשִׁיחַ׃

10. Εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι, εἰς ἡμέραν χριστοῦ.

11. *Nimlaim bemaaſet hazzedakah, bejeſchúa hammaſchiach, lichbod Vtehillath Elohim.*

11 נִמְלָאִים בְּמַעֲשֵׂי
הַצְּדָקָה בְּיֵשׁוּעַ
הַמָּשִׁיחַ לִכְבוֹד וּתְהִלַּת
אֱלֹהִים׃

11. Πεπληρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης, τῶν διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.

BESCHABBATH XXII. Acharei chag haſſchiluſch.
Beſorah chephi Matthai.
Cap. 18.

A*z karafkeiphah el jeſchúa, Vaijómer Adonai, cammah peamim jechetha bj achi, Veeslach lo, haad ſchefa peamim.*]

בְּשַׁבָּת כ״ב אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃
י״ח

אָז קָרַב כֵּיפָה
אֶל־יֵשׁוּעַ
וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי כַּמָּה
פְעָמִים יֶחֱטָא בִּי אָחִי
וְאֶסְלַח לוֹ הַעַד־שֶׁבַע
פְּעָמִים׃

ΤΗ ΚΒ'. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.
ΚΕΦΑΛ. ιη'.

ΤΌτε προσελθὼν τῷ ἰησοῦ ὁ πέτρος εἶπε· κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις;

22. *Vaijómer elaif jeſchúa, einénnj omer lach* --

22 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יֵשׁוּעַ
אֵינֶנִּי אוֹמֵר לְךָ -

22. Λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς· οὐ λέγω σοι,

10. Vt probetis potiora, vt ſitis ſynceri & ſine offenſa, in diem Chriſti.

10. Daß jhr prüfen möget/ was das beſte ſey/ auff daß jhr ſeydt lauter vnd vnanſtöſſig/ biß auff den Tag Chriſti.

11. Repleti fructu juſtitiæ, per Ieſum Chriſtum, in gloriam & laudem Dei.

11. Er füllet mit früchten der gerechtigkeit/ die durch Jeſum Chriſtum geſchehen (in euch) zu ehre vnd lobe Gottes.

DOMINICA XXII. poſt Trinitatis.

Am XXII. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Matth. 18.

Evangelium Matthæi am 18. Capitel.

TVnc accedens Petrus ad IESVM dixit, Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? uſque ſepties?

DA tratt Petrus zu Jeſu/ vnd ſprach: HErre/ wie offt muß ich denn meinem bruder/ der an mir ſündiget/ vergeben? Iſts gnug ſiebenmal?

22. Dixit illi Ieſus, Non dico tibi

22. Jeſus ſprach zu jhm: Jch ſage dir nicht ...

ſchefa peamim, ki im ſchiſim ſchefa peamim.

23. Veal ken nidmethah malkuth haſſchamaim leadam mélech, aſcher razah laaſoth cheſchbon im aſadaiſ.

24. Vbahachillo laaſoth cheſchbon, huggaſch elaiſ echad, aſcher chaiaf lo ribbo kikkarim.

25. Vecaaſcher lo haiah lo leſchallē, ziſſah otho adonaiſ, limchor veeth iſchto, veeth habbanim, veeth col aſcher lo, vleſchullam,

26. Vaijippol haéſed al haárez, vaijithchannen lo lemor, Adonai eróch appecha alaï, vechol aſchallem lach.

27. Vaijichmeru rachamei haadō al haéſed hahu, vaijenatter otho, veeth maſſchaah naſa lo.

שֶׁבַע פְּעָמִים כִּי־אִם
שִׁבְעִים שֶׁבַע פְּעָמִים׃
23 וְעַל־כֵּן נִדְמְתָה
מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְאָדָם
מֶלֶךְ אֲשֶׁר רָצָה לַעֲשׂוֹת
חֶשְׁבּוֹן עִם עֲבָדָיו׃
24 וּבַהַחִלּוֹ לַעֲשׂוֹת
חֶשְׁבּוֹן הֻגַּשׁ אֵלָיו אֶחָד
אֲשֶׁר חַיָּב לוֹ רִבּוֹא
כִּכָּרִים׃
25 וְכַאֲשֶׁר לֹא הָיָה לוֹ
לְשַׁלֵּם צִוָּה אוֹתוֹ אֲדֹנָיו
לִמְכֹּר וְאֶת־אִשְׁתּוֹ
וְאֶת הַבָּנִים וְאֶת כָּל
אֲשֶׁר לוֹ וּלְשַׁלֵּם׃
26 וַיִּפֹּל הָעֶבֶד עַל־
הָאָרֶץ וַיִּתְחַנֵּן לוֹ ל
לֵאמֹר אֲדֹנִי אֶרֶךְ אַפְּךָ
עָלַי וְכֹל אֲשַׁלֵּם לָךְ׃
27 וַיִּכָּמְרוּ רַחֲמֵי הָאָדוֹן
עַל־הָעֶבֶד הַהוּא וַיְנַתֵּר
אוֹתוֹ וְאֶת־מַשָּׂאָה
נָשָׂא לוֹ׃

ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.

23. Διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ.

24. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων.

25. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι.

26. Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω.

27. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ.

vſque ſepties: ſed vſque ſeptuagies ſepties.

ſiebenmal / ſondern ſibenzig mal ſibenmal.

23. Ideo aſsimilatum eſt regnum cælorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum ſervis ſuis.

23. Darumb iſt das Himmelreich gleich einem König / der mit ſeinen Knechten rechnen wolt.

24. Et cum cœpiſſet rationē ponere, oblatus eſt ei vnus, qui debebat ei decem millia talenta,

24. Vnnd als er anfieng zu rechnen / kam jhm einer für / der war jhm zehen tauſendt pfund ſchuldig.

25. Cùm autem non haberet vnde redderet, juſsit eum Dominus eius venundari, & vxorem eius, & filios, & omnia quæ habebat, & reddi.

25. Da ers nun nicht hatte zubezahlen / hieß der Herr verkauffen / jhn vnnd ſein Weib / vnd ſeine Kinder / vnd alles was er hatte / vnd bezahlen.

26. Procidens autem ſervus ille, orabat eum, dicens, Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.

26. Da fiel der Knecht nider / vnd betet jhn an / vnd ſprach: Herr / hab gedult mit mir / ich wil dirs alles bezahlen.

37. Miſertus autem dominus ſervi illius, dimiſit eum, & debitum dimiſit ei.

27. Da jammert den Herren deſſelben Knechts / vnd ließ jhn loß / vnd die ſchuld erließ er jhm auch.

28. *Vaijeze haéfed hahu, Vaijſmza efed acher mechafaraif, aſcher chaiaf lo meah maoth, Vaijeechoz otho, Vaijechannekéhu lemor, ſchallem le eth aſcher choiefattah.*

28 וַיֵּצֵא הָעֶבֶד הַהוּא וַיִּמְצָא עֶבֶד אֶחָד מֵחֲבֵרָיו אֲשֶׁר חָיַב לוֹ מֵאָה מָעוֹת וַיֹּאחֶז אוֹתוֹ וַיְחַנְּקֵהוּ לֵאמֹר שַׁלֵּם לִי אֵת־אֲשֶׁר חוֹיֵב אָתָּה׃

28. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε, λέγων, ἀπόδος μοι ὅ, τι ὀφείλεις.

29. *Vaijichra haéfed keercho el raglaif, Vaijithchannen elaif lemor, haarech appecha alai, Vechol aſchallem lach*

29 וַיִּכְרַע הָעֶבֶד בְּעָרְכּוֹ אֶל־רַגְלָיו וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לֵאמֹר הַאֲרֵךְ אַפְּךָ עָלַי וְכֹל אֲשַׁלֵּם לָךְ׃

29. Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν, λέγων, Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι.

30 *Vekulo afah, ki im halach Vaijiſchlach otho bebeith baſſohar, ad ki jeſchallē eth hammaſſchaah.*

30 וְהוּא לֹא אָבָה כִּי־אִם הָלַךְ וַיַּשְׁלֵךְ אוֹתוֹ בְּבֵית הַסֹּהַר עַד־כִּי יְשַׁלֵּם אֶת־הַמַּשָּׁאָה׃

30. Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον.

31 *Vaijiru chafreihem eth aſcher naaſu, Vaijithazzefu meod, Vaijafóu Vaijefafaru laadoneihem col haddefarim haélleh.*

31 וַיִּרְאוּ חֲבֵרֵיהֶם אֶת־אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ וַיִּתְעַצְּבוּ מְאֹד וַיָּבֹאוּ וַיְבָאֲרוּ לַאֲדֹנֵיהֶם כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃

31. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα.

32 *Vaijikra otho elaif Adonaif, Vaijomer lo,* ...

32 וַיִּקְרָא אוֹתוֹ אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר לוֹ —

32. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ· ...

28. Egreſſus autem ſervus ille, invênit vnum de cõſervis ſuis, qui debebat ei centum denarios: & tenens ſuffocabat eum, dicens, Redde quod debes.

28. Da gieng derſelbe Knecht hinauß / vnd fand einen ſeiner Mitknechte / der war jm hundert Groſchen ſchuldig / vnnd er greiff jhn an / vnd würget jhn / vnnd ſprach: Bezale mir was du mir ſchuldig biſt.

29. Et procidens conſervus eius, rogabat eum, dicens, Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.

29. Da fiel ſein Mitknecht nider / vnnd bat jhn vnnd ſprach: Hab gedult mit mir / ich will dirs alles bezahlen.

30. Ille autem noluit: ſed abiit, & miſit eum in carcerem, donec redderet debitum.

30. Er wolte aber nicht / ſondern gieng hin / vnnd warff jhn ins Gefengniß / biß das er bezahlet / was er ſchuldig war.

31. Videntes autem conſervi eius quæ fiebant, contriſtati ſunt valdè: & venerunt, & narraverunt domino ſuo, omnia quæ facta fuerant.

31. Da aber ſeine Mitknechte ſolchs ſahen / worden ſie ſehr betrübt / vnd kamen / vnd brachten für jren Herrn / alles das ſich begeben hatte.

32. Tunc vocavit illum dominus ſuus: & ait illi,

32. Da fordert jn ſein Herr für ſich / vnd ſprach zu jhm:

haéfed belijáal, hinneh eth col hammaſchaah hazZoth neſathicha, al ki hithchannánta lli.

הָעֶבֶד בְּלִיַּעַל הִנֵּה אֶת כָּל־הַמַּשָּׂאָה הַזֹּאת נְשָׂאתִיךָ עַל־כִּי הִתְחַנַּנְתָּ לִּי׃

δοῦλε πονηρὲ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με.

33 Halo tiſchueh gam lecha, lachanan al aſcher éfed camócha, caaſcher gam anochi chanánti aléicha.

33 הֲלֹא תָשׁוּהַ גַּם לְךָ לְחַנֵּן עַל אֲשֶׁר עֶבֶד כָּמוֹךָ כַּאֲשֶׁר גַּם אָנֹכִי חֲנַנְתִּי עָלֶיךָ׃

33. Οὐκ ἔδει καί σε ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγώ σε ἠλέησα;

34 Vaijichar aph Adonaif, vaijimſar otho leoneſchim, ad ki jeſchallem col maſchaothaif.

34 וַיִּחַר אַף אֲדֹנָיו וַיִּמְסֹר אוֹתוֹ לְעוֹנְשִׁים עַד כִּי יְשַׁלֵּם כָּל־מַשָּׂאוֹתָיו׃

34. Καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ, παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ, πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ.

35. Vaecáchah gam aſi aſcher baſchamaim, jaaſeh lachem, im lo jiſſeu iſch leachif millefaſchem eth ſchegiotham.

35 וְכָכָה גַּם אָבִי אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם יַעֲשֶׂה לָּכֶם אִם לֹא יִשְׂאוּ אִישׁ לְאָחִיו מִלְּבַבְכֶם אֶת־שְׁגִיאוֹתָם׃

35. Οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν, τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

BESCHABbath XXIII. Acharei chag haſſchiluſch. Iggéreth, el Philippim. Cap. 3.

בְּשַׁבָּת כ״ג אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃ אִגֶּרֶת אֶל־פִּלִפִּים׃ ג׳

ΤΗ ΚΓ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος. Ἐπιστολὴ, πρὸς Φιλιππηςίους. ΚΕΦΑΛ. γ΄.

Serve nequam, omne debitum dimiſi tibi, quoniam rogaſti me.

Du ſchalckſknecht/ alle dieſe ſchuld hab ich dir erlaſſen/ dieweil du mich bateſt.

33. Nonne ergo oportuit & te miſereri conſervi tui, ſicut & ego tui miſertus ſum?

33. Solteſt du denn dich nicht auch erbarmen über deinen Mitknecht/ wie ich mich über dich erbarmet habe?

34. Et iratus dominus eius, tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet vniverſum debitum.

34. Vnd ſein Herr ward zornig/ vnd überantwortet jn den Peinigern/ biß daß er bezahlet/ alles was er jhm ſchuldig war.

35. Sic & pater meus cæleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis, vnuſquiſq; fratri ſuo, de cordibus veſtris.

35. Alſo wird euch mein Himliſcher Vater auch thun/ ſo jhr nicht vergebet von ewrem hertzen/ ein jeglicher ſeinem Bruder ſeine fehle.

DOMINICA XXIII. poſt Trinitatis.

Am XXIII. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA Philip. 3.

Epiſtel/ an die Philipper am 3. Capitel.

Cap. 3.

Hiddámmu li himmaſchelu elai achai, ℣reu haſchgichu ℣ehithbonenu aleihem aſcher ken mehallechim, caaſcher anáchnu hajínu lachem leZurah.

18 *Ki rabbim mithhallechim (aſcher aleihem peamim rabboth. amarti aleichem, ℣eattah gam bocheh omer ani,) ki oiefei zelaf hammaſchiach hémmah.*

19. *Aſcher ſopham haafaddon, ℣elohethem habbéthen, ℣chefodam leboſchtam, aſcher eth difrei haárez ℣eha-olam hazZeh jechkámu.*

20. *Ki ir miſraténu baſſchamáim hi, aſcher miſſcham nekaffeh ....*

ג׳

הִדַּמּוּ לִי הַמָּשְׁלוּ אֵלַי אַחַי וּרְאוּ הַשְׁגִּיחוּ וְהִתְבּוֹנְנוּ אֲלֵיהֶם אֲשֶׁר כֵּן מְהַלְּכִים כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ הָיִינוּ לָכֶם לְצוּרָה׃

18 כִּי־רַבִּים מִתְהַלְּכִים (אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם פְּעָמִים רַבּוֹת אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם וְעַתָּה גַּם בֹּכֶה אוֹמֵר אֲנִי) כִּי־אוֹיְבֵי צְלַב הַמָּשִׁיחַ הֵמָּה׃

19 אֲשֶׁר סוֹפָם הָאֲבַדּוֹן וֵאלֹהֵיהֶם הַבֶּטֶן וּכְבוֹדָם לְבָשְׁתָּם אֲשֶׁר אֶת־דִּבְרֵי הָאָרֶץ וְהָעוֹלָם הַזֶּה יֶחְכָּמוּ׃

20 כִּי־עִיר מִשְׂרָתֵנוּ בַּשָּׁמַיִם הִיא אֲשֶׁר מִשָּׁם נְקַוֶּה

ΚΕΦ. γ'.

Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς.

18. Πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ χριστοῦ.

19. Ὧν τὸ τέλος ἀπόλεια· ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες.

20. Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ....

Cap. 3.	Cap. 3.
IMitatores mei eſtote fratres: & obſervate eos, qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram.	FOlget mir / lieben Brůder / vnd ſehet auff die / die alſo wandeln / wie jhr vns habt zum Fůrbilde.
18. Multi enim ambulant quos ſępe dicebam vobis, (nunc autem & flens dico) inimicos crucis Chriſti.	18. Denn vil wandeln/von welchen ich euch offt geſagt habe/nun aber ſage ich auch mit weinen / die Feinde deß Creutzes Chriſti.
19. Quorum finis, interitus: quorum Deus venter eſt: & gloria in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt.	19. Welcher ende iſt das verdammniß / welchen der Bauch jr Gott iſt/ vnd jhr ehre zu ſchanden wirdt / dere/die jrrdiſch geſinnet ſind.
20. Noſtra autem converſatio in cælis eſt: vnde etiam Salvatorem	20. Vnſer wandel aber iſt im Himmel / Von dannen wir auch warten ..

eth moſchiénu Vaadonêjnu jeſchúa hammaſchiach.

אֶת־מוֹשִׁיעֵנוּ וַאֲדֹנֵינוּ
יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν.

21. Aſcher iachaliph eth geſijath anVathénu lihiothah lehiddamoth ligſiath cheſodo, cackóach Vgeſurah aſcher jachol laſchith táchat raglaif eth col.

21 אֲשֶׁר יַחֲלִיף אֶת־
גְּוִיַּת עַנְוָתֵנוּ לִהְיוֹתָהּ
לְהִדָּמוֹת לִגְוִיַּת כְּבוֹדוֹ
כַּכֹּחַ וּגְבוּרָה אֲשֶׁר
יָכוֹל לָשִׁית תַּחַת רַגְלָיו
אֶת־כֹּל׃

21. Ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι ἑαυτῷ τὰ πάντα.

Cap. 4.

ד׳

ΚΕΦ. δ΄.

1. Al ken achai ahuſai, anſchei chemdati ſimchati Vaatharti, coh imdu bajhoVah jedidai.

1 עַל־כֵּן אַחַי אֲהוּבַי
אַנְשֵׁי חֶמְדָּתִי שִׂמְחָתִי
וַעֲטַרְתִּי כֹּה עִמְדוּ
בַּיהוָה יְדִידַי׃

1. Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτω στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί.

2. Meeſodia ſchoel ani Vleſuntícha mithchannen anochj, lachachom jachad baadonénu.

2 מֵאֶוְהֶדְיָא שׁוֹאֵל אֲנִי
וּלְסוּנְטִיכָה מִתְחַנֵּן
אָנֹכִי לַחֲכֹם יַחַד
בַּאֲדוֹנֵנוּ׃

2. Εὐωδίαν παρακαλῶ, καὶ συντύχην παρακαλῶ, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ.

3. Gam ſchoel anj mimmecha haachj, baal berithi Vben immj, ozrah na otham ; ...

3 גַּם שׁוֹאֵל אֲנִי מִמְּךָ
הָאָחִי בַּעַל־בְּרִיתִי וּבֶן־
אִמִּי עֹזְרָה נָּא אוֹתָם

3. Καὶ ἐρωτῶ καί σε, σύζυγε γνήσιε, συλλαμβάνου αὐταῖς,

expecta-

expectamus, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.	deß Heylands Jeſu Chriſti deß HErrn.
21. Qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ, ſecundùm operationem, qua etiam poſsit ſubiicere ſibi omnia.	21. Welcher vnſern nichtigen Leib verklären wird/ daß er ehnlich werde ſeinem verklärten Leibe/ nach der wirckunge / damit er jhm auch alle ding vnterthänig machen kan.
Cap. 4.	Cap. 4.
1. Itaque fratres mei chariſsimi & deſideratiſsimi, gaudium meum, & corona mea: ſic ſtate in Domino, chariſsimi.	1. Alſo/ meine liebe vnd gewünſchte Brüder/ Meine Freude/ vnd meine Krone / beſtehet alſo inn dem HERREN/ jr lieben.
2. Euodiam rogo, & Syntychen deprecor, idipſum ſapere in Domino.	2. Die Evodian ermahne ich/ vnd die Syntychen ermahne ich/ daß ſie eines ſinnes ſeyen inn dem HERREN.
3. Etiam rogo & te germane compar, adiuva illas	3. Ja ich bitte auch dich/ mein trewer Geſell / ſtehe jhnen bey / ...

aſcher biſsorah ja-geu Veſafelu immi, Veim kelimis, Veim oZerai haacherim, aſcher ſchemotham nichtefu besépher chaijm.

אֲשֶׁר בַּבְּשׂוֹרָה יָגְעוּ
וְסָבְלוּ עִמִּי וְעִם־
קְלִימִיס וְעִם עוֹזְרַי
הָאֲחֵרִים אֲשֶׁר שְׁמוֹתָם
נִכְתְּבוּ בְּסֵפֶר חַיִּים׃

αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι, μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

BESCHAB-bath XXIII. Acharei chag haſ-ſchiluſch.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 22.

בְּשַׁבָּת כ״ג אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתִּי׃
כ״ב

ΤΗ ΚΓʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. κβʹ.

AZ halechu hãmephareſchim Vaijſſaazu eich jilkedúhu bedafar.

אָז הָלְכוּ הַ
הַמְּפָרְשִׁים וַ
וַיִּוָּעֲצוּ אֵיךְ
יִלְכְּדוּהוּ בְּדָבָר׃

ΤΌτε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.

16. *Vaijſchlechu elaif eth talmidei-hem im aſdei heiro-des lemor, rabbi ja-dánu, ki iſch emu-nim attah, Veeth dérech elohim bee-meth telammed, Velo tiſcheh el col iſch, ki lo tiſsa eth penei haadam.*

16 וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו אֶת
תַּלְמִידֵיהֶם עִם עַבְדֵי
הֵירוֹדֵס לֵאמֹר רַבִּי
יָדַעְנוּ כִּי אִישׁ אֱמוּנִים
אַתָּה וְאֶת־דֶּרֶךְ
אֱלֹהִים בֶּאֱמֶת תְּלַמֵּד
וְלֹא תִשְׁעֶה אֶל־כָּל־
אִישׁ כִּי־לֹא תִשָּׂא אֶת־
פְּנֵי־הָאָדָם׃

16. Καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν, μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν, λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων.

quæ mecum laboraverunt, in Evangelio, cum Clemẽte, & cæteris adiutoribus meis, quorum nomina ſunt in libro vitæ.

die ſampt mir über dem Evangelio gekämpffet haben/ mit Clement/ vnd den andern meinen gehülffen/ welcher Namen ſind inn dem Buch deß Lebens.

DOMINICA XXIII. poſt Trinitatis.

Am XXIII. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Matth. 22.

Evangelium Matthæi am 22. Capitel.

TVnc abeuntes Phariſæi, conſilium inierunt, vt caperent eum in ſermone.

DA giengen die Phariſeer hin/ vñ hielten einen rath/ wie ſie jhn fiengen in ſeiner rede.

16. Et mittunt ei diſcipulos ſuos cũ Herodianis, dicentes, Magiſter, ſcimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces, & non eſt tibi cura de aliquo, non enim reſpicis perſonam hominum,

16. Vnd ſandten zu jhm jhre Jünger/ ſampt Herodis Dienern/ vnd ſprachen: Meiſter/ wir wiſſen daß du warhafftig biſt/ vnd lehreſt den Weg Gottes recht/ vnd du frageſt nach niemand/ denn du achteſt nicht das anſehen der Menſchen.

17. Lachen emor lánu, mah nirah lach, hajichſchar latheth mas lekeiſar jm lo.	17 לָכֵן אֱמֹר לָנוּ מָה נִרְאָה לְךָ הֲיִכְשַׁר לָתֵת מַס לְקֵיסָר אִם לֹא׃	17. Εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον καίσαρι, ἢ οὔ;
18. Vechi iadajeſchúa eth raatham, amar, lammah tenaſſúnj, hachanaphim.	18 וְכִי יָדַע יֵשׁוּעַ אֶת־רָעָתָם אָמַר לָמָּה תְנַסּוּנִי הַחֲנֵפִים׃	18. Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν, εἶπε· τί με πειράζετε ὑποκριταί;
19. Harunj eth theſah hammas, Vehémah higgiſchu lo zuzah echath.	19 הַרְאוּנִי אֶת־טֶבַע הַמַּס וְהֵמָּה הִגִּישׁוּ לוֹ זוּזָה אֶחָד׃	19. Ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον.
20. Vaiómer aleihem jeſchúa, lemj jeſch hazzélem hazzeh, Vehammichtaf.	20 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יֵשׁוּעַ לְמִי יֶשׁ־הַצֶּלֶם הַזֶּה וְהַמִּכְתָּב׃	20. Καὶ λέγει αὐτοῖς, τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη, καὶ ἡ ἐπιγραφή;
21. Ameru lo lekeiſar, Az amar lahem, lachen tenu lekeiſar aſcher lekeiſar, Velelohim aſcher lelohim.	21 אָמְרוּ לוֹ לְקֵיסָר אָז אָמַר לָהֶם לָכֵן תְּנוּ לְקֵיסָר אֲשֶׁר לְקֵיסָר וְלֵאלֹהִים אֲשֶׁר לֵאלֹהִים׃	21. Λέγουσιν αὐτῷ, καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς, ἀπόδοτε οὖν τὰ καίσαρος, καίσαρι· καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, τῷ θεῷ.
22. Vbeſchomam tamahu, Vaijaazfúhu Vaijeléchu.	22 וּבְשָׁמְעָם תָּמָהוּ וַיַּעַזְבֻהוּ וַיֵּלֵכוּ׃	22. Καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.
BESCHABbath XXIIII, Acharei chag haſſchiluſch.	בְּשַׁבָּת כ״ד אַחֲרֵי חַג הַשִּׁילוּשׁ׃	ΤΗ ΚΔ'. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

17. Dic ergo nobis quid tibi videtur, licet cenſum dare Cæſari, an non?

17. Darumb ſage vns/was dünckt dich? Iſts recht daß man dem Keiſer Zinſe gebe oder nicht?

18. Cognita autem Ieſus nequitia eorum, ait, Quid me tentatis hypocritæ?

18. Da nun Jeſus merckte jhre ſchalckheit/ ſprach er: Ihr Heuchler/ was verſuchet jhr mich?

19. Oſtendite mihi numiſma cenſus. At illi obtulerunt ei denarium.

19. Weiſet mir die Zinßmüntze. Vnd ſie reichten jhm einen Groſchen dar.

20. Et ait illis Ieſus. Cuius eſt imago hæc, & ſuperſcriptio?

20. Vnd er ſprach zu jnen: Weß iſt das Bild vnd die überſchrifft?

21. Dicunt ei, Cæſaris. Tunc ait illis, Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo.

21. Sie ſprachen zu jhm: Deß Keiſers. Da ſprach er zu jnen: So gebt dem Keiſer/ was deß Keiſers iſt/vnd Gotte was Gottes iſt.

22. Et audientes mirati ſunt, & relicto eo abierunt.

22. Da ſie das höreten/ verwunderten ſie ſich/vnd lieſſen jhn/ vnnd giengen davon.

DOMINICA XXIIII. poſt Trinitatis.

Am XXIIII. Sontag nach Trinitatis.

Iggérerh, el Coloſsim.

Cap. I.

AL ken gam anáchnu, mijom aſchér ſchamánu, lo nirpeh lehithpallel-aleichem, Velíſchol, aſcher timmaleu bedáath rezono, bechol chochmah, Vbinath harúach.

10. Lehithhallech eth Iehovah cahogen, kechol chephzo, bechol maaſch thof, laaſoth pirjechem, Velirboth bedáath Elohim.

11. Vmeummazim bechol cóach, kigſurath kefodo, bechol dumijah Vaanaſah, im ſimchah.

12. Vmodim lelohim Velaaf, aſcher biſchVah othánu lechélek nachalath backedoſchim baor.

אִגֶּרֶת אֶל־קוֹלָסִים׃

א

עַל־כֵּן גַּם אֲנַחְנוּ מִיּוֹם אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ לֹא נִרְפֶּה לְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיכֶם וְלִשְׁאוֹל אֲשֶׁר תִּמָּלְאוּ בְּדַעַת רְצוֹנוֹ בְּכָל־חָכְמָה וּבִינַת הָרוּחַ׃

10 לְהִתְהַלֵּךְ אֶת־יְהוָה כַּהוֹגֵן כְּכָל חֶפְצוֹ בְּכָל מַעֲשֶׂה טוֹב לַעֲשׂוֹת פִּרְיְכֶם וְלִרְבּוֹת בְּדַעַת אֱלֹהִים׃

11 וּמְאֻמָּצִים בְּכָל־כֹּחַ כִּגְבוּרַת כְּבוֹדוֹ לְכָל־דּוּמִיָּה וַעֲנָוָה עִם שִׂמְחָה׃

12 וּמוֹדִים לֵאלֹהִים וְלָאָב אֲשֶׁר הִשְׁוָה אוֹתָנוּ לְחֵלֶק נַחֲלַת הַקְּדוֹשִׁים בָּאוֹר׃

Ἐπιστολὴ, πρὸς Κολασσαεῖς.

ΚΕΦΑΛ. α'.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ.

10. Περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες, καὶ αὐξανόμενοι, εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θεοῦ.

11. Ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς.

12. Εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ, καὶ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα, τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί.

EPISTOLA ad Colloſ. 1.

IDeo & nos ex qua die audivimus, non ceſſamus pro vobis orantes & poſtulantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius, in omni ſapientia & intellectu ſpirituali.

10. Vt ambuletis dignè, Deo per omnia placentes: in omni opere bono fructificantes, & creſcentes in ſcientia Dei.

11. In omni virtute confortati, ſecundùm potentiam claritatis eius, in omni patientia & longanimitate cum gaudio.

12. Gratias agentes Deo & Patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum, in lumine.

Epiſtel/ an die Coloſſer am 1. Capitel.

DErhalben auch wir von dem tage an/ da wirs gehört haben/ hören wir nicht auff/ für euch zu beten/ vnd bitten/ daß jhr erfüllet werdet mit erkenntniß ſeines willens/ in allerley geiſtlicher Weißheit vnd Verſtand.

10. Daß jhr wirdiglich wandelt dem HERREN zu allen gefallen/ vñ fruchtbar ſeyt/ in allen guten wercken/ vnd wachſet in der erkenntnis Gottes.

11. Vnd geſtercket werdet mit aller krafft/nach ſeiner herꝛlichen macht/ inn aller gedult vnd langmütigkeit/ mit freuden.

12. Vnd danckſaget dem Vater/ der vns tüchtig gemacht hat/ zu dem Erbtheil der Heiligen/ im Liecht.

13. Aſcher padah othánu, miſſchilton hachóſchech, Vaije-ſchitenu bemalkuth beno jedido.

13 אשר פדה אותנו
משלטון החשך ו
וישיתנו במלכות בנו
ידידו׃

13. Ὃς ἐῤῥύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ.

14. Aſcher bo jeſch lánu happeduth bedamo, Vſeeth hachathaim.

14 אשר בו יש־לנו
הפדות בדמו ושאת
החטאים׃

14. Ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν (διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ,) τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν.

BESCHABbath XXIIII. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 9.

VEcaaſcher hu dibbereth haélleh aleihem, hinneh ſar echad ba, Vaijiſchtáchu lo, lemor, ki bitti chefar méthah, rak bo taſo, Veſim eth jadecha aleiha, Vetichieh.

בשבת כ״ד אחרי
חג השילוש׃
בשורה כפי מתי׃
ט׳

ו כאשר הוא
דבר את האלה
אליהם הנה שר אחד
בא וישתחו לו לאמר
כי בתי כבר מתה רק
בא תבוא ושים את־
ידך עליה ותחיה׃

ΤΗ ΚΔ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

Κεφ. θ΄.

ΤΑῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων, ὅτι ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν· καὶ ζήσεται.

19. Vaijakom Ieſchua Vaijélech acharaif im talmidaif.

19 ויקם ישוע וילך
אחריו עם תלמידיו׃

19. Καὶ ἐγερθεὶς ὁ ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

13. Qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum filii dilectionis ſuæ.

13. Welcher vns errettet hat von der Oberkeit der Finſterniß / vnnd hat vns verſetzt/in das Reich ſeines lieben Sohnes.

14. In quo habemus redemptionem (per ſanguinem ipſius) remiſſionem peccatorum.

14. An welchem wir haben die Erlöſung / durch ſein Blut / nemlich/ die vergebung der Sünden.

DOMINICA XXIIII. poſt Trinitatis.

Am XXIIII. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Matth. 9.

Evangelium Matthæi am 9. Capitel.

HÆc illo loquente ad eos, ecce princeps vnus acceſsit, & adorabat eum, dicens, Domine, filia mea modò defuncta eſt: ſed veni, impone manum tuam ſuper eam, & vivet.

DA er ſolches mit jnen redet/ Sihe/ da kam der Oberſten einer / vnd fiel für jhm nider / vnd ſprach: HErr/ meine Tochter iſt jetzt geſtorben / aber kom̃ vnd lege deine Hand auff ſie / ſo wird ſie lebendig.

19. Et ſurgens Ieſus, ſequebatur eum, & diſcipuli eius.

19. Jeſus ſtund auff/ vnd folget jm nach / vnnd ſeine Jünger.

20. *Vehinneh iſ-ſchah daϐah, aſcher damah zaf mimménnah, kiſchteim eſreh ſchanah, nageſchah meachor, ϐattigah et ſephath bigdo.*

20 וְהִנֵּה אִשָּׁה דָוָה
אֲשֶׁר דָמָהּ זָב מִמֶּנָּה
כִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה
נִגְּשָׁה מֵאָחוֹר וַתִּגַּע
אֶת־שְׂפַת בִּגְדוֹ׃

20. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμοῤῥοοῦσα δώδεκα ἔτη, προσελθοῦσα ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.

21. *Ki amerah benaphſchah, im eggah leſaddi bigdo, eſſaſchéah.*

21 כִּי־אָמְרָה בְנַפְשָׁהּ
אִם אֶגַּע לְבַדִּי בִּגְדוֹ
אִוָּשֵׁעָה׃

21. Ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι.

22. *Vaÿiphen Ieſchúa, ϐaÿar othah lemor, bithchi bitti, emunathecha hoſchi atech, ϐattiſſaſchéah haiſſchah miſſchaah hahi.]*

22 וַיִּפֶן יֵשׁוּעַ וַיַּרְא
אוֹתָהּ לֵאמֹר בִּטְחִי
בִתִּי אֱמוּנָתֵךְ ה
הוֹשִׁיעָתֵךְ וַתִּוָּשַׁע ה
הָאִשָּׁה מִשָּׁעָה הַהִיא׃

22. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπε, θάρσει θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

23. *Vecaaſcher ba jeſchúa el beith haſſar, raah eth hacholelim, ϐeeth hemiath haam.*

23 וְכַאֲשֶׁר בָּא יֵשׁוּעַ
אֶל־בֵּית הַשַּׂר וְרָאָה
אֶת־הַחוֹלְלִים וְאֶת־
הֶמְיַת הָעָם׃

23. Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς, καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον.

24. *Vaÿomer lahem, ſuru lachem, ki lo methah hannaarah, ki im jeſchenah hi, ϐaÿaliġu lo.*

24 וַיֹּאמֶר לָהֶם סוּרוּ
לָכֶם כִּי־לֹא מֵתָה
הַנַּעֲרָה כִּי־אִם יְשֵׁנָה
הִיא וַיַּלְעִיגוּ לוֹ׃

24. Λέγει αὐτοῖς, ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.

25. *Vecaaſcher hoſchlach haam, az ba ϐehechezik bejadah, ---*

25 וְכַאֲשֶׁר הֻשְׁלַךְ הָעָם
אָז בָּא וְהֶחֱזִיק בְּיָדָהּ

25. Ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, ...

20. Et ecce mulier quæ ſanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, acceſsit retro, & tetigit fimbriam veſtimenti eius.	20. Vnnd ſihe ein Weib das zwölff Jar den Blutgang gehabt/ trat von hinden zu jhm / vnd rühret ſeines kleides Saum an.
21. Dicebat enim intra ſe, Si tetigero tantum veſtimentum eius: ſalva ero.	21. Denn ſie ſprach bey jhr ſelbs / möcht ich nur ſein kleid anrüren / ſo würde ich geſund.
22. At Ieſus converſſus & videns eam, dixit, Confide filia, fides tua te ſalvam fecit. Et ſalva facta eſt mulier ex illa hora.	22. Da wendet ſich Jeſus vmb / vnnd ſahe ſie / vnnd ſprach: Sey getroſt meine Tochter / dein Glaube hat dir geholffen. Vnnd das Weib ward geſund zu derſelbigen Stunde.
23. Et cum veniſſet Ieſus in domū principis, & vidiſſet tibicines, & turbam tumultuantem.	23. Vnd als er in deß Oberſten Hauß kam / vnd ſahe die Pfeiffer / vnd das getümmel deß Volcks.
24. Dicebat, Recedite: non eſt enim mortua puella, ſed dormit. Et deridebant eum.	24. Sprach er zu jhnen: Weichet / denn das Meidlein iſt nicht todt / ſondern es ſchläfft. Vnd ſie verlachten jhn.
25. Et cum eiecta eſſet turba, intravit: & tenuit manum eius.	25. Als aber das Volck außgetrieben war / gieng er hinein / vnd ergreiff ſie bey der Hand/.

vayómer

(Vaijomer lah, talitha kúmi.) Vattákom hannaarah.

(ויאמר לה טליתא קומי) ותקום הנערה:

(καὶ λέγει αὐτῇ ταλιθὰ κοῦμι) καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.

26. Vatteze haſchemuah hazzoth el col haárez hahi.

26 ותצא השמועה הזאת אל־כל־הארץ ההיא:

26. Καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

BESCHABBATH XXV. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, 2. le Chephah.

Cap. 1.

בשבת כה׳ אחרי חג השילוש:

אגרת ב׳ לכיפה:

א׳

ΤΗ ΚΕ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β. Πέτρου.

ΚΕΦΑΛ. α΄.

Vmechaſſchef ani ki zedakah hi, bihiothi bemiſchkan hazzeh, leorer ethchem bezickaron.

ומחשב אני כי־צדקה היא בהיותי במשכן הזה לעורר אתכם בזכרון

Δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ᾽ ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει.

14. Bedathi, ki memaher ani laſim eth miſchkanimealai, eichachah gam Adonéinu Ieſchúa *hămaſchiach biggid li.*

14 בדעתי כי־ממהר אני לשים את־משכני מעלי איככה גם אדנינו ישוע המשיח הגיד לי:

14. Εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέ μοι.

(Et dixit ei, Thalitha kumi.) Et ſurrexit puella.

(Vnd ſprach zu jhr Meidlein ſtehe auff.) Da ſtund das Meidlein auff.

26. Et exijt fama hæc in vniverſam terram illam.

26. Vnnd diß gerücht erſchall inn daſſelbige gantze Land.

DOMINICA XXV. poſt Trinitatis.

Am XXV. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 2. Pet. 1.

Epiſtel/ in der andern Petri/ am 1. Cap.

IVſtum autem arbitror quam diu ſum in hoc tabernaculo, ſuſcitare vos in commonitione.

DEnn ich achte es billich ſein/ ſo lange ich inn dieſer Hütten bin/ euch zuerwecken/ vnd erinnern.

14. Certus quòd velox eſt depoſitio tabernaculi mei, ſecundùm quod & Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſignificavit mihi

14. Denn ich weiß/ daß ich meine Hütten bald ablegen muß/ wie mir denn auch vnſer HERR JEſus Chriſtus eröffnet hat.

15. Veigah aſcher tehi lachem ſibbah acherei zethi lehazkirechem eth haddefarim haélleh.

15 וְאַיגַּע אֲשֶׁר תִּהְיֶה־
לָכֶם סִבָּה אַחֲרֵי צֵאתִי
לְהַזְכִּירְכֶם אֶת־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃

15. Σπουδάσω δὲ, καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον, τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι.

16. Ki lo bânu acharei ſchenînoth mechuckamoth, ki im hodanuchem eth côach Vbiath Adoneinu Ieſchua hammaſchiach, ki beeinéinu rainu eth gedúllatho.

16 כִּי־לֹא בָאנוּ אַחֲרֵי
שְׁנִינוֹת מְחֻכָּמוֹת כִּי־
אִם הוֹדַעְנוּכֶם אֶת־
כֹּחַ וּבִיאַת אֲדֹנֵינוּ
יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ כִּי־
בְעֵינֵינוּ רָאִינוּ אֶת־
גְּדֻלָּתוֹ׃

16. Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν, τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος.

17. Bekachto meelohim afif eth cafod Vehadar, befo alaif millemáhlah kol kazeh miggedullath kefodo, Zeh hu beni jedidi aſcher bo razithi.

17 בְּקַחְתּוֹ מֵאֱלֹהִים
אָבִיו אֶת־כָּבוֹד וְהָדָר
בְּבוֹא עָלָיו מִלְמַעְלָה
קוֹל כָּזֶה מִגְּדֻלַּת
כְּבוֹדוֹ זֶה הוּא בְּנִי
יְדִידִי אֲשֶׁר בּוֹ רָצִיתִי׃

17. Λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα.

18. Veotho hackol anáchnu ſchamanu, ki ba miſchamáim bithiothênu immo behar kadoſch.

18 וְאוֹתוֹ הַקּוֹל אֲנַחְנוּ
שָׁמַעְנוּ כִּי־בָא מִשָּׁמַיִם
בִּהְיוֹתֵנוּ עִמּוֹ בְּהַר
קָדוֹשׁ׃

18. Καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ.

15. Dabo autem operam & frequẽter habere vos poſt obitum meum, ut horum omnium memoriam faciatis.

15. Ich wil aber fleiß thun/ daß ihr allenthalben habt nach meinem abſcheid/ ſolches in gedechtnuß zu halten.

16. Non enim indoctas fabulas ſecuti, notam fecimus vobis Domini noſtri Ieſu Chriſti virtutẽ & præſentiam: ſed ſpeculatores facti illius magnitudinis.

16. Denn wir haben nicht den klugen Fabeln gefolgt/ da wir euch kunth gethan haben/ die krafft vnnd Zukunfft vnſers HErrn Jeſu Chriſti/ſondern wir haben ſeine Herꝛligkeit ſelber geſehen.

17. Accipiens enim à Deo Patre honorem & gloriam: voce delapſa ad eum huiuſcemodi à magnifica gloria, Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipſum audite.

17. Da er empfieng von Gott dem Vater ehre vnd preiß/durch eine ſtimme/die zu jm geſchach von der groſſen herrligkeit/der maſſen: Diß iſt mein lieber Sohn/ an dem ich wolgefallen habe.

18. Et hanc vocem nos audivimus de cœlo allatam, cùm eſſemus cum ipſo in monte ſancto.

18. Vnd diſe Stimme haben wir gehört vom Himmel bracht/ da wir mit jhm waren / auff dem heiligen Berge.

19. *Veieſch lánu defar hanneſuah, rad im el, aſcher thethifu laaſoth im takſchifu lo, kemo lanner hammophia bimkom chóſchech vezalmáveth, ad ki jahel haijom vejiggah hannogah belibbotheichem.*

19 וְיֵשׁ לָנוּ דְּבַר
הַנְּבוּאָה רָד עִם אֵל
אֲשֶׁר תֵּיטִיבוּ לַעֲשׂוֹת
אִם תַּקְשִׁיבוּ לוֹ כְּמוֹ
לַנֵּר הַמּוֹפִיעַ בִּמְקוֹם
חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת עַד־כִּי
יָהֵל הַיּוֹם וְיִגַּהּ הַנֹּגַהּ
בְּלִבּוֹתֵיכֶם׃

19. Καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον· ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡ ἡμέρα διαυγάσῃ, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

---

20. *Vezoth bariſchonah tedeu, ki col defar hanneſuah meazath benei adam lo nihiah.*

20 וְזֹאת בָּרִאשׁוֹנָה
תֵּדְעוּ כִּי־כָל־דְּבַר
הַנְּבוּאָה מֵעֲצַת בְּנֵי
אָדָם לֹא נִהְיָה׃

20. Τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς, ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται.

21. *Ki birzon adam leolam lo jaredah neſuah, ki im bizlóach rúach hackodeſch alethem, dibberu anſchei Elohim, hakkedoſchim.*

21 כִּי־בִרְצוֹן אָדָם
לְעוֹלָם לֹא יָרְדָה נְבוּאָה
כִּי־אִם בִּצְלֹחַ רוּחַ
הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם דִּבְּרוּ
אַנְשֵׁי־אֱלֹהִים
הַקְּדוֹשִׁים׃

21. Οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ᾽ ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι θεοῦ ἄνθρωποι.

BESCHABBATH XXV. Acharei chag haſſchiluſch.

בְּשַׁבָּת כה אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

ΤΗ ΚΕʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

19. Et habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui benè facitis attendentes quaſi lucernæ lucenti in caliginoſo, loco donec dies eluceſcat & lucifer oriatur in cordibus veſtris.

19. Wir haben ein veſtes Prophetiſch Wort/vnd jhr thut wol/daß jhr darauff achtet/ als auff ein Liecht/ daß da ſcheinet inn einem tunckeln ort / biß der Tag anbreche/vnd der Morgenſtern auffgehe / inn ewren Hertzen.

20. Hoc primùm intelligentes, quòd omnis prophetia ſcripturæ, propria interpretatione non ſit.

20. Vnd das ſolt jhr für das erſte wiſſen / das keine weiſſagung in der Schrifft geſchicht auß eigener Außlegung.

21. Non enim voluntate humana allata eſt aliquando prophetia: ſed Spiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt ſancti Dei homines.

21. Deñ es iſt noch nie keine weiſſagung auß menſchlichem willen herfürbracht/ ſondern die heiligen Menſchen Gottes haben geredt/ getrieben von dem heiligen Geiſt.

DOMINICA XXV. poſt Trinitatis.

Am XXV. Sontag nach Trinitatis.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 17.

V Eacharei ſchéſcheth jamim, lakach jeſchúa eth keiphah, vejaakof, vejochanan achif, vaijaal otham el har gaſóha leſaddam.

2\. *Vaijiz thaijer liphneihem, venagehu panaif, kemo haſſchémeſch, vbegadaif haiu leſanim caor.*

3\. *Vehinneh niru aleihē moſcheh veElijáhu, ki medabberim immo.*

4\. *Vaijáan keiphah vaijómer lejeſchúa, Adónai, thof jeſch lihioth lánu poh, im tirzeh naaſéh poh ſcheloſchah ohalim, lecha achad, vlemoſcheh achad, vleelijah echad.*

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתִּי ׃

יז

וְאַחֲרֵי שֵׁשֶׁת
יָמִים לָקַח
יֵשׁוּעַ אֶת־כֵּיפָה וְיַעֲקֹב
וְיוֹחָנָן אָחִיו וַיַּעַל אוֹתָם
אֶל־הַר גָּבֹהַּ לְבַדָּם ׃

2 וַיִּצְטַיֵּר לִפְנֵיהֶם
וְנָגְהוּ פָנָיו כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ
וּבְגָדָיו הָיוּ לְבָנִים כ
כָּאוֹר ׃

3 וְהִנֵּה נִרְאוּ אֲלֵיהֶם
מֹשֶׁה וְאֵלִיָּהוּ כִּי
מְדַבְּרִים עִמּוֹ ׃

4 וַיַּעַן כֵּיפָה וַיֹּאמֶר
לְיֵשׁוּעַ אֲדֹנָי טוֹב יֵשׁ
לִהְיוֹת לָנוּ פֹּה אִם
תִּרְצֶה נַעֲשֶׂה פֹּה
שְׁלֹשָׁה אֳהָלִים לְךָ
אֶחָד וּלְמֹשֶׁה אֶחָד
וּלְאֵלִיָּה אֶחָד ׃

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦ. ιζ΄.

ΚΑὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ, παραλαμβάνει ὁ ἰησοῦς τὸν πέτρον, καὶ ἰάκωβον, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν, κατ' ἰδίαν.

2\. Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ, ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.

3\. Καὶ ἰδοὺ ὤφθησαν αὐτοῖς μωϋσῆς καὶ ἠλίας, μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες.

4\. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος, εἶπε τῷ ἰησοῦ· κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι. εἰ θέλεις ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνὰς, σοὶ μίαν, καὶ μωϋσῇ μίαν καὶ μίαν ἠλίᾳ.

Evangelium Matthæi 17.

ET poſt dies ſex aſſumit Ieſus Petrũ & Iacobum, & Iohannem fratrem eius,& ducit illos in montem excelſum, ſeorſum.

2. Et transfiguratus eſt ante eos. Et reſplenduit facies eius ſicut ſol, veſtimenta autem eius facta ſunt alba ſicut nix.

3. Et ecce aparuerunt illlis Moyſes & Elias, cum eo loquentes.

4. Reſpondens autem autem Petrus, dixit ad Ieſum, Domine bonum eſt nos hic eſſe: ſi vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, & Moſi vnum, & Eliæ vnum:

Evangelium Matthæi am 17. Capitel.

VNd nach ſechs tagen / nam Jeſus zu ſich Petrum vñ Jacobum vnd Johannem ſei ſeinen Bruder / vnd führet ſie beſeyts auff einen hohen Berg.

2. Vnd ward verkleret für jhnen. Vnd ſein Angeſicht leuchtet wie die Sonne / vnd ſeine Kleider wurden weiß als ein Liecht.

3. Vnd ſihe da erſchienen jhnen Moſes vnd Elias/ die redeten mit jhm.

4. Petrus aber antwortet/ vnnd ſprach zu JEſu: HERR/ hie iſt gut ſein/ wilt du / ſo wollen wir drey Hütten machen/ Dir eine/ Moſi eine/ vnd Elias eine:

5. Odbu medabber, Vehinneh anan nogéah ſacach aleihem, Vehinneh kol meanan, lemor, zeh hu benj jedidi, aſcher bo razithi, otho ſchemâu.

5 עוֹד הוּא מְדַבֵּר
וְהִנֵּה עָנָן נֹגַהּ סָכַךְ
עֲלֵיהֶם וְהִנֵּה קוֹל מֵעָנָן
לֵאמֹר זֶה הוּא בְּנִי
יְדִידִי אֲשֶׁר בּוֹ רָצִיתִי
אוֹתוֹ שְׁמָעוּ׃

5 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε.

6. Veeaaſcher ſchameu hattalmidim, naphelu al peneihem, Vaijireu meod.

6 וְכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ ה
הַתַּלְמִידִים נָפְלוּ עַל־
פְּנֵיהֶם וַיִּירְאוּ מְאֹד׃

6. Καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα.

7. Vaijiggaſch jeſchûa Vaijigguh bam, Vaijómer, kumu Veal tirâu.

7 וַיִּגַּשׁ יֵשׁוּעַ וַיִּגַּע בָּם
וַיֹּאמֶר קוּמוּ וְאַל־
תִּירָאוּ׃

7. Καὶ προσελθὼν ὁ ἰησοῦς ἥψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν· ἐγέρθητε, καὶ μὴ φοβεῖσθε.

8. Vaijiſſeu eineihem, Veiſch lo rau, ki im eth jeſchûa leſaddo.

8 וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וְאִישׁ
לֹא רָאוּ כִּי אִם אֶת־
יֵשׁוּעַ לְבַדּוֹ׃

8. Ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν ἰησοῦν μόνον.

BESCHABBATH XXVI. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, I. el Theſſalon.

Cap. 4.

בְּשַׁבָּת כו׳ אַחֲרֵי
חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃
אִגֶּרֶת א׳ אֶל־
תַּסָּלוֹנִיקִים׃
ד׳

ΤΗ κϛʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. πρὸς Θεσσαλον.

ΚΕΦΑΛ. δ.

5. Adhuc

5. Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos. Et ecce vox de nube, dicens, Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi bene cõplacui: ipſum audire.	5. Da er noch alſo redete/ ſihe/ da überſchattet ſie eine liechte Wolcken. Vnd ſihe/ eine ſtimme auß der Wolcken ſprach: Diß iſt mein lieber Son/ an welchem ich wolgefallen habe/ den ſolt jhr hören.
6. Et audientes diſcipuli, ceciderunt in faciem ſuam, & timuerunt valdè.	6. Da das die Jünger höreten/ fielen ſie auff jhr Angeſichte/ vnnd erſchracken ſehr.
7. Et acceſſit Ieſus, & tetigit eos: dixitque eis, Surgite, & nolite timere.	7. Jeſus aber tratt zu jnen/ rühret ſie an/ vnnd ſprach: Stehet auff/ vnd förchtet euch nicht.
8. Levantes autem oculos ſuos, neminem viderunt, niſi ſolum Ieſum.	8. Da ſie aber jhre Augen auffhuben/ ſahen ſie niemand/ denn Jeſum alleine.

DOMINICA XXVI. poſt Trinitatis.

Am XXVI. Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 1. Theſſ. 4.

Epiſtel/ in der erſten Theſſalonicher am 4. Cap.

Cap. 4.

VElo acached micke͂ achai al haȷeſſchenim, pen tarıdu beſichachem, Vtehimun kemo haſſearim aſcher lo jeſch lahem baſſifrah.

14. Lachen im naamin ki jeſchúa meth Vekam mimmethim, cachah gam haelohim etham aſcher jaſchenu bejeſchúa, iolich immo.

15. Vezoth omerım anáchnu lachem bidbar jehoVah, ki anáchnu hachaȷim hanniſcharım, bebiath adoneinu lo nakdim eth haȷeſchenım.

16. Ki jehoVah hu beheidad, bekol malach haroſch, beſchophar teruath Elohim, jered miſſchamáim, ...

ד׳

ולֹא אֲכַחֵד
מִכֶּם אַחַי עַל־
הַיְשֵׁנִים פֶּן תָּרִידוּ
בְּשִׂיחֲכֶם וּתְהִימוּן כְּמוֹ
הַשְּׁאָרִים אֲשֶׁר לֹא
יֶשׁ־לָהֶם הַשִּׂבְרָה׃
14 לָכֵן אִם נַאֲמִין כִּי
יֵשׁוּעַ מֵת וְקָם מִמֵּתִים
כָּכָה גַּם הָאֱלֹהִים
אוֹתָם אֲשֶׁר יָשְׁנוּ בְּיֵשׁוּעַ
יוֹלִיךְ עִמּוֹ׃
15 וְזֹאת אוֹמְרִים
אֲנַחְנוּ לָכֶם בִּדְבַר
יְהוָה כִּי־אֲנַחְנוּ הַחַיִּים
הַנִּשְׁאָרִים בְּבִיאַת
אֲדֹנֵינוּ לֹא נַקְדִּים
אֶת־הַיְשֵׁנִים׃
16 כִּי־יְהוָה הוּא
בְּהֵידָד בְּקוֹל מַלְאַךְ
הָרֹאשׁ בְּשׁוֹפַר תְּרוּעַת
אֱלֹהִים יֵרֵד מִשָּׁמַיִם

ΚΕΦΑΛ. δ′.

Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα.

14. Εἰ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἄξει σὺν αὐτῷ.

15. Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας.

16. Ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ, καταβήσεται ἀπ᾽ οὐρανοῦ. ...

Cap. 4.

NOlumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & cæteri qui ſpem non habent.

Cap. 4.

WJR wöllen euch aber/ lieben Brůder/ nicht verhalten/ von denen die da ſchlaffen/ auff daß jr nicht trawrig ſeyt/ wie die andern/ die keine hoffnung haben.

14. Si enim credimus quòd Ieſus mortuus eſt,& reſurrexit: ita & Deus eos qui dormierũt per Ieſum adducet cum eo.

14 Denn ſo wir glauben/ daß Jeſus geſtorben vnnd aufferſtanden iſt/ alſo wird Gott auch/ die da entſchlaffen ſind durch Jeſum/ mit jhm führen.

15. Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos qui vivimus, qui reſidui ſumus, in adventu Domini, non prævenie-mus eos qui dormierunt.

15. Denn das ſagen wir euch/ als ein wort deß HErren/ daß wir/ die wir leben vnd überbleiben in der zukunfft deß HErren/ werden denen nicht vorkom̃en/ die da ſchlaffen.

16. Quoniam ipſe Dominus in juſſu, & in voce archangeli, & in tuba Dei, deſcendet de cœlo:

16. Deñ er ſelbs der HErr/ wirdt mit einem Feldgeſchrey/ vnd ſtimme deß Ertzengels/ vnd mit der Poſaunen GOttes/ ernieder kommen vom Himmel/

vehamme-

Vehammethim bâmaſchiach, jakúmu bariſchonah.

17. Veacharei chen anachnu hachaijim hanniſcharim, jachdaf immo nechateph Venelukkach baananjm, likrath adonéinu baaVir, Vechâchah tamid nihieh im jehoVah.

18. Lachen hithnachamu iſch eth reéhu bidbarim haélleh.

והמתים במשיח י
יקומו בראשונה׃
17 ואחרי כן אנחנו
החיים הנשארים יחדו
עמו נחטף ונלקח ב
בעננים לקראת א
אדנינו באויר וככה
תמיד נהיה עם
יהוה׃
18 לכן התנחמו איש
את־רעהו בדברים
האלה׃

καὶ οἱ νεκροὶ ἐν χριστῷ, ἀναστήσονται πρῶτον.

17. Ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα, ἐν νεφέλαις, εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτω πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα.

18. Ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

BESCHABbath XXVI. Acharei chag haſſchiluſch.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 24.

Vaïjeze jeſchúa Vaijélech min haheichal, Vaijkreſu talmidaiſ, leharotho eth binjenei haheichal.

בשבת כו׳ אחרי חג השילוש׃

בשורה כפי מתי׃

כ״ד

ויצא ישוע וילך
מן־ההיכל
ויקרבו תלמידיו ל
להראות אותו את־
בנייני ההיכל׃

ΤΗ κϛ´. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΥΑΝΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ κδ´.

Καὶ ἐξελθὼν ὁ ἰησοῦς ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ.

& mortui qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi.

vnd die Todten in Chriſto werden aufferſtehen zu erſt.

17. Deinde nos qui vivimus, qui relinquimur: ſimul rapiemur cū illis in nubib⁹ obviam Chriſto in aëra, & ſic ſemper cum Domino erimus.

17. Darnach wir/ die wir leben vnd überbleiben/ werden zugleich mit denſelbigen hingezuckt werden inn den Wolcken/ dem HErrn entgegen in der Lufft/ vnd werden alſo bey dem HErren ſein allezeit.

18. Itaque conſolamini invicem in verbis iſtis.

18. So tröſtet euch mit diſen worten vntereinander.

DOMINICA XXVI. poſt Trinitatis.

Am XXVI. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Matthæi 24.

Evangelium Matthæi am 24. Capitel.

ET egreſſus IESVS de templo, ibat. Et acceſſerunt diſcipuli eius, ut oſtenderent ei ædificationes templi.

VNd JEſus gieng hinweg von dem Tempel/ vnd ſeine Jünger tratten zu jm/ daß ſie jhm zeigeten deß Tempels gebäw.

2. Vaijómer lahem jeſchúa, hatiru col haëlleh, amē ani omer lachem, lo teazef poh efen al efen, aſcher lo tiſſchafer.

3. Vbeſchifto al har, hazzethim, nageſchu elaif talmidaif lefaddo lemor, emor lánu matai jihiu haëlleh, vmah oth biathecha vetachlith haolam.

4. Vaijáan jeſchua vaijómer lahem, reu phen jaſſchiachem iſch.

5. Ki rabbim jafou biſchmi lemor, anj hu hammaſchiach vejathu larabbim.

6. Ki tiſchmeu milchamoth, v-ſchemuoth hammilchamoth, reu phen tibbahalu, ki zarich leheaſoth col haddefarim ...

2 ויאמר להם ישוע
התראו כל־האלה
אמן אני אומר לכם
לא תעזב פה אבן על־
אבן אשר לא תשבר:

3 ובשבתו על־הר
הזיתים נגשו אליו
תלמידיו לבדו לאמר
אמר לנו מתי יהיו
האלה ומה אות
ביאתך ותכלית ה
העולם:

4 ויען ישוע ויאמר
להם ראו פן־ישיאכם
איש:

5 כי־רבים יבואו
בשמי לאמר אני הוא
המשיח ויתעו לרבים:

6 כי תשמעו מלחמות
ושמועות המלחמות
ראו פן־תבהלו כי צריך
להעשות כל־הדברים

2. Ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ βλέπετε πάντα ταῦτα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθήσεται.

3. Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν, λέγοντες· εἰπὲ ὑμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος;

4. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ.

5. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ἐγώ εἰμι ὁ χριστός· καὶ πολλοὺς πλανήσουσι.

6. Μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους, καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι·

2. Ipſe autem reſpondens dixit illis, Videtis hæc omnia ? Amen dico vobis, non relinquetur hîc lapis ſuper lapidem, qui non deſtruatur.

2. Jeſus aber ſprach zu jnē: Sehet jhr nicht das alles ? Warlich ich ſage euch: Es wird hie nicht ein ſtein auff dem andern bleibē/der nicht zu brochen werde.

3. Sedente autem eo ſuper Montem oliveti, acceſſerunt ad eum diſcipuli ſecretò, dicentes: Dic nobis, quando hęc erunt? & quod ſignum adventus tui, & conſummationis ſeculi ?

3. Vnnd als er auff dem Oelberg ſaß/ tratten zu jm ſeine Jünger beſonders/vnd ſprachen: Sage vns/ wenn wird das geſchehen ? Vnd welches wirdt das Zeichen ſein/ deiner Zukunfft/ vnd der Welt ende ?

4. Et reſpondens Ieſus, dixit eis, Videte ne quis vos ſeducat:

4. JEſus aber antwortet/ vnd ſprach zu jnen: Sehet zu/ daß euch nicht jemand verführe.

5. Multi enim venient in nomine meo, dicentes, Ego ſum Chriſtus: & multos ſeducent.

5. Denn es werden viel kom̃en vnter meinem Namen/ vnnd ſagen: Jch bin Chriſtus/ vnd werden viel verführen.

6. Audituri enim eſtis prælia & opiniones prçliorum. Videte ne turbemini, oportet enim hæc fieri: --

6. Jhr werdet hören Kriege vnd geſchrey von Kriegen/ Sehet zu/ vnd erſchrecket nicht/ das muß zum erſten alles geſchehen/ ...

baélleh, ach ad hennah lo ba kez.	הָאֵלֶּה אַךְ עַד־הֵנָּה לֹא בָא קֵץ׃	ἀλλ᾽ ὔπω ἐςὶ τὸ τέλος.
7. *Ki jakum goj al goj, vmamlachah al mamlachah, vejihieh deſer, raaſ, veráaſch bechol mekomoth.*	7 כִּי־יָקוּם גּוֹי עַל־גּוֹי וּמַמְלָכָה עַל־מַמְלָכָה וְיִהְיֶה דֶּבֶר רָעָב וְרַעַשׁ בְּכָל־מְקוֹמוֹת׃	7. Ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ ἔσονται λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους.
8. *Vechol élleh reſchith hachaſalim.*	8 וְכָל־אֵלֶּה רֵאשִׁית הַחֲבָלִים׃	8. Πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.
9. *Az jasgiru ethchem bazzarah, vejahargu ethchem, vetiſſaneú lechol haggoim, baaſur ſchemj.*	9 אָז יַסְגִּירוּ אֶתְכֶם בַּצָּרָה וְיַהַרְגוּ אֶתְכֶם וְתִשָּׂנְאוּ לְכָל־הַגּוֹיִם בַּעֲבוּר שְׁמִי׃	9. Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν, διὰ τὸ ὄνομά μου.
10. *Veaz jikkaſchelu rabbim, veiſch eth reéhu jasgiru, vbilbaſam jiſnau.*	10 וְאָז יִכָּשְׁלוּ רַבִּים וְאִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ יַסְגִּירוּ וּבִלְבָבָם יִשְׂנָאוּ׃	10. Καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι, καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους.
11. *Vneſiei ſchéker rabbim jakumu, vejathu rabbim.*	11 וּנְבִיאֵי שֶׁקֶר רַבִּים יָקוּמוּ וְיַתְעוּ רַבִּים׃	11. Καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς.
12. *Vechj jirbeh péſchah, tippug ahaſath harabbim.*	12 וְכִי יִרְבֶּה פֶּשַׁע תָּפוּג אַהֲבַת הָרַבִּים׃	12. Καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν.
13. *Vaaſcher jejachel ad kez, hu jiſſaſchéa.*	13 וַאֲשֶׁר יְיַחֵל עַד קֵץ הוּא יִוָּשֵׁעַ׃	13. Ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

ſed nondum eſt finis.

7. Conſurget enim gens in gentem, & regnum in regnum: & erunt peſtilentiæ, & fames, & terræ motus per loca.

8. Hæc autem omnia, initia ſunt dolorum.

9. Tunc tradent vos in tribulationem, & occident vos: & eritis odio omnibus gentibus, propter nomen meum.

10. Et tunc ſcandalizabũtur multi: & invicem tradent: & odio habebunt invicem.

11. Et multi pſeudoprophetæ ſurgent: & ſeducent multos.

12. Et quoniam abundabit iniquitas: refrigeſcet charitas multorũ.

13. Qui autem perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.

aber es iſt noch nicht das ende da.

7. Denn es wird ſich empören ein Volck über das ander/ vnd ein Könichreich über das ander / vnd werden ſein Peſtilentz vñ theure zeit / vnnd Erdbeben hin vnd wider.

8. Da wirdt ſich erſt die noth anheben.

9. Als denn werden ſie euch überantworten/ in trübſal/ vñ werden euch tödten/vnd jhr müſſet gehaſſet werden / vmb meines Namens willen/ von allen Völckern.

10. Denn werden ſich viel ergern / vnd werden ſich vntereinander verrathen/ vnd werden ſich vntereinander haſſen.

11. Vnd es werden ſich viel falſcher Propheten erheben/ vnd werden viel verführen.

12. Vnd dieweil die Vngerechtigkeit wird überhand nemen / wird die Liebe inn vilen erkalten.

13. Wer aber beharret biß ans ende/der wird ſelig.

14. *Vetickare zoth beſorath hammālachah bechol tefel, leeduth lechol haggoim, veaz tafo hattachlith.*	14 וְתִקָּרֵא־־זֹאת בְּשׂוֹרַת הַמַּמְלָכָה ב בְּכָל־תֵּבֵל לְעֵדוּת לְכָל־הַגּוֹיִם וְאָז תָּבוֹא הַתַּכְלִית׃	14. Καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.
15. *Veim tiru eth ſchickuz meſchomem, hanneemar bedanijel hannaſi, haomed bimkom hackódeſch, aſcher kore, iaſin.*	15 וְאִם תִּרְאוּ אֶת־שִׁקּוּץ מְשׁוֹמֵם הַנֶּאֱמַר בְּדָנִיֵּאל הַנָּבִיא הָעוֹמֵד בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר קוֹרֵא יָבִין׃	15. Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ· ὁ ἀναγινώσκων νοείτω.
16. *AZ aſcher jihiu bihudah, januſu el heharim.*	16 אָז אֲשֶׁר יִהְיוּ בִּיהוּדָה יָנוּסוּ אֶל־הֶהָרִים׃	16. Τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη.
17. *Vaaſcher al haggag, lo jered lakáchat meumah min beitho.*	17 וַאֲשֶׁר עַל־הַגַּג לֹא יֵרֵד לָקַחַת מְאוּמָה מִן־בֵּיתוֹ׃	17. Ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβαινέτω, ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ.
18. *Vaaſcher baſſadeh, lo jithhappech lakáchath eth begadaif.*	18 וַאֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לֹא יִתְהַפֵּךְ לָקַחַת אֶת־בְּגָדָיו׃	18. Καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.
19. *Veoi leharoth vlemeinikoth baijamim haelleh.*	19 וְאוֹי לְהָרוֹת ו וְלַמֵּינִיקוֹת בַּיָּמִים הָאֵלֶּה׃	19. Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

14. Et præpicabitur hoc Evangelium regni in vniverſo orbe, in teſtimoninm omnibus gentibus: & tunc veniet conſummatio.	14. Vnd es wird geprediget werden das Evangelium vom Reich / in der gantzen Welt / zu einem zeugniß über alle Völcker / Vnnd denn wird das ende kom̃en.
15. Cùm ergo videritis abominationem deſolationis, quæ dicta eſt à Daniele propheta, ſtantem in loco ſancto (qui legit intelligat.)	15. Wenn ihr nun ſehen werdet / den Grewel der verwüſtung / davon geſagt iſt durch den Propheten Daniel / daß er ſtehet an der heiligen ſtete / Wer das liſet der mercke drauff:
16. Tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes:	16. Als denn fliehe auff die Berge / wer im Jüdiſchen Lande iſt.
17. Et qui in tecto, non deſcendat tollere aliquid de domo ſua.	17. Vnnd wer auff dem Dach iſt / der ſteige nicht ernider / etwas auß ſeinem Hauſe zu holen.
18. Et qui in agro, nō revertatur tollere tunicam ſuam.	18. Vnd wer auff dem Felde iſt / der kehre nicht vmb / ſeine kleider zu holen.
19. Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus.	19. Weh aber den ſchwangern vnd Seugern zu der zeit.

20. Veattem hithpallelu phen iehi menoſechem bachoreph, ô beſchabbath.

20 ואתם התפללו
פן־יהי מנוסכם בחרף
או בשבת׃

20. Προσεύχεσθε
δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ
φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος,
μηδὲ ἐν σαββάτῳ.

21. Ki az tihieh zarah gedolah, caaſcher lo haiethah mereſchith haolam ad attah, ꝟeod lo tihieh.

21 כי־אז תהיה צרה
גדולה כאשר לא
היתה מראשית ה
העולם עד־עתה ועוד
לא תהיה׃

21. Ἔσται γὰρ τότε
θλίψις μεγάλη, οἵα
οὐ γέγονεν ἀπ᾽ ἀρχῆς
κόσμου, ἕως τοῦ νῦν,
οὐδ᾽ οὐ μὴ γένηται.

22. Veim lo kazeru haiiamim haelleh, lo jiſſaſchéa col baſar, ach baaſur habbechirim jikzeru haiiamim haélleh.

22 ואם לא קצרו
הימים האלה לא
יושע כל־בשר אך
בעבור הבחירים
יקצרו הימים האלה׃

22. Καὶ εἰ μὴ ἐκο-
λοβώθησαν αἱ ἡμέραι
ἐκεῖναι. οὐκ ἂν ἐσώ-
θη πᾶσα σάρξ. ἀλλὰ
διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς,
κολοβωθήσονται αἱ
ἡμέραι ἐκεῖναι.

23. Az im iſch iomar lachē, hinneh poh hammaſchiach ô bazeh, lo taamjnu.

23 או אם איש יאמר
לכם הנה פה המשיח
או בזה לא תאמינו׃

23. Τότε ἐάν τις ὑ-
μῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ
χριστὸς, ἢ ἐκεῖ, μὴ πι-
στεύσητε.

24. Ki jakúmu meſchichei ſchéker ꝟneſiei ſchéker, ꝟejittenu othoth gedoloth, ꝟmophetim, lehathoth im juchal lhioth, gam eth habechirim.

24 כי יקומו משיחי
שקר ונביאי שקר ויתנו
אותות גדולות
ומופתים להטעות
אם יוכל להיות גם
את־הבחירים׃

24. Ἐγερθήσονται
γὰρ ψευδόχριστοι καὶ
ψευδοπροφῆται· καὶ
δώσουσι σημεῖα με-
γάλα καὶ τέρατα, ὥστε
πλανῆσαι, εἰ δυνα-
τὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκ-
τούς.

20. Orate autem, vt non fiat fuga veſtra in hyeme, vel ſabbatho.

20. Bittet aber / das ewer Flucht nicht geſchehe / im winter / oder am Sabbath.

21. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vſque modò, neque fiet.

21. Denn es wird alsdenn ein groß Trübſal ſein / als nicht geweſen iſt / von anfang der Welt / bißher / vnd als auch nicht werden wird.

22. Et niſi breviati fuiſſent dies illi, non fieret ſalva omnis caro: ſed propter electos breviabuntur dies illi.

22. Vnnd wo dieſe Tage nicht verkürtzt würden / ſo würde kein Menſch ſelig / aber vmb der Außerwehlten willen / werden die Tage verkürtzt.

23. Tunc ſi quis vobis dixerit, Ecce, hîc eſt Chriſtus, aut illic: nolite credere.

23. So als denn jemand zu euch wird ſagen: Sihe / hie iſt Chriſtus / oder da / ſo ſolt jhrs nicht glauben.

24. Surgent enim pſeudochriſti, & pſeudoprophetæ: & dabunt ſigna magna & prodigia, ita vt in errorem inducantur (ſi fieri poteſt) etiam electi.

24. Denn es werden falſche Chriſti / vnnd falſche Propheten aufſtehen / vnd groſſe Zeichen vnd Wunder thun / daß verfüret würden in jrrthum (wo es müglich were) auch die Außerwehlten.

25. *Hinneh kiddámti lemor lachem.*

25 הִנֵּה קִדַּמְתִּי לֵאמֹר לָכֶם׃

25. Ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν.

26. *Lachen im jomeru lachem, hinneh bammidbar hu, al tezeu, hinneh bachadarim, al taaminu.*

26 לָכֵן אִם יֹאמְרוּ לָכֶם הִנֵּה בַמִּדְבָּר הוּא אַל־תֵּצֵאוּ הִנֵּה בַחֲדָרִים אַל־תַּאֲמִינוּ׃

26. Ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶ, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε.

27. *Ki chemo barak jeze mimmizrach, venirah ad maaraſ, ken tihieh biath ben haadam.*

27 כִּי־כְמוֹ בָרָק יֵצֵא מִמִּזְרָח וְנִרְאָה עַד־מַעֲרָב כֵּן תִּהְיֶה בִּאַת בֶּן־הָאָדָם׃

27. Ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν· οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

28. *Vbecol makom aſcher tihieh hanefelah, ſchammah jeaſephu hanneſcharim.*

28 וּבְכָל מָקוֹם אֲשֶׁר תִּהְיֶה הַנְּבֵלָה שָׁמָּה יֵאָסְפוּ הַנְּשָׁרִים׃

28. Ὅπου γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.

BESCHABbath XXVII. Acharei chag haſſchiluſch.

Iggéreth, 1. el Theſſalonikkim.

Cap. 5.

V*Eal haittoth Vmoadim achai ein zarich ichtoſ aleichem.*

בְּשַׁבָּת כ״ז אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃

אִגֶּרֶת א׳ אֶל־תַּסָּלוֹנִיקִים׃

ה׳

וְעַל־הָעִתּוֹת וּמוֹעֲדִים אַחַי אֵין צָרִיךְ לִכְתֹּב אֲלֵיכֶם׃

ΤΗ ΚΖ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. πρὸς Θεσσαλον.

ΚΕΦΑΛ. ε΄.

ΠΕρὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι.

25. Ecce prædixi vobis.

25. Sihe/ ich habs euch zuvor geſagt.

26. Si ergo dixerint vobis, Ecce in deſerto eſt: nolite exire, ecce in penetralibus: nolite credere.

26. Darumb wenn ſie zu euch ſagen werden: Sihe/ er iſt in der Wüſten/ ſo gehet nicht hinauß/ Sihe/ er iſt in der Kammer/ ſo glaubts nicht.

27. Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & paret vſque in Occidentem: ita erit & adventus filii hominis.

27. Denn gleich wie der Blitz außgehet vom Auffgang/ vnd ſcheinet biß zum Nidergang/ Alſo wird auch ſein/ die zukunfft deß Menſchen Sohns.

28. Vbicunque fuerit corpus, illic congregabantur & aquilæ.

28. Wo aber ein Aaß iſt/ da ſamlen ſich die Adler.

DOMINICA XXVII. poſt Trinitatis.

Am XXVII Sontag nach Trinitatis.

EPISTOLA 1. Theſſa. 5.

Epiſtel/ in der erſten an die Theſſal. am 5. Cap.

DE temporibus autem & momentis, fratres, nõ indigetis, vt ſcribamus vobis,

VOn den zeiten aber vnd ſtunden/ lieben Brüder/ iſt nicht noth/ euch zuſchreiben.

2. *Ki attem heithef tedeu, ki jom jehovah caggannaf balláilah ken jafo.*

2 כִּי־אַתֶּם הֵיטֵב תֵּדְעוּ כִּי־יוֹם יְהֹוָה כַּגַּנָּב בַּלַּיְלָה כֵּן יָבוֹא׃

2. Αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε, ὅτι ἡ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, οὕτως ἔρχεται.

3. *Ki caaſcher jomeru ki ſchalom, veſchalvah, az beregah taſo aleihem haafedah: venifhalu zirim vachafalim jochazun cajioledah, jechilun velo jifráchu.*

3 כִּי־כַּאֲשֶׁר יֹאמְרוּ כִּי־שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה אָז־בְּרֶגַע תָּבוֹא עֲלֵיהֶם הָאֲבֵדָה וְנִבְהֲלוּ צִירִים וַחֲבָלִים יֹאחֲזוּן כַּיּוֹלֵדָה יְחִילוּן וְלֹא יִבְרָחוּ׃

3. Ὅταν γὰρ λέγωσιν, εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος, ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν.

4. *Veattem achéinu einechem bachóſchech, aſcher jochazchem hajom caggannaf, vejachtophchem.*

4 וְאַתֶּם אַחֵינוּ אֵינְכֶם בַּחֹשֶׁךְ אֲשֶׁר יֹאחֲזְכֶם הַיּוֹם כַּגַּנָּב וְיַחְטְפְכֶם׃

4. Ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ.

5. *Kullechem benei or attem, vbenei jom, lo hovim anáchnu benei lailah, velo benei chóſchech.*

5 כֻּלְּכֶם בְּנֵי־אוֹר אַתֶּם וּבְנֵי יוֹם לֹא הוֹיִים אֲנַחְנוּ בְנֵי לַיְלָה וְלֹא בְנֵי־חֹשֶׁךְ׃

5. Πάντες ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε, καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους.

6. *Al ken lo niſchan, kemo gam haacherim, ki im nithorer, veniſchkod lenazzéach.*

6 עַל־כֵּן לֹא נִישַׁן כְּמוֹ גַּם הָאֲחֵרִים כִּי־אִם נִתְעוֹרֵר וְנִשְׁקֹד לָנֶצַח׃

6. Ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν, ὡς καὶ οἱ λοιποί· ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν.

7. *Ki haijeſchenim balláilah jiſchenu, vehaſſchiccorim gam ballailah jiſchtackáru.*

7 כִּי־הַיְשֵׁנִים בַּלַּיְלָה יִישְׁנוּ וְהַשִּׁכּוֹרִים גַּם בַּלַּיְלָה יִשְׁתַּכָּרוּ׃

7. Οἱ γὰρ καθεύδοντες, νυκτὸς καθεύδουσι· καὶ οἱ μεθυσκόμενοι, νυκτὸς μεθύουσιν.

2. Ipſi enim optimè ſcitis, quia dies Domini, ſicut fur in nocte, ita veniet.	2. Denn jhr ſelbs wiſſet gewiß/ daß der tag deß HErrn wird kommen/ wie ein Dieb in der nacht.
3. Cùm enim dixerint, pax & ſecuritas: tunc repentinus eis ſuperveniet interitus, ſicut dolor in vtehabenti, & non effugient.	3. Denn wenn ſie werden ſagen es iſt friede/ es hat keine fahr/ ſo wird ſie das verderben ſchnell überfallen/ gleich wie der ſchmertz ein ſchwanger Weib/ vnd werden nicht entfliehen.
4. Vos autem fratres, non eſtis in tenebris: vt vos dies illa tanquam fur comprehendat.	4. Jhr aber/ lieben Brüder/ ſeyt nicht in der finſterniß/ daß euch der Tag wie ein Dieb ergreiffe.
5. Omnes enim vos, filii lucis eſtis, & filii diei: non ſumus noctis neque tenebrarum.	5. Jhr ſeyt allzumal Kinder deß Liechts vnd Kinder deß Tages/ Wir ſind nicht von der Nacht/ noch von der Finſterniß.
6. Igitur non dormiamus ſicut & cæteri: ſed vigilemus & ſobrii ſimus.	6. So laſſet vns nun nicht ſchlaffen/ wie die andern/ ſondern laſſet vns wachen/ vnd nüchtern ſein.
7. Qui enim dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrii ſunt, nocte ebrii ſunt.	7. Denn die da ſchlaffen/ die ſchlaffen deß Nachts/ vnd die da truncken ſind/ die ſind deß Nachts truncken.

8. *Vaanáchnu, ki benei jom hajjma, lo niſchtakkar, ki im lenazzéach nilboſch eth ſchirion emunah veahabah, veeth cóſuſ ſifrath haijeſchúah.*

8 וַאֲנַחְנוּ כִּי־בְנֵי יוֹם הָיִינוּ לֹא נִשְׁתַּכֵּר כִּי־אִם לָנֶצַח נִלְבַּשׁ אֶת־שִׁרְיוֹן אֱמוּנָה וְאַהֲבָה וְאֶת־כּוֹבַע שִׁבְרַת הַיְשׁוּעָה׃

8. Ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες υἱοί, νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης, καὶ περικεφαλαίαν, ἐλπίδα σωτηρίας.

9. Ki lo ſamánu Elohim lacharon appo, ki im lisgullath haijeſchuah, baadonénu jeſchúa hammaſchiach.

9 כִּי־לֹא שָׂמָנוּ אֱלֹהִים לַחֲרוֹן אַפּוֹ כִּי־אִם לִסְגֻלַּת הַיְשׁוּעָה בַּאֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ׃

9. Ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργήν, ἀλλ' εἰς περιποίησιν σωτηρίας, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

10. *Hammeth aléinu, aſcher im niſchkod o niſchan, iachdaf immo nichieh.*

10 הַמֵּת עָלֵינוּ אֲשֶׁר אִם נִשְׁקֹד אוֹ־נִישַׁן יַחְדָּו עִמּוֹ נִחְיֶה׃

10. Τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν, εἴτε καθεύδωμεν, ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν.

11. *Al ken hithnachamu beineichem, vbenu iſch eth reéhu, kemo gam oſim attem.*

11 עַל־כֵּן הִתְנַחֲמוּ בֵּינֵיכֶם וּבְנוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ כְּמוֹ גַם־עֹשִׂים אַתֶּם׃

11. Διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

BESCHABbath XXVII. Acharei chag haſſchiluſch. Beſorah chephi Matthai. Cap. 24.

בְּשַׁבַּת כ״ז אַחֲרֵי חַג הַשִּׁלּוּשׁ׃ בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתָּי׃ כ״ד

ΤΗ ΚΖʹ. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ τὴν τῆς τριάδος. ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ. Κεφ. κδʹ.

8. Nos autem qui diei ſumus, ſobrii ſimus, induti loricam fidei & charitatis, & galeam ſpem ſalutis.	8. Wir aber / die wir deß tages ſind / ſollen nüchtern ſeyn / angethan mit dem Krebs deß Glaubens vnd der Liebe/vñ mit dem Helm der hoffnung zur ſeligkeit.
9. Quoniam non poſuit nos Deus in iram, ſed in acquiſitionem ſalutis per Dominum Ieſum Chriſtum.	9. Denn GOtt hat vns nicht geſetzt zum zorn/ ſondern die ſeligkeit zu beſitzen/ durch vnſern HErrn JEſum Chriſt.
10. Qui mortuus eſt pro nobis: vt ſive vigilemus, ſive dormiamus, ſimul cum illo vivamus.	10. Der für vns geſtorben iſt / auff daß / wir wachen oder ſchlaffen / zugleich mit jhm leben ſollen.
11. Propter quod, conſolamini invicem: & ædificate alterutrum, ſicut & facitis.	11. Darumb ermahnet euch vntereinander / vnd bawet einer den andern / wie jhr denn thut.

DOMINICA XXVII. poſt Trinitatis.

Am XXVII. Sontag nach Trinitatis.

Evangelium Matth. 24.

Evangelium Matthæi am 24. Capitel.

Cap. 24. | כ״ד | Κεφ. κδ΄.

Veeaaſcher haiah bimei Nóach, ken tihieh biath ben haadam.

וכאשר היה בימי נח כן תהיה ביאת בן האדם׃

Ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

38. Ki eaaſcher haiu beiamjm hahem, lipknei hammabbul, ochelim Veſchotim, Vmithchattenim, Venothenim lachathunnah, ad haijom aſcher bo Noach ba el hattheiſah.

38 כי כאשר היו בימים ההם לפני המבול אוכלים ושותים ומתחתנים ונותנים לחתנה עד היום אשר בו נח בא אל התבה׃

38. Ὥσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν.

39. Velo jadeu ad ki ba hammabbul, Vaijſſa cullam, Vechen jihieh meſo ben haadam.

39 ולא ידעו עד כי בא המבול וישא כלם וכן יהיה מבוא בן האדם׃

39. Καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἦρεν ἅπαντας· οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

40. Az ſchenáim jhiu baſſadeh, achad jillakéach, Veacher jeazef.

40 אז שנים יהיו בשדה אחד ילקח ואחר יעזב׃

40. Τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραλαμβάνεται, καὶ ὁ εἷς ἀφίεται.

41. Schettaim thochanoth borerechaim, achath tillakéach Vaachéreth teazef.

41 שתים טוחנות ברחים אחת תלקח ואחרת תעזב׃

41. Δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλωνι· μία παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται.

Cap. 24.

SIcut autem in dieb⁹ Noë: ita erit & adventus filii hominis.

38. Sicus enim erant in diebus ante diluvium, comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vſq; ad eum diem, quo intravit Noë in arcam.

39. Et non cognoverunt, donec venit diluvium, & tulit omnes: ita erit & adventus filii hominis.

40. Tunc duo erunt in agro: vnus aſſumetur, & vnus relinquetur.

41. Duæ molentes in mola: vna aſſumetur, & vna relinquetur.

Cap. 24.

GLeich aber / wie es zur zeit Noe war / alſo wird auch ſein die Zukunfft deß Menſchen Sohns.

38. Denn gleich wie ſie waren inn den tagen / vor der Sündfluth / ſie aſſen / ſie truncken / freyeten / vnd lieſſen ſich freyen / biß an den tag / da Noe zu der Archen eingieng.

39. Vnd ſie achtens nicht / biß die Sündfluth kam / vnd nam ſie alle dahin. Alſo wirdt auch ſein / die Zukunfft deß Menſchē Sons.

40. Denn werden zween auff dem Felde ſein / Einer wird angenommen / vnd der ander wird verlaſſen werden.

41. Zwo werden malen auff der Müle / Eine wirdt angenommen / vnd die ander wird verlaſſen werden.

42. Lachen ſchikdu, ki einechem jodeim beeizo ſchaah adoneichem jaſo.

42 לָכֵן שִׁקְדוּ כִּי אֵינְכֶם
יוֹדְעִים בְּאֵיזוֹ שָׁעָה
אֲדוֹנֵיכֶם יָבֹא׃

42. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.

43. Vdeu zoth, im jeda báal habbáith, beeizo aſchmurah jaſo haggannaf, veulam jiſchkod, velo janniach lachathor eth beitho.

43 וּדְעוּ זֹאת אִם
יָדַע בַּעַל־הַבַּיִת בְּאֵיזוֹ
אַשְׁמוּרָה יָבוֹא הַגַּנָּב
וְאוּלָם יִשְׁקֹד וְלֹא יַנִּיחַ
לַחְתֹּר אֶת־בֵּיתוֹ׃

43. Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ἂν εἴασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.

44. Al ken gam attem tihiu atidim, ki bah beſchaah aſcher einechem choſchebim, jaſo ben haadam.

44 עַל־כֵּן גַּם אַתֶּם
תִּהְיוּ עֲתִידִים כִּי בָהּ
בְּשָׁעָה אֲשֶׁר אֵינְכֶם
חוֹשְׁבִים יָבוֹא בֶן־
הָאָדָם׃

44. Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

45. Vmi jeſch éfed neeman vmaskil, aſcher heſimo adonaif al benei beitho, latheth lahem mazon beiito.

45 וּמִי יֵשׁ עֶבֶד נֶאֱמָן
וּמַשְׂכִּיל אֲשֶׁר הֵשִׂימוֹ
אֲדוֹנָיו עַל־בְּנֵי בֵיתוֹ
לָתֵת לָהֶם מָזוֹן בְּעִתּוֹ׃

45. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ;

46. Aſchrei haéfed hahu, aſcher beſo adonaif, jimzaénnu aſoth ken.

46 אַשְׁרֵי הָעֶבֶד הַהוּא
אֲשֶׁר בְּבוֹאת אֲדוֹנָיו
יִמְצָאֶנּוּ עֹשֶׂה כֵּן׃

46. Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ, εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως.

42. Vigilate ergo, quia neſcitis qua hora Dominus veſter venturus ſit.

42. Darumb wachet/denn jhr wiſſet nicht/welche ſtun- de ewer HErr kom̃en wird.

43. Illud autem ſcitote, quoniam ſi ſciret paterfamiliâs, qua hora fur venturus eſſet, vigilaret vtiq;, & non ſineret perfodi domum ſuam.

43. Das ſolt jhr aber wiſ- ſen / wenn ein Haußvater wüſſte / welche Stunde der Dieb kommen wolt/ſo wür- de er ja wachen / vnd nicht in ſein Hauß brechen laſſen.

44. Ideo & vos eſtote parati; quia qua neſcitis hora, filius hominis vẽturus eſt.

44. Darumb ſeyt jr auch bereitet / denn deß Men- ſchen Sohn wird kommen zu einer ſtunde/ da jhr nicht meinet.

45. Quis putas, eſt fidelis ſervus & prudens, quem conſtituit dominus ſuus ſuper familiam ſuam, ut det illis cibum in tempore.

45. Welcher iſt aber nun ein trewer vñ kluger knecht/ den der Herr geſetzt hat über ſein Geſinde / daß er jhnen zu rechter zeit Speiſe gebe?

46. Beatus ille ſervus, quem cum venerit dominus eius, invenerit ſic facientem.

46. Selig iſt der Knecht/ wenn ſein Herr kombt / vnd findet jhn alſo thun.

47. *Amen ani omer lachem, ki al col rechuſcho jeſiménnu.*

47 אָמֵן אֲנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי עַל־כָּל־רְכוּשׁוֹ יְשִׂימֶנּוּ׃

47. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.

48. *Veim jomar haéſed harah haz-Zeh belibbo, jeacher adoni laſo.*

48 וְאִם יֹאמַר הָעֶבֶד הָרָע הַזֶּה בְּלִבּוֹ יְאַחֵר אֲדֹנִי לָבוֹא׃

48. Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν.

49. *Vejachel lehackoth eth aſdei keercho, ϑegam lechol, ϑeliſchtoth im haſſchickorim.*

49 וַיָּחֵל לְהַכּוֹת אֶת־עַבְדֵי כְעֶרְכּוֹ וְגַם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִם הַשִּׁכּוֹרִים׃

49. Καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους, ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν, μετὰ τῶν μεθυόντων.

50. *Iaſo adon haéſed habu, beiom aſcher einénnu choſchef, ϑbeſchaah aſcher lo jeda.*

50 יָבוֹא אֲדוֹן הָעֶבֶד הַהוּא בְּיוֹם אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ חוֹשֵׁב וּבְשָׁעָה אֲשֶׁר לֹא יֵדָע׃

50. Ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει.

51. *Vinattéach otho, ϑeeth chelko jaſim im chanephim, ſcham jihieh bechj ϑechirok ſchinnáim.*

51 וִינַתַּח אוֹתוֹ וְאֶת־חֶלְקוֹ יָשִׂים עִם חֲנֵפִים שָׁם יִהְיֶה בְּכִי וַחֲרוֹק שִׁנַּיִם׃

51. Καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

47. Amen dico vobis, quoniam ſuper omnia bona ſua conſtituet eum.	47. Warlich ich ſage euch/ er wird jhn über alle ſeine Güter ſetzen.
48. Si autem dixerit malus ſervus ille in corde ſuo, Moram facit dominus meus venire:	48. So aber jener/ der böſe Knecht/ wird inn ſeinem hertzen ſagen: Mein Herꝛ kombt noch lange nicht.
49. Et cœperit percutere conſervos ſuos, manducet autem & bibat cum ebrioſis.	49. Vnd fehet an zu ſchlagen ſeine Mitknechte/ iſſet vnd trincket mit den trunckenen.
50 Veniet dominus ſervi illius in die qua non ſperat, & hora qua ignorat.	50. So wird der Herꝛ deſſelbigen Knechts kommen/ an dem Tage/ deß er ſich nicht verſihet/ vnd zu der ſtunde/ die er nicht meinet.
51. Et dividet eum, partemq́ue eius ponet cū hypocritis, illic erit fletus & ſtridor dentium.	41. Vnd wird jn zuſcheittern/ vnd wird jhm ſeinen lohn geben/ mit den Heuchlern/ da wirdt ſein heulen vnd zeenklappen.

BESOROTH VEIGGAROTH lechaggej haſ-ſchanah.

BEIOM Leandrea haſchaliach.

Iggéreth , el Rehomim.

Cap. 10.

KI bilbaſo jaamin iſch el hazzedakah , vbefif jithvaddeh lithſchúah.

11. *Ki amar hakkethaf , col kofatf vechol aſcher jaamjnu bo lo jeſóſchu.*

12. *Ki einénnu mafdil bein haijehudim, vbein haggojim, ki hu adonei cullam áſchir al cullam, hakkoreim biſchmo.*

בשׂוֹרוֹת וְאִגְּרוֹת
לְחַגֵּי הַשָּׁנָה׃

בְּיוֹם לְאַנְדְּרֵאָס
הַשָּׁלִיחַ׃
אִגֶּרֶת אֶל־הָרוֹמִיִּים׃
י׳

כִּי בִלְבָבוֹ יַאֲמִין
אִישׁ אֶל־
הַצְּדָקָה וּבְפִיו יִתְוַדֶּה
לִתְשׁוּעָה׃
11 כִּי אָמַר הַכָּתוּב כָּל
קוֹנָיו וְכָל־אֲשֶׁר יַאֲמִינוּ
בּוֹ לֹא יֵבוֹשׁוּ׃
12 כִּי אֵינֶנּוּ מַבְדִּיל
בֵּין הַיְּהוּדִים וּבֵין הַגּוֹיִם
כִּי הוּא אֲדוֹנֵי כֻּלָּם
עָשִׁיר עַל־כֻּלָּם ה
הַקֹּרְאִים בִּשְׁמוֹ׃

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟλαὶ ἐτησίων ἑορταστικῶν ἡμερῶν.

ΤΗ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΤΟΥ ἀποστόλου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ῥωμαίους.

ΚΕΦ. ι'.

ΚΑρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην. στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.

11. Λέγει γὰρ ἡ γραφὴ, ὅτι πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ καταισχυνθήσεται.

12. Οὐ γάρ ἐστι διαστολὴ ἰουδαίου τὲ καὶ ἕλληνος. ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν.

EVANGELIA ET EPIſtolę Feſtorum dierum anniverſariorum.

Evangelia vnd Epiſteln/ auff die fürnemeſten Feſte durchs gantze Jar.

DIE ANDREÆ Apoſtoli.

An S. Andreas Tag.

EPISTOLA Rom. 10.

Epiſtel/ an die Römer am 10. Capitel.

COrde enim creditur ad juſtitiam: ore auté confeſsio fit ad ſalutem.

DEnn ſo man von hertzen glaubet/ ſo wird man gerecht/ Vñ ſo man mit dem munde bekennet / ſo wirdt man ſelig.

11. Dicit enim ſcriptura. Omnis qui credit in illum, non confundetur.

11. Denn die Schrifft ſpricht: Wer an jhn glaubet/ wird nicht zu ſchanden werden.

12. Non enim eſt diſtinctio Iudæi & Græci: nam idem Dominus omniũ, dives in omnes qui invocant illum.

12. Es iſt hie kein vnterſcheid der Jüden vnd Griechen/ es iſt aller zu mal ein HErr/ reich über alle / die jhn anruffen.

13. *Ki col aſcher jikra beſchem jehovah jimmaleth.*

13 כִּי כֹּל אֲשֶׁר יִקְרָא
בְּשֵׁם יְהֹוָה יִמָּלֵט׃

13. Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται.

14. *Veicháchah jikreu aſcher bo lo beeminu, veeich jaamjnu bo, aſcher alaif lo ſchamäu, veeichah jiſchmeu biſſli meſaſſer.*

14 וְאֵיכָכָה יִקְרְאוּ
אֲשֶׁר בּוֹ לֹא הֶאֱמִינוּ
וְאֵיךְ יַאֲמִינוּ בּוֹ אֲשֶׁר
עָלָיו לֹא שָׁמְעוּ וְאֵיכָה
יִשְׁמְעוּ בִּבְלִי־מְבַשֵּׂר׃

14. Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται, εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πιστεύσουσιν, οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος;

15. *Veeich jeſaſſeru, im lo ſchulláchu, kemo nichtaf, mah navu al beharim raglei meſaſſer, maſchmía ſchalom, meſaſſer thof, maſchmia jeſchuah.*

15 וְאֵיךְ יְבַשְּׂרוּ אִם
לֹא שֻׁלָּחוּ כְּמוֹ
נִכְתַּב מַה נָּאווּ עַל
הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר
מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר
טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה׃

15. Πῶς δὲ κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι; καθὼς γέγραπται, ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά.

16. *Ach ki lo cullam ſchameu labbeſórah, gam jeſchaiahu amar, jehovah mi heemin liſchmuaténu.*

16 אַךְ כִּי לֹא כֻלָּם
שָׁמְעוּ לַבְּשׂוֹרָה גַּם
יְשַׁעְיָהוּ אָמַר יְהֹוָה מִי
הֶאֱמִין לִשְׁמֻעָתֵנוּ׃

16. Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ, Ἡσαΐας γὰρ λέγει, κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;

17. *Al ken haemunah miſſchemuah, vehaſſchemuah bidbar jehovah.*

17 עַל־כֵּן הָאֱמוּנָה
מִשְּׁמוּעָה וְהַשְּׁמוּעָה
בִּדְבַר יְהֹוָה׃

17. Ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς· ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος θεοῦ.

18. *Ki im omer ani, ha lo ſchamáu, ki bechol ....*

18 כִּי אִם אוֹמֵר אֲנִי
הֲלֹא שָׁמְעוּ כִּי בְּכָל

18. Ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε εἰς πᾶσαν ....

13. Omnis enim quicunque invocaverit nomē Domini, ſalvus erit.

13. Denn wer den Namen deß HErrn wird anruffen/ ſoll ſelig werden.

14. Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient, ſine prædicante?

14. Wie ſollen ſie aber anruffen / an den ſie nicht glauben? Wie ſollen ſie aber glauben / von dem ſie nichts gehört haben? Wie ſollen ſie aber hören ohne Prediger?

15. Quomodo verò prædicabūt, niſi mittantur? ſicut ſcriptū eſt: Quam ſpecioſi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona.

15. Wie ſollen ſie aber predigen/ wo ſie nicht geſandt werden? Wie denn geſchrieben ſtehet: Wie lieblich ſind die füſſe dere/ die den Fried verkündigen/ die das gute verkündigen.

16. Sed nō omnes obediunt Evangelio, Iſaias enim dicit, Domine, quis credidit auditui noſtro.

16. Aber ſie ſind nicht alle dem Evangelio gehorſam. Deñ Eſaias ſpricht: HErr/ wer glaubet unſerm predigen?

17. Ergo fides ex auditu: auditus autem per verbū (Chriſti) Dei.

17. So kompt der Glaube auß der predig / das predigen aber durch das Wort Gottes.

18. Sed dico, Nunquid non audierunt? Et quidem in omnem ---

18. Ich ſage aber: Haben ſie es nicht gehöret? Zwar es iſt je inn alle ...

haarez jaza kolam, Vbikzeh teſel milleihem.

הָאָרֶץ יָצָא קוֹלָם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם׃

τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, τὰ ῥήματα αὐτῶν.

BEIOM Leandreas haſſchaliach.

Beſorah chephi Matthai.

Cap. 4.

בְּיוֹם לְאַנְדְּרֵאָס הַשָּׁלִיחַ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתָּי׃

ד׳

ΤΗ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΤΟΥ ἀποστόλου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. δ΄.

VAijélech jeſchúa el ſephath haijā haggalil, Vaijar ſchenaim achim, eth ſchimon hannikra keiphah, Veandreas achiſ, ki ſcholechim eth réſcheth baijam, ki daijagim hemmah.

וַיֵּלֶךְ יֵשׁוּעַ אֶל־שְׂפַת הַיָּם הַגָּלִיל וַיַּרְא שְׁנַיִם אַחִים אֶת־שִׁמְעוֹן הַנִּקְרָא כֵּיפָא וְאַנְדְּרֵאָס אָחִיו כִּי שֹׁלְכִים אֶת־רֶשֶׁת בַּיָּם כִּי דַיָּגִים הֵמָּה׃

ΠΕριπατῶν δὲ ὁ ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαίας, εἶδε δύο ἀδελφοὺς, σίμωνα τὸν λεγόμενον πέτρον, καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.

19. Vaijómer lahem, bóu acharaj, Veeſeh ethchem le dajegej anaſchim.

19 וַיֹּאמֶר לָהֶם בֹּאוּ אַחֲרַי וְאֶעֱשֶׂה אֶתְכֶם לְדַיָּגֵי אֲנָשִׁים׃

19. Καὶ λέγει αὐτοῖς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.

20. Vehem mijad azeſu eth reſchathoth, Vaijelechu acharaiſ.

20 וְהֵם מִיָּד עָזְבוּ אֶת־הָרְשָׁתוֹת וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו׃

20. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

terram

terram exivit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.

Landt außgegangen jhr ſchall / vnd in alle Welt jre Wort.

IN DIE S. Andreæ Apoſtoli.

Am tag Andree deß heiligen Apoſtels.

Evangelium Matth. 4.

Evangelium Matthæi am 4. Capitel.

AMbulans autem Ieſus juxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonem qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes rete in mare (erant enim piſcatores.)

ALs nun JEſus an dem Galileiſchen Meer gieng / ſahe er zwen Brüder / Simon der da heiſt Petrus / vnnd Andream ſeinen Bruder / die worffen jhre Netze inns Meer / denn ſie waren Fiſcher.

19. Et ait illis, Venite poſt me: & faciam vos fieri piſcatores hominum.

19. Vnd er ſprach zu jnen: Folget mir nach / Ich will euch zu Menſchen Fiſchern machen.

20. At illi continuò, relictis retibus, ſecuti ſunt eum.

20. Bald verlieſſen ſie jre Netze / vnnd folgeten jhm nach.

21. *Vaïélech miſ-ſcham Vaïjar ſchenej achim acherim, eth jaakof, ben zifdi, Vejochanan achif, baonïjah, im zifdi aſihem, hattopherim eth riſchtotham, Vaïjkra otham.*

21 וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיַּרְא
שְׁנֵי אַחִים אֲחֵרִים
אֶת־יַעֲקֹב בֶּן־זַבְדִּי
וְיוֹחָנָן אָחִיו בָּאֳנִיָּה עִם
זַבְדִּי אֲבִיהֶם הַתֹּפְרִים
אֶת־רִשְׁתֹּתָם וַיִּקְרָא
אוֹתָם׃

21. Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφοὺς, ἰάκωβον τὸν τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.

22. *Vehem bimherah azeſu eth onïjah, Veeth aſihem, Vaïjelechu acharaif.*

22 וְהֵם בִּמְהֵרָה עָזְבוּ
אֶת־הָאֳנִיָּה וְאֶת־
אֲבִיהֶם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו׃

22. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

BEIOM Lethomah haſſchaliach.

Iggérerh, el Epheſim.

Cap. I.

BAruch Elohim, Vaaſi adonénu jeſchúa bammaſchiach, aſcher barach othanu bechol birchath barúach, miſſchamaim, millemáhlah, bammaſchíach.

בְּיוֹם לְתוֹמָה
הַשָּׁלִיחַ׃
אִגֶּרֶת אֶל־אֶפְסִים׃
א

ב רוּךְ אֱלֹהִים
וַאֲבִי אֲדֹנֵינוּ
יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ אֲשֶׁר
בֵּרַךְ אוֹתָנוּ בְּכָל־בִּרְכַּת
הָרוּחַ מִשָּׁמַיִם מִ
מִלְמַעְלָה בַּמָּשִׁיחַ׃

ΤΗ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΤΟΥ ἀποστόλου.

ΕΡΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ἐφεσίους.

ΚΕΦ. α΄.

Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ, ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν χριστῷ.

21. Et procedens inde, vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedæi, & Iohannem fratrē eius in navi, cum Zebedęo patre eorum, reficientes retia ſua: & vocavit eos.

21. Vnd da er von dannen fürbaß gieng / ſahe er zwen andere Brůder / Jacobum den Sohn Zebedei / vnd Johannem ſeinen bruder im Schiff mit jhrem Vater Zebedeo / daß ſie jhre Netze flickten / Vnd er rieff jhnen.

22. Illi autem ſtatim relictis retibus & patre, ſecuti ſunt eum.

22. Bald verlieſſen ſie das Schiff vnd jhren Vater / vnd folgeten jhm nach.

In Die S. Thomæ Apoſtoli.

Am tage Thome deß heiligen Apoſtels.

Epistola ad Epheſ. 1.

Epiſtel / an die Epheſer am 1. Capitel.

Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali, in cæleſtibus, in Chriſto.

GElobet ſey GOtt vnd der Vater vnſers HErren Jeſu Chriſti / der vns geſegnet hat mit allerley geiſtlichem Segen / in himliſchen Gütern / durch Chriſtum.

4. Caaſcher bachar othanu bo, betérem hotbba baolam, lihiothénu kedoſchim, Vthemimim lephanaiſ beahafah.

5. Aſcher mikkédem raſcham laſim othánu bemanon, bejeſchúa hammaſchiach, benaphſcho, kirzon chephzo.

6. Lithhillath kefod techinnatho, aſcher ba chanan othánu bidido.

4 כַּאֲשֶׁר בָּחַר אוֹתָנוּ
בּוֹ בְּטֶרֶם הָטְבַע הָעוֹלָם
לִהְיוֹתֵנוּ קְדוֹשִׁים וּ
תְמִימִים לְפָנָיו בּ
בְּאַהֲבָה׃
5 אֲשֶׁר מִקֶּדֶם רָשַׁם
לָשׂוּם אוֹתָנוּ בְּמָנוֹן
בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ בְּנַפְשׁוֹ
כִּרְצוֹן חֶפְצוֹ׃
6 לִתְהִלַּת כְּבוֹד תְּחִנָּתוֹ
אֲשֶׁר בָּהּ חָנַן אוֹתָנוּ
בִּידִידוֹ׃

4. Καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ, πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ, ἐν ἀγάπῃ.

5. Προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν, διὰ ἰησοῦ χριστοῦ εἰς αὐτὸν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ.

6. Εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ.

BEIOM Lethomah haſſchaliach.

Beſorah Chephi Iochanan.

Cap. 20.

VEthomah echad miſſcheneim aſar, hanneemar toam, lo haiah ittam, caaſcher ba jeſchúa.

בְּיוֹם לְתוֹמָה הַשָּׁלִיחַ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן׃

כ׳

וְתוֹמָה אֶחָד
מִשְּׁנֵים עָשָׂר
הַנֶּאֱמַר תּוֹאַם לֹא הָיָה
אִתָּם כַּאֲשֶׁר בָּא יֵשׁוּעַ׃

ΤΗ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΤΟΥ ἀποστόλου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ἰωάννην.

Κεφ. κ΄.

Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ ἰησοῦς.

4. Sicut elegit nos in ipſo, ante mundi conſtitutionem, ut eſſemus ſancti & immaculati in conſpectu eius in charitate.

5. Qui prædeſtinavit nos in adoptionem filiorum, per Ieſum Chriſtum, in ipſum: ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ.

6. In laudem gloriæ gratiæ ſuæ, in qua gratia affecit nos in dilecto filio ſuo.

4. Wie er vns denn erwehlet hat durch denſelbigen/ ehe der Welt grund gelegt war/ daß wir ſolten ſein heilig vnd vnſträfflich für jhm in der Liebe.

5. Vnd hat vns verordnet zur Kindſchafft gegen jhm ſelbs/ durch Jeſum Chriſt/ nach dem wolgefallen ſeines willens.

6. Zu lob ſeiner herꝛlichen gnade/ durch welche er vns hat angenem gemacht/ inn den Geliebten.

In Die S. Thomæ Apoſtoli.

Am tage Thome deß heiligen Apoſtels.

Evangelium Iohan. 20.

Evangelium Johannis am 20. Capitel.

THomas autem vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venit Ieſus.

THOmas aber der Zwölffen einer/ der da heiſſet Zwilling/ war nicht bey jhnen/ da Jeſus kam.

25. Vaÿómeru lo hattalmidim haacherim, rainu eth haadon, Vehu amar aleihem, im lo ereh beiadaiſ eth kezepf haÿetedoth, Veeſchlach eth ezbai bekézeph haijetedoth, Veeſchlach eth jadi beziddo, lo aamin.

25 וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַתַּלְמִי־
דִים הָאֲחֵרִים רָאִינוּ
אֶת הָאָדוֹן וְהוּא אָמַר
אֲלֵיהֶם אִם לֹא אֶרְאֶה
בְיָדָיו אֶת־קֶצֶב
הַיְתֵדוֹת וְאֶשְׁלַח אֶת־
אֶצְבָּעִי בְּקֶצֶב הַיְתֵדוֹת
וְאֶשְׁלַח אֶת־יָדִי בְּצִדּוֹ
לֹא אַאֲמִין׃

25. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί, ἑωράκαμεν τὸν κύριον· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου, εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου, εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

26. Veacharei jamim ſchemonah od ſchenith haiu talmidaiſ, penimah Vethomah haiah ittam, Vaijaſo jeſchúa, Vſchearim ſegurim, Vaijakom bethochá, Vaijómer ſchalom lachem.

26 וְאַחֲרֵי יָמִים שְׁמוֹנָה
עוֹד שֵׁנִית הָיוּ תַלְמִידָיו
פְּנִימָה וְתוֹמָה הָיָה
אִתָּם וַיָּבוֹא יֵשׁוּעַ
וּשְׁעָרִים סְגוּרִים וַיָּקָם
בְּתוֹכָם וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם
לָכֶם׃

26. Καὶ μεθ᾽ ἡμέρας ὀκτὼ, πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ᾽ αὐτῶν· ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν.

27. VeaZ amar lethomah, ſa eth eZbaacha happoh, Vreeh eth jadai, Vneſa eth jadecha Vſchelach el ziddathi, Veal tehi lo maamjn, ki im neeaman.

27 וְאָז אָמַר לְתוֹמָה
שָׂא אֶת אֶצְבָּעֲךָ הַפֹּה
וּרְאֵה אֶת יָדַי וְנָשָׂא
אֶת־יָדְךָ וּשְׁלַח אֶל־
צִדָּתִי וְאַל תְּהִי לֹא
מַאֲמִין כִּי אִם נֶאֱמָן׃

27. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ, φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

25. Dixerunt ergo ei alii diſcipuli. Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis, Niſi videro in manibus eius fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manũ meam in latus eius: non credam.

25. Da ſagten die andern Jůnger zu jhm: Wir haben den HErrn geſehen. Er aber ſprach zu jhnen: Es ſey denn / daß ich in ſeinen Hånden ſehe die Någelmal / vnd lege meinen Finger in die Någelmal / vnd lege meine Hand inn ſeine Seiten / will ichs nicht glauben.

26. Et poſt dies octo, iterum erant diſcipuli eius intus: & Thomas cum eis. Venit Ieſus ianuis clauſis, & ſtedit in medio, & dixit eis, Pax vobis.

26. Vnd über acht tage / waren abermal ſeine Jůnger drinnen / vnd Thomas mit jhnen. Kompt Jeſus / da die Thůren verſchloſſen waren / vnnd tritt mitten ein / vnnd ſpricht: Friede ſey mit euch.

27. Deinde dicit Thomæ, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis.

27. Darnach ſpricht Er zu Thoma: Reiche deine Finger her / vnd ſihe meine Hånde / vnnd reiche deine Hand her / vnd lege ſie inn meine Seiten / vnd ſey nicht vnglåubig / ſondern glåubig.

28. Vaijáan thomah ṽaijómer lo, ha Adonai ṽelohai.

29. Omer lo jeſchúa, ki reitháni thomah heemántha, aſchrei aſcher einam roim ṽmaaminim.

28 וַיַּעַן תּוֹמָה וַיֹּאמַר לוֹ הָאֲדֹנַי וֵאלֹהָי׃

29 אוֹמֵר לוֹ יֵשׁוּעַ כִּי־רְאִיתָנִי תּוֹמָה הֶאֱמַנְתָּ אַשְׁרֵי אֲשֶׁר אֵינָם רוֹאִים וּמַאֲמִינִים׃

28. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου.

29. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι ἑώρακάς με Θωμᾶ, πεπίστευκας· Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.

BEIOM jeladim hannekijim.

Iggéreth, bahazon Iochanan.

Cap. 14.

VAereh ṽehinneh che ſes amad al barzijon, ṽeimmo meah arbaim ṽearbáath alaphim, aſcher lahem ſchemo, ṽeſchem afif, catuf al mizchotam.

בְּיוֹם יְלָדִים הַנְּקִיִּים׃

אִגֶּרֶת בַּחֲזוֹן יוֹחָנָן׃ י״ד

וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה כֶבֶשׂ עֹמֵד עַל־הַר צִיּוֹן וְעִמּוֹ (קמ״ד) אֲלָפִים ו׳ אֲשֶׁר לָהֶם שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו כָּתוּב עַל־מִצְחוֹתָם׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ ἀθώων.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ.

ΚΕΦΑΛ. ιδ.

ΚΑὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀρνίον ἑστηκὸς ἐπὶ τὸ ὄρος σιών, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

2. Vaeſchma eth kol miſſchamáim, kekol maim rabbim, ṽchekol ráam gadol, ...

2 וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל מִשָּׁמַיִם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים וּכְקוֹל רַעַם גָּדוֹל

2. Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης·

28. Reſoondit Thomas, & dixit ei, Dominus meus & Deus meus.

28 Thomas antwortet / vnd ſprach : Mein HErr vnd mein Gott.

20. Dicit ei Ieſus, Quia vidiſti me Thoma, credidiſti: beati qui non viderunt & crediderunt.

29. Spricht Jeſus zu jm: Dieweil du mich geſehen haſt Thoma / ſo glaubeſt du/ Selig ſind/ die nicht ſehen/ vnd doch glauben.

IN FESTO innocentium puerotum.

Am Tage der vnſchuldigen Kindlein.

EPISTOLA Apocal. 14.

Epiſtel / auß der Offenbarung Johannis am 14. Capitel.

ET vidi, & ecce Agnus ſtabat ſupra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, habẽtes nomen eius, & nomen Patris eius, ſcriptum in frontibus ſuis.

VNd ich ſahe / vnd ſihe / Ein Lamb ſtehend auff dem berg Zion / vnd mit jm hundert vñ vierundvierzig tauſend/ die hatten (ſeinen Namen) vñ den Namen ſeines Vaters geſchrieben an jhren Stirnen.

2. Et audivi vocem de cælo, tanquam vocẽ aquarum multarum, & tanquam vocem tonitrui magni, --

2. Vnd höret eine Stimme vom Himmel/ als eines groſſen Waſſers / Vnnd wie eine Stim̃e eines groſſen Donners/ ...

Vaeſchma kol ſcharim, Veſchorerim, haheitiſu naggen bechinnorotham.

ואשמע קול שרים
ושוררים היטיבו נגן
בכנורותם :

καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ὡς κιθαρῳδῶν, κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν.

3. *Vaijaſchiru kemo ſchir chadaſch, liphnei hackiſſe, Veliphnei arba chaijoth, Veiſch lo jachol lilmod eth haſſchir, ki im meah arbaim Vearbáath alaphim, hanniknu min haárez.*

3 וישירו כמו שיר
חדש לפני הכסא
ולפני ארבע חיות
ואיש לא יכל ללמד
את־השיר כי־אם
(קמד) אלפים ה
הנקנו מן־הארץ :

3. Καὶ ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων. Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν, εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς.

4. *Veélleh hem aſcher lo thummeu bannaſchim, ki alamim haiu, elleh hem aſcher halechu acharei hackeſeſ, aſcher jélech ſchammah, élleh niknu bejeſchúa mibbenej adam, lereſchith lelohim Velackéfeſch.*

4 ואלה הם אשר לא
טמאו בנשים כי־
עלמים היו אלה הם
אשר הלכו אחרי הכבש
אשר ילך שמה אלה
נקנו (בישוע) מבני־
אדם לראשית
לאלהים ולכבש :

4. Οὗτοί εἰσιν οἳ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν. παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ, ὅπου γὰρ ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ὑπὸ Ἰησοῦ ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ.

5. *Vbephihem lo nimza toch Vmirmah, ki beli mum hemmah, liphnei kiſſe Elohim.*

5 ובפיהם לא נמצא
תך ומרמה כי־בלי
מום המה לפני כסא
אלהים :

5. Καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη (ψεῦδος καὶ) δόλος. ἄμωμοι γάρ εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ.

& vocem

& vocem quam audivi, ſicut citharœdorum, citharizantium in citharis ſuis.

vnd die Stimme die ich höret / war als der Harpffen ſpieler/die auff jren Harpffen ſpielen.

3. Et cantabant quaſi canticũ novum ante ſedem, & ante quatuor animalia, & ſeniores:& nemo poterat diſcere canticum, niſi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti ſunt de terra.

3. Vnnd ſungen wie ein new Lied / für dem Stul / vnd für den vier Thieren/ vnd den Elteſten / vnnd niemand kundt das Lied lernen / ohn die hundert vier vnd viertzig tauſend / die erkaufft ſind von der Erden.

4. Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, Virgines enim ſunt. Hi ſequuntur Agnum quocunque ierit. Hi empti ſunt (per Ieſum) ex hominibus primitiæ Deo & Agno.

4. Dieſe ſinds / die mit Weibern nicht beflecket ſind / denn ſie ſind Jungkfrawen / vnnd folgen dem Lamb nach / wo es hingehet. Diſe ſind (durch Jeſum) erkaufft auß den Menſchen / zu Erſtlingen Gotte vnd dem Lamb.

5. Et in ore eorum nõ eſt inventum mendacium, ſine macula enim ſunt ante thronum Dei.

5. Vnd inn jhrem Munde iſt kein falſches funden / deñ ſie ſind vnſträflich für dem Stul Gottes.

BEIOM chag liladim nekijim.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 2.

Vecaaſcher halechu, hinneh malach jehovah nirah bachalom lejoſeph lemor, kum veſa eth haijeled veeth immo, verach lecha mizraimah, vehejeh ſcha, ad ki omer lach, ki Herodes jeſch atid lefackeſch eth haijeled, vleabbedo.

14. *Vaijkaz vaijiſſa eth haijeled, veeth immo ballailah, vaijelech mizraimah.*

15. *Vaijehi ſcham ad moth Herodes, lehimmaleh aſcher neemar Mejhovah bannafi lemor, mimmizraim karathj eth benj.*

בְּיוֹם חַג לַיְלָדִים נְקִיִּים׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃

ב

וּכַאֲשֶׁר הָלְכוּ הִנֵּה מַלְאַךְ יְהוָה נִרְאָה בַּחֲלוֹם לְיוֹסֵף לֵאמֹר קוּם וְשָׂא אֶת־הַיֶּלֶד וְאֶת־אִמּוֹ וּבְרַח לְךָ מִצְרַיְמָה וֶהְיֵה שָׁם עַד־כִּי אֹמַר לָךְ׃ כִּי הוֹרְדוֹס יֵשׁ עָתִיד לְבַקֵּשׁ אֶת־הַיֶּלֶד וּלְאַבְּדוֹ׃

14 וַיָּקָץ וַיִּשָּׂא אֶת־הַיֶּלֶד וְאֶת־אִמּוֹ בַּלַּיְלָה וַיֵּלֶךְ מִצְרָיְמָה׃

15 וַיְהִי־שָׁם עַד־מוֹת הוֹרוֹדֵס לְהִמָּלֵא אֲשֶׁר נֶאֱמַר מֵיְהוָה בַּנָּבִיא לֵאמֹר מִמִּצְרַיִם קָרָאתִי אֶת־בְּנִי׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ νηπίων.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. β´.

Αναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ᾽ ὄναρ τῷ ἰωσὴφ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι. μέλλει γὰρ ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό.

14. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς αἴγυπτον.

15. Καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου, διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, ἐξ αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

In Festo innocentium puerorum.

Evangelium Matth. 2.

QVi cum receſsiſſent, ecce angelus Domini apparuit in ſomnis Ioſeph, dicens, Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum: & eſto ibi vſq; dum dicam tibi, Futurum eſt enim, vt Herodes quærat puerum, ad perdēdum eum.

14. Qui conſurgens accepit puerum & matrem eius nocte: & ſeceſsit in Ægyptum.

15. Et erat ibi vſque ad obitū Herodis: vt adimpleretur quod dictū eſt à Domino per prophetam dicentē, ex Ægypto vocavi filium meum.

Am Tage der vnſchuldigen Kindlein.

Evangelium Matthæi am 2. Capitel.

DA ſie aber hinweg gezogen waren/ Sihe/ da erſchein der Engel deß HErrn dem Joſeph im Traum/ vnnd ſprach: Stehe auff/ vnnd nim̃ das Kindlein/ vnd ſeine Mutter zu dir/ vñ fleuch in Egyptenland/ vnd bleib allda/ biß ich dir ſage. Denn es iſt vorhanden/ daß Herodes das Kindlein ſuche/ daſſelb vmbzubringen.

14. Vnd er ſtund auff/ vnd nam das Kindlein vnd ſeine Mutter zu ſich/ bey der nacht/ vnd entweich inn Egypten Land.

15. Vnd bleib allda/ biß nach dem Tode Herodis. Auff dz erfüllet würde/ daß der HErr durch den Propheten geſagt hat/ der da ſpricht: Auß Egypten hab ich meinen Son geruffen.

16. *Az Herodes birotho ki huthal bammahagim, Vaijikzoph ad meod, Vaijiſchlach Vaijamith eth col haijeladim aſcher bebeth léchem, Vechol geſulah, miſſchenathaim Vlemátthah, kizman aſcher daraſch mimmahagim.*

16 אָז הֵירוֹדֵס בִּרְאוֹתוֹ
כִּי הוּתַל בַּמְּהַגִּים
וַיִּקְצֹף עַד־מְאֹד
וַיִּשְׁלַח וַיָּמֶת אֶת־כָּל
הַיְלָדִים אֲשֶׁר בְּבֵית
לֶחֶם וּבְכָל גְּבוּלָהּ
מִשְּׁנָתַיִם וּלְמַטָּה כִּזְמַן
אֲשֶׁר דָּרַשׁ מִמְּהַגִּים׃

16. Τότε ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν βηθλεέμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς, καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων.

17. *Az nimla mah neemar bephi jirmejahu hannaſi lemor.*

17 אָז נִמְלָא מַה־
נֶּאֱמַר בְּפִי־יִרְמְיָהוּ
הַנָּבִיא לֵאמֹר׃

17. Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος.

18. *Kol beramah niſchmah, nehi bechi tamruꝛim, Rachel mebaccah al baneiha meanah lehinnachem al baneiha ki enénnu.*

18 קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע
נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל
מְבַכָּה עַל־בָּנֶיהָ מֵאֲנָה
לְהִנָּחֵם עַל־בָּנֶיהָ כִּי־
אֵינֶנּוּ׃

18. Φωνὴ ἐν ῥαμᾶ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς· καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί.

BEIOM chag lithſchufat Paulus haſſcheliach.

Iggéreth, lepoolei haſſchelichim.

Cap. 9.

בְּיוֹם חַג לִתְשׁוּבַת פּוֹלוּס הַשָּׁלִיחַ׃

אִגֶּרֶת לְפָעֳלֵי הַשְּׁלִיחִים׃

ט׃

ΤΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΡΟΦΗΣ τοῦ Παύλου τοῦ ἀποστόλου.

Ἐπιστολὴ πράξεως Ἀποστόλων.

ΚΕΦΑΛ. θ΄.

16. Tunc Herodes videns quoniam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt valde: & mittens occidit omnes pueros qui erant in Beth-léhem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infra, ſecundum tempus quod exquiſierat à Magis.

16. Da Herodes nun ſahe/ daß er von den Weiſen betrogen war / ward er ſehr zornig/ vnnd ſchicket auß/ vnnd ließ alle Kinder zu Bethlehem tödten/ vnd an jhrer gantzen Grentzen/ die da zweyjärig vnd drunter waren/ nach der zeit/ die er mit fleiß von den Weiſen erlernet hatte.

17. Tunc adimpletũ eſt, quod dictũ eſt per Ieremiam prophetam, dicentem.

17. Da iſt erfüllet/ das geſagt iſt von dem Propheten Jeremia/ der da ſpricht:

18. Vox in Rama audita eſt, ploratus & vlulatus multus, Rachel plorans filios ſuos, & noluit conſolari, quia non ſunt.

18. Auff dem Gebirge hat man ein geſchrey gehöret/ viel klagens / weinens vnd heulens / Rachel beweinet jre Kinder / vnnd wolt ſich nicht tröſten laſſen/ denn es war auß mit jhnen.

IN DIE CONverſionis D. Pauli Apoſtoli.

Am tage Pauli deß H. Apoſtels Bekehrung.

EPISTOLA Actor. 9.

Epiſtel / Actorum am 9. Capitel.

Cap. 9.

VESCHAVI odénnu mephiach záam Varézach bethalmidei adonénu, Vaijkraf lackohen gadol.

2. Vaijſchal mimménnu iggeroth ledamméſchek el haedoth, aſcher im jimza bederech habi anaſchim ô naſchim, Vejolich ē aſurim leruſchaláimah.

3. Vbelechto, Vbikroſo ledamméſchek, Vattihalach pithom eſch arzah miſchamáim.

4. Vecaaſcher naphal el haárez ſchama eth kol omer, ſchaul ſchaul mah tirdephénj.

5. Vaijómer mi attah adonaj, Vajhovah amar, ani jeſchua aſcher tirdephénnu, jikſcheh lach liſoth al haddorban.

ט

ושָׁאוּל עוֹדֶנּוּ
מְפִיחַ וָעַם
וָרֶצַח בְּתַלְמִידֵי אֲדֹנֵנוּ
וַיִּקְרַב לַכֹּהֵן גָּדוֹל ׃
2 וַיִּשְׁאַל מִמֶּנּוּ אִגְּרוֹת
לְדַמֶּשֶׂק אֶל־הָעֵדוֹת
אֲשֶׁר אִם יִמְצָא בְּדֶרֶךְ
הַהִיא אֲנָשִׁים אוֹ נָשִׁים
וְיוֹלִיכֵם אֲסוּרִים י
ירוּשָׁלַיְמָה ׃
3 וּבְלֶכְתּוֹ וּבְקָרְבוֹ
לְדַמֶּשֶׂק וַתְּהַלֵּךְ פִּתְאֹם
אֵשׁ אַרְצָה מִשָּׁמַיִם ׃
4 וְכַאֲשֶׁר נָפַל אֶל־
הָאָרֶץ שָׁמַע אֶת־קוֹל
אוֹמֵר שָׁאוּל שָׁאוּל מָה
תִּרְדְּפֵנִי ׃
5 וַיֹּאמֶר מִי אַתָּה אֲדֹנִי
וַיהוָה אָמַר אֲנִי יֵשׁוּעַ
אֲשֶׁר תִּרְדְּפֶנּוּ יִקְשֶׁה
לְךָ לִבְעֹט עַל־הַדָּרְבָן ׃

ΚΕΦ. θʹ.

Ὁ δὲ σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου, εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ.

2. Ἠτήσατε παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς δαμασκὸν, πρὸς τὰς συναγωγὰς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς ἱερουσαλήμ.

3. Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι, ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ δαμασκῷ, καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

4 Καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ, σαοὺλ σαοὺλ, τί με διώκεις;

5. Εἶπε δὲ, τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν, ἐγώ εἰμι ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις, σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.

Cap. 9.

SAulus autē adhuc ſpirans minarū & cædis in diſcipulos Domini, acceſsit ad principem Sacerdotum.

2. Et petiit ab eo epiſtolas, in Damaſcum ad ſynagogas, vt ſi quos inveniſſet huius viæ viros ac mulieres, vinctos perduceret in Ieruſalem.

3. Et cum iter faceret, contigit vt appropinquaret Damaſco: & ſubitò circumfulſit eum lux de cælo.

4. Et cadens in terram, audivit vocem dicentem ſibi, Saule, Saule, quid me perſequeris?

5. Qui dixit, quis es Domine? Et ille, Ego ſum Ieſus, quem tu perſequeris, durum eſt tibi contra ſtimulum calcitare.

Cap. 9.

SAulus aber ſchnaubete noch mit drohen vnd morden/ wider die Jünger deß HErrn/ vnd gieng zum Hohenprieſter.

2. Vnd bat jn vmb Brieffe gen Damaſcon an die Schulen/ auff daß ſo er etliche dieſes weges fünde/ Männer vnnd Weiber/ er ſie gebunden führete gen Jeruſalem

3. Vnd da er auff dem wege war/ vnd nahe bey Damaſcon kam/ vmbleuchtet jhn plötzlich ein Liecht vom Himmel.

4. Vnd fiel auff die Erden/ vnnd höret eine Stimme/ die ſprach zu jm: Saul/ Saul/ was verfolgeſt du mich.

5. Er aber ſprach: HErr/ wer biſt du? Der HERR/ ſprach: Ich bin Jeſus den du verfolgeſt? Es wird dir ſchwer werden/ wider den Stachel lecken.

6. Vehu niſhal charad vpachad lemor, Adonai mah tirzeh laaſothi, vaijómer jehovah elaiſ, lachen kum valech lecha el hair, vidubbar eléicha mah laaſoth lach.

6 וְהוּא נִבְהָל חָרֵד וּפָחֵד לֵאמֹר אֲדֹנָי מָה תִּרְצֶה לַעֲשׂוֹתִי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לָכֵן קוּם וְלֵךְ אֶל־הָעִיר וִידֻבַּר אֵלֶיךָ מָה לַעֲשׂוֹת לָךְ׃

6. Τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε κύριε τί με θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτὸν, (ἀλλὰ) ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.

7. Vehaanaſchim haorechim lechefrah immo, amedu niſhalim hëmmah, gam ſchomeim eth hackol, veiſch echad lo rau.

7 וְהָאֲנָשִׁים הָאֹרְחִים לְחֶבְרָה עִמּוֹ עָמְדוּ נִבְהָלִים הֵמָּה גַּם שֹׁמְעִים אֶת הַקּוֹל וְאִישׁ אֶחָד לֹא רָאוּ׃

7. Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ, εἱστήκεισαν ἐνεοὶ, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες.

8. Vaijukam ſchaul min haárez vbiphkocho eth einaiſ, eth col iſch lo raah, vaijochazúhu beiadaiſ, vaijoliſchúhu ledammáſchek.

8 וַיָּקָם שָׁאוּל מִן־הָאָרֶץ וּבִפְקוֹחוֹ אֶת־עֵינָיו אֶת־כָּל־אִישׁ לֹא רָאָה וַיֹּאחֲזוּהוּ בְיָדָיו וַיּוֹלִיכוּהוּ לְדַמֶּשֶׂק׃

8. Ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεῳγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδένα ἔβλεπε. χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν.

9. Vſcheloſcheth jamim lo haiah roah, velo achal, velo ſchatah.

9 וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים לֹא הָיָה רֹאֶה וְלֹא אָכַל וְלֹא שָׁתָה׃

9. Καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

6. Et tremens ac ſtupens dixit, Domine, quid me vis facere? Et Dominus ad eum, Surge & ingredere civitatẽ, & ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere.

6. Vnd er ſprach mit zittern vnd zagen: HERR/ was wilt du daß ich thun ſoll? Der HERR ſprach zu jhm: Stehe auff/ vnnd gehe in die Stadt/ da wird man dir ſagen / was du thun ſolt.

7. Viri autem illi qui comitabantur cum eo, ſtabant ſtupefacti, audientes quidẽ vocem, neminem autem videntes.

7. Die Männer aber die ſeine gefehrten waren/ ſtunden vnnd waren erſtarret/ denn ſie höreten ſeine ſtimme/ vnd ſahen niemands.

8. Surrexit autem Saulus de terra, apertiſque oculis nihil videbat. Ad manus autẽ illum trahentes, introduxerunt Damaſcũ.

8. Saulus aber richtet ſich auff von der Erden/ vnd als er ſeine Augen auffthat/ ſahe er niemands. Sie nahmen jhn aber bey der Hand/ vnd führeten jn gen Damaſcum.

9. Et erat tribus diebus nõ videns, & non manducavit, neque bibit.

9. Vnnd war drey tage nicht ſehen/ vnnd aß nicht vnd tranck nicht.

10. *Vaijehi thalmid echad bedamméſchek, vſchemo chananiah, vaijómer jehovah elaiſ bammareh, chananiah, vehu amar hinnêni adonai.*

11. *Vaijómer elaiſ jehovah, kum valech el haſſchuk hannikra jaſchar, vbackeſch bebeith jehudah eth ſchaul meir tarſchiſch, vehinneh mithpallel hu.*

13. *Vaijar bammareh eth haiſch vſchemo chananiah, laſo velaſim alaiſ eth jado, lemáan jaſchuf ijreh.*

13. *Vaijáan chananiah, Adonai ſchamáthi merabbim al haiſch hazzeh, cammah raoth aſah likdoſchéicha biruſchaláim.*

14. *Vechi jeſch lo ſchilthon, miſſarei hackohanim, leeſor*

10 וַיְהִי־תַלְמִיד אֶחָד בְּדַמֶּשֶׂק וּשְׁמוֹ חֲנַנְיָה וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֵלָיו בַּמַּרְאֶה חֲנַנְיָה וְהוּא אָמַר הִנֵּנִי אֲדֹנָי׃

11 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהֹוָה קוּם וָלֵךְ אֶל־הַשּׁוּק הַנִּקְרָא יָשָׁר וּבַקֵּשׁ בְּבֵית יְהוּדָה אֶת־שָׁאוּל מֵעִיר תַּרְשִׁישׁ וְהִנֵּה מִתְפַּלֵּל הוּא׃

12 וַיַּרְא בַּמַּרְאֶה אֶת־הָאִישׁ וּשְׁמוֹ חֲנַנְיָה לָבוֹא וְלָשׂוּם עָלָיו אֶת יָדוֹ לְמַעַן יָשׁוּב יִרְאֶה׃

13 וַיַּעַן חֲנַנְיָה אֲדֹנָי שָׁמַעְתִּי מֵרַבִּים עַל־הָאִישׁ הַזֶּה כַּמָּה רָעוֹת עָשָׂה לִקְדוֹשֶׁיךָ בִּירוּשָׁלָיִם׃

14 וְכִי יֶשׁ לוֹ שִׁלְטוֹן מִשָּׂרֵי הַכֹּהֲנִים לֶאֱסוֹר

10. Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν δαμασκῷ ὀνόματι ἀνανίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος ἐν ὁράματι, ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ κύριε.

11. Ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτὸν, ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ ἰούδα σαῦλον ὀνόματι ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται.

12. (Καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα ὀνόματι ἀνανίαν, εἰσελθόντα, καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα, ὅπως ἀναβλέψῃ.)

13. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ ἀνανίας, κύριε. ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν ἱερουσαλήμ.

14. Καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι ..

10. Erat autem quidam diſcipulus Damaſci, nomine Ananîas: & dixit ad illum in viſu Dominus, Anania. At ille ait, Ecce ego Domine.

10. Es war aber ein Jünger zu Damaſco / mit Namen Ananias / zu dem ſprach der HERR im geſichte: Anania. Vnnd er ſprach: Hie bin ich HErr.

11. Et Dominus ad eum, Surge, & vade in vicum qui vocatur Rectus: & quære in domo Iudæ Saulum nomine Tarſenſem, ecce enim orat.

11. Der HERR ſprach zu jhm: Stehe auff / vnnd gehe hin in die Gaſſen / die da heiſſet die Richtige / vnd frage in dem Hauſe Juda nach Saulo mit Namen von Tarſen / denn ſihe er betet.

12. (Et vidit virum Ananiam nomine, introeuntem & imponentem ſibi manus, vt viſum recipiat.)

12. Vnd hat geſehen im Geſichte einen Mann / mit Namen Ananias / zu jhm hinein kommen / vnnd die Hand auff jhn legen / daß er wider ſehend werde.

13. Reſpondit autem Ananias, Domine, audivi à multis de viro hoc quanta mala fecerit ſanctis tuis in Ieruſalem.

13. Ananias aber antwortet: HErr / ich hab von vielen gehört von diſem Mañ / wie vil übels er deinen Heiligen gethan hat zu Jeruſalem.

14. Et hic habet poteſtatem à principibus ſacerdotũ,

14. Vnnd er hat allhie macht von den Hohenprieſtern. ...

eth cullam aſcher jikreu biſchmécha

15. Vaijómer jehovah elaif, lech ki keli miſchor ze hu li, liſbol eth ſchemi liphnei haggoijm, vmelachim, vbenei jiſrael.

16. Vaani areh otho, cammahz orcho liſbol al ſchemi.

17. Vaijélech chananiah vaijaſo el habbáith, vaijaſim alaif eth jadáim, lemor, ſchaul achi, Adonai jeſchúa ſchelacháni aſcher nirah eléicha badderech, aſcher báta ba, lemáan taſchuf tireh, vetimmale berúach hackódeſth.

18. Vpithom naphelu meeináif kemo kaſchkeſchoth, vaijaſchof vaijar berega, vaijakom vaijittafel.

את־כלם אשר יקראו בשמך׃

15 ויאמר יהוה אליו לך כי כלי מבחור זה הוא לי לסבל את־שמי לפני הגוים ומלכים ובני ישראל׃

16 ואני אראה אותו כמה צרכו לסבול על־שמי׃

17 וילך חנניה ויבוא אל־הבית וישים עליו את ידים לאמר שאול אחי אדני ישוע שלחני אשר נראה אליך בדרך אשר באת בה למען תשוב תראה ותמלא ברוח הקדש׃

18 ופתאם נפלו מעיניו כמו קשקשות וישב וירא ברגע ויקם ויטבל׃

πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου.

15. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος, πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοι ἐστὶν οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων, υἱῶν τε ἰσραήλ.

16. Ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν.

17. Ἀπῆλθε δὲ ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε, σαοὺλ ἀδελφὲ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέ με ἰησοῦς, ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς, καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου.

18. Καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, ἀνέβλεψέ τε παραχρῆμα, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη.

alligandi omnes qui invocant nomen tuum.

zu binden alle die deinen Namen anruffen.

15. Dixit autem ad eum Dominus, Vade, quoniã vas electionis eſt mihi iſte. vt portet nomen meum coram gentibus & regibus, & filiis Iſraël.

15. Der HErr ſprach zu jhm: Gehe hin / denn dieſer iſt mir ein außerwehlter Rüſtzeug / daß er meinen Namen trage für die Heiden / vnd für den Königen / vnd für den Kindern von Jſrael.

16. Ego enim oſtendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.

16. Jch will jhm zeigen / wie viel er leiden muß vmb meines Namens willen.

17. Et abiit Ananias, & introivit in domũ & imponẽs ei manus, dixit Saule frater, Dominus miſit me Ieſus, qui apparuit tibi in via qua veniebas: vt videas, & implearis Spiritu ſancto.

17. Vnd Ananias gieng hin / vnd kam in das Hauß / vnnd leget die Hände auff jhn / vnd ſprach: Lieber bruder Saul / der HERR hat mich geſandt / der dir erſchienen iſt auff dem Wege / da du herkameſt / daß du wider ſehend / vnd mit dem heiligen Geiſt erfüllet werdeſt.

18. Et confeſtim ceciderunt ab oculis eius tanquam ſquamæ, & viſum recepit: & ſurgens baptizatus eſt.

18. Vñ alſo bald fiel es von ſeinen Augen wie Schuppen / vnd ward wider ſehend. Vnnd ſtund auff / vnd ließ ſich tauffen.

19. *Vecaaſcher lakach ochel, Veſaad eth libbo, Vaijehi Schaul eth thalmidim, aſcher bedamméſchek, jamim achadim.*

19 וכאשר לקח אכל
וסעד את־לבו ויהי
שאול את־התלמידים
אשר בדמשק ימים
אחדים׃

19. Καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν, ἐγένετο δὲ ὁ σαῦλος μετὰ τῶν ἐν δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς.

20. *Vmeaz kara eth hammaſchiach haedoth, ki zeh ben Elohim hu.*

20 ומאז קרא את־
המשיח בעדות כי זה
בן־אלהים הוא׃

20. Καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν χριστὸν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

21. *Vaijibbahalu col haſſchomeim, Vaijómeru, halo zeh hu haradaph biruſchalaim otham aſcher koreim beſchem hazzeh, Vaijaſo happoh al aſcher jolich othā aſurim el ſarei hackohanim.*

21 ויבהלו כל־
השמעים ויאמרו
הלא זה הוא הרדף
בירושלים אותם
אשר קוראים בשם
הזה ויבוא הפה על־
אשר יוליך אותם
אסורים אל־שרי
הכהנים׃

21. Ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ ἔλεγον, οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει, ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς;

22. *Veſchaul al jether hithgabbar, Vbalal et hajehudim hajoſcheſim bedamméſchek, Vmochiach ki zeh hu hammaſchiach.*

22 ושאול על־יתר
התגבר ובלל את־
היהודים היושבים
בדמשק ומוכיח כי זה
הוא המשיח׃

22. Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχει τοὺς ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός.

19. Et cùm acce
piſſet cibum, con-
fortatus eſt. Fuit
autem cum diſci-
pulis, qui erant Da-
maſci, per dies ali-
quot.

19. Vnd nam Speiſe zu
ſich/ vnd ſtercket ſich. Sau-
lus aber war etliche tage bey
den Jüngern zu Dama-
ſco.

20. Et continuò
ingreſſus in ſyna-
gogas, prædicabat
Ieſum, quoniam
hic eſt filius Dei.

20. Vnd alsbald prediget
er Chriſtum in den Schu-
len/ daß derſelbige GOttes
Sohn ſey.

21. Stupebant au-
tem omnes qui e-
um audiebant, &
dicebant, Nonne
hic eſt qui expu-
gnabat in Ieruſa-
lem eos, qui invo
cabãt nomẽ iſtud.
& huc ad hoc ve-
nit, vt vinctos illos
duceret ad princi-
pes ſacerdotum?

21. Sie enſatzten ſich aber
alle die es höreten/ vnd ſpra-
chen: Iſt das nicht der zu
Jeruſalem verſtöret / alle
die diſen Namen anruffen/
vnd darumb herkommen /
daß er ſie gebunden führet
zu den Hohenprieſtern.

22. Saulus autem
multo magis con-
valeſcebat, & con-
fundebat Iudæos
qui habitabant
Damaſci, affirmãs
quoniam hic eſt
Chriſtus.

22. Saulus aber ward je
mehr kräfftiger / vnd treib
die Jüden ein / die zu Da-
maſco wohneten / vnnd be-
werths / Daß dieſer iſt der
Chriſt.

BEIOM chag lethiſchubach Paulus haſſchaliach.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 19.

VAIIAAN keiphah vaijómer elaif, hinneh anáchnu azáfnu eth col aſcher lánu, vanélech achareicha vmah jihieh lanu.

28 *Vaijómer jeſchúa aleihem, amen ani omer lachem, ki attem aſcher halachtem acharai, bachalipha, im jeſchef ben Adā al kiſſe kefodo, teſchefu gam attē al ſchetthei eſreh kiſoth, vetiſchpethu eth ſchenei aſar ſchipthei jiſrael.*

29. *Vechol aſcher jaazof eth báith, o achim, ô achaioth, ô af, ô em, ô iſſchah, ô banim,* --

בְּיוֹם חַג לִתְשׁוּבַת

פּוּלוֹס הַשָּׁלִיחַ׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃

י״ט

ויען כיפה ויאמר אליו הנה אנחנו עזבנו את־כל אשר לנו ונלך אחריך ומה יהיה לנו׃

28 ויאמר ישוע אליהם אמן אני אומר לכם כי־אתם אשר הלכתם אחרי בחליפה אם ישב בן אדם על־כסא כבודו תשבו גם אתם על־שתי עשרה כסאות ותשפטו את־שני עשר שבטי ישראל׃

29 וכל אשר יעזב את בית או אחים או אחיות או אב או אם או אשה או בנים —

ΤΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ τοῦ Παύλου τοῦ ἀποστόλου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. ιθʹ.

Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;

28. Ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ.

29. Καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα,

IN DIE CONverſionis Pauli D. Apoſtoli.

Evangelium Matthæi 19.

TVnc reſpondẽs Petrus, dixit ei, Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te: quid ergo erit nobis?

28. Ieſus autem dixit illis, Amen dico vobis, quod vos qui ſecuti eſtis me, in regeneratione, cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos, ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël.

29. Et omnis qui reliquerit domũ, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios,

Am tage Pauli deß H. Apoſtels Bekehrung.

Evangelium Matthæi am 19. Capitel

DA antwortet Petrus / vnd ſprach zu jhm: Sihe / wir haben alles verlaſſen / vnnd ſind dir nachgefolget / was wird vns dafür.

28. JEſus aber ſprach zu jhnen: Warlich ich ſage euch / daß jhr / die jhr mir ſeydt nachgefolget / inn der Widergeburt / da deß Menſchen Son wird ſitzen auff dem Stul ſeiner Herrligkeit / werdet jhr auch ſitzen auff zwölff Stülen / vnnd richten die zwölff geſchlechte Iſrael.

29. Vnnd wer verleſſet Häuſer oder Brüder / oder Schweſter / oder Vater / oder Mutter / oder Weib / oder Kinder / ...

ô ſadoth , baaſur ſchemi, meah baaſur echad jickach, Veeth chaijei olam jiraſch.

או שדות בעבור שמי
מאה בעבור אחד יקח
ואת־חיי עולם ירש׃

ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται. καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

30. Verabbim jihiu riſchonim, aſcher haiu acharonim , Veacharonim, aſcher haiu riſchonim.

30 ורבים יהיו ר
ראשונים אשר היו
אחרונים ואחרנים
אשר היו ראשונים׃

30. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι, ἔσχατοι· καὶ ἔσχατοι, πρῶτοι.

BEIOM thohorath Mirjam hackedoſchah.

Iggéreth, be Malachi.

Cap. 3.

HInneni ſcholéach malachi, Vpinnah dérech lephanai: Vpithom taſo el heichalo haadon, aſcher attem meakkeſchim, Vmalach habberith aſcher attem chaphezim , hinneh ba; amar jehoVah zebaoth.

ביום טהרת מרים הקדושה׃

אגרת במלאכי׃

ג

הנני שלח מ
מלאכי ופנה־
דרך לפני ופתאם יבוא
אל־היכלו האדון אשר־
אתם מבקשים ומלאך
הברית אשר אתם
חפצים הנה־בא אמר
יהוה צבאות׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΙσεως Μαρίας τῆς ἁγίας.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Μαλαχίου.

Κεφ. γʹ.

Ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου; ὅστις ἑτοιμάσει ὁδὸν πρὸ προσώπου μου, καὶ ἐξαίφνης ἥξει εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ κύριος, ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης, ὃν ὑμεῖς θέλετε, ἰδοὺ ἔρχεται; λέγει κύριος παντοκράτωρ.

aut agros propter nomen meum: centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.

oder äcker/ vmb meines namens willen/der wirds hundertfeltig nemen/ vnnd das ewige Leben ererben.

30. Multi autem erunt primi, noviſsimi: & noviſſimi primi.

30. Aber viel die da ſind die erſten/ werden die letzten/ Vnd die letzten werden die erſten ſein.

In Die Purificationis Mariæ.

Am Tage der Opfferung Chriſti im Tempel.

Epistola Malach. 3.

Epiſtel/ Malachiæ am 3. Capitel.

Ecce ego mitto angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam. Et ſtatim veniet ad templum ſuum Dominator, quem vos quæritis, & angelus teſtamenti, quem vos vultis, Ecce venit, dicit Dominus exercituum.

SIhe/ ich wil meinen Engel ſenden/ der für mir her den Weg bereiten ſoll. Vnnd bald wird kom̃en zu ſeinem Tempel der HErr/ den jhr ſucht/ vnnd der Engel deß Bunds/ deß jr begert: Sihe/ Er kombt/ ſpricht der HERR Zebaoth.

2. *Vmi mechalkel eth jom boo; Vmi haomet beheraotho: ki hu keeſch mezareph; Vcheborith mecabbeſim.*

2 ומי מכלכל את־יום בואו ומי העמד בהראותו כי־הוא כאש מצרף וכברית מכבסים׃

2. Καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ἢ τίς ὑποστήσεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ; διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ χωνευτηρίου, καὶ ὡς πόα πλυνόντων.

3. *Veiaſchaf mezareph Vmethaher céſeph; Vetihar eth benei Levi, Vezickak otham; cazzahaf Veecackáſeph: Vehaiu lajhoVah maggiſchei minchah bizdakah.*

3 וישב מצרף ומטהר כסף וטהר את־בני־לוי וזקק אתם כזהב וככסף והיו ליהוה מגישי מנחה בצדקה׃

3. Καὶ καθιεῖται χωνεύων, καὶ καθαρίζων, ὥσπερ τὸ ἀργύριον, καὶ καθαριεῖ τοὺς υἱοὺς Λευί, καὶ χεεῖ αὐτοὺς ὥσπερ τὸ χρυσίον, καὶ ὥσπερ τὸ ἀργύριον· καὶ ἔσονται τῷ κυρίῳ προσάγοντες θυσίαν ἐν δικαιοσύνῃ.

4. *Vearefah lajhoVah minchath jehudah Viruſchaláim kimei olam; Vcheſchanim kadmonijoth.*

4 וערבה ליהוה מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמניות׃

4. Καὶ ἀρέσει τῷ θεῷ θυσία ἰούδα καὶ θυσία ἱερουσαλήμ, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος, καὶ καθὼς τὰ ἔτη τὰ ἔμπροσθεν.

BEIOM thohorath Mirjam hackedoſchah.

Beſorah chephi Lucas.

Cap. 2.

V*Ecaaſcher nimleu jemej thohorathah kethorath Moſche, ---*

ביום טהרת מרים הקדושה׃

בשורה כפי לוקס׃

ב׳

וכאשר נמלאו ימי טהרתה כתורת משה

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΙσεως Μαρίας τῆς ἁγίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦΑΛ. β΄.

ΚΑὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς, κατὰ τὸν νόμον Μωσέως,

2. Et

2. Et quis poterit cogitare diem adventus eius? & quis ſtabit ad videndū eum? Ipſe enim quaſi ignis conflans, & quaſi herba fullonum.

2. Wer wird aber den tag ſeiner zukunfft erleiden mögen? Vnd wer wird beſtehen / wenn er wirdt erſcheinen? Denn er iſt wie das Fewer eines Goldſchmids / Vnnd wie die Seiffe der Wäſcher.

3. Et ſedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Levi, & colabit eos, quaſi aurum & quaſi argentū; & erunt Domino offerentes ſacrificia in juſtitia.

3. Er wird ſitzen vn̄ ſchmeltzen / vnnd das Silber reinigen / Er wird die Kinder Levi reinigen vnd leutern / wie Gold vnd Silber / den̄ werden ſie dem HErrn Speißopffer bringen inn Gerechtigkeit.

4. Et placebit Domino ſacrificium Iuda & Ieruſalem, ſicut dies ſeculi, & ſicut anni antiqui.

4. Vnd wird dem HErrn wolgefallen das Speißopffer Juda vnd Jeruſalem / wie vorhin / vnd vor langen Jaren.

In Die Purificationis Mariæ,

Am Tage der Opfferung Chriſti im Tempel.

Evangelium Lucæ 2.

Evangelium Luc. 2.

ET poſtquam impleti ſunt dies purgationis eius ſecundùm legē Moyſi,

VNd da die tage jrer reinigung nach dē Geſetz Moſe kamē /

heſiúhu jeruſchaláimah, lehakrif liphnei jehovah.

הֱבִיאוּהוּ יְרוּשָׁלַיְמָה
לְהַקְרִיב לִפְנֵי יְהוָה׃

ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, παραστῆσαι τῷ κυρίῳ.

23. Caaſcher nichtaf bethorath jehovah, ki chol Zachar péhter réchem kadoſch lajhovah jickare.

23 כַּאֲשֶׁר נִכְתַּב בְּתוֹרַת
יְהוָה כִּי־כָל־זָכָר פֶּטֶר
רֶחֶם קָדוֹשׁ לַיהוָה
יִקָּרֵא׃

23. Καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου, ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται.

24. Velatheth minchah, caaſcher neemar bethorath jehovah, ſchethei thorim, ô ſchenei, benei jonah.

24 וְלָתֵת מִנְחָה כַּאֲשֶׁר
נֶאֱמַר בְּתוֹרַת יְהוָה
שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי
בְּנֵי יוֹנָה׃

24. Καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν.

25. Vehinneh hajah iſch biruſchaláim vſchemo Schimon, veiſch hahu haiah Zaddik vire Elohim, vmeiachel el nachmath jiſrael, verúach hackódeſch haiethah alaif.

25 וְהִנֵּה הָיָה אִישׁ
בִּירוּשָׁלַיִם וּשְׁמוֹ
שִׁמְעוֹן וְאִישׁ הַהוּא
הָיָה צַדִּיק וִירֵא אֱלֹהִים
וּמְיַחֵל אֶל־נֶחָמַת
יִשְׂרָאֵל וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
הָיָה עָלָיו׃

25. Καὶ ἰδοὺ, ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα Συμεὼν, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβὴς, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτόν.

26. Vaijehi lo maaneh merúach hackódeſch, lo lirotho eth hammáveth, bethérē raah eth meſchiach jehovah.

26 וַיְהִי לוֹ מַעֲנֶה
מֵרוּחַ הַקֹּדֶשׁ לְבִלְתִּי
לִרְאוֹתוֹ אֶת־הַמָּוֶת
בְּטֶרֶם רָאָה אֶת־מְשִׁיחַ
יְהוָה׃

26. Καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν χριστὸν κυρίου.

tulerunt in Ieruſalem, ut ſiſterent eum Domino.

brachten ſie gen Jeruſalem/ auff daß ſie jhn darſtelleten dem HErren.

23. (Sicut ſcriptũ eſt in lege Domini, Quia omne maſculinum adaperiens vulvam, ſanctum Domino vocabitur.)

23. Wie denn geſchrieben ſtehet inn dem Geſetz deß HErren: Allerley Männlein / das zum erſten die Mutter bricht / ſoll dem HErren geheiliget heiſſen.

24. Et ut darent hoſtiam, ſecundũ quod dictum eſt in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.

24. Vnd das ſie geben das Opffer/nach dem geſagt iſt im Geſetz deß HErren/ ein par Turteltauben/oder zwo junge Tauben.

25. Et ecce, homo erat in Ieruſalem, cui nomen Simeon, & homo iſte juſtus & timoratus, expectans conſolationem Iſraël: & ſpiritus ſanctus erat in eo.

25. Vnd ſihe/ein Menſch war zu Jeruſalem / mit namen Simeon / vnd derſelbe Menſch war fromb vnnd Gottsfürchtig/ vnd wartet auff den Troſt Jſrael/ vnd der heilige Geiſt war inn jhm.

26. Et reſponſum acceperat à Spiritu ſancto, non viſurum ſe mortem, niſi priùs videret Chriſtum Domini.

26. Vnd jm war ein antwort worden von dem heiligen Geiſt/ er ſolte den todt nicht ſehen / er hette denn zuvor den Chriſt deß HErren geſehen.

27. Vaijaſo berúach el haheichal, vbehaſi aſiſ veimmo eth haijéled jeſchúa laaſotham kediſrath hatthorah alaiſ.

28. Vaijickach otho al zeroothaiſ, vaijeſárech eth jehovah, vaijómar.

29. Atta teſchaléach eth aſdecha adonaj, kidbarecha beſchalom.

30. Ki rau einai eth jeſchuathécha.

31. Aſcher hachinótha liphnei chol haammim.

32. Or lehair eth haggoim, velichbod ammecha jiſrael.

27 וַיָּבוֹא בְּרוּחַ אֶל־הַהֵיכָל וּבְהָבִיא אָבִיו וְאִמּוֹ אֶת־הַיֶּלֶד יֵשׁוּעַ לַעֲשׂוֹתָם כְּדִבְרַת ה הַתּוֹרָה עָלָיו׃

28 וַיִּקַּח אוֹתוֹ עַל־זְרוֹעֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֶת יְהוָה וַיֹּאמַר׃

29 עַתָּה תְּשַׁלַּח אֶת־עַבְדְּךָ אֲדֹנָי כִּדְבָרְךָ בְּשָׁלוֹם׃

30 כִּי רָאוּ עֵינַי אֶת יְשׁוּעָתֶךָ׃

31 אֲשֶׁר הֲכִינוֹתָ לִפְנֵי כָל־הָעַמִּים׃

32 אוֹר לְהָאִיר אֶת־הַגּוֹיִם וְלִכְבוֹד עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל׃

27. Καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ.

28. Καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν θεὸν, καὶ εἶπε.

29. Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου δέσποτα κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ.

30. Ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου.

31. Ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν.

32. Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου ἰσραήλ.

BEIOM Lematthiah haſſchaliach.

בְּיוֹם לְמַתִּיָה הַשָּׁלִיחַ׃

ΤΗ ΤΟΥ ΜΑΤΘΙΟΥ τοῦ ἀποστόλου.

27. Et vênit in ſpiritu in templũ, Et cùm inducerẽt puerum Ieſum parentes eius, ut facerent ſecundùm conſuetudinem legis pro eo.

28. Et ipſe accepit eum in vlnas ſuas, & benedixit Deum, & dixit.

29. Nunc dimittis ſervum tuum Domine, ſecundum verbum tuum in pace.

30. Quia viderunt oculi mei, ſalutare tuum.

31. Quod paraſti ante faciem omnium populorum.

32. Lumen ad revelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Iſraël.

27. Vñ kam auß anregung deß Geiſtes in den Tempel. Vnnd da die Eltern das Kind Jeſum in den Tempel brachten/ daß ſie für jhn theten / wie man pfleget / nach dem Geſetz.

28. Da nam er jhn auff ſeine arm/ vnd lobete Gott/ vnd ſprach:

29. HERR/ nun leſſeſt du deinen Diener in Friede fahren/ wie du geſagt haſt.

30. Denn meine augen habẽ deinen Heiland geſehen.

31. Welchen du bereittet haſt/ für allen Völckern.

32. Ein Liecht zu erleuchten die Heiden/ vnnd zum preiß deines volcks Jſrael.

IN DIE S. Matthiæ Apoſtoli.

Am tage Matthiæ deß heiligen Apoſtels.

Iggéreth, lepoolei haſſchelichim.

Cap. I.

VBaijamim haelleh kam Cephah, bethoch battalmidim, Vaijómer, (Vaijehi kehal ſchemoth jachdaf kemo meah Veeſrim.)

16. *Haanaſchim achaj, Zarich haiah lehimmale eth hacketaf hazzeh, aſcher mickédem amerah rúach hackodeſch, bephi David al jehudah aſcher madrich haiah othā, aſcher thapheſchu eth jeſchúa.*

17. *Ki Niſſa roſcho immánu, Vattiſſa eth geral hackehunnah hazzoth.*

19. *Vezeh kanah eth ſadeh mimmechir riſchah, Vaijechanck ....*

אִגֶּרֶת לְפָעֳלֵי הַשְּׁלִיחִים׃

א

בַּיָּמִים הָאֵלֶּה קָם כֵּיפָה בְּתוֹךְ הַתַּלְמִידִים וַיֹּאמֶר (וַיְהִי קְהַל שֵׁמוֹת יַחְדָּו כְּמוֹ מֵאָה וְעֶשְׂרִים׃)

16 הָאֲנָשִׁים אַחַי צָרִיךְ הָיָה לְהִמָּלֵאת אֶת הַכְּתָב הַזֶּה אֲשֶׁר מִקֶּדֶם אָמְרָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּפִי דָוִד עַל יְהוּדָה אֲשֶׁר מַדְרִיךְ הָיָה אוֹתָם אֲשֶׁר תָּפְשׂוּ אֶת־יֵשׁוּעַ׃

17 כִּי נֶחְשָׁב רֹאשׁוֹ עִמָּנוּ וַתִּשָּׂא אֶת־גּוֹרַל הַכְּהֻנָּה הַזֹּאת׃

18 וְזֶה קָנָה אֶת שָׂדֶה מִמְּכִיר רִשְׁעָה וַיֵּחָנֵק

Ἐπιστολὴ, πράξεων ἀποστόλων.

ΚΕΦ. α΄.

Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος, ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν εἶπεν. (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν.)

16. Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ταύτην, ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυὶδ, περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσι τὸν Ἰησοῦν.

17. Ὅτι κατηριθμημένος ἦν σὺν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης.

18. Οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς ...

EPISTOLA
Actor. 1.

IN diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum, dixit, (erat autem turba hominum ſimul, ferè centum viginti.)

Epiſtel / Actorum am
1. Capitel.

VNd inn den tagen tratt auff Petrus vnter die Jünger / vnd ſprach: (Es war aber die Schare der Namen zu hauffe bey hundert vnnd zweintzig.)

16. Viri fratres, oportet impleri ſcripturam, quam prædixit Spiritus ſanctus per os David, de Iuda, qui fuit dux eorũ qui comprehenderunt IESVM.

16. Jr Männer vnd brüder / es muſte die Schrifft erfüllet werden / welche zuvor geſagt hat der heilige Geiſt / durch den Mund David / von Juda / der ein Fürgänger war / derer die Jeſum fiengen.

17. Qui connumeratus erat in nobis, & ſortitus eſt ſortem miniſterii huius.

17. Denn er war mit vns gezehlet / vñ hatte diß Ampt mit vns überkommen.

18. Et hic quidem poſſedit agrum de mercede iniquitatis: & ſuſpenſus

18. Dieſer hat erworben den Acker / vmb den vngerechten Lohn / vnnd ſich erhenckt / ...

veufdiaſch

Vaippareſch battávech, Vaijiſſchaphechu col meaiſ.

וַיִּפָּרֵשׁ בַּתָּוֶךְ וַיִּשָּׁפְכוּ כָּל־מֵעָיו׃

γενόμενος ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ.

19. Vaijiſſada lechol ſchochenei jeruſchalaim, ken aſcher nikra haſſadeh hahu bilſchonam chakal dema, Zeh hu ſedeh haddam.

19 וַיִּוָּדַע לְכָל שׁוֹכְנֵי־יְרוּשָׁלַיִם כֵּן אֲשֶׁר נִקְרָא הַשָּׂדֶה הַהוּא בִּלְשׁוֹנָם חֲקַל־דְּמָא וְזֶה הוּא שְׂדֵה הַדָּם׃

19. Καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν, ἀκελδαμὰ, τουτέστι, χωρίον αἵματος.

20. Ki nichtaf beſépher tehillim, tehi thiratham neſchămah, beoholeihem al jehi joſchef, Vpekuddatho jickach acher.

20 כִּי נִכְתַּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים תְּהִי טִירָתָם נְשַׁמָּה בְּאָהֳלֵיהֶם אַל־יְהִי יוֹשֵׁב וּפְקֻדָּתוֹ יִקַּח אַחֵר׃

20. Γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ. καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος.

21. Lachen zarich min haanaſchim haelleh hannikhalim ittanu bechol eth aſcher baVejaZa beineinu adoneinu jeſchua.

21 לָכֵן צָרִיךְ מִן הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַנִּקְהָלִים אִתָּנוּ בְּכָל עֵת אֲשֶׁר בָּא וְיָצָא בֵּינֵינוּ אֲדוֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ׃

21. Δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ, ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος ἰησοῦς.

22. Hachel mittefilath jochanan ad haijom aſcher luchack mimmennu, leed hattekumatho lihioth immanu echad min haëlleh.

22 הָחֵל מִטְּבִילַת יוֹחָנָן עַד הַיּוֹם אֲשֶׁר לֻקַּח מִמֶּנּוּ לְעֵד הַתְּקוּמָתוֹ לִהְיוֹת עִמָּנוּ אֶחָד מִן־הָאֵלֶּה׃

22. Ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος ἰωάννου, ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ γενέσθαι σὺν ἡμῖν ἕνα τούτων.

crepuit medius, & diffuſa ſunt omnia viſcera eius.

vnd iſt mitten entzwey geborſten / vnd all ſein Eingeweide außgeſchütt.

19. Et notum factum eſt omnibus habitantibus Ieruſalem : ita vt appellaretur ager ille, lingua eorum, Haceldama, hoc eſt ager ſanguinis.

19. Vnd es iſt kunth worden allen / die zu Jeruſalem wohnten / alſo / daß derſelbibige Acker genennet wirdt auff ire Sprache / Hakeldama / das iſt Blutacker.

20. Scriptum eſt enim in libro Pſalmorum, Fiat commoratio eorum deſerta, & non ſit qui habitet in ea. Et, Epiſcopatum eius accipiat alter.

20. Denn es ſtehet geſchriben im Pſalmenbuch: Jhre behauſung müſſe wüſt werden / vnnd ſey niemand der darinnen wohne. Vnd ſein Biſthumb empfahe ein ander.

21. Oportet ergo ex his viris qui nobiſcum ſunt congregati, in omni tempore, quo intravit & exivit inter nos Dominus IESVS.

21. So muß nun einer vnter diſen Männern / die bey vns geweſen ſind / die gantze zeit über / welche der HErr Jeſus vnter vns iſt auß vnd eingegangen.

22. Incipiens à baptiſmate Iohannis, vſque in diem qua aſſumptus à nobis, teſtem reſurrectionis eius nobiſcum fieri vnum ex iſtis.

22. Von der Tauffe Johannis an / biß auff den Tag / da er von vns genommen iſt / ein Zeuge ſeiner aufferſtehung mit vns werden.

23. *Vaijaamidu ſchenej anaſchim, eth joſeph hānikra bar ſchabba, vegā nikra zaddik, veeth matthia.*

23 וַיַּעֲמִידוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים אֶת יוֹסֵף הַנִּקְרָא בַּר־שַׁבָּא וְגַם נִקְרָא צַדִּיק וְאֶת־מַתִּיָּה׃

23. Καὶ ἔστησαν δύο, ἰωσὴφ τὸν καλούμενον βαρσαβᾶν, ὃς ἐπι-κλήθη ἰοῦστος, καὶ ματθίαν.

24. *Vaijtpallelu lemor, jenovah attah hu habbochen libboth cullam, hafah tamim vehaggidah na eth echad aſcher bachárta bo miſſchenethem.*

24 וַיִּתְפַּלְלוּ לֵאמֹר יְהוָה אַתָּה הוּא הַבּוֹחֵן לְבּוֹת כֻּלָּם הָבָה תָּמִים וְהַגִּידָה נָא אֶת אֶחָד אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בּוֹ מִשְּׁנֵיהֶם׃

24. Καὶ προσευξάμενοι εἶπον, σὺ κύριε καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα, ὃν ἐξελέξω.

25. *Lakáchath et goral kehunnah hazzoth, vehammiſchlach, aſcher mimménnu ſar jehudah, lalécheth limkomo.*

25 לָקַחַת אֶת־גּוֹרַל כְּהֻנָּה הַזֹּאת וְהַמִּשְׁלַח אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ סָר יְהוּדָה לָלֶכֶת לִמְקוֹמוֹ׃

25. Λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἐξ ἧς παρέβη ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον,

26. *Vaijittenu goralam, vaijippol haggoral al Matthiah, vaijimmaneh eth aſchtei aſar talmidim.*

26 וַיִּתְּנוּ גוֹרָלָם וַיִּפּוֹל הַגּוֹרָל עַל־מַתִּיָּה וַיִּמָּנֶה אֶת־עַשְׁתֵּי עָשָׂר תַּלְמִידִים׃

26. Καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτῶν, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ ματθίαν, καὶ συγκα-τεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

BEIOM Lematthiah haſſchaliach.

בְּיוֹם לְמַתִּיָּה הַשָּׁלִיחַ׃

ΤΗ ΤΟΥ ΜΑΤΘΙΟΥ ΤΟΥ ἀποστόλου.

23. Et

23. Et ſtatuerunt duos, Ioſeph, qui vocabatur Barſabas, qui cognominatus eſt Iuſtus: & Matthiam.

23. Vnd ſie ſtelleten zwen/ Joſeph genandt Barſabas/ mit dem Zunamen Juſt/ vnd Matthiam.

24. Et orantes dixerunt. Tu Domine qui corda noſti omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus vnum.

24. Beteten/ vnnd ſprachen: HErr/ aller Hertzenkündiger/ zeige an/ welchen du erwehlet haſt vnter dieſen zweyen.

25. Accipere locum miniſterii huius & Apoſtolatus, de quo prævaricatus eſt Iudas, vt abiret in locum ſuum.

25. Daß einer empfahe dieſen Dienſt vnd Apoſtelampt/ davon Judas abgewichen iſt/ daß er hingienge an ſeinen ort.

26. Et dederunt ſortes eis: & cecidit ſors ſuper Matthiam, & annumeratus eſt cũ vndecim Apoſtolis.

26. Vnd ſie wurffen daß Loß über ſie/ vnd das Loß fiel auff Matthiam/ vnd er ward hinzugeordnet zu den eilff Apoſteln.

In Die S. Matthiæ Apoſtoli.

Am tage Matthiæ deß heiligen Apoſtels.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 11.

BAeth hahi anahjeſchua Vaijómer, odecha aſi adô ſchamáim Vaárez, ki histárta eth haélleh mechachamim Vminnebonim, Vattegal otham, laolalim.

26. Omnam aſi ki ken hatah razon lephanéicha.

27. Col nittenu li meaſi, Veiſch lo jodéa eth habben, ki im haaf Veeth haaf lo jodea iſch, bilti habben, Vlemi jirzeh habben legalloth.

28. Hoj lechu elai col haijeephim, Vmeſubbalim, Vaani aniach lachem.

29. Seu eth oli aleichem, Velimdu mimménni, ki ani áni Vſchephal lef,

בשורה כפי מתי :

י״א

בעת ההיא
ענה ישוע
ויאמר אודך אבי
אדון שמים וארץ כי־
הסתרת את האלה
מחכמים ומנבונים
ותגל אותם לעוללים:

26 אמנם אבי כי־כן
היה רצון לפניך :

27 כל־נתנו לי מאבי
ואיש לא יודע את־הבן
כי אם האב ואת־האב
לא ידע איש בלתי הבן
ולמי ירצה הבן לגלות:

28 הוי לכו אלי כל־
היעפים ומסבלים
ואני אניח לכם :

29 שאו את־עולי ע
עליכם ולמדו ממני
כי עני אני ושפל לב

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

Κεφ. ια´.

ΕΝ ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις.

26. Ναὶ ὁ πατὴρ, ὅτι, οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου,

27. Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν, εἰ μὴ ὁ πατὴρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

28. Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς.

29. Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὅτι πρᾷός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, ...

Evangelium Matthæi 11.

IN illo tempore reſpondens Ieſus dixit, Confiteor tibi pater Domine cæli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus & revelaſti ea parvulis.

26. Ita pater; quoniam ſic fuit placitum ante te.

27. Omnia mihi tradita ſunt à patre meo. Et nemo novit filium niſi pater: neque patrem quis novit, niſi filius, & cui voluerit filius revelare.

28. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis: & ego reficiam vos.

29. Tollite jugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde:

Evangelium Matthæi am 11. Capitel.

ZV derſelbigen zeit antwortet JEſus / vnnd ſprach: Ich preiſe dich Vater vnd HErr Himmels vnd der Erden / das du ſolches den Weiſen vnd Klugen verborgen haſt / vnnd haſt es den Vnmündigen offenbaret.

26. Ja Vater / denn es iſt alſo wolgefällig geweſen für dir.

27. Alle ding ſind mir übergeben von meinem Vater. Vnd niemand kennet den Sohn / denn nur der Vater / vnd niemand kennet den Vater / denn nur der Sohn / vnd wem es der Sohn will offenbaren.

28. Kompt her zu mir alle die jhr mühſelig vnd beladen ſeydt / ich will euch erquicken.

29. Nemet auff euch mein Joch / vnd lernet von mir / denn ich bin ſanfftmütig / vnnd von hertzen demütig /

Vethimzeu menuchah lenaphſchotéichem.	וְתִמְצְאוּ מְנוּחָה ל לְנַפְשֹׁתֵיכֶם ׃	κ̀ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.
30. Ki oli matok, vmaſſei kal hu.	30 כִּי עוֹלִי מָתוֹק וּמַשָּׂאִי קַל הוּא ׃	30. Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.
BEIOM lehithbaſſer Miriam haalmah.	בְּיוֹם לְהִתְבַּשֵּׂר מִרְיָם הָעַלְמָה ׃	ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΠΡΟΣΑΓΓΕΛίας Μαρίας τῆς ἁγίας.
Iggéreth, Biſchajáhu.	אִגֶּרֶת בִּישַׁעְיָהוּ ׃	ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ἡσαΐου.
Cap. 7.	ז	ΚΕΦΑΛ. ζ.
VAÿoſeph jehovah, dabber el Achaz, lemor.	וַיּוֹסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֶל־אָחָז לֵאמֹר ׃	ΚΑὶ προσέθετο κύριος λαλῆσαι τῷ Ἀχὰζ λέγων.
11. Scheal lecha oth, meim jehovah Elohéicha: haamek ſchealah, ô hagbéa lemáhlah.	11 שְׁאַל לְךָ אוֹת מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַעְמֵק שְׁאָלָה אוֹ הַגְבֵּהַ ל לְמָעְלָה ׃	11. Αἴτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρὰ κυρίου θεοῦ σου, εἰς βάθος ἢ εἰς ὕψος.
12. Vaÿómer Achaz: Lo eſchal velo anaſſe eth jehovah.	12 וַיֹּאמֶר אָחָז לֹא אֶשְׁאַל וְלֹא אֲנַסֶּה אֶת יְהוָה ׃	12. Καὶ εἶπεν Ἀχὰζ, οὐ μὴ αἰτήσω, οὐδὲ μὴ πειράσω κύριον.
13. Vaÿómer, ſchimu na beith david, hamath mickem	13 וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ נָא בֵּית דָּוִד הַמְעַט מִכֶּם	13. Καὶ εἶπε, ἀκούσατε δὴ οἶκος Ἰούδα, μὴ μικρὸν ὑμῖν ...

& inve-

& invenietis requiem animabus veſtris.

30. Iugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve.

ſo werdet jhr ruhe finden für ewre Seele.

30. Denn mein Joch iſt ſanfft / vnnd meine Laſt iſt leicht.

IN DIE annuntiationis Mariæ.

EPISTOLA Eſaiæ 7.

ET adiecit Dominus loqui ad Achaz dicens:

11. Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo, in profundum aut in excelſum.

12. Et dixit Achaz: Non petam, neq; tentabo Dominum.

13. Et dixit: Audite jam domus Iuda, nunquid parum vobis,

Am Tage der Verkündigung Mariæ.

Epiſtel / Eſaiæ am 7. Capitel.

IN dieſen tagen redet der HErr zu Achas / vnnd ſprach:

11. Fordere dir ein zeichen vom HErren deinẽ Gott / es ſey hierunten in der Helle / oder droben in der höhe.

12. Achas ſprach: Jch wils nicht fordern / das ich den HErren nicht verſuche.

13. Da ſprach er: Wolan / So höret jhr vom Hauſe David / iſts euch zu wenig /

Vethimzeu menu-chah lenaphſcho-teichem.

30. Ki oli matok, vmaſſei kal hu.

וְתִמְצְאוּ מְנוּחָה ל
לְנַפְשֹׁתֵיכֶם :
30 כִּי עֻלִּי מָתוֹק
וּמַשָּׂאִי קַל הוּא :

κὴ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.

30. Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

BEIOM lehithbaſſer Miriam haalmah.

Iggéreth, Biſchajáhu.

Cap. 7.

Vaijoſeph jehovah, dabber el Achaz, lemor.

11. Scheal lecha oth, meim jehovah Elohéicha: haameck ſchealah, ô hagbéa lemáalah.

12. Vaijômer Achaz: Lo eſchal velo anaſſe eth jehovah.

13. Vaijômer, ſchimu na beith david, hamath mickem

בְּיוֹם לְהִתְבַּשֵּׂר
מִרְיָם הָעַלְמָה :
אִגֶּרֶת בִּישַׁעְיָהוּ :
ז
וַיּוֹסֶף יְהוָֹה
דַּבֵּר אֶל אָחָז
לֵאמֹר :
11 שְׁאַל לְךָ אוֹת מֵעִם
יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ הַעְמֵק
שְׁאָלָה אוֹ הַגְבֵּהַּ ל
לְמָעְלָה :
12 וַיֹּאמֶר אָחָז לֹא
אֶשְׁאַל וְלֹא אֲנַסֶּה אֶת
יְהוָֹה :
13 וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ נָא
בֵּית דָּוִד הַמְעַט מִכֶּם

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΠΡΟΣΑΓΓΕλίας Μαρίας τῆς ἁγίας.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ἡσαΐου.

ΚΕΦΑΛ. ζ.

ΚΑὶ προσέθετο κύριος λαλῆσαι τῷ Αχαζ λέγων.

11. Αἴτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρὰ κυρίου θεοῦ σου, εἰς βάθος ἢ εἰς ὕψος.

12. Καὶ εἶπεν Αχαζ, οὐ μὴ αἰτήσω, οὐδὲ μὴ πειράσω κύριον.

13. Καὶ εἶπε, ἀκούσατε δὴ ὁ οἶκος Ιούδα, μὴ μικρὸν ὑμῖν ...

& invenietis requiem animabus veſtris.

30. Iugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve.

IN DIE annuntiationis Mariæ.

EPISTOLA Eſaiæ 7.

ET adiecit Dominus loqui ad Achaz dicens:

11\. Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo, in profundum aut in excelſum.

12\. Et dixit Achaz: Non petam, neq; tentabo Dominum.

13\. Et dixit: Audite jam domus Iuda, nunquid parum vobis,

ſo werdet jhr ruhe finden für ewre Seele.

30\. Denn mein Joch iſt ſanfft/ vnnd meine Laſt iſt leicht.

Am Tage der Verkündigung Mariæ.

Epiſtel/ Eſaiæ am 7. Capitel.

JN dieſen tagen redet der HErr zu Achas/ vnnd ſprach:

11\. Fordere dir ein zeichen vom HErren deinē Gott/ es ſey hierunten in der Helle/ oder droben in der höhe.

12\. Achas ſprach: Jch wils nicht fordern/ das ich den HErren nicht verſuche.

13\. Da ſprach er: Wolan/ So höret jhr vom Hauſe David/ iſts euch zu wenig/

haloth anaſchim, ki talu gam eth Elohai.

הַלְאוֹת אֲנָשִׁים כִּי־
תַלְאוּ גַּם אֶת אֱלֹהָי׃

ἀγῶνα παρέχειν ἀνθρώποις, καὶ πῶς κυρίῳ παρέχετε ἀγῶνα;

14. *Lachen jitten Adonaj hu lachem oth: hinneh haalmah harah vejolédeth ben, vekarath ſchemo Immánuel.*

14 לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא
לָכֶם אוֹת הִנֵּה ה
הָעַלְמָה הָרָה וְיֹלֶדֶת
בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ ע
עִמָּנוּאֵל׃

14. Διὰ τοῦτο δώσει κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐμμανουήλ.

15. *Chemah vedeſch jochel, ledatho maos bara, vbachor batthof.*

15 חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכֵל
לְדַעְתּוֹ מָאוֹס בָּרָע
וּבָחוֹר בַּטּוֹב׃

15. Βούτυρον καὶ μέλι φάγεται, πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν προελέσθαι πονηρὰ, ἢ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν.

BEIOM lehithbaſſer Miriam haalmah.

בְּיוֹם לְהִתְבַּשֵּׂר מִרְיָם הָעַלְמָה׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΠΡΟΣΑΓΓΕΛΙΑΣ Μαρίας τῆς ἁγίας.

Beſorah Chephi Lucas.

Cap. I.

VBachódeſch haſſchiſchſchi, ſchullach hammalach Gabriel meelohim el ir Gelilah vſchemah nazáreth.

בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקָס׃

א

וּבַחֹדֶשׁ הַשִּׁשִּׁי
שֻׁלַּח הַמַּלְאָךְ
גַּבְרִיאֵל מֵאֱלֹהִים אֶל־
עִיר גְּלִילָה וּשְׁמָהּ
נְצָרֶת׃

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦ. α.

ΕΝ δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ, ὑπὸ τοῦ θεοῦ, εἰς πόλιν τῆς γαλιλαίας, ᾗ ὄνομα ναζαρέτ.

agonem

agonem exhibere hominib⁹, & quomodo Domino exhibetis agonem?

daß jhr die Leute beleidiget / jhr müſt auch meinen Gott beleidigen?

14. Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſignū: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium, & vocabis nomen eius Emmanuel.

14. Darumb ſo wirdt der HErr euch ſelbſt ein Zeichen geben: Sihe / eine Jungkfraw iſt ſchwanger / vnd wird einen Sohn geberen / den wird ſie heiſſen Immanuel.

15. Butyrum & mel comedet, antequam ipſe ſciat præponere mala, & eligere bonum.

15. Butter vnnd Honig wird er eſſen / das er wiſſe böſes zu verwerffen / vnd gutes zu erwehlen.

IN DIE annuntiationis Mariæ.

Am Tage der Verkündigung Mariæ.

Evangelium Lucæ I.

Evangelium Lucæ am 1. Capitel.

IN menſe autem ſexto, miſſus eſt angelus Gabriel, à Deo, in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth.

VNd im Sechſten Monden / ward der Engel Gabriel geſandt von GOtt / inn eine Statt in Galilea / die heiſſet Nazareth.

27. El haalmah hammeoraſchah laiſch, vſchemo Ioſeph, mibbeith David, veſchem haalmah Miriam.

28. Vaijaſo hammalach eleiha vaijómer, ſchalom lach, hammuchannah, jehovah immech, berúchah att bannaſchjm.

29. Vbirothah charedah al deſaro, vattithchaſſchef mah zoth habberachah.

30. Vaijómér hammalach eleiha, al tirej Miriam, ki mazath chen liphnei Elohim.

31. Ki hinneh taharj babbéthen, ve teledi ben, ve tikrej ſchemo jeſchúa.

32. Vezeh jihieh gadol, vben Elion jickare, vejitten lo jehovah Elohim, eth kiſſe David aſif.

27 אל־העלמה
המאורשה לאיש
ושמו יוסף מבית דויד
ושם העלמה מרים׃
28 ויבוא המלאך
אליה ויאמר שלום
לך המחננה יהוה עמך
ברוכה אתי בנשים׃
29 ובראותה חרדה
על־דברו ותתחשב מה
זאת הברכה׃
30 ויאמר המלאך
אליה אל־תיראי
מרים כי מצאת חן
לפני אלהים׃
31 כי־הנך תהרי בבטן
ותלדי בן ותקראי
שמו ישוע׃
32 וזה יהיה גדול ובן־
עליון יקרא ויתן לו
יהוה אלהים את
כסא דויד אביו׃

27. Πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ, ᾧ ὄνομα ἰωσὴφ, ἐξ οἴκου Δαυίδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου, Μαριάμ.

28. Καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν, εἶπε, χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ κύριος μετὰ σοῦ, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν.

29. Ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος.

30. Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ. μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ.

31. Καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰησοῦν.

32. Οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

27. Ad virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Ioſeph, de domo Davit: & nomen virginis Maria.	27. Zu einer Jungfrawen/ die vertrawet war einem Manne/ mit namen Joſeph/ vom Hauſe David/ vnnd die Jungfraw hieß Maria.
28. Et ingreſſus angelus ad eam, dixit, Ave gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus.	28. Vnnd der Engel kam zu jhr hinein/ vnnd ſprach: Gegrüſſet ſeyſt du Holdſelige/ der HErr iſt mit dir/ du gebenedeyte vnter den Weibern.
29. Quæ cùm audiſſet, turbata eſt in ſermone eius, & cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.	29. Da ſie jhn aber ſahe/ erſchrack ſie über ſeiner rede/ vnd gedachte/ welch ein Gruß iſt das?
30. Et ait angelus ei, Ne timeas Maria, inveniſti enim gratiam apud Deum.	30. Vnd der Engel ſprach zu jhr: Förchte dich nicht Maria/ du haſt Gnade bey Gott funden.
31. Ecce concipies in vtero, & paries filium: & vocabis nomē eius Ieſum.	31. Sihe/ du wirſt ſchwanger werden im Leibe/ vnd einen Son geberen/ deß Namen ſolt du Jeſus heiſſen.
32. Hic erit magnus, & filius altiſsimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus ſedem David patris eius.	32. Der wird groß/ vnnd ein Sohn deß Höchſten genennet werden. Vnnd Gott der HErr wirdt jhm den Stul ſeines Vaters Davids geben.

33. *Vejimloch bebeith Iaacob leolā, ṽlemalcuto ein kez.*

33 וַיִּמְלֹךְ בְּבֵית יַעֲקֹב לְעוֹלָם וּלְמַלְכוּתוֹ אֵין קֵץ׃

33. Καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.

34. *Vattomer Mirjam el hammalach, eich tihieh zoth, chi iſch einennj jodeah.*

34 וַתֹּאמֶר מִרְיָם אֶל־הַמַּלְאָךְ אֵיךְ תִּהְיֶה זֹּאת כִּי־אִישׁ אֵינֶנִּי יוֹדֵעָה׃

34. Εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον, πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω.

35. *Vaijaan hammalach ṽaijômer lah, rúach hackódeſch taſo aláich, ṽgefurath haelion taſoch lach, ṽelachen hackadoſch hannolad mimmech, ben Elohim jickare.*

35 וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמֶר לָהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ תָּבוֹא עָלַיִךְ וּגְבוּרַת הָעֶלְיוֹן יָסֹךְ לָךְ וְלָכֵן קָדוֹשׁ הַנּוֹלָד מִמֵּךְ בֶּן־אֱלֹהִים יִקָּרֵא׃

35. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ, πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπί σε, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς θεοῦ.

36. *Vehinneh Eliſchéfa keroſathech gam hi harah ben bizkunathah, ṽezeh chódeſch haſſchiſſchi lah, aſcher nikrath akarah.*

36 וְהִנֵּה אֱלִישֶׁבַע קְרוֹבָתֵךְ גַּם הִיא הָרָה בֵּן בִּזְקֻנָתָהּ וְזֶה חֹדֶשׁ הַשִּׁשִּׁי לָהּ אֲשֶׁר נִקְרֵאת עֲקָרָה׃

36. Καὶ ἰδοὺ ἐλισάβετ ἡ συγγενής σου, καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρᾳ αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ, τῇ καλουμένῃ στείρᾳ.

37. *Ki lo jihieh mibbilti jecholeth liphnei jehoṽah col dafar.*

37 כִּי לֹא יִהְיֶה מִבִּלְתִּי יְכֹלֶת לִפְנֵי יְהוָה כָּל־דָּבָר׃

37. Ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ θεῷ πᾶν ῥῆμα.

38. *Vattomer Mirjam,* ....

38 וַתֹּאמֶר מִרְיָם

38. Εἶπε δὲ Μαριὰμ ....

33. Et regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.

33. Vnd er wird ein König ſein über das Hauß Jacob ewiglich/ vnd ſeines Königreichs wird kein ende ſein.

34. Dixit autem Maria ad angelũ, Quomodo fiet iſtud? quoniam virum non cognoſco?

34. Da ſprach Maria zu dem Engel: Wie ſoll das zugehen? Sintemal ich von keinem Manne weiß?

35. Et reſpondens angelus, dixit ei, Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus altiſsimi obumbrabit tibi, ideoque & quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur filius Dei.

35. Der Engel antwortet vnd ſprach zu jhr: Der heilige Geiſt wirdt über dich kommen/ vnd die krafft deß Höchſten wirdt dich überſchatten. Darum̃ auch das Heilige/ das von dir geboren wirdt/ wirdt Gottes Sohn genennet werden.

36. Et ecce Eliſabeth cognata tua, & ipſa concepit filium in ſenectute ſua: & hic menſis, ſextus eſt illi, quæ vocatur ſterilis.

36. Vnd ſihe Eliſabeth/ deine Gefreundte/ iſt auch ſchwanger mit einem Son/ in jrem alter/ vnd gehet jetzt im ſechſten Mond/ die im geſchrey iſt/ dz ſie vnfruchtbar ſey.

37. Quia non erit impoſsibile apud Deum omne verbum,

37. Denn bey Gott iſt kein ding vnmüglich.

38. Dixit autem Maria,

38. Maria aber ſprach:

binneh ſchiphchath jehovah ani, jehi li chiſaréch a, vajé-leeb hammalach mimménnah.

הִנֵּה שִׁפְחַת יְהוָה אָנִי יְהִי לִי כִּדְבָרֶךָ וַיֵּלֶךְ הַמַּלְאָךְ מִמֶּנָּה׃

ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου, καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

BEIOM
Lephilippos Ve-jaakob haſchelichim.
Iggéreth Beſépher chochmah.
Cap. 5.

בְּיוֹם לְפִלִפּוֹס
וְיַעֲקֹב הַשְּׁלִיחִים׃
אִגֶּרֶת בְּסֵפֶר חָכְמָה׃
ה

ΤΗ ΤΟΥ
ΦΙΛΙΠΠΟΥ
καὶ Ἰακώβου τῶν ἀποστόλων.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ
Σοφίας.
ΚΕΦΑΛ. ε΄.

Az jaamod hazzaddik bebittachon gadol al penei zoreraiſ, vmeniei jegiaiſ.

אָז יַעֲמֹד הַצַּדִּיק בְּבִטָּחוֹן גָּדוֹל עַל־פְּנֵי צֹרְרָיו וּמְנִיאֵי יְגִיעָיו׃

ΤΟ΄τε στήσεται ἐν παῤῥησίᾳ πολλῇ ὁ δίκαιος, κατὰ πρόσωπον τῶν θλιψάντων αὐτὸν, καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους αὐτοῦ.

2. Vejiru vicharedu bejirah vreadah, vejibbahalu al nipleoth jeſchúath hazzaddik, vidabberu iſch el reéhu vejinnachému.

2 וְיִרְאוּ וְיֶחֶרְדוּ בְּיִרְאָה וּרְעָדָה וְיִבָּהֲלוּ עַל־נִפְלְאוֹת יְשׁוּעַת הַצַּדִּיק וִידַבְּרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וְיִנָּחֵמוּ׃

2\. Ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δεινῷ, καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας. καὶ ἐροῦσιν ἐν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες.

3. Vbezarath rucham jeaneku lemor, ze hu aſcher lephanim hajah lanu lizchok, velimſchal cherpah.

3 וּבְצָרַת רוּחָם יֵאָנְקוּ לֵאמֹר זֶה הוּא אֲשֶׁר לְפָנִים הָיָה לָנוּ לִצְחֹק וּלְמְשַׁל חֶרְפָּה׃

3\. Καὶ διὰ στενοχωρίαν πνεύματος στενάξονται καὶ ἐροῦσιν, οὗτος ἦν, ὃν ἔχομέν ποτε εἰς γέλωτα, καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ.

Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum. Et diſceſsit ab illa angelus.

IN DIE S. Philippi & Iacobi Apoſtolorum.

EPISTOLA Sapient. 5.

TVnc ſtabit in confidentia multa juſtus contra faciem eorum, qui anguſtaverunt eum, & irritantium labores eius.

2. Videntes turbabuntur timore vehementi, & ſtupebunt in inſperata ſalute; & dicent intra ſe pœnitentiam agentes.

3. Et præ anguſtia ſpiritus gement & dicent, Hic erat quem habuimus aliquando in deriſum, & ſimilitudinem improperii.

Sihe/ ich bin deß HErrn Magd/ mir geſchehe/ wie du geſaget haſt. Vnd der Engel ſchied von jhr.

Am tage S. Philippi vnd Jacobi.

Epiſtel/ im buch der Weißheit am 5. Capitel.

ALs dann wirdt der Gerechte ſtehen mit groſſer frevdigkeit/ wider die/ ſo jhn geängſtet haben/ vnd ſeine Arbeit verworffen haben.

2. Wenn dieſelbigen denn ſolches ſehen/ werden ſie grawſam erſchrecken für ſolcher Seligkeit/ der ſie ſich nicht verſehen hetten. Vnd werden vntereinander reden mit rewe.

2. Vnnd für angſt deß Geiſtes ſeufftzen: Das iſt der/ welchen wir etwa für ein ſpot hatten/ vnd für ein höniſch beyſpiel.

4. *Cheßilim anáchnu chaſcháfnu eth chaijaif leſchiggaon, Veeth kizzo lebizzaion.*

4 כְּסִילִים אֲנַחְנוּ חָשַׁבְנוּ אֶת־חַיָּיו לְשִׁגָּעוֹן וְאֶת קִצּוֹ לְבִזָּיוֹן׃

4. Οἱ ἄφρονες τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισάμεθα μανίαν, καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον.

5. *Veattah eichachah nimmah hu lifnei Elohim, Vbikdoſchim gorado naphal.*

5 וְעַתָּה אֵיכָכָה נִמְנָה הוּא לִבְנֵי אֱלֹהִים וּבִקְדֹשִׁים גּוֹרָלוֹ נָפָל׃

5. Πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς θεοῦ, καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κλῆρος αὐτοῦ ἐστιν;

6. *Ach, thainu midderech emeth, Veor hazzedakah lo nagah lanu, Veſchémeſch hazzedakah lo zarach aléinu.*

6 אַךְ תָּעִינוּ מִדֶּרֶךְ אֱמֶת וְאוֹר הַצְּדָקָה לֹא נָגַהּ לָנוּ וְשֶׁמֶשׁ הַצְּדָקָה לֹא זָרַח עָלֵינוּ׃

6. Ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν, καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν.

7. *Binthifoth riſchah Vaafaddon nisbánu, Vbemidbar ſchoah haláchnu Veeth dérech jehovah lo jadánu.*

7 בִּנְתִיבוֹת רִשְׁעָה וַאֲבַדּוֹן נִשְׂבָּעְנוּ וּבְמִדְבַּר שׁוֹאָה הָלַכְנוּ וְאֶת־דֶּרֶךְ יְהוָה לֹא יָדָעְנוּ׃

7. Ἀνομίας ἐνεπλήσθημεν τρίβοις καὶ ἀπωλείας, καὶ διωδεύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους, τὴν δὲ ὁδὸν κυρίου οὐκ ἔγνωμεν.

8. *Ma hoil lánu haggeeh, Vmah hoſiph lanu oſchér eth zadon.*

8 מַה־הוֹעִיל לָנוּ הַגַּאֲוָה וּמַה הוֹסִיף לָנוּ עֹשֶׁר אֶת־זָדוֹן׃

8. Τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφανία; καὶ τί πλοῦτος μετὰ ἀλαζονείας συμβέβληται ἡμῖν.

9. *Ki aferu col haddefarim baélleh cazzel Vekiſchmuah ofárath.*

9 כִּי עָבְרוּ כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כַּצֵּל וְכִשְׁמוּעָה עֹבֶרֶת׃

9. Παρῆλθεν ἐκεῖνα πάντα ὡς σκιά, καὶ ὡς ἀγγελία παρατρέχουσα.

4. Stulti vitam illius æſtimavimus inſaniam, & finem illius ſine honore.

4. Wir Narren hielten ſein Leben für vnſinnig/ vnd ſein Ende für eine ſchande.

5. Quomodo cõputatus eſt in filiis Dei, & in ſanctis ſors illius eſt.

5. Wie iſt er nun gezehlet vnter die Kinder GOttes/ vnd ſein Erbe iſt vnter den Heiligen?

6. Ergo erravimus à via veritatis, & juſtitiæ lumen nõ luxit nobis, & ſol juſtitiæ non ortus eſt nobis.

6. Darumb ſo haben wir deß rechten weges gefehlet/ vnd das Liecht der Gerechtigkeit hat vns nicht geſchienen/ vnnd die Sonne der Gerechtigkeit iſt vns nicht auffgangen.

7. Iniquitatis impleti ſumus viis & perditionis, & per ambulavimus deſerta inacceſsibilia; at viam domini non novimus.

7. Wir haben eitel vnrechte vnd ſchädliche Wege gegangen/ vnd haben gewandelt wüſte vnwege/ Aber deß HERRn Weg haben wir nicht gewuſt.

8. Quid profuit nobis ſuperbia, & quid divitiæ cũ jactantia, contulerunt nobis?

8. Was hilfft vns nun der Pracht? Was bringt vns nun der Reichthumb/ ſampt dem hohmuth.

9. Tranſierunt illa omnia tanquam vmbra & tanquã nuncius per currens.

9. Es iſt alles dahin gefahren/ wie ein ſchatte/ vnd wie ein geſchrey/ das fürüber fehret.

10. *Kaonijah haoferet begallei haijam, aſcher middarkah lo timza midrack, Veaph lo helech mehalichathah, baggallim.*

10 כָּאֳנִיָּה הָעוֹבֶרֶת בְּגַלֵּי הַיָּם אֲשֶׁר מִדַּרְכָּהּ לֹא תִמָּצֵא מִדְרָךְ וְאַף לֹא הֵלֶךְ מַהֲלִיכָתָהּ בַּגַּלִּים׃

10. Ὡς ναῦς διερχομένη κυμαινόμενον ὕδωρ, ἧς διαβάσης οὐκ ἔστιν ἴχνος εὑρεῖν, οὐδὲ ἀτραπὸν πορείας αὐτῆς ἐν κύμασιν.

11. *O caz zippor jauph baauir oth lo echad jimmaze meupho: Ki muaph biaph Vmachiph ruach kallah Vmuphkaath bechóach epho, jaafer beefrothaif, laafor, Veacharaif lo jimmáze oth halichatho bah.*

11 אוֹ כְּצִפּוֹר יָעוּף בָּאֲוִיר אוֹת לֹא אֶחָד יִמָּצֵא מֵעוּפוֹ כִּי מוּעָף בְּיַעַף וּמַכְאִיף רוּחַ קַלָּה וּמְבֻקַּעַת בְּכֹחַ עֶפְעוֹ יַאֲבֶר בְּאֶבְרָתָיו לַעֲבוֹר וְאַחֲרָיו לֹא יִמָּצֵא אוֹת הֲלִיכָתוֹ בָהּ׃

11. Ἢ ὡς ὀρνέου διαπτάντος ἀέρα οὐδὲν εὑρίσκεται τεκμήριον πορείας. Πληγῇ δὲ ταρσῶν μαστιζόμενον πνεῦμα κοῦφον καὶ σχιζόμενον βίᾳ ῥοίζου, κινουμένων πτερύγων διωδεύθη. Καὶ μετὰ τοῦτο οὐχ εὑρέθη σημεῖον ἐπιβάσεως ἐν αὐτῷ.

12. *Vchemo chez hammuaph lammattharah, aſcher bah niſka beauir, Vberégah leechad mejuchad hu, ken aſcher ein ladáath eth efro.*

12 וּכְמוֹ חֵץ הַמּוּעָף לַמַּטָּרָה אֲשֶׁר בָּהּ בִּבְקַע הָאֲוִיר וּבְרֶגַע לְאֶחָד מְיֻחָד הוּא כֵּן אֲשֶׁר אֵין לָדַעַת אֶת עֶבְרוֹ׃

12. Ἢ ὡς βέλους βληθέντος ἐπὶ σκοπὸν, τμηθεὶς ὁ ἀὴρ εὐθέως εἰς ἑαυτὸν ἀνελύθη, ὡς ἀγνοῆσαι τὴν δίοδον αὐτοῦ.

13. *Cakah gam anachnu, behiſſaled othanu calinu.*

13 כָּכָה גַּם אֲנַחְנוּ בְּהִוָּלֵד אוֹתָנוּ כָּלִינוּ׃

13. Οὕτως καὶ ἡμεῖς γεννηθέντες ἐξελίπομεν.

10. Tanquam navis quæ pertranſit fluctuantem aquam, cuius, cum præterierit, non eſt veſtigium invenire, neque ſemitam itineris illius in fluctibus.

10. Wie ein Schiff auff den Waſſerwogen dahin leufft/ welches man/ ſo es fürůber iſt/ keine ſpur finden kan/ noch deſſelbigen bahn in der fluth.

11. Aut veluti avis tranſvolantis aër, nullum invenitur argumentũ itineris: ictus quidem alarum verberatum ventum levem & ſciſſum vi ſtridoris, commotis alis, pertranſiit: poſt hoc autem non inventum eſt ſignum tranſitus in eo.

11. Oder wie ein Vogel/ der durch die lufft fleuget/ da man ſeines weges keine ſpur finden kan/ Denn er regt vnd ſchlegt in die leichte lufft/ treibet vnnd zertheilet ſie mit ſeinen ſchwebenden Flůgeln/ vnd darnach findet man kein zeichen ſolches fluges darinnen.

12. Aut tanquam ſagitta miſſa in ſcopum, diviſus aër, Continuò in ſe coaluit, vt ignoretur tranſitus illius.

12. Oder als wenn ein pfeil abgeſchoſſen wird zum Ziel/ da die zutheilte lufft bald wider zuſammen fellt/ daß man ſeinen flug dadurch nicht ſpůren kan.

13. Sic & nos nati deſivimus.

13. Alſo auch wir/ nach dem wir geboren ſind geweſen/ haben wir ein ende genommen.

14. *Vdeſar cheſed Veemeth lo echad, jachólnu leharoth, Veberaaténu nichlénu.*

14 ודבר חסד ואמות לא אחד יכלנו להראות וברעתנו בכלינו :

14. Καὶ ἀρετῆς μὲν σημεῖον οὐδὲν ἔχομεν δεῖξαι. ἐν δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν κατεδαπανήθημεν.

IGGERETH achareth bejom lephilippus vejaakob haſſchelichim.

Iggererh, el Epheſim.

Cap. 2.

ALken einechem od gerim Vethoſchaſim, ki im benei ir hakodeſch, Vbenei beith Elohim.

20. *Niſuim al jeſud haſſchelichim Vehanneſiim, Vejeſchúa hammaſchiach haiah leroſch pinnah.*

21. *Aſcher bo col habbinjan benuiah bahaginah tiphreh leheichal kadoſch bajhoVah.*

אגרת אחרת ביום לפילפוס ויעקב השליחים :

אגרת אל־אפסים :

ב

לכן אינכם עוד גרים ותושבים כי־אם בני עיר הקדושים ובני־בית אלהים :

20 נבנים על־יסוד השליחים והנביאים וישוע המשיח היה לראש פנה :

21 אשר בו כל־הבנין בנויה בהגינה תפרה להיכל קדוש ביהוה :

ΑΛΛΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗ τοῦ Φιλίππου καὶ Ιακώβου τῶν ἀποστόλων.

ΕΡΙΣΤΟΛΗ πρὸς Εφεσίους.

Κεφ. β΄.

ΑΡα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ.

20. Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ ἰησοῦ χριστοῦ.

21. Ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ.

14. Et virtutis quidem ſignum nullum voluimus oſtendit, in malignitate autem noſtra conſumpti ſumus.

14. Vnnd haben kein zeichen der Tugent beweiſet/ Aber in vnſer boßheit ſind wir verzehret.

ALIA Epiſtola, in die S. Philippi & Iacobi Apoſtolorum.

Ein ander Epiſtel/ am Tage Philippi vnd Jacobi der H. Apoſteln.

EPISTOLA ad Epheſ. 2.

Epiſtel/ an die Epheſer am 2. Capitel.

ERgo jam non eſtis hoſpites & advenæ, ſed eſtis cives ſanctorum & domeſtici Dei.

SO ſeyt jr nun nicht mehr Gäſte vnnd Frembdlinge/ ſondern Bürger mit den Heiligen/ vnd Gottes Haußgenoſſen.

20. Superædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum, ipſo ſummo angulari lapide Ieſu Chriſto.

20. Erbawet auff den grund der Apoſtel vnd Propheten/ da Jeſus Chriſtus der Eckſtein iſt.

21. In quo omnis ædificatio conſtructa, creſcit in templum ſanctum in Domino.

21. Auch welchem der gantze Baw in einander gefügt/ wechſt zu einem heiligen Tempel in dem HErren.

22. Aſcher bo gam attem nifneithem, lemiſchkan Elohim beruach (hackódeſch.)

22 אשר בו גם אתם
נבניתם למשכן א
להים ברוח (הקדש:)

22. Ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι (ἁγίῳ.)

BEIOM
Lephilippus Vejaakob haſſchilichim.
Beſorah Chephi Iochanan.
Cap. 14.

V Aiyómer jeſchua el talmidaif, al jiſchtomem leſachem, im taamjnu belohim gam taamjnu bi.

ביום לפילפוס
ויעקב השליחים:
בשורה כפי יוחנן:
יד
ויאמר ישוע
אל תלמידיו
אל ישתומם לבבכם
אם תאמינו באלהים
גם תאמינו בי:

ΤΗ ΤΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ
καὶ Ἰακώβου τῶν ἀποστόλων.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
κατὰ ἰωάννην.
ΚΕΦΑΛ. ιδ΄.

ΚΑὶ εἶπε ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία. πιστεύετε εἰς τὸν θεὸν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε.

2. Bebeith aſi meonoth rabboth hénnah, Veim lo, amárti lachem, ki elech lehachin lachem eth hammakom.

2 בבית אבי מעונות
רבות הנה ואם לא
אמרתי לכם כי אלך
להכין לכם את
המקום:

2. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν, πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν.

3. Veim halàchti Vahachinóthj lachem eth hammakom, aſchuf aſo Veeckach ....

3 ואם הלכתי והכינותי
לכם את המקום
אשוב אבוא ואקח

3. Καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι, καὶ παραλήψομαι ....

22. In quo & vos coædificamini, in habitaculum Dei in Spiritu ſancto.

22. Auff welchem auch jhr mit erbawet werdet / zu einer behauſung Gottes/ im (heiligen) Geiſt.

IN DIE S. Philippi & Iacobi Apoſtolorum.

Am Tage S. Philippi vnd Jacobi der heiligen Apoſteln.

Evangelium Iohan. 14.

Evangelium Johannis am 14. Capitel.

ET dixit Ieſus diſcipulis ſuis, non turbetur cor veſtrum. Creditis in Deum, & in me credite.

VNd JEſus ſprach zu ſeinen Jüngern: Ewer Hertz erſchrecke nicht / Glaubet jhr an GOtt / ſo glaubet jhr auch an mich.

2. In domo Patris mei manſiones multæ ſunt, ſi quo minùs, dixiſſem vobis, Quia vado parare vobis locum.

2. Jnn meines Vaters Hauß ſind viel Wohnungen. Wenns nicht ſo were/ ſo wolt ich zu euch ſagen: Ich gehe hin euch die ſtete zubereiten.

3. Et ſi abiero, & præparavero vobis locum: iterum venio & accipiam, ---

3. Vnd ob ich hingienge euch die ſtete zubereiten/ wil ich doch widerkommen/ vnd euch zu mir ...

ethchē elai, aſcher attem thihiun eiphoh ani hoveh ſcham.

אֶתְכֶם אֵלַי אֲשֶׁר אַתֶּם תִּהְיוּן אֵיפֹה אֲנִי הוֶֹה שָׁם :

ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ἦτε.

4\. *Veanah anj holech, jodeim attem, veeth haddérech iodeim attem.*

4 וְאָנָה אֲנִי הוֹלֵךְ יוֹדְעִים אַתֶּם וְאֶת הַדֶּרֶךְ יוֹדְעִים אַתֶּם :

4\. Καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε.

5\. *Vaijómer lo theomah, Adonai, lo jadánu anah telech, veeich nuchal ladáath eth haddárech.*

5 וַיֹּאמֶר לוֹ תְאוֹמָה אֲדֹנָי לֹא יָדַעְנוּ אָנָה תֵּלֵךְ וְאֵיךְ נוּכַל לָדַעַת אֶת־הַדָּרֶךְ :

5\. Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι;

6\. *Vaijómer lo jeſchúa, Anochi hu hadděrech, vehaemeth, vehachaijim, iſch lo iaſo el haaſ ki im bi.*

6 וַיֹּאמֶר לוֹ יֵשׁוּעַ אָנֹכִי הוּא הַדֶּרֶךְ ו וְהָאֱמֶת וְהַחַיִּים אִישׁ לֹא יָבוֹא אֶל־הָאָב כִּי אִם בִּי :

6\. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωή. οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι᾽ ἐμοῦ.

7\. *Im jedatúni, vegam eth aſi jedathem, vmeattah jodéim otho, vreithem otho,*

7 אִם יְדַעְתּוּנִי וְגַם אֶת אָבִי יְדַעְתֶּם וּמֵעַתָּה יוֹדְעִים אוֹתוֹ וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ :

7\. Εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώκειτε ἄν, καὶ ἀπ᾽ ἄρτι γινώσκετε αὐτόν, καὶ ἑωράκατε αὐτόν.

8\. *Omer lo philippos, Adonai, hagged lanu ethhaaſ, vetaggia naphſchénu eth daijénu.*

8 אוֹמֵר לוֹ פִּילִפּוֹס אֲדֹנָי הַגֵּד לָנוּ אֶת־הָאָב וְתַגִּיעַ בְּנַפְשֵׁנוּ אֶת־דַּיֵּנוּ :

8\. Λέγει αὐτῷ Φίλιππος, κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.

vos ad meipſum, vt vbi ſum ego, & vos ſitis.	nemen / auff daß jhr ſeyt wo ich bin.
4. Et quò ego vado ſcitis, & viam ſcitis.	4. Vnd wo ich hingehe/ das wiſſet jhr/ vnd den weg wiſſet jhr auch.
5. Dicit ei Thomas, Domine, neſcimus quò vadis: & quomodo poſſumus viam ſcire?	5. Spricht zu jhm Thomas: HErr / wir wiſſen nicht wo du hingeheſt / vnd wie können wir den Weg wiſſen.
6. Dicit ei Ieſus, Ego ſum via, & veritas, & vita, nemo venit ad Patrem, niſi per me.	6. JEſus ſpricht zu jhm: Ich bin der Weg/ die Warheit/ vnd das Leben. Niemand kompt zum Vater/ denn durch mich.
7. Si cognoviſſetis me, & Patrem meum vtique cognoviſſetis; & amodò cognoſcetis eum, & vidiſtis eum.	7. Wenn jhr mich kennetet/ ſo kennetet jr auch meinen Vater. Vnd von nun an kennet jhr jhn/ vnd habt jhn geſehen.
8. Dicit ei Philippus, Domine, oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis.	8. Spricht zu jhm Philippus: HErr / zeige vns den Vater/ ſo genüget vns.

9 Omer lo jeſchúa, col haijamim haélleh hoveh anochi immachem, velo jedatánj philippe, haroeh othi, raah eth haaſ, veeich tomer, haggidah lanu eth haaſ.

9 אֹמֵר לוֹ יֵשׁוּעַ כָּל־הַיָּמִים הָאֵלֶּה הוֹיֶה אָנֹכִי עִמָּכֶם וְלֹא יְדַעְתַּנִי פִּילִפָּא הָרוֹאֶה אוֹתִי רָאָה אֶת־הָאָב וְאֵיךְ תֹּאמַר הַגִּידָה לָּנוּ אֶת־הָאָב׃

9. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα· καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα;

10. Haeinecha maamin ki ani baaf, vehaaf bi hu, haddefarim aſcher ani medabber aleichem, minnaphſchi einénnj medabber, haaf haſſchochen bi, hu oſe eth hammaaſim.

10 הַאֵינְךָ מַאֲמִין כִּי אֲנִי בָּאָב וְהָאָב בִּי הוּא הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר אֲלֵיכֶם מִנַּפְשִׁי אֵינֶנִּי מְדַבֵּר הָאָב ה הַשּׁוֹכֵן בִּי הוּא עֹשֶׂה אֶת הַמַּעֲשִׂים׃

10. Οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα.

11. Haaminu li ki anochi baaf, vehaaf bi hu, veim lo, al haammaſim haélleh haaminu li.

11 הַאֲמִינוּ לִי כִּי אָנֹכִי בָּאָב וְהָאָב בִּי הוּא וְאִם לֹא עַל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה הַאֲמִינוּ לִי׃

11. Πιστεύετέ μοι, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετέ μοι.

12. Amen, amen omer anj lachem, hãmaamin bi, eth hammaſim aſcher anj, oſch, gam hu

12 אָמֵן אָמֵן אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם הַמַּאֲמִין בִּי אֶת־הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה גַּם הוּא

12. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος

9. Dicit ei Ieſus, Tanto tempore vobiſcum ſum: & non cognoviſtis me? Philippe qui videt me, videt & Patrem. Quomodo tu dicis, Oſtende nobis Patrem?

9. JEſus ſpricht zu jhm: So lange bin ich bey euch/ vnd du kenneſt mich nicht? Philippe / wer mich ſihet/ der ſihet den Vater/ Wie ſprichſt du denn / Zeige vns den Vater?

10. Non credis quia ego in Patre, & Pater in me eſt? Verba quæ ego loquor vobis, à meipſo non loquor. Pater autem in me manens, ipſe facit opera.

10. Glaubſt du nicht/ daß ich im Vater/ vnd der Vater in mir iſt? Die Wort die ich zu euch rede/ die rede ich nicht von mir ſelbſt. Der Vater aber / der inn mir wohnet/ derſelbige thut die Werck.

11. Non creditis quia ego in Patre, & Pater in me eſt? Alioquin propter opera ipſa credite.

11. Glaubet mir / daß ich im Vater / vnd der Vater in mir iſt. Wo nicht / ſo glaubet mir doch vmb der Werck willen.

12. Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipſe ---

12. Warlich/ warlich ich ſage euch: Wer an mich glaubet/ der wird die Werck

jaaſeh, vgedolim mehémmah jaaſeh, ki anj el afi holech.

13. Vechol aſcher tiſchalu biſchmj otho eeſeh, aſcher ieader haaf biſno.

14. Im meumah tiſchalu biſchmj eeſeh anochj.

יַעֲשֶׂה וּגְדֹלִים מֵהֵמָּה
יַעֲשֶׂה כִּי אֲנִי אֶל־אָבִי
הֹלֵךְ׃
13 וְכָל־אֲשֶׁר תִּשְׁאֲלוּ
בִּשְׁמִי אוֹתוֹ אֶעֱשֶׂה
אֲשֶׁר יֶאְדַּר הָאָב בַּבֵּן׃
14 אִם מְאוּמָה
תִּשְׁאֲלוּ בִּשְׁמִי אֶעֱשֶׂה
אָנֹכִי׃

ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει. ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι.

13. Καὶ ὅ, τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ.

14. Ἐάν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω.

BEIOM Lejochanan hattofel.

Iggéreth, Biſchajáhu.

Cap. 40.

NAchamu nachamu ammj: jomar Eloheichem.

2. Dabberu al lef Ieruſchaláim, vekiru eléiha: ki maleah Zeſaah, ki nirzah avonah: ki lakechah mijad jehovah kidhlájm bechol chattothéiha.

בְּיוֹם לְיוֹחָנָן הַטּוֹבֵל׃

אִגֶּרֶת בִּישַׁעְיָהוּ

מ׳

נַחֲמוּ נַחֲמוּ
עַמִּי יֹאמַר
אֱלֹהֵיכֶם׃
2 דַּבְּרוּ עַל־לֵב יְרוּשָׁלַיִם
וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מָלְאָה
צְבָאָהּ כִּי נִרְצָה עֲוֺנָהּ
כִּי לָקְחָה מִיַּד יְהוָה
כִּפְלַיִם בְּכָל חַטֹּאתֶיהָ׃

ΤΗ ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ βαπτιστοῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ἡσαΐου.

ΚΕΦ. μ΄.

ΠΑρακαλεῖτε, παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου, λέγει ὁ θεὸς ὑμῶν.

2. (Ἱερεῖς) λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλὴμ, παρακαλέσατε αὐτήν, ὅτι ἐπλήσθη ἡ ταπείνωσις αὐτῆς, λέλυται αὐτῆς ἡ ἁμαρτία; ὅτι ἐδέξατο ἐκ χειρὸς κυρίου διπλᾶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς.

faciet, & maiora horum faciet: quia ego ad Patrem vado.

13. Et quodcunq; petieritis in nomine meo, hoc faciam: vt glorificetur Pater in Filio.

14. Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam.

auch thun / die ich thue / vnd wird gröſſere denn diſe thun / denn ich gehe zum Vater.

13. Vnnd was jhr bitten werdet in meinem Namen / das will ich thun / auff daß der Vater geehret werde in dem Sohne.

14. Was jhr bitten werdet in meinem Namen / das wll ich thun.

In Die S. Iohannis Bapſtitæ.

Epistola Eſa. 40.

Conſolamini, cõſolamini populum meum, dicit Deus veſter.

2. (Sacerdotes) loquimini ad cor Hieruſalem, conſolamini eam, quia repleta eſt, humilitas eius, ſolutum eſt eius peccatum: quoniam recepit de manu Domini duplicia peccata eius.

Am Tage S. Johannis deß Tauffers.

Epiſtel / Eſaiæ am 40. Capitel.

TRöſtet / Tröſtet mein Volck / ſpricht ewer Gott.

2. Redet mit Jeruſalem freundlich / vnd prediget jr / das jhre Ritterſchafft ein ende hat / denn ire miſſethat iſt vergeben: Denn ſie hat zwiefeltiges empfangen von der Hand deß HErren / vñ alle jre Sünde.

3. Kol koré bammidbar, pannu dérech jehovah: jaſscheru baaraſah, meſillah lelohéinu.

3 קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר
פַּנּוּ דֶּרֶךְ יְהוָֹה יַשְּׁרוּ
בָּעֲרָבָה מְסִלָּה לֵא
לֵאלֹהֵינוּ׃

3. Φωνὴ βοῶντος, ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε ἐν ἐρήμῳ τὰς τρίβους τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

4. Col geih jinnaſeh, vechol har vegiſah jiſchpálu: vehajah heakof lemiſchor: vehareehaſim lebikah.

4 כָּל גֶּיא יִנָּשֵׂא וְכָל
הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ ד
וְהָיָה הֶעָקֹב לְמִישׁוֹר
וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה׃

4. Πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται πάντα τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν, καὶ ἡ τραχεῖα εἰς ὁδοὺς λείας.

5. Veniglah chefod jehovah: veraú col baſar jachdaſ, ki pi jehovah dibber.

5 וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָֹה
וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי
פִּי יְהוָֹה דִּבֵּר׃

5. Καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα κυρίου, καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ, ὅτι κύριος ἐλάλησε.

BEIOM Lejochanan hattofel.

Beſorah Chephi Lucas.

Cap. I.

Vaijimmalen jemei Eliſcháfa, lelidtah, vattéled ben.

58. Vaijiſchmeu ſchechenetha vedodésha, ki higdil jehovah ...

בְּיוֹם לְיוֹחָנָן הַטּוֹבֵל׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקָס׃

א

וַיִּמָּלְאוּ יְמֵי
אֱלִישָׁבַע ל
לָלֶדֶת וַתֵּלֶד בֵּן׃
58 וַיִּשְׁמְעוּ שְׁכֵנֶיהָ
וְדוֹדֶיהָ כִּי הִגְדִּיל יְהוָֹה

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ βαπτιστοῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν

ΚΕΦΑΛ. α΄.

Τῇ δὲ Ἐλιζάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτὴν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν.

58. Καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλυνε κύριος ..

3. Vox clamantis, in deſerto, parate viam Domini, rectas facite in ſolitudine ſemitas Deo noſtro.

3. Es iſt eine Stimme eines Predigers/ in der Wüſten/ Bereitet dem HErrn den Weg/ macht auff dem Gefilde ein ebene Bahn vnſerm Gott.

4. Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis reddetur humilis: & fient, quæ obliqua ſunt, directa, & aſpera in vias planas.

4. Alle Thal ſollen erhöhet werden/ vnd alle Berge vnd Hügel ſollen geniedriget werden/ vnnd was vngleich iſt/ ſoll eben werden.

5. Et apparebit gloria Domini, & videbit omnis caro ſalutare Dei, quia Dominus locutus eſt.

5. Denn die Herrligkeit deß HErrn ſoll offenbaret werden/ Vnd alles Fleiſch miteinander wirdt ſehen/ dz deß HErrn mund redet.

In Die S. Iohannis Baptiſtæ.

Am Tage S. Johannis deß Tauffers.

Evangelium Lucæ 1.

Evangelium Lucæ am 1. Capitel.

Eliſabeth autem impletum eſt tempus pariendi: & peperit filium.

VNd Eliſabeth kam jhre zeit/ daß ſie geberen ſolt/ vnnd ſie gebar einen Sohn.

58. Et audierunt vicini & cognati eius, quia magnificavit Dominus

58. Vnd jhre Nachbarn vnnd gefreundten höreten/ daß der HERR groſſe ...

eth chasdo ittah, vaijismechu immah.

אֶת־חַסְדּוֹ אִתָּהּ ו
וַיִּשְׂמְחוּ עִמָּהּ׃

τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ.

59. Vaijehi baijom haſſchemini vaijabou lamul et haijéled, vaijikreu otho cheſchem aſif, Zechartáhu.

59 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי
וַיָּבֹאוּ לָמוּל אֶת־
הַיֶּלֶד וַיִּקְרְאוּ אוֹתוֹ
בְּשֵׁם אָבִיו זְכַרְיָהוּ׃

59. Καὶ ἐγένετο, ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν.

60. Vattáan immo lemor, lo ken, ki im jickare jochanan.

60 וַתַּעַן אִמּוֹ לֵאמֹר
לֹא כֵן כִּי־אִם יִקָּרֵא
יוֹחָנָן׃

60. Καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εἶπεν οὐχὶ, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης.

61. Vaijómeru eleiha, ki einénnu iſch bemiſchpachtech, aſcher nikra beſchem hazzeh.

61 וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ כִּי־
אֵינֶנּוּ אִישׁ בְּמִשְׁפַּחְתֵּךְ
אֲשֶׁר נִקְרָא בְּשֵׁם הַזֶּה׃

61. Καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν, ὅτι οὐδείς ἐστιν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου, ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ.

62. Vaijikrezu leaſif, vmah jirzeh lehickare otho.

62 וַיִּקְרְצוּ לְאָבִיו וּמַה־
יִּרְצֶה לְהִקָּרֵא אוֹתוֹ׃

62. Ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν.

63. Vaijiſchal lúach vaijichtof lemor, jochanan jeſch ſchemo, vajithmehu cullam.

63 וַיִּשְׁאַל לוּחַ וַיִּכְתֹּב
לֵאמֹר יוֹחָנָן יֶשׁ־שְׁמוֹ
וַיִּתְמְהוּ כֻלָּם׃

63. Καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε, λέγων, Ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν πάντες.

64. Vpithom niphtach pif, vleſchono (jaſcherah) vaijedabber vaijefarech eth jehovah

64 וּבִתְאֹם נִפְתַּח
פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ יָשְׁרָה וַיְדַבֵּר
וַיְבָרֵךְ אֶת־יְהוָה׃

64. Ἀνεῴχθη δὲ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ (διηρθρώθη,) καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν.

65. Vattehi ÿrah al col ſchechenaif, ſafif ſafif,

65 וַתְּהִי יִרְאָה עַל־
כָּל־שְׁכֵנָיו סָבִיב סָבִיב

65. Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς,

miſeri-

miſericordiam ſuam cum illa, & congratulabantur ei.

Barmhertzigkeit an jhr gethan hatte/ vnnd freweten ſich mit jhr.

59. Et factum eſt: in die octavo venerunt circuncidere puerum, & vocabant eum nomine patris ſui, Zachariam.

59. Vnd es begab ſich am achten tage/ kamen ſie zu beſchneiden das Kindlein/ vñ hieſſen jn nach ſeinem Vater/ Zacharias.

60. Et reſpondens mater eius, dixit, Nequaquam, ſed vocabitur Iohannes.

60. Aber ſeine Mutter antwortet/ vnnd ſprach: Mit nichten/ ſondern er ſoll Johannes heiſſen.

61. Et dixerunt ad illam, Quia nemo eſt in cognatione tua, qui vocetur hoc nomine.

61. Vnd ſie ſprachen zu jr: Iſt doch niemand in deiner freundſchafft/ der alſo heiſſe.

62. Innuebant autē patri eius, quem vellet vocari eum.

62. Vnnd ſie wincketen ſeinem Vater/ wie er jhn wolt heiſſen laſſen.

63. Eſt poſtulans pugillarem, ſcripſit, dicens, Iohannes eſt nomē eius, Et mirati ſunt univerſi.

63. Vnnd er foderte ein Täfelein/ ſchreib vñ ſprach: Er heiſt Johannes. Vnd ſie verwunderten ſich alle.

64. Apertum eſt autem ilico os eius, & lingua eius, & loquebatur benedicens Deum.

64. Vnd alsbald ward ſein Mund vnd ſeine Zunge auffgethan/ vnd redete/ vnd lobete Gott.

65 Et factus eſt timor, ſuper omnes vicinos eorum: --

65. Vnd es kam eine forcht über alle Nachbarn/ ...

Vaijiſſchameu col baddeſarim haélleh, bechol harrei jehudah,	וישמעו כל הדברים האלה בכל הרי יהודה׃	καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς ἰουδαίας, διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα.
66, Vecullam aſcher ſchameu ſamu al leſafam lemor, vmi jihieh haijéled hazzeh, vejad jehovah hájethah immo.	66 וכלם אשר שמעו שמו על־לבבם לאמר ומי יהיה הילד הזה ויד יהוה היתה עמו׃	66. Καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες. τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.
67. Vzechariáhu aſifnimla berúach hackódeſch, vaijinnafé lemor.	67 וזכריהו אביו נמלא ברוח הקדש ויתנבא לאמר׃	67. Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου, καὶ προεφήτευσε, λέγων.
68. Baruch jehovah Elohei jiſrael, ki pakad veaſah peduth leammo.	68 ברוך יהוה אלהי ישראל כי־פקד ועשה פדות לעמו׃	68. Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ.
69. Vaijakem lánu kéren jeſchúah, bebéth David aſdo.	69 ויקם לנו קרן ישועה בבית דוד עבדו	69. Καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαυὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ.
70. Caaſcher dibber bephi neſiim hackedóſchim, aſcher meolam hémmah.	70 כאשר דבר בפי־נביאים הקדושים א אשר מעולם המה׃	70. Καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ.
71. Eth jeſchúah meoiefeinu, vmijad col ſoneéinu.	71 את־ישועה מאויבינו ומיד־כל שנאינו׃	71. Σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς.

&c ſuper

& ſuper omnia montana Iudææ, divulgabantur omnia verba hæc.

vnnd dieſe Geſchicht ward alles ruchtbar auff dem Jüdiſchen Gebirge.

66. Et poſuerunt omnes qui audierant in corde ſuo, dicentes, Quis, putas, puer iſte erit? Etenim manus Domini erat cum illo.

66. Vnd alle die es höreten/ namens zu hertzen/ vnd ſprachen: Was meineſt du/ will auß dem Kindlein werden? Denn die Hand deß HErrn war mit jhm.

67. Et Zacharias pater eius repletus eſt Spiritu ſancto: & prophetavit, dicens.

67. Vnd ſein Vater Zacharias/ ward deß heiligen Geiſtes vol/ weiſſaget vnd ſprach:

68. Benedictus Dominus Deus Iſraël: quia viſitavit & fecit redemtionem plebis ſuę.

68. Gelobet ſey der HErr der GOtt Iſrael/ denn er hat beſucht vnd erlöſet ſein Volck.

69. Et erexit cornu ſalutis nobis, in domo David pueri ſuo.

69. Vnd hat auffgericht ein Horn deß Heils/ in dem Hauſe ſeines Dieners Davids.

70. Sicut locutus eſt per os ſanctorum, quia à ſeculo ſunt, prophetarum eius.

70. Als Er vor zeiten geredt hat/ durch den Mund ſeiner heiligen Propheten.

71. Salutem ex inimicis noſtris, & de manu omniū qui oderunt nos.

71. Das er vns errettet von vnſern Feinden/ vñ von der Hand aller die vns haſſen.

72. *Laaſith chéſed im aſothéinu, Velizkor berith kodſcho.*

72 לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם אֲבוֹתֵינוּ וְלִזְכּוֹר בְּרִית קָדְשׁוֹ׃

72. Ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ.

73. *Eth haſſchebuah aſcher niſchba, leabraham aſinu (lathet lánu.)*

73 אֶת־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם אָבִינוּ (לָתֵת לָנוּ׃)

73. Ὅρκον ὃν ὤμοσε πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν (τοῦ δοῦναι ἡμῖν.)

74. *Aſcher im muzzalim anáchnu mijad ojeſéinu, beli jirah naaſdénnu.*

74 אֲשֶׁר אִם מְנֻצָּלִים אֲנַחְנוּ מִיַּד אוֹיְבֵינוּ בְּלִי יִרְאָה נַעַבְדֶנּוּ׃

74. Ἀφόβως ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας, λατρεύειν αὐτῷ.

75. *Bechéſed Vbezédek lephanaiph. coljemei chaijéinu.*

75 בְּחֶסֶד וּבְצֶדֶק לְפָנָיו כָּל־יְמֵי חַיֵּינוּ׃

75. Ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν.

76. *Veattah haijéled nebi haelion tickare, ki telech liphnei jehoVah, lehachin eth derachaiſ.*

76 וְאַתָּה הַיֶּלֶד נְבִיא הָעֶלְיוֹן תִּקָּרֵא כִּי תֵלֵךְ לִפְנֵי יְהוָה לְהָכִין אֶת־דְּרָכָיו׃

76. Καὶ σὺ παιδίον προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ. προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου, ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ.

77. *Lathet eth dáath jeſchúah leammo, bislichath chattotham.*

77 לָתֵת אֶת דַּעַת יְשׁוּעָה לְעַמּוֹ בִּסְלִיחַת חַטֹּאותָם׃

77. Τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν.

78. *Berachamei chéſed Elohéinu, baaſcher pekadánu bammizrach mimmarom,*

78 בְּרַחֲמֵי חֶסֶד אֱלֹהֵינוּ בַּאֲשֶׁר פְּקָדָנוּ הַמִּזְרָח מִמָּרוֹם׃

78. Διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπισκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους.

72. Ad faciendam miſericordiam cũ patribus noſtris: & memorari teſtamenti ſui ſancti.	72. Vnd die Barmhertzigkeit erzeigete vnſern Vätern/ vnd gedechte an ſeinen heiligen Bund.
73. Iusjurandum quod juravit ad Abraham patrem noſtrum, (daturũ ſe nobis.)	73. Vnd an den Eid den er geſchworen hat vnſerm Vater Abraham/ (vns zu⸗ ben.)
74. Vt ſine timore, de manu inimicorum noſtrorum liberati, ſerviamus illi.	74. Daß wir erlöſet auß der Hand vnſer Feinde/ jm dieneten ohn forcht.
75. In ſanctitate & juſtitia, coram ipſo, omnibus diebus vitæ noſtræ.	75. In heiligkeit vnd gerechtigkeit / die jhm gefellig iſt / vnſer lebenlang.
76. Et tu puer, Propheta Altiſsimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini, parare vias eius.	76. Vnnd du Kindlein wirſt ein Prophet deß höchſten heiſſen / du wirſt vor dem HErren her gehen/ das du ſeinen weg bereiteſt.
77. Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius, in remiſsionem peccatorum eorum.	77. Vnd erkenntnuß deß Heils gebeſt ſeinem Volck/ die da iſt in vergebung jhrer Sünde.
78. Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitavit nos, Oriens ex alto.	78. Durch die hertzliche Barmhertzigkeit vnſers Gottes/ durch welche vns beſucht hat/ der Auffgang auß der Höhe.

79. Lehair eth joſchebim bachó-ſchech vbezalmá-veth, vlejaſſcher eth ragléinu al dé-rech ſchalom.

79 להאיר את־
יושבים בחשך ד
ובצלמות ולישר את־
רגלינו על־דרך שלום:

79. Ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

80. Vehaijéled gadal chazak veamaz berúach, vaijehj bammidbar: ad jom achvatho leheraotho el Iſrael.

80 והילד גדל חזק
ואמץ ברוח ויהי כ
במדבר עד־יום אחותו
להראותו אל־ישראל:

80. Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι· καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις, ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν ἰσραήλ.

BEIOM Lecheipha Vpaulus haſſchelichim.

Iggéreth, lepoolei haſſchelichim.

ביום לכיפא
ובפולוס השליחים:
אגרת לפעלי
השליחים:

ΤΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ Παύλου ἀποστόλων.

Ἐπιστολὴ πράξεων Ἀποστόλων.

Cap. 12.

VBaeth hahi ſchalach Herodes hammélech eth iadaim, lehara anaſchim mickehillah.

יב

ויהי בעת ההיא
שלח הירודס
המלך את ידים להרע
אנשים מקהלה:

Κεφ. ιβ'.

ΚΑτ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν ἡρώδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας, κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας.

2. Vaijaharog eth jaakof achj jochanan becháreſ.

2 ויהרג את־יעקב
אחי יוחנן בחרב:

2. Ἀνεῖλε δὲ ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν ἰωάννου μαχαίρᾳ.

3. Vbirotho ki heitif luaſoth beeinej haijehudim, ...

3 ויבראתו כי היטיב
לעשות בעיני היהודים

3. Καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς ἰουδαίοις,

79. Illuminare his qui in tenebris, & in vmbra mortis ſedent: ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis.

79. Auff das erſchiene denen die da ſitzen im Finſterniß vnd ſchatten deß todts/ vnnd richte vnſer füſſe auff den weg deß Friedes.

80. Puer autem creſcebat, & confortabatur ſpiritu, & erat in deſertis, uſque in diem oſtenſionis, ſuæ ad Iſraël.

80. Vnnd das Kindlein wuchß/ vnd ward ſtarck im Geiſt/ vnd war in der wüſten/ biß daß er ſolt herfür tretten/ für das Volck Iſrael.

IN DIE PETRI AC PAULI S. Apoſtolorum.

Am Tage Petri vnnd Pauli der H. Apoſteln.

EPISTOLA Actor. 12.

Epiſtel/ Actorum am 12. Capitel.

EOdem autē tempore, miſit Herodes rex manùs, vt affligeret quoſdā de eccleſia.

VMb dieſelbige zeit leget der König Herodes die Hände an etliche von der Gemeine zu peinigen.

2. Occidit autem Iacobum fratrem Iohannis gladio.

2. Er tödtet aber Jacobum/ Johannis Bruder/ mit dem Schwerdt.

3. Videns autem quia placeret Iudæis, ...

3. Vnd er ſahe/ daß es den Jüden gefiel/ ...

vaijoſeph vaijitpos eth keipha; vaijhiu jemei hammazzoth,

וַיּוֹסֶף וַיִּתְפֹּשׂ אֶת־
כֵּיפָה וַיִּהְיוּ יְמֵי־
הַמַּצּוֹת ׃

προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον· ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων.

4. Vbetophſo neteno bammattarah; vmeſaro léarbaath riſei anſchei milchamah, linzoro, ki chaſchaf acharei chag happeſach: lehasgiro bidei haam.

4 וּבְתָפְשׂוֹ נְתָנוֹ ב
בַּמַּטָּרָה וּמְסָרוֹ ל
לְאַרְבַּעַת רִבְעֵי אַנְשֵׁי
מִלְחָמָה לִנְצֹרוֹ כִּי חָשַׁב
אַחֲרֵי חַג הַפֶּסַח ל
לְהַסְגִּירוֹ בִּידֵי הָעָם ׃

4. Ὃν καὶ πιάσας, ἔθετο εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν, φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα, ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ.

5. Vekeiphah haiah calu bammattharah, vattehj tephillah bechozkah lanézach min hackehillah alaif el jehovah.

5 וְכֵיפָה הָיָה כָלוּא
בַּמַּטָּרָה וַתְּהִי תְפִלָּה
בְחָזְקָה לָנֶצַח מִן־
הַקְּהִלָּה עָלָיו אֶל־
יְהֹוָה ׃

5. Ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ.

6. Vecaaſcher atid haiah Herodes leholicho, vballailah hahu jaſchen keiphah im ſchenei anſchei milchamah, aſur biſchnei azickim, vehaſſchomerim liphnei happétach nazeru eth hámattharah.

6 וְכַאֲשֶׁר עָתִיד הָיָה
הֵירוֹדֵס לְהוֹלִיכוֹ וּבַלַּיְ־
לָה הַהוּא יָשֵׁן כֵּיפָה עִם
שְׁנֵי אַנְשֵׁי מִלְחָמָה
אָסוּר בִּשְׁנֵי־אֲזִקִּים
וְהַשּׁוֹמְרִים לִפְנֵי ה
הַפֶּתַח נָצְרוּ אֶת־
הַמַּטָּרָה ׃

6. Ὅτε δὲ ἔμελλεν αὐτὸν προάγειν ὁ Ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί, φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν.

appoſuit apprehendere & Petrũ. Erant autem dies Azymorum.	fuhr er fort / vnd fieng Petrum auch. Es waren aber eben die Tage der Süſſenbrot.
4. Quem cum apprehẽdiſſet, miſit in carcerem, tradens quatuor quaternionibus militum cuſtodiendũ, volens poſt Paſcha producere eum populo.	4. Da er jhn nun greiff / leget er jhn ins Gefengniß / vnd überantwortet jhn vier viertheilen Kriegsknechten / jhn zu bewahren / vnnd gedacht jhn nach den Oſtern dem Volck fürzuſtellen.
5. Et Petrus quidem ſervabatur in carcere. Oratio autem fiebat ſine intermiſsione ab Eccleſia ad Deum pro eo.	5. Petrus aber ward zwar im Gefengniß gehalten / aber die Gemeine betet ohn auffhören für jn zu Gott.
6. Cùm autem producturus eum eſſet Herodes, in ipſa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus: & cuſtodes ante oſtium cuſtodiebant carcerem.	6. Vnd da jhn Herodes wolt fürſtellen / in derſelbigen Nacht ſchlieff Petrus zwiſchẽ zween Kriegsknechten / gebunden mit zwo Ketten / vnnd die Hüter für der Thür / hüteten deß Gefengniß.

7. Vebinnih malach jehoϐah kam, ϐeor nagah, ϐehophiah et habbáith, ϐaijach eth ziddath keiphah, ϐaijeiréhu lemor, kum bimherah, ϐaijippelu azickaif mijadaif.

7 וְהִנֵּה מַלְאַךְ יְהֹוָה
קָם וְאוֹר נָגַהּ וְהוֹפִיעַ
אֶת הַבַּיִת וַיַּךְ אֶת־
צִדַּת כֵּיפָה וַיְעִירֵהוּ
לֵאמֹר קוּם בִּמְהֵרָה
וַיִּפְּלוּ אֲזִקָּיו מִיָּדָיו׃

7. Καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι. πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ πέτρου, ἤγειρεν αὐτόν, λέγων, ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσεν αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν.

8. Vaijómer elaif hammalach, chagor bemothnéicha, ϐehanel binaléicha, ϐaijaas ken, ϐaijómer lo hithatheph bimilecha, ϐelech acharai.

8 וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמַּלְאָךְ
חֲגוֹר בְּמָתְנֶיךָ וְהִנָּעֵל
בִּנְעָלֶיךָ וַיַּעַשׂ כֵּן וַיֹּאמֶר
לוֹ הִתְעַטֵּף בִּמְעִילְךָ
וְלֵךְ אַחֲרָי׃

8. Εἶπέ τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν, περίζωσαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου, ἐποίησε δὲ οὕτω. καὶ λέγει αὐτῷ, περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι.

9. Vaijeze ϐeijélech acharaif; ϐelo jada ki emeth hi, aſcher nihiethah bammalach, ki amar lirotho eth hammareh.

9 וַיֵּצֵא וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו
וְלֹא יָדַע כִּי אֱמֶת הִיא
אֲשֶׁר נִהְיְתָה בַּמַּלְאָךְ
כִּי־אָמַר לִרְאוֹתוֹ אֶת־
הַמַּרְאֶה׃

9. Καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει αὐτῷ, καὶ οὐκ ᾔδει, ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν.

10. Veeaaſcher aferu eth miſchméreth bariſchonah, ϐeſchenith, bau el ſchaar habbarzel, hammolich el hair, aſcher bindafah niphtach lahé, ϐbezetham ...

10 וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ אֶת־
מִשְׁמֶרֶת הָרִאשֹׁנָה
וְשֵׁנִית בָּאוּ אֶל־שַׁעַר
הַבַּרְזֶל הַמּוֹלִיךְ אֶל־
הָעִיר אֲשֶׁר בִּנְדָבָה
נִפְתַּח לָהֶם וּבְצֵאתָם

10. Διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν, ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίχθη αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντες

7. Et ecce angelus Domini aſtitit: & lumen refulſit in habitaculo: percuſſoq; latere Petri, excitavit eum, dicens, Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de manibus eius.

8. Dixit autem angelus ad eum, Præcingere, & calcea te caligas tuas. Et fecit ſic. Et dixit illi, Circunda tibi veſtimentum tuum, & ſequere me.

9. Et exiens ſequebatur eum, & neſciebat quia verum eſt, quod fiebat per angelum: exiſtimabat autem ſe viſum videre.

10. Tranſeuntes autem primam & ſecundam cuſtodiam, venerunt ad portam ferream, quæ ducit ad civitatem, quæ vltro aperta eſt eis. Et exeuntes ...

7. Vnd ſihe der Engel deß HErren kam daher / vnnd ein Liecht ſcheinet in dem Gemach / vnnd ſchlug Petrum an die ſeiten / vnd wecket jhn auff / vnd ſprach: Stehe behends auff. Vnd die Ketten fielen jhm von ſeinen Händen.

8. Vnd der Engel ſprach: zu jhm: Gürte dich / vnnd thue deine Schuch an. Vñ er that alſo. Vnd er ſprach zu jm: Wirff deinen Mantel vmb dich / vnd folge mir nach.

9. Vnd er gieng hinauß / vnd folget jhm / vnd wuſte nicht / daß jhm warhafftig ſolches geſchehe durch den Engel / ſondern es dauchte jhn er ſehe ein Geſichte.

10. Sie giengen aber durch die erſte vnd ander Hut / vnd kamen zu der eiſern Thür / welche zur Statt führet / die that ſich jhnen von jhr ſelber auff. Vnnd tratten hinauß / ...

bau el ſchuk echad, Vberega hithparek hammalach meitto,

11. *Vekeiphah beſoo el naphſcho, amar, attah jadáthi beemeth, ki ſchalach jehoVah eth malacho, Vaijephallethéni mijad Herodes, Vmickol tikfath am jehudah.*

בָּאוּ אֶל־שׁוּק אֶחָד
וּבְרֶגַע תִּתְפָּרֵק
הַמַּלְאָךְ מֵאִתּוֹ׃
11 וְכֵיפָה בְּבֹאוֹ אֶל־
נַפְשׁוֹ אָמַר עַתָּה יָדַעְתִּי
בֶּאֱמֶת כִּי שָׁלַח יְהוָֹה
אֶת־מַלְאָכוֹ וַיְפַלְּטֵנִי
מִיַּד הֵירוֹדֵס וּמִכָּל־
תִּקְוַת עַם יְהוּדָה׃

προσῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ.

11. Καὶ ὁ πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ εἶπε, νῦν οἶδα ἀληθῶς, ὅτι ἐξαπέστειλε κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς ἡρώδου, καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν ἰουδαίων.

BEIOM Lecheipha V paulus haſſchelichim.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 16.

VAijaſo jeſchua bigfulei keiſarea philippos, Vaijiſchal letalmidaif lemor, eth mi jomeru haanaſchim lihiothj, eth ben haadam.

בְּיוֹם לְכֵיפָא וּפַוְלוּס הַשְּׁלִיחִים׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃

ט״ז

וַיָּבוֹא יֵשׁוּעַ בִּגְבוּלֵי
קֵיסַרְיָאָה פִּילִפּוֹס
וַיִּשְׁאַל לְתַלְמִידָיו
לֵאמוֹר אֶת־מִי יֹאמְרוּ
הָאֲנָשִׁים לִהְיוֹתִי אֶת־
בֶּן־הָאָדָם׃

ΤΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ Παύλου ἀποστόλων.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. ιϛʹ.

ΕΛθὼν δὲ ὁ ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη καισαρείας τῆς φιλίππου, ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων· Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι, τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;

proceſſerunt vt vicum vnum: & cõtinuò diſceſsit angelus ab eo.

vnd giengen hin eine gaſſen lang/ vnd alſo bald ſchied der Engel von jhm.

11. Et Petrus ad ſe reverſus, dixit: Nunc ſcio verè, quia miſit Dominus angelum ſuum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Iudæorum.

11. Vnd da Petrus zu jm ſelber kam/ ſprach er: Nun weiß ich warhafftig / daß der HErr ſeinen Engel geſandt hat/ vnd mich errettet aus der Hand Herodis/ vnd von allem warten deß Jüdiſchen Volcks.

In Die Petri ac Pauli S. Apoſtolorum.

Am Tage Petri vnnd Pauli der H. Apoſteln.

Evangelium Matth. 16.

Evangelium Matthæi am 16. Capitel

VEnit autem Ieſus in partes Cæſareæ Philippi; & interrogabat diſcipulos ſuos, dicens, Quem dicunt homines eſſe filium hominis.

DA kam Jeſus inn die Gegend der Stadt Ceſarea Philippi / vnd fraget ſeine Jünger/ vnd ſprach: Wer ſagen die Leute / daß deß Menſchen Sohn ſey?

14. *Vaijómeru, kezatham eth jochanan batthoſel, Vaacherim eth Elijáhu, Vaacherim eth jirmeiáhu, ô echad min hanneſiim.*

14 וַיֹּאמְרוּ קְצָתָם אֶת־יוֹחָנָן הַטּוֹבֵל וַאֲחֵרִים אֶת־אֵלִיָּהוּ וַאֲחֵרִים אֶת־יִרְמְיָהוּ אוֹ אֶחָד מִן־הַנְּבִיאִים׃

14. Οἱ δὲ εἶπον· οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· ἄλλοι δὲ, Ἠλίαν. ἕτεροι δὲ, Ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν.

15. *Vaijómer aleihem jeſchúa, Veattem eth mi tomeru libiothi.*

15 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יֵשׁוּעַ וְאַתֶּם אֶת־מִי תֹּאמְרוּ לִהְיוֹתִי׃

15. Λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;

16. *Vaijáan ſchimon keiphah Vaijómer, Attah hu hammaſchiach ben Elohei chai.*

16 וַיַּעַן שִׁמְעוֹן כֵּיפָה וַיֹּאמֶר אַתָּה הוּא הַמָּשִׁיחַ בֶּן־אֱלֹהֵי חָי׃

16. Ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπε· σὺ εἶ ὁ χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.

17. *Vaijáan jeſchúa Vaijómer lo, Aſchreicha ſchimon bar Ionah, ki baſar Vedam lo galah lach, ki im Aſi aſcher baſſchamáim.*

17 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לוֹ אַשְׁרֶיךָ שִׁמְעוֹן בַּר־יוֹנָה כִּי בָשָׂר וָדָם לֹא גָלָה לְךָ כִּי אִם אָבִי אֲשֶׁר בַּשָּׁמָיִם׃

17. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ. μακάριος εἶ Σίμων βὰρ ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ᾽ ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

18. *Vaanj omer lecha ki attah kephah, Veal Zoth hackeiphah eſneh eth kehillatti, Veſchaarej ſcheol lo juchelu aléiha.*

18 וַאֲנִי אוֹמֵר לְךָ כִּי אַתָּה כֵּיפָה וְעַל־זֹאת הַכֵּיפָה אֶבְנֶה אֶת־קְהִלָּתִי וְשַׁעֲרֵי שְׁאוֹל לֹא יוּכְלוּ עָלֶיהָ׃

18. Κἀγὼ δὲ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.

14. At illi dixerunt, Alii Iohannem Baptiſtam, alii autem Eliam, alii verò Ieremiam, aut vnum ex prophetis.

14. Sie ſprachen: Etliche ſagen / du ſeyeſt Johannes der Tauffer / Die andern / du ſeyeſt Elias / Etliche / du ſeyeſt Jeremias / oder der Propheten einer.

15. Dicit illis Ieſus, Vos autem quem me eſſe dicitis?

15. Er ſprach zu jhnen: Wer ſaget denn jhr / daß ich ſey?

16. Reſpondens Simon Petrus, dixit, Tu es Chriſtus filius Dei vivi.

16. Da antwortet Simon Petrus vnd ſprach: Du biſt CHriſtus deß Lebendigen Gottes Sohn.

17. Reſpondens autem Ieſus, dixit ei, Beatus es Simon Bar Ióna: quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed pater meus qui in cælis eſt.

17. Vnd Jeſus antwortet / vnd ſprach zu jhm: Selig biſt du Simon Jonas Sohn / denn fleiſch vnnd blut hat dir das nicht offenbart / ſondern mein Vater im Himmel.

18. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus: & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferorū non prævalebunt adverſus eam.

18. Vnd ich ſage dir auch: Du biſt Petrus / vnd auff diſen Felſen wil ich bawen meine Gemeine / vnnd die Pforten der Hellen ſollen ſie nicht überweltigen.

19. *Veetten lecha eth maphtechet malcuth haſſchamáim, Vechol aſcher teeſor al haárez, aſur jihieh baſſchamaim, Vechol aſcher tattir al haárez muttar jihieh baſſchamáim.*

19 ואתן לך את־
מפתחי מלכות ה
השמים וכל אשר
תאסר על־הארץ
אסור יהיה בשמים
וכל אשר תתיר על־
הארץ מתר יהיה
בשמים ׃

19. Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. καὶ ὃ ἐὰν δήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

20. *Az ziſſah lethalmidaif, pen jomeru laiſch, ki jeſchúa hammaſchiach hu.*

20 אז צוה לתלמידיו
בן־יאמרו לאיש כי
ישוע המשיח הוא ׃

20. Τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν ἰησοῦς ὁ χριστός.

BEIOM pekuddath Mirjam.

Iggéreth, el-Rehomim.

Cap. 12.

HAahafah tehi beli chanuppah, ſinura, Vedifku hattof.

10. *BeachaVah aſcher beneichem rachamanim, Vmakdimim beneichem bechafod.*

ביום פקדת
מרים ׃

אגרת אל־הרומים
י״ב

האהבה תהי
בלי־חנפה
שנאו רע ודבקו בטוב ׃
10 באחוה אשר ביניכם
רחמנים ומקדימים
ביניכם בכבוד ׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕψεως Μαρίας τῆς ἁγίας.

Ἐπιστολὴ, πρὸς Ρωμαίους

Κεφ. ιβ'.

Ἡ Ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρὸν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ.

10. Τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι.

19. Et tibi dabo claves regni cælorum. Et quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunq; ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.

20. Tunc præcepit diſcipulis ſuis, vt nemini dicerent, quia ipſe eſſet Ieſus Chriſtus.

19. Vnd will dir deß Himmelreichs Schlüſſel geben/ Alles was du auff Erden binden wirſt/ ſoll auch im Him̃el gebunden ſein/ vnd alles was du auff Erden löſen wirſt/ ſoll auch im Himmel loß ſein.

20. Da verbot er ſeinen Jüngern/ daß ſie niemand ſagen ſolten/ daß er Jeſus der Chriſt were.

In Die Viſitationis Mariæ.

Am Tage der Heimſuchung Mariæ.

Epistola ad Rom. 12.

Dilectio ſine ſimulatione. Odientes malum: adhærentes bono.

10. Charitatem fraternitatis invicem diligentes. Honore invicem prævenientes.

Epiſtel/ an die Römer am 12. Capitel.

Die Liebe ſey nicht falſch. Haſſet das arge/ hanget dem guten an.

10. Die Brüderliche Liebe vntereinander ſey hertzlich. Einer komme dem andern mit Ehrerbietung zuvor.

11. Bidagah lo azelim, berúach merattechim, laijhoVah ofedim.

11 בְּדָאָגָה לֹא עֲצֵלִים בְּרוּחַ מִרְתָּחִים לַיהוָה עוֹבְדִים׃

11. Τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί. τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ κυρίῳ (alij, καιρῷ) δουλεύοντες.

12. Betikfah ſemechim, bazzarah mejachalim, bithphillah meodedim.

12 בְּתִקְוָה שְׂמֵחִים בְּצָרָה מְיַחֲלִים בִּתְפִלָּה מְעוֹדְדִים׃

12. Τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες.

13. Lazzórech hackedoſchim poreſim léchem, likrath baggerim merizim.

13 לְצֹרֶךְ הַקְּדוֹשִׁים פּוֹרְסִים לֶחֶם לִקְרַאת הַגֵּרִים מְרִיצִים׃

13. Ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες.

14. Barachu eth rodepheichem, barachu Velo taóru.

14 בָּרְכוּ אֶת־רוֹדְפֵיכֶם בָּרְכוּ וְלֹא תָאֹרוּ׃

14. Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε.

15. Simchu eth haſſemechim, Vbechu eth habbochim.

15 שִׂמְחוּ אֶת־הַשְּׂמֵחִים וּבְכוּ אֶת־הַבּוֹכִים׃

15. Χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων.

16. Iáchad beineichem chochemim, lo maamikim eth machſchefotheichem, ki im bedérech anaVim holechim, al tihiu chachamim beeineichem.

16 יַחַד בֵּינֵיכֶם חוֹכְמִים לֹא מַעֲמִיקִים אֶת־מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם כִּי אִם בְּדֶרֶךְ עֲנָוִים הוֹלְכִים אַל־תִּהְיוּ חֲכָמִים בְּעֵינֵיכֶם׃

16. Τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς.

17. Leiſch lo meſchallemim raah táchath thofah, Zomemim lebeithif eth penei chol Anaſchim.

17 לְאִישׁ לֹא מְשַׁלְּמִים רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְזוֹמְמִים לְהֵיטִיב אֶת־פְּנֵי כָּל־אֲנָשִׁים׃

17. Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες, προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων.

11. Solicitudine nõ pigri. Spiritu ferventes Domino, (tempori,) ſervientes.

12. Spe gaudentes. In tribulatione patientes. Orationi inſtantes.

13. Neceſsitatibus ſanctorum communicantes. Hoſpitalitatem ſectantes.

14. Benedicite perſequentibus vos: benedicite & nolite maledicere.

15. Gaudete cum gaudentibus, flete cnm flentibus.

16. Idipſum invicem ſentientes, Non alta ſapientes, ſed humilibus cõſentientes. Nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos.

17. Nulli malum pro malo reddentes. Providentes bona corã omnibus hominibus.

11. Seyt nicht träge was jhr thun ſolt. Seyt brünſtig im Geiſte. (Schicket euch in die Zeit.)

12. Seyt frölich inn hoffnung/ Gedultig in trübſal/ Haltet an am Gebet.

13. Nemet euch der Heiligen nothdurfft an. Herberget gerne.

14. Segnet die euch verfolgen/ Segenet vnnd fluchet nicht.

15. Frewet euch mit den frölichen/ vnd weinet mit den weinenden.

16. Habt einerley Sinn vntereinander. Trachtet nicht nach hohen dingen/ ſondern haltet euch herunter zu den nidrigen. Haltet euch ſelbſt nicht für klug.

17. Vergeltet niemand böſes mit böſem. Fleiſſiget euch der Erbarkeit gegen jederman.

18. Im tuchal lihioth, cammah jeſch bachẽ, haſchlimu eth col benei adam.

18 אם תוכל להיות כמה יש בכם השלימו את כל־בני אדם׃

18. Εἰ δυνατὸν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες.

BEIOM pekuddath Mirjam.

Beſorah chephi Lucas.

Cap. I.

VAttakom Miriam baijamim hahémmah, vattélech behárah bechippazon el ir jehudah.

40. Vattaſo bebeith zecharjahu, vattiſchal leſchalom leeliſchàſa.

41. Vaijehi, caaſcher ſchameah Eliſchéfa eth birchath Miriam, vaijádoz haul bebithnah, vattimmale Eliſchéfa berúach hackódeſch.

ביום פקדת מרים׃

בשורה כפי לוקס׃

א

ותקם מרים בימים ההמה ותלך ההרה בחפזון אל עיר יהודה׃

40 ותבוא בבית זכריהו ותשאל לשלום לאלישבע׃

41 ויהי כאשר שמעה אלישבע את ברכת מרים וירץ העול בבטנה ותמלא אלישבע ברוח הקדש׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕψεως Μαρίας τῆς ἁγίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦ. ά.

ΑΝαστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν ἰούδα.

40. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ζαχαρίου, καὶ ἠσπάσατο τὴν ἐλισάβετ.

41. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ ἐλισάβετ.

18. Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.

18. Jſts müglich / ſo viel an euch iſt/ſo habt mit allen Menſchen friede.

IN DIE viſitationis Mariæ.

Am Tage der Heimſuchung Mariæ.

Evangelium Lucæ 1.

Evangelium Lucæ am 1. Capitel.

EXurgens autem Maria in diebus illis, abiit in montana, cum feſtinatione, in civitatem Iuda.

MAria aber ſtund auff inn den Tagen / vnnd gieng auff das Gebürge / endelich / zu der Stadt Juda.

40. Et intravit in domum Zachariæ, & ſalutavit Eliſabeth.

40. Vnnd kam inn das Hauß Zacharie / vnd grüſſet Eliſabeth.

41. Et factum eſt: ut audivit ſalutationem Mariæ Eliſabeth, exultavit infans in vtero eius: & repleta eſt Spiritu ſancto Eliſabeth.

41. Vnd es begab ſich / als Eliſabeth den gruß Marie höret / hupffet das Kind in jrem leibe. Vnd Eliſabeth war deß heiligen Geiſtes voll.

42. *Vattizak bekol gadol, vattómer, berúchah att bannaſchim, vbarúch peri bithnech.*	42 וַתִּזְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל וַתֹּאמַר בְּרוּכָה אַתְּ בַּנָּשִׁים וּבָרוּךְ פְּרִי בִטְנֵךְ׃	42. Καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.
43 *Veeizoh li zoth, ki em adoni baah elai.*	43 וְאֵיזֹה לִי זֹאת כִּי אֵם אֲדוֹנִי בָּאָה אֵלָי׃	43. Καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρός με.
44. *Ki hinneh bihjoth kol birchathech beoznai, vaijadoz haul begilah bebithnj.*	44 כִּי הִנֵּה בִּהְיוֹת קוֹל בִּרְכָתֵךְ בְּאָזְנַי וַיָּרָץ הָעוּל בְּגִילָה בְּבִטְנִי׃	44. Ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου.
45. *Veaſchraich aſcher heemanth, ki jechúllu col haddefarim, aſcher dibber jehovah eléicha.*	45 וְאַשְׁרֵיךְ אֲשֶׁר הֶאֱמַנְתְּ כִּי יְכֻלּוּ כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלָיִךְ׃	45. Καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα, ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.
46. *Vattomer Miriam, Magdilah naphſchi eth jehovah.*	46 וַתֹּאמֶר מִרְיָם מַגְדִּילָה נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה׃	46. Καὶ εἶπε Μαριάμ, μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον.
47. *Vattagel ruchi belohej iſchj.*	47 וַתָּגֶל רוּחִי בֵּאלֹהֵי יִשְׁעִי׃	47. Καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου, ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου.
48. *Ki hibbith el oni amatho, vehinneh meattah jeaſcherunj col haddoroth,*	48 כִּי הִבִּיט אֶל־עֳנִי אֲמָתוֹ וְהִנֵּה מֵעַתָּה יְאַשְּׁרוּנִי כָּל־הַדּוֹרוֹת׃	48. Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ· ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί.

42. Et exclamavit voce magna, & dixit, Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.

42. Vnd rieff laut / vnnd ſprach: Gebenedeyet biſt du vnter den Weibern / vnnd Gebenedeyet iſt die Frucht deines Leibes.

43. Et vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me?

43. Vñ woher kompt mir das / daß die Mutter meines HErꝛn zu mir kombt?

44. Ecce enim, vt facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in vtero meo.

44. Sihe / da ich die ſtimme deines Gruſſes hörete / hupffet mit frewden das Kind in meinem Leibe.

45. Et beata quæ credidiſti, quoniã perficiẽtur ea quæ dicta ſunt ei à Domino.

45. Vnd / O ſelig biſt du / die du geglaubt haſt / denn es wird vollendet werden / was dir geſagt iſt von dem HERRN.

46. At ait Maria: Magnificat anima mea Dominum.

46. Vnd Maria ſprach: Meine Seele erhebt den HERREN.

47. Et exultavit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo.

47. Vñ mein Geiſt frewet ſich GOttes meines Heylands.

48. Qui reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.

48. Denn er hat ſeine elende Magd angeſehen / Sihe / von nun an werden mich ſelig preyſen alle Kindes Kind.

49. Ki aſah immadi gedoloth, haggibbor Vekadoſch ſchemo.

49 כִּי־עָשָׂה עִמָּדִי
גְּדוֹלוֹת הַגִּבּוֹר וְקָדוֹשׁ
שְׁמוֹ׃

49. Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

50. Vechaſdo leder Vador, lireaiſ.

50 וְחַסְדּוֹ לְדוֹר וָדוֹר
לִירֵאָיו׃

50. Καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν, τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.

51. Aſah geſurah bizroo, hephiz eth haggeim bemachaſcheſeth leſaſam.

51 עָשָׂה גְבוּרָה בִּזְרוֹעוֹ
הֵפִיץ אֶת־הַגֵּאִים
בְּמַחְשֶׁבֶת לְבָבָם׃

51. Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν.

52. Horid gibboborim mickiſoth, Veherim eth haſſchefalim.

52 הוֹרִיד גִּבּוֹרִים
מִכִּסְאוֹת וְהֵרִים אֶת־
הַשְּׁפָלִים׃

52. Καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς.

53. Reeſim mille thoſoth, Vaaſchirim ſchilleach reikam.

53 רְעֵבִים מִלֵּא טוֹבוֹת
וַעֲשִׁירִים שִׁלַּח רֵיקָם׃

53. Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς.

54. Lakach eth jiſrael aſdo, liz kor chaſdo.

54 לָקַח אֶת־יִשְׂרָאֵל
עַבְדּוֹ לִזְכֹּר חַסְדּוֹ׃

54. Ἀντελάβετο ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους.

55. Caaſcher dibber el aſothéinu, leaſrabam Vlezaro leolam.

55 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־
אֲבוֹתֵינוּ לְאַבְרָהָם
וּלְזַרְעוֹ לְעוֹלָם׃

55. Καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.

56. Vattéſchef Miriam immah kiſchloſchah chodaſchim, Vattaſchof el beithah.

56 וַתֵּשֶׁב מִרְיָם עִמָּהּ
כִּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַתָּשָׁב
אֶל־בֵּיתָהּ׃

56. Ἔμεινε δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς· καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

49. Quia fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum nomen eius.	49. Denn er hat groſſe ding an mir gethan / der da mechtig iſt / vnnd deß Namen heilig iſt.
50. Et misericordia eius à progenie in progrenies, timentibus eum.	50. Vnd ſeine Barmhertzigkeit weret jmmer für vnd für / bey denen die jhn förchten.
51. Fecit potentiam in brachio ſuo: diſperſit ſuperbos mente cordis ſui.	51. Er übet gewalt mit ſei- ſeinem Arm / vnd zerſtrewet die da hoffertig ſind inn jhres hertzen ſinn.
52. Depoſuit potentes, de ſede, & exaltavit humiles.	52. Er ſtöſſet die Gewaltigen vom Stul / vnd erhebt die Elenden.
53, Eſurientes implevit bonis: & divites dimiſit inanes.	53. Die Hungerigen füllet er mit gütern / vnd leſſet die reichen leer.
54. Suſcepit Iſraël puerum ſuum, & recordatus miſericordiæ ſuæ.	54. Er dencket der barmhertzigkeit / vnd hilfft ſeinem Diener Jſrael auff.
55. Sicut locutus eſt ad patres noſtros, Abraham & ſemini eius in ſecula.	55. Wie er geredt hat vnſern Vätern / Abraham vn̄ ſeinem Samen ewiglich.
56. Manſit autem Maria cū illa quaſi menſibus tribus: & reverſa eſt in domum ſuam.	56. Vnd Maria bleib bey jhr bey dreyen Monden / Darnach kehret ſie widerumb heim.

BEIOM leMirjam Migdalenith.

Iggéreth, Bemiſchlei.

Cap. 31.

ALEPH.

EScheth cháil mi ijmza: verachok mippeninim michrah.

BETH.

Batach bah lef baalah: veſchalal lo jechſar.

GIMEL.

Gamaláthhu thof velo rah: col jemei chaijétha.

DALET.

Dareſchah zémer upiſchtim: vattáas bechêphez cappétha.

H E.

Haiethah caonijoth ſocher: mimmerchak taſi lachmah.

בְּיוֹם לְמִרְיָם
מִגְדָּלֵנִית׃
אִגֶּרֶת בְּמִשְׁלֵי׃
ל״א

אָלֶף
אֵשֶׁת חַיִל מִי
יִמְצָא וְרָחֹק
מִפְּנִינִים מִכְרָהּ׃

בֵּית
בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ
וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר׃

גִּימֶל
גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא
רָע כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ׃

דָּלֶת
דָּרְשָׁה צֶמֶר וּפִשְׁתִּים
וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ׃

הֵא
הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר
מִמֶּרְחָק תָּבִיא
לַחְמָהּ׃

ΤΗ ΤΗΣ Μαρίας Μαγδαληνῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Παροιμ.

ΚΕΦΑΛ. λά.

ΑΛΕΦ.

Γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὑρέσει; τιμιωτέρα δέ ἐστι λίθων πολυτελῶν ἡ τοιαύτη.

ΒΗΘ.

Θαῤῥεῖ ἐπ' αὐτῇ ἡ καρδία τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἡ τοιαύτη καλῶν σκύλων οὐκ ἀπορήσει.

ΓΙΜΕΛ.

Ἐνεργεῖ γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἀγαθὸν, καὶ οὐ κακὸν πάντα τὸν βίον.

ΔΑΛΕΤ.

Μηρυομένη ἔρια, καὶ λίνον, ἐποίησεν εὔχρηστα ταῖς χερσὶν αὐτῆς.

Η.

Ἐγένετο ὡσεὶ ναῦς ἐμπορευομένη, μακρόθεν συνάγει αὐτῆς τὸν πλοῦτον.

IN DIE Mariæ Magdalenæ.

EPISTOLA Proverb. 31.

ALEPH.

MVlierem fortẽ quis inveniet? precioſior eſt autem lapidibus precioſis huiuſmodi.

BETH.

Confidit in ea cor viri ſui, talis bonis ſpoliis non indigebit.

GIMEL.

Operatur enim viro bonũ, & non malũ in tota vita.

DALETH.

Filans lanas, & linum, fecit vtilia manibus ſuis.

HE.

Facta eſt quaſi navis mercaturam exercens, de longè congregat ſuas divitias.

Am Tage Mariæ Magdalenæ.

Epiſtel/ auß den Sprüchen Salomonis am 31. Capitel.

ALEPH.

WEm ein tugentſam Weib beſcheret iſt/ die iſt viel Edler/ denn die köſtlichen Perlen.

BETH.

Ires Mannes hertz thar ſich auff ſie verlaſſen/ Vnd nahrung wirdt jhm nicht mangeln.

GIMEL.

Sie thut jhm liebes/ vnd kein leides/ jhr lebenlang.

DALETH.

Sie gehet mit Wolle vñ Flachß vmb/ Vnd arbeitet gerne mit jren Händen.

HE.

Sie iſt ein Kauffmanns Schiff/ das ſeine Nahrung von ferne bringet.

VAV.

Vattákom beod láilah, Vattitten thereph lebeithah: Vechok lenaarothéiba.

וָו

וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה
וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק
לְנַעֲרֹתֶיהָ׃

ΥΑΥ.

Καὶ ἀνίσαται ἐκ νυκτὸς, καὶ ἔδωκε βρώματα τῷ οἴκῳ, καὶ ἔργα ταῖς θεραπαίναις.

ZAIN.

Zamemah ſadeh, Vattickachébu: mipperi cappéiha natheah Cárem.

זַיִן

זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ
מִפְּרִי כַפֶּיהָ נָטְעָה
כָּרֶם׃

ZAIN.

Θεωρήσασα γεώργιον ἐπρίατο, ἀπὸ δὲ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς κατεφύτευσε κτῆμα.

CHET.

Chagerah beoz motnéiha: Vatteammez zeroothéiba.

חֵית

חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ
וַתְּאַמֵּץ זְרוֹעֹתֶיהָ׃

ΧΗΘ.

Αναζωσαμένη ἰσχυρῶς τὴν ὀσφὺν αὐτῆς, ἤρεισε τοὺς βραχίονας αὐτῆς εἰς ἔργον.

THET.

Thaamah kithof ſachrah: lo jichbeh balláilah nerah.

טֵית

טָעֲמָה כִּי טוֹב ס
סַחְרָהּ לֹא יִכְבֶּה בַלַּיְלָה
נֵרָהּ׃

ΘΕΘ.

Εγεύσατο ὅτι καλόν ἐστι τὸ ἐργάζεσθαι, καὶ οὐκ ἀποσβέννυται ὅλην τὴν νύκτα ὁ λύχνος αὐτῆς.

IOD.

Iadéiba ſchillechah backiſchor: Vechappéiha tamechu pálech.

יוֹד

יָדֶיהָ שִׁלְּחָה בַכִּישׁוֹר
וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָלֶךְ׃

ΙΩΔ.

Τοὺς πήχεις αὐτῆς ἐκτείνει ἐπὶ τὰ συμφέροντα, τὰς δὲ χεῖρας αὐτῆς ἐρείδει εἰς ἄτρακτον.

CAPH.

Cappah pareſah leanj: Vejadéiba ſchillecha laeſion.

כַּף

כַּפָּהּ פָּרְשָׂה לֶעָנִי
וְיָדֶיהָ שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן׃

ΚΑΦ.

Χεῖρας δὲ αὐτῆς διήνοιξε πένητι, καρπὸν δὲ ἐξέτεινε πτωχῷ.

VAV.

Et ſurgit de nocte, & dedit cibaria domo, & opera ancillis.

VAV.

Sie ſtehet deß Nachts auff/vnd gibt futter jhrem Hauſe/Vnnd eſſen jhren Dirnen.

ZAIN.

Conſiderans agrum emit, à fructibus autem manuũ ſuarum plantavit poſſeſsionem.

ZAIN.

Sie gedencket nach einem Acker/vnd keuffet jn/vnd pflantzet einen Weinberg/von den früchten jhrer Hände.

CHET.

Accincta fortiter lumbũ ſuum, firmavit brachia ſua ad opus.

CHET.

Sie gürtet jhre Lenden veſt/vnd ſtercket jhre Arm.

THET.

Guſtavit quòd bonum eſt operari, & non extinguitur tota nocte lucerna eius.

THET.

Sie mercket/ wie jhr Handel frommen bringt/ Jhre Leuchte verleſchet deß Nachts nicht.

IOD.

Cubitos ſuos extendit ad vtilia, ac manus ſuas firmat ad fuſum.

IOD.

Sie ſtrecket jhre handt nach dem Rocken/vnd jhre Finger faſſen die Spindel.

CAPH.

Manus autem ſuas aperuit pauperi, fructum autẽ extendit mendico.

CAPH.

Sie breittet jhre Hände auß zu den Armen/vnd reichet jhre Hand dem Dürfftigen.

LAMED.

Lo tira lebeithah miſſchaleg: ki chol beithah laſuſch ſchanim.

לָמֶד

לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ
מִשָּׁלֶג ׃ כִּי כָל־בֵּיתָהּ
לָבוּשׁ שָׁנִים ׃

ΛΑΜΕΤ.

(Οὐ φροντίζει τῶν ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὅταν που χρονίζῃ. Πάντες γὰρ οἱ παρ' αὐτῆς ἐνδεδυμένοι εἰσί, δισσάς.)

MEM.

Marbaddim aſethah lah: ſcheſch veargaman leſuſchah.

מֵים

מַרְבַדִּים עָשְׂתָה
לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן ל
לְבוּשָׁהּ ׃

ΜΗΜ.

(Χλαίνας ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἐκ δὲ βύσσου καὶ πορφύρας ἑαυτῇ ἐνδύματα.)

NVN.

Noda baſſchearim balah: beſchifto im Zikneì arez.

נוּן

נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים
בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם
זִקְנֵי־אָרֶץ ׃

ΝΟΥΝ.

Περίβλεπτος δὲ γίνεται ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἡνίκα ἂν καθίσῃ ἐν συνεδρίῳ μετὰ τῶν γερόντων τῆς γῆς.

SAMECH.

Sadin aſethah vattimchor; vachagor natenah lackenaanj.

סָמֶךְ

סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר
וַחֲגוֹר נָתְנָה לַכְּנַעֲנִי ׃

ΣΑΜΕΧ.

Σινδόνας ἐποίησε καὶ ἀπέδοτο, περιζώματα δὲ τοῖς χαναναίοις.

AIN.

Oz vehadar leſuſchah: vattiſchak lejom acharon.

עַיִן

עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ
וַתִּשְׂחַק לְיוֹם־אַחֲרוֹן ׃

ΑΙΝ.

Ἰσχὺν καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, καὶ ηὐφράνθη ἐν ἡμέραις ἐσχάταις.

PEH.

Pihah patechah bechockmah: vethorath cheſed al leſchonah.

פֵּה

פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה
וְתוֹרַת חֶסֶד עַל־
לְשׁוֹנָהּ ׃

ΡΗ.

Στόμα δὲ αὐτῆς ἀνοίγει σοφῶς καὶ νομοθέσμως, ἡ δὲ ἐλεημοσύνη αὐτῆς ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῆς.

LAMED.	LAMED.
Non habet curam eorum, quæ ſunt in domo, vir eius cùm alicubi moratur, Omnes enim qui ab ea induti ſunt, duplices	Sie fürchtet jres Hauſes nicht für dem Schnee/ deñ jhr gantzes Hauß hat zwiefache Kleider.
MEM.	MEM.
Veſtes fecit viro ſuo, ex byſſo autem & purpnra ſibi indumenta.	Sie macht jhr ſelbſt eine Decke/ Weiſſe Seiden vnd Purpur iſt jhr Kleid.
NVN.	NVN.
Circumſpectus autem fit in portis vir eius, quando vtiq; ſederit in conſilio cum ſenioribus terræ.	Jhr Mann iſt berühmet in den Thoren/ Wenn er ſitzt bey den Elteſten deß Landes.
SAMECH.	SAMECH.
Sindones fecit, & vendidit, cingula autem Chananæis.	Sie macht einen Rock/ vnd verkeufft jhn/ Einen Gürtel giebet ſie dem Krämer.
AIN.	AIN.
Fortitudinem, & honeſtatem induit, & lætata eſt in diebus vltimis	Jhr ſchmuck iſt/ das ſie reinlich vnn fleiſſig iſt/ vnd wird hernach lachen.
PE.	PE.
Os ſuum aperit ſapienter & legaliter, ac eleëmoſyna eius in lingua eius.	Sie thut jhren Mund auff mit weißheit/ vnd auff jhrer Zungen iſt holdſelige lehre.

ZADE.

Zophijah halichoth beithah: Veléchem azluth lo thochel.

צָדֵה

צוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל׃

ΖΑΔΗ.

Στεγναὶ διατριβαὶ οἴκων αὐτῆς, σῖτα δὲ ὀκνηρὰ οὐκ ἔφαγε.

KVPH.

Kámu banéiha, Vaÿeaſſcherúha: Balah, Vaÿehallelúha.

קוֹף

קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ׃

ΚΟΥΦ.

Ανέστησαν τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ ἐπλούτησαν, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ᾔνεσεν αὐτήν.

RESCH.

Rabboth banoth aſu cháil: Veatti alithah al cullánah.

רֵישׁ

רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל וְאַתְּ עָלִית עַל־כֻּלָּנָה׃

ΡΗΣΧ.

Πολλαὶ θυγατέρες ἐκτήσαντο πλοῦτον· πολλαὶ ἐποίησαν δύναμιν, ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας πάσας.

SCHIN.

Schéker hachen, Vehéfel haÿóphi: jſſchah jirath jehovah, hi tithhallal.

שִׁין

שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי אִשָּׁה יִרְאַת יְהוָה הִיא תִתְהַלָּל׃

ΣΧΙΝ.

Ψευδεῖς ἀρέσκειαι καὶ μάταιον κάλλος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. γυνὴ γὰρ συνετὴ εὐλογεῖται, φόβον δὲ κυρίου αὕτη αἰνείτω.

THAV.

Tenu lah mipperi jadéha: Vihallelúha baſſchearim maaséiha.

תָו

תְּנוּ לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ׃

ΤΑΥ.

Δότε αὐτῇ ἀπὸ καρπῶν χερῶν αὐτῆς, καὶ αἰνείσθω ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς.

BEIOM leMirjam Migdalenith.

בְּיוֹם לְמִרְיָם מִגְדָּלִית׃

ΤΗ ΤΗΣ Μαρίας Μαγδαληνῆς.

ZADE.

Anguſtæ ſemitæ domui eius, cibos autem otioſa nõ comedit.

CVPH.

Surrexerunt filii eius, & divites facti ſunt, & vir eius laudavit eam.

RESCH.

Multæ filiæ acquiſierant divitias: Multæ fecerunt potentiã: excellis & ſupergreſſa es vniverſas.

SCHIN.

Mendaces gratiæ & vana pulchritudo non eſt in te. Mulier enim prudens benedicetur, timorẽ autem Domini iſta laudet.

THAV.

Date ei de fructibus manuum eius, & laudetur in portis vir eius.

In Die Mariæ Magdalenæ.

ZADE.

Sie ſchawet wie es in jrẽ Hauſe zugehet/vnd iſſet das Brot mit faulheit.

CVPH.

Jhre Söhne kommen auff/ vnd preiſen ſie ſelig/ Jhr Mann lobet ſie.

RESCH.

Viel Töchter bringen Reichthumb / Du aber ů=triffeſt ſie alle.

SCHIN.

Lieblich vnd ſchöne ſein iſt nichts/ Ein Weib das den HErrn fürchtet/ ſoll man loben.

THAV.

Sie wird gerühmet werden von den früchten jhrer Hände/ Vnd jhre Werck werden ſie loben inn den Thoren.

Am Tage Mariæ Magdalenæ.

Beſorah chephi Lucas :

Cap. 7.

VAijaſo echad mipperuſchim Vaijiſchal mimmennu aſcher jochel lechē immo, Vaijáal el beith hammephareſch Vaijaſof.

37. Vehinneh iſſchah haiethah bair, Veh: chattaah Vecaaſcher jadeah ki ſaf bebeith hammepha reſch, ſafelah pack bahath bóſem.

38 Vattakom el raglaif meachor, bochijah, Vattachel leharſoth eth raglaif baddemaoth, Vattekalkel beſaaroth roſchah, Vattiſſchak eth raglaif, Vattáſech babboſem.

39. Veeaaſcher raab hammephareſch aſcher kara otho, amar bekirbo,

בְּשׂוֹרָה כְּפִי לוּקָס׃

ז

ו יְבוֹאֵת אֶחָד מִפְּרוּשִׁים וַיִּשְׁאַל מִמֶּנּוּ אֲשֶׁר יֹאכַל לֶחֶם עִמּוֹ וַיַּעַל אֶל־בֵּית הַמְּפָרֵשׁ וַיָּסֹב׃

37 וְהִנֵּה אִשָּׁה הָיְתָה בָּעִיר וְהִיאת חַטָּאָה וְכַאֲשֶׁר יָדְעָה כִּי־סַב בְּבֵית הַמְּפָרֵשׁ סָבְלָה פַּךְ בַּהַט בֹּשֶׂם׃

38 וַתָּקָם אֶל־רַגְלָיו מֵאָחוֹר בּוֹכִיָּה וַתָּחֶל לְהַרְווֹת אֶת־רַגְלָיו בְּדְמָעוֹת וַתְּקַלְקֵל בְּשַׂעֲרוֹת רֹאשָׁהּ וַתִּשַּׁק אֶת־רַגְלָיו וַתָּסֶךְ בַּבֹּשֶׂם׃

39 וְכַאֲשֶׁר רָאָה הַמְּפָרֵשׁ אֲשֶׁר קָרָאת אוֹתוֹ אָמַר בְּקִרְבּוֹ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦΑΛ. ζ′.

Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων, ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου ἀνεκλίθη.

37. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλὸς, ἐπιγνοῦσα ὅτι ἀνάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου.

38. Καὶ στᾶσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω κλαίουσα, ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ.

39. Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, ...

Evange-

Evangelium Lucæ 7.

ROgabat autem illum quidam de Phariſæis, vt manducaret cum illo. Et ingreſſus domum Phariſæi diſcubuit.

37. Et ecce mulier quæ erat in civitate, peccatrix, vt cognovit quod accubuiſſet in domo Phariſæi, atulit alabaſtrum vnguenti.

38. Et ſtans retrò ſecus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis ſui tergebat, & oſculabatur pedes eius, & vnguẽto vngebat.

39. Videns autem Phariſæus qui vocaverat eum, ait intra ſe, ...

Evangelium Lucæ am 7. Capitel.

ES bat jhn aber der Phariſeer einer/ daß er mit jm eeſſe. Vñ er gieng hinein in deß Phariſeers Hauß/ vnd ſetzet ſich zu Tiſch.

37. Vnd ſihe/ ein Weib war in der Stadt/ die war eine Sůnderin. Da ſie vernam/ daß er zu Tiſche ſaß in deß Phariſeers Hauß/ bracht ſie ein glaß mit Salben.

38. Vnd tratt hinden zu ſeinen Fůſſen/ vnd weinet/ vnd fieng an ſeine Fůſſe zu netzen mit threnen/ vnd mit den Haaren jhres Hauptes zu trůcknen/ vnnd kůſſet ſeine Fůſſe/ vnnd ſalbet ſie mit Salben.

39. Da aber das der Phariſeer ſahe/ der jhn geladen hatte/ ſprach er bey ſich ſelbs/ ...

Lemor

lemor: zeh im neſi hu, gam jeda mi zoth, vmah ſchemuathah, aſcher maggiah bo, ki chattaah hi.

לאמר זה אם נביא
הוא גם ידע מי וזאת
ומה שמועתה אשר
מגיעה בו כי חטאה
היא ׃

λέγων, οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνή, ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι.

40. Vaijaan jeſchúa vaijómer elaif, ſchimon jeſch li mah ledabber eleicha, vehu amar emor rabbi, vaijómer lo jeſchúa.

40 ויען ישוע ויאמר
אליו שמעון יש לי מה
לדבר אליך והוא
אמר אמר רבי (ויאמר
לו ישוע ׃)

40. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτὸν, σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ φησι, διδάσκαλε, εἰπέ. (καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰησοῦς.)

41. Schenei anſchei thechachim haiu lammalveh peloni: Echad noſcheh bo dinarim chameſch meoth, veacher chamiſſchim.

41 שני אנשי תכבים
היו למלוה פלוני אחד
נשה בו דינרים חמש
מאות ואחר חמשים ׃

41. Δύο χρεωφειλέται ἦσαν δανειστῇ τινι· ὁ εἷς ὤφειλε δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα.

42. Vecaaſcher lo haiah lahem leſchallem, chanan otham ſchenethem, vmi mehem, amar, jother jeehaf otho.

42 וכאשר לא היה
להם לשלם חנן אותם
שניהם ומי מהם
אמר יותר יאהב אותו ׃

42. Μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν, εἰπὲ, πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει;

43. Vaijáan ſchimon vaijómer choſchef anochi ki zeh aſcher chanan otho raf, vaijómer lo zédek ſchaphátta.

43 ויען שמעון ויאמר
חשב אנכי כי זה אשר
חנן אותו רב ויאמר לו
צדק שפטת ׃

43. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ σίμων εἶπεν, ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὀρθῶς ἔκρινας.

dicens, Hic ſi eſſet propheta, ſciret vtique, quæ & qualis eſt mulier quæ tangit eum, quia peccatrix eſt.	vnd ſaget: Wenn diſer ein Prophet were/ ſo wüßt er/ wer/ vnnd welch ein Weib das iſt/ die jn anrüret/ denn es iſt eine Sünderin.
40. Et reſpondens Ieſus, dixit ad illum, Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait, Magiſter, dic. (Et Ieſus dixit illi.)	40. Jeſus antwortet/ vnd ſprach zu jhm: Simon/ ich habe dir etwas zu ſagen. Er aber ſprach: Meiſter/ ſage an: (Jeſus ſprach zu jhm.)
41. Duo debitores erant cuidam fœneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta.	41. Es hatte ein Wucherer zween Schuldener/ Einer war ſchuldig fünffhundert Groſchen/ der ander fünfftzig.
42. Non habentibus illis vnde redderent, donavit vtriſque Quis ergo eum plus diligit.	42. Da ſie aber nicht hatten zu bezahlen/ ſchenckt ers beyden. Sage an/ welcher vnter denen wird jhn am meiſten lieben.
43. Reſpondens Simon, dixit, Æſtimo, quia is cui plus donavit. At ille dixit ei, Recte judicaſti.	43. Simon antwortet/ vnd ſprach: Jch achte/ dem er am meiſten geſchenckt hat. Er aber ſprach zu jhm: Du haſt recht gerichtet.

44. *Vaijéphen el haiſſchah Vaijómer leſchimon, haroeh attah eth haiſch-ſchah, bathi lebeithecha, Vmáim al raglai lo nathátta, Vehi bidmaoth hirVethah eth raglai, Vbeſaarei roſchah kilkélah.*

44 ויפן אל־האשה
ויאמר לשמעון ה
הרואה אתה את־
האשה באתי לביתך
ומים על־רגלי לא
נתתה והיא בדמעות
הרותה את־רגלי
ובשערי ראשה ק
קלקלה׃

44. Καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῷ Σίμωνι ἔφη, Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; μου, οὐκ ἔδωκας, εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας, αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξε.

45. *Neſchikah lo nattátta li, Vehi meachar baah lo natheſchah lenaſchſchek eth raglai.*

45 נשיקה לא נתתה
לי והיא מאחר באה
לא נטשה לנשק את־
רגלי׃

45. Φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας, αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλιπε καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας.

46. *Baſſchèmen roſchi lo maſchátach, Vehi sáchah eth raglai babbóſem.*

46 בשמן ראשי לא
משחת והיא סכה את
רגלי בבשם׃

46. Ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας, αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας.

47. *Al ken omer ani lecha, ki niſſéu lah chattoth raboth, lachen ahaſah raf, Velaaſcher niſſa meath, gam hu ohef meath.*

47 על־כן אומר אני
לך כי־נשאו לה
חטאת רבות לכן א
אהבה רב ולאשר נשא
מעט גם הוא אוהב
מעט׃

47. Οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολύ. ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ.

44. Et

44. Et converſus ad mulierem, dixit Simoni, Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dediſti: hæc autem lachrymis rigavit pedes meos, & capillis ſuis terſit.

44. Vnd er wandte ſich zu dem Weibe / vnd ſprach zu Simon: Siheſt du diß Weib / Jch bin kommen in dein Hauß / du haſt mir nicht Waſſer gegeben zu meinen Füſſen / dieſe aber hat meine Füſſe mit threnen genetzet / vnnd mit den Haaren jhres Haupts getrücknet.

45. Oſculum mihi non dediſti: hæc autem ex quo intravi, non ceſſavit oſculari pedes meos.

45. Du haſt mir keinen Kuß gegeben / Dieſe aber / nach dem ſie herein komen iſt / hat ſie nicht abgelaſſen meine füſſe zu küſſen.

46. Oleo caput meum non vnxiſti: hæc autem vnguento vnxit pedes meos.

46. Du haſt mein Haupt nicht mit öle geſalbet / Sie aber hat meine füſſe mit ſalben geſalbet.

47. Propter ꝙ dico tibi, remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit.

47. Derhalben ſage ich dir: Jhr ſind vil ſünde vergeben / denn ſie hat viel geliebet / Welchem aber wenig vergeben wird / der liebet auch wenig.

*48. Vaijómer eléi-
ha, niſſeu lach
chattotháich.*

48 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ נִשְּׂאוּ
לָךְ חַטֹּאתָיִךְ׃

48. Εἶπε δὲ αὐτῇ,
ἀφέωνταί σου αἱ ἁ-
μαρτίαι.

*49. Vaijachéllu
haijoſchebim bim-
ſibbah lemor be-
naphſcham, mi zeh
hu aſcher gam jiſſa
avonoth.*

49 וַיָּחֵלּוּ הַיּוֹשְׁבִים
בַּמְסִבָּה לֵאמֹר ב
בְּנַפְשָׁם מִי־זֶה הוּא
אֲשֶׁר גַּם יִשָּׂא עֲוֺנוֹת׃

49. Καὶ ἤρξαντο οἱ
συνανακείμενοι λέ-
γειν ἐν ἑαυτοῖς, τίς οὗ-
τός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτί-
ας ἀφίησιν:

*50. Vaijómer el
haiſſchah: Emu-
nathech hoſſchia-
theeh, leehi beſcha-
lom.*

50 וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה
אֱמוּנָתֵךְ הוֹשִׁיעָתֵךְ
לְכִי בְשָׁלוֹם׃

50. Εἶπε δὲ πρὸς
τὴν γυναῖκα, ἡ πί-
στις σου σέσωκέ σε· πο-
ρεύου εἰς εἰρήνην.

BEIOM
Lejaakob haſ-
ſchaliach.

Iggéreth, el Re-
homin.

Cap. 8.

K*Ijadánu, ki
leohafei E-
lohim col
defarim jiphal lat-
thofah, laélleh
aſcher caerech ker-
uim hémmah.*

בְּיוֹם לְיַעֲקֹב
הַשָּׁלִיחַ׃
אִגֶּרֶת אֶל־הָרוֹמִיִּים׃
ח

כִּי יָדַעְנוּ כִּי
לְאֹהֲבֵי א
אֱלֹהִים כָּל־הַדְּבָרִים
יִפְעַל לְטוֹבָה לָאֵלֶּה
אֲשֶׁר כְּעֶרְכּוֹ קְרוּאִים
הֵמָּה׃

ΤΗ ΤΟΥ
ΙΑΚΩΒΟΥ
τοῦ ἀποστόλου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ
πρὸς Ρωμαίους.

ΚΕΦ. η΄.

ΟΙ"δαμεν δέ,
ὅτι τοῖς ἀγα-
πῶσι τὸν θεὸν,
πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ
ἀγαθὸν, τοῖς κατὰ
πρόθεσιν κλητοῖς οὖ-
σιν.

48. Dixit autem ad illam, Remittuntur tibi peccata.

48. Vnd er ſprach zu jr: Dir ſind deine Sünde vergeben.

49. Et cœperunt qui ſimul accumbebant, dicere intra ſe: Quis eſt hic, qui etiam peccata dimittit.

49. Da fiengen an die mit jhm zu Tiſch ſaſſen / vnnd ſprachē bey ſich ſelbs: Wer iſt dieſer / der auch die Sünde vergiebt?

50. Dixit autem ad mulierem, Fides tua te ſalvam fecit, vade in pace.

50. Er aber ſprach zu dem Weibe: Dein Glaub hat dir geholffen / Gehe hin mit frieden.

IN DIE S. Iacobi Apoſtoli.

Am Tage Jacobi deß heiligen Apoſtels.

EPISTOLA ad Rom. 8.

Epiſtel / an die Römer am 8. Capitel.

SCimus autem quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum, iis qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt (ſancti.)

WIr wiſſen aber / daß denen / Die Gott lieben / alle ding zum beſten dienen / die nach dem Fürſatz beruffen ſind.

29. Ki élleh aſcher mickédem jedaā, othā arach ϐechatam lehiſſchaϐoth lidmuth beno, lihiotho bechor baachim rabbim.

29 כִּי אֵלֶּה אֲשֶׁר
מִקֶּדֶם יְדָעָם אוֹתָם
עָרַךְ וְחָתַם לְהַשְׁווֹת
לִדְמוּת בְּנוֹ לִהְיוֹתוֹ
בְּכוֹר בָּאַחִים רַבִּים׃

29. Ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς.

30. Vaaſcher mickédem arach, ϐechatham, otham gā kara: ϐaaſcher keraam, lahē gam hizdik, ϐelaaſcher hizdik, otham gam heedir.

30 וַאֲשֶׁר מִקֶּדֶם עָרַךְ
וְחָתַם אוֹתָם גַּם קָרָא
וַאֲשֶׁר קְרָאָם לָהֶם גַּם
הִצְדִּיק וְלַאֲשֶׁר הִצְדִּיק
אוֹתָם גַּם הֶאֱדִיר׃

30. Οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.

31. Vmah nomar al haélleh, im haelohim chéleph othánu, mi juchal aléinu.

31 וּמַה נֹּאמַר עַל־
הָאֵלֶּה אִם הָאֱלֹהִים
חֵלֶף אוֹתָנוּ מִי־יוּכַל
עָלֵינוּ׃

31. Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν;

32. Aſcher gam al beno jechido lo chas, ki im netano al cullánu, eichachah lo chanan othánu jmmo eth col aſcher lo.

32 אֲשֶׁר גַּם עַל־בְּנוֹ
יְחִידוֹ לֹא חָס כִּי אִם
נְתָנוֹ עַל־כֻּלָּנוּ אֵיכָכָה
לֹא חָנַן אוֹתָנוּ עִמּוֹ
אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לוֹ׃

32. Ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται;

33 Mi jechaijef eth bechirej Elohim, ϐajhoϐah hu hammazdik.

33 מִי־יְחַיֵּב אֶת־
בְּחִירֵי אֱלֹהִים וַיהוָה
הוּא הַמַּצְדִּיק׃

33. Τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαιῶν.

29. Nam quos præſcivit, & prædeſtinavit: confórmes fieri imaginis filii ſui: vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus.

29. Denn welche er zuvor verſehen hat/ die hat er auch verordnet / daß ſie gleich ſein ſolten dem Ebenbilde ſeines Sohns/ auff daß derſelbige der Erſtgeborne ſey/ vnter vielen Brüdern.

30. Quos autem prædeſtinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & juſtificavit: quos auten autem juſtificavit, illos & glorificavit.

30. Welche er aber verordnet hat / die hat er auch beruffen / Welche er aber beruffen hat / die hat er auch gerecht gemacht. Welche er aber hat gerecht gemacht / die hat er auch herzlich gemacht.

31. Quid ergo dicenus ad hæc? ſi Deus pro nobis, qui contra nos?

31. Was wollen wir denn weiter ſagen? Iſt Gott für vns / wer mag wider vns ſein?

32. Qui etiam proprio filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illũ: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit?

32. Welcher auch ſeines einigen Sohns nicht hat verſchonet/ ſondern hat jhn für vns alle dahin gegeben / Wie ſolt er vns mit jhm nicht alles ſchencken

33. Quis accuſabit adverſus electos Dei? Deus qui juſtificat.

33. Wer wil die Außerwehlten GOttes beſchuldigen? Gott iſt hie der da gerecht machet.

34. *Mi hu zeh haſſchopheth ? je-ſchúa hammaſchi-ach, hammeth, ach jother hackam mimmethim, hai-joſchef limjn Elo-him, aſcher gam other aleinu, hu haſſchopheth.*

34 מי הוא זה השופט ישוע המשיח המת אף יותר הקם ממתים היושב לימין אלהים אשר גם עותר עלינו הוא השופט׃

34. Τίς ὁ κατακρίνων; χριστὸς ὁ ἀποθανὼν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθεὶς, ὃς καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν.

35. *Vmi japhrid othánu meahabath hammaſchiach, ha-zarah, ô mezu-kah, ô rıdduphah, ô raaf, ô erom veer-iah, ô mezarim, ô charef.*

35 ומי יפריד אותנו מאהבת המשיח ה הצרה או מצוקה או רדופה או רעב או ערם ועריה או מצרים או חרב׃

35. Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ; θλίψις, ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς, ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα;

36. *Kemo nichtaf, ki aléicha horágnu col haÿom, nech-ſcháfnu chezon thiſchah.*

36 כמו נכתב כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה׃

36. Καθὼς γέγραπται, ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν. ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς.

37. *Ach bechol zoth menazze-chim anáchnu bo, aſcher ahaf othá-nu.*

37 אך בכל זאת מנצחים אנחנו בו אשר אהב אותנו׃

37. Ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν, διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς.

38. *Ki bathàchti, ki lo hammáueth, velo chaÿim, velo malachim, velo ſchiltonoth ...*

38 כי בטחתי כי לא המות ולא חיים ולא מלאכים ולא שלטונות

38. Πέπεισμαι γὰρ, ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαὶ, ..

34. Quis eſt qui condemnet? Chriſtus Ieſus qui mortuus eſt, imò qui & reſurrexit, qui eſt ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

34. Wer wil verdammen/ Chriſtus iſt hie / der geſtorben iſt / ja viel mehr / der auch aufferwecket iſt / welcher iſt zur Rechten Gottes / vnd vertritt vns.

35. Quis ergo nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius.

35. Wer will vns ſcheiden von der Liebe GOttes? Trübſal oder Angſt? oder Verfolgung? oder Hunger? oder blöſſe? oder fährligkeit? oder Schwerdt?

36. Sicut ſcriptũ eſt. Quia propter te mortificamur tota die: æſtimati ſumus ſicut oves occiſionis.

36. Wie geſchrieben ſtehet: Vm̃ deinet willen werden wir getödtet den gantzen tag / Wir ſind geachtet für Schlachtſchaaffe.

37. Sed in his omnib' ſuperamus, propter eum qui dilexit nos.

37. Aber in dem allen überwinden wir weit / vmb deß willen / der vns geliebt hat.

38. Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus,

38. Denn ich bin gewiß / daß weder Todt noch Leben / weder Engel noch Fürſtenthumb / ...

Velo geſuroth, Velo backamim lephanénu, Velo haathidim.

39. Velo rum, Velo omek, Velo beriah echath achéreth juchelu liphrod othánu meahafath Elohim, aſcher hi bejeſchúa hammaſchiach adonéinu.

וְלֹא גְבוּרוֹת וְלֹא
הַקָּמִים לְפָנֵינוּ וְלֹא
הָעֲתִידִים׃
39 וְלֹא רוּם וְלֹא עֹמֶק
וְלֹא בְרִיאָה אַחַת
אַחֶרֶת יוּכְלוּ לִפְרֹד
אוֹתָנוּ מֵאַהֲבַת א
אֱלֹהִים אֲשֶׁר הִיא
בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ א
אֲדוֹנֵינוּ׃

οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα.

39. Οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτέ τις κτίσις ἑτέρα, δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι, ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

BEIOM Lejaakob haſſchaliach.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 20.

AZ kareſah elaiſ Em benei zifdi, im banêiha, Vattiſchtâchu lo, liſchol ſcheelatah mimménnu.

בְּיוֹם לְיַעֲקֹב
הַשָּׁלִיחַ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתָּי׃
כ׳
אָז קָרְבָה א
אֵלָיו אֵם בְּנֵי
זְבְדִי עִם בָּנֶיהָ וַתִּשְׁתַּחוּ
לוֹ לִשְׁאוֹל שְׁאֵלָתָהּ
מִמֶּנּוּ׃

ΤΗ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ τοῦ ἀποστόλου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦ. κ΄.

TΟ΄τε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν ζεβεδαίου, μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ᾽ αὐτοῦ.

neque virtutes que inſtantia, neque futura.

noch gewalt / weder gegenwertiges / noch zukünfftiges.

39. Neque altitudo, neque profundum, neq; creatura alia, poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

39. Weder hohes noch tieffes / noch kein andere Creatur / mag vns ſcheiden von der Liebe GOttes / die in Chriſto JEſu iſt vnſerm HERRN.

IN DIE S. Iacobi Apoſtoli.

Am Tage Jacobi deß heiligen Apoſtels.

Evangelium Matthæi 20.

Evangelium Matthæi am 20. Capitel.

TVnc acceſsit ad eum mater filiorum Zebedæi cum filiis ſuis, adorans & petens aliquid ab eo.

DA tratt zu jhm die Mutter der Kinder Zebedei / mit jhren Söhnen / fiel für jm nieder / vnd bat etwas von jhm.

21. *Vaÿómer elé-*
ha, mah ſcheela-
thech, Vattomer lo,
emor aſcher jeſche-
fu ſchenei banai
haélleh, echad li-
minecha Veechad
liſchmolecha be-
malcutécha.

21 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ מַה
שְׁאֵלָתֵךְ וַתֹּאמֶר לוֹ
אֱמוֹר אֲשֶׁר יֵשְׁבוּ שְׁנֵי
בָנַי הָאֵלֶּה אֶחָד ל
לִימִינְךָ וְאֶחָד ל
לִשְׂמֹאלְךָ בְּמַלְכוּתֶךָ׃

21. Ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
τῇ, τί θέλεις; λέγει
αὐτῷ, εἰπὲ ἵνα κα-
θίσωσιν οὗτοι οἱ δύο
υἱοί μου, εἷς ἐκ δεξιῶν
σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων
ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

22. *Vaÿáan je-*
ſchúa Vaÿómer, lo
jedatem mah ti-
ſchalu, hathuche-
lu liſchtoth eth
hackos aſcher ani
eſchteh, Velehitthha-
fel bithfilah aſcher
ani bah etthafel,
Vaÿómeru elaif
nuchal.

22 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר
לֹא יְדַעְתֶּם מַה־
תִּשְׁאָלוּ הֲתוּכְלוּ ל
לִשְׁתּוֹת אֶת־הַכּוֹס
אֲשֶׁר אֲנִי אֶשְׁתֶּה
וּלְהִטָּבֵל בִּטְבִילָה א
אֲשֶׁר אֲנִי בָהּ אֶטָּבֵל
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו נוּכַל׃

22. Ἀποκριθεὶς δὲ
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐκ οἴ-
δατε τί αἰτεῖσθε, πιεῖν
τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ
μέλλω πίνειν, δύνα-
σθε καὶ τὸ βάπτισμα,
ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι,
βαπτισθῆναι; λέγου-
σιν αὐτῷ, δυνάμεθα.

23. *Vaÿómer la-*
hem, eth coſi tiſch-
tuha, Vbithfilah
aſcher áni etthafel
titthafélu, ach la-
ſchéfeth limini Ve-
liſchmoli einénnu
li lathet, ki im
aſcher nachon la-
hem meafi.

23 וַיֹּאמֶר לָהֶם אֶת־
כּוֹסִי תִּשְׁתּוּהָ ד
וּבִטְבִילָה אֲשֶׁר אֲנִי
אֶטָּבֵל תִּטָּבְלוּ אַךְ
לָשֶׁבֶת לִימִינִי ד
וְלִשְׂמֹאלִי אֵינֶנּוּ לִי
לָתֵת כִּי־אִם אֲשֶׁר נָכוֹן
לָהֶם מֵאָבִי׃

23. Καὶ λέγει αὐ-
τοῖς, τὸ μὲν ποτήριόν
μου πίεσθε, καὶ τὸ βά-
πτισμα, ὃ ἐγὼ βα-
πτίζομαι, βαπτισθή-
σεσθε. τὸ δὲ καθίσαι
ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ
εὐωνύμων μου, οὐκ
ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ'
οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ
πατρός μου.

21. Qui dixit ei, Quid vis? ait illi, Dic vt ſedeant hi duo filii mei, vnus ad dexteram tuam, & vnus ad ſiniſtram, in regno tuo.

21. Vnd er ſprach zu jhr: Was wilt du? Sie ſprach zu jhm: Laß dieſe meine zween Söhne ſitzen in deinem Reich/ einen zu deiner Rechten / vnd den andern zu deiner Lincken.

22. Reſpondens autem Ieſus, dixit, Neſcitis quid petatis. Poteſtis bibere calicē, quem ego bibitur⁹ ſum? (Et baptiſmate quo ego baptizor, baptizari.) Dicunt ei, Poſſumus.

22. Aber Jeſus antwortet vnnd ſprach: Jhr wiſſet nicht / was jhr bittet. Könnet jhr den Kelch trincken/ den ich trincken werde / vnd euch tauffen laſſen/mit der Tauff / da ich mit getaufft werde? Sie ſprachen zu jhm: Ja wol.

23. Ait illis, Calicem quidem meum bibetis: (Et baptiſmate quo ego baptizor, baptizabimini,) ſedere autem ad dexteram meam & ſiniſtram, non eſt meum dare vobis: ſed quibus paratum eſt à patre meo.

23. Vnnd Er ſprach zu jhnen: Meinen Kelch ſolt jhr zwar trincken / Vnnd mit der Tauffe da ich mit getaufft werde / ſolt jhr getaufft werden. Aber das ſitzen zu meiner Rechten vnd Lincken zu geben/ ſtehet mir nicht zu / Sondern denen es bereittet iſt von meinem Vater.

BEIOM
Laurentius Ed
hackadoſch.

Iggéreth 2. el Korinthim.

Cap. 9.

Vezoth hi, hazzoréa bachuſah, gam bechuſah jkzor, vaaſcher zoréa biſrachah, gam biſracha jikzor.

7. *Iſch iſch caazath libbo, lo mijagon o mizzórech, ki hannothen beſimchah aheſo Elohim.*

8. *Ki jachol jehovah lehothir eth col mattath hattechinnah bachem, aſcher bechol dafar tamid jehi lachem col dai, lehothirechem el col maaſeh thof.*

בְּיוֹם לַוְרֶנְטִיוּס
עֵד הַקָּדוֹשׁ׃

אִגֶּרֶת ב׳ אֶל־קוֹרִנְתִּים׃
ט׳

וְזֹאת הִיא הַזֹּרֵעַ בְּ
בְחוּסָה גַּם בַּחוּסָה
יִקְצֹר וַאֲשֶׁר זֹרֵעַ בְּ
בִּבְרָכָה גַּם בִּבְרָכָה
יִקְצֹר׃

7 אִישׁ אִישׁ כַּעֲצַת
לִבּוֹ לֹא מִיָּגוֹן אוֹ
מִצֹּרֶךְ כִּי־הַנֹּתֵן בְּ
בְּשִׂמְחָה אֲהֵבוֹ אֱלֹהִים׃

8 כִּי יָכֹל יְהוָה
לְהוֹתִיר אֶת־כָּל־מַתַּת
הַתְּחִנָּה בָּכֶם אֲשֶׁר
בְּכָל דָּבָר תָּמִיד יְהִי
לָכֶם כָּל־דַּי לְהוֹתִירְכֶם
אֶל־כָּל־מַעֲשֶׂה טוֹב׃

ΤΗ ΗΜΕΡΑ
τοῦ Λαυρεντίου Μάρτυρος τοῦ ἁγίου.

ΕΡΙΣΤΟΛΗ
πρὸς Κορινθίους.

ΚΕΦΑΛ. θ′.

Τοῦτο δὲ, ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.

7. Ἕκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης. ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός.

8. Δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

In Die S. Laurentii Martyris.

Am Tage S. Laurentij deß Martyrers.

Epistola 2. Corinth. 9.

Epiſtel/ in der andern an die Corinther am 9. Capitel.

Hoc autem dico, Qui parcè ſeminat, parcè & metet: & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

JCh meine aber das: Wer da kärglich ſeet/ der wirdt auch kerglich erndten/ vnnd wer da ſeet im Segen/ der wird auch erndten im Segen.

7. Vnuſquiſque prout deſtinavit in corde ſuo: non ex triſtitia, aut ex neceſsitate, hilarem enim datorem diligit Deus.

7. Ein jeglicher nach ſeinem willkühr/ nicht mit vnwillen oder auß zwang/ denn einen frölichen Geber hat Gott lieb.

8. Potens eſt autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: vt in omnib⁹ ſemper omnem ſufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonũ.

8. Gott aber kan machen/ daß allerley Gnade vnter euch reichlich ſey/ daß jhr in allen dingen volle genüge habt/ vnnd reich ſeyt zu allerley guten wercken.

9. *Kemo nichtaf pizzer nathan leefionim, zitkatho omédeth laad.*

9 כמו נכתב פזר נתן
לאביונים צדקתו
עומדת לעד׃

9. Καθὼς γέγραπται, ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

10. *Vehanoten zera lazzoréa Velechem laóchel, gam hu jitten Vejarbeh eth zarachem, Vejaphreh eth ibbei zidkathchem.*

10 והנותן זרע לזורע
ולחם לאכל גם הוא
יתן וירבה את־זרעכם
ויפרה את־אבי
צדקתכם׃

10. Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσαι. καὶ πληθύναι τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσαι τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν.

11. *Leeſchor becholdafar, el col tom Vejoſcher, aſcher jiphal bephinu eth toda lelohim.*

11 לעשר בכל־דבר אל־
כל־תם וישר אשר
יפעל בפינו את־
תודה לאלהים׃

11. Ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ,

BEIOM
Laurentius Ed hackadoſch.

Beſorah chephi Iochanan.

Cap. 12.

Amen amen omer ani lachem, im gargar haddagan lo jippol el haárez Vejamuth, ...

ביום לורנטיוס
עד הקדוש׃
בשורה כפי יוחנן׃
י״ב

אמן אמן אומר
אני לכם אם
גרגר הדגן לא יפול
אל־הארץ וימות

ΤΗ ΗΜΕΡΑ
τοῦ Λαυρεντίου Μάρτυρος τοῦ ἁγίου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦΑΛ. ιϐ.

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ. ...

9. Sicut ſcriptum eſt: Diſperſit, dedit pauperibus: juſtitia eius manet in æternum.

9. Wie geſchrieben ſtehet: Er hat außgeſtrewet / vnd gegeben den Armen / ſeine Gerechtigkeit bleibet inn ewigkeit.

10. Qui autem adminiſtrat ſemẽ ſeminanti: & panem ad manducandum præſtabit: & multiplicabit ſemen veſtrũ, & augebit incrementa frugum juſtitiæ veſtræ.

10. Der aber Samen reichet dem Seeman / der wird je auch das Brodt reichen zur Speiſe / vnd wirdt vermehren ewren Samen / vñ wachſen laſſen das gewächſe ewrer Gerechtigkeit.

11. Vt in omnibus locupletati, abundetis in omnem ſimplicitatem, quę operatur per nos gratiarum actionem Deo.

11. Das jhr reich ſeydt in allen dingen / mit aller einfeltigkeit / welche wircket durch vns Danckſagung Gotte.

In Die S. Laurentii Martyris.

Am Tage S. Laurentii deß Märterers.

Evangelium Iohan. 12.

AMen, Amen dico vobis, niſi granum frumenti cadens in terram,

Evangelium Johannis am 12. Capitel.

WArlich / warlich / ich ſage euch: Es ſey denn / daß das Weitzenkorn inn die Erden falle/ ...

leſaddo jihieh, Veim jamuth, Peri raſ jaabſeh.

25. Haobef eth napſcho jeabbedénna, Vehaſſoneh eth napſcho beolam hazzeh, el chaijei olam jizzerennah.

26 Im iſch jeſcharet othi jaſo acharai, Veaijeh anj ehejeh, Veſcham gam meſcharethi jihjeh, Veim iſch jeſcharethéni, jechabbedénnu haaf.

לבדו יהיה ואם ימות
פרי רב יעשה׃

25 האוהב את־נפשו
יאבדנה והשנא את־
נפשו בעולם הזה
אל־חיי־עולם יצרנה׃

26 אם איש ישרת
אותי יבוא אחרי
ואיה אני אהיה ושם
גם משרתי יהיה ואם
איש ישרתני יכבדנו
האב׃

αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει.

25. Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.

26. Ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθείτω· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· καὶ ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ.

BEIOM leBartholmai haſchaliach.

Iggéreth 2. el Korinthim.

Cap. 4.

VEejeſch lánu ozar hazzeh bichlei jozer, aſcher rof haggeſurah jehi lelohim, Velo mimménnu.

ביום לברתלמי השליח׃

אגרת ב אל־קורינתים׃

ד׳

ויש לנו אוצר
הזה בכלי
יוצר אשר רב הגבורה
יהיה לאלהים ולא
ממנו׃

ΤΗ ΤΟΥ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ τοῦ ἀποστόλου.

Ἐπιστολὴ, β. πρὸς Κορινθίους.

Κεφ. δ'.

Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν.

mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi autẽ mortuum fuerit, multum fructũ affert.

vnnd erſterbe/ ſo bleibts alleine. Wo es aber erſtirbet/ ſo bringets viel Früchte.

25. Qui amat animam ſuam, perdet eam: & qui odit animam ſuam, in hoc mnndo, in vitam æternam cuſtodit eam.

25. Wer ſein leben lieb hat/ der wirdts verlieren. Vnnd wer ſein Leben auff diſer Welt haſſet/ der wirds erhalten/ zum ewigen leben.

26. Si quis mihi miniſtrat, me ſequatur: & ubi ſum ego, illic & miniſter meus erit. Si quis mihi miniſtraverit, honorificabit eum Pater meus.

26. Wer mir dienen wil/ der folge mir nach/ vnd wo ich bin/ da ſoll mein Diener auch ſein. Vnd wer mir dienen wird/ den wird mein Vater ehren.

IN DIE S. Bartholomæi Apoſtoli.

Am tage Bartholomei deß H. Apoſtels.

EPISTOLA 2. Corinth. 4.

Epiſtel/ in der andern an die Corinther am 4. Cap.

HAbemus autem theſaurum iſtum in vaſis fictilibus: ut ſublimitas ſit virtutis Dei, & non ex nobis.

WIr haben aber ſolchen Schatz in jrrdiſchen gefäſſen/ auff daß die überſchwengliche krafft ſey Gottes/ vnd nicht von vns.

8. Zarah vmezukah lánu backol, ach lo nechanek, meullaphim anáchnu, ach lo ſchickulim.

9. Nirdaphim ve lo azuſim, nemakkim velo Oſedim.

10. Tamid eth temútat Adonénu jeſchúa bigſijathéunu ſaſif ſaſif noſeim, aſcher gam chaijei jeſchúa jegulleh bigſijathénu.

8 צרה ומצוקה לנו בכל אך לא נחנק מעלפים אנחנו אך לא שכולים :

9 נרדפים ולא עזובים נמכים ולא אובדים :

10 תמיד את תמותת אדנינו ישוע בגויתנו סביב סביב נושאים אשר גם חיי ישוע בגויתנו יגלה :

8. Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι.

9. Διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι.

10. Πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ.

BEIOM leBartholmai haſſchaliach.

Beſorah Chephi Lucas.

Cap. 22.

VAijehi gam riſ beneihem, mi bahem jeraeh lihioth gadol.

ביום לברתלמי השליח :

בשורה כפי לוקס :

כב

ויהי גם ריב ביניהם מי בהם יראה להיות גדול :

ΤΗ ΤΟΥ ΒΑΡΘΟΛΟμαίου τοῦ ἀποστόλου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

Κεφ. κβ'.

Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ, τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων.

8. In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur: aporiamur, ſed non deſtituimur.

8. Wir haben allenthalben trübſal/ aber wir ängſten vns nicht. Vns iſt bange / aber wir verzagen nicht.

9 Perſecutionem patimur, ſed non derelinquimur, dejicimur, ſed non perimus.

9. Wir leiden verfolgung/ Aber wir werden nicht verlaſſen. Wir werden vntergetruckt / aber wir kommen nicht vmb.

10. Semper mortificationem Ieſu in corpore noſtro circumferentes, vt & vita Ieſu manifeſtetur in corporibus noſtris.

10. Vnd tragen vmb allezeit das ſterben deß HErrn Jeſu an vnſerm Leibe/ auff daß auch das Leben deß HErrn JEſu an vnſerm Leibe offenbar werde.

IN DIE S. Bartholomæi Apoſtoli.

Am tage Bartholomei deß H. Apoſtels.

Evangelium Lucæ 22.

Evangelium Lucæ am 22. Capitel.

FActa eſt autem & contentio inter eos, quis eorum videretur eſſe maior,

ES erhub ſich auch ein zanck vnter jnẽ: Welcher vnter jnen ſolt für den gröſſten gehalten werden.

25. Vehu amar aleihem, malkei haggoim moſchelim lahem veſchalltheihem channunjm nikrajm.

25 וְהוּא אָמַר אֲלֵיהֶם מַלְכֵי הַגּוֹיִם מוֹשְׁלִים לָהֶם וְשַׁלִּיטֵיהֶם ח חַנּוּנִים נִקְרָאִים׃

25. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν, εὐεργέται καλοῦνται.

26. Veattem lo ken, ki im haggadol bachem, jehi chemo backathon, vehannaſi cammeſchareth.

26 וְאַתֶּם לֹא כֵן כִּי־אִם הַגָּדוֹל בָּכֶם יְהִי כַקָּטוֹן וְהַנָּשִׂיא כ כַּמְשָׁרֵת׃

26. Ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως. ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος· καὶ ὁ ἡγούμενος, ὡς ὁ διακονῶν.

27. Vmj gadol im haijoſchef, ô im bammeſchareth, halo haijoſchef, vaanj hoveh bethochechem cammeſchareth.

27 וּמִי גָדוֹל אִם הַיּוֹשֵׁב אוֹ אִם ה הַמְשָׁרֵת הֲלֹא הַיּוֹשֵׁב וַאֲנִי הוֹוֶה בְּתוֹכְכֶם כַּמְשָׁרֵת׃

27. Τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δέ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν.

28. Veattem hovim, hammeodedim immi bamaſſothai.

28 וְאַתֶּם הוֹיִם ה הַמְעוֹדְדִים עִמִּי ב בְּמַסּוֹתָי׃

28. Ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου.

29. Vaani aſim lachem, caaſcher ſum li aſi eth mamlachah.

29 וַאֲנִי אָשִׂים לָכֶם כַּאֲשֶׁר שָׂם לִי אָבִי אֶת־מַמְלָכָה׃

29. Κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν.

30. Aſcher tochelu vetiſchtu al ſchulchanj bemalcutki, ...

30 אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ ו וְתִשְׁתּוּ עַל־שֻׁלְחָנִי בְּמַלְכוּתִי --

30. Ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου, ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. ...

25. Dixit autem eis, Reges gentiũ dominantur eorum: & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur.

25. Er ſprach aber zu jnen: Die Weltlichen Könige herrſchen / vnd die Gewaltigen heiſſt man gnädige Herren.

26. Vos autem non ſic: ſed qui maior eſt in vobis, fiat ſicut iunior: & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator.

26. Jr aber nicht alſo / ſondern der gröſſeſt vnter euch / ſoll ſein wie der Jüngſte / vnnd der fürnembſte / wie ein Diener.

27. Nam quis maior eſt, qui recumbit an? qui miniſtrat? nonne qui recumbit? Ego autẽ in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat.

27. Denn welcher iſt der gröſſeſt? Der zu Tiſche ſitzet? Oder der da dienet? Jſts nicht alſo / daß der zu Tiſche ſitzt? Jch aber bin vnter euch wie ein Diener.

28. Vos autem eſtis, qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis.

28. Jhr aber ſeyt / die jhr beharret habt bey mir / inn meinen Anfechtungen.

29. Et ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi pater meus, regnum.

29. Jch wil euch dz Reich beſcheiden / wie mirs mein Vater beſcheiden hat.

30. Vt edatis & bibatis, ſuper mẽſam meam, in regno meo: --

30. Daß jhr eſſen vnnd trincken ſolt / über meinem Tiſch inn meinem Reich /

Vetheſchebu al kiſſoth Vetiſchpethu eth ſcheneim aſar ſchifthet jiſrael.

וַתֵּשְׁבוּ עַל־כִּסְאוֹת וְתִשְׁפְּטוּ אֶת־שְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃

καὶ καθίσησθε ἐπὶ θρόνων, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ.

BEIOM leMatthai haſſchaliach.

Iggéreth, 1. el Korinthim.

Cap. 12.

Vmachlekoth hammattanoth hénnah, Verúach eckad hi.

5. Vmachlekoth backehunnoth hénnah, Vaadonai echad hu.

6. Vmachlekoth happoalim hénnah, Velohim echad hu, happoel eth col backullam.

7. Vlechol iſch nittenah dáath harúach lehoil.

8. Leechad barúach nittan deſar chochmah, Vleacher deſar binah, carúach habi.

בְּיוֹם לְמַתַּי הַשָּׁלִיחַ׃

אִגֶּרֶת א׳ אֶל־קוֹרִינְתִים
י״ב

ו מַחְלְקוֹת ה
הַמַּתָּנוֹת ה
הֵנָּה וְרוּחַ אַחַת הִיא׃

5 וּמַחְלְקוֹת הַכְּהֻנּוֹת
הֵנָּה וַאֲדֹנָי אֶחָד הוּא׃

6 וּמַחְלְקוֹת הַפְּעָלִים
הֵנָּה וֵאלֹהִים אֶחָד
הוּא הַפּוֹעֵל אֶת־כֹּל
בְּכֻלָּם׃

7 וּלְכָל אִישׁ נִתְּנָה
דַּעַת הָרוּחַ לְהוֹעִיל׃

8 לְאֶחָד בָּרוּחַ נִתַּן
דְּבַר חָכְמָה וּלְאַחֵר דְּבַר
בִּינָה כָּרוּחַ הַהִיא׃

ΤΗ ΤΟΥ ΜΑΤΘΑΙΟΥ τοῦ ἀποστόλου.

Ἐπιστολὴ, Α. πρὸς Κορινθίους.

Κεφ. ιβ΄.

Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα.

5. Καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσι, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος.

6. Καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτός ἐστι θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.

7. Ἑκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος, πρὸς τὸ συμφέρον.

8. ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα.

& ſedeatis

& ſedeatis ſuper thronos judicantes duodecim tribus Iſraël,

vnd ſitzen auff Stülen/vnd richten die zwölff geſchlecht Iſrael.

IN DIE S. Matthæi Apoſtoli.

EPISTOLA 1. Corinth. 12.

DIviſiones verò gratiarum ſunt: idem autem Spiritus.
5. Et diviſiones miniſtrationum ſunt: idem autem Dominus.
6. Et diviſiones operationũ ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus.
7. Vnicuique autem datur manifeſtatio Spiritus, ad vtilitatem.
8. Alii quidem per Spiritum datur ſermo ſapientiæ; alii autem ſermo ſcientiæ, ſecundùm eundem Spiritum.

Am tage Matthæi deß heiligen Apoſtels.

Epiſtel/ in der erſten an die Corinther am 12. Cap.

ES ſind mancherley Gaben/ aber es iſt ein Geiſt.
5. Vnd es ſind mancherley ämpter/ aber es iſt ein HERR.
6. Vnd es ſind mancherley kräfften/ aber es iſt ein Gott/ der da wircket alles in allen.
7. In einem jeglichen erzeigen ſich die Gaben deß Geiſtes/ zum gemeinẽ nutz.
8. Einem wirdt gegeben durch den Geiſt zu reden von der Weißheit/ dem andern wirdt gegegen zu reden von der Erkendtniß/ nach demſelbigen Geiſt.

9. *Vleacher haemunah, carúach habi, Vleacher mattenoth harephuoth, carúach habi.*

10. *Vleacher poolei hackochoth, Vleacher hanneſuah, Vleacher hackarath haruchoth, Vleacher minei halleſchonoth, Vleacher péſcher halleſchonoth.*

11. *Veeth col haélleh poalah haechad Verúach hazzoth hammechalléketh lechol iſch zorcho kirzonah.*

9 וּלְאַחֵר הָאֱמוּנָה בָּרוּחַ הַהִיא וּלְאַחֵר מַתְּנוֹת הָרְפוּאוֹת בָּרוּחַ הַהִיא׃

10 וּלְאַחֵר פָּעֳלֵי הַכֹּחוֹת וּלְאַחֵר הַנְּבוּאָה וּלְאַחֵר הַכָּרַת הָרוּחוֹת וּלְאַחֵר מִינֵי הַלְּשׁוֹנוֹת וּלְאַחֵר פֵּשֶׁר הַלְּשׁוֹנוֹת׃

11 וְאֶת־כָּל הָאֵלֶּה פּוֹעֲלָה הָאַחַת וְהָרוּחַ הַזֹּאת הַמְחַלֶּקֶת לְכָל אִישׁ צָרְכּוֹ כִּרְצוֹנָהּ׃

9. Ἑτέρῳ δὲ πίστις, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι· ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι.

10. Ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφητεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρῳ δὲ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία γλωσσῶν.

11. Πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν, καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται.

IGGERETH achereth bejom leMatthai hasſchaliach.

Iggéreth, el Ephesim.

Cap. 4.

VLechol iſch mimménnu nittenah hattechinnah kemiddath mattath hamaſchiach.

אִגֶּרֶת אַחֶרֶת בְּיוֹם לְמַתַּי הַשָּׁלִיחַ׃

אִגֶּרֶת אֶל־אֶפְסִים׃

ד׳

וּלְכָל אִישׁ מִמֶּנּוּ נִתְּנָה הַתְּחִנָּה כְּמִדַּת מַתַּת הַמָּשִׁיחַ׃

ΑΛΛΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗ τοῦ Ματθαίου τοῦ ἀποστόλου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς Ἐφεσίους.

ΚΕΦ. δ.

ΕΝὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ.

9. Alteri fides, in eodem Spiritu, alii gratia ſanitatum, in vno ſpiritu.

9. Einem andern der glaube in demſelbigen Geiſt/ einem andern die Gabe geſund zu machen/ in demſelbigen Geiſt.

10. Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii diſcretio ſpirituum, alii genera linguarũ, alii interpretatio ſermonum.

10. Einem andern Wunder zu thun / einem andern Weiſſagung / einem andern Geiſter zu vnterſcheiden / einem andern mancherley Sprachen / einem andern die Sprachen außzu legen.

11. Hæc autem omnia operatur vnus atque idem Spiritus, dividens ſingulis prout vult.

11. Diß aber wircket derſelbige einige Geiſt / vnd theilet einem jeglichen ſeines zu/ nach dem er wil.

Alia Epiſtola in die S. Matthæi Apoſtoli.

Ein ander Epiſtel am Tage Matthæi deß heiligen Apoſtels.

Epistola ad Epheſ. 4.

Epiſtel/ an die Epheſer am 4. Capitel.

VNicuiq; autem noſtrum data eſt gratia ſecundùm menſurã donationis Chriſti.

EJnem jeglichen aber vnter vns iſt gegeben die gnade/ nach dem maß der gabe Chriſti.

8. *Al ken omer hu,alitha lammarom, ſchafitha ſchéſi, lakáchat mattanoth baadam,*

8 עַל־כֵּן אוֹמֵר הוּא
עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ
שֶּׁבִי לָקַחַת מַתָּנוֹת
בָּאָדָם ׃

8. Διὸ λέγει, ἀναβὰς εἰς ὕψος, ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις.

9. *Vechi alah, mah hi, ki im, ki gam jarad bariſchonah letachtijoth hadreZ.*

9 וְכָל־עָלָה מַה הִיא
כִּי אִם כִּי גַּם יָרַד
בָּרִאשׁוֹנָה לְתַחְתִּיּוֹת
הָאָרֶץ ׃

9. Τὸ δὲ, ἀνέβη, τί ἐστιν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς.

10. *Aſcher jarad Zeh gam hu aſcher alah al ſchemei ſchamaim, aſcher jemalle eth col.*

10 אֲשֶׁר יָרַד זֶה גַּם
הוּא אֲשֶׁר עָלָה עַל־שְׁמֵי
הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר יְמַלֵּא
אֶת־כֹּל ׃

10. Ὁ καταβὰς, αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα.

11. *Vehu natan anaſchim ſchelichim, vaanaſchim neſiim, vaanaſchim mebaſſerim, vaanaſchim roim, vaanaſchim melammedim.*

11 וְהוּא נָתַן אֲנָשִׁים
שְׁלִיחִים וַאֲנָשִׁים נ
נְבִיאִים וַאֲנָשִׁים מ
מְבַשְּׂרִים וַאֲנָשִׁים ר
רוֹעִים וַאֲנָשִׁים מ
מְלַמְּדִים ׃

11. Καὶ αὐτὸς ἔδωκε, τοὺς μὲν, ἀποστόλους· τοὺς δὲ, προφήτας· τοὺς δὲ, εὐαγγελιστάς· τοὺς δὲ, ποιμένας καὶ διδασκάλους.

12. *Lethachlith hackedoſchim, lemaaſeh hackehunnah, lemiſneh geſijath hammaſchiach.*

12 לְתַכְלִית הַקְּדוֹשִׁים
לְמַעֲשֵׂה הַכְּהֻנָּה
לְמִבְנֵה גְוִיַּת הַמָּשִׁיחַ ׃

12. Πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

8. Propter quod dicit, Aſcendens in altū, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus.	8. Darumb ſpricht er: Er iſt auffgefahren in die Höhe/ vnd hat das Gefengniß gefangen geführet/ vnnd hat den Menſchen Gaben gegeben.
9. Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcēdit primùm in inferiores partes terræ?	9. Daß er aber auffgefahren iſt/ was iſts? Denn daß er zuvor iſt hinunter gefahren/ inn die vnterſten örter der Erden?
10. Qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit, ſupra omnes cælos, vt impleret omnia.	10. Der hinunter gefahren iſt/ das iſt derſelbige/ der auffgefahren iſt/ über alle Himmel/ auff daß er alles erfüllet.
11. Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Evangeliſtas, alios autem paſtores & doctores.	11. Vnnd er hat etliche zu Apoſteln geſetzt/ etliche aber zu Propheten/ etliche zu Evangeliſten/ etliche zu Hirten vnd Lehrern.
12. Ad conſummationem ſanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti.	12. Das die Heiligen zugerichtet werden/ zum werck deß Ampts/ dadurch der Leib Chriſti erbawet werde.

13. *Ad ki nechulleh venſſaſedah cullánu jáchad lichidath emunath vedáath ben Elohim, leiſch ſchalem el middath melo komath hammaſchiach.*

14. *Pen od nehi olalim, hammithrappeſim vmiſchtannim lechol rúach hattalmud, betaalulei baanaſchim, bethoch vmirmah el dérech mahatalloth.*

13 עד כי נגלה ונגשדה כלנו יחד ליחידת אמונת ודעת בן האלהים לאיש שלם אל מדת מלא קומת המשיח׃

14 פן עוד נהיה עוללים המתרפסים ומשתנים לכל רוח התלמוד בתעלולי האנשים בתוך ומרמה אל דרך מהתלות׃

13. Μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ χριστοῦ.

14. Ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης.

BEIOM leMatthai haſſchaliach.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 9.

Vaijahaloch IESCHVA, miſſcham, vaijar enoſch joſchef al hammèches, vſchemo Matthai, vaijómer lo, lech ackarai, vaijakom, vaijélech acharaiſ.

ביום למתי השליח׃

בשורה כפי מתי׃

ט

וילך ישוע משם וירא אנוש יושב על המכס ושמו מתי ויאמר לו לך אחרי ויקם וילך אחריו׃

ΤΗ ΤΟΥ ΜΑΤΘΑΙΟΥ τοῦ ἀποστόλου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. θʹ.

Καὶ παράγων ὁ ἰησοῦς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ, ἀκολούθει μοι, καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

13. Donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.

13 Biß daß wir alle hinan kom̃en/zu einerley glauben / vnd Erkenntniß deß Sohns GOttes / vnd ein volkom̃en Mann werden / der da ſey inn der maſſe deß volkom̃enen alters Chriſti.

14. Vt jam non ſimus parvuli fluctuantes, & circũferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominũ, in aſtutia, ad circumventionem erroris.

14. Auff daß wir nicht mehr Kinder ſeyen / vnnd vns wegen vnd wiegen laſſen / von allerley wind der Lehre/ durch ſchalckheit der Menſchen vnd teuſcherey / damit ſie vns erſchleichen zu verführen.

IN DIES S. Matthæi Apoſtoli.

Am tage Matthæi deß heiligen Apoſtels.

Evangelium Matthæi 9.

Evangelium Matthæi am 9. Capitel

ET cum tranſiret indè Ieſus, vidit hominem ſedentem in telonio, Matthæum nomine. Et ait illi, Sequere me. Et ſurgens, ſecutus eſt eum.

VNd da JEſus von dannen gieng / ſahe er einen Menſchen am Zoll ſitzen / Der hieß Matthæus / vnd ſprach zu jhm / Folge mir. Vnd er ſtund auff / vnd folgete jm.

10. Vaijchi caaſcher jaſchaf babbáith, Vehinnch rabbim mibbaalei afeirah Vechattaim, bau Vaijochelu léchem im jeſchua Veim talmidaif.

11. Vaijiru hammephareſchim, Vaijómeru lethalmidáif, lammah im baalei afeirah, Veim hachattaim ochel hammelammedchem.

12. Vaijiſchma jeſchúa Vaijómer lahē, habberiim lo jiztharechu larophe, ki im aſcher beraotham hémmah.

13. Vlechu Velimdu mah zoth hi chéſed chapházti Velo záſach, ki lo báthi likro zaddikim, ki im chattaim lithſchufah.

10 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשַׁב
בַּבַּיִת וְהִנֵּה רַבִּים
מִבַּעֲלֵי עֲבֵירָה וְ
חַטָּאִים בָּאוּ וַיֹּאכְלוּ
לֶחֶם עִם יֵשׁוּעַ וְעִם
תַּלְמִידָיו׃

11 וַיִּרְאוּ הַמְפָרְשִׁים
וַיֹּאמְרוּ לְתַלְמִידָיו
לָמָּה עִם בַּעֲלֵי עֲבֵירָה
וְעִם הַחַטָּאִים אוֹכֵל
הַמְלַמֶּדְכֶם׃

12 וַיִּשְׁמַע יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר
לָהֶם הַבְּרִיאִים לֹא
יִצְטָרְכוּ לָרוֹפֵא כִּי אִם
אֲשֶׁר בְּרָעוֹתָם הֵמָּה׃

13 וּלְכוּ וְלִמְדוּ מַה
זֶּה הוּא חֶסֶד חָפַצְתִּי
וְלֹא זָבַח כִּי לֹא בָאתִי
לִקְרֹא צַדִּיקִים כִּי אִם
חַטָּאִים לִתְשׁוּבָה׃

10. Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ, καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

11. Καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι, εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν.

12. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας, εἶπεν αὐτοῖς, οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.

13. Πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν, ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν. οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

10. Et factum eſt: diſcumbente eo in domo, ecce multi publicani & peccatores venientes diſcumbebant cu Ieſu & diſcipulis eius.	10. Vnnd es begab ſich/ da er zu Tiſch ſaß im Hauſe/ Sihe / da kamen viel Zöllner vnd Sünder/ vnd ſaſſen zu Tiſche mit JEſu vnd ſeinen Jüngern.
11. Et videntes Phariſæi, dicebant diſcipulis eius, Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magiſter veſter?	11. Da das die Phariſeer ſahen / ſprachen ſie zu ſeinen Jüngern : Warumb iſſet ewer Meiſter mit den Zöllnern vnd Sündern.
12. At Ieſus audiens, ait, Non eſt opus valentibus medicus, ſed male habentibus.	12. Da das JEſus höret/ ſprach er zu jhnen : Die ſtarcken dörffen deß Artztes nicht/ſondern die Krancken.
13. Euntes autem diſcite quid eſt Miſericordiā volo, & non ſacrificium. Non enim veni vocare juſtos ſed peccatores.	13. Gehet aber hin/vnd lernet/was das ſey/ (Ich habe wolgefallen an Barmhertzigkeit / vnnd nicht am Opffer) Ich bin kommen die Sünder zur Buſſe zu ruffen/vnd nicht die Frommen.

BEIOM leMichael ſar hammalachim.

Iggéreth, bachazon Iochanan.

Cap. 12.

Vattehi milchamah baſſchamáim, Michael Vmalacháif nilchamu im hattannin, Vehattannin nilcham Vmalacháif.

8. *Velo gaferu, Vegam mekomam lo nimza od baſchſchamáim*

9. *Vaijuſchlach hattannin haggadol hannachaſch heatik, hannikra hammachlim, Vehaſſathan, hammatheh et col hattefel, hoſchlach al haárez, Vmalacháif huſchlechu immo.*

10. *Vaeſchma kol gadol lemor baſſchamáim, Attah hajethah haijeſchuah ....*

בְּיוֹם לְמִיכָאֵל שַׂר הַמַּלְאָכִים׃

אִגֶּרֶת בְּחָזוֹן יוֹחָנָן׃

י״ב

וַתְּהִי מִלְחָמָה בַּשָּׁמַיִם מִיכָאֵל וּמַלְאָכָיו נִלְחֲמוּ עִם הַתַּנִּין וְהַתַּנִּין נִלְחַם וּמַלְאָכָיו׃

8 וְלֹא גָבָרוּ וְגַם מְקוֹמָם לֹא נִמְצָא עוֹד בַּשָּׁמַיִם׃

9 וַיֻּשְׁלַךְ הַתַּנִּין הַגָּדוֹל הַנָּחָשׁ הֶעָתִיק הַנִּקְרָא הַמַּכְלִים וְהַשָּׂטָן הַמַּתְעֶה אֶת כָּל הַתֵּבֵל הֻשְׁלַךְ עַל הָאָרֶץ וּמַלְאָכָיו הֻשְׁלְכוּ עִמּוֹ׃

10 וָאֶשְׁמַע קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר בַּשָּׁמַיִם עַתָּה הָיְתָה הַיְשׁוּעָה

ΤΗ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ἀρχαγγέλου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ἀποκαλύψεως.

ΚΕΦΑΛ. ιβ΄.

Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, ἐπολέμησαν μετὰ τοῦ δράκοντος, καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ.

8. Καὶ οὐκ ἴσχυσεν, οὔτε τόπος εὑρέθη αὐτῷ ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ.

9. Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος διάβολος, καὶ ὁ σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν.

10. Καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην λέγουσαν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία,

IN DIE S. Michaëlis Archangeli.

EPISTOLA Apocal. 12.

ET factum eſt prælium magnum in cælo, Michaël & angeli eius præliabantur cum dracone, & draco pugnabat & angeli eius.

8. Et non valuerunt, neque locus inventus eſt eorum amplius in cælo.

9. Et proiectus eſt draco ille magnus, ſerpens antiquus, qui vocatur diabolus & ſatanas, qui ſeducit vniverſum orbē, & proiectus eſt in terram, & angeli eius cum illo miſſi ſunt.

10. Et audivi vocem magnam in cælo dicentem: Nunc facta eſt ſalus ...

An S. Michaelis deß Ertzengels Tag.

Epiſtel / auß der Offenbarung Johannis am 12. Capitel.

VNd es erhub ſich ein ſtreit im Himmel / Michael vnd ſeine Engel / ſtritten mit dem Drachen / vnnd der Drach ſtreit vnd ſeine Engel.

8. Vnd ſiegeten nicht / auch ward jhre ſtedte nicht mehr funden im Himmel.

9. Vnd es ward außgeworffen der groſſe Drach / die alte Schlange / die da heiſſet der Teuffel vnd Sathanas / der die gantze Welt verführet / vnd ward geworffen auff die Erden / vnd ſeine Engel wurden auch dahin geworffen.

10. Vnnd ich höret eine groſſe ſtimme / die ſprach im Himmel: Nun iſt das Heil ...

Vehaggeſurah, Vehammamlachah lelohéinu, Vehaſſchilthon limſchicho, ki hoſchlach mechaijeſ achenu, hammechaijeſ othá liphnei Elohéinu jomam Valailah.

וְהַגְּבוּרָה וְהַמַּמְלָכָה
לֵאלֹהֵינוּ וְהַשִּׁלְטוֹן
לִמְשִׁיחוֹ כִּי־הָשְׁלַךְ
מְחַיֵּב אַחֵינוּ הַמְחַיֵּב
אוֹתָם לִפְנֵי אֱלֹהֵינוּ
יוֹמָם וָלָיְלָה ׃

καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι κατεβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός.

11. *Vehemmah gaferu alaiſ, bidmei backéſes Vbidbar eduthám, Velo ahaſu eth naphſcham ad máſthah.*

11 וְהֵמָּה גָּבְרוּ עָלָיו
בִּדְמֵי הַכֶּבֶשׂ וּבִדְבַר
עֵדוּתָם וְלֹא אָהֲבוּ
אֶת־נַפְשָׁם עַד־מוֹתָה ׃

11. Καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου.

12. *Al ken ſimchu ſchamáim Vecol ſchochenei bam.*

12 עַל־כֵּן שִׂמְחוּ שָׁמַיִם
וְכָל שֹׁכְנֵי־בָם ׃

12. Διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε οἱ οὐρανοί, καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες.

BEIOM leMichael ſar hámalachim.

Beſorah chephi Matthai.

Cap. 18.

V*Baeth hahi karefu hattalmidim el jeſchúa lemor: Lachen mi gadol jihieh bemalcuth baſſchamáim.*

בְּיוֹם לְמִיכָאֵל
שַׂר הַמַּלְאָכִים ׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי ׃
יח
בָּעֵת הַהִיא
קָרְבוּ
הַתַּלְמִידִים אֶל־יֵשׁוּעַ
לֵאמֹר לָכֵן מִי גָּדוֹל
יִהְיֶה בְּמַלְכוּת הַשָּׁמַיִם ׃

ΤΥ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ἀρχαγγέλου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦΑΛ. ιη′.

ΕΝ ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;

& virtus, & regnū Dei noſtri, & poteſtas Chriſti eius: quia proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos ante conſpectum Dei noſtri die ac nocte.

vnd die Krafft / vnnd das Reich vnſers Gottes / vnd die macht ſeines CHriſtus worden / weil vnſer Brůder anklager verworffen iſt / der ſie vor GOttes Angeſicht Tag vnd Nacht verklaget.)

11. Et ipſi vicerunt eum propter ſanguinem Agni, & propter verbū teſtimonii ſui, & non dilexerunt animas ſuas vſque ad mortem.

11. Vnd ſie haben jn überwunden durch deß Lambs Blut / vnd durch das Wort jhrer Zeugniß / vnd haben jhr leben nicht geliebt / biß an den todt.

12. Propterea lætamini cæli, & qui habitatis in eis.

12. Darumb frewet euch jhr Himmel / vnd die darinnen wohnen.

In Die S. Michaëlis Archangeli.

Evangelium Matth. 18.

Am Tage S. Michaelis deß Ertz-Engels.

Evangelium Matthæi am 18. Capitel.

IN illa hora acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum, dicētes: Quis putas maior eſt in regno cælorum?

ZV derſelbigen ſtunde tratten die Jünger zu Jeſu / vnnd ſprachen: Wer iſt doch der gröſſeſt im Himmelreich?

2. *Vaijikra je-ſchúa lenáar, vai-jaamidéhu betho-cham.*
3. *Vaijómer, amen anj omer lachem, im lo tithhappechu vetihiu chemo han-nearim, einechem tafóu bemalcuth baſſchamáim.*

4. *Lachen col aſcher jiſchtappel kemo hanáar haz-zeh hu jeſch gadol bemalcuth haſcha-máim.*

5. *Vaaſcher jickach eth náar cazzeh biſchmi hu jicka-chénj.*

6. *Vaaſcher jach-ſchil echad min hazzeirim haélleh hammaaminim bi, thof lo aſcher jittaleh réchef ha-chamor bezaſſaro, vithubba bimzu-loth jam.*

7. *Oi leolam mim-michſcholim, ve-zarich hu ...*

2 וַיִּקְרָא יֵשׁוּעַ לְנַעַר
וַיַּעֲמִידֵהוּ בְּתוֹכָם׃
3 וַיֹּאמַר אָמֵן אֲנִי אֹמֵר
לָכֶם אִם לֹא תִתְהַפְּכוּ
וִתְהְיוּ כְּמוֹ הַנְּעָרִים
אֵינְכֶם תָּבוֹאוּ ב
בְּמַלְכוּת הַשָּׁמַיִם׃
4 לָכֵן כָּל־אֲשֶׁר יִשְׁתַּפֵּל
כְּמוֹ הַנַּעַר הַזֶּה הוּא
יֵשׁ גָּדוֹל בְּמַלְכוּת
הַשָּׁמַיִם׃
5 וַאֲשֶׁר יִקַּח אֶת־
נַעַר כַּזֶּה בִּשְׁמִי הוּא
יִקָּחֵנִי׃
6 וַאֲשֶׁר יַכְשִׁיל אֶחָד
מִן־הַזְּעִירִים הָאֵלֶּה
הַמַּאֲמִינִים בִּי טוֹב לוֹ
אֲשֶׁר יִתָּלֶה רֶכֶב הַחֲמוֹר
בְּצַוָּארוֹ וְיִטָּבַע ב
בִּמְצֻלוֹת יָם׃
7 אוֹי לְעוֹלָם מִ
מִמִּכְשׁוֹלִים וְצָרִיךְ הוּא

2. Καὶ προσκαλε-σάμενος ὁ ἰησοῦς παι-δίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν.
3. Καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε, καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βα-σιλείαν τῶν οὐρανῶν.

4. Ὅστις οὖν τα-πεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρα-νῶν.

5. Καὶ ὃς ἐὰν δέ-ξηται παιδίον τοιοῦ-τον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.

6. Ὃς δ' ἂν σκαν-δαλίσῃ ἕνα τῶν μι-κρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνι-κὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντι-σθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης.

7. Οὐαὶ τῷ κόσ-μῳ ἀπὸ τῶν σκανδά-λων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν

2. Et

2. Et advocans Ieſus parvulum, ſtatuit eum in medio eorum.	2. Jeſus rieff ein Kind zu ſich / vnd ſtellet das mitten vnter ſie.
3. Et dixit, Amen dico vobis, niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum.	3. Vnd ſprach: Warlich ich ſage euch: Es ſey denn / daß jhr euch vmbkehret / vnd werdet wie die Kinder / ſo werdet jhr nicht inn das Himmelreich kommen.
4. Quicunq; ergò humiliaverit ſe ſicut parvul' iſte, hic eſt maior in regno cælorum.	4. Wer nun ſich ſelbs nidriget / wie diß Kind / der iſt der gröſſeſt im Himelreich.
5. Et qui ſuſceperit vnum parvulum talem in nomine meo, me ſuſcipit.	5. Vnnd wer ein ſolchs Kind auffnimbt / inn meinem Namen / der nimbt mich auff.
6. Qui autem ſcandalizaverit vnũ de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.	6. Wer aber ergert diſer geringſten einẽ / die an mich glauben / dem were beſſer / daß ein Mülſtein an ſeinen Halß gehenget würde / vnd erſeufft würde im Meer / da es am tieffſten iſt.
7. Væ mundo à ſcandalis. Neceſſe eſt enim ---	7. Weh der Welt der Ergerniß halben. Es muß ja

laſo michſcholim, ach oi leenoſch habu, aſcher bo hāmichſchol iaſo.

לבוא מכשולים אך
אוי לאנוש ההוא
אשר בו המכשול
יבוא:

ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἐκείνῳ δι᾽ οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.

8. Veim jadecha ô raglecha tachſchilúcha, kazzez othánah, vehaſchlech mimmécha, ki thof lach laſo él hachaijim challaſch, ô piſſeach, mehejoth lecha iadaim ô raglaim, vlehuſchlach el eſch col olamim.

8 ואם ידך או רגלך
תכשילך קצץ אותן
והשלך ממך כי טוב
לך לבוא אל־החיים
חלש או פסח מהיות
לך ידים או רגלים
ולהשלך אל־אש כל־
עולמים:

8. Εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὰ, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. καλόν σοι ἐστὶν, εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ κυλλὸν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

9. Veim einecha tachſchilecha, nackerénnah vehaſchlech mimmecha, ki thof lach beain echath labo el hachaijim, mehejoth lecha ſchetei einaim, vlehoſchlach el gei binnom baeſch.

9 ואם עינך תכשילך
בקרנה והשלך ממך
כי טוב לך בעין אחת
לבוא אל־החיים
מהיות לך שתי עינים
ולהשלך אל־גי־הנום
האש:

9. Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοι ἐστὶ μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

10. Reuphen tifzu echad min hazzeirim haélleh, ki omer ani lachem,

10 ראו פן תבוו אחד
מן־הצעירים האלה
כי־אומר אני לכם —

10. Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ...

vt veniant ſcandala: veruntamen væ homini illi, per quem ſcandalum venit.

Ergerniß kommen / doch weh dem Menſchen/ durch welchen ergerniß kombt.

8. Si autem manus tua, vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde ea, & projice abs te: bonũ tibi eſt, ad vitã ingredi debilem vel claudũ, quàm duas manus, vel duos pedes habentem, mitti in ignẽ æternum.

8. So aber deine Hand oder dein Fuß dich ergert / ſo hawe jhn abe/ vnd wirff jhn von dir/ Es iſt dir beſſer/ daß du zum Leben lahm / oder ein Krüpel eingeheſt/ denn daß du zwo Hände oder zwen Füſſe habeſt/ vnd werdeſt in das ewige Fewer geworffen.

9. Et ſi oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te: bonum tibi eſt, vnum oculum habentem, in vitam intrare, quã duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis.

9. Vnd ſo dich dein Auge ergert/ reiß es auß vñ wirffs von dir/ es iſt dir beſſer/ daß du einäugig zum Leben eingeheſt / denn das du zwey augen habeſt / vnnd werdeſt in das Helliſche Fewer geworffen.

10. Videte ne contemnatis vnum ex his puſillis: dico enim vobis, ...

10. Sehet zu / daß ir nicht jemand von dieſen kleinen verachtet / Denn ich ſage euch: ...

ki malacheihem baſſchamáim, tamid jiru eth penei aſi aſcher baſchamaim.

11. Ki ba ben haadam, lehoſchia eth haofed.

כִּי מַלְאֲכֵיהֶם בַּשָּׁמַיִם
תָּמִיד יִרְאוּ אֶת־פְּנֵי
אָבִי אֲשֶׁר בַּשָּׁמָיִם׃
11 כִּי בָא בֶן־הָאָדָם
לְהוֹשִׁיעַ אֶת־הָאוֹבֵד׃

ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς, διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

11. Ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

BEIOM Schimon viIudah haſſchelichim.

Iggéreth 1. le Chephah.

Cap. 1.

BAruch Iehoua aſi Adoneinu Ieſchúa hammaſchiach, aſcher kerof chaſdo, hechelíph othánu ledik ſath bachaijim, bitkumath Ieſchúa hămaſchiach mimmethim.

4. Lenachalah ſchehi bilthi ſcháchat, beli mum, vbeli madveh, hanniſchmerah aleichem baſchamáim.

בְּיוֹם שִׁמְעוֹן
וִיהוּדָה הַשְּׁלִיחִים׃
אִגֶּרֶת א׳ לְכֵיפָה׃
א׳

ב רוּךְ יְהוָה אֲבִי
אֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ
הַמָּשִׁיחַ אֲשֶׁר כְּרֹב
חַסְדּוֹ הֶחֱלִיף אוֹתָנוּ
לְתִקְוַת הַחַיִּים בּ
בִתְקוּמַת יֵשׁוּעַ ה
הַמָּשִׁיחַ מִמֵּתִים׃
4 לְנַחֲלָה שֶׁהִיא בִלְתִּי
שַׁחַת בְּלִי מוּם וּבְלִי
מַדְוֶה הַנִּשְׁמָרָה
אֲלֵיכֶם בַּשָּׁמָיִם׃

ΤΗ ΤΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ καὶ Ἰούδα τῶν ἀποστόλων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α. Πέτρου.

ΚΕΦΑΛ. α΄.

Εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος, ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν, δι᾽ ἀναστάσεως ἰησοῦ χριστοῦ ἐκ νεκρῶν.

4. Εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς.

quia angeli eorũ in cælis, ſemper vident faciem patris mei qui in cælis eſt.

11. Venit enim filius hominis, ſalvare quod perierat.

Jhre Engel im Himmel/ ſehen allezeit das Angeſicht meines Vaters im Him̃el.

11. Denn deß Menſchen Sohn iſt kommen / ſelig zu machen das verloren iſt.

In Die S. Simonis & Iudæ Apoſtolorum.

Am Tage Simonis vnd Jude der H. Apoſteln.

Epistola 1. Petri 1.

Epiſtel / in der erſten Petri am 1. Cap.

BEnedictus Deus & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ſecundùm miſericordiam ſuam magnã, regeneravit nos in ſpem vivam, per reſurrectionem Iesv Chriſti ex mortuis.

4. In hæreditatem incorruptibilem, & incõtaminatam, & immarceſcibilem, conſervatam in cælis in vobis.

GElobet ſey Gott/ vñ der Vater vnſers HErrn Jeſu Chriſti/ der vns nach ſeiner groſſen Barmhertzigkeit wider geborn hat/ zu einer lebendigen hoffnung / durch die Aufferſtehung Jeſu Chriſti von den Todten.

4. Zu einem vnvergänglichem vnnd vnbeflecktem vnd vnverwelcklichem Erbe / das behalten wird im Himmel. (Euch)

5. *Aſcher bigſurath Elohim tinnazeru beemunah el haijeſchúah hannechonah dah lehiggaloth beeth kez.*

5 אשר בגבורת אלהים
תנצרו באמונה אל־
הישועה הנכונה ל
להגלות בעת קץ ׃

5. Τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως, εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.

6. *Aſcher bah taalzu aph ki attah meath im zarich nugim attem bemaſſoth mithchallephoth.*

6 אשר בה תעלזו אף־
כי עת מעט (אם צריך)
נוגים אתם במסות
מתחלפות ׃

6. Ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς.

7. *Aſcher bóchan emunathchem jakar jóther mizzabaf zaruph baalil, laarez mezukak ſchifathaim, jimmaze lithhillah lejakar Vlechafod, behiggaloth Ieſchúa hamaſchiach.*

7 אשר בחן אמונתכם
יקר יותר מזהב צרוף
בעליל לארץ מזקק
שבעתים ימצאת ל
לתהלה ליקר ולכבוד
בהגלות ישוע המשיח׃

7. Ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολὺ τιμιώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν, ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ.

8. *Aſcher ohafim attem Velo reithúhu, aſcher bo maaminim attem Vſemechim beſimchah nehdéreth lo leſæpper, Velo roim otho.*

8 אשר אוהבים אתם
ולא ראיתוהו אשר
בו מאמינים אתם
ושמחים בשמחה נ
נהדרת לא לספר ולא
רואים אותו ׃

8. Ὃν οὐκ εἰδότες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες δὲ, ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ.

9. *Laſeth eth ſoph emunathchem, eth jeſchúath naphſchoteichem.*

9 לשאת את־־־סוף
אמונתכם את־־־
ישועת נפשתיכם ׃

9. Κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν.

5. Qui in virtute Dei cuſtodimini: per fidem in ſalutem, paratam revelari in tempore noſtro.	5. Euch/ die jhr auß Gottes macht/ durch den Glauben bewaret werdet zur ſeligkeit/ welche zubereitet iſt/ daß ſie offenbar werde zu der letzten zeit.
6. In quo exultabitis, modicum nunc, ſi oportet, contriſtari in variis tentationibus.	6. Inn welcher jhr euch frewen werdet/ die jhr jetzt eine kleine zeit/ wo es ſein ſol/ trawrig ſeyt inn mancherley anfechtungen.
7. Vt probatio veſtræ fidei multo pretioſior auro, quod per ignem probatur, inveniatur in laudem & gloriam & honorem, in revelatione Ieſu Chriſti.	7. Auff daß ewer Glaube rechtſchaffen/ vnd viel köſtlicher erfunden werde/ denn das vergängliche Gold/ das durchs fewer beweret wird/ Zu lobe/ preiß vnd ehre/ weñ nun offenbaret wird Jeſus Chriſtus.
8. Quem cùm non videritis, diligitis: in quem nunc quoque non videntes creditis: credentes autem exultatis, lætitia inenarrabili & glorificata.	8. Welchen jhr nicht geſehen/ vnnd doch lieb habt/ vnnd nun an jhn glaubet/ wiewol jhr jhn nicht ſehet/ So werdet jhr euch frewen mit vnaußſprechlicher vnd herzlicher frewden.
9. Reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem animarum.	9. Vnnd das ende ewers Glaubens darvon bringẽ/ nemlich der Seelen ſeligkeit.

5. *Aſcher bigſurath Elohim tinnazeru beemunah el baijeſchúah hanne chonah dah lehiggaloth beeth kez.*

6. *Aſcher bah taalzu aph ki attah meath im zarich nugim attem bemaſſoth mithchallephoth.*

7. *Aſcher bóchan emunathchem jakar jóther mizzahaf zaruph baalil, laarez mezuekak ſchifathaim, jimmaze lithhillah lejakar Vlechaſod, behiggaloth Ieſchúa hamaſchiach.*

8. *Aſcher ohaſim attem Velo reithúhu, aſcher bo maaminim attem Vſemechim beſimchah nehdéreth lo leſapper, Velo roim otho.*

9. *Laſeth eth ſoph emunathchem, eth jeſchúath naphſchoteichem.*

5 אשר בגבורת אלהים
תנצרו באמונה אל־
הישועה הנכונה ל
להגלות בעת קץ׃

6 אשר בה תעלזו אף־
כי עת מעט (אם צריך)
נוגים אתם במסות
מתחלפות׃

7 אשר בחן אמונתכם
יקר יותר מזהב צרוף
בעליל לארץ מזקק
שבעתים ימצא ל
לתהלה ליקר ולכבוד
בהגלות ישוע המשיח׃

8 אשר אוהבים אתם
ולא ראיתוהו אשר
בו מאמינים אתם
ושמחים בשמחה נ
נהדרת לא לספר ולא
רואים אותו׃

9 לשאת את־־־סוף
אמונתכם את־־־
ישועת נפשתיכם׃

5. Τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως, εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.

6. Ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς.

7. Ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολὺ τιμιώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν, ἐν ἀποκαλύψει ἰησοῦ χριστοῦ.

8. Ὃν οὐκ εἰδότες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες δὲ, ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ.

9. Κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν.

5. Qui in virtute Dei cuſtodimini: per fidem in ſalutem, paratam revelari in tempore noſtro.

6. In quo exultabitis, modicum nunc, ſi oportet, contriſtari in variis tentationibus.

7. Vt probatio veſtræ fidei multo pretioſior auro, quod per ignem probatur, inveniatur in laudem & gloriam & honorem, in revelatione Ieſu Chriſti.

8. Quem cùm non videritis, diligitis: in quem nunc quoque non videntes creditis: credentes autem exultatis, lætitia inenarrabili & glorificata.

9. Reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem animarum.

5. Euch/ die jhr auß Gottes macht/ durch den Glauben bewaret werdet zur ſeligkeit/ welche zubereitet iſt/ daß ſie offenbar werde zu der letzten zeit.

6. Inn welcher jhr euch frewen werdet/ die jhr jetzt eine kleine zeit/ wo es ſein ſol/ trawrig ſeyt inn mancherley anfechtungen.

7. Auff daß ewer Glaube rechtſchaffen/ vnd viel köſtlicher erfunden werde/ denn das vergängliche Gold/ das durchs fewer bewerет wird/ Zu lobe/ preiß vnd ehre/ wenn nun offenbaret wird Jeſus Chriſtus.

8. Welchen jhr nicht geſehen/ vnnd doch lieb habt/ vnnd nun an jhn glaubet/ wiewol jhr jhn nicht ſehet/ So werdet jhr euch frewen mit vnaußſprechlicher vnd herrlicher frewden.

9. Vnnd das ende ewers Glaubens darvon bringē/ nemlich der Seelen ſeligkeit.

5. Aſcher bigfurath Elohim tinnazeru beemunah el haijeſchúah hanne chonah dab lehiggaloth beeth kez.

5 אשר בגבורת אלהים
תנצרו באמונה אל־
הישועה הנכונה ל
להגלות בעת קץ ׃

5. Τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως, εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.

6. Aſcher bah taalzu aph ki attah meath im zarich nugim attem bemaſſoth mithchallephoth.

6 אשר בה תעלזו אף־
כי עת מעט (אם צריך)
נוגים אתם במסות
מתחלפות ׃

6. Ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς.

7. Aſcher bóchan emunathchem jakar jóther mizzahaf zaruph baalil, laarez mezuekak ſchifathaim, jimmaze lithhillah lejakar Vlechafod, behiggaloth Ieſchúa hamaſchiach.

7 אשר בחן אמונתכם
יקר יותר מזהב צרוף
בעליל לארץ מזקק
שבעתים ימצא ל
לתהלה ליקר ולכבוד
בהגלות ישוע המשיח ׃

7. Ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολὺ τιμιώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν, ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ χριστοῦ.

8. Aſcher ohaſim attem Velo reithúhu, aſcher bo maaminim attem Vſemechim beſimchah nehdéreth lo leſapper, Velo roim otho.

8 אשר אוהבים אתם
ולא ראיתוהו אשר
בו מאמינים אתם
ושמחים בשמחה נ
נהדרת לא לספר ולא
רואים אותו ׃

8. Ὃν οὐκ εἰδότες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες δὲ, ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ.

9. Laſeth eth ſoph emunathchem, eth jeſchúath naphſchoteichem.

9 לשאת את־־־סוף
אמונתכם ־־־־ את
ישועת נפשתיכם ׃

9. Κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν.

5. Qui in virtute Dei cuſtodimini: per fidem in ſalutem, paratam revelari in tempore noſtro.	5. Euch/ die jhr auß Gottes macht/ durch den Glauben bewaret werdet zur ſeligkeit/ welche zubereitet iſt/ daß ſie offenbar werde zu der letzten zeit.
6. In quo exultabitis, modicum nunc, ſi oportet, contriſtari in variis tentationibus.	6. Inn welcher jhr euch frewen werdet/ die jhr jetzt eine kleine zeit/ wo es ſein ſol/ trawrig ſeyt inn mancherley anfechtungen.
7. Vt probatio veſtræ fidei multo pretioſior auro, quod per ignem probatur, inveniatur in laudem & gloriam & honorem, in revelatione Ieſu Chriſti.	7. Auff daß ewer Glaube rechtſchaffen/ vnd viel köſtlicher erfunden werde/ denn das vergängliche Gold/ das durchs fewer bewerет wird/ Zu lobe/ preiß vnd ehre/ weñ nun offenbaret wird Jeſus Chriſtus.
8. Quem cùm non videritis, diligitis: in quem nunc quoque non videntes creditis: credentes autem exultatis, læticia inenarrabili & glorificata.	8. Welchen jhr nicht geſehen/ vnnd doch lieb habt/ vnnd nun an jhn glaubet/ wiewol jhr jhn nicht ſehet/ So werdet jhr euch frewen mit vnaußſprechlicher vnd herrlicher frewden.
9. Reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem animarum.	9. Vnnd das ende ewers Glaubens darvon bringẽ/ nemlich der Seelen ſeligkeit.

5. Aſcher bigſurath Elohim tinnazeru beemunah el baijeſchúah hannechonah dah lehiggaloth beeth kez.

6. Aſcher bah taalzu aph ki attah meath im zarich nugim attem bemaſſoth mithchallephoth.

7. Aſcher bóchan emunathchem jakar jóther mizzabaf zaruph baalil , laarez. mezuekak ſchifathaim , jimmaze lithhillah lejakar Vlechaſod , behiggaloth Ieſchúa hamaſchiach.

8. Aſcher ohaſim attem Velo reithúhu, aſcher bo maaminim attem Vſemechim beſimchah nehdéreth lo leſapper , Velo roim otho.

9. Laſeth eth ſoph emunathchem, eth jeſckúath naphſchoteichem.

5אשר בגבורת אלהים
תנצרו באמונה אל־
הישועה הנכונה ל
להגלות בעת קץ׃
6 אשר בה תעלזו אף־
כי עת מעט (אם צריך)
נוגים אתם במסות
מתחלפות׃
7 אשר בחן אמונתכם
יקר יותר מזהב צרוף
בעליל לארץ מזקק
שבעתים ימצא ל
לתהלה ליקר ולכבוד
בהגלות ישוע המשיח׃
8 אשר אוהבים אתם
ולא ראיתוהו אשר
בו מאמינים אתם
ושמחים בשמחה נ
נהדרת לא לספר ולא
רואים אותו׃
9 לשאת את־־סוף
אמונתכם את־־־
ישועת נפשתיכם׃

5. Τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως, εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.

6. Ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς.

7. Ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολὺ τιμιώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν, ἐν ἀποκαλύψει ἰησοῦ χριστοῦ.

8. Ὃν οὐκ εἰδότες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες δὲ, ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ.

9. Κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν.

5. Qui in virtute Dei cuſtodimini: per fidem in ſalutem, paratam revelari in tempore noſtro.

5. Euch / die jhr auß Gottes macht/durch den Glauben bewaret werdet zur ſeligkeit/ welche zubereitet iſt/ daß ſie offenbar werde zu der letzten zeit.

6. In quo exultabitis, modicum nunc, ſi oportet, contriſtari in variis tentationibus.

6. Inn welcher jhr euch frewen werdet/ die jhr jetzt eine kleine zeit / wo es ſein ſol/ trawrig ſeyt inn mancherley anfechtungen.

7. Vt probatio veſtræ fidei multo pretioſior auro, quod per ignem probatur, inveniatur in laudem & gloriam & honorem, in revelatione Ieſu Chriſti.

7. Auff daß ewer Glaube rechtſchaffen / vnd viel köſtlicher erfunden werde/denn das vergängliche Gold/das durchs fewer bewerет wird/ Zu lobe/preiß vnd ehre/weñ nun offenbaret wird Jeſus Chriſtus.

8. Quem cùm non videritis, diligitis: in quem nunc quoque non videntes creditis: credentes autem exultatis, læticia inenarrabili & glorificata.

8. Welchen jhr nicht geſehen/ vnnd doch lieb habt/ vnnd nun an jhn glaubet/ wiewol jhr jhn nicht ſehet/ So werdet jhr euch frewen mit vnaußſprechlicher vnd herrlicher frewden.

9. Reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem animarum.

9. Vnnd das ende ewers Glaubens darvon bringẽ/ nemlich der Seelen ſeligkeit.

5. Aſcher bigſurath Elohim tinnazeru beemunah el baijeſchúah hannechonah dah lehiggaloth beeth kez.

6. Aſcher bah taalzu aph ki attah meath im zarich nugim attem bemaſſoth mithchallephoth.

7. Aſcher bóchan emunathchem jakar jóther mizzahaf zarupb baalil, laarez mezuekak ſchifathaim, jimmaze lithhillah lejakar Velechafod, behiggaloth Ieſchúa hamaſchiach.

8. Aſcher ohaſim attem Velo reithúhu, aſcher bo maaminim attem Veſemechim beſimchah nehdéreth lo leſapper, Velo roim otho.

9. Laſeth eth ſoph emunathchem, eth jeſchúath naphſchoteichem.

5 אשר בגבורת אלהים
תנצרו באמונה אל־
הישועה הנכונה ל
להגלות בעת קץ׃
6 אשר בה תעלזו אף־
כי עתה מעט (אם צריך)
נוגים אתם במסות
מתחלפות׃
7 אשר בחן אמונתכם
יקר יותר מזהב צרוף
בעליל לארץ מזקק
שבעתים ימצא ל
לתהלה ליקר ולכבוד
בהגלות ישוע המשיח׃
8 אשר אוהבים אתם
ולא ראיתוהו אשר
בו מאמינים אתם
ושמחים בשמחה נ
נהדרת לא לספר ולא
רואים אותו׃
9 לשאת את־סוף
אמונתכם את־
ישועת נפשתיכם׃

5. Τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως, εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.

6. Ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς.

7. Ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολὺ τιμιώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν, ἐν ἀποκαλύψει ἰησοῦ χριστοῦ.

8. Ὃν οὐκ εἰδότες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες δὲ, ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ.

9. Κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν.

5. Qui in virtute Dei cuſtodimini: per fidem in ſalutem, paratam revelari in tempore noſtro.

5. Euch/ die jhr auß Gottes macht/ durch den Glauben bewaret werdet zur ſeligkeit/ welche zubereitet iſt/ daß ſie offenbar werde zu der letzten zeit.

6. In quo exultabitis, modicum nunc, ſi oportet, contriſtari in variis tentationibus.

6. Inn welcher jhr euch frewen werdet/ die jhr jetzt eine kleine zeit/ wo es ſein ſol/ trawrig ſeyt inn mancherley anfechtungen.

7. Vt probatio veſtræ fidei multo pretioſior auro, quod per ignem probatur, inveniatur in laudem & gloriam & honorem, in revelatione Ieſu Chriſti.

7. Auff daß ewer Glaube rechtſchaffen/ vnd viel köſtlicher erfunden werde/ denn das vergängliche Gold/ das durchs fewer bewERet wird/ Zu lobe/ preiß vnd ehre/ weñ nun offenbaret wird Jeſus Chriſtus.

8. Quem cùm non videritis, diligitis: in quem nunc quoque non videntes creditis: credentes autem exultatis, lætitia inenarrabili & glorificata.

8. Welchen jhr nicht geſehen/ vnnd doch lieb habt/ vnnd nun an jhn glaubet/ wiewol jhr jhn nicht ſehet/ So werdet jhr euch frewen mit vnaußſprechlicher vnd herrlicher frewden.

9. Reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem animarum.

9. Vnnd das ende ewers Glaubens darvon bringẽ/ nemlich der Seelen ſeligkeit.

BEIOM Schimon Vihuhudah haſchelichim.

Beſorah Chephi Iochanan.

Cap. 15.

Eth haélleh mezaſſeh ani lachem, aſcher teahaſu iſch eth reéhu.

18. *Im jiſna ethchem haolam, deu ki liphneichem ſenaáni.*

19. *Im min haolam hejithem, vegam haolám ahaſ eth aſcher lo, vechi min haolam lo, hovim attem, ki im ani bacharti bachem min haolam, al ken ſone etchem haolam.*

20. *Zichru laddaſar aſcher anj amárti lachem, haéſed einénnu gadol meadonaiſ, im othi radephu,*

בְּיוֹם שִׁמְעוֹן
וִיהוּדָה הַשְּׁלִיחִים׃
בְּשׂוֹרָה כְּפִי יוֹחָנָן׃
טו׳

אֶת הָאֵלֶּה מְצַוֶּה אֲנִי
לָכֶם אֲשֶׁר תֶּאֱהָבוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ׃
18 אִם יִשְׂנָא אֶתְכֶם
הָעוֹלָם דְּעוּ כִּי־
לִפְנֵיכֶם שְׂנָאַנִי׃
19 אִם מִן־הָעוֹלָם
הֱיִיתֶם וְגַם הָעוֹלָם
אָהַב אֶת־אֲשֶׁר לוֹ וְכִי
מִן־הָעוֹלָם לֹא הֱיִיתֶם
אַתֶּם כִּי אִם אֲנִי בָּחַרְתִּי
בָכֶם מִן הָעוֹלָם עַל כֵּן
שֹׂנֵא אֶתְכֶם הָעוֹלָם׃
20 זִכְרוּ לַדָּבָר אֲשֶׁר
אֲנִי אָמַרְתִּי לָכֶם
הָעֶבֶד אֵינֶנּוּ גָּדוֹל
מֵאֲדֹנָיו אִם אֹתִי רָדְפוּ

ΤΗ ΤΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ ϗ Ἰούδα τῶν ἀποστόλων.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ ἰωάννην.

ΚΕΦΑΛ. ιε΄.

Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

18. Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.

19. Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει. ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστὲ, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.

20. Μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, ...

In Die S. Simonis & Iudæ Apoſtolorum.

Am Tage Simonis vnd Jude der H. Apoſteln.

Evangelium Iohan. 15.

Evangelium Johannis am 15. Capitel.

HÆc mando vobis, ut diligatis invicem.

DAs gebiete ich euch / daß jhr euch vntereinander liebet.

18. Si mundus vos odit: ſcitote quia me priorem vobis odio habuit.

18. So euch die Welt haſſet / ſo wiſſet daß ſie mich vor euch gehaſſet hat.

19. Si de mundo fuiſſetis, mundus quod ſuum erat diligeret: quia verò de mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.

19. Weret jhr von der Welt / ſo hette die Welt das jhre lieb. Dieweil jhr aber nicht von der Welt ſeyt / ſondern ich habe euch von der Welt erwehlet / darumb haſſet euch die Welt.

20. Memẽtote ſermonis mei quem ego dixi vobis, Non eſt ſervus maior domino ſuo. Si me perſecuti ſunt, ---

20. Gedencket an mein Wort / das ich euch geſaget habe / Der Knecht iſt nicht gröſſer denn ſein Herr. Haben ſie mich verfolget / ..

vegam

Vegam ethchem jirdóphu, im eth deſari nazeru, Vegam eth deſarchem jizzóru.

וְגַם אֶתְכֶם יִרְדֹּפוּ אִם אֶת־דְּבָרִי נָצָרוּ וְגַם אֶת־דִּבְרֵכֶם יִנְצֹרוּ׃

κὴ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, κὴ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν.

21. Afal eth col zoth jaaſu lachem, baafur ſchemi, ki einam jodeim otho aſcher ſchelachâni.

21 אֲבָל אֶת־כָּל־זֹאת יַעֲשׂוּ לָכֶם בַּעֲבוּר שְׁמִי כִּי אֵינָם יוֹדְעִים אוֹתוֹ אֲשֶׁר שְׁלָחָנִי׃

21. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασι τὸν πέμψαντά με.

BEIOM col hackedoſchim.

Iggéreth bachazon Iochenan.

Cap. 7.

בְּיוֹם כָּל־הַקְּדוֹשִׁים׃

אִגֶּרֶת בְּחָזוֹן יוֹחָנָן׃

ז

ΤΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ἁπάντων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ἀποκαλύψεως.

ΚΕΦΑΛ. ζ.

VAereh eth malach acher, healah mimmizrach ſchémeſch, aſcher haiah lo chotham el chai, Vajikra bekol gadol el arbâath hammalachim, aſcher nittan lahem lechabbel eth haárez Veeth hajam.

וָאֶרְאֶה אֶת־מַלְאָךְ אַחֵר הָעֹלֶה מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר הָיָה לוֹ חוֹתָם אֵל חַי וַיִּקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל אֶל־אַרְבַּעַת הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר נִתַּן לָהֶם לְחַבֵּל אֶת הָאָרֶץ וְאֶת־הַיָּם׃

ΚΑὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβάντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγῖδα θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις, οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν.

& vos perſequentur: ſi ſermonem meum ſervaverunt, & veſtrum ſervabunt.

ſie werden euch auch verfolgen. Haben ſie mein Wort gehalten/ ſo werden ſie ewers auch halten.

21. Sed hæc omnia facient vobis, propter nomē meum: quia neſciūt eum, qui miſit me.

21. Aber das alles werden ſie euch thun/ vmb meines Namens willen/ Denn ſie kennen den nicht/ der mich geſandt hat.

IN DIE omnium ſanctorum.

Am Tage Aller Heiligen.

EPISTOLA Apocal. 7.

Epiſtel/ auß der Offenbarung Johannis am 7. Capitel.

ET vidi alterum angelum, aſcendentem ab ortu ſolis, habentem ſignum Dei vivi, & clamavit voce magna quatuor angelis, quibus datum eſt nocere terræ & mari,

VNd ich ſahe einen andern Engel aufſteigē von der Sonnen auffgang/ der hatte das Siegel deß lebendigen GOttes/ vnnd ſchrey mit groſſer ſtimme zu den vier Engeln/ welchen gegeben iſt zu beſchädigen die Erden/ vnd das Meer.

3. *Lemor, Al techabbelu eth baárez, Velo eth haijam, Velo eth haezim, ad aſcher nathveh thaf al miz.choth aſdei Elohéinu.*	3 לֵאמֹר אַל תְּחַבְּלוּ אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא אֶת־הַיָּם וְלֹא אֶת־הָעֵצִים עַד־אֲשֶׁר נַתְוֶה תָו עַל־מִצְחוֹת עַבְדֵי אֱלֹהֵינוּ׃	3. Λέγων, μὴ ἀδικήσατε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρις οὗ σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.
4. *Vaeſchma eth miſpar hachathumim, 144. alaphim, hannechtamim, mickol matthoth benei jiſrael.*	4 וָאֶשְׁמַע אֶת־מִסְפַּר הַחֲתוּמִים (קמ״ד) אֲלָפִים הַנֶּחְתָּמִים מִכָּל מַטּוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל׃	4. Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ρμδ΄ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν ἰσραήλ.
5. *Mimmattheh jehudah 12. alaphim, chathumim, Mimmattheh Reuben 12. alaphim chathumim. Mimmattheh Gad 12. alaphim chathumim.*	5 מִמַּטֵּה יְהוּדָה (י״ב) אֲלָפִים חֲתוּמִים מִמַּטֵּה רְאוּבֵן (י״ב) אֲלָפִים חֲתוּמִים מִמַּטֵּה גָד (י״ב) אֲלָפִים חֲתוּמִים׃	5. Ἐκ φυλῆς ἰούδα ιβ΄ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς ῥουβὴν ιβ΄ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς γὰδ ιβ΄ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.
6. *Mimmattheh Aſcher 12. alaphim chathumim, Mimmattheh Naphthali 12. alaphim chathumim, Mimmattheh Menaſſcheh 12. alaphim chathumim.*	6 מִמַּטֵּה אָשֵׁר (י״ב) אֲלָפִים חֲתוּמִים מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי (י״ב) אֲלָפִים חֲתוּמִים מִמַּטֵּה מְנַשֶּׁה (י״ב) אֲלָפִים חֲתוּמִים׃	6. Ἐκ φυλῆς ἀσὴρ ιβ΄ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς νεφθαλεὶμ ιβ΄ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς μανασσῆ ιβ΄ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.
7. *Mimmattheh Schimon 12.* ...	7 מִמַּטֵּה שִׁמְעוֹן (י״ב)	7. Ἐκ φυλῆς συμεὼν ιβ΄ ....

3. Dicens, Nolite nocere terræ & mari, neque arboribus, quoadusq; ſignemus ſervos Dei noſtri, in frontibus eorum.

3. Vnnd er ſprach: Beſchädiget die Erde nicht/ noch das Meer / noch die Bäume / biß daß wir verſigeln die Knechte vnſers Gottes/an jhren Stirnen.

4. Et audivi numerum ſignatorum, centum quadraginta quatuor millia ſignati ex omni tribu filiorum Iſrael.

4. Vnd ich hörete die zahl dere/ die verſigelt wurden / hundert vnd vier vnd viertzig tauſend / die verſigelt waren von allen Geſchlechten der Kinder Iſrael.

5. Ex tribu Iuda, duodecim millia ſignati. Ex tribu Ruben, duodecim millia ſignati. Ex tribu Gad, duodecim millia ſignati.

5. Von dem Geſchlecht Juda/zwölff tauſend verſigelt. Von dem Geſchlecht Ruben/ zwölff tauſend verſigelt. Von dem Geſchlecht Gad / zwölff tauſend verſigelt.

6. Ex tribu Aſer, duodecim millia ſignati. Ex tribu Nephthali, duodecim millia ſignati. Ex tribu Manaſſe, duodecim millia ſignati.

6. Von dem Geſchlecht Aſer/zwölff tauſend verſigelt. Von dem Geſchlecht Nephthali/zwölff tauſend verſigelt. Von dem Geſchlecht Manaſſe / zwölff tauſend verſigelt.

7. Ex tribu Simeon, duodecim

7. Von dem Geſchlecht Simeon zwölff

alaphim chathumim, Mimmattheh Levi 12. alaphim chathumim, Mimmattheh jiſſaſchar 12. alaphim chathumim.

אלפים חתומים ממטה לוי (יב) אלפים חתומים ממטה יששכר (יב) אלפים חתומים׃

χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς Λευὶ ιβʹ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς Ἰσαχὰρ ιβʹ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

8. *Mimmattheh zeſúlun 12. alaphim chathumim, Mimmathteh Ioſeph 12. alaphim chathumim, Mimmattheh Biniamin 12. alaphim chathumim.*

8 ממטה זבולן (יב) אלפים חתומים ממטה יוסף (יב) אלפים חתומים ממטה בנימין (יב) אלפים חתומים׃

8. Ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν ιβʹ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς Ἰωσὴφ ιβʹ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν ιβʹ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

9. *Veacharei chen raithj, vehinneh hamon raf aſcher iſch lo juchal liſpor, miccol haggojim vmattoth veammim vleſchonoth, amedu liphnei hackiſſe, veliphnei hackéſes, melubbaſchim buz, vthemarim bideihem.*

9 ואחרי־כן ראיתי והנה המון רב אשר איש לא יוכל לספר מכל־הגוים ומטות ועמים ולשונות עמדו לפני הכסא ולפני הכבש מלבשים בוץ ותמרים בידיהם׃

9. Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους, καὶ φυλῶν, καὶ λαῶν, καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκὰς, καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν.

10. *Vaijizaku bekol gadol lemor, haijeſchúah hi lelohénu, haijoſchef al hackiſſè, velackéſes.*

10 ויזעקו בקול גדול לאמר הישועה היא לאלהינו הישב על־הכסא ולכבש׃

10. Καὶ κράζοντες φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες, ἡ σωτηρία τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ τῷ ἀρνίῳ.

millia ſignati. Ex tribu Levi, duodecim millia ſignati. Ex tribu Iſſachar, duodecim millia ſignati.

tauſend verſigelt. Von dem Geſchlecht Levi/zwölff tauſend verſigelt. Von dē Geſchlecht Jſaſchar / zwölff tauſend verſigelt.

8. Ex tribu Zabulō, duodecim millia ſignati. Ex tribu Ioſeph, duodecim millia ſignati. Ex tribu Benjamin, duodecim millia ſignati.

8. Von dem Geſchlecht Zebulon / zwölff tauſend verſigelt. Von dem Geſchlecht Joſeph/ zwölff tauſent verſigelt. Von dem Geſchlecht BenJamin / zwölff tauſend verſigelt.

9. Poſt hæc vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentib', & tribubus, & populis, & linguis: ſtantes ante thronū, & in conſpectu Agni, amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum.

9. Darnach ſahe ich / vnd ſihe / eine groſſe Schar / welche niemand zehlē kond/ auß allen Heyden vñ Völckern vnd Sprachen/ für dem Stul ſtehend / vnnd für dem Lamb / angethan mit weiſſen Kleidern / vnd Palmen in jhren Händen.

10. Et clamabant voce magna, dicentes, Salus Deo noſtro, qui ſedet ſuper thronum, & Agno.

10. Schryen mit groſſer Stimme / vnnd ſprachen: Heyl ſey dem/ der auff dem Stul ſitzet / vnſerm Gott/ vnd dem Lamb.

11. *Vechol ham-malachim amedu miſſaſiflackiſſe Ve-lazzekenim, Vle-arba hachaijoth, Vaijippelu liphnei hackiſſe al penei-hem, Vaijiſchtachauu lelohim.*

11 וְכָל־הַמַּלְאָכִים
עָמְדוּ מִסָּבִיב לַכִּסֵּא
וְלַזְּקֵנִים וּלְאַרְבַּע ה
הַחַיּוֹת וַיִּפְּלוּ לִפְנֵי־
הַכִּסֵּא עַל־פְּנֵיהֶם
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהִים׃

11. Καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἑστήκεσαν κύκλῳ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ.

12. *Lemor, AMEN, habberachah Ve-hackafod, Veha-chochmah, Vehat-thodah, Vecheha-dar, Vehackóach Vehaggeſurah lelohému leolemej ola-mjm, AMEN.*

12 לֵאמֹר אָמֵן הַבְּרָכָה
וְהַכָּבוֹד וְהַחָכְמָה ו
וְהַתּוֹדָה וְהֶהָדָר וְהַכֹּחַ
וְהַגְּבוּרָה לֵאלֹהֵינוּ
לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אָמֵן׃

12. Λέγοντες, ἀμήν. ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ εὐχαριστία, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ ἡμῶν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

BEIOM col hackedoſchim.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 5.

V*Birotho eth hackehaloth alah alhahar, Vbeſchiſto nageſchu elaiſ talmidaiſ.*

בְּיוֹם כָּל־ הַקְּדוֹשִׁים׃

בְּשׂוֹרָה כְּפִי מַתַּי׃

ה׳

וּבִרְאוֹתוֹ אֶת־ הַקְּהִלּוֹת עָלָה עַל־הָהָר וּבְשִׁבְתּוֹ נָגְשׁוּ אֵלָיו תַּלְמִידָיו׃

ΤΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦ. ε΄.

ΙΔΩ'Ν δὲ τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος. καὶ καθίσαντος αὐτοῦ, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

2. *Vaijiphtach eth pihu, Vaijelammedem lemor.*

2 וַיִּפְתַּח אֶת־פִּיהוּ וַיְלַמְּדֵם לֵאמֹר׃

2. Καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων.

11. Et omnes angeli ſtabant in circuitu throni,& ſeniorum, & quatuor animalium: & ceciderunt in conſpectu throni in facies ſuas, & adoraverunt Deum.

11. Vnd alle Engel ſtunden vmb den Stul / vnnd vmb die Elteſten / vnnd vmb die vier Thier / vnd fielen für dem Stul auff jhr Angeſicht / vnd beteten Gott an.

12. Dicentes, Amen, Benedictio, & claritas, & ſapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & fortitudo Deo noſtro, in ſecula ſeculorum, Amen.

12. Vnd ſprachen: Amen. Lob vnd ehre / vnd weißheit / vnd danck / vnd preiß / vnd krafft / vnnd ſtercke ſey vnſerm Gott / von ewigkeit zu ewigkeit / Amen.

IN DIE omnium ſanctorum.

Evangelium Matthæi 5.

Am Tage Aller Heiligen.

Evangelium Matthæi am 5. Capitel.

VIdens autem turbas, aſcendit in montem: & cum ſediſſet, acceſſerunt ad eũ diſcipuli eius.

DA er aber das Volck ſahe / gieng er auff einen berg / vnd ſatzte ſich / vnnd ſeine Jünger tratten zu jhm.

2. Et aperiens os ſuum, docebat eos, dicens:

2. Vnnd er that ſeinen Mund auff / lehret ſie / vnd ſprach:

3. *Aſchrei aniïej rúach, ki lamo hi malcuth haſſchamáim.*	3 אַשְׁרֵי עֲנִיֵּי רוּחַ כִּי לָמוֹ הִיא מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם׃	3. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
4. *Aſchrei afelim, ki jinnachamu hémmah.*	4 אַשְׁרֵי אֲבֵלִים כִּי יְנֻחֲמוּ הֵמָּה׃	4. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.
5. *Aſchrei anavim, ki hem jinchalu haárez.*	5 אַשְׁרֵי עֲנָוִים כִּי הֵם יִנְחֲלוּ הָאָרֶץ׃	5. Μακάριοι οἱ πρᾳεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.
6. *Aſchrei harefim & zemeim eth zedakah, ki hem jisbáu.*	6 אַשְׁרֵי הָרְעֵבִים וּצְמֵאִים אֶת־צְדָקָה כִּי־הֵם יִשְׂבָּעוּ׃	6. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
7. *Aſchrei harachamanim, ki jeruchámu.*	7 אַשְׁרֵי הָרַחֲמָנִים כִּי־יְרֻחָמוּ׃	7. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
8. *Aſchrei barei lefaf, ki eth Elohim jeráu.*	8 אַשְׁרֵי בָּרֵי לֵבָב כִּי אֶת־אֱלֹהִים יִרְאוּ׃	8. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.
9. *Aſchrei ſchelemjm, ki hémmah benej Elohim jiçkaréu.*	9 אַשְׁרֵי שְׁלֵמִים כִּי הֵמָּה בְּנֵי אֱלֹהִים יִקָּרֵאוּ׃	9. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.
10. *Aſchrei hannirdaphim al hazzedakah, ki lahem jeſch Malcuth haſſchamaim.*	10 אַשְׁרֵי הַנִּרְדָּפִים עַל־הַצְּדָקָה כִּי־לָהֶם יֵשׁ מַלְכוּת הַשָּׁמָיִם׃	10. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

3. Beati pauperes ſpiritu: quoniam ipſorum eſt regnũ cælorum.	3. Selig ſind/ die da geiſtlich arm ſind / denn das Himmelreich iſt jhr.
4. Beati mites: quoniam ipſi poſſidebunt terram.	4. Selig ſind die da leid tragen / denn ſie ſollen getröſtet werden.
5. Beati qui lugent: quoniam ipſi conſolabuntur.	5. Selig ſind die ſanfftmütigen / denn ſie werden das Erdreich beſitzen.
6. Beati qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam: quoniam ipſi ſaturabuntur.	6. Selig ſind die da hungert vnnd dürſtet nach der Gerechtigkeit / denn ſie ſollen ſatt werden.
7. Beati miſericordes: quoniam ipſi miſericordiã conſequentur.	7. Selig ſind die Barmhertzigen / denn ſie werden barmhertzigkeit erlangen.
8. Beati mundo corde: quoniam ipſi Deum videbunt.	8. Selig ſind die reines Hertzen ſind / denn ſie werden Gott ſchawen.
9. Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur.	9. Selig ſind die Fridfertigen/ denn ſie werden Gottes kinder heiſſen.
10. Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam: quoniam ipſorum eſt regnũ cælorum.	10. Selig ſind/ die vmb gerechtigkeit willen verfolget werden/ denn das Himmelreich iſt jhr.

11. Aſchreichem im jekallelu ethchen, Vejirdephunechen, Vejómeru col dafar ra aleichem, Vecozefim, hemmah, baafurj.

11 אַשְׁרֵיכֶם אִם יְקַלְלוּ אֶתְכֶם וְיִרְדְּפוּ בָכֶם וְיֹאמְרוּ כָל־דָּבָר רַע עֲלֵיכֶם וְכֹזְבִים הֵמָּה בַּעֲבוּרִי׃

11. Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ.

12. Simchu Vagilu, ki ſecharchem raf hu baſſchamáim, ki cachah radephu eth hanneſijm, aſcher haju liphneichem.

12 שִׂמְחוּ וְגִילוּ כִּי־שְׂכַרְכֶם רַב הוּא בַּשָּׁמַיִם כִּי־כָכָה רָדְפוּ אֶת־הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵיכֶם׃

12. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας, τοὺς πρὸ ὑμῶν.

BEIOM Ketharina hackedoſchah.

Iggérerh, Bejeſchua ben Syrach. Cap. 51.

ODeb lecha adonai hammélech Vaahallelécha Elohei jiſchi.

2. Odeb liſchmécha ki hajithah magen Veozer li: Vattazzil eth beſarj miſſchâchath.

בְּיוֹם קָטְרִינָא הַקְּדוֹשָׁה׃

אִגֶּרֶת בְּיֵשׁוּעַ בֶּן־סִירַח׃ נ״א

אוֹדֶה לְךָ אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ 1 וַאֲהַלֶלְךָ אֱלֹהֵי יִשְׁעִי׃

2 אוֹדֶה לְשִׁמְךָ כִּי־הָיִיתָ מָגֵן וְעוֹזֵר לִי וַתַּצִּיל אֶת־בְּשָׂרִי מִשַּׁחַת׃

ΤΗ ΤΟΥ ΚΑΘΑΡΙΝΗΣ ἁγίας.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ἰησοῦς σιρὰχ.

ΚΕΦΑΛ. μί.

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε βασιλεῦ, καὶ αἰνέσωσε θεὸν τὸν σωτῆρά μου.

2. Ἐξομολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου ὅτι σκεπαστὴς καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι. καὶ ἐλυτρώσω τὸ σῶμά μου ἐξ ἀπωλείας.

11. Beati

11 Beáti eſtis cum maledixerint vobis, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adverſum vos mentientes, propter me;

11. Selig ſeyt ihr / wenn euch die Menſchen vm̃ meinet willen ſchmehen vnnd verfolgen / vnd reden allerley übels wider euch / ſo ſie daran liegen.

12. Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis, ſic enim perſecuti ſunt prophetas, qui fuerunt ante vos.

12. Seyt frölich vnnd getroſt/es wird euch im Himmel wol belohnet werden. Denn alſo haben ſie verfolget die Propheten / die vor euch geweſen ſind.

IN DIE S. Catharinæ.

Am Tage S. Catharine.

EPISTOLA Eccleſiaſt. 51.

Epiſtel/Syrach am 51. Capitel.

CONfitebor tibi Domine rex, & laudabo te Deum ſalvatorẽ meum.

2. Confiteor nomini tuo, quoniã protector & adjutor factus es mihi: & redemiſti corpus meum à perditione,

ICh dancke dir HErr König / vnd lobe dich Gott meinen Heyland.

2. Ich dancke deinem Namen/daß du mein ſchutz vñ hülffe biſt/vnd meinen Leib auß dem verderben/

3. *Vmippach leſchon remijah miſſiphtej poalet ſchâker, ɥeal mekomemai haijthah ozer li.*

3 ומפח לשון רמיה
משפתי פועלי שקר
ועל־מקוממי היית
עוזר לי׃

3. Καὶ ἐκ παγίδος διαβολῆς γλώσσης. ἀπὸ χειλέων ἐργαζομένων ψεῦδος, καὶ ἔναντι τῶν ἀντεστηκότων μοι ἐγένου βοηθός.

4. *Vattephalletêni cheroſ chéſed ſchemecha miſſchaagath haatidim lattháreph.*

4 ותפלטני כרב חסד
שמך משאגת ה
העתידים לטרף׃

4. Καὶ ἐλυτρώσω με κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους τοῦ ὀνόματός σου, ἐκ βρυγμῶν ἑτοίμων εἰς βρῶμα.

5. *Mijad meſackeſchei naphſchi, mizzaroth rabboth aſcher ali.*

5 מיד מבקשי נפשי
מצרות רבות אשר
עלי׃

5. Ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχήν μου, ἐκ πλειόνων θλίψεων ὧν ἔσχον.

6. *Mimmachanak eſch miſſafif, bemo eſch lo michɥeithj.*

6 ממחנק אש מסביב
במו אש לא נכויתי׃

6. Ἀπὸ πνιγμοῦ πυρὸς κυκλόθεν, ἐκ μέσου πυρὸς οὐ ἐξέκαυσα.

7. *Mibbêthen tehom, ɥmilleſchon thumah, ɥmiddeſar cazaf lammélech, ɥcheliimmath leſchon riſchah.*

7 מבטן תהום ומלשון
טמאה ומדבר כזב
למלך וכלמת לשון
רשעה׃

7. Καὶ ἐκ βάθους κοιλίας, καὶ ἀπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου, καὶ ἐκ λόγου ψευδοῦς βασιλεῖ διαβολὴ καὶ γλώσσης ἀδίκου.

BEIOM Ketharina hackedoſchah.

Beſorah Chephi Matthai.

Cap. 25.

ביום קטרינא
הקדושה׃
בשורה כפי מתי׃
כה

ΤΗ ΤΟΥ ΚΑΘΑΡΙΝΗΣ ἁγίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Ματθ.

ΚΕΦ. κε΄.

3· Et à la-

3. Et à laqueo calumniæ linguæ, à labiis operantium mendacium.	3. Vom ſtrick der falſchen Zungen vnd Lügenmäuler erlöſeſt haſt.
4. Et cõtra adverſarios meos factus es adjutor. Et redemiſti me ſecundũ multitudinem miſericordiæ nominis tui, à rugitibus paratis ad eſcam.	4. Vnd haſt mir geholffen wider die Feinde. Vnd haſt mich errettet nach deiner groſſen vnnd hochberhümbten barmhertzigkeit / von dem Brüllen / derer / die mich freſſen wolten.
5. De manu quærentium animam meam: de tribulationibus quas habui.	5. Auß der hand deren / die mir nach dem leben ſtunden / auß vielen trübſalen darinnen ich lag.
6. A ſuffocatione flammæ in circuitu: de medio ignis non ſum æſtuatus.	6. Auß dem Brande der mich vmbgeben hatte / mitten auß dem Fewer / daß ich nicht drinnen verbrandt.
7. Et de ventre profunditatis, & à lingua immunda, & à verbo mendacii regi, calumnia à lingua injuſta.	7. Auß dem tieffen rachen der Hellen / von den falſchen kläffern vnnd lügenern für dem Könige / vnd von vngerechtem vrtheil.

In Die S. Catharinæ.
Am Tage S. Catharine.

Evangelium Math.. 25.

Evangelium Matthæi am 25. Capitel.

Cap. 25.

AZtiddameh malchut haſchamáim leeſer bethuloth, aſcher lakechu eth lappideihen, Vattezénah likrath hechathan.

2. Vechameſch mehen haiu maſkiloth, Vechameſch keſiloth.

3. Vaaſcher keſiloth hennah, bekachtan eth lappideihen, lo lakechu ittanah ſchámen.

4. Vehammaskiloth lakechu ſchémen bichleihen, im lappideihen.

5. Vecaaſcher echar hechathan, namu Vejaſchenu cullanah.

6. Vbachazoth lailah, haiethah Zeakah, hinneh hechâthan ba, zénah likratho.

כ״ה

אָז תִּדָּמֶה מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְעֶשֶׂר בְּתוּלוֹת אֲשֶׁר לָקְחוּ אֶת־לַפִּידֵיהֶן וַתֵּצֶאנָה לִקְרַאת הֶחָתָן׃

2 וְחָמֵשׁ מֵהֶן הָיוּ מַשְׂכִּילוֹת וְחָמֵשׁ כְּסִילוֹת׃

3 וַאֲשֶׁר כְּסִילוֹת הֵנָּה בְּקַחְתָּן אֶת־לַפִּידֵיהֶן לֹא לָקְחוּ אִתָּנָה שֶׁמֶן׃

4 וְהַמַּשְׂכִּילוֹת לָקְחוּ שֶׁמֶן בִּכְלֵיהֶן עִם לַפִּידֵיהֶן׃

5 וְכַאֲשֶׁר אֵחַר הֶחָתָן נָמוּ וַיִּשְׁנוּ כֻּלָּנָה׃

6 וּבַחֲצוֹת לַיְלָה הָיְתָה זְעָקָה הִנֵּה הֶחָתָן בָּא צֶאנָה לִקְרָאתוֹ׃

ΚΕΦ. κέ.

ΤΟ'ΤΕ ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου.

2. Πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι, καὶ αἱ πέντε μωραί.

3. Αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον.

4. Αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν, μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν.

5. Χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταξαν πᾶσαι, καὶ ἐκάθευδον.

6. Μέσης δὲ νυκτὸς, κραυγὴ γέγονεν. ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ.

Cap. 25.

Tunc ſimile erit regnum cælorum decē virginibus: quæ accipientes lampades ſuas exierunt obviam ſponſo (& ſponſæ.)

2. Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes.

3. Sed quinque fatuæ, acceptis lampadibus, non ſumpſerunt oleum ſecum.

4. Prudentes verò acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus.

5. Moram autem faciente ſponſo, dormitaverunt omnes & dormierunt.

6. Media autem nocte clamor factus eſt, Ecce ſponſus venit, exite obviam ei.

Cap. 25.

DEnn wird das Him̃elreich gleich ſein zehen Jungfrawen / die jhre Lampen namen / vnd giengen auß / dem Breutgam entgegen.

2. Aber fünff vnter jhnen waren thöricht / vnnd fünff waren klug.

3. Die thörichten namen jre Lampen / aber ſie namen nicht öle mit ſich.

4. Die klvgen aber namen öle in jren Gefäſſen / ſampt jhren Lampen.

5. Da nun der Breutgam verzog / wurdē ſie alle ſchläfferig vnd entſchlieffen.

6. Zur Mitternacht aber ward ein geſchrey: Sihe / der Breutgam kombt / gehet auß jhm entgegen.

7. *Az kámu col bethuloth haélleh, Vehechinu eth lappideihen.*

7 אָז קָמוּ כָּל־בְּתוּלוֹת הָאֵלֶּה וְהֵכִינוּ אֶת־לַפִּידֵיהֶן׃

7. Τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν.

8. *Vehackeſiloth ameru el hammaſkiloth, ténnah lánu miſſchamnechen, ki caſu lappideinu.*

8 וְהַכְּסִילוֹת אָמְרוּ אֶל־הַמַּשְׂכִּילוֹת תְּנָּה לָנוּ מִשַּׁמְנְכֶן כִּי כָבוּ לַפִּידֵינוּ׃

8. Αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται.

9. *Vattaanéinah hammaskiloth lemor, pen jaſpik lánu Velache͂, lachen léchnah el hammocheroth Vkeneinah lachen.*

9 וַתַּעֲנֶינָה הַמַּשְׂכִּילוֹת לֵאמֹר פֶּן יַסְפִּיק לָנוּ וְלָכֶן לָכֵן לֵכְנָה אֶל־הַמּוֹכְרוֹת וּקְנֶינָה לָכֶן׃

9. Ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι, λέγουσαι· μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς.

10 *Vbelechtan liknoth, ba hechathan, Vaaſcher muchanoth hénnah, bau immo el hachathunnah, Vaijiſſager happátach.*

10 וּבְלֶכְתָּן לִקְנוֹת בָּא הֶחָתָן וַאֲשֶׁר מוּכָנוֹת הֵנָּה בָּאוּ עִמּוֹ אֶל־הַחֲתֻנָּה וַיִּסָּגֵר הַפָּתַח׃

10. Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.

11. *Veacharon báu gam bethuloth acheroth, lemor Adonai adonai pithchah lánu.*

11 וְאַחֲרוֹן בָּאוּ גַּם בְּתוּלוֹת אֲחֵרוֹת לֵאמֹר אֲדֹנָי אֲדֹנָי פְּתָחָה לָנוּ׃

11. Ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι, λέγουσαι· κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν.

12. *Vehu jaaneh lemor, Amen ani omer lachem, lo jadáti ethchen.*

12 וְהוּא יַעֲנֶה לֵאמֹר אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם לֹא יָדַעְתִּי אֶתְכֶן׃

12. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.

7. Tunc ſurrexerunt omnes virgines illæ, & ornaverunt lampades ſuas.

8. Fatuæ autem ſapientibus dixerunt, Date nobis de oleo veſtro: quia lampades noſtræ extinguuntur.

9. Reſponderunt prudentes, dicẽtes: Ne fortè non ſufficiat nobis & vobis, ite potiùs ad vendentes, & emite vobis.

10. Dum autem irent emere, venit ſponſus: & quæ paratæ erant intraverunt cum eo ad nuptias, & clauſa eſt janua.

11. Noviſsimè verò veniunt & reliquæ virgines, dicentes: Domine, Domine, aperi nobis.

12. At ille reſpondens ait, Amen dico vobis, neſcio vos.

7. Da ſtunden dieſe Jungfrawẽ alle auff/vñ ſchmückten jhre Lampen.

8. Die Törichten aber ſprachẽ zu den klugen: Gebt vns von ewrem öle/ denn vnſere Lampen verleſchen.

9. Da antworten die klugen/vnd ſprachen: Nicht alſo/ auff das nicht vns vnd euch gebreche/ Gehet aber hin zu den Krämern/ vnnd kauffet für euch ſelbs.

10. Vnnd da ſie hingiengen zu kauffen/ kam der Breutigam/ vnd welchẽ bereit waren/ giengen mit jhm hinein zur Hochzeit/ vnd die Thür ward verſchloſſen.

11. Zu letzt kamen auch die andern Jungfrawen/ vnd ſprachen: HErr/ HErr/ thu vns auff.

12. Er antwortet aber/ vnd ſprach: Warlich ich ſage euch/ Jch kenne ewer nicht.

13. Al ken ſchikdu, ki lo jedatem eth jom veeth ſchaah aſcher bah jaſo ben haadam.

13 עַל־כֵּן שִׁקְדוּ כִּי לֹא יְדַעְתֶּם אֶת־הַיּוֹם וְאֶת־הַשָּׁעָה אֲשֶׁר בָּהּ יָבוֹא בֶּן־הָאָדָם׃

13. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

BEIOM chanuckath haheichal.

Iggéreth, bachazon Iochanan.

Cap. 21.

VAereh ſchamáim chadaſchim, veérez chadaſchah, ki ſchamáim bariſchonim veérez bariſchonah aſáru, vehaijam einennu od.

בְּיוֹם חֲנֻכַּת הַהֵיכָל׃

אִגֶּרֶת בְּחָזוֹן יוֹחָנָן׃

כ״א

וָאֶרְאֶה שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וְאֶרֶץ חֲדָשָׁה כִּי־שָׁמַיִם הָרִאשׁוֹנִים וְאֶרֶץ הָרִאשׁוֹנָה עָבָרוּ וְהַיָּם אֵינֶנּוּ עוֹד׃

ΤΗ ΤΟΥ ΕΓΚΑΙΝΙΣΜΟΥ τοῦ ἱεροῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ἀποκαλύψεως.

ΚΕΦ. κα΄.

ΚΑὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν, καὶ γῆν καινήν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς, καὶ ἡ πρώτη γῆ παρῆλθε· καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι.

2. Vaani Iochanan raithi eth ir hackedoſchah, eth jeruſchaláim hachadaſchah, laredeth meelohim miſſchamáim, ki nechonah kackallah tadeh chelétha.

2 וַאֲנִי יוֹחָנָן רָאִיתִי אֶת־עִיר הַקְּדוֹשָׁה אֶת יְרוּשָׁלַיִם הַחֲדָשָׁה לָרֶדֶת מֵאֱלֹהִים מִשָּׁמַיִם כִּי־נְכוֹנָה כְּכַלָּה תַּעְדֶּה כֵלֶיהָ׃

2. Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης εἶδον τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, Ἱερουσαλὴμ καινὴν, καταβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἡτοιμασμένην, ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.

13. Vigilate

13. Vigilate itaque, quia neſcitis diem neq; horam, (in qua filius hominis veniet.)

13. Darumb wachet/ denn jhr wiſſet weder Tag noch ſtund/ in welcher deß Menſchen Sohn kommen wird.

IN FESTO dedicationis Templi.

Am Tage der Kirchweihung.

EPISTOLA Apocalyp. 21.

Epiſtel/ auß der Offenbarung Johannis am 21. Capitel.

ET vidi cælum novum, & terram novam. Primum enim cælum, & prima terra abiit, & mare jam non eſt.

VNd ich ſahe einen newen Him̃el/ vnd eine newe Erden/ Denn der erſte Him̃el vnd die erſte Erde vergiengen/ Vnnd das Meer iſt nicht mehr.

2. Et ego Iohannes vidi ſanctam civitatẽ Ieruſalem novam, deſcendẽtem de cęlo, à Deo paratam, ſicut ſpõſam ornatam viro ſuo.

2. Vnd ich Johannes ſahe die heilige Stadt/ das newe Jeruſalem/ von Gott auß dem Him̃el herab fahren/ zubereitet/ als eine geſchmückte Braut jhrem Mann.

3. *Vaeſchma kol gadol miſſchamáim, lemor, hinneh miſchkan Elohim im benei adā, vejiſchkon immahem, vehémmah ammo, vehu haelohim jihieh immahem elohehem.*

3 וָאֶשְׁמַע קוֹל גָּדוֹל
מִשָּׁמַיִם לֵאמֹר הִנֵּה
מִשְׁכַּן אֱלֹהִים עִם בְּנֵי־
אָדָם וְיִשְׁכֹּן עִמָּהֶם
וְהֵמָּה עַמּוֹ וְהוּא
הָאֱלֹהִים יִהְיֶה עִמָּהֶם
אֱלֹהֵיהֶם׃

3. Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης, ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ᾽ αὐτῶν· καὶ αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἔσται μετ᾽ αὐτῶν, θεὸς αὐτῶν.

4. *Vmachah Elohim eth col dimah meeneihem, vmaveth lo jihieh od, velo éfel, velo zeakah, vegam jegiah lo tihieh od, ki aferu hariſchonoth.*

4 וּמָחָה אֱלֹהִים אֶת
כָּל דִּמְעָה מֵעֵינֵיהֶם
וּמָוֶת לֹא־יִהְיֶה עוֹד
וְלֹא אֵבֶל וְלֹא זְעָקָה
וְגַם יְגִיעָה לֹא תִהְיֶה
עוֹד כִּי־עָבְרוּ ה
הָרִאשֹׁנוֹת׃

4. Καὶ ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος, οὔτε κραυγή, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι, ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον.

5. *Vaijómer haijoſchef al hackiſſe, hinni mechaddeſch eth col, vaijómer elai, ketof, ki haddefarim neemanim veemeth hémmah.*

5 וַיֹּאמֶר הַיּוֹשֵׁב עַל־
הַכִּסֵּא הִנְנִי מְחַדֵּשׁ
אֶת־כֹּל וַיֹּאמֶר אֵלַי
כְּתֹב כִּי־הַדְּבָרִים
נֶאֱמָנִים וֶאֱמֶת הֵמָּה׃

5. Καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἰδοὺ καινὰ πάντα ποιῶ· καὶ λέγει μοι, γράψον· ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοί, καὶ πιστοί εἰσι.

6. *Vaijómer elai, nihiah, ani vrim vethummim, reſchith vekez, ...*

6 וַיֹּאמֶר אֵלַי נִהְיָה
אֲנִי אוּרִים וְתֻמִּים
רֵאשִׁית וָקֵץ

6. Καὶ εἶπέ μοι, γέγονε, ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ, καὶ τὸ τέλος· ..

3. Et audivi vocem magnam de (cælo) dicentem, Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipſi populus eius erunt: & ipſe Deus cum eis erit eorum Deus.

3. Vnd höret eine groſſe ſtimm von dem (Himmel/) die ſprach: Sihe da/eine Hütte GOTtes bey den Menſchen: vnd er wird bey jhnen wohnen/ vnd ſie werden ſein Volck ſeyn/ vnd er ſelbs Gott mit jhnen/ wird jhr Gott ſein.

4. Et abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & mors vltra non erit, neque luctus, neque clamor, neq; dolor erit vltrà, quia prima abierunt.

4. Vnnd Gott wird abwüſchen alle Threnen von jhren Augen/ vnd der todt wird nicht mehr ſeyn/ noch leyd/ noch geſchrey/ noch ſchmertzen wird mehr ſeyn/ denn das erſte iſt vergangen.

5. Et dixit qui ſedebat in throno, Ecce, nova facio omnia. Et dixit mihi, Scribe, quia hæc verba fideliſſima ſunt & vera.

5. Vnd der auff dem Stul ſaß/ ſprach: Sihe/ ich machs alles new. Vnd er ſpricht zu mir: Schreibe/ denn dieſe Wort ſind warhafftig vnd gewiß.

6. Et dixit mihi, Factum eſt: Ego ſum A & Ω: initium & finis. ---

6. Vnd er ſprach zu mir: Es iſt geſchehen. Jch bin das A vnd das O/ der Anfang vnd das Ende. ...

anj etten laz Zome mibbeer májm chaijim chinnam.

7. Hammenaz-Zéach jinchal cullam, veéhieh lo lelohim, vehu jihieh li leben.

8, Velaaz elim velabbogedim, lannithaſim, lammeraz zechim, lackedeſchim, lammecaſſchephim, leoſcedei péſel, vlechozeſim cullam, chelkatham baagam haboer baeſch vegophrith, ſchehu maveth baſſchenj.

אני אתן לצמא
מבאר מים חיים חנם׃
7 המנצח ינחל כלם
ואהיה לו לאלהים
והוא יהיה לי לבן׃
8 ולעצלים ולבוגדים
לנתעבים למרצחים
לקדשים למכשפים
לעובדי־פסל ולכוזבים
כלם חלקתם באגם
הבוער באש וגפרית
שהוא מות השני׃

ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν.

7. Ὁ νικῶν κληρονομήσει πάντα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεὸς, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι ὁ υἱός.

8. Τοῖς δειλοῖς δὲ καὶ ἀπίστοις, καὶ ἁμαρτωλοῖς, καὶ ἐβδελυγμένοις, καὶ φονεῦσι, καὶ πόρνοις, καὶ φαρμακεῦσι, καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ, καὶ θείῳ· ὅ ἐστι δεύτερος θάνατος.

BEIOM chanuckath haheichal.

Beſorah Chephi Lucas.

Cap. 19.

VEeaaſcher ba jeſchúa veafar eth Iericho.

ביום חנכת ההיכל׃

בשורה כפי לוקס׃

י׳ט

וכאשר בא
ישוע ויעבר
את יריחו׃

ΤΗ ΤΟΥ ΕΓΚΑΙΝΙΣΜΟΥ τοῦ ἱεροῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ κατὰ Λουκᾶν.

ΚΕΦ. ιθ΄.

ΚΑὶ εἰσελθὼν ἰησοῦς διήρχετο τὴν ἱεριχώ.

Ego ſitienti dabo de fonte aquæ vitæ, GRATIS.

Ich wil dem Dürſtigen geben von dem Brunn deß lebendigen Waſſers / vmb ſonſt.

7. Qui vicerit, poſsidebit hæc, & ero illi Deus: & ille erit mihi filius.

7. Wer überwindet / der wirdts alles ererben / vnnd ich werde ſein GOtt ſeyn / vñ er wird mein Son ſeyn.

8. Timidis autem & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in ſtagno ardenti igne & ſulphure, quod eſt mors ſecunda.

8. Den verzagten aber / vnd vnglaubigen / vñ greulichen / vnd Todſchlägern / vnnd Hurern / vnd Zauberern / vnnd Abgöttiſchen / vnnd allen Lügnern / derer theil wird ſeyn in dem Pful / der mit Fewer vnd Schwefel brennet / welchs iſt der ander Todt.

IN FESTO dedicationis Templi.

Evangelium Lucæ 19.

ET ingreſſus IESVS perambulabat Iericho.

Am Tage der Kirchweihung.

Evangelium Lucæ am 19. Capitel.

VNd er zog hinein / vñ gieng durch Jericho.

2. *Vehinneh iſch echad, Vſchemo nikra zackai, Vehu haiah raf baalei hammèches, Vezeh hu aſchir.*

2 וְהִנֵּה אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ
נִקְרָא זַכַּי וְהוּא הָיָה
רַב בַּעֲלֵי הַמֶּכֶס וְזֶה
הוּא עָשִׁיר׃

2. Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν πλούσιος.

3. *Vaijeſackeſch liroth eth jeſchúa mi hu, Velójachol, mippenei hehamon, ki bekomatho zair hu.*

3 וַיְבַקֵּשׁ לִרְאוֹת אֶת־
יֵשׁוּעַ מִי הוּא וְלֹא
יָכֹל מִפְּנֵי הֶהָמוֹן כִּי
בְקוֹמָתוֹ זָעִיר הוּא׃

3. Καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ οὐκ ἠδύνατο, ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν.

4. *Vehikdim laruz, Vaijáal al ſchickem, li roth otho, ki ſcham atid haiah laaſor.*

4 וְהִקְדִּים לָרוּץ
וַיַּעַל עַל־שִׁקֵם
לִרְאוֹת אוֹתוֹ כִּי שָׁם
עָתִיד הָיָה לַעֲבוֹר׃

4. Καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη ἐπὶ συκομωραίαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν· ὅτι δι' ἐκείνης ἤμελλε διέρχεσθαι.

5. *Vbeſoo el hammakom, Vaijiſſa einaif jeſchúa, Vaijar otho, Vaijómer elaif, zackai maher larédeth, ki haijom jeſch li lehaarich bebeithécha.*

5 וּבְבוֹאוֹ אֶל־
הַמָּקוֹם וַיִּשָּׂא עֵינָיו
יֵשׁוּעַ וַיַּרְא אוֹתוֹ
וַיֹּאמֶר אֵלָיו זַכַּי מַהֵר
לָרֶדֶת כִּי הַיּוֹם יֵשׁ לִי
לְהַאֲרִיךְ בְּבֵיתֶךָ׃

5. Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι.

6. *Vaijemaher larédeth, Vaijekabbel otho beſimchah.*

6 וַיְמַהֵר לָרֶדֶת וַיְקַבֵּל
אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה׃

6. Καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων.

2. Et ecce vir nomine Zachæus: & hic princeps erat publicanorum, & ipſe dives.	2. Vnd ſihe / da war ein Mann / genannt Zacheus / der war ein Oberſter der Zöllner / vnd war reich.
3. Et quærebat videre Ieſum, quis eſſet, & non poterat præ turba, quia ſtatura puſillus erat.	3. Vnd begerte Jeſum zu ſehen / wer er were / vnnd kondte nicht für dem volck / denn er war klein von perſon.
4. Et præcurrens aſcendit in arborem ſycomorum, vt videret eum: quia inde erat tranſiturus.	4. Vnnd er lieff für hin / vnd ſteig auff einen Maulbeerbaum / auff daß er jhn ſehe / denn allda ſolt er durch kommen.
5. Et cùm veniſſet ad locum, ſuſpiciens Ieſus vidit illum, & dixit ad eum, Zachæe, feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere.	5. Vnnd als Jeſus kam an dieſelbige ſtädte / ſahe er auff / vnd ward ſein gewar / vnd ſprach zu jhm: Zachee / ſteig eylend hernider / denn ich muß heute zu deinem Hauſe einkehren.
6. Et feſtinans deſcendit, & excepit illum gaudens.	6. Vnnd er ſteig eilend hernider / vnnd nam jhn auff mit freuden.

7. *Vbirotham, cullam jillónu lemor ki el iſch chattaba lalin.*

7 וּבִרְאוֹתָם כֻּלָּם יִלּוֹנוּ לֵאמֹר כִּי אֶל־אִישׁ חַטָּא בָּא לָלִין׃

7. Καὶ ἰδόντες, ἅπαντες διεγόγγυζον, λέγοντες· ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι.

8. *Vajiaamod zackai Vaijómer el haadon, hinneh eth chazi col kinianai adonai noten anochi lammiſchkenim, Veim bimumah bizzathi laiſch, aſchif baarbathaim.*

8 וַיַּעֲמֹד זַכַּי וַיֹּאמֶר אֶל־הָאָדוֹן הִנֵּה אֶת־חֲצִי כָּל־קִנְיָנַי אֲדֹנָי נֹתֵן אָנֹכִי לַמִּשְׁכֵּנִים וְאִם בִּמְאוּמָה בִּצַּעְתִּי לְאִישׁ אָשִׁיב בְּאַרְבַּעְתָּיִם׃

8. Σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν κύριον, ἰδοὺ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν.

9. *Vaijómer elaif jeſchúa, ki haijom neeſtah jeſchúah labbáith hazzeh, baaſur ken gam zeh ben Abraham hu.*

9 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יֵשׁוּעַ כִּי הַיּוֹם נֶעֶשְׂתָה יְשׁוּעָה לַבַּיִת הַזֶּה בַּעֲבוּר כֵּן גַּם זֶה בֶּן־אַבְרָהָם הוּא׃

9. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν.

10. *Ki ba ben haadam lefackeſch Vlehoſchia eth haofed.*

10 כִּי בָא בֶן־הָאָדָם לְבַקֵּשׁ וּלְהוֹשִׁיעַ אֶת־הָאֹבֵד׃

10. Ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι, καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

7. Et cùm viderent, omnes murmurabant, dicẽtes quòd ad hominẽ peccatorem divertiſſet.	7. Da ſie das ſahen/ murreten ſie alle/ daß er bey einem Sünder einkehret.
8. Stans autem Zachæus, dixit ad Dominum, Ecce dimidium bonorum meorum Domine, do pauperibus: & ſiquid aliquem defraudavi, reddo quadruplum.	8. Zacheus aber tratt dar/ vnnd ſprach zu dem HERRN: Sihe HErr/ die helffte meiner güter gebe ich den Armen/ vnnd ob ich jemand betrogen habe/ das gebe ich vierfeltig wider.
9. Ait Ieſus ad eum, Quia hodie ſalus domui huic facta eſt: eò quòd & ipſe filius ſit Abrahæ.	9. JEſus aber ſprach zu jhm: Heute iſt diſem Hauſe Heil widerfahren / ſintemal er auch Abrahams Sohn iſt.
10. Venit enim filius hominis quęrere & ſalvum facere, quod perierat.	10. Denn deß Menſchen Sohn iſt kommen/ zu ſuchen/ vnd ſelig zu machen/ das verloren iſt.

MIZMOR.

117.

HAllelu eth jehovah col gojim; ſchabbechúhu col haummim.

2. Ki gafar aléinu chaſdo: veemeth jehovah leolam, Hallelujah.

מִזְמוֹר׃

קי״ז

הַלְלוּ אֶת־יְהֹוָה כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים׃

2 כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְהֹוָה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

ΨΑΛΜΟΣ.

ριζ.

Αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.

2. Ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

AMEN.

אָמֵן׃

ἈΜΗΝ.

Hutter, Elias, 1553-1605 [Herausgeber]

Lectiones Evangeliorum & Epistolarum, Anniversariæ Ebraicè, Cum Radice, Literis servilibus, & Latina lectione. Graecè, Latinè, & Germanicè. Harmonicè & Symmetricè

Noribergae 1601

Res/Liturg. 621
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10922629-6
VD17 12:123954R